203.1
9.-95



I Stats 1802.
II. eh - 1774 p.

2004

891.99
Q--89

1495
200
235-Գ

ՆԱՐԵԿ

ԳԻՐՔ ՍԱԼՄՈՍԻ

Սէյն Գրիգորի Նարեկացւոյ Հոգեկիր
Հրեշտորի։

2031
4-97

Բաշխեալ յիննասուն և հինգ՝ բանս՝ Հոգեառուն
Աղաղանաց։

Ընդ պէս սրբափրեալ հոգեպատեր հնոփոխն և ընթեր ընթեր
յԵռափեր օրինակաց։

Ի հայրապետութեան Սէյ Գահին Լուսաժանիկ, Տ՚ն
Գանիէլի Երիցս երջանիկ Արքազան Աթոռալի
կոսին Ամ Հայոց։

Եւ ի պատրիարգութեան Սէյ Եղիա, Տ՚ն Թադեոս
բոսի Ամրէն եպիսկոպոսին։

Իսկ և ի պատրիարգութեան Ղազարեանիստ Ամպրաքա
ղաքիս Կոստանդնուպոլսոյ, Տէառն Գրիգորի
Երանաշնորհ և Ընծաբան Ամրէն
Եպիսկոպոսին։

Յամ Տ՚ն 1802։ Իսկ ի գրուռն՝ ՌՄԾՀ։ Յունվարի ՃԱ։

ի Կոստանդնու պօլիս Վաղաքի։

ի Տպարանի Ս. Յակոբեանց Պօղոսի։

ՀԱՅ ՀԱՅԵՑ
Ս.Ս.Հ. Պետական Գրադարան
7(7)-1998
ՄՅԱՍՆԻ

243

ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՂԹԱԿԱՆԱՑ ԹՈՂԵԼԻՑ ՕԳՏԱԿԱՐ ԼԱՑԱ, ԸՊԱՀՃԱՆ ԼՈՒՆԱՑԱ, ՀԱԳՈՒՀՃԱՒ ԽՐԱՏՈՒՑ։

Ընձին աստուանաց · զղջականաց կանոնաց կենաց, համաւորութիւն յանձնառութեց · աներեւութից յայտնութեց, մեղանաց խոստովանութեց, ցուցմունք դաղտնեաց, տարածմունք ծածկեցելոց, յանդիմանութիւք թագուցելոց։

Պեղանիք զօրաւորք՝ վիրաց անբժշկականաց · դեղք ազդողականք՝ ցաւոց անեռսականաց · հնարաւորութիւք՝ բազմամանեայ երկանց վանդից։

Ի դիմաց կարեաց՝ ամենից բնութեց, առիթք արտաստաց, պատճառք աղօթից · Ի խնդրոյ Հոյժմանց՝ հարց միանձանց և բազմաց անասպատականաց՝ սասցեալ մատեան ողբերգութեան

ԳՐԻԳՈՐԻ

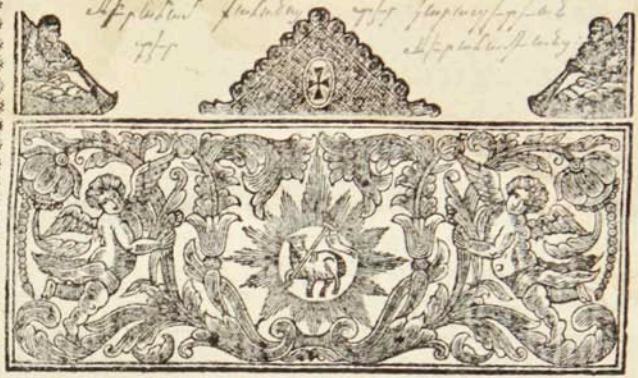
Նարեկայ վանից վանականի



Ս. ՀՐԵՇՏԱԿԱՊԵՏՆ ԵՒ ԺՇԿԻՆ:

Ս. ՀԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻՆ

Ս. ՀԱՐՈՒԹԻՒՆ ՅԱՐՈՅԻՆ:



†Ի ԽՈՐՀՈՑ ԱՐՏԻՑ ԽՕՍՔ
ՐՆԴ ԱՅՏՈՒՆՈՒՑ·

*Բան·Ա



ԱՅՆՔԱՄԱ

ՀԱՆՃԱՐ ՀԻՆՈՒԹԻՒՆ

սրտի՛ ողբոց աղաղակի՛ քեզ վերըն-
ծայեմ տեսօղդ գաղտնեաց· և մատու-
ցեալ եդեալ ի՛ հուր թախծութիւնե անձին տոչորման՝
զպտուղ ըղձից ձեռնձերոյ՝ սասանեալ մտացս՝ բուրվա-
ռաւ կամացս առաքել առ քեզ· Ա՛յլ հոտոտեսցին
հայեսցին՝ գլխաճաճ դքան ի պատարագն բոլորապտուղ
մատուցեալ ծխոյն բարդութե· Ընկալ զսակաւա-

մանանեայ բանիցս յօդուածս՝ քեզ ի հաճութիւն, և մի՛
ի բարկութիւն. ելանէ ի խորոց սրտի զբայութեանց խոր
հըրդակիւր սնոտեկիս՝ վաղվաղակի ժամանել առ քեզ՝
կամաւորական նուէրս բանական զոհիս, ողջակիզել
զօրութեանդ Աստուծոյ՝ որ յինն է պարարտութիւն։ Այլ ի
դնելս իմ ընդ քեզ դատ՝ խառնեալ աղերսիւն հզօր,
մի՛ իբրև զհամբարձումն ձեռացդ ամբարշտեալն յա՜
կօբայ, ըստ բողոքելոյն եսայեայ, և զանկրաւորութիւնն
բաբելոնի, տաղտկալի քեզ երևեսցին, զոր առակ ես՜
թանասներորդի երկրորդի սաղմոսին ազդէ. այլ իբր
զբարեխաւսն հաճոյական ի խորանին սեղմոյ,
զոր դաւիթն կանգնել նորոգեաց տապանակին հան
գըստեան ի գերութենէն դարձելոյ, որ ի վերոյին
գիւտ կորուսեալս հոգւոյ առակի՝ ընդունելի կա՜

մաց քոց լեցի։

Այլ քանզի ձայնդ ահաւոր դատաստանիդ հա՜
տուցման՝ ուժգինս հնչեցեալ ի ձորն վըճիռդրու
թեան՝ կրկնեա՛ ինձ երկինք մարթից յարուցմանս.
այժմէն գուշակեալ շարժմունս յուզմանց ներհակա
կանաց, որ յիմանալ անձին ցուցանի, խռովութիւնս
ամբոխից. հարեալք ընդ միմեանս զէն առ սուրբ՝
խորհրդոցն հոգւք, չարեացն՝ ընդ բարիսն, և գերեալ
զնս ի մահ, ըստ հինն դիպուածոյն՝ որ նախ քան ըղ
ձնարհին ժամանել առիս. զոր ընտրեալն առաքեալ
կանացն դասուց պօղոս՝ առօրինակեալ զմեզ,
զքէն փրկութիւնն յայտնող ցուցանէ։ Այն զի թէ
մերձ է օր տեառն, ոչ գիր ասէ, ի հովիտն անձուկ
ատպարիսին յոսափաթու և հեղեղատին կեդրոնին,
փոքր հանդիսարանացն իրաւանց ժամադրութեանց,

որ կենցաղականաւ այսր յաւիտենից՝ զՀանդերձեալ
լոյն ինձ կերպարանեն, ասպա և յաւէտ մերձեցաւ
ի վե՛ր իմ արքայութիւն այ՝ մարմին եղելոյ, մեծապէս
գտեալ զիս առիթ ինաւսուց՝ բազմաց տկոսեաց՝ զա
նաղան մատանց յանդիմանողաց Հշմարտապատմիչ,
քան զձեռին նորին վերակացուհի անդ ուրեմն եր
բեմն ի հարուածս եդումնայեցուց և փղշտացուց, և
այլոց բարբարոս ազգաց։ Հանգէ այն ընտրութիւն՝
ամօք չափեցաւ, իսկ պատուհաս խնամն պարտուց՝
առանց առարաման ունի զսահման։ Այ՝ գուբ՝ և
որոգայթ անձնասպրելոյ, ըստ մարգարէին և առակի
ղինն, տագնապաւ մեծաւ առ դուրս ինձ հասեալ՝ զա
մէնեն միանձնեանաւոր առաքին գծագրելոյ։ Օ՜ որ միայն
քո՛ ես հրաշագործել պատուոյ դեղոյ՝ ի ինարս կենաց՝
ամենավարան տարակուսանաց հոգւոց վտանգից,
քաւիչ ամի՝ գովեալ ի փառս անձառս աննահման
Նեղի բարձրութե՛ն, յաւիտեանս յաւիտենից։

---

† Ա էրսին յաւելուած իրին հեծուի՝ նորին հայոյէ, առ
նոյն ազբր նոյնանայ բանէ։ ի խորոյ ոտէյ խօտ՝ ընդ ձեռ։

* Ան. Ա.

I ե՛ արդ՝ քանզի առ բարձրելն ինձ յօդառորա
կան շրթամբք կարդաս, որ գործովք միայն
գրաւի, և ոչ սահեղաբանութիւք կաշառի,
որ յերկիպատոս միշտ ունիս զարտիդ զդարձն, զինչ
օրինակ առ այս քեզ նմանագոյն և յարմարական առ
տանօր եդից՝ անձն իմ պարտաւոր։ Պատմակիցս՝
կործանեցելոյն սոդոմայ. ըմբերանեալ դատախազ՝

նկնումէ ի. անարի բարբարոսս՝ քան զերկինն Տարաւ
այնն. վտիտարագոյնս՝ քան զքանան. յամառեցեալս՝
քան զամաղէկ. անբժշկականս քաղաք՝ դրօշելոց, նշմար
մնացեալ՝ ապստամբութեանն Հինն Իսրայէլի. յիշատա
կարան պահեալ՝ ուխտազանցուհեն Յուդայ. Այժմ
բեալ՝ գեր քան զծուր. տարամերժեալս՝ քան զը
ծայդան. խորթաբարոյս՝ քան զգալիլեա. անհնազանդեալս՝
քան զանհաւանն կափառնայում. պարսաւեցեալս՝
իբր զբորգին. բամբասեցեալս՝ ընդ բերթսայիդայ.
անպարկեշտ ծաղկեցեալ ալիքս՝ եփրեմի. Այլ ես
զաւնիս միշտ յիմարութեամբ՝ այլ ոչ հանդարտու
թեամբ. ի կորեանց առաքածոց՝ անձնական օձս և
զեռնային. կերպս ձուոց քարբից՝ լցեալ ժանտու
թեամբ. պատկերս վերջին Տարուածոցն երեսաղէ
մի, ըստ բանին տէրունի՝ և սեսանողացն Ձայնի.
Տաղաւարս մերժեալ՝ հասեալ ի կործանումն. խոր
տակեալ դրացս վստահարան, և կրկին ծրդեալ շինե
ուածս խօսուն. Թողեալ ժառանգութիւնս յարմա
րական, մնացեալ տունս ամայեալս, ըստ բանիցն նա
խադրեցելոցն՝ մնալոյ սի դատաստի և երեմիայի.
Զարկս բանական՝ ունօղս բորոտութե, Տարուածեալ
խրատու քերմանն՝ օրինիւ կազդուրեալ, օծեալ կա
ւովն՝ ողբական հեզութեամբն. անձարակ գտեալ
յելս ճարից, քակտեալ վերատին ձեռամբ շինողին.
արտաքս ընկեցեալ՝ իրաւացի Տատուցմամբ՝ Տրամա
նաւ Տզօրին՝ ի տեղի անտուրբ. Տերքեալ տարագը
րեալ խաթրոցաւ մեծաւ՝ ամենայնիւ առանց խնայե
լոյ. Ընածկեալ դրամն յերկրի չարեօք, ըստ աւան
դակօրոյս ժխտողին՝ որ յաւետարանին ցուցանի.

պատգամաբք՝ ի սմա եդելոցս։ Վարդևաւթ բարեբար՝
ման, առաքեալ ի մեզ Հոգի ի բարձանց՝ աճապարանս
ընդ երկինս՝ ի տեղի Հոգւոյ՝

զառակն եսայեայ, լուսաւորեալ առ Ձմարտութենին,
մատուցանելով մեզու արժանաւոյս, ընդ պղնձայս գոյն
անարգս ձայնի՝ զոսկի քո չնորհն. ընդ անվարդուս
երկաթոյս՝ սեւութե գունոյս՝ պղինձ պատելի, գոյգք
առաքինութե, հրաշեկ լիբանանաւս։ Ընդէր կարծ
բացաւցանես զսիրտ եղկելոյս՝ չերկինչել ի քէն, ան
ձառ և անհասար։ Մի՛ եղեց անպատուղ ի փոքր վաս
տակոյ՝ իբր ապաջան սերմանօղ անբերրի երկրի։
Մի՛ լեցի ինձ երկնել, և ոչ ծնանել. ողբալ, և ոչ
արտասուել. խորհել, և ոչ հառաչել. ամպել, և ոչ
անձրեւել. ընթանալ, և ոչ տատանել. ինձ ձայնել, և
զեզ ոչ լսել. պաղատիլ, և անաւես մնալ. կողկողել, և
ոչ ողորմել. աղաչել, և ոչ ինչ օգտել. զոհել, և ոչ
ձենձերել. զբեզ տեսանել, և դատարկ ելանել։
Ա՛ւր ինձ նախքան զկարգալս իմ առ քեզ միայնդ
Տէրօր. մի՛ զանվճար տանջանացն առյժս՝ ընդ թունաւո
ւութից մեղաց կեցելոյս չարագործիս ինձ՝ հատուցա
ներ։ Ակեայ ակս զբիծաճ. լուր ինձ ողորմած. մարդա
սիրեա՝ ներօղ. խնայեա երկայնամիտ. պաշտպանեա՝
ապաւէն. բարերարեա՝ Տէրօր. ազատեա՝ անճնակալ.
կենագործեա՝ նորոգօղ. վերականգնեա՝ անհատ.
լուսաւորեա՝ երկնային. բժշկեա՝ Տէրնարատուր. քաւեա՝
անբծնելին. պարգեւատուեա՝ առատ. շնորհազարդեա՝ ան
նախանձ. հաշտեա՝ անհատակիր. ընկալ՝ անհակալ.
սրբեա՝ ի պարտուց օրինեալ։ Ա՛խ թե յատեցիլ զաչս
իմ՝ նայեցեալ ի հայեցուածս երկուց վտանգիցդ յա
ւուր թշնամուդ, զքոյդ տեսից փրկութիւն՝ յոյս և
խնամակալ. եթէ նկատեալ դիտեցից ի վեր յաճենս
դրաւ ուղիղ սոսկալի, հրեշտակ քո խաղաղութեան՝

քաղցրութիւնէ ինձ պատահեսցէ. Այլ ինձ ամէն ի
յելից աւուր՝ շնչոյս արձակմանն, մաղթեմ ոդի
ուսում ամբարձեալ ի յերկինսն երջանկաց՝ պար
դևօք սիրոյ քոյ եկեալ հասեալ ի յարդարոցն կո
տորելոց՝ կարեաց ինձ կցորդ ժամանեցուսցես. զան
ակնկալն բարի՝ ջարիս ի յուսահատութեանն աւուր
հնարհեսցես. Քաւ լեցի քեզ բարեբանեալ՝ որ փրը
կութիւդ ես ամի, եթէ ախտացեալս քո ոչնարի՝ գա
ղան գժնդակ տացես ուղեկից. մեղաց մեռելոյս՝ ան
ախտ կեանք. կործանելոյս պարտեաց՝ փրկուն
Յ ուդաց մատնելոյս զբարերարելդ՝ ակնկալու
անտեսեսցես զդիմասիրելդ՝ խըճամօղ. այլայլեսցես
զմարդասիրելդ՝ անփոխոն. նշանչեսցես զկենագոր
ծելդ՝ անվախճան. թաղուցիս զողորմութիդ՝ երջա
նիկ պտուղ. Զաւաղեսցես զքաղցրութեդ բարե
հնարհ ծաղիկդ. անպատուեսցես զնիւթ պանձանաց՝
քումդ ճոխութիե. յեղանակեսցես զփառս հերաց՝
քումդ բարձրութեան. ոչ պահեսցես զվայելչական
զարդ պայծառութիե՝ քումդ պատկի. Նիե ողոր
մածացն է երանութի, իսկ դու բնաւ իսկ արքայութի՝
լցեալ փափաքմամբ, ոչ զբաղսըն պարգևեսցես փրը
կութիե. ոչ մատուցանիցես դեղ վիրացս. ոչ սպե
զանիս խոցոտածոյս. ոչ դարմանս տկարութես. ոչ ծա
գեսցես լոյս ի խաւարի յուսացելոյս ի քո զօրութիդ՝
կենաց պարգևդ տիեզերից. Որ միայնդ ունիս փառս
ինքնութիե խոկութիե և յարակայ մշտնջենաւորութե.
վկայեալ ի բնաւից. օրհնեալ և փառաւորեալ յերից
յաւիտեանս. և անդր քան զպատմանն սահմանի իմա
նալեացն յաւիտենից. ամէն.

† Ա Էրոպին յաբելուճած էրկին հեծուբէ՝ նոբին հոխշէ, ա-
նոյն ալէբա նալբանաց բանէ։ Ի խորոյ սրտէյ խօսր՝ ընէ ։

* Լան։ Գ։

1 Տէր իմ տէր, տուիչ պարգևաց. ինքնաբուն
բարի. ամենից տիրօղ Տէր աստուածպէս. միայն
սրարիչ զբնաւս՝ յոչէից. փուռորեալ. անք ըն-
նին. ահեղ. ահարկու. սուսկալի. հզօր. աստուիկ. անստա-
նելի. անամերձենալի. անըմբռնելի. անխմանալի. անչ-
ափաբերելի. անտեսանելի. անզննելի. անշօշափելի. անո-
րոնելի. անակիզբն. անժամանակ։ Ա Նշմանդաղ դի-
տուքէ. աներևակայ տեսուքէ. ճշմարիտ էակատուքէ.
բարձր՝ և խոնարհ օրհնաբանեալ գոյուքէ. անստուեր
ծագումն. ամենափայլ ճառագայթ. խոստովանեալ
լոյս. անստուարակոյս վստահուքէ. անստուրտամ հանդիստ.
անյեղլի հնչիք. անսահմանելի տեսիլ. վկայել անուն.
ճշմարիտ քաղցրութէ. բաժակ բերկրութէ. հատուիչ
հոգւոց հաց. օտար մեռութէից սէր. աներկբայ խոս-
տումն. ծածկոյթ ցանկալի. զդեստ անվախճան. օթոց
բաղձալի. զարդ փառաց. ձեռնկալու մեծ. ապաւէն
դժուարեալ. անսուզելի շնորհ. անպակասելի դանձ. ա-
նապական անձրև. արփիացնօղ ջօղ. ամենատեղւոյ
դէղ. ձրի բժշկութէ. կրկնաձիր առողջուն. վերհա-
դոյն խրախոյս. անպատիր կոչումն. համօրէն աւե-
տիս. սարկամեծար թագաւոր. աղքատասէր պաշտ
պան. մշտահարուստ տուիչ. անխափան դիմեցումն.
աննահանջելի հրաման. անհամառօտ յոյս. երկար տե-
սողուի. անզղջական տուր. ամենաբաշխ աջ. արդարա
կշիռ ձեռն. անաչառատես ակն։ Ա Խնիթարուէ ձայն.

սիսիանաց լուր. բերկրութիւն բերուն. անուն ինն դանի. նախանամող մատն. անդայթագղելի եղբ. անխարդախ ընթացք. կենդանարար կամք. աննեն գելի խրատ. աննախանձ պատիւ. լայնական հնարք. անձկական պայման. անդատանելի հետք. աներևոյթ շաւիղ. անչափագիր պատկեր. որքանուխ անսահման. աննմանական տիպ. անղուգական գուեթ. ողորմուխ բազմաղեղ. խոնարհուխ ծանելի. համբոյր փրկական։

Այս ևս քան զայս՝ աղաչեմ՝ վայելչականք՝ ածու թեանդ նուիրելիք, օրհնեալ. գովեալ. բարեբանեալ. քարոզեալ. աւետարանեալ. հռչակեալ. ինչեցիլ. պատմեալ. անխափելի կամօք աղաչեալ. և որ ինչ առ մեզ բերին առ՝ի քէն՝ հոսմունք քաղցրութիւնք, զոր հան դերձելոցն ճաւուց լուսաբանեն կերպաւորութիւք. որով զնարթ ցուցանիս՝ ի փրկուին իմ՝ երանուին, իբր՝ ի պարարտուէ իմէք՝ ախորժ աենչանօք լցեալ. զի ոչ իմովս ինչ անոտիապատուաստ փառատրիս երգով, այլ զի պատճառ իմն առցես զիոքրս աղերս՝

Մեծիդ փրկանաց։

2 Այս քանզի առ ամ հատակ անկեցեալ յերկրի սպ բանականաց՝ այս պատուէր նկարագրական նորոգ մատենի սղոցդ նուագի՛, որ զամենեցունց ունի ըղ կրից պատահմանց՝ նշաւակեալ յիւրում պատկերի, իբր կցորդ մեծագիտական կարեաց համայնից, առ բոլոր գումարս՝ բազմահոլով տիեզերակոյս քրիստո նէից։ Այն նախնի ժամն ժամանողաց, և առ երկրորդ կոչեցեալ ջափաս արբունն, առ որ՝ ի կատարած աշ ուրն կալեալ՝ սակաւաձեռն ծերութիւնն։ Այս պար ւաւորս, և արդարս. առ ինքնարդոյ բարձրայօնն, և

ախալեալ անձնատաւտ գտեալն. առ բարեան, և եղեւ
նագործ. առ նկուճեալս, և առ արիս. առ տարուկս և
նեղբոյանկեալս, առ սեպուհս և դերաշխարհիկս.
Ա՛ՒԶակեայնոց՝ և պայազատաց. շինականաց՝ և տոհմա
կանաց. արուճաց՝ և իգաց. հրամայողաց՝ և հնազան
դելոց. գերելոց՝ և նուաստից. վհտից՝ և փոքունց.
պատուականաց՝ և ռամկաց. ձիավարժից՝ և տակա
կանաց. քաղաքականաց՝ և դեղջկաց. աղքատից դառն
զուարթեանց՝ ի սանձս ահաւորին ընդառնեցելոց.
Ա՛Խայնացելոց՝ վերնականացն խօսակիցաց. մաքրակա
նաց՝ տիրանուէր զաւտուեց. քահանայական՝ եր
ջանկակոչն ընտրութեց. այցելութեց՝ բարեզգես
ոխ դիտողութեց. աթոռակալութեց նախագահից՝
սրբանուէր տեսողութեց. որոց ոմանց աղերս աղա
չանաց, և ոմանց խրատ բարեաց, առ դէմս աղօթից՝
այսու մատենիւր մատակարարեցի, ձեռնարկեալ հո
գւոյդ զօրութիւն՝ կարդալ ինձ մաղթանս բազմադէ
պիս, և ամէնն սոցին խնդրուածս՝ գթութիւն մեծիդ
յանդիմանն լինել սուաւ հանապազ.

4 Եւ արասցես զայն ընթերցողացն ի սիրոյ յիս
տակ՝ բժշկութիւն հոգւոց, և մաքրութիւն յանցա
նաց. թողութիւն պարտուց, և արձակուրդ մեղայ կա
պանաց. Հղիցի՛ բեխուճն արտասուաց՝ սուաւ վար
ժելոցն, և պարգեւեալ տացի ի ձեռն սուրբն ապա
շաւ ըղձից. Ընդհատցի՛ աէր և ինձ ընդ նոսին՝
առ ի քէն՝ ղոջումն կամաց. և նոցա խմովս ձայնիւ՝
շունչս բարեհամբոյրս. Նո՛ւիրեսցի՛ վա՛ խ յայսու մա
տենիւր՝ պաղատանաւք նոցին, և բանիւս այսու հե
ծութիւնք նոցին՝ ընդ իմ խնկեսցին. Ընդ համբոյր

ձաշակման այսր ողբերգութեան, շնորհ լուսոյ քոյ
մտեալ բնակեսցէ. եթէ ելցեն ինձ բարեպարիշտք
ընծայիլ սուրս, ընկալ կենդանեացն վա՛ր քոյ դլխաճ՝
և զնա ըստ նոսին. եթէ ախտս ինչ սրբանուէրս կամիլ
ուսածոց աչաց՝ սովիմբ բերիցէ, եղիցի՛ ի քէն խըն՛նա
մակալ՝ և յիս անձրևեալ. եթէ գրեսցի և՛ ի փրկու
թիւն կարգեսցին՝ հաղորդելոցն յայս կիրս կենաց,
արասցես կամաւ քո օրհնեալ՝ և ինձ համարել. եթէ
հեծուելս ածահանձոյս՝ ի ձեռն այսր բանի՝ ի գաղտ
նեաց ուրուք յառաջ եկեսցէ, օգտեցայց քեզ բարձ
րեալ՝ և ես ընդ նմին. եթէ ձեռն մաքուր՝ խնկով
տանդերձեալ՝ առ քեզ համբարձցի, հասցէ միասցի՛
ըստ իմս ձայնի և աղաչողացն աղերս՝ յառաջ մատուցել
եթէ պատատանս բազմադիմիս ընդ իմս երկնեսցին,
լեցի՛ և ինձ քեզ՝ և վասն սորին կրկին նուիրեալ.
եթէ յարդեսցի այս անձին բանի պատարագ՝ քեզ
ի հաճոյեցի, նախայլոյնն ընդիս քեզ ընծայեսցի.
եթէ ի սիրանաց ինչ ձանձրուէ ոք նուաղեսցի,
կանգնեսցի՛ վերստին հաստարանաւ այս հառաչա
նաց՝ ի քէզ յուսացեալ. եթէ համբարտաւին վտա
տուելք՝ մեղաք յատակի՛, այսու արձանօք պատկանե
ցեալք աշուք քո պաշտպան՝ դարձեալ կառուսցի.
եթէ յուսոյն ձգարան՝ առաբերբն յանցանաց հա
տեալ կտրեսցի, կցեսցի՛ դարձեալ միասնագամ կա
մօք ամենակալիդ՝ բարւոք պատուհասեալ. եթէ վը
տանգ մահու՝ անձնական ցաւոյ՝ զոք պաշարեսցէ,
գոցէ՛ փրկուէ սովաւ առ՝ ի յայս կենաց՝ յաղօթելն
առ քեզ կէցուցիչ. եթէ տագնապաւ ոք տարակու
սի՛ ի սիրտ խոյիցի, քաղցրութ քո սովաւ՝ ապրեալ

ողջասցի, Աթէ անքաւելի կորսուածովք պարտեաց՝
յանդունդս ոչ խորոց էիցէ ընկղմուլ, եկեսցէ՛ի
լոյս՝ կարծիւ այս ինարիկ՝ զեա պատապարեալ. եթէ
Թմբրութիւ խաբէից՝ խաւարին դործոց՝ էցէ ոչ վնա
սեալ, զօրասցի՛ անդրէն վասն քոյ միայն ապաւէն՝
՛ի քեզ ապաստան եղեալ. Աթէ պահպանակն վստա
հութիւ զանձն ուրուք լըցէ, ընկալցի՛ այսու միջ
նորդիւ ձեռն քո ինա՝ ամիսոփեալ՛ ի նոյն հաստա
տութիւ. եթէ ամայի՛ ի զգուշութիւ պահողացն ոչ
դեգերեսցի, սպասեսցէ՛ սովիմբ՝ առ՛ ի նոյն դարձ
նորոգողիդ. Աթէ սարսուռ դիւային ջերմանն՝ դո
ղութիւ ինչ զոչ խոտվեսցէ, սիափեսցի՛ ի սոյն յայս
նշան՝ խոստովանեալ և երկրպագեալ խաչիդ խոր
հըրդոյ. եթէ անօրէնութիւ մըրիկ՝ խորտակիչ հող
մոյ՝ յանկարծ բախեսցէ զհաստատածս մարմնոյ՝ շինո
ւածոյ մարդոյ՝ յերկրային ծովուս, Հանդարտեսցի՛
անդրէն՝ ղեկաւ այս թևոց՝ ի քեզ պատկանեալ։

4 Աու արասցես լինել դեղ կենաց՝ առ նուրս ցա
ւոց հոգւոց և մարմնոց՝ քոյ ստեղծուածոց,
զայս կարդեալ սահմանս ողջոց մատենի սկզբնեցելոյ
յանուն քո՝ բարձրեալ։ Ո՞ պակասս իմ՝ դուս կա
տարեա. եղիցի՛ հոգւի քո խաղնեալ՝ ի սա. շունչ զօ
րութիւ մեծիդ միասցի՛, ի քո լինել շնորհել ստեղ
ծաբանութիւնս. զի դուս տաս զօրութիւ վհատեալ
սրտից, և ընդունիս փառս յամենեցունց.

ամէն։

† Եբարին յաւելուած էրիկն հեծաւրէ՝ նորին հսկել, առ նոսն ազէա ծաղկանաց բանէ։ Ի խորոց սրտից իւոց՝ ընդ ա՛յ։

* Ճան. Ա՛։

1 Ես քանզի սկիզբն կալայ խօսել ընդ քեզ՝ որ ի ձեռին ունիս զշունչ կենդանութեա՛ն՝ հոգւոյս բազմամեղ, յիրաւի՝ սարսեալ դողայեալ առաջնապաւ մեծաւ՝ յաւէտ երկնչիմ. վասն զի ահաւոր և անտանելի, և՛ի սահմանէ բանի փախչելի, յիշատակ անձողոպրելի՝ անաչառդ քո աչ տեսնի՝ ի կշռամբուխն իմ պաթատաւորի՝ պրարկէ երկնի և երկրի։ Ա՛յսղէ՝ և չի՛ք իակ բժշկութի՛ բազմալը տանգ սաստկութե՛ն վերացս անող ջանալի, խայթմանց խածո՛ւածոց մահաբերին բերանոյ ժանեաց՝ որսո ղին զանձն իմ՝ ի կորուստ։ Ա՛նաւանդ զի՝ ո՛չ գոյ պատասխանի, ըստ առակողին, յաւուր պատերազմի. և ո՛չ բանիւ իրաւանալի, և ո՛չ վերարկո՛ւս պատրս պարելի, և ո՛չ դիմակօք կեղծաւորելի. ո՛չ առ երեսս բանիւք մատչելի, և ո՛չ կերպարանօք երբեք խաբե լի. ո՛չ յօդուածոյք բանից ստելի. ո՛չ արագմամբ ոտից փախչելի. ո՛չ թիկանց դարձուցանելի. ո՛չ դի մաց ընդ երկիր մաճուցանելի. ո՛չ բերանով ընդ հող տաւտելի. ո՛չ ի խորս երկրի ղօղելի. Ա՛նզի մերկ են քեզ ծածկեալքն, և հրապարակեալ են աներե ւոյթքն. արդարութի՛ւն իմ նո՛ւաղեալ և խաչատ ու նայնացեալ. մեղանքն յայտնեցեալ՝ և յաւէտ առաւե լեալ. չարիքն իմ մնացական՝ և ես կորստական. իրա ւանցն կշիռ պակասեալ՝ և անիրաւութի՛ւն խղդն զո րացեալ. բարեացն բեզք հալեալ՝ և սխալմա՛նքն ար

ձանապարհ. աւանդն կորուսեալ՝ և դառամիսիքն այժ
մեն դառեալ. մահուան մուրհակ գծել՝ և աւետաբեր
կատակ եղծեալ. Նարեկացին ախորժեալ՝ և բանասար
կուն ուրախացեալ. Հրեշտակաց գունդն թաղծեալ՝
և սատանայ խնդրելիք պարեալ. վերնական զօրքն ող
բացեալ՝ և սատրնայինքն բերկրեցեալ. սպանողին մը
Թերք լեալ՝ և պահողին գանձ կապաեալ. օտարին
կողմն կանգնեալ՝ և տեղացոլին պարգև մատնեալ.
Տասաւոլին ձիր մուտացեալ՝ և կորսաչին Հաղքն պա
հեալ. երախտիք փրկչին Հենգնեալ՝ և բեղնար զուար
Թացեալ. կենացն տաքնար փակեալ՝ և գառոլին
ժանդ՝ ժանդիս ժամանեալ.

2 Այս արդ՝ ոչ տալաքէն ըղձալի էր, ըստ դրոյն կան
խուե նախաձայնելոյ, ոչ ստեղծանիչն երբեք յար
դանդի՝ և ոչ նկարիչն ի յորովայնի. ոչ ի ծնունդ յա
ռաջադայիլ՝ և ոչ ի լոյս կենաց Հասանիլ. ոչ ի թիւս
մարդկան գրիլ՝ և ոչ ի Հասակ աճման ամբառնալ.
ոչ ի պատկեր գեղոյ զարդարիլ՝ և ոչ բանիւ Հանդեր
ձաւորիլ. քան ընդ այսպիսեաց ատտկադունից և սար
սափելեաց ըմբռնիլ պարտուց, զոր և ոչ վիմայ կարճ
րուի բերել, Թողթի մարմնոց լուծականուե.

3 Այս արդ՝ տուր բարեդուի՝ աղաչեմ զքեզ՝ տուր
ինձ ողորմութիւն, որ զայսոսիկ դու ինքնին քե
զին քոյովդ բանիւ մեզ ատմանեցեր՝ ասելով, Թե
տուք զայդ Հուէք՝ յանուն փրկութիւն ձերոյ՝ այլ և
տուրբ եղերուք. զի զողորմութիւն կամիմ, և ոչ զպա
տարագ։ Ահա բարձրացեր վերատին խնկիկ այդ
մեծատակաւ, որ ունիս զնա՝ և ի քէն ե ատ՝ և քեզ
փառք յաւիտեանց. ամէն.

† Եւ էրուսին յաւէլցուած էրկին հիմնարկէ, նորին հանդիսի, առ նոյն աշխարհ ծագելոյն բանէ։ Ի խորոց սրտէ լուսոյ ընդ ազ։

* Լուս. Ա.

1 Ես արդ՝ ես երկրածինս մարդ՝ կենցաղով կանաչ անկայուն գոյիւ զբաղեալ, և մահ մարմնոյիս պատրաստականաս դիմեալս՝ յիմս բերել, որ ամենայնիւ աւեմ, և ոչ միով իւիք ձշմարտեմ։ Քանզի որպիսք դիմօք վերադրեցելովք՝ նը շանակօք աղաղակեցելովք՝ յանդգնեցայց լինել յան դիման քում դատաստանիդ, ոչ խաւսուատ ահա ւոր անճառ՝ անպատում հզօր ՅԾ բոլորից։ Քանզի դատել աստուածն ի սոյն՝ զապերախտութիւն մեղաց գեալ անձինս՝ առ քումդ երախտիս, ցուցից զերաս ունս քո միշտ զօրացեալ, և զաներաւելիս քո յայ ւէս պարտաւորեալ։ Որ արարեր զիս ի քո պատ կեր պանծալի՝ ի ձեռն վերինդ տպաւորութեանդ, զոր տկար օժանդակելով։

2 Արդարեցեր բանիւ՝ փայլեցուցեր վշմամբ՝ մտօք ճոխացուցեր՝ իմաստիւք ամեցուցեր՝ հանճարով հաստատեցեր՝ ի շնչականացն որոշեցեր՝ հոգւով իմանալեաւ խաւսեցեր՝ իշխանականին գոյիւ պըճնեցեր՝ Ոնար հայրաբար՝ անուցեր դայեկապէս՝ տածեր առացօղապէս՝ Տնկեցեր զամբարիշտս ի քումդ դաւթի՝ ջրովն կենաց ոռոգեցեր՝ աւազանին ցօղովդ մաքրեցեր՝ կենացն վտակաւ արմատացուցեր՝ հացիւդ երկնայնով ջամբեցեր՝ ածային արեամբդ արբուցեր՝ անհպիշեն և անհասանելեացն ընծանեցուցեր՝ զաչս երկրեղէնն՝ ի քեզ համարձակեցեր՝

լուսոյն փառաց վերածածկեցեր. զխղճմիտն մա-
տունս՝ անմաքուր ձեռացս՝ ի քեզ մատուցեր. զմո-
խիրս անարդ մահացու՝ իբր վնշոյլ լուսոյ յարդե-
ցեր. զայր քո հզօր աշխատող օրինեալ՝ մարդասիրա-
պէս և անարժանիս իմոյ անձին կնքեցեր. Ա՛է կի-
ցեր զբերանս լցեալ նանրութիւնբ՝ ի ժառանգակիցն
կարդալ զքեզ. ոչ կշտամբեցեր զմանդգնեալ՝ ի
քո կցորդութիւն. ոչ առնէիրացուցեր զտեսիլ աչաց՝
ի քումդ ակնարկութիւն. ոչ արգելանաւ կապանաց՝
ընդ մահապարտացն տարագրեցեր. ոչ խորտակեցեր
զդաստակ բազկիս, որ անմաքրապէս առ քեզ համ
բառնայր. ոչ մանրեցեր զոտս իմոց մատանցս՝ ի շո-
շափելն զբանդ կենաց. ոչ պատեցիր զնև մտա-
խորհ՝ ի ձօնելն զքեզ՝ ահաւոր. ոչ փշրեցեր զպարս
առաջանցս՝ յլմընչանելն զքեզ՝ աջոյդ հմանելի. ոչ
գնացեր բարկութեամբ խոտորնակ՝ խոտորնակի ընդ
քեզ հետևօղս, իբր ընդ վրիպեալ տունն իսրայէլի.
Ա՛է խայտառակեցեր՝ ի հարսնարանիդ՝ զանարժանս
քումդ պարերդուհի. ոչ՝ ի գձուձ հանդերձին աեսիլ՝
զանօրինեալս յանդիմանեցեր. ոչ կապանաց ձեռացս
և ոտից՝ յարտաքին խաւարն հալածեցեր.

Յ՛Ո այս ամ մատունս բարեաց՝ և զնեերելոյդ երբ
կայնմտութիւն ընկալեալ՝ ի քէն՝ բարերար օրինեալ
և յաւէտ միշտ երկայնամիտ, փոխադրեցի վնասակար
պարտեաց՝ անթիւս և բազմօրինակ անօրէնութիւն,
մարմնականաց և անձնականաց՝ ամենակէր բազմածուփ
խորհրդոց յուզմանց երկրագործութեց. Ո՛այսո
սիկ քեզ՝ ա՛ծ իմ և՛ր, ընդ այսքանեաց բարեաց փո
խաբերեցի. զայս քեզ՝ ինձէն տատուցի ջրիս, բստ

մանսխտեան յանդիմանութեանն առակի, մոռացեալ
զնմաստութիւն։ Ո՛չ այսց բա-
րեաց երախտեաց կամաւս՝ ընդունայնութիւն գնա
ցիւք՝ չարաչար ունայնացուցեալ. զայս լուսաւորութիւն
ընծորոյց անձառիւն՝ ի բարձրելոյդ խնամոյ բարդե
ցեալ՝ մրրկատն խելագարութիւն ցնդեցեալ։ Այ-թէպէ
բազում անգամ ծանուցաք՝ կարկառամամբ ձեռինս քո
այցելութեան ձգել զիս առ քեզ, ոչ հաւանեցայ,
ըստ մարգարէին՝ որ զնսրայելէ ամբաստանութիւն. և
թէպէտ խոստացայ դաշնաւորեցի քեզ հաճոյանալ,
և ոչ ընդ այմ առնմանաւ ոխիւն փակեցայ, այլ
դարձեալ զնոյն նիւթեցի չարիս, անդստին յոճն
առաջին մտեալ, փշոյն մեղաց հերկեցի զանդաս
տան սրտիս՝ յորոմանն արդիւնատուութիւն։ Այս-ի
ելանէն առածք՝ աճապարեալ ընբ մարգարէիցն, քանզի
մնացեալ յինէն խաղողոյ, և ես ընդ այնորիկ փուշ
շառաւիղեցի. դարձայ յանախորժ դառնութի՝ պտղոյ
այդիս օտարացեալ. բուռն տարի զանհատատ հող
մոյ, որովք միշտ տատանեալ՝ այսր անդր տարաբե
րիմ. ըստ ձայնի երանելոյն յոբայ՝ ընդ ճանապարհ խին
անգարձ գնացի. ի վեր աւազոյ շինուածս յիմարու
թեան կառուցի։ Այնատորը հետովք խաբեցայ՝ կէ
նացն անձկալեալ հասանել, փակեցի ինձէն զելոյն
ուղևորութի, բացի կամաւ զկորստեան խորխորատն.
Այլ զպատուհան լսելեացս խնդ՝ առ բանիդ կէ
նաց ընդունելութի. կափուցի զաչաց հոգևոյս հայեց
ուածք՝ առ ի զկենացն դէզ նկատել։ Այ ընդոստեայ
ի թմբրութեց լքմանէ մնացա՝ ի պատգամ փղոյդ
ահաւորութեան. ոչ զգաստացայ, կ՚երդիք գուժի՝

Ա. ՍՅԱՍՍԻՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ

հրափորձական աւուրն ընտրութիւն. ոչ երբեք զաղ
թեայ՝ ի նիրհմանէ քնոյն մահացուէ, որ՝ ի կորուստն
կարապետէ : Ա՛յեաւս հանդիստ քոյ հոգւոյդ՝ ի
մարմնեղէնս տաղաւարի . ոչ ընդ բնութիւն ընկոյզ
խառնեցի՝ զհանն ընդհատ քումդ պարգեւի . իմոյս
ձեռօք կոչեցի կորուստ , ըստ առակողին , զհոգիս
կենդանի մահացուցանել :

4 Այլ ղինչէ ինձ սակաւս և նուազագոյնս յօդել
սահմանս կանգնելոյս չափաբերականս , մինչ անց
ցեալ է ըստ քանակութիւն՝ և վերկեալ ըստ բժշկուի.
Այդ՝ քոյ է ընձեռել կեանս՝ հոգւով մեռելոյս , և
անոխակալութիւն մատչել առ այցելութիւն դառապար
տելոյս՝ որդի՝ ով կենդանւոյ . քեզ փառք յաւի.
ամէն :

---

† Ի էրզրումն յաւելուածք չիքին հետևեալք՝ նորին հանդէս, առ
նոյն աղբիւր ունելնաց բանէ : Ի խորոց սրտից ընդ ամ :

* Ճառ. ՀՕ :

1 Ոմն արդ՝ զինչ բարւոք գոյ առ այս , կամ՝ զր
օգուտ ինձ առ այն սահմանն ընթացից ձայ
նիս հեծութիւն լքանել , և ոչ զամբարեալ
շարաւ մահացու վիրիս՝ խարանաւ բանիս արտաքս
հեղեալ . և կամ զծանրուն սրտիս՝ մխերեալ ցաւ
ոյս՝ հոգեկան խիթոյս,իբր տաղտկացուցանողական
ինարաւորութիւն , մատնամուխ զգուշանաք փսխել.
2 Այլ քանզի ոչ գոյ արժանի պարծելոյ ի փառս՝
ընդ աբգին դաս , որոց լի են բերանք նոցա ծաղու՝
և շրթունք իւրեանց ցնծութիւն , ըստ առակողին և

սաղմոսողին, ի կարգն երկրորդ դիմեցից՝ ընմանիսն
իմ յիշատակել Տեառն աստանօր. Թէպէտ առ իմում
Թերութիւն բարուց անբարեաց՝ և նոքա յաղթականք
լիցեն, իբր ապաշաւելոյ՝ քան զանապաշխարն. Ցօնելի
եղև մանասէ, առ իւրոց պարտուցս առաւելութիւն.
պատուհասեցաւ և փարիսեցին, առ դժնդիս ամբարշտու
թիւն. դողեցաւ անառակ որդին, առ անդարձիս ուխ
տազանցութիւն. յիշատակեցաւ կեղծաւորութիւն որ
դեան ամասեայ, առ անշնորհութիւն ապաստաւորիս.
օրինաբանեալ եղև աւազակն, որ դատախազն է անձ
հաւատից. պատուհասեցաւ և կինն պոռնիկ՝ ակընա
մայրն ապաշաւողաց. Այսպիսի քան զիարաւնն՝
զտեղեակ ածաց սրտիս իմ խոստացուցի. ըստ օրինակի
խոտորութիւն մերկաց ծովու ծփեցայ, ոչ այնքան սար
սեցի և պատկառեցի ի սաստկութիւն քումդ հրամա
նիդ, որքան ալիք ծովուն՝ յերերացաւ. Ընդ քիւս ջա
փուց կշռութիւն առ իմն գործոց՝ և աւազոյն կոյտ
սահմանեցաւ. պակասեաց անբաւիցն հիղձ, առ

Համբարս իմոյս անօրէնութեցն.

3 Ո՛ի թէպէտ և յոյժ բազում են մանուկքն՝ ի
յարմունս Ջրոյն Համահաւաքելոյ, այլ՝ ուրոյնք և ա
ռանձնականք՝ ի ծննդոց աճելոյ. իսկ մեղանք իմոյս
յանցանաց՝ անթիւք, զորս անկնար է առնուլ ի միտ.

Ումն՝ և ծնունդք իւր . ումն՝ և շառաւիղք իւր .
ումն՝ և բիծք իւր . ումն՝ և արկածք իւր .
ումն՝ և փուշք իւր . ումն՝ և արմատք իւր .
ումն՝ և հատուածք իւր . ումն՝ և պտուղք իւր .
ումն՝ և նշխարք իւր . ումն՝ և ճռաղք իւր .
ումն՝ և ոստք իւր . ումն՝ և արմունկք իւր .

ոմն՝ և Ճիրանք իւր ։ ոմն՝ և մատունք իւր ։
ոմն՝ և խլրտմունք իւր ։ ոմն՝ և զօրութիւնք իւր ։
ոմն՝ և ազդմունք իւր ։ ոմն՝ և նշմարանք իւր ։
ոմն՝ և տիպք իւր ։ ոմն՝ և ծնացուածք իւր ։
ոմն՝ և սոսկեղը իւր ։ ոմն՝ և մթութիք իւր ։
ոմն՝ և յարձակմունք իւր ։ ոմն՝ և ինարը իւր ։
ոմն՝ և պատիրը իւր ։ ոմն՝ և դիտմունք իւր ։
ոմն՝ և դիմեցմունք իւր ։ ոմն՝ և ջափք իւր ։
ոմն՝ և խորը իւր ։ ոմն՝ և գարշութիք իւր ։
ոմն՝ և կայծակունք իւր ։ ոմն՝ և կիրը իւր ։
ոմն՝ և մթերը իւր ։ ոմն՝ և գանձք իւր ։
ոմն՝ և ցնցուղք իւր ։ ոմն՝ և տղբերը իւր ։
ոմն՝ և գիւտը իւր ։ ոմն՝ և շանթք իւր ։
ոմն՝ և հրդեհմունք իւր ։ ոմն՝ և պատկառանք իւր ։
ոմն՝ և վիհք իւր ։ ոմն՝ և անդունդք իւր ։
ոմն՝ և բորբոքմունք իւր ։ ոմն՝ և աղջութիւնք իւր ։
ոմն՝ և ամպրոպք իւր ։ ոմն՝ և կայլակք իւր ։
ոմն՝ և հոսմունք իւր ։ ոմն՝ և հեղեղք իւր ։
ոմն՝ և սառնամանիք իւր ։ ոմն՝ և դրունք իւր ։
ոմն՝ և շաւիղք իւր ։ Ինոցն՝ և տապ իւր ։ Հրատան՝ և
գոլորշիք իւր ։ Տալոցն Ճարպին՝ և ձեռնհասմունք իւր ։
օշինդրն՝ և դառնութիք իւր ։ կործանիչն՝ և հնազան
դեալք իւր ։ բռնասորն՝ և յեղուզակք իւր ։ գոռոզն
և սպառազինք իւր ։ աւազակապետն՝ և գումարտակք
իւր ։ գազանն՝ և կորիւնք իւր ։ խածանօղն՝ և ծակտո
ւածք իւր ։ սպականապրծն՝ և նմանիք իւր ։

4 Ա. Ոդ՝ այսոքիւ պէտք են դէմառորութիւն՝ սպա
կանողաց ոգւոց համայնից ։ դասեալք ընդ ինչ
քեամբք նուաճութիւնք մասանց իւրեանց ։ ի

սոցանէ՝ բիւրք բիւրոց՝ և հազարք հազարաց. իսկ
ջամայնիցս թիւ՝ նա միայն զօրէ իմանալոր զառ՝ի
մէնջ ջեռութին դրեալ՝ իբր զեռութի գործոց տէ՛
սանէ. Այս արդ՝ եթէ ոք զանձն ոչ խաբեսցէ, և
առ երեսս ոչ կերպարանեսցի, և կեղծաւորաբար ոչ
անհատառեսցէ, և մարդ զինքն ծանիցէ, և հատա
րակաց բնութիւն վարեսցի, և երկրածին զանձն դի՛
տեսցէ, և՝ի չարիս խրատ կանոնին կացցէ, իմացի՛
ծանիցէ զնաթափին մատունս արկածիդ վերագը
բելոց, թէ ոչ ընդունայն ինչ գրեցի, և կամ զբնաւ
իսկութին սահմանեցի, որ՝ի մերս բնութէ պատուակի՛
ազգի ազգի վնասականութիւն. այլ՝ի բիւրուցն ար
դասեաց չարեաց՝ չափ մի երևեցուցի, զի նոքօք և
զայլն իմաստասիրեսջիք, թէպէտ և ոչ բաւանչ
դակապէս։

---

† Ի էրոսին յաւելուած էրկին հեծութիւն՝ նոքին հոգւոյ, առ
նոյն ազգս յոգնեալոց բանէ. Ի խորս սրտիս իմոյ՝ ընդ ։

* Կան. Ա։

Ե՛ղ ի՛ զիերկութենն վատահութի՛ իսպառ
կտրեցից, և ապազէն եղեալ՝ մատնեցայց
այսքանեաց անելութի՛ն ընդդիմամար՝
ոչ այլ ինչ են, քան թէ ընտանիք թշնամիք՝
ինքնածին բռնակալք, զոր վերագրեալդ սահմանե
ցին՝ զորքանութի՛ պատկերին ձևոյ եդեալ, ահար
կուս ցուցից առ ամին բազմադոյլ բռնութի՛ մարդ
կացդ՝ զօրեղ ախոյեանս ճճականս՝ ամենայաղթ օղս
և անպարտելիս, թէ և կսկծելիս կիրս՝ և դժուա

բակութ պատուոյ Ծառոց անհատանելեաց, և անկոխ
Ճանապարհաց երկիր և տաժանմունջ։ Քանզի զայն
ամ գունդս չարութեան բանասարկուին զօրաց, սա
կաւ մի արտօսր կաթուածոց աչաց՝ իբր զձիս զե
ռունս բազմատանիս խոյանիկ երկրի տակաւ խլոտ
մանց՝ անկեալ ի վերայ Ծորումն Ձիթոյ, կամ դայլն
դեղ ինչ սատակչական, ցամաքեցուցանէ. և դայլն մի
հառաչումն սրտի հեծութեամբ՝ եւեալ ի յոգւոյ, իբր
հնչումն հարուածոյն ջերմութեամբ՝ խառնեալ յարեւս,
զսառնամանեաց սատակութիւն հալէ. քանզի ըստ
միտս նմանութեամբ հեշտածինք են. և ըստ միաստմ
դիմադրութեամբ դիւրամեռք։

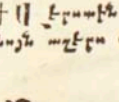
Ա՛ւ ես ոչ երբէք կասեցից դատել զդատապար
տեալ՝ բանիւ կակծմամբ. պարսել զպարտաւո
րեալ՝ իբր զվնասակար անփրկանաւոր անհամոզելի.
վա՛ զի զմանաս սատակեալ ի յիմոց նեղչացն, ոմանց
զօրութեամբ տամկենդանանալ՝ առ հոգւոյս կորուստ։
Զունկն դառնոստեան, որ զգայարշութեամբ անառակ վա
րուց ծաղկեցի. բարեսնակս ապականաբեր և մահ
ողիւզեան, որ զկորստեան դինին երկնեցի. քանա
նուս զատակս՝ և ոչ յոգւոյն, ըստ ասից մեծին դա
նիէլի. որդիս գեհենին, և ոչ արքայութ. ժառանգս
դժոխոց, և ոչ փառացն փափագելոց. նիւթս տան
ջանացն, և ոչ հանգստեան։ Ալերթասս առ երթս
սաստուդ. ապաշնորհս՝ առ բազմապարգեւդ. միշտ մե
ղուցեալս՝ առ երկայնամիտդ. դառնացուցիչս՝ քաղց
րութեան բարեբարիդ։ Ընտրեալ չար և վատ, ըստ
ակրանեան յանդիմանութեան. խնամատուն՝ զչարիս
դոյծել, ըստ եսայեայ նախատացութեան. ժիրս՝ առ

ժանդագործութիւն զաղջութեան, վշտի՝ առ՝ ի
բարկացուցանել զնոսն. մշտաշարժ՝ առ դիւտս սա
տանջական. հանապազորդեան վիշտ՝ ստացողին,
վնասուլ՝ առ բարեացն թռիչս. ծոյլ՝ առ երանութին
ընտրութե. դանդաղ՝ առ դիտմանն խոստացելոցն.
անարիս՝ առ կարիս պիտանեացն և օգտակարացն.
պաշտօնեայ՝ տիրադրութ երախտամոռաց.

3 Ա Այ անձինս մեղաւորի, զի զարարիչն իմ բաղ
կացուցի. վայ որդւոյս կորստեան, որ զկենդանութե
ձեր մոռացայ. Ա Այ պարտապանիս անհամար բիւ
րոց քանքարացն, որ ոչ դոյ հատուցանել. Ա Այ բեռ
նակրիս ծանրութե մեղաց զոր չնչիցէ, որ չունիմ դառ
նալ առ հանգստարարն. վայ ինաստակարիս տրունեան
պարտուցն, որ չի՛ք ինար յանդիման լինել հզօրին.
Ա Այ եղէգնախոնձիւ կիզանողականնս նեխթոյ, որ տո
չորելոց եմ ի գեհենին. վայ ինձ առ այս յիշատակ,
զի նեռք բարկութեն այ՝ այրեցելովք են գործեալ.
վայ յիմարութե՛ս, որ ոչ մտառեցի զծածկելոցն
յայտնութե՛ն հանդէս. Ա Այ ամբարշտիս, զի միշտ
անգադար ոստայնս չարեաց կկեցի. վայ զմարմինս
պարարողի՝ կերակուր որդանցն անմահից, կտտողացն
թունաւորաց զնորդ համբերեցից. վայ ինձ առ ար
բուսն՝ մահուն բաժակի, որպէս զչար իսեղնականն
տուժեցայց. վայ ինձ առ ելս անարժան հոգւոյս՝
յերկնելի մարմնոյս, ըբր դատաւորին ճշմարտի յան
դիմանեցայց. վայ ինձ առ նուաղութի՝ խղճի լաց
տերաց, զի անարձարձելի է աղօտանալն. վայ ինձ
առ ձեռ տագնապի՝ ահին պակուցման, յորժամ ս
ռագաստին մեռան փակեսցի. վայ ինձ առ ձայնին

† Ի էրսին յաւելուած իրիկն հինգշաբթի՝ նորին հոկտ. ա-
նոյն աշէրս հաշխառաց բանէ։ Ի խորց սրտէ խօսի՝ ընդ ։

* Լամն · Ի ։



Ւ ե արդ՝ զինչ գործեսցես՝ անձն իմ կո-
րսեալ, կամ ուր թաքիցես, կամ զինարդ
ապրեսցիս, կամ որպէս ելցես ի մեղաց
բանդէ։ Վասնզի բազում են պարտիքդ, և անթիւ
հատուցմունքն · սաստիկ հշտամբանքն, և անվախճան
նախատինքն · անողորմ են հրեշտակքն, և անկաշառ
դատաւորն · հզօր ատեանն, և անաչառ բեմն · քննող
մընելն սպառնալիքն, և անողորմ հատուցմունքն · ա-
հարկս հրամանն, և մերկապարանոց յանդիմանող
թիւնքն · հրեղէն են գետքն, և անանցանելի են վը-
տակքն · Թանձրամած խաւարն, և արտաքոյ այցելու-
թիւ՝ մառախուղն · ապականութիւ է գոբքն, և մշտնջ
ջենաւոր է տագնապն · ամենագրաւ տարտարոսն, և
անզերծ սառնամանիքն։ Այլ արդ՝ արդարև քեզ են
դանձեալ դառնիկքս այսոքիկ գժնդակք, և տարժա-
նելի օթևանք, անդադարելեացդ պատուհասից, ըզ-
անարժան անձն իմ մեղաւոր՝ ջարագործ՝ պատնիկ
բազմաբիծ, և սահմանն անդատաստանի՝ բնաւին ան-
մոքրուել ։ Այո զարդիւնս գործոց ձեռաց քոց
ժառանգեսցես՝ թիւրեալդ ի յուղղութիւ, և զա-
ռաքելդ ի մաքրութեց · տարագրեալդ յարդարութեց,

մատեանի այսր ողբերգուե՛ , ոլ անձն իմ
բասանս շարաչբեցից ՚ի կատակ մաղթանաց

1 Տե՛ր արդ՝ զինչ արժանաւոր ըստ քեզ բան՝

* Ման. Ա.

նոյն աղբեր ծագ[illegible]նաց բանէ ՚ի խորոց սրտից խոց՝ ընդ այ-
[illegible] ՚ի էրեսին յաւելուած երկին հեծեծանքն՝ նորին հոգւոյ , ա-

և ՚ի կարգաց պարկեշտութեց. ունայնդ ՚ի լինելոյ՝ հղ
դեպարզև հարստութեց . նախանձարկու բարերար
ըին , և ամենակալ թագաւորին .

2 Ա՛ւ քանզի կառուցեր քեզ անել արդելան՝ և
անփախչելի որոգայթ , խոստովանեալ քեզին
զանբժշկականդ քո վէր , և զանօրինակդ հարուած,
վկայելով զանձինդ զպարտականդ մահու՝ զանբու-
ժելիդ քեկուլ . ոլ ջարդ ՚ի բարեաց . ոլ դառնութիդ
՚ի քաղցրութեց . ոլ խաւարդ ՚ի լուսազարմից . ոլ
կապտեալդ ՚ի պճնելոց . ոլ դարմանելդ ՚ի գովելոց.
ոլ անբարիշդ ՚ի բարեպաշտից . ոլ շնչականդ ՚ի
բանականաց . ոլ անմիտդ ՚ի մտաւորաց . ոլ անհան
ճարդ յիմաստնոց . ոլ անմաքուրդ յընտրելոց . ոլ
մահացուդ ՚ի կենդանեաց . ոլ խոհերականդ ՚ի սրբ.
ոլ արբշիռդ ՚ի պարկեշտից . ոլ կեղծաւորդ յարդա-
րոց . ոլ անպիտանդ ՚ի պիտանեաց . ոլ անարգդ ՚ի
փառաւորաց . ոլ նոճազդ յառաւելուեց . ոլ գե-
րիդ ՚ի գերագունից . ոլ նոճաստագոյնդ ՚ի վերից .
ոլ աղքատդ յընչեղաց . ոլ անարժանդ ՚ի փրկուեց.
ոլ անանկդ ՚ի բարձրուեց, և ՚ի հոգևոր հարստուեց.
և հատուածեալդ յօրհնելոց.

ՈՒՆԿ ԿԵՆԴԱՆԻ՝ ԵՒ Ո՛Չ Ի ԺԱՄՈՒ ԻՐՈՒՄ ՊԱՏՂԱՒՈՐ,
ԽՈՒՆԿ ԴՈՒ՝ ՈՒԼ ԱՆՁՆ ԻՄ ԵՂԿԵԼԻԼ, ԱՀՄԱՆ ԲԱՆԱՒՈՐ ԵՒ
ԾՈՒԲԵ՝ ՏԱԾՈՂԱՅՆ ՄԱՏՈՒՑԱՆԷ, ԼՔԵԱԼ ՄՌԱՆԻ.
ԵՒ Ո՛Չ ԲԱԶՄԱՊԱՏԻԿ՝ ՁԱՒԱՆԴԱ ԱՐՔԱՒԵՒՈՅ ԵՐԻՐԱԳՈՐ
ԵԿԷՆ ԸՆԴ ԱՆԻԾԻՒՔ. ԵՒ ԿԱՄԵՐԿԻՐ ՈՒՌԴԵԱԼ ՅՕՂՍՎ
ՆՇԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ՆԱԽԱՏՈՂԱՑ. Ո՛Չ Ի ԵՒԹԷ ԱՊԱԺԱՄԱՆ՝
ՀԱՐՇԵԼԻ՝ Ի ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԵԱՆՑ. ԾԱՂԸ ՏԵՍՈՂԱՑ, ԵՒ
ԽՈՒՂԵԼ ԶԼՆԴՐԵԼԻՆ, ԳՈՑԷ ԶՔԵԶ ՈՒՆԱՅՆ Ի ԲԱՐԵՑ,
ԿԵՐՊԻՑ՝ ԼԵՔ ՊԱՀԱԿ ԼԻՄՔ ՊԱՀՈՒՃԵԼ, ԲԱՑԱԿԱ
ՂԱՐԹՕՔ ՎԵՐՍԻՑ. ԱՅՍ Է՝ ԱՐՏԱՔԻՆ ԴԻՄՔ ԲԱՐԵՀՈՒՔ
ՀԱՅՈՑ՝ ՈՐՈՆՑ ՀԱՂՁԱԼԻ . ԻՍԿ ԵԹԷ ՄԵՐՁԱՒՈՐԻ ՄՆԱՑՈՒՆ՝
ՆԱՅՆ ԳՈՍ ԲԱՂՁԱԼԻ . ԻՍԿ ԵԹԷ ՄԵՐՁԱՒՈՐԻ ՄՆԱՑՈՒՆ՝
ԼՈՒՑԱՒՈՐԵԼ ԶՆՈՅՆ ԱՐԱՐԱԾՈՑ՝ ՈՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔ ՄԵՐ
ՊԱՏՃԱՌԵՑԻՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՔ ՄԵՐ ՍՐԲՈՅ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ
ՀԱՅՐԱՊԵՏՔ ՄԵՐ ՍՐԲՈՅ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ
ՀԱՅՐԱՊԵՏՔ ՄԵՐ ՍՐԲՈՅ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ
ՀԱՅՐԱՊԵՏՔ ՄԵՐ ՍՐԲՈՅ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ
ՀԱՅՐԱՊԵՏՔ ՄԵՐ ՍՐԲՈՅ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

իբր ոչ վնասն կրեսցես պատիժ նախնեաց առակիդ։

Այլ ով ղՀամայնն ընկալար ի քեզ անպակաս յառաջելութենէդ, սկզբնաւորեալ ի մարդն առաջին՝ եւ մինչեւ ի սպառումն ծննդոց նորին՝ զբերս գործոց նաներութեանց, եւ զդիւտս նորոգս՝ առեալս եւ անախորժելիս հաստողին զքեզ։

3 Այլ վասն զի եդիր զքեզ նպատակ հանդիպ երեսաց տեառն քոյոյ՝ անձն իմ անպիտան, վասն ձգելոյ արձանաց բանից՝ իբր զանընդելի գործս վայրենի, անողորմաբար զքեզ քարկոծել։ Որ թէպէտ եւ ոչ պատահիմ անուանիլ արդար, սակայն յառաջնումն պատասխանւոջ՝ իբր ընդ ոսխի ունելոյ՝ ընդ անձին՝ յօժարամիտ կամաք ոդորիմ, ըստ խնամատարութեանն բանի. եւ զայդս մտաց խորհրդոցս գաղտնեաց՝ իբր զդիւտս որեալ յանգաւորուն չարութենէ գործոց խոստովանեալ, քեզ տարածելով՝ ա՛ծ իմ եւ տէր։ Օ՜ ի որով չափով չափեցիր զանձինս ստացանք, ի քոյդ աննմանալի գթութենէդ՝ այսպէս չափեցայց ընկալել զնորհդ յաճախագոյնս՝ ընդ մեծագունիցդ պարտեաց։ Այլ որքան վերացան հարուածք՝ անբժշկականք եւ անհնարատուք Ճարակեացին, այնքանեւ չափովք կրկին առ սմին՝ եւ խնամատք արուեստից բարձրեալ բժշկիդ՝ բարեհոգեկիսել լուսաւորեացն։ Եւ ի պարտուցն առաւելութենի, նոյնպէս փոխատուիդ առատատրութիւն՝ բարեբանեալ միշտ պահեցին, ըստ խնկաւորդ քումդ առակի։ Օ՜ ի քո՛ է փրկութի։ Եւ ի քէն է քաւութի։ Եւ աջով քո՝ նորոգութի։ Եւ մատամբ քո՝ զօրեղութի։ Եւ ի հրամանաց քոց՝ արդարութի։ Եւ յողորմութեց քոց՝ ազատութի։

Եւ

և յերեսաց քոց՝ լուսաւորութիւն. և ի դիմաց քոց՝
զուարճութիւն. և հոգւովդ քո՝ բարութիւն. և օծմամբ
խղդոյ քոյ՝ սիփսիւթիւն. և յօդով շնորհի քոյ՝ զնա
թութիւն. և դու տաս միխիթարութիւն, և մուսացուցա
նես զվհատութիւնն. և բառնաս զնաւաար վշտաց, և
զհեծուծ ողբոց՝ ի ծաղր փոխես։ Այս քեզ վայելէ
օրհնութիւն գովութիւք հանդերձ՝ յերկինս, և յաղագս
հարցն՝ և՛ ի ծնունդս նոցա, և յաւիտենից յաւիտ
եանս. ամէն։

---

† Ի էջսին յաւելուած էրիկն հեծուծիւ՝ նորին հոգւոյ, տա
նջն ողբս ծագրանոց բանէ։ Ի խորոց սրտէ խօսի՝ ընդ ած։

* Յհան. Ա։

1 Ես արդ՝ քանզի միապէս մատանէ կորստեան՝
և զղջումնն ուժգնապէս, և մեղանչելն
մերձգնաբար. զի թէև օտարացեղ լինի են
ի միմեանց այլայլութիւք նմանութեցն, սակայն ըղ
կերպարանս երկաքանչիւրոցն առ միմեանս եղեալ
զմի և զնոյն վհատութեան ծնունդս արտադրեն։
2 Ո՛ի միմն՝ զհզօրին ձեռն՝ իբր ապիկար՝ թերացա
ւատէ, իսկ միւսն՝ ըստ նմանութեան քառատանեաց
պաճարելոցն՝ յանզգայս եղեալ զգաւսոյն առատան
խղէ. վասն որոյ ընդ առաջնումն միշտ փաղաքշեալ՝
հանապազ խնդայ առատանայ. իսկ երկրորդումն՝ ըստ
նմանութեանն լափլիզօղ դժոխարուվային դաշանէ, իբր
կերակրով՝ արեամբ պարարի։
3 Այս արդ՝ իբր զգանեալ բազմահարուածեան հե
ծանաւ, և յոտին մնհոս ժամանեալ՝ դոյզն ինչ

խնամատուի, և առ աճ ընտանուի, և բարձրելոյն
Հանդի արդարև սեռն տեսուի, և կատարեալ
կեցուցին զբեղեզօրինաբանեալն այ բերան վկայեաց։
ուսոի և կեանս ընձեռեալ զօրէ ինքնիշխան բաւա
կանութե առընթեր գոլով այ։ քանզի հաւատք քո
խնդրեաց բարերարութեն իւրոյ զհաւատոն մեր։
լոյս։ Եւ սկզբնաւոր ողբերգութե այսր աղերսա
նաց, զհաւատոցն շինուած կառուցիչ։ քանզի և ոմն
ի նախնեացն՝ սաքիմբ վինեղ փոխեցաւ խակոյն յան
մահականն վիճակ վերին։ զապաշխարութեանն դէղ
ընկալեալ, ապաշաւանաց Թոշակաւն՝ զգրաւականն
անեղծութեան առեալ ժառանգեաց։ Ի վեր քան
զորոց՝ առաքեալ ընդ նմին ցուցանէ, որք զՀանդէպն
մըցանակին յերկիր կատարեալ, ապագայիցն և երկ
նաւորացն յուսոյ հաւաստացին, և անաեսիցն Հոխու
թե փարթամացան։ Ասէ զնոսայս որոնի պաշտե
լի բանին՝ յիշեալ առ ամին, զի՞ մի՞նչ ինարաւոր է
այնմ՝ որ հաւատայն։ Ա՛ զի՝ և զջափն ընտրակա
նացն բարեմասնութե այ հաճելեացն՝ զննեալ աս
տանօր, զայս պատկեր բանի ընկալաք նախնի գահ
երիցս, առ ի սրբութեցն մուտ՝ սովիմբ Հանդերձել։
առանց որոյ և ոչ արն փառաց՝ զիւրան առ մեզ Հը
րաշագործեաց զօրութիւնս, եթէ ոչ նախ լծակից
խնդրեաց բարերարութեն իւրոյ զհաւատոն մեր։
ուսոի և կեանս ընձեռեալ զօրէ ինքնիշխան բաւա
կանութե առընթեր գոլով այ։ քանզի հաւատք քո
կեցուցին զբեղեզօրինաբանեալն այ բերան վկայեաց։
Հանդի արդարև սեռն տեսուի, և կատարեալ
իմաստուի, և առ աճ ընտանուի, և բարձրելոյն

ցէ. ոչ հաւատովք ձանաչել զնա, և զօրութիւն
թէև արդ կենդանի մաղթանք նշ այդ ինձ արասցէ
և խօսեցայ խրատեալ պօղոսիւ, ուսեալ ի դաւթայ,
յիւ քրի առնել զօր կամի։ Վանդի հաւատացին, վայ
ձեռին տացուղին իմոյ յանկից, յօտսով հաւատամ
ի սկզբնատուրն իմ երեսլութիւն, ի ձեռն
ի բարեաց, նայեցեալ խորհրդով մտացս
ւ արդ՝ ես յետինս դաւանողաց՝ ունայն

Վանդ · ԺԱ՝

նոյն ազէրս նաշխանաց էակ։ Վ Խոյց արարիչ Աստ՝ ընդ ե-
ղէսին յաւելուած չէիին հետուքն՝ նորին հանիշ է, ա-
† Վ էրսին

Հիսուսեան · ամէն։

բեւութիւց պարգեւաց նորին։ Վայմ փառք յա-
թէ հաւատաս ի նա,և սիրես.որով և յաւտաս անե-
դիտեսցես, յաւէտ մեծասցես նոքօք ի յայծ.քանզի՝
ոչածս առանձնատորականս՝ ի մի և ի նոյն խորհուրդ
սիրոյն դասել և յաւտոյ։ Ո՛ի թէ՝ և զերիսն հաւա-
տի հաւատք՝ զերանց մեծութիւն փոխէ զօրեղապէս
ի սիրոս ծուլս, ապա յիրաւի ընկալաւք զայն սիրոյ
նաշաւիղ առաջնորդ կենաց՝ աներկիւղ պաշտօն առ
ած, որ զապառնիսն և զծածկեալսն՝ առանց երկ-
բայութիւն ի հոգւոյն աչս տեսանէ, երբորդութիւն
փառաւորելի անուամբն պատուեալս հաւատք՝ ընդ
սիրոյն դասել և յաւտոյ։ Ո՛ի թէ՝ և զերիսն հաւա-
ոչածս առանձնատորականս՝ ի մի և ի նոյն խորհուրդ
դիտեսցես, յաւէտ մեծասցես նոքօք ի յայծ.քանզի՝
թէ հաւատաս ի նա,և սիրես.որով և յաւտաս անե-
բեւութիւց պարգեւաց նորին։ Վայմ փառք յա-
Հիսուսեան · ամէն։

յարութեան նը, ըստ առաքելոյ, և վճաղորդութի
ջարչարանաց նորա, և որ զնոսին բերին ասացեալքն։
Ացոր է սոքին և յոյժ նմանատիպ՝ հաւատոյն իս
կապէս և՛ի նորոգս այս փոխադրութէ, որ՛ի մեզանդ
՛ի քաւութէ, և՛ի ջարագործութէ յարդարուի, և
յանմաքրութէ ՛ի սրբութի, և յանքաւելեացս պար
տեաց մահու յանցանաց՝ յանդատապարտն երանու
թիւն, և՛ի ծառայական կոպանացս յերկնաւորն ա
զատութէ։ Քանզի վճարդ ոչ արդեօք չքնաղ քան
զբան՝ և՛ի մէնութէ երկևանուե խաւարի զտեալ՝
և աստուածով օժանդակեալ և օգնեալ սիրտ մեղա
ւորի, որ ընդ մտրմնապէս ծիծաղելն առ նմին հե
ծե հոգեպէս։ Որ թէպէտ և յամբարձմանէ բարձ
րութէ դերագունիցն կայից, ստորասուզեալ ծան
րութէ յանդնդայնն վհին խորխորատ գբոյն կոր
ծանման, նորագիւտ մեղաքն անջրելեօք, ունի և նրշ
խար նշուլեց՝ փրկութէ կենաց հպատոր, իբր կայ
ծակն լուսոյ պահեցեալ՛ի միտս և յոգւոյ պէս ըզ
հուրն նշանաւոր և զարմանաւոր թանձրամած՝ հը
րաշիւք մակարդեալ վերին հրամանի՛ի յատակս ներ
քին նիւթեալ՝ ջրհորոյն։ Ուստի և մեղուցելոյն իս
պառ թաղծելոյ, և ակնկալուէ բարւոյն բարձելոյ,
և համարձակութէ շնորհին լքելոյ, յուսալ վերըս
ոյն անդրջին միւսանգամ նախապարգևիցն փառաց
զարդուեց դարձեալ հասանել։ քանզի և յաճախաց
անդուստ հանդերձի և այս՝ ներգործել առ այնս
վ զի սա զսուղոլին զօրութէ՝ ամենաճնար աւետա
րանէ։ Որ խունկ հաճուե մեծապէս հոտոտի աճ,
քան յամ բուրումն անուշից, և քան ՛ի խառնեալն
եր

պաղեալ զփառացն այ տեսին զհանդէս՝ և՝ի յերկ
պաղաբար զփառացն այ տեսին զհանդէս՝ և՝ի յերկ
՝ի յոտս արարչին՝ հաւատոյն հանդերձանօք, անյա
Թէ մեզանյուսագոյն, առ որ կանանցն ժամանելոց
թեր զանձեալ քաւօրեայն դիոց՝ առ կենդանու
քան զմեռելութիւն քաւօրեայն դիոց՝ առ կենդանու
զինչ ահարոն. յետ նոցա դաւիթ. դարձեալ և պետ
րոս. ընդորս և փոքրն եղիազար, որ ի մեծէն այ
ողորմեալ՝ մեծագունիցն վկայեցաւ. Լսելոցդ է
առ այս և բանն առակի անառակ որդւոյն, թողում
զպոռնկին՝ որ ի՝ տունէ գողեցաւ. և զմաքսաւորն՝ որ
՝ի բարեգործէն չիշատակեցաւ. և զաւազակին երջա
նիկ՝ որ յարձակումն վերջին շնչոյն՝ հաւատովքն պր
սակեցաւ. և զոր անբաւելին են պարտիք՝ զհաղոր
դեալքն սպանման մահու արարչին. առ որս և դէմ
հաւորն ընտրելոց պօղոս՝ որ երբեմն նախինին էր ա
նօրինաց. Զորոց ոմանք ծանօթութիւք օրինին գրոց
րեալք, անդրէն կանգնեցան բիւրապատկեան գե
րազանցութիւք՝ քան զնախակրօնին առաւելութիւն։

Լսակ որ նախ քան զօրինակին տիրելոյն զաւանդն
պահել հայրենի, մերձաւորագոյն գոլ պատուիրանի

սկզբնահօրն դառանուէ, որ և զնաթնեղոյն պարտիս՝
ինքեան վարկուցեալ, զնորայն՝ իւրովքն առաջեաց
կրից տաժանմամբ, ոչ քաւեցաւ միայն ծածկեալ՝ ի
յերկրի, այլ ջրաջարելեաւն մարմնով, բանականաց
բնութիւնն կենաց կարասեաւ՝ յաղթօղ զօրապես բըն-
նութեան մահու՝ փոխեցաւ։ Իսկ ոմանք՝ ի բառոյ
տհաս հասակին ջարուքիւն յերկարաձգեալ, ՚ի կա-
տարեալ սիս ժամանակին, ոչ՝ ի բարձրութենն կայից
հոսեցան, քանի՝ ի սարընականաց ներշնաւորութեց
դժնեից կենացս՝ ՚ի կամարն երկնից համբարձան։
Այսուհետ այն ժամանեաց կանխաւ՝ զօրացեալ՝ ի չա-
րեացն դարձ, որ մինչև յոսկեղէն նիւթ յերանա-
կեալ հողոյս դոյութիւն, և պատկերն արքունի՝ ի պա-
տիւ կերպիս մերոյ՝ նկարեալ արքունականն քան-
դակուածով, անկորուստ և անփոխադիր և յաղթօղ
դատաճանութիւն զմերս ենթադրեալ բնութիւն, ապա
առաւել յոսկալի և այժմ մերկապարանոց լուսաւո-
րութիւն անքօղ և անվերարկու՝ աներամբ քիւն ուխ-
տեալ։ որով և միշտ հաստատեալ պահի ՚ի մեզ բանն
աւրհնեալ, ըստ մարգարէին ձայնի, ուխտ խաղաղութ
և կինք հաստատութեան՝ առ հաշտարարն միջնորդ՝
երկնային անմահ կենդանի և մշտնջենաւոր բարե-
խօս։ Այսպա ուրեմն ըստ այսոյ կանոնի ճշմարտա-
գունի, և անփոխադրելի սահմանի, և արարչաւանդ
պայմանի, համբուրեմ հաւատով չքիամբք՝ զպատ-
կեր բանիս, և ակն ունիմ փառացն շնորհի։ քանզի
արդարև յարդարացուցանելն զմեզ ոչ՝ ոչ զօրէ
դատապարտ առնել, ըստ առաքելական բանին
սահմանի։

Ա. Յե յայս անատուեբագիր վստահութիւն ապաստան, կամ կործանեալս՝ կանգուն. Թողեալս ցեալս՝ յաղթող. վերնեալս՝ ի դարձն կենդանական. ամենաթշուառ չարագործս՝ ի յոյսն. մահու մատնեցեալս՝ ի կեանսն. ընդ ապականութիւն վաճառեալս՝ ի ձիրն. դժոխային գործովք գրաւեալս՝ ի լոյսն. ստորնասեր անասնակենցաղս՝ յերկինս. կրկին դայթակղեալս՝ ի վերատին փրկութիւնն. մեղօք կապեցեալս՝ ի հանգստեանն խոստումն. անբժշկական վիրօք վարանեալս՝ ի դեղն անմահացուցիչ. տառապեալս վայրագութիւք՝ ի սանձան հանդարտութեանն. սրտցեալս վարատակաւ՝ ի կոչնումին. ապառումամ դժբնդակս՝ ի հեզութիւնն. ընդդիմաբան լուսատոյզս՝ ի ներքումին. Ա՛ւ քո՛ յո՛, և՛ի հայր ծորիւն հզօր և առատաւոր, յանուն և՛ի կամս բարերարութեանդ հոգւոյն ձշմարտի. օրհնաբանեալ իսկութիւնն՝ և մի աստուածն՝ զօրութիւն և արքայութիւն, մեծութիւն և փառք՝ յաւիտեանս. ամէն։

---

† Ա՛ էրատին յաւելուած լրմին հետեւեալ՝ ծորին հոյակ. առ նոյն աղբիւր ծաղկանաց բանէ. Ա՛ խորհ սրտիդ ես ոյժ՝ ընդ ե՛ս։

* Լուսաւորչի *

I Ե արդ՝ քանզի յաւէտ յառաջնում զղջ մանն՝ յուսահատութեն բանիւ լքայ, և տարակուսանաց հեծանաւն՝ ի մահ ձաղկի ցայ, աստանօր՝ ի յուսոյն կերպարան փոխեալ՝ յար դահատել համարձակեցայց, վերըսրդութիւն նբ կար դալով յօդնականութիւնն ինձ մեղաւորի. Ա՛ր և

անդամին իսկ յօրինաբանելն և՝ ի գաւանելն զկնի
դանապարին բնաւից ածէ, իսկոյն և կոչումն ընտանի
ձայնի աշաւորութեան անուանն շնորհաձիրն բարե
բարի, մահացելոյս է կենդանութիւն, ըստ մարգարէին
նախահաճութեամբ, թէ որ կարդայ զայր, նա կեցցէ։
Իսկ ես ոչ միայն կարդամ, այլ նախ հաւատամ մե
ծութեամբ նորին։ ոչ եթէ վա՞ պարգեւաց նէր մատու
ցեալ՝ յողբոց դեղերիմ, այլ իբր զկենդանութիւն իս
կապէս, և զընծայ առաւ եառութիւն հաւատոյ, ա
ռանց որոյ ոչ է շարժուելոյ կամ ընթացութիւն։ զի
ոչ այնքան յաւոյն հանգուցիւ, որքան սիրոյն կա
պանօք բերիմ։ Ա՛ի տուրսն, այլ՝ի տուօղն յաւէտ
կարօտիմ։ ոչ փառքն են ինձ անձկալի, այլ փառաւո
րեալն է համբուրելի։ ոչ կենացն փափագանօք, այլ
կենարարին յիշատակաւն միշտ ձենձերիմ։ ոչ վայե
լեցն տարփանօք հեծեծեմ, այլ հանդերձողին տեսլա
նօք՝ յերիկամանց ասաի կականիմ։ ոչ զհանգիստն
խնդրեմ, այլ զհանգուցչին զերեսս աղաչեմ։ ոչ
հարանարանին խնճոյիւք, այլ փեսային անձկութիւք
մաշիմ։ Ա՛ի ձեռն որոյ զօրուն՝ վատահապէս ակնկա
լութիւք՝ վերապրեցեալք յանցանօք բեռանց՝ աներկ
միտ յաւուրն հաւատոյ՝ի կարողին ձեռն ապաստա
նեալ, ոչ քաւութիւն միայն հասանել, այլ զնոյն ինքն
տեսանել՝ յողորմածն և՝ի գթած և յերկնից ժա
ռանգութ, թէպէտ և յոյժ եմ տարագրելի։

Ա՛ր արդ՝ բազում պատկառանօք ամաչեցելոց դէ
մաց կորացեալ, զմիջնորդ աղաման կափուցմանց
երկաւոր շրթանցս՝ որժանապակ աղխին կարկելոյ՝
առ անհամարձակ լեզուիս շարժութի, նորոգեցից՝ ի

Ի սկզբան հոռաչմանն պաղատանաց յեղանակութեանց՝
աղիողորմ հեծեծանաց՝ ի բարձունս աղաղակելոյ.

Ա՚աշխատ ջրաւորս՝ արհաւրաց էլէքթոնոյ.

3 Նախ՚ քաղցրութիբ՝ տէր ած հզօր, զդառնա
ցողիս զաղաչանս. մատ՚ր դԹուԼԹեամբ՝ առ
պատկառեալս դիմօք. փարատեա՛ ամենայ
պարգև, զամբարիշտ սխրութիւնս.
բարձ լինիցէն՝ ոգորմած, զանբերելի ծանրութիւնս.
անջրպետեա՛ հնարաւոր, զմահացու կրթութիւնս.
աւարեա՛ միշտ յաղթօղ, զխաբէղին հաճութիւնս.
բացադրեա՛ վերնային, զմոլելոյն մառախուղ.
կնքեա՛ կեցուցիչ, զկորուսչին ընթացմունս.
ցրուեա՛ ծածկատես, զըմբռնողին չար դամունս.
խորտակեա՛ անքննին, զմարտողին դիմեցմունս.
Տնազրեա՛ զո անուամբդ՝ զլուսանցոյց երդ յարկիս.
պարփակեա՛ զո ձեռամբդ՝ զառաստաղ տաճարիս.
գծագրեա՛ զո արեամբդ՝ զմուտ սեմոյ սենեկիս.
կերպացո՛ զքո նշանդ՝ ի հետս ելից մաղթողիս.
ամրացո՛ զո աջովդ՝ զհանդստեանս խաւսի.
մաքրեացես՝ ի հաղբից՝ զծածկարան անկողնոյս.
պահեսցես զո կամօքդ՝ զտառապեալ անձն ոգւոյս.
անխաթդանիւ արասցես՝ զքո շնորհել շունչ մարմնոյս.
կացուսցես շրջափակ՝ զպար զօրուդ երկնայնոց.
կարգեսցես՝ ի դիմի՝ ընդդէմ դիւացն դասս.
Տնո՛ր հանդիստ բերկրութիբ մահահանդոյնս նիրհ
ման՝ ի խորութիբ գիշերիս, բարեխօսութիբ Հայոց
ոճածոց սրբոյ ածածնիդ՝ և ամենայն ընտրելոց.

Աղերսեալ պարտեմ զպատուհան տեսութեանցդ՝ զդայարանացս խմաստից՝ անզարհուրելի զետեղմամբ՝ ի ծփական խառնուածեցդ, կենդանական զբաղմանց, անբջական երազից, խօլականաց ցնորից, յիշատակաւ քո յոտոյդ՝ անվնասելի պաշտպանեալ։ Եւ ընթացեալ վեսալ վերատին ի ննջմանէ ծանրութեան՝ ամենաշնորհաստ արթնութեամբ, հոգենորոգ զօրարթութեամբ ի քեզ արձանացեալ, զայս ձայն մաղթանաց՝ բարբառեմ հատուց քեզ՝ ամենօրհնեալ Թագաւոր փառաց անձառելոյ, փառաբանողաց երկնագումար խմբից երգակցեալ յերկինս առաքել։ Օ՜ ի դու փառաւորեալ եւ յամենայն արարածոց յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Ի էջսդին յաւելուած կրկին հեծութեամբ՝ ասէին հոյակք, ասոյն աղէքս մագիստրոսոյ բանէ։ Ի խորոց սրտից խոստ՝ ընդ այ։ †

* Ճան. ԺԹ.

I Քարերեալ հզօր ահաւոր, հայրդ բարի՝ ողորմութեդ հնարին, որոյ անունդ իակ մեծիդ՝ զգեցուի և զընտանուի աւետարանէ քաղցր՝ դժնդից և անգոհացողաց։ Ընդ քեզ և որդիդ քո՝ իբրև զբեզ զօրաւոր ձեռն՝ ի բարձրութեան զբոյդ, անժամանակ սերութեամբ ահեղ՝ ընդարարչութեդ քումմ բարձրացեալ։ Եւ հոգիդ սբ ձշմարտութե, բղխեալ առ՝ ի քէն անապառութե, կա՝ առեալ իսկութի գոյն, էութի միանձնաւոր, հաստատեալ զանձնաւորութի՝ համայն անքննին, արհեալ անձնաւորուի՝ համայն անքննին, արհեալ անձնաւորուի՝ համայն անքննին, արհեալ

'ի դիմաց՝ ուրոյն զատուցմամբ. իսկ միաւորեալ Հա-
մազգութիւք՝ նոյնագոյ բնութիւք սիրատիպ՝ անչփոթ
և անանջրպետ՝ միով կամօք և կցորդութիւք. ոչ երի-
ցուիւ ումեմն 'ի յումեմն, և ոչ քննիլ միականա-
առնոյազութիւն միոյն ժամանեալ, քանզի պատ-
ճառ սիրոյ երկնայնոյ անստուեր լուսոյ՝ որ առ
մերն է ծանօթութիւն, միով պայման սրբասացութիւ
անսկզբնաբար աճապանեալ: Հանգի արդարև վե-
րաձայնեալս այս խոստովանութիւ՝ երեքփառաւորեանդ
դասանութիւ՝ զվէմն հաւատոյ պետրոս երանեաց.
իսկ զհատապարտելոյս անձն մեղաւք՝ բարեհրաման
քո ակնարկութիւք, ոչ խնդրողդ գերելոյս՝ հրաշա-
նորոգ արդարացուցէ՛: Հանգի թէպէտ և քո՛ իւ
ցեղն պարգևք՝ և քո՛ ողորմութիւք, այլ ոչ՝ 'ի պար-
գևանես այնքան հռչակեալ, որքան յողորմութենն.
զի երկրորդն՝ զքոյդ յաճախ զփառս, իսկ առա-
ջինն՝ զձգնաւորացն յայտնէ զգործս. զի պարգևք՝
վաստակոցն են փոխատրութիւք, իսկ ողորմութիւք՝ մե-
ղուցելոյս բարերարութիւք.

2 Այլ արդ՝ մի՛ զօրասցին մարդկայինս գործք ա-
ռաջի քոյոցդ շնորհաց՝ ա՜ծ գթութեց, թէ և
անդր իսկ իցեն քան զօրինս հաստարակաց՝ բնաւորա-
կանս հոսմանց, այլ յայրիծոց եղեալ քոյդ երկայն-
մտութեւ, նուաղ եղիցի առ քումդ մասին ընթացք
երկրածնաց. Հանգի և որ մաքրութիւն պերճա-
նային օրինականացն վաստակութիւք, 'ի լուսաւորել
քոյդ արդարութեւ գուշակ ներկայիս, ամենանուազ
անձկութիւք լքեալ հրեշտին՝ յետնեալ, և յաւէտ
ընդ տարագրական ողորմելոցն, առաւել նզթա գան

կարօտեալ մարդասիրութե՛ւ։ Այլ քանզի ամենայն ինչ
չնարաւոր է քեզ՝ բարերարդ, լուր պաղատանաց դո՛ղ
մանն հեծութե՛ւս՝ որ կարդամն առ քեզ. ողորմեա՛,
կեցո՛ց, և մարդասիրեա՛։ Ո՛վ ի քո՛ երկայնմտութե՛ւն,
քաղցրութե՛ւն, փրկութե՛ւն, քաւութե՛ւն, և փառաց յամենեցունց՝
յաւիտեանց աղաչաց։ ամէն։

---

† Ի Երեքն յաւելուած կրկին հեծութե՛ն՝ նորին հոգւոյն, առ
նոյն աչերս ուղղեաց բանէ։ Ի խորոց սրտէ ելոյս՝ ընդ ոյ։

* Ի Ան։ Յո՛ւ։

1 աղաւթիմ առ քեզ լուսոյ Ճառագայթի՝ արքայ
քոյ երկնաւոր՝ գովեալ անպատում՝ որդի
անձառ մեծիդ այ, խնամարկեցո՛ զունկն քո՝
բարձրեալ բարեգութի՝ կենաց ապաւէն, նորոգ
մերձեցեալ կրկին աստանօր՝ ի հառաջութեան նոր՛ազս
ձայնի վերաւորելոյս։

2 Ա՛յլ ցուցեալ է երբեք, եթէ աղաչեաց զքեզ՝ ի
ձեռն աւազակացն սրոյ խողխողելոյն, քանզի
կարկաւեալ էր. ո՛չ ձայն պաղատանաց զկնի արձա՛
կեաց, քանզի անկուինչ էր՝ ո՛չ մատամբքն տատանել
լոյ՝ զաղետ վտանգին յայսմանեաց տեսողիդ, քանզի
խորտակեալ էր. ո՛չ աչս կուկուղացինս արտասուօք
ողոց՝ բարերարիդ յանդիման կացոյց, քանզի ինձ
տապարտ էր. ո՛չ՝ ի պատգամ բանից միջնորդի՝ զողորմ
մածիդ կամս հաձեցոյց, զի անայցելու էր. ո՛չ հայ
թայթմամբ խորտակել մարմնոյն արիւնաներանգ ներկ
ուածով ձորձոյ՝ զգիծածիդ զսիրտ ձգելոցդ, վա՛ղ
անյոյս էր. նա և ո՛չ ծնգաւքն հաստատուե՛ք ընդ

դարշապարաւ ոտին՝ վարեցաւ, այն զի անյարիր էր.
քանզի կիսամեռն ասել կենդանւոյն՝ ասկաւ ինչ
նմանազ է՝ ի մեռեալսէ։ Անաւանդ զի՝ ի քոյդ
խրատեալ բանից, և քարերարեալ քոյդ ողբմանէ,
և փառաբո քո լուսազարդեալ, ոչ միայն զի ոչ վեր-
ջացաւ՝ ի հակառակն քո ընթացից, այլ ստահակեալ
ապաստամբուն՝ յիւր Արհնամարհն Քրիս յաւելաս։

ընդ նոսին դաշնաւորեցաւ, միաբանեաց առելեացն քոց։

Ասէ դու՝ բանզմապարգև, բարերար, անոխակալ,
ամենակեցոյց, ոչ միայն զի ոչ պահեցեր զբարե-
գործին մեղաց յիշատակ, այլև ոչ բանիւ յանդիմա-
նեցեր։ ոչ ոսկ հարեր անկելոյն, այլ կարեկցաբար
մատուցեալ՝ զծայրագոյն ցուցեր զնմանս։ Այլ քա-
հանայապէս ըստ Ահարոնեան տիպ օրինին՝ զբա-
ւոր առ մահուն պաշտօն՝ դատապարտելոյն անիծիւք
և բռնալիր քարանցն ձգմամբ՝ ի խորտակումն խոց-
լոյն արտաքեալ մատեաւ։ և ոչ ոք զևտականն կարա-
պետային անկատարագործ՝ ի յերկուցն միջի բաժա
նեալ խորոց՝ ընդոյն լրումն՝ և նորոյս սկիզբն, ու-
նայն ի հոգւոյ յապաշնորհանն հանդիսացեալ՝ զմի-
բաւորելոյն տեսեր զմտանգ, զի մի՛ սատակիչն օրի-
նակուբ տապարաւն արմատակտաւ՝ զմահուն պաշ
տօն ի քեզ նկատեալ, յառնչ քան զերծ առակայիցն
սատակեսցի։ այլ հեթանոսացն պահպան անուն ա-
սորեստանեայցն, որք ի հրեից ընկալեալ զօրինս՝
ամբաղձ պահեցին, զոր նոքա մատացան, նոցին կցոր-
դեալ մարմնոյդ վերարկուաւ՝ մերակերպարան խառ-
նուեր, զազատարարն գծագրեցեր զաւետիս՝ ու-

օտարազգին • և ածաբարբրդ ներկրօրհնութիւնք անաչ
պականաւ՝ ձեռն կարկառեալ , յարուցեր զմարդն
նախնի՝ մեղուցեալ ի մահ՝ իւրովքն ծննդովք •
Օ տրամեցելոյն սիրտ բերկրեցուցեր , և զվհատեալն
հաստատեցեր , և զթշնամուացեալն միանգամ՝ կրկին
զնմարթացուցեր • Ազանգին կենարար օծմամբն ,
և բաժակաւն լուսոյ լցեր • Հայիւդ երկնայնով աչ
րարչականդ քոյին մարմնով՝ նոր յեղանակեցեր •
Վ երակացուք երջանկացն ազանց ընտրելոց՝ յան
ձանձեցեր , գրգեցեր , և խնամարկեցեր • Ոչնդարտ
ընթաց գրասուն տածողութիւք՝ անզգուշելի պա
հեցեր , մինչև յարկն լուսոյ ածեր • Ի ձեռն եր
կաքանչիւրոյ միջնորդաց՝ նախնեաց և երկրորդաց
տուչութե կուսակաց կենդանականաց , մարդասիրապէս
գործանաւորեցեր • Աւ որպ երբեմն ընդ մովսէսի՝
թևա տաբածեալ արծուոյն օրինակաւ՝ ընկալար զղ
նա , և՝ի հանգիստն հանդարտութե՝ երկրին բարութե
առաջնորդեցեր • և զբանին կերակուր՝ ջամբել
հրամանաւորեցեր վարդապետութեց •

4 Աւ արդ՝ որ զբնաւն ծայրագունին բարութե
լուսոյ՝ յայի բովանդակապէս հրաշագործեցեր ,
զօցառղին զգանձ քեզ սեպհականեալ՝ զքո առաջ
ուածն առ քեզ դարձուցեր , կեցո և զիս մղքեալ
՝ի մեղաց պարտեաց , որ ձրի պարգևեա և անպատ
րաստից • ընդ որոց և ինձ տացես քաւութի և բժըշ
կութի՝ բարեդութ , զօրեղ , անքննին , անեղծ ,
այնաւոր , օրհնեալ միշտ յաւիտենից
յաւիտեանս •
ամէն ։

Ի ԱՆ · ԺԱ ·

1 Ասէ դարձեալ առաքեալն վերստին առ նոսին հետ ծուխի սրտիս վտանգիկ ինձէն մատուցեալ, առվին նուաղաւ ՚ի նոյն ոճ բանի՝ զամենայ պարզևեդ արդահատելոյ, տագնապեալ ոգւոյս վերանգիւ խպտա. իբր մեռեալ՝ կենդանւոյ անմահիդ մաղթեմ այ, խոստովանեալ ընդ վառացդ քո՝ զիմն անարգութիւն, և առ չարեօքս խմոլք՝ զքոյդ բարութիւն. որովք յաղթեալ գոայ՝ քան թէ բժշկեալ, և ամաչեցեալ՝ քան թէ համարձակեալ, ուխտակորոյս աւանդամուռացս.

2 Ասէ կրկին առաւելն որ առիս՝ որ ոչխարին սրբուական առարացուցիչ, որ յերուին անզգայութեն. և մահանեցեալ մոլորեալ, և ՚ի լերինն՝ ուր ոչ է այցել լուրթ, ընդ գաղանականացն դիւաց՝ և կուռացն վայրենութեն թափառեալ, ոչ մերձաւոր գոլ սակաւ մի հօտին. ոչ բան ունելի, որով և զցաւոցն աղէտ պատմի. ոչ ձեռն ձգտելական, որ համերցոյ ե ազդուականս. Ասէ դու միայն գովեալդ յայզբանցն յաւիտեանս՝ և յարդի ծնեալոցս, գոսեալ՝ ըստ մաղթանացդ գոչման երգոլին, զնս զմեղուցեալս՝ յանձնոյլն մոլորութեն, ինամոզօրէն տեսչութիւք կամաց՝ հովիւ կոչեցար. և ոչ միայն հոգացար, այլև խնդրեցեր. և ոչ գտեր միայն՝ հրճշագործ, այլ անձառելիդ բարերարութիւք սիրոյ՝ ՚ի կենդանարարդ քո յուս բարձեր, և ընդ երկնային զօրսն գասեցեր՝ ՚ի հայրենիդ քո

ժառանգութիւն. Այս արդ՝ դու հզօր՝ կենարար՝
օրհնեալ՝ այցելու՝ գթածդ յողորմութենէ՝ եթէ զնո՛
ընկալար զապաքանեալն աղերսանաց, որ ինչն՝ ի
միջոց մահու սահմանի էր չարչարեցեալ, իսկ միւսն՝
ըստ անքանչելի՛ն անզգայութե՛ն՝ վտարանդի բացամերժ
ժուժեամբ յանբնական վայրի վարանեալ, ի բառաչ
ձայնի բարբառոյ, որ անկերպաւոր աննշանական,
ահագին բարեխնամութենդ անտեսեցեր զոհեզերա՛
հրաշն խնամոցդ՝ առ կորուսելոյն մեծ թշուա՛
ռութի, յայտնեցոյց վերստին եւ արդ գթութեդ խորք
եւ բարերարութեդ հոսանք՝ առ անօրինեալս առա՛
քելութի՛ վերագրեցեալդ օրինակութի՛.

Այդ բազմօրինակ մահու պարտականս. առ որ ի բա՛
րութեդ խառնից քաղցրութեդ՝ յատուկ համ էար.
առ անդամս մարմնոյ՝ արժանաւորս հատման. առ հա՛
մաճարակ ամենաբոլոր ախտացեալ հոգւոյս վերաւոր.
առ հաւասարեալս անզգայութեանդ անասնոց. առ
օտարացեալս յընտանութէ խմաստնոց. առ աննմանս
հանգուցեալիդ բանաւորութեդ. Այր եթէ տարացոյց
գոյր, ես ասէի. թէ նմանակից գոյր իմ, պատմէի.
թէ հանգուցեալից գոյր, ես ճառէի. թէ հաւասար
գոյր, ես գրէի. թէ զուգագործ գոյր, ցուցանէի.
թէ օրինակ գոյր, ես աղդէի. թէ յանցեալան, հայ՛
թայթէի. թէ ի ներկայումն աստ, ես յուսայի.
Այլ քանզի անցեալ է ըստ օրինակ, և հրաժարեալ
ըստ նմանութի՛, զոր միայն քո է քաւել բժշկել և
կենագործել՝ կենդանարար համայն մեռելոց՝
Տեառդ մերոյ Յիսուսի՛ Քրիստոսի՛.

3. Ո՛վ եթէ սրբոյն սրտի՝ տեսուք երջանկին

դաւթայ , անօրէնութիւն չարեաց բարձրացեալ առի
քան զգլուխս , և ըստ ծանրութեց բեռանց դժուա-
րակրելոց՝ յանցմանէք մեղաց . իսկ որ առնս կրկին սր
խաղմունք , գերազանցէ քան զհեղեղին ջրակուտակ
տիեզերասոյզ ամենասպառ ծովուն յորդութիւն ,
և գլխով լերանց վերադրէ : Այլ ընդէսցէ՛ օդ զո
քաղցրութիւ՛ իբր առ նոյինն , և որ զերկինս հալէ
զօրութի՛ , ցամաքեցուցանել զհնդկս ջրակոյս բազ
մակոհակ՝ և երկրակործան խմոյս պարտեաց , և լեռ
նակարկառ բարձրութե՛ մեղացս ամբարձելոց : Այս
համառօտեալ զբան քո հզօր՝ ամենակար ներարու-
թի՛ , հակիրճ հատուցմամբ , արասցե՛ս ահա ելս
քաւութե՛ , ըստ մարգարէին , առ երկարաձիգս անօ-
րէնութի՛ . և ներելով իմ յամառութե՛ , ոչ երկայ-
նամիտ ողորմած օրինեալ Թողցե՛ս միանգամայն , բա
րեգործեացե՛ խնայիցես , հատցե՛ս բոլորովին զանվճա
րելի պարտուցս՝ զարժանահատոյց տոկոսեացս տոյժս
տարժանակիրս : Այլ զի՛ և չի՛ք իսկ առ քեզ ցա-
սումն սրտի , և կամ բորբոքումն բարկութե՛ , ոչ՝
կրկին նեղնգուշիք , և կամ նշմարանք մխիթե՛ . քանզի
կեանք են՝ ի կամաց քոց՝ և լոյս , և ոչ արարիր ըզ
մահ , և ոչ խնդաս ընդ կորուստ մարդոյ , ըստ դա-
թի և սողոմոնի .

4 Այ՛թէ մարդկան կարգեցեր զայս կէտ սահմանի
մեծի պայմանի՝ ի բարեվճռակդ քո կամառնոյ՝
ոչ փոխատրել անդրէն չարի չար , այլ եօթանասնից
եօթն թողուլ անդուստ ի յաւուր զխոբաքանչիւր
մեղանաց զպարտս . և այդ բան առ մեզ , որ միշտ ի
բնութե՛ ունիմք բնաւորաբար ուղերձեալ զիմս

սրամտութե։ Վա՛յ ինձ ես դրաւեալ ընդ մեսամո՛ղ
ստութեացս ցանկ զայս ողորմութեան քո՝ խաւար
դու սկիզբն և դու կատարած։ Քանզի ոչ երբեք
քո արհեստք անգամանելիք, քո չափք անչափելիք,
քո են պարգեւք, քո միայնոյ են ձիրք ձրի, քո քա-
ւութիւն, քո պաշտպանութիւն, քո հնարք անխմանալիք,
քո են ողորմութիւնք, քո բժշկութիւն, քո առատու-
թիւն, քո լուսաւորութիւն, քո ուրախութիւն, քո
լեալ, բարեգործ՝ քո է զօրութիւն, քո նե-
ւ արդ՝ դու միայն աճ երկնաւոր՝ բարձ

I

Ի Նոյն. ՀՒՕ.

Ի Երջոյն յաւելուած իլին հեծանէն՝ նոքին հայիլէ, ա-
նոյն աղէտս նալեանայ բանէ։ Ի խորոց սրտէ խօսէ՝ ընդ Ցն։

Ի Տէրոյն յանայեան յիս ողորմութի՝ քանզգրուե ձա-
շակաց աղբիւր, միայն օրհնեալդ յամենայն յաւիտե-
նից. ամէն։

ախտից՝ ի վերդ քան զբան։ Պատիւր անպարագիր՝ անդր քան զըմբռնումն կշռուեր . անչափ լայնումն փառացդ . անտարրափակ ընդարձակութիւնն՝ հատուղօրութեր . անամփոփելի առաւելութիւն բացարձակութեան . անակարանալի բարերարութիւդ։

Դու դարձուցանես՝ ըստ մարդարէին, յայդ՝ զըստ ումեքս մահու . որ իջեր կամաւ ի տարտարոսն ներքին արդելականացն բանտի, յորում և մաղթանացն դուռն էր աղխեալ, և դերեալ անտի զմթերիցն կապուտ՝ վտարանդելոցն Հոգւոց, առաւերբ Հրամանի յաղթական բանիդ՝ զկապ ատամնոն մահուն խզեցեր, և զմեղացն կարծիս ցրուեցեր։ Դարձ առնս՝ որ զընդամ զընդանաւ վճիռ՝ տղմասիպ գերոյս՝ յերկաթս մեղաց, վերաւորեալ խոցմամբ սլաքաց՝ բանսարկուին նետից։

2 Ո՛վ դու յամի՝ որդ բարերար, լոյսդ ի մէջ խաւարի, օրհնութեդ գանձ, ողորմած, գթած, մարդասէր, կարօղ, զօրաւոր, անպատում, անքննին, անճառ . բառական՝ ըստ սեպն յակոբայ . անհնարիցդ ամենից՝ դիւրապատրաստ հնարաւորութիւնն, հուր ծախիչ՝ զկռիւս մեղաց, ճառագիչ կիր լանջ՝ ընդհանրական թափանցանցութեդ խորհրդոյ մեծի, յիշեա զիս յողորմութեդ քո՝ օրհնեալ, և մի՛ յիրաւունս քո. ի ներքոյդ քո, և մի՛ ի հատուցման . յերկայնմէ տուիչեան, քան ի հաւաստուեր . Լիթէ կշռեսցես զմեղանաց խմոց ծանրութիւն, ընդ քաղցրութեդ քո՝ և մի՛ ընդ արդարութեդ . զի առ սակ նախանձի՝ յոյժ է նուաղեալ, իսկ ի ներքոյ վերջնոյս՝ յաւէտ ծանրակիր։

3 Ա. ըդ՝ մտաբեր առ-
բա՝ բարեաւ , որպէս յանկան-
բժշկուէ՝ հակառակ քո համբարձեալոյն . բարձ
ի մեղուցեալոյս զհոգի մահու խռովուեաս , զի հան-
գիցէ յիս ամենակալ հոգի խաղաղուեաւ : Նա քեզ
փառք յամենայնի , յաւիտեանս յաւիտենից .
ամէն:

---

† Ա էքսին յաւելուած իրին հեծուբէ՝ նորին հոգի է , ա-
նայն աղբս ծովինաց բանի : Ի խորոց սրտից իւոյ՝ ընդ ա-

* Նան . ԺՀ . *

1 Ա ըդ՝ աղաչեմ զինամակալդ վտանգաւորաց
տաժանելեց կրից թաղծուեց հոգւոց
վշտացելոց : Ա՛ի յաւելուր հեծուեաս
ցաւ . մի խոցեր զվիրաւորեալս . մի դատա
պարտեր զպատժեալս . մի տանջեր զջարջարեալս . մի
գաներ զհարուածեալս . մի գլորեր զանկեալս . մի
կործաներ զդայթագղեալս . մի մերժեր զհեռացեալս .
մի տարագրեր զվալածեալս . մի ամաչեցուցաներ ըզ
պատկառեալս . մի կշտամբեր զհարթուցեալս . մի խոր
տակեր զբեկեալս . մի խռովեցուցաներ զամբոխեալս .
մի ալեկոծեր զբացեալս . մի տատանեցուցաներ ըզ
դղրդեալս . մի շլոթեր զմրրկեալս . մի կեղեքեր ըզ
գիշատեալս . մի ջաղջախեր զբեկեալս . մի գօշեր ըզ
մրմնջեալս . մի կուրացուցաներ զնաւարեալս . մի
զարհուրեցուցաներ զայպչեալս . մի խորովեր զնաւ-
շատեալս . մի մահացուցաներ զհիւանդս . մի բեռանց
ծանրուէ մատներ զկարաւս : Ա՛ի անուր յաւելուր
կարկամեալ թիկանցս . մի կրկնակի ողբասցի գառն

ոճանեմ դաւթի, այլ ծնունդ էիր այդ դաւանեմ.
Նոյնք՝ մեծականն ձայնին հառաչեմ. ուշորդի ան-
նոքա՝ աջոյաւային նեղելոյ՝ մշտագիշերն խարխափա
Ընդ աջոյաւային նեղելոյ՝ մշտագիշերն խարխափա
զատեմ, տէր՝ եթէ կամիս, կարօղ ես զիս արբել։
2 Այս արդ՝ ընդ ախտացելոյն սատակապէս՝ մարմ
նոյն բորոտութ, հոգւոյս վիճակաւ և ես պա

Ջոյդ, և զզուիլ

թոց, և նեղիլ. կամ խնամոց աստուածեան սա
կամ գեղոց հոսանաց, և պակսիլ. կամ մայրենի դը
և նուաղիլ. կամ յաճախութ հացի, և քաղցնուլ.
կամ բժշկութեան, և վերաւորիլ. կամ լուութեան,
տապարտիլ. կամ փրկութ, և մատնիլ. կամ նորոգ
ազատութ, և պարտաւորիլ. կամ շնորհաց, և դա
թանալ. և կամ ընթերակաց կենաց, մահանալ. կամ
սեալ յառաւօտ, և՝ի ծագմանն լուսոյն խրխնայ մը
ընդ ամենաթշուառ աղքատիս։ Կանգնի ոմն հա
ընդ անպատեպար տառապելոյս։ անկարօտ բարութիւնդ՝
րանց՝ ընդ տղմիս երկրայնոյ։ աննուաղ լուսաբիւնդ՝
կենացդ նշխար՝ ընդ կատոյս զանգուածոյ։ տէրդ տե
ռաւորեալդ անփոփոխ՝ ընդ ամենևին անարդիս։
րութիդ խակապէս՝ ընդ համայն դառնութես։ փա
ընդ տարկանիս։ քնութէ բարիդ՝ ընդ ի բնէ չա
ընդ-հարկանիդ խաւարէ՝ մեծդ՝ ընդ փոքուս։ լոյսդ՝
տեղծուածս։ մի՛ ահարկութեամբ՝ առ փոշիս։ Ա՛մ

ոչ միայն ռաբբի կոչեմ, որ վարդապետացն է պա-
տիւ՝ կարծօղական զիսկն գիտելոյ, այլ տէր երկնի
և երկրի հաւատամ։ Ա՛ն ձեռինդ միայն ձգտամբ
հպատրութիւն, ոմ բարեգութ ած մերձաւոր, այլ
՚ի բացեայ դոլով միջոցաւ մեծաւ՝ ակնունիմ զօրել
քո բանիդ՝ առ իմ բժշկութիւն։ Ա՛ն թէ ինչ խորոց
կասկածանաց միջոցի բանի, որ երկմտութիւն կար-
ծի նշանակի՝ ՚ի մէջ արկանեմ կամելոյն և ողորմա-
թեանն, այլ կամս որպէս բարեգութ, և կարես ոմն
զարարիչ։ ասա՛ բանիւդ, և բժշկեցայց։ Ա՛նդ հա-
բիւրապետին հաւատոյ՝ և եթ լծակցեմ։ ոչ՝ միայն
անձուկ միայն բացակայութ հեռի լինելով խորան
՚ի խորանէ, հաւատամ ազդել քոյ կարողութեդ առ
յարութի և բժշկութի, այլ ՚ի վերինն երկինի բազմե-
լով, և՛ ՚ի առօրինս երկրի բովանդակ առ հրաշիցն
պանչելութի՝ ոչ ունիմ հաւատացանել։

3 Ա՛նորհեա՛ ինձ, ով դատակնիք բանին քո վճռեց
առ պռոնկին ընդունելութիւն՝ ինդից հա-
բիւրոց դենարաց պարտուց ՚ի նորհաբաշխուի՝ ա՛ծ
բարութեց և աւր երանութեց, որ յաճախին ընձե-
ռել՝ բազում փառաւորիս, և՛ ի շատն մատուցանել՝
նուիրն ջափ սիրիս, և յատաւելն ողորմել կրկին բար
գաւաճիս, և յայսքան բարիս՝ իրաւամբ գովիս,
և ասի տէր գոլով՝ հաւատարդ ճանաչիս, և որ
զբոլորն ունիս՝ ընդ մերում կշռիս, և անճառե-
լեաւդ ձրիւ՝ մերայնովքս վճարիս, և ընդ երկրա-
ւորիս՝ զանվախճանն պարտ վարկանիս, և մեծագո-
րեալ քո գործն՝ վեհս գոհաբանիս, և ՚ի սակաւուն
տուչութի՝ դոյզն փառաւորիլ ոչ ամաչատանիս,

* ԼԱՆ · ԺՈՂ ·

1 Արդ՝ ես ճնունդս մեղաց, որդիս մահացու երկանց, արդարև անասնական բիւրուց քանքարաց տուժիւք գոլ հատուցա՛ նող՝ ի միում աւուր · Ա՛յլ ո՛չ թէ առ փոքրկուի մարդկային մտաց հայցեմ ներումն թէ, այլ առ անսո՛ ւազ լեռն թէ փրկչիդ յի՛ր պաղատիմ մարդասի՛ րութի՛ն · որ չէի երբեմն, և ստեղծեր · ջնջելիցն էի, և դու արարեր · չև ևս եկեալ ի լոյս, և տեսեր · ո՛չ յայտնեցեալ իմ, և դիտացար · ո՛չ կարդացեալ, և իսկ նամարկեցեր · ո՛չ համբարձեալ ձեռն, և նայեցար · ո՛չ պաղատեալ, և ողորմեցար · ո՛չ կերպացեալ ձայնիս, և լսե՛ար · ո՛չ հեծեծեալ, և ունկնդրեցեր · գիտե՛ լով զարդեան դիպուա՛ծոյս, և չանաչեսեցեր · նա՛ խահայեացդ աչօք նկատեալ զպատժապարտիս չա՛ րագործութիւն, և յօրինեցեր · Լա՛ արդ՝ զքո ա՛ րարեալս, և զքեւ փրկեալս, և զայսքանեսեաց խնամոյ չանձանձեալս՝ մի՛ խափա՛ կորուսեալ մեղացն հար՛ ուա՛ծ · գիւտը բանասարկուին · մի՛ յաղթեսցէ չամն՛ ռութե՛ս իմոյ մահասուրդ՝ ներողութե՛ զո՛ լուսոյ · մի՛ սպառիս կարծրութիւն՝ երկայնամիտ բարութե՛ զ · մի՛

գոյ ողջունիւ՝ շրթանց կափուցմամբ զերկիր համ
ւառս՝ ամբրձմամբ բազկաց՝ ստոյգ դաւանմամբ հո
վարիւք հերացս ընծայեցուցանեմ, այլ զամբիծ հա
առ կենդանաձիր ոտից գարշապարդ՝ զկաթիլս աչաց՝
իւղով պատժապարտս ընդ մեղաւորին մատուցեալ
ծուծն հրաշիւղ՝ ամուրեք զօրացեալ։ Եւ օծութիւն
մամբ ընդ կնոջն տագնապելոյ՝ կայ անուղղելն հո
մի մահացու մեղիս՝ ամենակատարդ լրութեամ. մի՝
ակարուիս նուիրոյ՝ անպարտեալդ բարձրաւե.
Ա՛հա կարկառեմ զկարկամեալ բազուկս հոգւոյս
յանուն քո՝ հիզոր, արասցես ողջ իբրև զառաջ
ջինն, մինչ՝ի դրախտին փափկութեամբ զպատուոյն կե
նաց կիթել։ Աշխանդեալ գօսացեալ՝ի կոր կործան
գոյս թշնամուն, ընդ երկիր պշուցեալ մեղացն
կքմամբ՝ սնոտեական բուռն կապանաք, զի մի՝ զերկ
նայնդ ընկալցի զողջոյն, խոնարհեաց առիս՝ միմն
ողորմած, զի բարձրացուացես զնիստս խոնարհ բա
նաւոր անկեալ, և զչորացեալս ծաղկեցուսցես՝ի
բարի կրօնս վայելչութեամբ, ըստ ածաբանութեամբ նը
մարգարէին։ Ով՝ի ծնէ կոյրն անլուսաւոր՝ ջու
նիմ տեսարան, որով զտեղծիդ նկատեալ զկերպ
մաղթեցից՝ հիզոր բարեգութ, միայն դու պաշտ
պան ակնարկեալ խնամովք անճառ քոյ սիրոյ՝ի շընո
չական խօսուն քո անօթս, յանդիման գոյաւորութեամբ
լուսոյ հաստեացես։ Ընդ երկոտասանամեայ չարեաց
չարչարել վշտագին կնոջն տանջեցելոյ՝ գետովք մե
ղանաց արեան հեղեղիմ, հայեաց՝ի բարձանց ան
մատոյց լուսով պարածածկեալ, ուր ոչ է քղանցք
ձեռաստեղծական վերարկուի ձորձոյ, այլ տարա
ծուսն հրաշից՝ ամուրեք զօրացեալ։ Եւ օծութիւն
իւղով պատժապարտս ընդ մեղաւորին մատուցեալ
առ կենդանաձիր ոտից գարշապարդ՝ զկաթիլս աչաց՝
ւառս՝ ամբրձմամբ բազկաց՝ ստոյգ դաւանմամբ հո
գոյ ողջունիւ՝ շրթանց կափուցմամբ զերկիր համ

բանիդ, ասելով և ինձ գովեալդ բարի՝ ստեղծիչ
տեղւոյս ղբաջալերութիւն միսիթարութիւն դիտաց զո
ես պատասխի վերջին հեծութիւնս, տուր յուսահա
արտասուացն, տուր այտուցանօք սխրութիւն դիմացն՝ և
տատանմամբ մատանցն, կոծմամբ կրծիցն, հոսմամբ
հայականան ձայնի՝ այրուցն ի նայիլն՝ մօր միամօրին,
քումէ նշուլից։ Ի նդ աղիողորմ թշուառութեան
սրեա անստուեր որդի բաշձրելոյ, հանցես զնա ի լոյս
գէթ մեղաց կամ տարակուսեալ, ձեռն մատուցեալ
յանշնչական մեռելութիւն։ Ստոյգ դառնացօղս ի
դանի և խօսուն մեռեալ, կարեկցեալ լմնուն թըշ
ուառուն՝ ողբականօք քքոնանաց ձայնիդ, ոլ բա
լերաը որդի ոչ, օբնաբանեալ աչացդ ցօղով վերջ
կանգնեացես ի կենդանութիւն, իբր զսիրելին ի
մահճէ ի մահիճս ախտից ընկողնոց մեղաց՝ դի կեն
րեզք ի մահիճս ախտից ընկողնոց մեղաց՝ դի կեն
ինձ խօսողութիւն անսայթաքելի։ Ընկեալ կամ ջ
հրաշափառապէս բարեգործեացես բանդ կենդանի՝
մեծդ ողորմութիւն, ըստ յաւետարանին քժշկեացելոյ,
կերպիս ի քէն եղելոյ՝ ամրափակ խցմամբ համրա
ցոյց արդել հոգի բանսարկուին, հոգիդ քո ազդել
առ ի փրկութիւն։ Օ փառաբանարան հաստուածոյ
տեսցեն անդրէն վերստին՝ միայն ինարաւորդ
եղս ծառոյն կենսաւէտ պտղոյն խափանեցելոյ, պա
հետևականն բարձողութ շինուածոյ մարմնոյս՝ առ
տաւթ, զընթացից գործին՝ նահանջմամբ ջարին՝ ըղ
և յերկուց կայից միայնակողմամբ անհատատ հե
մեղանաց հոգւոյս գոյութիւն լուծեալ մեղկութիւ
ուս՝ բժշկութիւն հոգւոյս ազերսեմ։ Ի ատնեալ
բութեամ, խառնեալ հեծութիւն աղբերցս արտաս

աշխարհի, թէ մի՛ լար գերի՝ բազմաց ողբալի. որով
ընդ պատանւոյն կենդանացելոյ՝ ի վշտացելոյ ծնող
ղին սփոփանս՝ զամենապարտ ոգիս ընկալայց ի քէն
ընդ նմին կրկին նորոգել։ Ընդ այսակիր անզգայե
լոցն՝ դիւալլուկ և քարակոշկոճ հեզձամղձուկ եղ
կելի անձանցն, քամնելի գիսախուխ հերացն, վայ
րենեբես բանդագուշելոցն՝ ի քէն ողորմեալ փրկիլ
բոլորից, իբրև զնոսին առ քեզ դիմեցից. հերքեալ
մերժեսցես զգուշնդա չարացն ապականողաց՝ ի քո
խորանէս, զի ժամանեալ հոգիդ քո բարի՝ այսրէն
հանդիպել, լցեալ զմարմնոս մաքրութեամբ ընչեայ
զգեցմամբ անդամոց՝ զգաստ արասցես զնեղեալս
բեալս ամենաթշուառ։ Ընդ գերեցեալ դժոխաբը
նակաց վտարանդելոցն հոգւոց՝ արդելեալ կամ ի
վանդի, զձառագայթ ողորմութեան փառաց քոց
ծագեալ լոյդ իմ անձկութ՝ ի կապանաց օյտողին
զերծեալ զնս ապրեցուսցես։ Զաղանորոգայթ անչ
երևութերակ վրիպակ արահետ դարշութե մեղաց
ջրգողեցեալ ոգւոյս կերպարան՝ կայ ի տաղնապի,
զծածկեցեալն ի տեսողութեց՝ զլարադործին նիւ
թիցն այտուցմանս, զո ինքնաւորդ զօրեղութ
ւրդի ՝ւյ, դիմաճաբար առողջացուսցես։ Ո՛ բազմա
զան տարազս ցեղիցն զանազանից ախտաւորութեց
մահացուցանողաց՝ խարականօք կորստեան բերիւք
դժնդակարմատն շառաւէղօք հատատեցելովք՝ ի
յանդաստանի անօրէնն մարմնոյս, տարակուսեսցես ի
ձեռն ձեռինդ ամենակալի. որ արօրադրեալ միշտ՝
և մշակես զսահմանս հոգւոց առ բանիդ կենաց
արդիւնատուրութե։

այժմ զուծեալ և զհատատակեալ Հողանիւթ անօթս՝ լոյս ետես, յայսմ ոգորմած՝ Հզօր երկնային՝ Նո՛ր ստեղծութեան։ Եւ ընդ Հոգեւոյդ սէյ բարձրացեալ և վերածայնեալ։ Եւ միայն մարմնացար մեզ՝ մեր՝ ըստ մեզ զի արասցես զմեզ վե՛ր քոյ՝ ըստ քեզ։ Եւ վերստին զմեզ ի Հոգեւոր կենդանութիւն, զոր ընդ Հօր քումդ վեալ և երկրպագեալ, զոյութիւն օրհնաբանելի, տե՛ր յո՛ւ ընդ Հօր քումդ և ընդ սուրբ Հոգւոյդ սէյ։ Ամէն։

Ի Հանդիսի Ննդեան։

Ի քանզի անցաւ ըստ նմանութեի օրինակութեց յանցուածոցս վեր, ըստ Ճարահօղն քաղցկիւղն, առ բնաւ անդամն մանանաւրեալ զսխալին տարաժուտն, զի՛ք սպեղանի իբր խորայելի առ անչափութեի խարանացն մատուցանել. ի խարխափ բարձիցս՝ մինչև ցամին կատարման լրութեան անդամոց՝ չէ առաղջութեի, այլ ամենևին անբժշկութի։ Ուստի դուք՝ ոգորմած բարերար օրհնեալ, և երկայնամիտ Թագաւոր անմահ, լուր պաղատանացս արդ՝ Տառապելեան

արտիս վտանգի, որ կարդամն առ քեզ ասր ի՝ նեղութեան։

---

† Ի Էրուսին յաւելուած ի[illegible] հեծութի՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։ Ի խորոց սրտից խօսի՝ ընդ ՅՈ։

* Ուան։ ԺՈՀ։

այեաց՝ ամենահայեաց տեսութի կենաց բարութե յօտոյ, ի մեծաբարբառ աղաղակ ցաւադնեալ անձինս հեծեծանաց։ Ընդհատ մեծութի. անուն ահաւոր. բարբառ կենդանի. լուր ցանկալի. ճաշակ ախորժելի. կոչումն պաշտելի. բարութի խոստովանելի. ազդումն խընկելի. խոկութի դաւանելի. էութի փառատրելի. գոյութի օրհնաբանելի, տե՛ր յո՛ւ ընդ Հօր քումդ վեալ և երկրպագեալ, և ընդ Հոգեւոյդ սէյ բարձրացեալ և վերածայնեալ։ Եւ միայն մարմնացար մեզ՝ մեր՝ ըստ մեզ զի արասցես զմեզ վե՛ր քոյ՝ ըստ քեզ։ Եւ վերստին զմեզ ի Հոգեւոր կենդանութիւն, զոր ընդ Հօր քումդ և ընդ սուրբ Հոգւոյդ սէյ։ Ամէն։

ցես, թէ ի համբոյն աշխարհէ ասաւ տէրըբեացես, թէ
ցուսացես, թէ յանձկալէ երեսաց լուսոյդ քոյ հան-
կոտրեսցես, թէ զգեստին յատակի ոտից սատանէ
տեղասցես, թէ ի լրութէ բանի քոյ սուէցուսցես,
փոփեսցես, թէ զհասարակաց կերակրոյս դարմանս
ցաւուսցես, թէ զկնի ձաշակ՝ ի քեզ ինքն ամ
ունայնացուսցես, թէ զաչացս պատուհանս ստոնէ
նութէ շարժմանս բարձցես, թէ զբանիս զօրութէ
ջողականն կշտամբութ, ստոյգ են հատուցմունք քո.
եթէ յանդունդս խորոց սուզեսցես, թէ զկենդա-
նի.եթէ մահու մատնես, ձշմարիտ են գործք
քո. եթէ դատապարտես՝ աստուստ սկսեալ զսան
հատուցմանն։

2 Ո՛րդեակ ես յիրաւունս քո, և յաղթօղ՝ ի դատաս
տանի.եթէ մահու մատնես, ձշմարիտ են գործք
քո. եթէ դատապարտես՝ աստուստ սկսեալ զսան
ջողականն կշտամբութ, ստոյգ են հատուցմունք քո.
եթէ յանդունդս խորոց սուզեսցես, թէ զկենդա-
նի.եթէ մահու մատնես, ձշմարիտ են գործք
քո. եթէ դատապարտես՝ աստուստ սկսեալ զսան
հատուցմանն։

Նուաստ հատուցմանն։

Ո՛ղորմեա ինձ, Աստուած, ըստ մեծի ողորմութեան քոյ, և ըստ բազմութեան
ողորմածութեանդ քոյ ջնջեա զանօրէնութիւնս իմ։ Ո՛ր
ամենակեր հոս բաժակիս՝ ազատարար հրամանատ՝ սմենակէ
ցոյց, զի մի՛ զքոյդ քամեցից՝ ի վերջին աւուր յետ
թէ

Եւ քանզի յաւէտ տալաւորագոյն էն նմանութիք փոխատուութեացն՝ առ աղաչակցութիւն մեղանացս՝ իբր պատկերակիցք միաեռակք զուգաշարիլք՝ նը շանակիչք այսր խորհրդոյ, արդ կարեւոր է խոստո վանել և յանդիմանել զերեսացն ծածկոյթս՝ առ ծանօթութիւն խնդրողին։ Այլ՝ զի ոչ ջերմն սիրով առ ընկերին կարիս մատուցայ, յիրաւի՝ ի նախանձն վտանգին տառապեալ առանուամ։ Եւ զի ոչ զցանց կականն խրոխտականութիւ անձեցի, յարժանի կրեմ եղկելիս՝ զանզովանալի ղևիզուսին։ Եւ քանզի ոչ սիրեցի զլուսոյդ աւետիս, արդար Հատուցմամբ՝ ի մխութիւն ըմբռնողական միգին կորսեան՝ վըրիպեալ դանդաչեմ։ Եւ զի ոչ խորեցի զմանուանս փոքունցն յանցանաց, իբր անվնասակարը վարկաղնեղուլ, պատկանապէս՝ ի խածանողականացն զաղերն զեռնոց՝ խիթեալ խոցոտիմ։ Եւ զի ոչ ձեռն կարկառի առ կիրս վտանգաւորին՝ այլ առնել նմին, ի դէպ իսկ՝ ըստ գծագրութիւ այսր օրինակի, ապաքանութիւն գործոյ նոյնպէս մատնիմ։

Եւ

4 Հաւարդ՝ ոչ յաճախաստ ամենաբարի գանձուցդ՝
ջարիս, և ոչ ի լուսոյդ նշուղից՝ խաւար, և ոչ
յապաւինութիւնդ՝ գայթագղելի, այլ ես ինձէն
կորուսեան որդիս զայսոսիկ. մեղանք անօրէնու-
թիւն իմոյ գանձեցին նիւթեցին զայսքանեաց բարե-
կութիւն մինչեւ հոգւոյ. իշխանին մերոյ հընար
զանդեալ, թողի զեզի քո՝ նը, ըստ գրոյն խրատու-
յանդիմանութե. Հաւ քանզի յայտնեցաւ յետուստ՝
դաղտնեաց առաքանաց մարմնոյս անդամոց, և արե-
կաւ վերեսաբ կերպիս՝ անվայելուչ ստուերս ամե-
նայն, ըստ մարգարէին առաքի, տգեղս ցուցեալ զիս
ամենևին՝ իբր մերկացեալ խայտառակեցելոյ պատ-
նէշի, ծագեա յիս զլոյս քոյոցդ՝ արքայ երկնա-
ւոր, զի թօթափեալ զմեղաց փոշիս, ըստ աւետեաց
ձայնին դարձելոցն ի բաբելոնէ, նստայց վերստին
կանգնեալ ի հողոյս, և հաստատութիւն յաւուրդ հիմ
նացեալ անսասանելի, ըստ Եսայեան բանին, զգե-
ցեալ զզօրութիւնն բազկի կարութիւնդ նախնեաց մերոց
րութեանն, վասն մեծութիւնդ. փառաց քաղցրութե՝ ամե-
նապարգև քոյ աճութիւնդ. օրհնեալ յաւիտեանս.
ամէն.

---

† Ի Երեսին յաւելուած ի[illegible] հեծութիւն՝ նոքին հոգւով, ա-
նոյն ոգեբո ոչխանաց բանի. Ի խորոց սրտից խոս՝ ընդ ե՛ց.

* Կան. Ա.

1 Տէր տէր՝ անոխակալ և երկայնամիտ. ներող
բարեգութ, հզօր, ողորմած. ահա ձգմայր
տութիւնն են գործք քո, և խոստովանեալ

աղա-

ղեզ բարեբանութիւն անլռելի, և ինձ ձայնս ողբոց
յիշատակ, և ինձ մաղձ քացախեալ ի կատարած։
հանդերձեալ՝ բարեբար, և ինձ ամօթ և պատկա-
ռանս պատրաստեցեր։ ղեզ փառս վայելչականս, և
ղեզ նախատինս յորմարատս։ ղեզ քաղցրութեան
լուծն յաձախութեան նիւթեցի։ որ է ընդդէմ պատ-
կեր յանցաւորութեան։ պառնացար, և ոչ զարհու-
րեցայ։ արդ՝ հատեցեր, և ոչ երբեք լուայ։ որ է ա-
պըստամբութեան յայտնի նշանակ։ Ահեղ արդարու-
թեան՝ բարեբար, և ինձ ամօթ և պատկառանս
պատրաստեցեր։ ղեզ փառս վայելչականս, և
ինձ նախատինս յորմարատս։ ղեզ քաղցրութեան
յիշատակ, և ինձ մաղձ քացախեալ ի կատարած։
ղեզ բարեբանութիւն անլռելի, և ինձ ձայնս ողբոց
դառաստանք քո։ վկայեալ են ընտրութիւնք քո՝ սէր
սօղջ ծածկութեան։ Ընդ երից երջանկաց մնակունդն,
որք կիսանողական բոցովն փորձեցան և ոչ վնասե-
ցան ի բաբելոնի, զնոցա թախծութեն ղերդն հա-
ռաչեմ, մեղայ, անօրինեցայ, յանցեայ, ապստամբե-
ցայ, և պատուիրանաց քոց ոչ անսացի։ Ու քանզի
մաքուր գոլով ի վնասուց նաքա, և զայս խոստովա
նութեն գոչէին, իսկ ես ընդ նոցայն՝ նովին աղեր
սիւ ձայնակցեալ սմին ողբոց երդութեն, և այլ յա
ւելից՝ ամենապարտս մահու։ Ընդ դանիէլի երա
նեալ և աբ մեծ մարգարէի, որ ի քուէ Հարաշատու
թեան աղաւականութեն տանն յուդայի՝ շառաւիղ
ընտրեալ, զնորայն առեալ ընդունական և նուիրա
կան բանից պաղատանս, իմաստ պատժականութեան
գոչմամբ հեծութեն՝ և այլ կրկնեցից։ Ի մէջ գի
տութեն՝ անպատշաճականս դնացի, զարտուղի սը
խալեալ դժնդակապէս։ այս է՝ ամիւ ամ իրաք մեղան
չելն։ Ասա սահման կշռութեն կամաց քոց արտաքս
վազեցի։ որ է հաւաստի հերքպարան՝ բաւիր անօրէ
նութեան։ Ընդ խոցն չափոց՝ չարութեն գործոց՝
լուծն յաձախութեն նիւթեցի։ որ է ընդդէմ պատ-
կեր յանցաւորութեն։ պառնացար, և ոչ զարհու-
րեցայ։ արդ՝ հատեցեր, և ոչ երբեք լուայ։ որ է ա
պըստամբութեն յայտնի նշանակ։ Ահեղ արդարու-
հանդերձեալ՝ բարեբար, և ինձ ամօթ և պատկա
ռանս պատրաստեցեր։ ղեզ փառս վայելչականս, և
ինձ նախատինս յորմարատս։ ղեզ քաղցրութեան
յիշատակ, և ինձ մաղձ քացախեալ ի կատարած։
ղեզ բարեբանութիւն անլռելի, և ինձ ձայնս ողբոց

աղաղակի ։ քեզ օրհնութիւն երդոց խնկելի , և ինձ մերժումն տարագրուե անյուսալի ։ քեզ իրաւունս բազմարժանիս , և ինձ պատասխանատուութիւն ամենավարանս ։ քեզ բարձրութիւն անճառ դավեստից ,

և ինձ զաճիւն լիզելոյ՝ պատիժ ձաղանաց ,

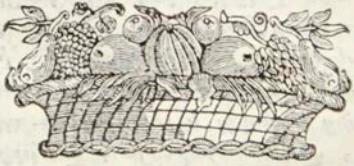
2 Լսարդ՝ ընկալար դու բարեաց ընտրութեանց անկշիռ սահման՝ զքոյոցդ ախորժականաց կնդրը կաց պաղոց վերառեալ ըստ քեզ , և ես զիմոյս աչ տէն առամին պարսաւանս յոդունս՝ կրկնակի բար դեալ ինձ ըստ իս ։ Լսակ եթէ անարատիցն մաղթանաց՝ այս էր յանձնառութիւն , իսկ ինձ զերս հիւ սեցից շարս և տողս բանից դարուվանաց , որ քան զամ դժնեայս՝ յաւէտ վըխեցայ։ Ո՞ղորեցայ ա նառակ ընթացիւք՝ ի միոս վայրենիս ։ յանդգնեցայ շրթամբք խօսից՝ ի բանս երկրաւորս ։ զակատեցայ անկասելի՝ ի պատկառելեացն գործոց ։ Վ.քացայ , վերացայ , որ յետ սակաւ մի ժամանակի՝ ի հող մտ հու եմ իջանելոց ։ գոռոզացայ , բարձրացայ , որ և ոչ զգրաւականն հոգւոյս՝ տուր և առուիւ ընդայս՝ ունիմ ի ձեռին ։ Ա՛մբարտաւանեցայ՝ փուշս ընդա ւոր ։ ամպարհաւաճեցայ՝ կաւս ձայնաւոր ։ հպարտացայ՝ հողս անարգուե ։ ի վեր ամբարձայ՝ մոխիրս մերժելի ։ բազուկ կառուցի՝ բաժակս մանրելի ։

Տարածեցայ առաւել քան վեհ , և դարձեալ քան զհերքեալ՝ առիս ինքն ամփոփեցայ։ Լարկուածեն բոցով ցոլացայ՝ տիզմն բանաւոր ։ քան զանմեռ ոք՝ մեծամեծի , որ ընդ քառասնեաց մահու եմ փա կեալ։ Վ.իրկս արկի կենցաղոյս սիրոյ , և՝ քեզ ինձ կուանս՝ փոխանակ դիմաց դարձուցի՝ ի թուիչս մտաց՝ ընդ

ընդ խաւար խորհրդոց ալացայ • զանարատ հոգիս՝ մարմնոյս փափկութիւք յաւէտ վատեցի • զզօրութիւն աջական կողմանս՝ ակար արարի, ահեկանացս կայից ուժգնութիւն տալով յաղթեցի։ Ո՛վ քեզ իակ տէր հոգացեալ վա՛ իմ, զոր չէ աստ դրելի, և ո՛չ պատկառեցի • իբրև զՀաւ վայրենի սրացայ, ըստ ովսէեան բանին առ եփրեմ, ի նախանձ իմ տվըրուն։ Յաղթ Թաբանն վայրի՝ ընդ պատուհմունս այսր կենցաղոյս շրջանակեցայ • ո՛չ կացուցի յոտին զերկիւղ մտացս՝ երասանաւ բանին ։ Ընդ հին չարութեցն՝ նորոգ ինքնաստեղծութիւս գտի • անուրս, ըստ յոբայ, ծալ նունս և անտանելիս՝ ինձէն ինձ սատակացուցի • առիգած անկարկատելի, ըստ երեմիայի, զանձն իմ արարի • իբր զվիժած անդրելի կոչման, ըստ առակ արկուին, ի մարդկանէ համարոյ եղէծայ • իբր զՀանդերձս ինչ ապահարիս, ըստ եսայեան բանին, զազ լացայ • ոչ զԹրծեալ աման խեցեղէնն՝ փշրեցայ ա նարձարձելի • ըստ բամբասանացն եղծայ ի մարգարէէն, զէրրորդ էակին անօրէնութեան սատակման՝ ինձ պատրաստեցի։ Այս զինչ ստութի առ այս՝ և զայս յաւելուլ ընդ այս, քանզի զվրանն իակ դիՀանո՛էր մղեքայ՝ առի ինձ այսրէն՝ առ դժոխոցն ժառանգութիւն, լքեալ զերկնայինն՝ յերգնակաւ իմն օրինակի նմանակիր ձևակերպութիւն, ոչ առակ պատկերի աստեղն ռեփանայ բաբելականի՝ յիսրայէլ լե պատուհեցեալ յուսաւ ի սինայ։

3 Ակ արդ՝ զի ի նախանի շնորհին Տամարձակութիւն դարձեալ՝ փոխեցայ, զրկեցայ, ելայ, հեռացայ, բաժանեցայ, և անպատուաստելի կտրեցայ, արդ ընկալ

զնս տէր՝ վերատես կերպարանել ՚ի պատկեր հոգւոյ,
զանարժանս կենաց՝ իբր զմահապարտ · իբր զչարա
գործ · իբր զպատկառելի · իբր զնախանձ եղեալ բանի
սարկոփ[ին] · ոչ զանբժշկելի մանրեցեալ · ոչ զհատեալ
յատակս մահու · ոչ զդարշեցեալ · ոչ զնոտան գտեալ
քո կոչմանդ · ոչ միանգամայն ՚ի կորուստ վարեալ ·
ոչ դեգերեալ · ոչ վանեցեալ · ոչ տարակուսեալ ·
ոչ թշնամացեալ · ոչ վհատեալ · ոչ կործանեալ ·
ոչ խորտակեալ · որպէս բեկեալ · ոչ զթախծեալ ·
ոչ յոգւէ արամեցեալ · ոչ թշնամանեալ · Այլ դար
ձեալ ակնարկելով քո՝ դէմ[ա]ծ, մարդասէր, տէ՛ղծո,
՚ի յաղերս բանիս՝ որպ զղջացեալ · որպ խոստովա
նեալ · ոչ ՚ի յոտս քո դիմեցեալ · ոչ զապաշխարեալ ·
Որ կշռես՝ գրես՝ և մեծ համարիս վհատաչ հո
գւոյ, և զազդումն ընչից հեծումբ · վկայիծ շը
թանց, զպատքել լեզուի, և զախրականուքի երեսաց ·
զկամս խորհրդոց, և զյօժարութիւն խորուն սրտից ·
Որ փրկութիւդ ես անձանց, և տեսօղ՝ ոչ գործեցե
լոց · և սահմանիչ բոլորից, և բժիշկ վիրաց անբուժ
ելոց · պաշտպան յուսացելոց, և բարեխնամող ամ
ենեցուն, Նո՛ք քեզ փառք յաւիտ, յաւիտեանս ·
ամէն։



վատնողաց, զծաղիկ հոգւոյս, ըստ որչափ յոլովեալ
կանուխեանց ժանդոյ և թրթռոյ՝ և այլոց կերչաց
նոսաց։ Հարուածս հարուածոց՝ զնասակարս ապա
ի մէջ այսականաց, ոյք վն խոպանելն՝ ի մէջ հեթա
մոռդոյ, և ոչ սիրտ բանականի ատացայ, ըստ
դրոյն։ Այս քանզի ոչ փոփոխեցայ ի նախակարգե
լոցդ, և ոչ ընդ բարւոք ուղին ընթացայ, ընդհէր ոչ
զնոտորնա՛ան հետոցն խաւարայնոց զդէմս ցուցից
ի սահման կարդի այսր ընթերցուածոյ։ Այս որս
ածեալ յարմարեալ առ սոյն՝ զկերպարան սեռակի
բանիդ երեսաց, ըստ վերագոյնդ նշանակելոյ՝ ան
փոխադրելի պահելով, խոստովանեցայց վերստին
դարձեալ աստանօր՝ զնացեալ ջարուքեցն զբիծս,
զոր յաջորդաւդ է խնամալի։

(2) Ստոր ժանտադործս արժանապատիժս՝ անհեցուն
սրտիւ դնացիւք անսաստութեանդ՝ զգուշդն քէ
լեարայ, Ալաքաս կայթէց՝ և ցոյցս վազից՝ խաղալ
կացն դիւաց դարշելեաց Ճարտար խաբողաց՝ ծու
լութեամ խով հնորհեցի։ Վանս գաւխս՝ և խոց
ուածս անյայտս՝ ի կործանեցելոցն դահճաց ըմկա
լայ։ Ալ էհելքեցի զվանեալսն խաչիւն քէ, քանի
անդրէն առաւել կրկին իսկ զօրացուցի։ Ալ սան
խմոյ հիքոյս անօրէնութեան՝ անուանդ յի հայհոյի
ի մէջ այսականաց, ոյք վն խոպանելն՝ ի մէջ հեթա
նոսաց։ Հարուածս հարուածոց՝ զնասակարս ապա
զնոտորնա՛ան հետոցն խաւարայնոց զդէմս ցուցից
ի սահման կարդի այսր ընթերցուածոյ։ Այս որս
ածեալ յարմարեալ առ սոյն՝ զկերպարան սեռակի
բանիդ երեսաց, ըստ վերագոյնդ նշանակելոյ՝ ան
փոխադրելի պահելով, խոստովանեցայց վերստին
դարձեալ աստանօր՝ զնացեալ ջարուքեցն զբիծս,
զոր յաջորդաւդ է խնամալի։

(2) Ստոր ժանտադործս արժանապատիժս՝ անհեցուն
սրտիւ դնացիւք անսաստութեանդ՝ զգուշդն քէ
լեարայ, Ալաքաս կայթէց՝ և ցոյցս վազից՝ խաղալ
կացն դիւաց դարշելեաց Ճարտար խաբողաց՝ ծու
լութեամ խով հնորհեցի։ Վանս գաւխս՝ և խոց
ուածս անյայտս՝ ի կործանեցելոցն դահճաց ըմկա
լայ։ Ալ էհելքեցի զվանեալսն խաչիւն քէ, քանի
անդրէն առաւել կրկին իսկ զօրացուցի։ Ալ սան
խմոյ հիքոյս անօրէնութեան՝ անուանդ յի հայհոյի

* Լան · Իմ

1 Ե քանզի ես ինձէն անձամբ խով ինքնա
գրեաւ՝ ի մահ՝ ոչ կացի երբէք՝ ի յոտս
մարդոյ, և ոչ սիրտ բանականի ատացայ, ըստ
դրոյն։ Այս քանզի ոչ փոփոխեցայ ի նախակարգե
լոցդ, և ոչ ընդ բարւոք ուղին ընթացայ, ընդհէր ոչ
զնոտորնա՛ան հետոցն խաւարայնոց զդէմս ցուցից
ի սահման կարդի այսր ընթերցուածոյ։ Այս որս
ածեալ յարմարեալ առ սոյն՝ զկերպարան սեռակի
բանիդ երեսաց, ըստ վերագոյնդ նշանակելոյ՝ ան
փոխադրելի պահելով, խոստովանեցայց վերստին
դարձեալ աստանօր՝ զնացեալ ջարուքեցն զբիծս,
զոր յաջորդաւդ է խնամալի։

(2) Ստոր ժանտադործս արժանապատիժս՝ անհեցուն
սրտիւ դնացիւք անսաստութեանդ՝ զգուշդն քէ
լեարայ, Ալաքաս կայթէց՝ և ցոյցս վազից՝ խաղալ
կացն դիւաց դարշելեաց Ճարտար խաբողաց՝ ծու
լութեամ խով հնորհեցի։ Վանս գաւխս՝ և խոց
ուածս անյայտս՝ ի կործանեցելոցն դահճաց ըմկա
լայ։ Ալ էհելքեցի զվանեալսն խաչիւն քէ, քանի
անդրէն առաւել կրկին իսկ զօրացուցի։ Ալ սան
խմոյ հիքոյս անօրէնութեան՝ անուանդ յի հայհոյի

† Ալ էրեսին յաւելուած յիլին հեծուրէ՝ նոլին հսկոչէ, ա
նոյն ազէբս նաղլեանոց բանէ։ Ալ խոյց սրսէ խօսէ՝ ըստ այ։

Հրաշական ողջոյն, որ ի յոյժ երկրէ վերս խորհէիր՝
յառաւել հինից և յարտոյ հոգւոց, յիս ինքն անկեալ. սաստկեալ անել զնա պատրաստեցայ, քանզի սաստ կէր. Արդ կատեալ հաւաքեցի անձին իմում մարդիկ մարտիկս մանաղինս. կշտամբիչս ինձ գոյացուցի՝ անիրաւս և անպատկառելիս. ներհակս ինձ զօրացուցի՝ ապառնիս և անկռահելիս. դառինս ինձ առի մասունս՝ ընդ քաղցրաբեղեացն ճաշակաց. առ ստացօղն՝ միշտ նեղագարս, և առ բանասիրուն՝ յաչէտ հաւատարիմս. Արագ աղէտիս, վիշտ վտանգիս, խաւար ամօթոյս, մահ պատկառանացս, զնարդ և առ բանիս յանդիմանութիւն համարձակեցայց. մեծ է ձայնս գոչիւն, և անբերելի բազում աղաղակի. Կանգնի թէ զհոգիս էր զիմ առնանել, տգեղս՝ և նուաղս՝ և ամենևին ներգնեալս, ցաւովք հեծութեամբ՝ ի վերջինս վարեալ վարանումն, և մրճոտեալ աղտեղեալ գունով զազրութեան՝ իբր զպաշտօնայ տար մեհենի. Վա՛յ ինձ նոյն է ապաս առնել ձուլեալ պատկերի՝ և մեղաց ախտ. Արդ՝ ես գնայի ընդ այս ճանապարհ կորստեան հետոյ խաւարի. Եւտու զբաժինն քո ցանկալի՝ յանապատ անկոխ, ըստ մարգարէին՝ որ առ քահանայն խորհելի ամբաստանութեան.

Նուաստեան.

3 Եւ զիարդ առնիցէ անձին իմում մարդ՝ գրեալս ընդ անմարդիս. և իբր անհնազանդեցայց բանական՝ անբանիցն յիմարութեամբ կցորդեալ. և որպէս կոչեցայց տեառնողական՝ մթացուցեալ զոյսս որ յիս. և ընդհէր համբաւեցայց գոյական՝ զնմանութիւս դը նուն փակեալ. կամ որպէսզի ցուցցայց տպաւորուն

նկարագրութեան անեղծին հնարքի՝ անձամբ ինձէն
յոգի մահացեալ. նաև ոչ շարժողական, և կամ չըն
չական ունիմ անուանել, թէղեկ հոգեկան, կամ
մտաց ընդունական. անպիտանն՝ ի թիւս անօթոց.
անարգն՝ ի քարինս որմոց. արհամարհեալս՝ ի կարգս
կոչեցելոց. վատթարս՝ ի յաղագս հրաւիրելոց. ար
հաւրզք մահու պակուցեալս, անխրախուսելի ի բո
լորեցուն՝ ցաւովք և տանջանաւք երեսատէմ, ըստ
երեմիայի բանին խրատեցեալ. պակասեալ աւուրցն՝
ի հեծութիւնէ, և ընթացք ամացն՝ ի հառաչմանէ,
ըստ նոճապարանաց երդողին։ Իբր ասէ՝ ի ցեցոյ՝
և փայտ ի յորդանէ, ըստ իմաստնոյն բանի, ի խիթ
մանէ սրտիս հալեցայ. իբր զոստայն սարդից մո
ղեցայ, ըստ սաղմոսողին, և խոտան դառայ. իբր զամպ
առաւօտեայ՝ և զցօղ վաղորդայնի, ըստ մարգարէու
թեանն ձայնի, սպառեցայ։ Ո՛վ ոչ՝ ի մարդ ոք ու
նիմ զոյս, եթէ անիծեալ ի սեռանողէն՝ անյու
սալութենէ վհատիմ, այլ ի քէն՝ տէր իմ ողեսէր. որ
ընկղմեալ ի քոյդ դիւութեանց բարեաց անբաւից,
և ի բևեռելոյն ժամու ի խաչին՝ մաղթեցեր մեծ
ողորմութեա առ հայր քո բարձրեալ՝ քո չարչարողացն։
Ո՛րդ՝ հնարհեա ինձ յոյս քաւութեան՝ կեանք և ա
պաւէն. և ի տուր հնչոյս թշուառի, առից զդիւդ
քո բարի։ Այս քեզ ընդ հօր՝ հոգւովդ սրբով՝ զո
րութիւն, յաղթութիւն, մեծութիւն և փառք
յաւիտեանս. ամէն։

* Կան. ԻԱ.

1 արձեալ սլլաբանեցեալ՝ ի նոյն շարունակ
բարդեալ զկշտամբանացս եղանակ՝ դարձ
վեալ անձինս, ածեալ մատուցեալ՝ կրկին
կացուցեալ նովին պատկերաւ ի նոյն պայմանի. Խե
րեա գրեսցէ ինձ ամենագէտն՝ զայս յանդիմանու
թեան դատաւճիռք՝ կսկծեցուցանողականս բանի՝ Ձըշ
մարիտ խոստովանութիւն համայնից գործոց՝ գաղտ
նութեանց չարեաց.

2 Ո՛ռոմն ձիս խօսնակին՝ կարծրերամս առնձակոտոր
սրձակերաստան. յոլովնակս անհամբոյր՝ վայրենական
և անկրթական. երինջս աւազական՝ անուղղական և
անվարժական. Ո՞արդս մոլեգնական՝ տարագրական
և կորստական. մանուկս մեղանչական՝ անխրատական
և վարատական. տնտեսս մահապարտական՝ տարտա
մական և անգործական. բանականս անասնական՝ գա
զանական և անմիքրական. Ձխթենիս ամայական՝
անպտղական և կործանական. մարմինս հոգւոյս իմ
թախծողական՝ դատողական և տանջողական. խո
ցեալս անբժշկական՝ անխնամական և անկանգնա
կան. Ոսկի շարս կայսերական՝ արդուարեանական և ան
գլուական. Ծառայս սխալական՝ փախստական և
թշուառական.

3 Ո՛հա ես ինքն ինձէն կամաւորապէս անձնամատն
և մարմնակործան, Հոգեկորոյս և միշտ մոռնաբեր,
կամակոր իսկ՝ և արտաբեկ. ուշամոռաց և հանձար

բաղձաս. զդայարէրկ և խմաստասպառ. յայրատատես
և երևելնալոյս, Ա՛ստ աստուստ և անդուստ բընա-
սւիւք բորբոքմամբք մահաբեր երկամբք վնասել,
ոչ միով իւիք սեռութիւք ի գործ ընտրութիւն զեզ
պիտանացուս՝ ամէրդ բոլորից, ողջամ զրովչին, որ
երկնեացն զեւս. աշխարեմ զսոխնան, որ դիեցուցչին.
ընդէր ոչ մտաձ մակարդեալ ընդ կաթինն ձգեցի,
և զիարդ ոչ դառնութիւն ինձ ընդ քաղցրութիւն՝
ջամբեալ մատուցա. Ո՛ ի երթ ես ինձէն անձին
խոտ դժնեայ դատախազ Համբարձայ այսքանեօք
բանիւք, և ունիմ տակաւին զսուր բարկութեանս
անխոնարհելի, ոլոր ի յերկրածնայ աստի՝ զիս ը
ղջեսցէ. զամ խայտառակեցից. զենաւ էութիւնս
դատեալ առժեցից. զհամօրէն գինասակարացն ըղ
գառնդ՝ գանեցից. զնոցողացն զինուորութեց դա-
տախազեցից. զդայականացն գլխաւորութիս կշտամ
բեցից. Ա՛ եղայ ամիւ յամի, ողորմեա գըթած. ոչ
նոր ինչ գտեր յիս զանցանացս պարտեաց մառա-
խուղ այլ նոյն եմ յաւէտ նովին պատահմամբ պար
տաւորութեան՝ անկցելի ձորձով սխալեալ առաջի
քոյ անփոփոխելի. և դու միայն իսկապէս գԹած
օրհնեալ մարդասէր, ընդալ զիս փրկութեն կանչ
խեալ ներութիւք անսյալելի.

4 Ա՛րդ՝ մատո խնամակալ՝ հզօր՝ երկնաւոր՝ բարի՝
ամենից հատիչ յոչ էից՝ զբանիդ զօրութեան
խմատից կայծակն՝ ի գործ ազդման լեզուիս շար
ժութե, առիթ մտքրութե յամենատես զգայական
նաց գոյաւորութեց յիս մանաւորելոյ՝ զո ձեռա
կերտից. տոքօք առ՝ իքէն երեւելովք և բժշկելովք,

կրկին հանդերձանօք, անպակաս ձայնիւ, անհատ
բարբառով, քրզ վերընծայել գոհաբանութիւն ի
փառս մեծուս Հօրդ քոյ՝ ով մերոյ, յաւիտեանս
ամէն։

---

† Եթովպն յառէլուծ իւրմէն հեծեծութեամբ՝ նորին հոգւոյ, ա-
նոյն ազգօն ծագելոյ բանի։ Ի խորոց սրտից իւրոց՝ ընդ ա-

*Ման. ԻԹ.

1 Ա՛ծ ամի, զօրաւոր յաւի. անպարագիր և
անվայրափակ տեղւոյ ամենեցուն. բոլոր իւ-
րովթեամբ հոգւով յամենեսին. անուրեք
վայրից, և չի՛ք սահման առանց քոյ։ Ա՛յ երևելի
երբեք, և ո՛չ տեսականութի՛ւն առանց քո ծագման՝
լուսաւոր։ Փառք ահաւորութե՛ն. անուն անհասու-
թեան. կոչումն մեծութե՛ն. ձայն անբաւականեան.
խոկութի՛ւն անքննութե՛ն։ Ընդատչելի հեռաւոր, և
անընդհիջելի մերձաւոր։ Տեսող հեծութե՛ն. նրկա-
տիչ թշուառութե՛ն. մտածակաց թախծութե՛ն. ամենա-
բուժ ինար անձարութե՛ն. հայր գթութե՛ց. ծագօղ
ողորմութե՛ն. ով միխիթարութե՛ն։

2 Ա՛յսեաց ակր ողորմութեամբ՝ ի պատկեր վշտաց
դառնութե՛ն՝ բազմավտանգ կրից կարեաց, զոր
հանդէպ քո տարածանեմ. կցորդակից լեր բժշկա-
պէս, և մի՛ ի խոյզ ընտրութե՛ն կոչեր դատաւորաբար։
Ա՛րդարև մեծ է վտանգ տարակուսանաց ցաւոց՝
այսր վարանման, յորժամ իցէ մարմինն՝ մեղօք գրա-
ւեալ. և անձն՝ ի գործոց չարեաց ոչ մեկուսացեալ.
դարձնակինացն գործի՝ սովորութե՛ն կարեաց կապեալ.

զանգուածն հնդեւրձանաց՝ մշացու կրկնք շաղախել.
զառաքելութիւն սրտին խմաստից՝ խեթելի խոցոտեալ.
անհնչելութիւն բարեացն՝ բնաւին բարձեալ.
և՛ի բանականաւէն՝ ընդ անասունս դասակարգեալ.
և զաղէտ գարշելի՝ ընդ գոյութենն շարամանեալ.
և տեսականացն ողջ երով՝ խմանալիքն վերաւորեալ.
և՛ի տասակէ յանցնացն չշահի՝ յաէտ յոտահատեալ.
և տաղնապաւ նախագործելոցն՝ միշտ տարակուսեալ.
և յոտակութիւն աղերսին՝ խոպառ պղտորեալ.
և խղճի մտացն յուզմանց՝ կրկին ձենձերեալ.
և՛ձեռն՛ի մաճի գործոյն՝ զգեստացն հետազօտել.
և կերպ՛ի յոջգիմեալ՝ ոտք՛ի վերջ կոյս յետահարել.
և՛ի մտացն մարտ՝ ՛ի փղձունեն յաղթահարեալ.
և՛ի թաւանչ սրտին՝ հագագին դուռն հրդեհել.
և խոնաւ զօրութիւն քմացն՝ ամ՛ուրեք աւշորեալ.
և անարև միգով՝ յամենայն մասանց պարփակեալ.
և անբերելեացն տոյժ՝ ՛ի զգալիսն տպաւորեալ.
և եղկութիւն կորստեանն՝ ՛ի յոչ անդ եկեալ.
և դատակնիք հատուցմանն՝ ՛ի դիւանի մտացն գրեալ.
և բարերարին ակն՝ ՛ի ցաստն իմն երևեցեալ.
և լոյսն բնութէ՝ զանկուածոյ հողոյս զայրացեալ.
և ահաւորութէ երն՝ ըստ փղբկուի բնաւեա ընդ հարել.
և միշտ որոտմամբ բանի՝ բանաւոր մխիթարս բարկացեալ.
և իրաւանցն վիմագ՝ զարժանիս մահու կոշկոձեալ.
և՛ որ իմն է տաղանդ՝ յանաւակս՝ ստէն կորուսեալ.
և պատուական իրին ստացուած՝ իբրև անարգ՝ յերկ
րի թաղեալ. և տաժանմանացն սրգասիք՝ ծուլութեն

մեծով ծածկեալ, և իբրև զի բաց բարձեալ նշմա-
րան ձրագի՝ չերևեալ։ Եւ պատասխանսարան լեզ-
ուի՝ յիւրաքանչիւր օտար՝ կարկեցեալ. և անհամբոյր
շրթանցս դրան՝ օրինաւոր դատմամբ պապանձեալ,
Եւ յոլովմունք մոռացս՝ ի զանազան մասունս ցըն-
դեալ. և զկեանն ի վեր օգտին՝ ոչ ինչ դիտացեալ.
և ի կշռութիւն բարւոյն ընտրուեր՝ յիմար երևեալ.
և ընթացք ելիցն՝ նշանջմամբ չարին խափանեալ.
և վտառան իւղոյն՝ աճիւնովն ինոցի լցեալ։ Եւ ան-
ուանս դիր՝ ի կենաց մատենէն եղծեալ, և կշտամ
բանք ընդ երանուեր՝ անդ արձանացեալ։

3 Եթէ զինուորս տեսանեմ, մահու ակն ունիմ.
եթէ պատգամաւոր, խաւսութեր. եթէ մատենա
դէտ, մուրհակի կոլոտեան. եթէ օրինաւոր, անիծ
ծից. եթէ աւետարանական, փոշւոյ ոտիցն թօթափ
մանս. եթէ բարեկրօն, յանդիմանուեր. եթէ ապա
ռաւմ, կսկծմանս. Եթէ ջրոյն ընտրութեր փորձիմ,
խորտակիմ. եթէ դեղ ինչ դատման ձգեմ, սատա
կիմ. Եթէ բերս նկատեմ բարութեր, ի կարծեաց
չարեացս փախուստ. եթէ ձեռն համբարձեալ, կը
րանամ. եթէ փոքր ինչ խրատուիլ, սարսեմ. եթէ
սակաւ մի թնդիւն, ընդոստիմ. Եթէ ի խրախճանս
ըմպելեաց հրաւիրիմ, դողամ. եթէ մեծիդ յանդի
մանս լինիմ, սարսափիմ. եթէ ի հարցուման բանի կո
չիմ, կարկիմ. եթէ իրաւամբք քննիմ, համրանամ։
Ա՛րդ՝ այսքան ամենաթշուառ և ողորմագին տարա
կուսանաց՝ ի վեր միմեանց բարդելոց, որք զտարու
զդայականաց սրտիս գոյութեան՝ ի ներքուստ անդ
տեսան անբժշկական ցաւոք՝ աներևակի նետիւք խո

ցոտեալ, անարատաբերելի մշտակիր յարամնաց Հանա
պաղամնէս բևեռեալ աստուստ ընդ հոգւոյս, լը
ցեալ շարաւով կրկին հարուածովս վտանգ աւտակ
մանն մահու գաւշակեն։ Ձարախ մ'ելերից՝ պատեալ
ղերկաթով գաղանեացս ծածուկք՝ ազդեն ինձ տագ
նապս՝ վերս պահելոյս անխնամարիելիս՝ ընդ ելս շրջ
չոյս առաք և առաքեք. յորոց նեղուեցեալ՝ յարաչար
ձնչեալ աղաղակ ձայնիկս՝ խառնեալ արտասուօք,
կողկողագին թախծանօք հոգւոյ, բարեգործիդ հը
նարաւորութեան, յերկրաստեղծից նահատակաց՝
ընդ իմ մաղթողաց, վերջին հեծութեամբ և ես ընդ
նոսին՝ արտասուօք ողջոց ամենեքումբք նուիրողաք՝
զաղերսանս ըղձից՝ ի սաղմնոյնոցս աստի՝ յերկինս
առաքեմ։ Ճ նորհեա տէր անդորրութիւն կենաց
հանգստեան՝ ողորմելի վաստակեցելոյս՝ ի յընդու
նայն երկրագործութիւս. համայնից յամենայնում.
ամէն ստացեալ քեզ փառս։

---

† Ո էրոպին յաւելուած իրին հեծութիւն՝ նորին հոչակէ, առ
նոյն աղերս ի ոգեկոչեալ բանէ։ Ո խորոյ սրտէ խօսի՝ ընդ ած։

* Ի Հան. Ի Գ.

Ես արդ՝ որպ իմոյդ արժանաւոր վարիա
նելով զիս՝ մատչիմ աղերսել, արքայու
թեանն՝ յորմէ վրիպեցայ, եթէ փառացդ
վայելուչութեան՝ յորմէ զրկեցայ, թէ կե
նացդ անմահականաց՝ յորմէ հեռեցայ. թէ ընդ
հրեշտահկսն պարակցութեան՝ յորմէ տրոհեցայ,
թէ ընդ արդարան մանակցութէ՝ յորոց ձեղքեցայ.

Թէ ուռ որթոյն կենդանւոյ՝ յորմէ քանչեցայ ,
Թէ ոստ մանկոյն բերկրութեան՝ յորմէ գոսացայ ,
Թէ ծաղիկ փառացն շնորհի՝ յորմէ թափեցայ .
Թէ պանձանաճոյն ժառանգաւորի՝ յորմէ կորացայ ,
Թէ Տայրենի ծոցոյն Տարազատ՝ յորմէ ընկեցայ ,
Եթէ զգեստուիւ լուսոյ պարծիմ՝ յորմէ մերկացայ ,
Եթէ ի սառցոյ դրախն յուսացայց՝ յորմէ խորթացայ .
Եթէ ի լուսոյն խղճս դիմեցից՝ յորմէ մեկնեցայ ,
Եթէ յերասելի յոգիս՝ յորմէ մերժեցայ ,
Եթէ ի թեւս նորա մերձիմ՝ յորմէ օտարացայ .
Եթէ յապաւէնն ապաստանեցայց՝ յորմէ խեղճացայ ,
Եթէ ի փրկութեն նորոգութի՝ յորմէ մահացայ ,
Եթէ ի զգաստութեն զնճարթութի՝ յորմէ ես լքայ .
Եթէ ի կանանն կենացն ուխտի՝ յորմէ փոխեցայ ,
Եթէ ի սահմանն Տաստատութեան՝ յորմէ սահեցայ ,
Եթէ յանշարժ վիմին պնդութի՝ յորմէ սասանեցայ ,
Եթէ ի շարս գունդ մարտակիցն՝ յորմէ Տոսեցայ ,
Եթէ ի քաղաքն անդրանկաց չինիմ՝ յորմէ գերեցայ .
Եթէ Տանապազորդեան Տացին աղօթիմ՝ զոր ոչ
վաստակեցայ , եթէ փոխադրութի երկանցն խընդ
րեմ՝ յոր ոչ քրտնեցայ , թէ պարգեւօքն պսակե
ցայց՝ յոր չՀանդիսացայ . թէ արձան ինձ կենաց գը
րեցից՝ յորմէ չնշջեցայ , թէ զերախտեացդ ձիր չի
շեցից՝ զոր միշտ մոռացայ ,

2 Տա Տատաւ և կամ խզեցաւ լոր կենաց յոր
այն . տրեցայ ի բորոտութեցն գարշութենէ ,
Տամայն ախտացեալ՝ ամիւ ապառեալ մարմինս՝ ապա
կանութենն շրջապատեալ՝ մեռոյց այ . այլն պա
լոր՝ փայլունակ տգեղ լինացեալ , մեացուած ինչ

պահեալ նախատնակ երկդիմի կերպին, որ զկրկին
անմաքրութիւնն նշանակէ, պարծանացն նշոյլ ամէ-
նեւին ինձ չիջաւ. փրկութիւնն մատնեցաւ. բարիւն
ստուերացաւ. երբ կենացն՝ բնաւին վախճեցաւ. մը
խիթարութիւն բարձաւ. դատաստանին առեան մերձե-
ցաւ. քանզի մահուն ինձ արծարծեցաւ. ապանեաղն՝
կրկին ինձ կենդանացաւ. լաստին դադարիլ՝ վճռիլ
իցաւ. շաւիղն յուսոյն՝ կուրացաւ. հնորհին ծածկ-
կոյթ՝ յինէն մերկացաւ. փառացն վայելչութիւ՝ ըստ-
ուերացաւ. հանձարն առաքնորդական՝ խափանե-
ցաւ. կշտամբանացն փուշ՝ բազմացաւ. անօրէնութեն
ուղէշ՝ ծաղկեցաւ. բոց գեհենին՝ ինձ բորբոքե-
ցաւ. ծառայութեն լուծ՝ սաստկացաւ. սարիւնեն
կապ՝ զօրացաւ. ունօղն յարկին կառուցման՝ ահա
անկաւ. բարձրութեն վտահարան՝ կործանեցաւ.
ընտանութեն միաւորութի՝ անջրպետեցաւ. սրբու-
թեանն սիրօղ հոգին այ՝ տրտմեցաւ,

Ա՛յլ քանզի զվերջինն համբերեցի դառնութի,
տանջանաց՝ խեթ տիրութիւն, վիշտս հոգեկանաց,
ցաւս անխնամարկելիս, տարակոյս անյուսադրելիս,
ամօթանաց անպարուրելիս, խայտառականաց անվերար
կելիս, պատկառանաց անհամարձակելիս, վախուստս
անդառնալիս, հալածանաց անմարդասիրելիս, երկայն
ուղևորութե՝ ապաձեռն անթոշակութիւնս, խակ
դու փրկութի զօրութի և օգնութի, ողորմութի
լուսաւորութի քաւութի և անմահութի՝ տէր յա-
քո, որդի այ կենդանւոյ, արարիչ երկնի և երկրի.
որ ընձեռեաս ջուր պաւքելոցն՝ ի ծարաւուտ վայրս
անապատի, օրհնեալ բարեգութ, հզօր, մարդասէր,
եր

յայժ նմանագոյն. յորում կոհակիք բազմիք անթիւ
զի ծովէ ինձ ծփանաց կենցաղոյս բերմունք՝
թիւն աղէտիս.

զոր ի ձեռն քո՝ թուրքին կամաք մաքուր
նուիրեալ՝ զօրեղն ինքնութիւն զիս հօր ընծայեալ,
անդէն առնային՝ նովիմբ միշտ ի քեզ ընչեայս ոչ
ջունիւ կապեալ ընդ հնորհիդ՝ ի քեզ միանալ ան
բաժանելի. Ա՛յ քեզ՝ ընդ հօր քում՝ հոգւովդ
սրբով՝ երրեակ անձնաւորութեդ՝ ի միասմ բնուե
ւ՛ի մի յաժութեան՝ փառք, ւ՛ի ստեղծականաց էից՝

գոհաբանութիւն, յաւիտեանս յաւիտենից.

ամէն:

---

† Ա էրոպին յաւելուած չիլին հեծանիւ՝ նորին հոլոզէ, առ
նոյն ալէքս հաշխանաց բանէ. ի խորոց սրտէ խօսի՝ ընդ ա՛ց:

* Յհան. Ի՛Ա.

1
այց քանզի ի վո՛ այսքանեաց գերութեցդ
ամենայնիւ ազատ վտանգաւորիս՝ ի զմիով
եւ ևս առնելոյ, զոր զկերպարանս ան
ցիցն՝ ի մանկ վերաճառելոյդ նախագրեցին, ուս
ոմ և փոխեալ զեղանակ բանիս՝ այլ ոչ զեղծու
թիւն աղէտիս.

2 Ա՛յն զի ծովէ ինձ ծփանաց կենցաղոյս բերմունք՝

դիմեցմանց՝ տատանեալ հոգիս ՚ի յոյսմ աշխարհի՝
մարմնոյս շինուածով իբր ՚ի նաւակի։ Օ՜ որ և
սոյնիսս մարգարէ՝ զանկարծադէպ կատարածն, որ
՚ի պարակայնն հինից՝ երուսաղէմի և սամարիոյ կոր
ծանմանն, նմանութիւ սոյն օրինակի երեւեալ ցոյց։ որ և առ իմս հոգևորական խորհուրդս զուգաձայնել՝ ոչէ սխալական։ Վասնզի միշտ ես
ՀԷի ես յանհոգութիւն՝ անտարակոյս վստահութիւն,
դոյզն կասկած արկածից ՚ի միտ բերելով՝ առ խորոյ
փոքր միջոցին, որ ՚ի մէջ հանգստեանն և աշխատութեն, իբր այն թէ հասեալ իցէ ձմեռն՝ յամարոյին,
բաւական հողմով ժամանեալ՝ երեքալեանն դիմակը
ցուրեամբ, ամիսխեաց վհանդարտութին։ Եւ սակ
նաւն՝ ՚ի բախմանէ վայրենի ալեացն՝ խորտակեցաւ։
Մնացն ձեռնարկութի՝ քայքայեցաւ։ կայմն ամ
բարձմանն՝ ՚ի կայից իւրոց խլեցաւ։ առագաստին թըե
ջարան՝ յանկարկատելի ծուխնս պատառեցաւ։ շինո
ւածոյն շուք՝ անզարդեցաւ։ առաստանք ձգողակա
նացն՝ խզեցաւ։ տեսարան գլխոյն դիտակի՝ խանար
հեցաւ։ ապաւանդակին պարան՝ կտրեցաւ։ ապա
հինութի խարխին՝ լուծաւ։ լուծք ստուարք ա
մրնցին կցորդութի բաժանեցան։ սակք ուղղեցին
հետոյ՝ գալարեցան։ լաստ հիմանն հաստարանի՝ ըն
կղմեցաւ։ ղեկացն կառուցմունք՝ անդրէն սուզան։
ջնջոցն յորմարուի՝ պակասեցան։ ողնափայտին պա
տպարան՝ խոկոյն բեկաւ։ կապարանք զըստին հաստ
ուածոյ՝ յօշատեցաւ։ գոգք ամիսփսման ծոցոյն կազ
մածոյ՝ անարգեցան։ խելք շրթանցն եղերաց՝ խախ
տեալ ոստեաւ։ պաղպաջունք բազմականացն՝ անկեալ
բար

բարձաւ. վանդակապատին վայելչութիւն՝ յատակեցաւ. գահաւորակին հանդստարանն՝ շինեցաւ. մածմանք տախտակաշարք՝ ի միաբանութեց միմեանց անջատեցան. հեղոյսք սնդման բևեռացան՝ քարշեցան։ Ա. ըգասիք իրին՝ յիշատակարան ողբոց ինձ՝ ի մանեցաւ. Ա. աւաղիղն՝ հանդիպ նաւին դեգերեալ ողբոյ, ձեռն՝ ի ծնօտի եդեալ՝ արտասուաց գետս իջուցանէ։ Ա. շմարիք սակաւ մնացուածոցն՝ ի ծայրից ծփմանց աղեղոյ ծովուն, իբր խողխողել բանաւոր՝ ողորմագին թախծանօք հեծէ։ Ա՜ն զի թէ զբարի նաւապետն՝ երկնաւորքն զոբոզք՝ յաշխարհիս ծովու առ՝ ի զևորտակեալս իմաստպան իմանալի գոյութեանն՝ առցէ աշխարել բանիս յարմարութիւն, ոչինչ վրիպեցէ՝ ի ստուգութէ։ Ա՜նզի արդարև եւայց բարեգութն աէր՝ յատակ մարգկութեա՝ զթաղեալ ազգակիցն. եւայց առ նմին և զերծուսաղէմ մելեալ, և զյուդաս մոլեգնեալ. յոբոց երկուցն՝ կորեաւ վստահութէ՝ յօրինակ նմանութէ աղաբտեալ նաւի. իսկ միւսն՝ հասեալ յոտակս անդնդոց, առաստան յուսոյն՝ ձեռամբ ուներ

ղին՝ յանբոյիթն արտաբերեաց խաղաղութ։

3 Ա. ըդ՝ ևցէ՞ թէ յաւելից հոյել զբազմախորտակելի տապանակ մարմնոյս իմոյ՝ նորոգեալ։ ԵՒցէ՞ արդեօք տեսանել զիշրեալս նաւ ողբալի հոգւոյս՝ ողջացեալ։ ԵՒցէ՞ արդեօք տեսանել զբաժանեցեալս միջոցս մեծաւ՝ վերստին կցեալ։ ԵՒցէ՞ արդեօք տեսանել զայ քնամախիծ սիրտ վշտացելոյս՝ բերկրեցեալ։ Ա. ըդ՝ ևցէ՞ ականատնել նայել զյաւէտ խաղթարել կերպարան բնութեա՝ կրկին հանդերձեալ։ ԵՒցէ՞

Եւ քանզի ըստ բանին յորոյ, շուրջ պատեալ էն
զամենայնիւր հերպաստան հոգւոյս իմոյ՝ ժպտեցեալ։
Արդեօք լուսոյ ընդ ձայնի գուժիս՝ աւետեց համ
բաւ՝ ինձ առաքեցեալ։ Արդեօք տեսից զբիւրս
կործան վնասեցեալս անօթ՝ կազմեցեալ։ Այլ թէ
տեսցեն պատուհասնք աչացս իմոյս ի զմուրհակ պար
տուցս իմոց՝ պատառեալ։ Եւ թէ յոյսոնեացըր օրն
իմ անձկութեան՝ շնորհին քաւութիւն՝ բարւոք ինձ
ծագեալ։ Արդեօք մոլից ի խրախճանութիւն խո
րանին լուսոյ՝ քեւ առաջնորդեալ։ Այլ թէ կեն
դանի լինիցին ոսկերքս, ըստ եզեկիէլի, ցամաքելոցս
ի կենդանութենէ՝ եկաւորուիք ազդողական շնչոյս՝
ջրացեալ։ Այլ թէ յաւելից հայել ի տաճար սո
քա, աղաղակաւն մարգարէին ի պորտոյ կիսին, հեր
քեալ ի լուսոյ՝ որ կամ առաջի ք ամաչեցեալ։
Եւ թէ լինիցի խաւարասնունդս մթացելոյ՝ ծագ
ման առաւօտ։ Եւ թէ հասցէ տեսանել զտագնա
պեալս մշտաստուգոյ յերեսանցն գարնանն մօտ։ Եւ թէ
տեսից զջօղ անձրեւոյն՝ կանաչացուցանօղն հոգւոյ՝
ինձ արօտ։ Եւ թէ իցէ արդեօք նկատել զդազանա
բեկ հերքելն ոչխարս՝ վերստին կամաց գթուիւ քո
հօտ։

չարեացն ինալք՝ ընդ որ ոչ կարացից անցանել, իսկ
եթէ լոյս ողորմութեանդ բարերար կամաց քոյ ցուցցի.
զթութիւնդ քոյ դուռն՝ բացցի. Ճառագայթ փառաց
քոյ՝ ծագեալեացի. խնամք ձերուին քոյ՝ յայտնեացի.
արեգականդ կենաց օր՝ տարածեացի. առաւօտիդ
ըղձալի տեսիլ՝ մերկացի. առատուն քաղցրութեանդ քոյ՝
աղբերասցի. վտակ արարչիդ կողից՝ հոսեացի. ծո-
րումն անապակ սիրոյ քոյ՝ հեղցի. ծագումն աւե-
տեաց շնորհի քոյ՝ երևեացի. պարգևիդ քո ծառ՝
ծաղկեացի. մասունք օրհնեալ մարմնոյդ՝ բաշխեացի.
Համառօտեալն ակնկալութիւ՝ հանդիպեացի. հատ-
ուածեալ ձայն ողջունի քոյ տէր՝ լսելիցի. հեռա-
ցեալդ խաղաղութիւ՝ մերձեացի. Յայսմհետէ յաւէտ
սովին սահմանաւ երանականաւ՝ հաստատ ընկալեալ
յուսոյ հաստատանոյ, ապաւինեալ՝ ի հոգիդ քո սբ,
որ ընդ հօր քում պաշտի ձայնիւ քաղցրութեանդ՝ ընդ
քեզ փառաւորեալ՝ ի լոյս անմահացդ, որով կեանք և
երանութիւն քաւութիւք հանդերձ՝ ընծայեալ ինձ
մեղապարտիս. Յաւանդ անկորուստ ընդ խս պա-
հելով՝ առհաւատչեայ ճշմարիտ յիշատակի. ի ձիր
անեղծութիւք՝ անուամբդ անձառելեաւ ահաւորու-
թեան՝ հզօրի սբ յայնոյ և անքննելի տէրութիւք
երրեակ անձնաւորութեդ. որ եւդ յիակուռ յէուռ
և յարակայուն քարձրութիւք՝ քաղցրութիւք ողորմութիւք և
մարդասիրութիւք՝ պահակեալ հանդերձեալ և թագաւո
րեալ. Ա՛յո՛ առ ամենեսեան, ամի՛ն՝ ամի կարօղես՝
գլխաց. և քեզ վայելէ փառք յայսմ յաւիտեան, և
՝ի հանդերձեալ մշանջենաւորութի յայտնութե
աւուրն մեծի, յաւիտեանս. ամէն։

† Եբոփն յաւելուած երկին հեծութիւնք՝ նորին հոյզէ. առ
նոյն ազէրս նաշխանաց բանէ. Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ես.

* Յան. ԻՕ.

1 Ցաւարդ՝ ստուգապէս և իրաւաբար, ընդորս
ոչք ըստ ձայնից կողկողանացն՝ և զբանիցն
յարմարութիւն հանդերձեն, Ի նոյն գիր
քերեալ զաւարտումնս տանջն, որովք առաւել սաս
տիկ մնումքեաւ ճմլեցուցանեն զաղէտս կարեւացն սրը
տին ըղձից՝ առ արտասուաց բղխմունս. ուստի և
բազմեալ իմ՝ի գլուխս պարու՝ ակնթից դասու՝ այնր
երախանաց, որք զլալեացն յեղանակեն բանասաեղ
ծութիւն, և ես ընդ նոսին՝ նոցին հեծութիւք՝ աւա
ղական ձայնարկուք՝ զանձինս տարածանեմ զվշ
տակրութիւն. Որ ոչ քնաւին մեռեալ աշխարհի,
և ոչ իսկապէս կենդանի ես. ոչ ջերմ սուկ, և ոչ
ցուրտ յատուկ, ըստ առակի աւետարանչին՝ գրեալ
ի յայտնուածն. երիցս առելի՝ երրեակ տէրուածն,
և ամենատես արարչուածն. Զոր այս են պատկանել
Թախծականացն կերպագրութիւք, կրկին ողբմանցն
այսու երևեցեալ, որ ի մի գիծ սահմանեալ կա
ցուցանեն զքշուառուեցն զօրինակ, այսպիսի

2 կցորդութիւք շաղկապեալ.

Պարտուցն ժխտել ուղնդուցն ձեպով մեծաւ ի տուժի.
Ես ապիկար մանանեալ՝ անարժան գործովքս չիրաւի.
Վանիչ սրբոյնի գնձուց՝ կրկնադատ և անթափելի.
Պատասխանատու մեծին՝ ըմբռնեալ անհրաժարելի.
Բիւր քանքարոց խնդիր՝ ունել չունելի մունկի.
Անբաբեխօս կապեալ՝ի պահեստ՝ դառն արդելանի,

Հեծումն և վաստակ ցաւոց ձաշկիլ՝ յաննշոյլ բանին,
անապատէն տանջեալ անթոշակ՝ կամ ողբոմ լի.
այլ յերդանակ ինձ ողբականաց՝ աստուստ կինքեցի,
փոխատրեցի սուինն բարբառով՝ կոծ կսկծե լի,
կարդատրեցի շրջաբերութեամբ՝ ի նոյն պոյմանի,
անհատական թիւ խորհրդական՝ երկեակ տասնեակի.
Աղբատութեանն ինոց՝ յամենատատ մասանց մրրկի.
անպատասպար թշնամւոյ՝ վտանգեալ սրտիւ ի գրաւի.
տարակուսեալ հոգւով՝ ապաշնորհ այլ ի վերպակի.
անխնամելի հայցմամբ՝ դժատանն յինէն պահանջի.
Ոչ ելաց և մինու զինուք՝ զոյսարն գաղտնեցս խոցի.
անփրկելի մատնեալ բռնութեբ՝ չարեացս գերի,
սուր սուսերաս սասոյց՝ գոյուի բնուեաս յօշատի.
Ցիշատակաւ բեմին՝ աստսոյն ի դատաստանի,
անծագելի մեայլ՝ չարատես աչացս երևի.
անձեռնկալ կապեալ՝ եղկելիս ի տարակուսի,
ահարկու դիմաց՝ պատկերի վերնոյն տեսանի.
Ցոյժ անարեւ՝ և անվերարկու ի տարտարոսի.
անապատէն մոլար՝ մրմնջեալ ի հուր գեհենի.
անյայտանելի կորուստ՝ կործանել ի մեղաց վհի.
Ահա զոր ունիմ արծաթ անպիտան՝ ոչ երբեք յարգի,
և ոչ ընդունի և կամ համբարի՝ ի գանձ տրունի,
Տայրուած պղտոր և ձեռն անմաքուր՝ աննուիրելի.
Այլ բնկեալ սրտիւ մատանց տատանմամբ՝ յոյս առել
դարձի, զդէմս ի յերկիր եդել պաղատիմ՝ մերդ լի.
բարեխօսեա մաղթեա քաւուի՝ ինձ մեղաւորի.
դու զօրաւոր փրկանակ կենաց՝ խնդուհի երկնի.
քեզ օրհնուիք ձայնիւ և բերմունք՝ ինկոյ ի յերկրի,
և աստուձոյ իշղոյ մատուցու՝ մըն յամենայ նի.

3 Լ՚ըդ՝ յասացեալ ողբոցս հիւսուածք՝ այլ մնան յա-
ւելս, բարերարին շնորհաց արտասուաց պատուա-
մատուցի. զկորստեան խորս չափելով՝ զոլքսանն երե-
քեք ոչ գտի. մանաւորօք բանիւք ի հանդէս նո-
րին ջնանցի. զմտացս արագեալ զիւս՝ յերեսոյթ
իրին ոչ հասի. զուշին պարտուքիւ յանվիթարելացն՝
բաժակ բարկութեանն ի ձեռն իմ առի. զտարտամուի
տարակուսանացս՝ իբր ճաշակումբն մնծու արբի.
4 Լ՚այժմ ղյանցիցն յաճախուքի՝ ողորմելի ձայնիւ
յերդ արկի. աներեւոյթ կրակարան տապոյ՝ բորբ-
մամբ մեծաւ անզոլմանալի. անտեսական ինն քրոյս
հալոցաց՝ սաստիկ եռացմամբ անչէջանելի. սլաքս նե-
տից պատկանեալ դեղովք՝ ի շտեմարան խորութե-
սրտի. խիթք ցաւոց խոցոտման մահու՝ ի գնացս ե-
րակաց գոյութեան լերդի. կիրք երկանց անձարակ
ձեռպոյ՝ ի պատուճաճ աղեացս անելանելի. անզօրելի
դեղոյ ջերմուքի՝ ի յերիկամանց մատնս երկակի.
անհնարաւոր դառնութիւն մաղձի՝ ի նախադուռն
խոյս կոկորդի. Լ՚ազդս ձայնից լքուցանողաց՝ ի
փողս շնչոյս խոշորս ինչի. բազմահատուածք էութի
բնութեանս՝ ներհակք միմեանց ի պատերազմի. երկ-
չոտութիւք կարծեաց վարանեալ՝ ամենայնիւ կայ ի
վտանգի. հարազատաց դաւաճանութիւն՝ անհաշտելի
ի կոտորուածի. ոչ մեռեալ և ոչ կենդանի՝ թա-
ղեալ ի մեղաց գարշութեան տղմի. կասկածաւոր
պատժապարտութեամբ՝ վերակնարկելով քեզ բարե
բարի, յանակնկալս կենաց վճիռ՝ արտաբերել ի լոյս
անձկալի.

4 Լ՚այն ինքն որ զայս՝ բան տպաւորեաց, ընդ եր-
Չան

ջանկա՝ ցըն պըսակեսցի. ակնարկելով զո ողորմութե,
անարատի՝ ցըն Տաղորդեսցի. վասն զենման այ բաշ
նիդ, բարեգործեալ՝ զև կենդանասցի. օրհնութի՝
գովեալ զո շրթանց՝ ի գլուխ բաշխողի՝ այսր մա
տենի. Տաստատեսցի ըղձականութիւն՝ սողոմոնեան
բանիս առակի. նկարագրեա Տոգւով զո՝ բարձրել
ի նորոգութե անեղծանելի. Օ ի դու միայն ես եր
կայնամիտ, ներօղ՝ զերազիտաց յայի. ամէն։

---

† Ի էրոին յաբելսած իրէն հեծութե՝ նոքին հանգչի, ա
նոյն աղէտ ծաշնաւոյ բանի. ի խորոց սրտէ խօս՝ ընդ այ։

* Ի Ան. Ի ՚.

1 Ու քանզի ընդ ողբաձայնիցն բանաստեղ
ծութեց վերընծայելոց զդրուի թուոցս
յարմարեցի կաղն և հեծութի, Տառաս
չանք կողկողագինք, դառնութե լալոյն և արտաս
ուաց երգ, դարձեալ սկսայց զձառ պաղատանացս՝
խոստովանօրէն ղղջականաբար, զգաղտնածածուկն
յայտնաբարբառ. զի անդրադարձութե սկզբամբն՝
և վերջաւորօքն բառիւք, զնոյն Տամաձևուի ի մի
թախառն նմին մաղթանաց՝ Տոգեկեցոյցն խոնար
Տութեան՝ աստանօր եդից։

2 Ա ղէյ մեծիդ բարերարութե, անարգս մեղայ.
մեղայ ծագմանդ ձառագայթից, խաւարս մեղայ.
մեղայ շնորՀացդ անբաս երախտեց, արդարև մեղայ.
մեղայ սիրոյդ վերնամգիտուե, յայտնապէս մեղայ.
մեղայ ստացողիդ յոչէութէ, ստուգապէս մեղայ.

Ղերաց սեղանոյ այսր սրբութեան, և ոչ առաժամայն
բարգաւաճէք։ Վասնզի ոչ ոք դիմեալ կարաւ զեզ
մեծութե՛ն, որով նայն ինքն աճութիւնն պահեալ
մանն յաւիտենական քահանայ։ Ո՞ արդ փառաց
սեղոյ, յորմէ ընտրութիւն ապագործ եղեալ, զսահ
զեալ Համառօտ զվրիժակն իրաւանց մերոնն հա՛
ջին դատաւորիդ դատաստն լքեալ։ գուցէ առնիմն իսը
պատճ հրաշագործական, որ ոչ յիշատակեցաւ ի վեր
քեալընդ որ չի՛ք ումեք անցանել, եթէ ոչ անըմբռ
նելի մտաց արարչին՝ զաս ծանիցէ։ Ձայն բարե
րուեթէ անչափ։ հիացման տեսիլ։ խորհուրդ կրճ
տեալ Տէրոջ։ խաղաց աշխարհ։ արուեստս բարձրու
թեան

պրծեալ ի պատժոց՝ անարատ գոտա։ Իսկ եթէ ա-
քար զարմեան, և սատուղ կիսեան, և յոդա սիմն
նեան՝ ասելով զայն ոչ արդարացան, և ես վկայեմ՝
իրաւամբք խոստովանեալ զայս պայման բանի, զի
ականջիցն բռնադատելոց՝ ոչ է կատարեալ սէր,
ուստի և ոչ բովանդակապէս փրկութիւն։ Իսկ ես
կամաւ համբուրեմ դարձեալ կրկնելով զերջանիկ
բանիդ զկրտութիւնս հարազատս։

3 Ո Երդայ երախտեացդ մատացութիւնս, վերստին մե-
ղայ. մեղայ մարմնոյ ձեռն՝ հոգի հարեալ, յի-
մարս մեղայ. մեղայ առ կեանսդ դժրողութեան,
իսկ և իսկ մեղայ. մեղայ բանիդ ապախտ առնելոյ,
չարաչար մեղայ. մեղայ ի յօր սատակման՝ ինձէն ըս-
տիպեալ, վաճառս մեղայ. մեղայ պարտականս ան-
կենդան մահուն, ձաղեցոյս մեղայ. մեղայ անպատ-
կառս քո բարձրութեանդ, տալտկոցոյս մեղայ։ Ո Երջին
ինձ կրկին աշխատ հոգևոր, զի ի կորուստ և ի կոր
ծանումն ինձ երևեցայ, զի անդարձս վարատեցայ.
զի որդիս՝ քշնամի դրեցայ. զի ի բարձանցն երկնից
ընկեցայ. զի փուշս վարուց դիպի։ Ա՛ւ ևս առ սմին
ողբաք ալաղակի, զի անձամբ զանձն անարգեցի. զի
բաժին կորուսանին գոյ։ Ա՛յլ ինն կսկիծ դժընդ-
դակ սրտի, զի զնս ունին՝ առ որ չեմ, զարտուղնալ
յարդար բաժակս անմաքուր, զբռեալ որմն դար-
շունակ, զսին պարծանաց պատճառեալս, զայս՝ ի
մեայլ շրջեալ, զգերանակիր ակնս՝ քշտառացեալ,
զնշոյն փառացդ շնջեալ, զնմին յայտի առ իրօք վնաս
սարսս, առ անօրինականան արուեստիս. առ յայտ
նութիւն աճապարիս. առ երևմտեանն արարչադիրս.

աւ խոնարհութիւնն սարսափելիս, աւ այն՝ զոր տեսի
աչօք իսկ քմովք. Այլ որ մեծ է պատասխանատուու-
թիւնս, քան աւ համբերն աւետարանին՝ զարմանս,
հիացմունս. հոգս հալոցականս. անդամմունս ան-
հնարաւորս. թոռականութիւն՝ մտաց անբարդելիս.
երկունս անկատարս. իմմունս անհաստատս. յուսա
հատութիւնս յարմարականս. յանդիմանութիւնս պատ
շաճականս. ձայնս պատեհագոյնս. նեղիս իրաւա
գիս. անէծս արժանահատոյցս. Այլ՝ այսոքիկ են
մեղաւորիս իմ կշտամբութիւնք, և ինքնահարուած
տանջանաւորութիւն:

4 Այլ քանզի կարօղ ես զայս ամ զպարտս Թողուլ,
և զխոյեհուածս մահու բժշկել՝ տէր ողորմած
Թեանց, ած բոլորից, քո Թագաւոր բարձրեալ Հօր
որդի, ստեղծիչ գԹած՝ բարերար, օրհնեալ առաս
Հարուստ, ահաւոր՝ հզօր՝ ողորմած, տեսուչ ձեռն
կալ՝ Հասուիչ, ապրեցուցիչ դարմանիչ կեցուցիչ,
երկայնամիտ՝ անխակալ ապաւէն, բժիշկ դովեալ՝
երկնաւոր, անճառ՝ լոյս՝ կեանք, յարուԹի՝ Հորդ
դուԹի՝ քաւուԹ, եԹէ Հայեսցես մարդասիրուԹ,
ըստ որում քոյդ են սովորուԹիք, Նայեցեալ ինքեզ՝
կոչնեղիմ և ես: Եթէ լսիցես, Հառաչեմ. եԹէ
ունկն մատուցանիցես, պաղատիմ. եԹէ անսոյցես,
աղերսեմ. եԹէ ներեսցես, աղաչեմ. եԹէ աւխ
դառնոյցես, գոչեմ. Այսպ եԹէ անտես առնիցես,
կործանիմ. խոկ եԹէ աւ ոտն Հարկանիցես, լամ.
եԹէ զոգեպաշն ոչ ընծայեսցես, մեռանիմ. ապա
եԹէ աՀարկու դէմս ցուցանիցես, սատակիմ. խոկ
եԹէ սատեսցես, դողամ. եԹէ խեԹիւ տեսանես,

առակիւ. ապա եթէ առաւակնանաս, սարսափեմ. եթէ հալածես, հեծեծեմ. իսկ եթէ ընդվայր հարկանիցես, հերքիմ. եթէ զբոյ վհատութեես ոչ առցես, առձնապիմ. եթէ խոտանաս, փախուստ. ապա եթէ սպառնաս, ընկճիմ. իսկ եթէ քննես, քարկոծիմ. ապա եթէ ուժգինս ակնարկես, առւազանիմ. եթէ ոչ անխոյեացես, մերժիմ. եթէ կոչեացես, խիթամ. իսկ եթէ աչս յառեացես, ամաչեմ. եթէ ձայն տալ ցես, երկնչիմ, զբարեացն պարգեւ մատնեալ. զերա նուքին լծորեալ. զընորն լքեալ. զուխտն ցրեալ. զաւանդն կենաց՝ մոռացեալ. զհամարձակութեանն վստահութիւն՝ կորուսեալ. զստեղծիչդ էիցս՝ բարկա ցուցեալ. զանձառուի ընորհին՝ ընդոծանեալ. ըզ պատուոյն պատկեր՝ պղծեալ. իսկ եթէ առ այս խեղդ մահու հեծուես ցաւոյ մարդասիրեալ՝ առ իս ժամանեցուացես՝ տէր յիս քո՝ զաղեալն գիր լը նանիլ ի յիս, եթէ բժշկութիւնդ դադարեցուցանէ զմեզ մեծ-ամեծս, որով ամենառատ քաղցրութեամբ պատճառեալ ի քեզ զբոյդ կերպարան լուսոյ նը կարեալ յոգի՝ վերստին գտեալ պնդեցոյց քաւել, և ստեղծեալ կրկին ի փրկութիւն անմահից կենացն անախտականաց. և քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք յաւիտեանս. ամէն.

† Ի Երուսաղէմ յաւելուած էրին հետեւեալ՝ նորին հոլովի, առ նոյն ալէքս հոգեբանաց բանի. Ի խորոց սրտից իւոյ՝ ընդ այ.

* Կան. ԻԲ.

1 Եւ արդ՝ զերս յոյսն ունեցիք, և յաղագս այ նշանակեցիք, և վերս պատահեաց ձառեցիք, և զերքան ծանօթ կալաք մերկացուցիք, և կամ վերոյց խոստովանեցայք. Ո՞ ներկայիցս՝ զոր աշ դէն ունիմ, թէ զանցեալսն՝ զոր մներեցի. զսպա գայիցն՝ յորոց կասկածեմ, թէ զբաղմասակ շարժու թեանցն՝ յորոց գլորեցայ. զինքըն ինձ համարեալ՝ որ է այ մեծ գրեցեալ, թէ զանկերպագելին չը յիշատակելը. զնոճաձն՝ որ է առաւել, թէ զթեթեւա գոյնն՝ որ են ծանուցք. Ո՞ հոգեկանացն կրից կո րուսչաց, թէ զմարմնականաց ախտից սպանողաց. զառ դրունս հնշատականացն, թէ զծայրակատար վը նասակարութեցն. զանեղեւութիւնն, թէ զտեսակա նացն. զառ ձեռն հպատակութիւն, թէ զառ նոյն ինքն շունչ հեռասորութիւնն. Ո՞ լոյնականն դիւրին լաճմունս, թէ զերկարաւորն նեւռաձգութիւն. զնո րութեանն զանչափութիւն, թէ զամենաճանոյն յորշ նատեսիլ. զդրքնագրելոն պոռնկութիւն, թէ զառող ջութեն անբժշկութիւն. զպարարութեն չարին մարմ նոյ, թէ զսովիլն բարոյն հոգւոյ. զինամիլն հանդիսանալ՝ յոչ ախորժելոն այ, թէ զբնադատ տութեանն տոհմաբ ձգիլն՝ ի նոյն մոլեգնութիւն. զառ ի մէն մեղաց, թէ զընդունայնութեանն կարծեաց.

2 Զդարձ ոչ կամաւ խելագար զերծել ի ձորձոյ, զա

զառակնացս տեսիլ յանդիմանեցի, զընդդէմն դոր
ծեալ խաստնոյն, որ՝ Թէ հանճարեղքն վերարկեա
ցեն զամօթս իւրեանց, օտարացեալս ի կրօնից. հե
ռացեալս ի կարգաց. ի սրբութենէ անտուրբ. ի կու
սութեան անմաքուր. յարդարուեն ամբարիշտ. ի
բարեպաշտուեն վնասապարտ. քերանոսն մերձ առ
ատացօղն, և հեռի երկիամարէք. շրթամբքս պատ
ուեամատոյց, ըստ մարգարէին, այլ ոչ եթէ սրտիւս.
և եթէ պարտ է զբստմնելիսն առել աստանօր,
չար քան զառանձնանն յանդգնութիւն, իբր զուր իմն
պաշտօնատարս այ, ի միտս անկայունս երկեակ ձայ
նատարհաս մահու վարանեալս՝ ջանամ, և ոչ ինչ
օգտիմ. պնդիմ, և ոչ հաստանեմ. փութամ, և ոչ ժա
մանեմ. անձկամ, և ոչ տեսանեմ. փափաքեմ, և ոչ
հանդիպիմ. կարօտիմ, և ոչ պատահիմ. ունիմ զնա
երկրի, և նա պատգամատուր աղօթանոցէր ամաչ
խարհի. Ա. յլ Թող զբազումս զայսոսիկ՝ բարեբար,
և մի՛ ունկնիցես. դիւրինք են քեզ զսոսին եղծանել,
քան ինձ տաժանաւորս աջով նկարել. վա՜յ այնպիսի
գրչի առանց խնայելոյ, զի դու առատապէս ջնջէ
ջեսցես՝ օրինեալ. Ա. վասն մեր մեղաւորացս երբ
կայնամիտ անո՛ւանեցար, ըստ մաղթանաց բանի՝ հե
ծուէ սրտի՝ եզերի երջանկի. յոյժ նեղեալ անձն
և ձանձրացեալ ոգի՝ բանին յիշատակաւ, որ զայն
պատմէ. յայր կրեց մահացուցանողաց վտանգեալ,
անկեալ ի վէմ գարշութեան մեղաց՝ անդնդակոնաց
ապականուեց. քանզի չհաւատամք եթէ լսես իսկ ինձ,
ըստ յոբայ ձայնին. Ա. րդ՝ ես ինձէն ինքնաբոլով
անձնեցաստ գերի՝ կամաւորապէս մատն եղեալ

ընտրեա, արգելի փակեցի կնքեցի առ յինէն՝ յամ
մասանց՝ զկենացն ինար, զի ի փրկուիլ մեղաց կապե
լոյս՝ կրկին մեծասցիս գովեալ։

3 Եւ քանզի ի մարգարէէն բարեաց խրատել փորձ
դացուք, մաղթել ընդ նմին հոգւով քո եր
դեալ՝ յոտս հաստատնով ի քեզ ապաստանեալ,
առնք ընդ ձեզ բանս, ասէ ովսէէ, և դարձարուք
առ տէր ձեր, և ասացէք ցնա, կարօղ ես թողուլ
զմեղս. զի ընդունիցիք զբարիս, և վայելեսցեն ի
բարւոյ անձինք ձեր։ Ա. Հայ ած խօսեցաւ, և
ոչ էր որ ոչ լսիցէ, նոյն ինքն վկայեաց, և ոչ էր
ոչ հաւատասցէ։ Ա. ըդ՝ այսքիկ վճիռ պաշտելի.
նոր լրեալ պայման. սահման նոյնագոյ. կենաց ա
ւետիս. կէտ տերունի. դուռն բարւոյ. սիրտ
նոց հրաւէր. ճշդրիտ պատկեր. անստգիտ գանձ.
անմոռաց յիշատակ։ Ա. յտ առ սոյն և ես հաւատ
ընկալեալ, աստուստ վկայեմ ամին՝ ընդ մարգարէին,
կարօղ ես յամի թողուլ զմեղանս բազմաբեղուն.
և և զօրասցի՛ս կրկին բարձրացեալ՝ առ ամենակիր
ուած կործանեալ հոգիս։ Ց ամի իշխես. ամի բա
ւես. ամ ուրեք հաստատես. ամենից բռնութեց յաղ
թես. զամ կարծրուն փշրես. զամ ընդդիմացեալ
վանես. զամ խաստութիւն վատնես. զամ սրացեալ
ընդոստանես. զամ դառինս անուշ ես. զամ դժուա
րամարքելիս քաղցրացուցանես. զամ զպարտս շնոր
հես. զամ յանցանս թողուս. Կարօղ ես՝ զծնաւոր
հզօր հնարաւոր ամենարուեստ՝ զամենեցուն զմեզ
ընկալիլ՝ և չքացուցանել բառնալ ի միջոյ, իբր ըզ
անձանձիր փոքրու կոյծակին՝ սահմանեալ ի չափ ոչ էից՝

անկեալ ընկղմեալ կորնսեալ ի սիրելի աստուածն
Յովհ.

4 Որդի՛ բանիւ մաղթանաց վերջանողացն այսմ մեր
անուն, ողորմեա՛ վերս խաչի և յարքայութեանց մահու
որդւոյդ քոյ Տ֊ն մերոյ Յիսուսի։ Ակիզբն առաքոլի՝ ող
բերգութիւնք ձայնի՝ այսմ աստուածածինն նուագի, որ
զայս դեղ փրկութեան կենաց՝ մեզ յորմարեցոյց,
եղեալ բժշկեալ յանուն քո Տ֊ոջ։ Որ հետս եղիցի
խաստովանութիւն մեզ նկատեցոյց՝ այսու պայմանաւ
պատշաճականաւ, լինի՛ անարատ յիւրոցն պարտեաց։
Որ զհալածուածն թեւս՝ հարթել մեզ վարդապե֊
տեաց՝ ի սոյն կանոնի կենաց պատգամի, եղիցի՛ զեր
ծեալ ի չար կապանաց մահու արկածից սիկղբնակա
նաց՝ վերջնոց՝ և միջնոց, երկրորդութեանդ բարեգոր
ծեալ, ի նորոգութիւն լուսաւորութեան։ ընդորում և մեք
դրեացուք երջանիկ գտեալ ընդ սին։

Ի ՀԴԴԻՒՈՒԹԻՒՆ ԹԻՒՈՑ ՈՅՆ ՆՈՒԱԳ ԱՂՕՒԻՆ ։ Ե ԹԻՒԱԲԱՐՈՒՈՅ
ՀԱՐՆԱՊԱՏՆԱԿ ԱԽՕՏԱՐՈՒԹԵՅՆ ԱՌՈՒԾՈՎ ՓԱՌԱՒՆ։

Որդի՛ այսքանեաց անբաւից հրաշից հանդերձիչ
Տ֊ոջդ ամենատեղեակ՝ անունդ աշխարհ։ ձայն
սարսափելի։ կոչումն ընտանի։ բան համբուրելի։
աղաչանք գթանելի։ հրաման ստնկալի։ էութիւն ան֊
քննելի։ գոյութիւն անճառելի։ խոկութիւն անբառելի։
զօրութիւնն անղնելի։ կամք ամենաբարի։ արուեստ
անսահմանելի։ մեծութիւնն անչափելի։ բարձրու֊
թիւն անբովանդակելի։ ոլորանուտ անկշռելի։ առատ
լութիւն անհատանելի։ պատճառ որդւոյ Հայրութեանդ,
այլ ոչ նախագրութեանդ։ քեզ՝ և ի ձեռն քոյդ անպա

բարն կրիւք ամենազօրին։ Այսպէս զի ի փառս քո՝
Տէր՝

Հայաստ դիմամարտութիւն Թիւնից վիշապին՝ կենդա-
ջեացէ՛ զառաքինն Հարուածն անբժշկական, որով մա-
Ժոխոց՝ մինչ սատնելոյն՝ յառեալ դիտեացէ. և յի-
թիւն՝ յորովայնի երկրի, այսու ամբարձեալն Տպար
առաքի՝ կարծեալ դառուզին՝ ի յատակս մահու դէ
բուստ։ Այս զի զօրեալ ծածկեցաւ անմահն խակու-
Ծոց քո՝ բնութեալ ապստամբութիւն անբուրի բարուցն
նարհեցոյց զգուշեալն գլուխ՝ յատանդել զդին ի
ուժգին բախմանէ, որով զվէրն մեծ ընկալաւ, իսկ
պատ սատակեացի սկզբնաւոր մահուն։ Այս զի խո-
սից՝ քստմնափուշ տաժանատեսիլ ոգեպահանջից,
որով պնդեցաւ միածինդ քո յաշտարակ խաչին, ցայ-
լեացէ՛ չարին։ Այս ի կողաներձ սպրատուր սլաքէ
Տիրոջ՝ Տարին։ Այս ի հոգւոյ ամենայն մարդկան
Տէր՝ յոյս պատկառելի խոնարհութենէ ա-
բարչակերտս խորհրդոյ, ամաչեացէ՛ սատանայ ի
գործս չարեաց իւրոցն հրեշտակաց. տանջեացէ՛ և
Տալածեացէ՛, հեռացեալ և արտաքս առաքեալ ի շինո-
ուածոյ խորանէ քումդ բնակութեանն՝ յարտաքինն
խաւարն։ Այս ընդհակառակն մարգարէս ողբոց
ի դիմաց մերոց, և զհառաչումն ձայնիս հեծութե
ի սրտից մերոց։ Այս յիշատակեա Տարման հեղու-
Տեացէ՛ չարին։ Այս ի կողաներձ սպրատուր սլաքէ
ուժգին բախմանէ, որով զվէրն մեծ ընկալաւ, իսկ
պատ սատակեացի սկզբնաւոր մահուն։ Այս զի խո-
նարհեցոյց զգուշեալն գլուխ՝ յատանդել զդին ի
ծոց քո՝ բնութեալ ապստամբութիւն անբուրի բարուցն
բերելոյ՝ ի կոր կործանեացի, ամբիծ հերքեալ ի կո-
բուստ։ Այս զի զօրեալ ծածկեցաւ անմահն խակու-
Թիւն՝ յորովայնի երկրի, այսու ամբարձեալն Տպար
առաքի՝ կարծեալ դառուզին՝ ի յատակս մահու դէ
Ժոխոց՝ մինչ սատնելոյն՝ յառեալ դիտեացէ. և յի-
ջեացէ՛ զառաքինն Հարուածն անբժշկական, որով մա-
Տալածեացէ՛, հեռացեալ և արտաքս առաքեալ ի շինո-
ուածոյ խորանէ քումդ բնակութեանն՝ յարտաքինն
խաւարն։ Այս ընդհակառակն մարգարէս ողբոց
ի դիմաց մերոց, և զհառաչումն ձայնիս հեծութե
ի սրտից մերոց։ Այս յիշատակեա Տարման հեղու-
սից՝ քստմնափուշ տաժանատեսիլ ոգեպահանջից,
որով պնդեցաւ միածինդ քո յաշտարակ խաչին, ցայ-
լեացէ՛ չարին։ Այս ի կողաներձ սպրատուր սլաքէ
ուժգին բախմանէ, որով զվէրն մեծ ընկալաւ, իսկ
պատ սատակեացի սկզբնաւոր մահուն։ Այս զի խո-
նարհեցոյց զգուշեալն գլուխ՝ յատանդել զդին ի
ծոց քո՝ բնութեալ ապստամբութիւն անբուրի բարուցն
բերելոյ՝ ի կոր կործանեացի, ամբիծ հերքեալ ի կո-
բուստ։ Այս զի զօրեալ ծածկեցաւ անմահն խակու-
Թիւն՝ յորովայնի երկրի, այսու ամբարձեալն Տպար
առաքի՝ կարծեալ դառուզին՝ ի յատակս մահու դէ
Ժոխոց՝ մինչ սատնելոյն՝ յառեալ դիտեացէ. և յի-
ջեացէ՛ զառաքինն Հարուածն անբժշկական, որով մա-
Տալածեացէ՛, հեռացեալ և արտաքս առաքեալ ի շինո-
ուածոյ խորանէ քումդ բնակութեանն՝ յարտաքինն
խաւարն։ Այս ընդհակառակն մարգարէս ողբոց
ի դիմաց մերոց, և զհառաչումն ձայնիս հեծութե
ի սրտից մերոց։ Այս յիշատակեա Տարման հեղու-
սից՝ քստմնափուշ տաժանատեսիլ ոգեպահանջից,
որով պնդեցաւ միածինդ քո յաշտարակ խաչին, ցայ-
լեացէ՛ չարին։ Այս ի կողաներձ սպրատուր սլաքէ
ուժգին բախմանէ, որով զվէրն մեծ ընկալաւ, իսկ
պատ սատակեացի սկզբնաւոր մահուն։ Այս զի խո-
նարհեցոյց զգուշեալն գլուխ՝ յատանդել զդին ի
ծոց քո՝ բնութեալ ապստամբութիւն անբուրի բարուցն
բերելոյ՝ ի կոր կործանեացի, ամբիծ հերքեալ ի կո-
բուստ։ Այս զի զօրեալ ծածկեցաւ անմահն խակու-
Թիւն՝ յորովայնի երկրի, այսու ամբարձեալն Տպար
առաքի՝ կարծեալ դառուզին՝ ի յատակս մահու դէ
Ժոխոց՝ մինչ սատնելոյն՝ յառեալ դիտեացէ. և յի-
ջեացէ՛ զառաքինն Հարուածն անբժշկական, որով մա-
Տալածեացէ՛, հեռացեալ և արտաքս առաքեալ ի շինո-
ուածոյ խորանէ քումդ բնակութեանն՝ յարտաքինն
խաւարն։ Այս ընդհակառակն մարգարէս ողբոց
ի դիմաց մերոց, և զհառաչումն ձայնիս հեծութե
ի սրտից մերոց։ Այս յիշատակեա Տարման հեղու-
սից՝ քստմնափուշ տաժանատեսիլ ոգեպահանջից,
որով պնդեցաւ միածինդ քո յաշտարակ խաչին, ցայ-
լեացէ՛ չարին։ Այս ի կողաներձ սպրատուր սլաքէ
ուժգին բախմանէ, որով զվէրն մեծ ընկալաւ, իսկ
պատ սատակեացի սկզբնաւոր մահուն։ Այս զի խո-
նարհեցոյց զգուշեալն գլուխ՝ յատանդել զդին ի
ծոց քո՝ բնութեալ ապստամբութիւն անբուրի բարուցն
բերելոյ՝ ի կոր կործանեացի, ամբիծ հերքեալ ի կո-
բուստ։ Այս զի զօրեալ ծածկեցաւ անմահն խակու-
Թիւն՝ յորովայնի երկրի, այսու ամբարձեալն Տպար
առաքի՝ կարծեալ դառուզին՝ ի յատակս մահու դէ
Ժոխոց՝ մինչ սատնելոյն՝ յառեալ դիտեացէ. և յի-
ջեացէ՛ զառաքինն Հարուածն անբժշկական, որով մա-
Տալածեացէ՛, հեռացեալ և արտաքս առաքեալ ի շինո-
ուածոյ խորանէ քումդ բնակութեանն՝ յարտաքինն
խաւարն։ Այս ընդհակառակն մարգարէս ողբոց
ի դիմաց մերոց, և զհառաչումն ձայնիս հեծութե
ի սրտից մերոց։ Այս յիշատակեա Տարման հեղու-

Հայր ողորմութիւն , իբր ի դուռնէ որդւոյ քոյ՝ Տը-
դեմդ սրբով զոյս խոստովանիմ . քանզի ոչ պի-
տակ ինչ ասսկ զօրութեանն ունի զմիւսմէն՝ առ մի
խորհրդականն խորութեան , այլ զանսկիզբնն բանդ
անձնաւոր՝ ընդ անժամանակիդ Հօր փառաւորեմք։
Եւ քեզ միոյնոյ նր երրորդութեիդ , Տէր առատար
պատիւ աէրութեդ , Տամարտնն՝ անքաժին ինքնու-
թեանդ՝ օրհնաբանութիւն , գոհութիւն , զօրեղութիւն , և ան
ճառ վայելչութիւն մեծութեն , բարեվիճակ Տարթութեն ,
զուգակշիռ Տաւասարութեն յաւիտեանս .
ամէն։

---

† Ի Հրոպին յաւելուած երկին հեծութեն՝ նորին հանդէպ , ա-
նայն աղերս ուշադրեալ բանէ՝ ի խորոյ սրտէդ Տօգ՝ ընդ ծոյ։

* Ման . Իմն .

Ա ւարդ՝ դու միոյն սկիզբն բարեաց՝ զը-
թութիւն անճառ՝ որդի բարձրեալ միոյդ ասյ,
որ զողջոյն զօրն՝ թողութիւն ցուցեր վերը
կարան , և ոչ կորստեան դառապարտարան , յերկնանալ
կեալ ինձ զաւուրն չար՝ առ մեծ աւետիս սկսնկա
լութեան։ Խժիշկ՝ ախտացելոյս . Տովիւ՝ մոլորեալ
ոչխարիս . ծէր՝ ապաւինեալ ծառայիս . գինի անա
պակ՝ մեծ տրտմեցելոյս . ապերանեալ դեղ՝ վիրա
ւորեցելոյս . ազատութիւն՝ մեղօք գերեալոյս . օրհ
նութիւն բարեաց՝ մերժելոյս . կնիք ընտրեալ՝ խոտե
լոյս . օծումն կոչման՝ կապտելոյս . կանդնումն վե-
րստին՝ կործանեցելոյս . պատապարան Տզօր՝ գլորե
ցելոյս . օժանդակ վեհ՝ դողթակղեցելոյս . դուռն

բարձրութիւն՝ տարակուսելոյս · սանդուխք երանու
թեան՝ եղկելոյս · ճանապարհ շաւղաց՝ մոլորելոյս ·
Թագաւոր ներքոյ՝ պարտելոյս · քաղցր յուսադրու
թիւն՝ լքելոյս · ձեռնկալ կենաց՝ հերքելոյս · Ա՛ծծ մխոյն՝
և ամենառատ , որ զլիութիւն բարեաց սահմանեալ ,
հեղուս անչափ յաճախութիւն՝ քան զոր խնդրեմք և
իմանամք , ըստ պօղոսի գոհաբանութեան · Քանզի
իննուց յինանից՝ և թուոց երից՝ և չորեակ տասանց՝
ի վաղորդայնէ տուընջեանն՝ առ մուտս արեւուն ,
անդուստ առ նմին յաւէտ կարկառամբ՝ իակ և իակ
ի սոյն՝ անարդել սրտիւ , ի վեր է քան զաղերսանաց
ակնկալութիւն՝ մարդկան բարեգործել միմեանց շնոր
հատրութիւն · իակ առ իմն թշնամուութիւն և անար
գութիւն՝ զքոյդ եդեալ փառս՝ ամենակարող զօրու
թիւն ահեղ բոլորից աճ՝ օրինեալ որ քո , որմէք
սահմանեացն կշռութիւն չափոյ՝ հաստոցիդ ընդ նը
զոյս հաւասարութիւն կցորդեալ · Քանզի մեաս յոյ
սոսիկ անքաւ և անհետազօտելի , ամենևին բարի՝
անմահն բարկութիւն խաւարի · ուստի յոյժ նուազ են
քումմեծութիւն՝ աստեղացն թիւք , զորս գոյացու
ցեալ յոչնչից , յորջորջմամբ անուանց կնքեցեր · և
կամ հիւթ երկրի՝ ի յօդս հեղեալ , զոր ի ջուխից
հաստեալ , տարածումն յատակի կառուցեր , քան ինձ
նախագրեալ համարդ սակաւութեան , որովք քեզ

Նմանիլ վարդապետացեր ,

Ա՛հա ծածկեցաւ և ընկղմեցաւ ի քոյդ լոյս կամ
մաց երկայնմտութիւն՝ հանուրց ջարդութի , իբր
դալնի մառայ՝ ի տապ արեւու · և ոչ աստուստ իակ
կիրք բնութեանց վհատարակաց բարուց ցուցանէ ,

Քան

Քանզի ամէն ոք ի մարդկանէ մեղաւ, և ոչ զղջաց. ամէն ոք զազրացաւ, և ոչ ամաչեաց. ամէն ոք գար շեցաւ, և ոչ պատկառեաց. ամէն ոք սխալեաց, և ոչ ըս պաշտեաց. ամէն ոք կործանեցաւ, և ոչ հեծեծեաց. ամէն ոք գոյթակղեցաւ, և ոչ ստրջացաւ. ամէն ոք պար տեցաւ, և ոչ ինքեամբ ըմբերանեցաւ. ամէն ոք պատ րեցաւ, և ոչ յոգւոց ելաւ. ամէն ոք ձաշակեաց լեղի, և ոչ դառնացաւ. ||ամէն ոք անկաւ ի բարձրութենէ, և ոչ ընդոստեաւ. ամէն ոք կորոյս մեծուն, և ոչ աշ խարեաց. ամէն ոք զրկեցաւ յերանութենէ, և ոչ եղաց. ամէն ոք կապտեցաւ ի շնորհէ փառաց, և ոչ ողբաց. ամէն ոք գոռաւ ինքեան վնասակար, և ոչ մտգոռաւ. ամէն ոք մերժեցաւ յերեսացն ըս, և ոչ հառաչեաց. ամէն ոք լսեաւ զայ սպառնալիսն, և ոչ սոսկացաւ. ամէն ոք ընդ մի ջարեաւն հազարս չաւաղեաց. ||ամէն ոք մերկացեալ յաւուրս ձմերոյնոյ, և ոչ զգուշացաւ. ամէն ոք անօրինեցաւ, և ոչ քրտամբք զմիտան կոծեաց. ամէն ոք եռես զառրուկն յիւրում մեծուեն, և ոչ զկծե ցաւ. ամէն ոք կատարեաց չարիս, և ոչ զինքն իսկ նըզո վեաց. ամէն ոք ախտացաւ, և ոչ զանձն դարմանեաց. ամէն ոք յամօթալեացն գործեաց, և ոչ զիւրն մարմին ձաղեաց. ամէն ոք ի պատկառելիսն հպեցաւ, և ոչ զօրն իւր անկծեաց. ||ամէն ոք զգործեցեալսն յի շեաց, և ոչ տապացաւ. ամէն ոք զգաղանիսն մտաբե րեաց, և ոչ խորովեցաւ. ամէն ոք զծածուկսն ընկա տեաց, և ոչ մահ կարստեան խնդրեաց. ամէն ոք զան երևոյթսն կերպաւորեաց, և ոչ կրկին յերկիր կո րացաւ. ամէն ոք ընդ մեղացն հեշտութիւն, քաց անշէջ հնոցն ոչ խառնեաց, ամէն ոք զնաստակարսն բնութեն, և

և ոչ պապակեցաւ. ոմն ոք զնամա՛ն ներգործեալն,
և ոչ սատակման ինքեան աղօթեաց. ոմն ոք զանձա
ւէլեան, և ոչ խռովեցաւ. ոմն ոք զանկրելիսն էու
թեանն, և ոչ թախծեցաւ. ոմն ոք զմեծամեծն, և
ոչ մաշեցաւ. ոմն ոք զանբծութեն ապականարարն,
և ոչ տուրբեցաւ. ոմն ոք զտարագրութեն պատճառ
յանցմանն, և ոչ ապաշնապեցաւ. ոմն ոք զերբեստին
աղաեղէ տեսիլ, և ոչ բարկութեան վերնոյն զանձն
պարտ վարկաւ. ոմն ոք զմի՛ ի կրեւորացն մեղաց յաչս
կերպացոյց, և ոչ զինուք մահու խոցեցաւ. ոմն ոք
զնայատականացն, և ոչ վայրս վհատութեան ընդ
հեծութեն ձայնին հիւսեաց։ ¶Ոմն ոք յարբայական
գահոյիցն տանանկացաւ, և ոչ կարկամեալ ի վայր գը
նորեցաւ. ոմն ոք ընդ պրսակին պերճութեան՝ հող ի
գլուխ եղեալ, և ոչ կրկին չարչարեալ յոդիւ մա
հացաւ. ոմն ոք ընդ պոյծառ պատմուճանին՝ քրձա
զգած եղեալ, և ոչ տխրեցաւ։ ¶Ոմն ոք զկենաս իւր
կորոյս, և ոչ արեան արտասուս երկնեաց. ոմն ոք
ընդ արկանելոյց լուսոյ՝ խաւար զգեցաւ, և ոչ նը
ւաղեցաւ. ոմն ոք ի վե՛ր սգոյ սիրելւոյ ոչ թառա
մեցաւ։ ¶Այս այս կերպարանք ձշգրտագոյնք՝ պար
տաւորիս յանդիմանութե՛ն, տխուր դէմ՛ քաղեալ
ձայնիւ. ցամաքեալ խոնաւութիւն. երկնացեալ
շուրթն. անշքեալ տես. տրտմեցեալ ոդի. սլլոյլեալ
ձայն. կրկնեալ պարանոց. Այս զի թէ ոք զնկու
թիւնն իակ նշանակեցից, ոչ անօրինէ անանձարատա
ւան միտ՝ անշպարտ սիրտ։ ¶Նախդրօղ պարգեւի՝
թշնամութ. անաղերսալի պատեալ. ինքնահշտամբելի
դեգերեալ. իրաւամերժ տուչեալ. արդարատուկ

կերպ զղջման մեղաւորին, թէ և առ յետին իսկ

Ի Նոյեմբեր. Ի՚

1 Տէր արդ՝ աչմարտեսցի՛ բան քո՝ ողորմած՝ բովորից աճ՝ ներքոյ և օրհնեալ, ի բազմա՚ դըմբելին դարձաւորութիւն առաւրն պատ՚

† Ի Երեսն յաւելուած կրկին հեծեծանքն՝ նորին հոգւոյն, առ նայն աչէրս ծագեցուցանող բանի՝ ի խորոց ոգւոյ խօսի՚ ընդ այ՚

քաղցեալ. պատշաճաւատ Տարուճածեալ. ինքնակամիկոյ մանհատարտեալ. արժանապէս Տանեալ. անձնանկծ եղկելի՝ Ա՚ զայս Թարգմանեալ ցուցանէ արդա բագործ փարիսեցին կշտամբեալ, և մեղապարտ մարդ սաւորն բարեհամբաւեալ՝

3 Ա՚ արդ՝ եթէ զչարիսն Տնարաւորութիւնն բանդ սարկուին գտանէին զմեզ դոյժակղեալս, զիւրսն ի մեզ սերմանիս առ օրն Տամարեացն, զիարդ ոչ ըղ բարիսն անկեալս ի մեզ Տոգւոյ արուեստ՝ ի խնամ մակալութենէ կամաց կեցուցչէդ՝ օնեօն գրեացեա տէր բարեգութ, Տզօր և յաղթող. քաւիչ մեղու ցելոց. կարող յամն առաւմ փրկութի՝ Ա՚ եթէ զան դանդաս առերկինս փոխես, և կամ զնաւար մխա թէ՝ ի լոյս Տատեացես, եթէ զդառնութիւն լերդոյ՝ ի մանանայի քաղցրութիւն կազմես, և կամ զկոծ սաստկութեա փշոյ՝ ի պարս դառս բերկրութե Տար տանեաց կարգես, դիւրինք և Տնարաւորք են քեզ այսքիկ՝ Ա՚ և այ քան զսոսին բաւես առ նոսին՝ ոիրեալ Տամոյնից աՏաւորապէս. և քեզ փառք յա՚ ւիտեանից յաւիտեանս. ամէն.

շունչն իցէ ընտրութ, և կամ ի մէջ ջրոյն փո-
խադրութ։ Անաւանդ զի դժնեայ կցորդս այս
անձնիշխանական միշտ մարտիկ խաբօղ շողքորթ,
յարեալ ի տուէ, ըստ առակողին, արաճօղ հողմոյ
դժուարընկալ։ Հաստողին փախչօղ։ գերեալ որսո
ղին։ Մոլեկան մարմնոյս՝ ներհակ տնկակից, յոդնա
պատճառան ամենավարան։ զոր քո է գիտել զքաղ
նեացն յաճախութիւն։ Այս զինի մեղանացն, ողորմա
գինս իմն ողբարկուիս վհատականս՝ տաժանակոծս՝
բազմատաղելիս, քո առաջի ուր գթարկութիւն՝ գը
րեալ արտասուօք, թառանչս թշուառութեց կար
գելոց՝ անբաւս ջուր վտանգից մեղսատաղնապ պատ
կառեցեալոյն։

2 Այս զի մի՛ կրկնաբանութիւս ի շատախօսուէ կըր
թեսցի, առաւել քան զսոյն՝ այսու ողբալն։
քանզի ոչ երբեք համարձակի խնդրել իւր զար
քայութիւն, այլ զանձնացն թեթևութիւն։ ոչ ընդ
կենդանեացն ի լոյս, քանիթէ ընդ գերեզմանակալ
նացն՝ զոյական շնչոյն ի խաւար։ ոչ ընդ ամբար
ձեալսն, այլ ընդ բեկեալսն և ընդ խորտակեալսն։
ի հանգստեան իւրում վաստակեա։ ի խրախուե
ինքեան արտմեցեալ։ դիմագ ժպտել և մուգ խոցեալ։
կերպ ի ծաղր և աչք ի յորդուածն։ երեսք զսփռիանա
ձևացուցանել և արտասուքն զդառնութիւն սրտին
ճշմարտել։ Մնդանակք երկու՝ յերկոսին ձեռին,
մինն արեամբ և միւսն կաթամբ։ Այրկու բուրա
նոցք կայծակնաւորք, մինն խնկով և միւսն ձնեձե
ռիւ։ Հատառակք կրկին կրաւորականք համոյ,
մինն քաղցու և միւսն դառնութ։ Աժակք զոյդ

առերկուս բերմունս, մինն արտասր և միւսն ծը
ծոմբ։ Տաշտք կրեցեալք ի ծոյրս մատանց, մինն
դինի և միւսն լեղի։ Պրուինք տեսանելւոց ները
հակաց, մինն ի լաց և միւսն ի վերխոմն։ Յանուիք
Հալոցականաց Հակառակուեց, մինն արծարծէ և
միւսն շիշուցանէ։ Հոյեցուածք դիմաց երկուց,
մինն դոյզն ողբանօք և միւսն անանխայելի բար
կութ։ Համբարձումն երկակի բազկաց, ոմն ի հար
ւածս և ոմն ի մերժումն։ Պեմք կրկնակի կեր
պիւ, մինն տխրեալ և միւսն ցասուցեալ։ Պշտամ
բանք՝ ընդ միոյ երկուս, մինն աստեացս և միւսն ա
պառնեացն։ Պպաւինուելիք կարծողականք, մինն
գոնէ և միւսն թերևս։ Ի մի բերան երկակի բար
բառ, մինն եղկալի և միւսն խռովմունք։ Երկուս
աղջամուղջս ի միում սրտի, մինն կեղակարծ յուսոյ և
միւսն ձնդրիտ կորստեան։ Պմիզ լրթադոյն ահագ
նասեսիլ՝ կրկին տեղացմանց, մինն նեռս և միւսն
քարինս։ Պրատումն ահեղ՝ երկոցունց բերմանց,
մինն կարկուտ և միւսն հրացան։ Յոյզ ցաւագին՝
երկուց վտանգից, մինն լալոյ և միւսն մխու։ Պշա
ւօտ սգոյ՝ երկուց բողոքմանց, մինն սաստից և միւսն
սպառնալեաց։ Պրեգակուիք երկու՝ ի յերկուց
ծայրից, մինն խառարն և միւսն կիզման,
3 Պրեք հարուածոց ալ կառուցանի, ինքեան վար
կանի. և Պրեք ձեռն պարգևաձիր, ոչ իւր ան
ունն։ Ի պարծանս ուրուք՝ կորանայ. յամբարձումն
գլխոյ՝ ընկճի. ի չարեացն յիշատակ՝ հեծէ. ի ձառս
մաքրոց՝ պատկառէ. ի պատմութիս հանդերձելոցն՝
երերի։ Պրեք օրինի յուսիքեք յոյսանի, ի ծածուկ

զանձն անիծանէ. եթէ գովեսցէ յոմանց լսէ, պարտ
սաստանօք զինքն կշտամբէ, եթէ դրամբեցոյն սասա
կապէս, ինքեամբ ինքեան վիպէ. եթէ ձաղեսցի ուժ
դնի, սակաւ հասուցումն՝ առաւել պարտուցին դը
նեցէ. եթէ ըղձումն մտհու ինքեան լսիցէ, այն
սէ, և դարձեալ կրկնէ. եթէ որոդոյթի մտհու
ձայնեսցէ յերկինէ, հաղիւ զդէմն համբառնայցէ,
(1) և իբրոց իրաւանցն մատեան՝ խփեալ. զպատաս
խանուածեանն յոյս՝ լքուցեալ. զհամարձակութիւն
ընթացս՝ փակեալ. և եթէ ոչ էր անփրկանաւոր
կորուստ գրելոյն, զնուրովին երթալ ոչ ինչ դան
դաղէր. (2) Վրդարև վայ մեղաւորին՝ որ տարակու
սեալ կայցէ ի վէր երկուց ձանապարհաց, ըստ հո
գելից բանի խնամանոյն.

4 (3) Եւ արդ՝ զնմրդ ոչ ողորմեսցիս՝ բարեգութ,
այլքայնեւացս ձայնարկութենէ՝ կողկողագինս հե
ծեծանաց, որ անուանեալ ոյսու մեծացար, եթէ ողո
մած եմես տէր. (4) Հայ առ քարուն գեբռոյս,
բարուն քո. առ մահապարտիս դառնուն, քաղց
րութիւն քո. առ կորսեալոյս յոյսնուն, ճառա
գայթ քո. առ յանդգնելոյս մոլուն, ողորմութիւ
քո. առ խակուն վնասակարիս, հեղուն քո. առ
կործանելոյս այշերութիւն, աջ քո. առ ընկղմելոյս
վերբերուն, ձեռն քո. առ բժշկութ անողջանալն
խոցոտածոյս, մատն քո. առ պակուցեալոյս պաշտպա
նուն, ոգի քո. առ ապականաւորիս խմվսուհուն,
երկայնմտութիւն քո. առ օծումն ամենադժնէխ,
զօրուն քո. առ մեղաւորիս քաւուն, հրամանք քո.
առ վախուցեալոյս ապաւինուն, ողջ քո. առ սրացեալոյս

Տէր Աստուած մեր, որ ի սկզբանէ հայրապետս մեր Աբրահամ ընտրեցեր եւ կոչեցեր զնա ի հեթանոսաց, եւ ի կռապաշտութենէ ի քեզ միայն ճշմարիտ Աստուածն ճանաչել տուեր նմա, եւ զանապատ երկիրն Քանանացւոց տուեր նմա ի ժառանգութիւն, եւ զսերունդ նորա բազմացուցեր իբրեւ զաստեղս երկնից եւ զաւազ ծովուն, եւ ի նոցանէ ծնանել տուեր զՔրիստոս ըստ մարմնոյ, որ է Աստուած օրհնեալ յամենայն գործս իւր, եւ զամենայն ազգս երկրի օրհնութեամբ օրհնեաց զնոսա

Ա. Ես՝ Տէր, ոչ եմ արժանի ամենայն ողորմութեանդ եւ ամենայն ճշմարտութեանդ, զոր արարեր ընդ ծառայ քո. այլ զի ողորմեցար ինձ, ողորմեա՛ եւ հիմա, եւ մի՛ դարձուցաներ զերեսս քո յինէն, զի ես եմ ամենայն մեղաւորաց մեղաւոր եւ ամենայն անարգելեաց անարգագոյն, եւ ոչ է ինձ ապաւէն, եթէ ոչ միայն քո Տէր, որ ոչ կամիս զմահ մեղաւորի, այլ զի դարձցի եւ կեցցէ. եւ ոչ է ինձ յոյս, եթէ ոչ միայն քո Տէր, որ ոչ ատես զգործս ձեռաց քոց, այլ զի ողորմեսցես եւ ապրեցուսցես զանձն իմ. եւ ոչ է ինձ ուրեք ապաստան

եդեալ և դասեալ զայս դասանուէն փոքր հատ
ուց՝ խնդա խնդրոյ ածողդ. զի կեցից և ես առ նորօք՝
բերկրեալ ընդ նոսին, բուռն հարեալ քան զնմոյ
գործոյ՝ զքոյդ ընորհաց. Ա՝նաւանդ զի՝ կրկին
բարձունք են և փառաւորք՝ և քան զսափ կշռուէ
բանի դերագոյնք՝ խմուամ խառնուէ հաշտարանք,
և հզօրապէս քաւարանք, և կարծեաց թերութեան
մուոց սլացեալք. Ա՝նդ արեան քո ահաւորի՝ և ըստ
մարմնոյ ծնողդ քո խնկելի. Պարք առաքելոցն. դաս
մարգարէիցն. գունդք մարտիրոսացն՝ ձիաւորեալքն
հեռևակ՝ սպառազէնն արիւնհեամբ՝ մերկամարտիկն
մրցութիւն. դումարք միանձանց. բոլք բանականաց
ընտրելոց. ժողովք բարեկրօնից. հոլք հոգեղինաց՝
յերկրէ երկնաւորաց. զինուորութիւք վերնականաց՝
ընդ մեզ կցորդելոց. Ա՝նդք երախայրեաց. մա
տուցմունք զառ արարածոց. լուացմունք ղամբարաց. բուր
մունք խնկոյ՝ խղոյ հանդերձանոզք. յաղթանակք
փրկական նշանաց. կառուցմունք խորանաց ածաբը
նակաց. Ձեռք քահանայից՝ ընորհիւ կատարելոց՝
առ շարժումն անձին յիշատակ այ. առ փոխոխումն
գարշապարի. առ կարկառումն աջոյ, և ամբարձումն
բազկի. առ բարիս՝ դոհուի, և առ դիմել՝ աղաչանք.
Ա՝ռ բանս ընծանիս. առ խօսս հաստարուկաց. առ ձայնս
քնաւորականս. առ գործոց յաջողուածս. առ առաջ
քինութիւն ջերմութիւս, որ ի տուընջեան և ի դէմ
շերի՝ ընթացմունս օգտակարաց հոգևորաց՝ քե աջ
ողջնորդեալք. ի ներհել և ի զարթնուլ. ի պառկիլ
լոգմի ազգաց. ի մարտս դիւաց. ի հակառակութիւս
հերձուածողաց. առ փոքունս, առ մեծամեծս. առ

ձգումն ըմպելեաց և ճաշակումն կերակրոց. և որ ինչ
միանգամ՝ ի կիրս մեր կերպանան, եթէ հեշտականա-
ւթէ տատամնեխս. վն ոմանց աղօթս՝ ծառ՝ ի նո-
սին, և յաղագս ոմանց՝ ղն զերծ արասցես զքանչէ-
լսպէս հարիւք անձառիւք. հատատացեալ յամե-
նեցունց, թէ բաւական ես ամի. կաթնաբոյծ հա-
սակաց, տիոց պատանեաց, մատց վայրենեաց, ատամ
բակաց գոռոզաց, մինչ զի առ թատերս տեսարանաց,
և առ կոյսս խառնիճաղանճ բազմութեց, և կամ առ
կաքաւս կայքից անախորժականաց կամաց հզօրիւք՝
ոչ ես մոռացեալ.

3 Ա.րդ՝ դու ստացար զամենեսեան, և քո են ամե-
նեքեան, և ողորմեացիս ամենեցուն՝ միայն քա-
րեգութ. զի թէ և մեղիցեն, քո են, վասն զի ի քէն
համարի են, քանզի գիտեն զողորմութիդ քո, ըստ ա-
ռակոյնն մաղթանաց. Արասցես և ես հզօրդիմ թըշ-
նամուս բանիւ՝ վկայեալ սորին յանցաւորապէս. յան-
դգնիմ ասել, թէ որ կարդայ զքեզ գոլեսուին,
ծանուցեալ զքեզ թէ իցես, թէ և օրհնեամբք իցէ
վարակեալ՝ կրկնապատիկ պատժապարտութիւն, առ այս
օրինակ կիրթ ձեռնարկութիդ, զնարդ ոչ քո իցէ.
Յորս է տեսանել ի մէջ արջնատես ագռաւուց՝ ըս-
պիտականիչ երամն աղաւնեաց. ի մէջ խրոխտակաց
նաց ձիոց անմաքրից՝ որոջս հանդարտաբար. ի թիւ
շանց գազանականաց՝ գառինս նոճիկրելիս. Ձեզու-
թիւն ի խաստութիւն. կատարելութիւն ի թերութիւն.
խոնարհութիւն յամպարտաւանութիւն. ճշմարտու-
թիւն ի սուտ. միամտութիւն ի մանկութիւն. անբծու-
յսլականութիւն. բարօրութիւն ի չարութիւն. պարկեշ

առաքինութիւն ի լիառութիւն . ողորմութիւն յանդիմառութիւն .
ապաշխանք յանցաւորութիւն . քաղցրութիւն ի բարկութիւն .
հաշտութիւն ի թշնամութիւն . անսխալութիւն ի խաբանո
ղութիւն . քաջալերութիւն ի լկտութիւն . օրհնութիւն ի
նեռամտութիւն . Զոր ոչ բաւականացոյ երբեք ի դա
տել ձշդրտապէս , թէ ով կերկրածնաց առաքեալ կան
խեցէ ժառանգել զքեզ , որ միայն անաչառաբար
կշռամբեսս իրաւամբք զարդարութիւն առ ամբարիշտ
մարդուն , և առ պատնիկ զղջացեալն . առ ամենեսեան
բարեգործ՝ միայն թագաւոր օրհնեալ ի բարձունս ,
և յաւ յաւիտեանս . ամէն .

Նոյն աղերս ուշ[illegible]նոյ բան ի խորոյ սրտէ իւրոյ՝ ընդ ած ։

*Լան . Լ . Ա .

Ես արդ՝ ես կեանեալս ի նախադրութիւն
արժանաւորաց՝ դրեալ ինձէն ընդ պար
տաւորսն պատժոց , հայցեմ զողորմութիւն
ընդ ամէն մաղթանաց։ Լինդ նկունս և անհամար
ձակս . ընդ ակարան և փոքրկունս . ընդ ընկեցիկան
և արհամարհեալս . ընդ տարագրեալն և առ քեզ
դարձեալս . ընդ երկուածացեալն և ձշմարտեալս . ընդ
կործանեալն և յարուցեալս . ընդ ընկճեալն և
հաստատեալս . ընդ գլորեալն և կանգնեցեալս . ընդ
մերժեալն և ընկալեալս . ընդ առեցեալն և կոչե
ցեալս . ընդ ապշեալն և զգաստացեալս . ընդ ան
ոակեալն և զսպեալս . ընդ հեռացեալն և մեր
ձեցեալս . ընդ հեղգեալն և սիրեցեալս . ընդ պատ

կառնեալն և զնշարթացեալս. ընդ ամաչեցեալն և
խնդամտեալս. Ա.յլ ես պատմեմ աստանօր զար-
ձեալ՝ ոչ զմեղան երուսաղէմի, քան մարդարէին Տը
րամանառութեանն, որ առ Ժողովուրդն նախկին, և
կամ առանն յակոբու զանօրէնութիւս նը, այլ խոյս
ժամանեցից յայսմանէ. քանզի ասաղ ընդ աղեաս
մհոս յարեալով, քան մարգարէին, յանդիմանեցից
զիս ինքն՝ ինձէն իմովս ձայնիւ, քան սաղմոսղին.
ոչ զի յանձնառական յայսմ համայնապատում խոս
ասվանութ՝ ոչ կարօտացեալ կրկնակին, միանգամայն
խոպատ սրբեցայց՝ օրինեալ Տրամանատ է իդ.

2 Ա.ւ արդ՝ կրկնելով ծունր բարեբարիդ քաղցրու
թեան, տարաձեալ զանձն իմ առաջի, զ'ի մահ
գլորմանն ցուցից կերպարան. որ 'ի Տող խոնարհեալ
մաճոյ ընդ երկրի, և ընդ անցաւորս այս կենցաղ
կորստեան՝ անասնական դեռնաքարշութեան սովնոյ
սահեցմամբ՝ կամք բևեռեցայ. Ա.յլ 'ի քեզ տէր
յեցեալ՝ էբ 'ի հաստարան կենաց գաւազան՝ 'ի յար
մատոյն դաւթի ընձիւղեալ մարմնով անճառ շաղ
կապմամբ յանեղ աճութիդ, կանգնեցայց անդրէն
կիսայոյս՝ պատկառեալ 'ի քոցդ երախտեաց՝ 'ի վայր
կորացեալ դիմօք, աչք 'ի բարձունս յառեալ ողոր
մագին տեսութիդ 'ի քեզ՝ մերձ 'ի հեծութիդ, բնալ
ւին ողորմութիդ, բոլորովին քաղցրութիդ, զլեզ լու
սոյս արտասուօք լցեալ՝ պաղատանս յուսոյ առաջի
մեծիդ վերընծայեցից. Ա.ւ ըստ ամենառատ անուր
հաղ երկայնմտութեամբ՝ քո դառնացուցչիս, միայն
դու 'ի յաւմ տահման փրկութիդ, աճ բոլորից. ան
ճառ մեծութիդ. անբովանդակելի բնութ. անքննելի

խակութիւն · հղօր զօրութիւն · կարօղ բարերարութիւն ·
անպակաս լուսութիւն · անճառ ժառանգութիւն · վայել
չափան վճռակ · առաւ պատրաստութիւնն · անստուեր
իմաստութիւն · տեղեալն տուրք · անձկալն ձիր · բաղ
ձալն բերկրութիւն · անախտ Հանդիստ · անտարակոյս
դիտ · անկասկած կեանք · անծախելի առատութիւն ·
անփոխանորդելի բարձրութիւն · ամենարուեստ բժիշկ ·
անսասանելի հաստատուն · Վարձու ցիչ մոլորելոց ·
գտիչ կորսեալոց · յոյս ապաւինելոց · ըղձ խաւա
րելոց · քաւիչ մեղսցելոց · ծած կալանդ փախուցե
լոց · անդորրիչ խռովեցելոց · փրկութիւդ մահացեալոց ·
արձակիչդ կապելոց · ազատիչդ մատնելոց · պատըս
պարանդ սահեցելոց · վերակիւդ դալթագղելոց · եր
կնմատութիւն տարակուսելոց · Ուսոյ տեսակ · ցըն
ծութիւն ցոյցք · օրհնութիւն անձրև · Հոգի երեսաց ·
զօրութիւն դիմաց · Հովանի դէմոյ · շարժարան շը
թանց · ազդումն բանի · կառավար անձին · բարձումն
բազկի · ձգումն ձեռին · երասանակալդ սրտի · Ընդ
տանի անուն · մերձաւոր ձայն · կցորդութիւն Հայր
զաս · խնամածութիւնն Տոյրենի · խոստովանեալ ըս
նուն · պաշտեցեալ պատկեր · անպարագիր տիպ · եր
կրպագեալ սէրութիւնն · բարեբանեալ յիշատակ ·
խնդութիւն մեծաց · անվրէպ շաւիղ · փառաց դուռն ·
Աչմարտութիւն Աստուածոյ · երկնաձեմ սանդուղք ·
Այլ այլ բազմութիւնն բանից գովեսից անհամար
կարգաց՝ եւ տանց անբաւից , զոր ոչ բերէ բերան
երկրածին , եւ ոչ տանի գործի մարմնեղէնն , եւ ոչ
կշռեն խղճք Հոգեղէնք ։

3 Ո՛ր քեզ Հայի ամ ակն տեսցի՝ ա՛ծգ ամենայնի ·

նայեա՛ ի պաղատանս հառաչանաց ձայնի քոյոց ծա-
ռայից, և թէ յաղախնեաց ոք ազաչեացէ։ Եւ ընդ-
կա՛լ զձօղ ողբերգութեան լալոյ արտասուաց աչացս
ցանկասիրի՛ յանարատ ոտս մարդեղութե՛ն քոյ՝ ք՛ս,
և օբինակաւ խորհրդոյ հերացդ կնոջն յանցաւորի՛
զառ քեզ դարձն և զդատաստանութի՛ն. և համբուրի՛ն
շրթանցս առ ձեռակ փրկուե՛ կենացդ հաղորդութե՛
համանչեափս զանգաք միութի՛ն. և զնոյն գթութի՛ն
նորին ողորմութեամբ ընկալեալ ի քէն՝ բարերար,
դրաւականեացե՛ս զմեծդ պարգև՝ ընդ փրկու հա-
ւատոց. և՛ի ձեռն գթուե՛ սիրոյ քոյ առ քո անձ
կալի անուանդ խոստովանեալ ծառայիս, դարձցի՛ն
ձմերունք հողմոյն խաստութի՛ն՝ ի յօդ հանդարտու-
թեան. և մրրիկն սաստկութի՛ն՝ ի սիկ ալարժուե.
և կարծիք երկիւղին՝ ի մեծ վստահութի՛ն. և պա-
տուհաս պատժոցն՝ յերանութեան պատահումն. և
վանդիք թախծանացն՝ ի հոգևոր խրախճանութի՛ն.
և ալէկոծութիւն ծփանացն՝ ի խոր խաղաղութի՛ն.
և ղեկացն թևարկմունք՝ յանքոյթ նաւահանգիստն.
և ելիցդ ջուռանցս մեղաց՝ փոխարկեացե՛ ի թոշակ շը-
նորհաց. Եւ յայսբանեացս ամենից բխբուց բա-
րութեցս ի քէն եղելոց՝ մեծասցե՛ անուն հոգւոյդ
խնկեալ և խոստովանեալ. ամաչեացե՛ բանսարկուն
էարեաց՝ հերքեալ և չալածեցեալ. ունայնասցե՛ն մաբ
հակք մեղաց. խզեսցե՛ն խաղքն. որշեսցե՛ն որոգ-
թոյնքն. կապտեսցե՛ն կապանքն. վանեսցե՛ վէ՛ն.
վերասցե՛ն վնասքն. պարսեսցե՛ն պատրանքն. ջրես-
ցե՛ն մեղքն. պատառեսցե՛ն պարտիքն. խորտակեսցե՛
լուծն. քակտեսցե՛ն քեղնքն։ Եւ ընդ մեայլ մեռանել

զգեստ

բարեգութ , կցորդելով ընդ նմանա-
խոյրեց Հոգւոյս քեզ նուիրելոյ՝ օրհնել
լոմ՝ զյարմարութիւն պաշտամանն բանիւ՝ ի 1

* Ման . Ի . Կ .

ել էջոսին յաւելուած իրին հիմնարիւ նորին հոյոզ , առ
նոյն ազէտ նաշխանաց բանի . ի խորոց սրտից իսոյ ընդ ես ,

չարեացն յանցանաց , և դիւացն բանակաց պաշարո
զաց՝ արև փառաց քոց ժամանեսցէ՝ կեցուցանել
փրկել և լուսաւորել , յայմմէ և յայհեկէ , ի դիմաց
և ի թիկանց . և եղիցի՝ նշոյլ առաւօտու Հոգւոյ գար
նայոյ ընդ ակնկալութիւնէ սպասողացն քոմմէ երև
մանն : Ո՛ի դու ես բարերար առ ամենեսին , և հր
նարաւոր են քեզ ամենայնք . և ամենեցուն զկեանն
կամիս , և զփրկութիւն բաշձաս .

4 Ի՛ն ամենապարգև ձեռն յի՛ քի , և առ ի՛ս դարձ
ցիս կարկառմամբ շնորհի աջոյդ քոյ սրբ բնա
կեալ միացեալ , և ոչ հեռացեալ յանձկութիւնէ սրտե
սիրոյ սեռնեկիս . և անեղծական քո նկարագիրդ՝ նըր
խար պանծալի լուսոյ քրիստոնէական վրիաէտ կոչ
մանն՝ ընդ ի՛ս պահեացի , միշնորդեալ ընդ քեզ՝ ի
մտեան յաւիտեան՝ կատակած կենաց՝ հոգւոյդ աշ
ւեսեց՝ երկնից յերկնողիդ . Այս քեզ միոյնոյ պատ
ճառիդ , և միոյդ ի միոյ պատճառէ , և ունողիդ ըզ
պատճառ միոյ , երրեակ անձնաւորութիւնդ և միոյ
աճութիւնդ վայելէն փառք յերկնաւորացն վերից ,
ի սրբոցն դասուց , յաւիտեանս յաւիտենից .

ամէն .

զգեստիցն զոգամանանապէս՝ խառնեալսյեա ՚ի յանու
շեթի կազմութեե իւղոյն մարխամու՝ կնով բարե
պաշտի։ Յոր հատասարեալ նոյնութեե ընդ երջանիկ
պոռնկացն՝ ՚ի բնէն ընկալելոցն՝ յատեստարշ յար
դանօք, պարարեսցի՛ս մեծապէս խմովս բանիւ նր
հատաիւ, ընկալեալ յանհատս և՚ի բարեբանեալդ գը
լոխս բարձրելոյդ. անկշտամբելի ՚ի բամբասանաց
սաղմոսին, մի՛ օծցէ զտերև ոստոց գազաթան՝ իւղ
մեղաւորին։ Ա.յլ արասցես զօրանալ կրկին յաձա
խութեե՝ բուսման խոստովանութեե այսր մատենի՝
՚ի բաղումս ազդեալ, համասիրս ամենատարած և
աշխարհալիր տանն տեսակաւ, ըստ օրինակի համե
մատութեե նոցայն յիշատակի. քանզի դու նոյն ար
զաստացուցիչ նախնի չարախորհից կանանց մեղա
ւորաց։ Որոց առակեալ զմարգարէին կերպարան՝
քումդ ձկնարատասիպ պատկերի յերանակեցեր, ան
տուստ առ սոսին անձառ ներդործութե՝ ՚ի կիս վե
րաբերեալ զծայրագոյն շնորհին կատարումն։ Ընդ
անասնական գաւսյն կերակրոյ, զազամհամբար պը
տուղ ցորենոյդ՝ կենացդ հացի. ընդ ապականացու
արծաթոյն, զարբունականդ պատկեր. ընդ յիմարա
րար թմբրութե գինւոյն, զաւժակդ արեան արար
չիդ. ընդ իւղոյն առելոյ՝ ՚ի յայրատ կնոջէն ինոյ ժո
ղովրդեանն, զօծումն շնորհին առ իս դարձելոյ.
ընդ զերծման գլխաշուք կտաւոյն, զանապականութե
վերարկուն. ապարանջանին պճնութե, զվուիչս բա
րեմասնութեան, օրինիւն և աւետարանսն՝ հան
դերձ գործնական առաքինութեե. ընդ ունկանն
դնդի՝ վայելչականն զարդու, զանստուերս յիշատակ
արու

Ա. Յ. Ի յօրինակէ Ժանեաց կորսուածին, ըստ գրոյն։

Յայց զի՞ է յայսմանէ ինձ պարծել, և ոչ վերըս
ամն՝ ի սոյն պատահարել։ Ա. Յլ յայլ օրինակ փո-
խեալ զմտաբեռան մաղթանաց այսր ողբերգութիւնս, որ
ինչ ինձէ յարմարաւոր, ամիւր Հատուցից զպատիժ
պարտուցս իմոց ամենայն, ի մարգարէիցն տառից
բերել Համառօտս՝ ի սոյն յարկ մուծից սաստիկ ըս-
տահալ։ ընդ ողբոց նոցին լծակցեալ, քան թէ ընդ
բերկրութեան նոցա պարել։ յորս Հառաչանս, ձայնս հե-
ծութե, բազբս բարկութե, նախատինս խորտակման,
լալուժն կարևոր։ Ա. Յլ ամենքդ ով գիտութի ամե-
նաժամն՝ կանուխ ազդեցաւ յիմ յաւետորութի.
առաջս՝ զղջմանն, խոստովանութիս, աւետիս, պար
գևս. լուսոյ երևմանն, խրախոյս ածոյինս, փա-
ռաց ժառանգութիս, Հրաշից յայտնութիս, պան
ծելեաց աւետութիս։ Ո՞րոց ոմանք յոյս ընձեռանեն,
և ոմանք վհատութիս բազում մատուցանեն. յորս
ես կամաւ կործանեալ՝ կորստեանն վիճակեցայ։
Ո՛ի եթէ զգեստս ոչ զվարագուրին պատրաստակ,
ասայ եղեկիել, յորում արար ժողովուրդն կուռս
կարկատունս՝ որով պատնկել ասէ՝ ի նա. իսկ ոչքան
պատիժ անմաքրութես եղիցի՝ զնոճ զգեցուցիս նոքա
քոյ և արուեստիդ։ Ո՛ արմանամ, թէ վնասիդ ոչ կի-
զամ. Հիանամ, թէ իբր ոչ այրիմ. ափշիմ, թէ ոչնչ
չդափշտակիմ՝ առնջեալ, լքեալ, չարչարեալ, ջա-
խեալ, մանրեալ, խորտակեալ, կտրեալ, բաժանեալ

Ա. Լսայ միայն ես պահեցեալ ինձ նշոյլ յիշատակի՝ փրկութիւն յուսոյ, զի քնեան աւետարանն՝ կեանս և ամենևին, ի կերպարանաց պատկերի բանին ծանուցեալ։ Ուրախ առ մեղանն՝ դարձն, առ պարտիսն՝ շնորհն, առ եղծումն՝ նորոգութիւնն, առ անօրէնութիւնն՝ քաւութիւնն, առ վէրն՝ բժշկութիւնն, առ վտանգն՝ անդորրութիւնն, առ պատիժն՝ ներումն, առ պատերազմն՝ հանդարտանալն, առ հուրն՝ անձրեւն, առ պատուհասն՝ պարգեւն, առ ակնկալութիւնն սաստկմանն՝ ձիրն, առ գործարան մահուն՝ կենսատու ազատութիւնն։

Յ Այս զինչէ ինձ ցայսքանեաց յիշմանից՝ ի թիւր արկանել, և ոչ զանձառելիսն աստանօր դասել։ Յիշատակաւ հօրն բարձրելոյ՝ յորդին կցորդութիւն. յանուն միածնին՝ առ հայրն ընտանութիւն. առջին ակնարկութիւք՝ ընդ հոգւոյն հաղորդութիւն։ Այսչափ փրկանք բանին սիրոմբ. բարւոք վարձ կամացս՝ առ կշռութիւն գիտողին. աւազանն կենդանարար՝ հաշտութեն միջնորդութիւն։ Այս ալք ամենայնք անթիւք բարիք՝ ի բարերարէն բարդեցեալք, ազատք ի հարկէ, արձակք ի լծոյ իշխանականք՝ և ոչ իշխեցեալք։ Այսոքիկ են՝ որ ինձ ի մէջ դառնութեանս մնացեալ՝ կեանս անտարակոյս աւետարանեն. քանզի եթէ ոչ զայսոսիկ ունէի, կանխաւ արդեօք կորուսեալ էի իսկ և իսկ, ըստ բանի երգողին։ Այ փոքր ուրեմն՝ զայսոսիկ ընդդէմ նախատասեմ, համարիմ ունիմ զերեսեան՝ և նոյն արարչութիւն։ Վասն զի և ի դէմս հոգւոյն ես՝ այս են ազաչանք նախընծայ

սկզբան պատարագին՝ յորում գառնդ երկնաւոր զե
Նանիլ, զայս աղօթեցին։

Ա.ղերս, որ նախ ևան պղտոպագին խոտորեալ։

4 Ամենակալ բարերար մարդասէր Աստ բոլորից, յօրինող երևութից և աներևութից, փըր կող և հաստատող, խնամող և խոզաղարար, հօր հր զօր հոգի, հոյլեամբ բազկատարած մաղթանաց գոչ մամբ հեծուեմ՝ յանդիման եղեալ քեզ ահաւորիդ։ Ա՝ասչխեմ մեծաւ դողով՝ սաստիկ երկիւղիւ՝ մատու ցանել նախ զբանականս զայս պիտրագ՝ քոմանդննին զօրութեդ, իբր ամուսկի փառակի և արարչակի՝ հայրենի անկապուտ պատուոյդ, և քննողն ծած կուէ խորոց խորհրդոց ամենակատար կամաց հօրդ եմմանուէլի՝ զբեզ առաքեալ, փրկիչ և կենդանա տուիչ և արարչի Աստի։ Ա՝ձեռնքոյ ծանուցաս մեզ երբեակ անձնաւորութիւն միասնական Աստուածդ, յորոց մի և դու Աստուածս անհաս։ Ա՝Հա, և՛ի ձեռն քոյ առաջինէն նահապետական տոհմին շառաւիղք՝ աբեսաւօղք անուանակոչեալք, զանցեալսն և զգա լոցսն, զերեալսն և զոչ գոյացեալսն, անսուտ երդաբար բարբառով բանի վերապատմեցին։ Ա՝Դու ով քարո զեալ զբեզ մխեսի, որ ի գնալն քոյ ի վե՛ր ջրոցն՝ անպարագիր զօրութիւն, ահեղ շրջարկութիւնք տածո ղականաս՝ թևատարփակ պաշտպանողօրէն՝ գիտասրեալ ի ծնունդս նորոգս՝ զաւազանին խորհուրդ ծանուցեր։ Ցո՛ր կերպարան օրինակուբ՝ նախքան վկատուցանել զայդ մանուած վերջնումվարա

Ա

ղաչեմք և աղերսեմք արտասո՛ւալից հառչմամբ յամանձնէ զփառաւորեալ արարչագի՛ն, անեղ և անստեղծ՝ անժամանակ հոգւոյդ գթածի, որ բարեխօսդ ես վա՛ր մեր յանմուռնչ հեծութի՛ւն՝ առ ողորմածդ հայր. որ զնբան պահես, և զվերուց ցեալսն մաքրես՝ և տաճարա կազմես կենդանի և կեցուցիչ կամաց բարձրեալդ հօր։ Ա՛րդ՝ ազատեա՛ զմեզ յիմ անմաքուր գործոց, որ ո՛չ է հաճոյ քումդ բնակուե՛, և մի՛ շինջիր առ՛ի մէնջ լուսոյդ շնորհաց փայլ

ղաչեմք և աղերսեմք արտասո՛ւալից հառչմամբ յամանձնէ զփառաւորեալ արարչագի՛ն, անեղ և անստեղծ՝ անժամանակ հոգւոյդ գթածի, որ բարեխօսդ ես վա՛ր մեր յանմուռնչ հեծութի՛ւն՝ առ ողորմածդ հայր. որ զնբան պահես, և զվերուց ցեալսն մաքրես՝ և տաճարա կազմես կենդանի և կեցուցիչ կամաց բարձրեալդ հօր։ Ա՛րդ՝ ազատեա՛ զմեզ յիմ անմաքուր գործոց, որ ո՛չ է հաճոյ քումդ բնակուե՛, և մի՛ շինջիր առ՛ի մէնջ լուսոյդ շնորհաց

Ա

ղաչեմք և աղերսեմք արտասո՛ւալից հառչմամբ յամանձնէ զփառաւորեալ արարչագի՛ն, անեղ և անստեղծ՝ անժամանակ հոգւոյդ գթածի, որ բարեխօսդ ես վա՛ր մեր յանմուռնչ հեծութի՛ւն՝ առ ողորմածդ հայր. որ զնբան պահես, և զվերուց ցեալսն մաքրես՝ և տաճարա կազմես կենդանի և կեցուցիչ կամաց բարձրեալդ հօր։ Ա՛րդ՝ ազատեա՛ զմեզ յիմ անմաքուր գործոց, որ ո՛չ է հաճոյ քումդ բնակուե՛, և մի՛ շինջիր առ՛ի մէնջ լուսոյդ շնորհաց փայլ

փայլմունքը՝ ի տեսականացս աշաց խմաստից. վ՚ը զի
զբեզ ուսաք միանալ ի մեզ ի ձեռն աղօթից, և ըն
տիր վարուց խնկելոց. Այս քանզի մինդ յերրորդու
թենէդ պատարագի, և միւսդ ընդունի՝ հաճեալ
ընդ մեզ հաշտարար արեամբ անդրանկի եւրոյ. խակ
դու ընկալեալս զմեր պաղատանս, և յարդարեացես
զմեզ օթևանս պատուականս ամ պատրաստութեամբ՝
ի վայելուչս ճաշակման երկնաւոր պաուիդ, առանց
պատժոյ դատապարտութե՝ ընդունել զայս անմա
հացուցիչ մանանայս կենաց նորոյ փրկութե. Այս
հալեացի՝ ի հրոյս յայտնեալ գայթակղութիս մեր,
որպ մարգարէին կենդանախաբոյկ կայծակամբն՝ ի
ձեռն ունելեացն մատուցման. զի յամի քոյդ քարո
զեացի գթութե, ոպ որդւովդ այ հօր քաղցրութ.
որ զանառակ որդին մերձեցոյց ի հայրենի ժառանգ
գութիւնն, և զպոռնիկան յառաջեցոյց յերկնային
արքայութիւն՝ արդարոցն երանութե. Ա՛յո՛, այո՛,
և ես ու եմ ի նոցանէ. և զիս ընկալ ընդ նոսին իբր
մարդասիրութե կարօտեալ մեծի, շնորհազ քո առ
րեալ, զարեամբ քի ստացեալս. Ո՛ի յայտ ամի՝
յամի ծանիցի քո ազգիդ՝ ընդ հօր փառաւորեալ
համայատուաբար ի ու կամն, և ի ու իշխանութիւն
գովութեան. զի քո է գթութե, և կարողութե, և
մարդասիրութիւն, զորութե և փառք յաւիտեանս
յաւիտենից. ամէն.

Ի ԱՆ. Ի.

1 Լսէր՝ առ այսոքիկ Թշնամասացէլ շնչոյս իմոյ
խղճք, և առ քեզ դաւանութիւք յարմա-
րակիցք, որ բամբասակեաս բանիւ զամ-
ա՛ծ, զոր ի նախանձն ձառեալ և յերկրդուման ցուցից,
Լսակ յանդիմանուիս դրաբանականաւ՝ ի կոյաս բաղ
մութե ազգաց, և Թարգմանուիս՝ ժողովրդոց, զայս ար
դահատուիս մաղթողականաս նուիրեցի, զոր ներքնա
շարեալքդ սահմանադրէն գոհաբանուիք։

Ի հանդիսաբանս խօսիլ սպէնի՝ բանս ծպլնանաց, սրով հոգին
ոչ հաշտել՝ հասանի չօգնակնոնութիւն։

2 Ղաչեմ զանփոփոխելի տէրութիւն ամենազօր
հոգւոյդ հզօրի, առաքեա զցօղ քաղցրութե
քոյ, և բարեգործեա ի յանձին՝ և յիշխանական
ազգաս զգայութե զամենալից շնորհս բազմապար
գեւ քո ողորմութե։ Այս հերիւեա զբանական ան
դաստան՝ մարմնեղէն կարծրացեալ արտիս, յընդու
նակութե արգասեաց հոգեւոր սերմանդ։ Վասն
ամենիմաստ էութեդ խոստովանիմք զամ պարգեա
ի մեզ ծաղկեալ և աճեցեալ. որ ձեռնադրես ա
ռաքեալս, լցուցանես մարգարէս, ուսուցանես վար
դապետս. բարեբառեցուցանես հաւատս, և բանաս
զիմաստեալ ականջս խլից. ոչ ազգակիցն քո՝ էակիցն
հօր՝ անդրանիկին որդի, քոյին գործակցութեամբ
ներգործեալով զայս ամ՝ քարոզեաց զքեզ՝ ամ հա

Երկրորդութեան։ Յիշութիւն անձառ. միշտ
կրկնագեմք զքո գործսդ միաւորեալ ամենայնիւ
ողորմութեամբ եւ դաստանութեամբ, պաշտեմք եւ եր-
3 րկրպագանեմք, ո՜վ Երրորդութիւն սուրբ, զոր ամենայն
արարածք օրհնեն։ Ո՜վ Հայր ամենակալ, եւ Որդի միա-
ծին, եւ Հոգի մխիթարիչ, Աստուածութիւն մի, զոր
երկիր եւ երկինք փառաւորեն։ Ամէն։

Աղերսական ներբողեան ողջոյնք առ Սուրբ Երրորդութիւն

Ո՜վ, որ էիր ի նիւթոյն ստեղծեալ մարդոյ։

Ողջոյն քեզ, ո՜վ Երրորդութիւն սուրբ, զոր շարիլ կարգիդ վերանկարէ
վարդապետացդ, զոր սահմանեալ ես երկրորդութեան՝ զայս
կենաց կանոնի՝ առ Համազգիս ընդ երկրորդութեան՝ զայս
[illegible] զհաստատութիւն զկենդանատարս
խորհրդոյդ առեւտուց առեւտրանդ. հետեւել արար
գաթուիկ ընթացիւք մտաց՝ ընդ անհուն ասպարէզս
քոյինաշունչ կտակարանացդ։ Ա՜ռ ի մտաչէզ իմ ի գիր
լոյս հանդիսիդ մեկնութեանդ, նախաժամանակեայ
առ քո գթութիւնդ քո, խօսելոյ յիս զարժանն եւ ըստ
պիտանին եւ զհամայնն քո՝ ի ժամանակի, ի փառս
եւ ի գովեստ աճումնդ քո, եւ ի լուսոյ շինութիւն
կաթուղիկէ եկեղեցւոյ։ Ա՜ռ կարկառեա ի վէր իմ
զամենամերձ աջ քո. եւ զօրացո զիս շնորհօք դթու-
թեանդ քո։ Վարատեա ի մտաց իմոց զմէգ մթու-
մոռացութեանդ, տապաք ինեալ ընդ նմին զհասարս մեղաց,
ամբառնալ ուշիւ իմասուց՝ ի կենցաղոյս երկրիդ ի
բարձունս։ Ա՜ռ ուսուցանեա ի յիս վերատին՝ զծուա-
գումն անատուցեր հրաշից գիտութեանդ աճումն քոյ՝
հնազօր, արժանի լինել՝ առնել եւ ուսուցանել յօրինակ
բարեաց աճասէրս լսողաց։ Ա՜ռ քեզ ամէն փառք՝ յաւէ,
ընդ հօր ամենակալի, եւ ընդ որդւոյդ միածնի եւ բա
րերարի, այժմ եւ յանվախճան յաւիտեանս. ամէն։

Ի՜ակ զհատուածոյ սահմանի բանի՝ ընտրութեանդ հնարէ
կենաց կանոնի՝ առ համազգիս ընդ երկրորդութեան՝ զայս
վարդապետացդ, զոր շարիլ կարգիդ վերանկարէ։

բարի. Նոյնապէս, հաւատարմապահ. անհաս խնամ
ոյց Թէոց սլացման, ի վեր քան զօրինակ և անդր
քան զնմանութիւն, դերազանց գոլով սահմանի՝ ան
պարադիր բացարձակութեամբ, յառաջ քան զհիմն
յաւիտեանից անաարրադրակ էութենէ, սեռզծակա
նացս կարգաց, օրինաբանութեանն անթարգմանելեաւ՝
ամենահարուստ մեծութեամբ՝ յաւէտ պատկառ.
հաստիչ ժամանակաց՝ և որ ի ժամանակի են կեր
պաւորեալք. ինքն պատճառ հանդերձիչ՝ և յար
մարապէս յօրինիչ՝ տեսականաց և աներևութից.
Ոչ անհամբ ջափեալ, և ոչ յօրջորջմամբ նշանա
կեալ. ոչ որակութեամբ նմանեալ, և ոչ քանակու
թեամբ կշռեցեալ. ոչ օրինակաւ ձևացեալ, և ոչ
որպիսութեամբ ծանուցեալ. ոչ ի թերութենէ տա
րածեալ, և ոչ ի լրմանէ ամփոփեալ. ոչ ուրեք
երբեքէ գրաւեալ, և ոչ ի տեղւոջ վայրի
երևեալ.

4 Այլ գթութեամբ՝ ունօղ ամի, և ածծ հանուրց՝
որ յերկինս և որ յերկրի, բաց ի բանէն միայն՝
որով զամ ինչ ունի. Ստեղծիչ և տուիչ շնչոց ա
մենից, բաց ի հոգւոյն խակակէ՝ որով զամայնն
կազմեաց.

5 Այ՝ինն յերջանկափառ համաղօր աշխարհութենէ
երկին անձնաւորութեանէ, խոնարհեալ ի վերուստ՝
աստուած ի տարին. որ էրն խակ ի բնէ անբաժ ի
ներքնոցս՝ անկապուտ միաբով փառացն աթոռոյ, և
անկարօտ դիմացն ծնողին խորոյ. Այտեալ ի սէ
նեակ կուսին արգանդի պարզաբար, և երեալ անտես
յօդաւորաբար մարմին էապէս՝ անորոշելի. անթերի

իրաւանց. որում սպասեմք, և յոր աղօթեմք, հնա-
մանի, քննել զծածկեալսն կշռութիւք ջափոյ՝ արդար
կանօքն։ Արդ և եկեսցէ ի դատաստան հատու-
ցաւ, անկորուստ առեցելովն, և աննուազ սեպհա-
հատասարութիւք, յորմէ և բնաւ իսկ ոչ մեկուսա-
խութիւք յաթոռն իրաւան սկզբնաժառանգ հօրն
համբարձեալ դեր ի վերոյ ամէրկին, նստաւ ձա-
ակնացն զմիրկանաւորն զնուեռաւթիւն, ածապէս
նականացն բանաւորգելիցն՝ քարոզեալ ցու-
եռօրեայ թաղմանէն՝ ի դժոխս սանդարամետական
զարարածոց իւրոց փրկութիւն. չարչարեալ խոս-
կենդանեաց՝ եղաւ ի հիւրի անօրոշելի յածուէն.
ցաւ նորոգումն և լոյս։ Այս աւարտեալ զմնաւոր-
ցաւ, և անդրանիկ՝ ընտ սաղմոսողին,
քան զամ թագաւորս երկրի. անապական խառնու-
թիւք՝ կերպացեալ զմերս ի մարմնի, ըստ օրինի հո-
գւոյ ընդ մարմնոյ, և ոսկւոյ ընդ հրոյ, և կամ լոյսն
նապէս իսկ ասել՝ լուսոյ ընդ օդոյ. ոչ փոփոխեալ
և ոչ անջատեալ։ Այլ ինքն եկեալ կամաւորութիւք
ի խաչն մահու, իբր զգառն անարատ՝ ի սպանդ վա-
լեցաւ, և հանդերձեաց զօրեղ ինքնիշխանութիւք՝
կենդանեօք՝ եղաւ ի հիւրի անօրոշելի յածուէն.
եռօրեայ թաղմանէն՝ ի դժոխս սանդարամետական
նացն վկայելոցն բանաւորգելիցն՝ քարոզեալ ցու-
ցաւ նորոգումն և լոյս։ Այս աւարտեալ զմնաւոր-
նականացն զնուեռաւթիւն, ածապէս
վերակենդանեցաւեցաւ. և կառավարեալ ի թևս հոգւոյ՝
հելեալ ի քերովբէս՝ ամպով անքննուեր ծածկեցաւ.
համբարձեալ դեր ի վերոյ ամէրկին, նստաւ ձա-
խութիւք յաթոռն իրաւան սկզբնաժառանգ հօրն
հատասարութիւք, յորմէ և բնաւ իսկ ոչ մեկուսա-
ցաւ, անկորուստ առեցելովն, և աննուազ սեպհա-
կանօքն։ Արդ և եկեսցէ ի դատաստան հատու-
ման, քննել զծածկեալսն կշռութիւք ջափոյ՝ արդար
իրաւանց. որում սպասեմք, և յոր աղօթեմք, հնա-

ասացեալք յաղի՝ ամի՛ ամենակալ տէրութե՛ն նորա.
որ արդարև միանդ է միոյն՝ ի միոյնոյն՝ ի միոյն փա՛ռ
ոակ տուր՛ք յաւիտեան երկրպագեալ։

6 Արթեանեմք միշտ և օրինեմք ընդ որդւոյ և ընդ
հօր, և հոգւի էութե՛ն նոցին՝ ամենազօր. ձեմա
րիա, կատարեալ՝ և՛ սբ. որ յանեխից գոյացոյդ զբոլոր
եղեալս ամ. ինքնագործ հոմիշևան երկուցն և ա
ընդ նմին՝ անեղծ և անսահման թագաւորութե՛ան.
որ ինչ պատճառն առաջին, և բանն ահաւոր նորին
ինքնուրե՛ն, նոյն ինքն և հոգին բարձրացեալ Արարի՛
ինքնակալ, ամենից բաշխիչ զօրն պարգեւս՝ ի գո
վեստ անուա՛ն փառաց միածնին. որ աղբեաց յօ
րէնան, չնչեաց ի մարդարէսն. փչմամբ աղբակոչին՝
տպաւորեցաւ յառաքեալսն. կերպիւ աղաւնւոյ ցու
ցաւ ի յորդանան՝ ի մեծութիւն փառաց երեւելոյն.
փայլեաց ի գիրս աւանդակոնաց. արար Հանճարեղս.
զօրացոյց խոստուն. լցոյց վարդապետս. օծ ար
քայութիւն. օժանդակեաց թագաւորս. ետ վերա
կացուս. հրամանատրեաց փրկութիւնս. շնորհեաց
ձիրս. հանդերձաւորեաց քաւութիւն. զմկրտեալսս
ի մահն քո՝ ի բնակութիւն իւր մաքրազարդեաց.
զոր Տայր և որդի, ընդն և հոգին ներգործեաց. և
ինքն է աճ խնկեալ սիրասէս՝ ամ յաւի.

7 Կանգն ոչ՝ նախաթոռելովն յերրորդութե՛ն որ
մեծ ինչ քան զմիւսն. և կամ զնեի անուանիլն՝
նոճաստատ՝ ոչ նմանն. և կամ՝ ի մինն ասելով
խառնակուի զոլ զիմացն. և կամ յերիցն սրոհումն՝
ուրոյնութե՛ն եղ կամացն։ Կանգն անմեծար Տայր՝
ամի՛, եթէ ոչ զբանն ունիցի ինքեան զօրութե՛ն.

ոչ ոչ զոլով ընդ նմա հոգւոյն՝ անհագագ ումն և
անկենդան՝ և առ ամ հրաման նոճազեղ [1]ակ բանն՝
եթէ ոչ անուճամբ հօրն ծանիցի, որք ումն՝ և կամ
լքեալ, և կամ ի մահացուն ումեմն ոչ եին [1]ոչ և
հոգին՝ եթէ ոչ ի պատճառէն նշանակեացի, ապա
շուք ումն թափուռեալ՝ իբր զշունչ ինչ անդասել.
[1]այլ եթէ ոք հակաճառական բանիւ՝ յաւակնի կապ
տել զհայր ի լրումն բանին, որ թէ էր երբեմն,
յորժամ և չէր, և անբանուեն բամբասանօք պատ
ուհել վարկանի զվերինն մեծութիւն, և կամ սարկուի
տացե բղխողին՝ ոչ բնաւորաբար գոլով հոգևոր,
որով ոյլ ինն գոյութիւնն օտար՝ մուծանել, և կամ
ամբոխումն ինչ ոյլայլական՝ յանարատ պատիւ մուե
նը երրորդութեն, զայնպիսիան՝ քարամբք պարսից՝
հատատոյ բանից, իբր զգժնդակ գեւս դիմամարտ
սիկս գազանականս՝ հերքեալ ի միջոյ ի բաց հալա
ծելք. եդեալ ի նզովս զնոյնս ընդ նոսին, փակեմք
ըզ դէմ նոցին ղկենացն մուտ եկեղեցականս գաւթի.
[1]ետսի զնը երրորդութիւնն փառաւորելով ի նոյն
աէրութիւն միակցորդ հաւասարութեան, զուգաճայն
սրբաբանութիւնք, հանգուանատիպ հարթութիւնք, օրհ
նեալ և փառաւորեալ յերկինս և յերկրի, ի ժողովս
անդրանկացն, և յազգս երկրածնացս բանականաց,
յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

8 [1]ՈՂ՝ զայս գոչեցեալ ծածուկ խորհրդոց կերպա
ւորելոց յայսմ մատենի, ամենալուր ականջաց
մեծիդ այլ ընծայեցուցի. սովիմբ ապառաժինեալ,
և ապա մոմ ի հանդէսն: [1]այլ ոչ եթէ կարօտեալ
խմայս ինչ ձայնի այսու մեծանալս, որ միշտ ստեղ

ծեալ էր քո զամ՝ նախ քան զլինելն երկինի, փա-
ռաբանչեալն անմահիւ՝ և երկրաստեղծս բանաւո-
րօք, դու քեզեն ի քումդ լուծիդ՝ փառաւորեալ
իսկ էիր, այլ զի զմերժեալս ցես յարդեացես՝ ան-
ճառ քաղցրութիւն, ճաշակել զքեզ բանիս հաղոր-
դութիւն։ Իսկ զինչ պարտ իցէ ըստ արքունական
հրամանիդ՝ կենաց կանոնիդ՝ ասել ապականչի աչը,
և զհրամայեալ պատուիրդ ոչ առնել. որ ինձէն իսկ
ցես զոսկեղէն տախտակս խօսուն՝ նոր լրեալ քումդ
պատգամի, զգրեալս մատամբդ այլ՝ եղէն, որ և խոր
տակեցէն է իրաւացի. և ես տխրատեսակ մրով՝ զերկ
րորդն նմանութիւն առեալ հայթայթեմ։ Այլ արդ՝
քանզի բազմագ պաղատեցայ դրոշակիդ խանդաղա-
տականագ, որ ոչ է գրեալ ի յայս կարդ ձայնի, լուր
բարեգութ, ըստ սմին բանի՝ այնմ ամի։ Հալեցի՛ և
այս աղերս բարբառայ հայցման աղօթից՝ յօդեալ
ընդ նոսին. Թերևս ի մաքրոյ և ի կամարարից այս
նոր էր տացի՝ պանիցէ բազարջոյ՝ խղոյլ զանգելոյ՝
ի սեղան փառացդ քոյ մատիցէ։

Այլ դու բարերար և յամի մարդասէր, քաղ մի՝
այ միոյ. Տէր և ամենակալ. որ յայլեայս գթու-
թիւք խնամոց քաղցրութիւք քո, ոչ հասարակականաց
միայն մարդկութիւն՝ խնդ գոյակցաց, առ որս յայ-
ւեցար ամբոխութիւն և բիւրամանութեայ հակառակու-
թիւն, այլ և հրեշտակացն անախտականութիւն. Նաև՝
և ես քան զայս՝ սրբամանեայդն անարատութիւն, յորոց
մի էր և հեղիաս. որոյ ցոյգք խաւութիւնն՝ ի քորեք
լերինն նշանակեցաւ կերիս օրինակս. ի շարժումն
մեծ, ի հալումն ուժգին, ի տուրն հիւանդական. խակ

քայդ հեղուն երկայնմտութե՛ ի հանդարտութե՛
մեղմութե՛ օդոյն քաղցրութե՛. քանզի կամաց ողոր
մութե՛ դու միայն ես, ըստ գրեցելոյն։ Այո՛ զի
թէ և չամձոյք գոան մերասերըդ՝ առաքինութե՛ն
յեղանակեալ յոյլ նմանութե՛ն վերնոյին, սակայն
երկրածինք են և նուքա, ընտրեալք ի մարդկանէ.
խակ դու ոչ ունիս չարանալ՝ խակութեամբ բարիդ.
յամի օրհնեալդ. ամենևին փրկութե՛դ. ամի՛ն չանչ
դխաղ. չամոյնից անդորրութե՛դ. չամօրէն ախ
տացելոց՝ դեղ առաղնութե՛. աղբիւր ջրոյ կենդա
նւոյ, ըստ երեմիայ։ Ոչ ոք առ իս և ազօրանայ բնա
որ այնքան ծարաւեաս պապակիս անկարօտ ա՛ծ՝ ի
մանկ փրկութե՛, մինչ զի զանարձանոցն երկնից ան
մահից օրհնաբանողաց՝ բան իմն ընծայեցեր մարդ
կօրէն փրկական քահանայապէս և քաւչապետաբար՝
անեղծական յարակայութե՛ միջնորդենաւոր պաղա
տանս օրհնեալդ քո դիմութե՛ ի մէջ դիմաց կեն
ցաղականաց՝ վ՛ն իմ լքելոյս հաշտութե՛ մաղթել,
ողորմեա՛ եղիմ։ որ է լուսաւոր խորհուրդ յայց է
լանելոյ մեծիդ յայտնութեան, առ հրեշտակականն
թափուր տեղւն ստորանկելոց, ի ձեռն մարդկան՝ քո
կցորդութե՛ աւետարանեալ առակաւ այսր օրինա
կականս եղիմ։

Ա՛րդարև լսե՛ր՝ բարերարութ. անսացեր թախա
ւոր. ունկնդրեցեր կեանք և յոյս. ի միտ ա
ռեր երկնաւոր. յարգեցեր հլութեան. նկատեցեր ծածկ
կատէտ. տեսեր խնդամակալ. կարեկցեցեր անպատ
ուար. խոնարհեցար՝ միշտ բարձրեալ. նո՛ասացար
ա՛հաւոր. յայտնեցար անձառ. ամիսպեցար անսահման.

քանակեցար անքննին. մահ-ար ձնռատ-ույն. մարդա
ցար անմերձին. չօշափեցար անքանակ. կերպաւորեցար
անորակ. լցեր խափ զաղաչողացն բաղձանս. Այո
խակ եղեր թշնաւացելոյս ինձ՝ ձայնիւ զաւրիթ
նոցն՝ բարի բարեխօս. միջնորդ կենդանի. պատա
րագ անմահ. սպանդ անվախճան. նուէր մաքրու
ղջակիզ անճառ. բաժակ անսպառ. Ահա ծղրը
մած, մարդասէր, օրհնեալ, միշտ կատարեցեալ առ
մեզուցելոյս զբարեբաստութիւն կամացդ. զոյ կենդա
նատուաց, գովեալ երկայնամիտ. և քեզ վայելէ
փառք յաւիտեանս. ամէն.

---

† Ի երոսին յաւելուած լրկին հեծուիչ՝ նորին հոչուչ, առ
նոյն աղբր ոչ լինանայ բանէ։ Ի խորոյ արբոյ խօսք՝ ընդ ա՛յ։

* Կան. Ա՛յ.

Ես արդ՝ տէր զօրութեաց, մեծուխ տհեղ,
անտարակոյս տեսաւորութիւն, կամք ամենայն
ընդարձակ, առատութիւն անպակաս, ոչ ոք
զօրեսցէ ասնել հանդիսիւ պարերգութիւն՝ ի միոյ
կաթուածոյ ցօղոյ քումդ բարութեան, որ ցանկ զե
գերիս պատրաստել պատճառս ունարիցէ՝ խնամուխ փրը
կութեան։ Այլ զոր մեծն ես գրեցիցէ՝ պատմել յա՛յ
պատնիսն. քանզի ոչ անուանեցար հրեշտակասէր,
և որ զպետութիւնս նոցունց հաստատեցեր, այլ և
զերկինս զամբարօք նոցին՝ զմտանց քոյ գործ, ոչ
գրեցեր երբեք սիրել զնոսա. այլ առեր ի պատիւ
մեծաց գովեստից առաջին գասեալ զմարդասիրու
թիւնն։ Այորոյ կրկին մեծացուցեր քեզ անուն

անձառ՝ ի խորհուրդս սոսկալիս. զերկնայինս լու-
սակերպին կոչեցեր զնոսին սպասաւորս և պլխա-
ւորս յաւուրս մատակարարութեանց. իսկ զառօրեայսն
ծնունդս մահկանացուաց՝ տիրական և ահաւոր պաշ-
տելի անուամբդ պերճացուցեր. Այնուհետև վերստին
ըստ սահման կշռուեալ չափոյ, լոյսեդեր քեզ կտակս
գրոց՝ ձառից անբաւից՝ զանապակ ծորմանն ծով-
րադունին վերնամբարութեն. Այս և՝ ի մարդս
նայդ քո միդ յեղութեն, ոմանց վա՛ր ինքեանց, և կի-
սոց վա՛ր այլոց՝ զերեզս առատութե՛ զտուրս կենաց.
արմեւտս բազմօրինակս. զքանչելիս ահագործս.
նշանս ճշմարտաբանիլս. Այլ զի թէ անդամալուծին
պակասելոյն՝ ի հաւատոյն, հոգեաբարձոյն առաքեր-
կութեամբ զցոյցս յոտոյն՝ գթացեալ ողորմեցար,
և ոչխարի զօրեացդ առաւել բանս ամենակար՝ առ
սխալելից մարմնոյս մեքրութի՛ աղաղակողիս հառաչ
մանս. քանզի արդարև մեծ են չափք հրաշից՝ քան
զանմահ բեռնալ հոգի՝ ե՛թ հաստել, զլսելացեալս պատ
կերք՝ անտիրելի աղաոյ ներգործել. նա զի և երկ-
րորդս առաւելութե՛ յաւազանին շնորհ յամախեալ՝

զփառան հայրենի բարձրացուցանէ,

2 Այո՛ ես ասէր, որ սրբեցս զմեղ, ոչ ընտրեցելոյն
քոյ նախատապատուեցեր մովսէսի. դու ես, որ
ի մեղս և յանօրէնութիւնս՝ վերակացու եղեր առաջին
յակոբայ, մինչ յեգիպտացւոցն երկրի՝ ընդ խաշ-
արն հեթանոսաց ընտանենային. Այո՛ ես, որ օ-
րէնագիտ առնես զմեզառորան ի ճանապարհի, ըստ
բանի երդողին դաւթայ. դու ես, որ փոխարկես
զբարեղէն սրտից կարծրութի՛ ի լոյծ կակղութե՛
մարմ

մարմնոյ գոյութիւնէ՝ բանի ընդունելութեամբ։ Զոր ես, որ բաւես ընձեռել սիրտ ոյլ, և ճանապարհ մի՝ երկրին չել՝ի քէն՝ զբռնադակ կենացդ սահման. զոր ես, որ տաս զերկիւղ քո՝ ի միտս խստութեամբ առ քեզ ուշ ունել հաւատովք, ըստ մարգարէիցն ձայնի,

3 ❧ օրհնեալ քո շրթանդդ՝ զաշխարհաստեղծ բեր բանոյդ՝ զնծեղէն անձրեւացդ զկերցուցանողդ կաթնաճաշ, մատոյ լսելեացս դրանդ բացուրան, որով զօձին խորամանկութիւն՝ բանասիրութիւն թիւնից՝ բարձ ցես և բժշկեսցես։ Զվենակալդ ձեռօք՝ զխօսնաց կանացս շարժողական դործի ըմբռնեալ՝ ազդեա զո րութիւն ձայնի. որ տաս բնաւից ընտրութիւն բանի, զի դաստիարակեալ զպատշաճականն՝ մի՝ յանդգնա բար խօսելով երբ զնախանձն՝ լռոյդ՝ ի յոտոյդ, և անբանութիւն մատնեցոյդ վանեալ յորսողէն։ Ուստ օրեաւ վերատին զխաւարեցեալ հոգւոյս աչս՝ կեն դանաբաշխ աջոյդ կարկառմամբ, զի մի՝ համարձա կութիւն շիջեալ լապտեր՝ շնչմամբ վիշապին՝ ի ներ քոյ գրոնանին ստորածածկեցոյց։ Ամրձ զանօրէ նութիւնս իմոնէր, և ընկեա ի խորս ծովու. որ է փոքր առակ մեծութեանդ անբառութեան, ըստ մարգարէին, զնմն ընկղմել չարութեան։ Կանգնեա կործանեալս անձին՝ նշան վստահութեան, զի մի՝ յոտահատութեան կոթող կառուցեալ՝ զծածկեցեալդն բողոքեսցէ։ Ահ հնչեսցէ և դիտաճ, զբժշկարանիդ կենաց վարդապետարան, զի զառ ի նեղութեան մըրկութեան կորեաչին սերմանց՝ մանկաղաւ կամացդ՝ հոգւով առ արմատ խուզեալ հնձեսցես։ Ակմբեալ հեռեալ առ քեզ բոլորիցդ ած, զերարատեան օրհ

Նակուածքն, ի կենցաղիս ծովու մեղանացս ալեաց՝
ընկղմուցուլ, մնասի ժամանեակ զայգ կեցուցիչ՝ յօդ-
նականաբ ինձ սատանեցելոյս։ Ընդ քանանուհւոյն
ձայնի՝ ի խորոց սրտիս պաղատամ, սովեցելոյս՝ ա-
պականատապս կաղկանձողակին ամենաքաշուառ վիճակ
դատուիս, ապրուստ կերակրոյ փշրանաց հացի՝ ի
բազմաձեռդ քո սեղանոյ մանանաւորեացն։ Ա՛ր-
փրկութիւն նիւթոյ խորանիս՝ որդւոյս դառնութիւն,
որ եկիր խնդրել և կեցուցանել զիս զկորուսեալս։
Օ՛ ի քո է մեծութիւն, յաղթութիւն և զօրութիւն.
և դու ես քաւութիւն և բժշկութիւն, նորոգութիւն և
երանութիւն. և քեզ վայելէ փառք և երկրպագութիւն
յաւիտեանս. ամէն։

---

† Ի Էջմիածին յաւելուած կրկին հետեւեալ՝ նորին հանգչի, առ
նոյն ազգս նաշխանաց բանէ։ Ի խորոց սրտիս ընդ։

* Կան. Ա.

Ե քանզի անթիւ են յաճախեցեալ, և զե
րազանցութիւնք միշտ առաւելեալ, փրկանա
հորդ արդասիք չնորհացդ՝ առ պարտուցս
խնդ առաւելութիւն, չարչարանացդ հանդէս և
յաձնառութիւն։ Օ՛ ասիդ ամփոփիչ՝ ամենից հոգւոց
դոյից արարիչ՝ ի գործարանի մահուն՝ նշանի խոս
չին հեղուսեր, զի զձեռնարկութիւն իմ ընդդիմանէ

զփախուցեալս վայրագութիւն Թշնամառաջելոյն՝ դրոշ
սականեսցես զթաժաբար ։

2 Եւ էդօսանալ ձեռաց կռփողացն հրամայեցեր՝ օրհ
նեալ գագաթանդ, որ զթզենւոյն տունկ՝ առ
ժամայն ջրացուցեր, զի և զառ[illegible] ներելոյդ օրի
նակ՝ կանխաւ աւետարանեսցես ։ Եւ էդանողացն ա
զիրատութիւնէ զնաստուանեալդ ած՝ սպառնացար, որ
զարուսեակն մթացուցեր, զի մահացելոյս անձին՝
բարութիւն՝ հանդստեամբ հանդերձ գործեսցես ։
Եւ էվայհոյելոցն հնարաւոր չարաբանութիւնէ կապտե
ցեր, որ զլուսնին պատիւը՝ երանդաւ արեան գու
նեցեր, զի զանհամարձակ լեզուս՝ ի գովեստքեզ
զօրացուսցես ։ Եւ էնախատողացն մոլեդնութիւնէ սաս
տեցեր, որ զտարերս սասանեցեր, զի զթշնամառացեալս
գլուխ՝ գթութիւնդ օծմամբ խոնհեսցես ։ Եւ էի մոլո
րեցուցչէն կարդալ զքեզ ածասպանիցն՝ զօդսնաած
ծնօսիցն բաժանեցեր՝ քակտեալ ի միմեանց, որ ըզ
կարծրութիւնէ վիմացն հերձեր, զի զանուանակս բա
րեաց հոգիս՝ ի բերմանէ ընդունայնութիւնէ՝ ողոր
մութեամբ հանդարտեցուսցես ։ Եւ զպահապանացն
սուրս՝ ընդերաց իւրեանց մատուցեր, որ զորովին
օձին սահեցման հոլոյ մատնեցեր, զի զսատապետեալս
մարմնոյ ոսկերս՝ խըր ի գանձարանի պահեալ, կե
նաց յարութեան արժանացուսցես ։ Եւ ի կնքելն
գշիրմին փականս՝ կենդանակիր քո գերեզմանին՝
անդրէնն յորոյսեբս զնոսին՝ յանդունդս երկրի սա
զեցեր, զի ի տապանակի անձինս՝ զնշխար լուսոյդ
հանդուսցես ։ Եւ ի համբառնելն զքեզ կորուսեալ,
և խըր զերկրաւոր մարմին գոլացեալ, համայնաջինջ

օրհնաբանողաց, համբույրս հեզս՝ երջանիկս և խա-
դելոց, բերեալ ընդ ինձեան անխիղ պետութիս
կեալք, ըստ գլխոյ գլխոց պատկապաճոյճ գեղազար
Յաղթողական վերամբարձութիւն՝ դրօշիւք հռչա-
վեհից. մեծափառք, լուսանորոգք, և հրաշալափայլ.
անկորուստ և անվնասելի՝ ընդ փրկեցելոցն հաղոր-
զես զանարժանս յիշատակի ընտրութեան բարեաց՝
և ամենասպառ՝ ըստ ծննդոցն կրճատեցեր, ով
զու թիւն, որ ի դանձարանէ հօր քումմէ նուիրեաց՝
քեզ դրաւ մատանութիւնէ և անարգութիւնէ մահկա-
լեցեալն՝ զուրացողացն մոլեգնելոց, ըստ հին հարու-
ծոց հանապայն մովսէսու, ի յարձան քարի յերզահա-
կեցեր, զի զես զվրիպեալս ի հաստատութենանց՝ և
ընդ իշխանութիւնէ մահու վաճառեալս՝ արեամբ քո
փրկեալ՝ ի հաստատութիւն վիմիդ կառուցեես։ Օրհ-
նեալ կրկին, օրհնեալ վերստին, յաւէտ միշտ օրհնա-
բանեալ՝ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

---

† Եղոպին յաւելուած իրին հետեւեալ՝ նորին հանոյ է, ա-
նոյն ալեղս հոգեբանաց բանի։ Ի խորոց սրտից խօսի՝ ընդ ա-

Ասդ՝ այդ գուսմարտակ վերադասեցեալ քա-
րեշնորհութիւնէ քոյդ պարգեւաց առ իմն
երանելիս, ոչ ամենագութ բարերարդ
գովեալ և ամենազօր, թէ և սակաւ շարագրեցան
առասնօր եղեալ, այլ արբոյտղութիւնք են, և իշխանա-
կանք ինքնակալութեց. որպիք զօրութեց, ծնունդք
վերհից. մեծափառք, լուսանորոգք, և հրաշալափայլ.
Յաղթողական վերամբարձութիւն՝ դրօշիւք հռչա-

զաղականս՝ ՇԾ-ոյին Տարազատութեէ՝ այնոցիկ նոյ
Հանգաց, զորոյ մարգարէն մաղթեաց ասելով, զար
թի՛ տէր զզօրութիս քո, և եկ կեցուցանել զմեզ.
ոչ յոյժ զօրեն Տալածել զմեզ, և զանյուսութեն
կարկուա՛ Տալել և փախուցանել, քանթէ նախա
մարտիկն զինուորութի երկնային պարսուն՝ զդիշե
բաւարն խաւարասէր սկզբնանեերՏակ՝ բարւոյն Ծ՛
Քանզի և զբնաւն այսքանեացս ձրիգ՝ որ ի բարձ
բելոյն ինձ անձրևեցաւ, տկարիս՝ թշնամոյս՝ և ա
պախտաւոր ծառոյիս, անՇառ է ասել. խակ եթէ
Համարձակեսցի ոք՝ զօրել խօսել, զտկուսս ի բազ
մացն՝ քանթէ զիսկութիւն Համանգամայնիցն. առ
այսոսիկ՝ զառաջինն նիւթն յիշելով՝ յորմէ Տաստե
ցաւն, էբր ըստիար ոք նկուն՝ ի զօրութենէ ՇԾ-ի

Հերքեալ պարսեացն։

Ա՛յլ թէպէտ և այսպէս գրեցի, և դարձեալ ըզ
նոյն վկայեմ առ թերի խակութիւն Տողոյս՝ և
կատարելութի Տաստողիդ, և առ բարիսն իմ ջար
ժանութի, սակայն ամենալոյս աննախանձ և բազ
մազգոյն դովեալ արարչութեդ զօրեղութի՝ վա
նեալ են կարծրութիք արտաբերութե սրտի բանի
սարկութին. որ քարին առակաւ՝ յուսահատն վՏաստու
թե, սպառամարք խոպանացման աղբերացս երկուց,
որ ի զգայականս եդեմայ բղխել պատրաստեաց տըն
կօղն, զի առոգեալ ծաղկեսցի նոքաւ՝ որ ի յիս բա
րեգործուե կենաստուածնկն դրախտ, ահա մի՛ ցա
մաքութի արտասուացս՝ աղանդաՇնար պատրանօք՝
Չարաչար խորամանկութեդ վերստին Տանել ի փափկու
թե նախնեամ վիճակին։ Իսկ յորժամ կացցէ ՇԾ՝

Տամ

համբարձեալ հրաշինք արուեստից՝ ի մէջ աստուա-
ծոց հաշտարանացն խաղաղութիւն, բարձեալ ընդ ինք-
եան զնոցդ հայն կատակ, առ որ ամ ինաստակարուիք
խարդախուեց՝ և կարճմտուիք սրտնեղուեց, իբր
ընդ վիմեղէն լերին պնդուե բաղխեցեալ ցնդին՝
ջոյ օրհնակաւ սակաւս հեղեալ, և կամ հողոյ՝

խորտակմամբ փշրեալ։

3 Ա՛ռդ՝ էև իմ կշռամբանիքս՝ ըստ ձայնին յոբայ՝ ի
մարդկանէ լեռն, այլ յամենատես աչաց վերին
հրամանիդ՝ մտեալ ընդ խղճիս տագնապ երկիւղիս,
սոսկմամբ սասանեալ յամ կարծեաց, ապաւինիմ և
արդ՝ անձամբ բեկելով ի յոյսդ հաստատուե կենդ-
դանի անեղծ. զի ողորմութիւնդ նայեցեալ ի յիս՝ իբր
ի պարտաւոր կորստեան պատժոց, առաջի բարերա-
րութիւնդ երկնայնոյդ յանդիման եղեալ՝ ապաձեռն
անթոշակութիւնդ, զքոյդ երախտիս անպատում փա-
ռաց բերելով ընդ իս՝ յուշ քեզ արկանեմ. որ ոչ
մոռացմամբ զբաղեալ նիրհես, և ոչ թարթափմամբ
աչաց ընդմիջեալ՝ զհեծութիւնն կրից անտեսես։
Ա՛երացո յինէն աղաչեմ զքեզ խաչիւդ լուսոյ՝ ըզ
խեղդ վտանգիս. հոգարկութիւնդ տրտմութեդ՝ զտա-
րակուսելն ախորժիս. փշանիւթ պսակաւն՝ զբող
բոզ մեղացս. զարկուածով դանին՝ զչարուճաճ մա-
հուս. ապտակին յիշմամբ՝ զկարիս ամօթոյս. թշնա-
մանաթքոյն՝ զանդոնելն դարշելութիւնս. լեղւոյն
ճաշակմամբ՝ զհոգեւոյս դառնութիւն։ Ա՛հա քո են
այս ամ բարուիք անբռնադատելիք՝ ոչ միոյ միա-
ծին որդի. առ որում զչարուիս իմ յիշատակեալ՝
վամենօրինեալ անուն քո կարդամ բարձր աղաղակաւ՝

խմանալեացս պաղատանօք ։ Տէս ի խոստովանու-
ղղման պարտուէ ամաչեցեալս , և տուր ողորմու-
Թիւն որդւոյս սատակմեան մահուն անմահի · զի ի
բազմուէ խնդս մեղաց՝ վերստին կրկնեալ նովին
աչեցմամբ առաւելուբ՝ քո ողորմուիդ առեալ
րանեացն , հոգւոյ ինդմամբ աշխատասրուէ յերկնի
և յերկրի։ Եւ քեզ ընդ Հօր Հոգւովդ սրբով
փառք՝ յաւիտեանս · ամէն։

---

† Ի Էրեսին յաւելուած կրկին հեծուբէ՝ նորին հոգւոյն , ա-
նուն ալէքս մաշխանաց բանէ ։ Ի խորոց սրտից խօսի՝ ընդ այ։

* Լան · Լ ։

1 ոյց արդ՝ որպ երբեմն յոյլ ընթերցուածս
ծից՝ որ ի սկզբնաւորականացն կարդի՝ ըզ
մեզանացն զխաւարային ծնունդս զլսաց
ւորացն՝ օրինացն՝ մարմնակիսացն անդամոց՝ զլուցի,
յորոց սկսեցայ ժառանգս մնհու, նոյնպէս և յայսմ
սահմանն ընտրուէ բանի՝ զլուսաժնեալցն զազա-
տարարն օրէնս Հօգւոյն կենաց՝ որ ի սր յիս՝ միշտ
տակեցից նոճազս յոգունց, իբր յանբաւ բազմուեց
ծովս՝ կաթիլ մի առեալ։

2 Պանդխտեան են արդարոց կոյսերականութիւնք ոմանք ի բարձ
րութենն դահն բազմելոք, Թոշակաւոր չնորհաց
լցեալք և Հալստացեալք ։ Խնդագաւառն՝ և սիրե-
ցեալք խր · ալքոյն՝ և պատուհասարք խր · պահելն՝
և իշխանականք խր · բարեհաճականեալն՝ և ինչմունք
խր · յաղթողականն՝ և փուքք խր · զօրաւորն՝ և մար
տիկք խր · դուխցեալն՝ և փառք խր · փեսայն՝ և

պարտուորք իւր · դշխոյն՝ և օրիորդք իւր · փեսա-
ւէրն՝ և հանդերձանք իւր · ազատութիւնն՝ և շնորհք
իւր · այցելութիւնն՝ և ձեռն իւր · խոստումն՝ և
քաւութիւն իւր · պահպանութիւնն՝ և աջ իւր · պաշ-
դօնն՝ և զարդ իւր · նշանն կենաց՝ և ամրութիւն իւր ·
կնիքն՝ և նկարագիր իւր · ամպն՝ և հովանի իւր ·
արձեւսան՝ և հրաշք իւր · հոգին՝ և անեղծութիւն
իւր · բանն՝ և կատարած իւր · ուխտադրութիւնն՝ և
լրումն իւր · զօրութիւնն՝ և հրամանք իւր · լուսա-
բանն՝ և աքանչելիք իւր · մանանայն՝ և անապակա
նութիւն իւր · վէմն կենդանի՝ և վտակք իւր · սիւնն
հրոյ՝ և ճառագայթ իւր · որոտումն՝ և ազդմունք
իւր · յայտն վերինն՝ և փրկութիւն իւր · ծառն օրհնու-
թեան՝ և պտուղք իւր · բարութեանն՝ և բարութիւք իւր ·
Եւ զի մի՛ զբնաւն ասելով՝ յամենայնէն վրիպիլ
ցայց, իբր յարեգակնէ պլպլեալ աչաց տկարութիւն,
ի շուտ ասել լռեցից՝ և ի սակաւն ժամանեցից, քա
նակամասնեալ ամենապիսի կարիս ։

3 Ա՛ցոյց ասաղ յաւէտ աստանօր՝ թշուառացելոյս
եղիկեան անձինս · քանզի կարդ բանիս բերել ինձ
խառնել ընդ ձայն աւետեացս՝ բոզդք գուժիս · վա՜ զի
ընդ այսոսիկ առ ընթեր սորին գայ , արդարութիւն
և կշիռքն · վճիռն՝ և տատրակունքն · քննութիւնն
և լոյս · յանդիմանութիւնն՝ և զամբարքն · մերկութիւն
և պատկառանքն · յայտնութիւնն՝ և ամօթն · ամբիծն՝
և վաստակքն · քաւութիւնն՝ և պատիժքն ։

4 Ա՛ռարձել վերստին աշխատ՝ կիրկին եղկելոյս · քանզի
գայ հասանել առ հատակ հասակիս՝ անչնարին բար
կութիւն , մանգաղն՝ առ հունձան · գայաւորն՝ առ

ամ

ոհար և աշմահարձան. յարիս ունայն՝ ի դունաւիակաց
տումարի տեսլեանն երկիւղիլ. քաղաքս անպատ
քոյ և արտաքոյ ողբս՝ և վայս՝ և ձայնս, ըստ
խանձն. հովիւն՝ առ ընտրութիւն. Վասնզի բանն՝
զոր խօսեցար ընդ իս, նա դատի զդատապարտեալս
ի վերջնումն աւուր հատուցմանն. Այլ կանխեա՛
բարեգութ, նախընծայ քաղցրութիւ՛ առ նուաղ
հեծութիւնն վարանական երկիւղիս. և զորութիւ՛
ընձեռեա՛ ձեռամբդ օրհնութիւ՛ ի յետին տագնա
պիս՝ առաջինդ քո օգնութիւ՛ միխիթարել բժշկել,
բաւել և կենադործել: Այս քեզ փառք յաւիտ՝ յաւ
ւետեանս յաւիտենից. ամէն:

---

† Ի Երուսաղէմ յաւելուած իղձն հեծութիւ՛ նորին հոգելի, առ
նոյն աղերս նուիրեալ բանի: Ի խորոյ սրտէդ խօսիր ընդ ինձ:

* Ման. Ի ՀՕԳ:

1 Ես քանզի զկերպարանն առաջին լքի՝ ի
ձնասակարին թեւադրութիւ՛ խմոյս ծու
լութիւ՛ կորուսեալ խոպառ, ցուցից արդ
այժմուս զնոյն յիս տեսակ. ողորմելի հեծութեամբ
թախծեալ ի հոգի, անաչառ խոյտառականօք հրա
պարակաւ՝ ի յեկեղեցիս բազմութիւ՛ ազգաց՝ վերա
պատմեցից բարձր ձայնիւն՝ բարբառով մեծաւ ա
ղաղակելով:

2 Ա՛տեանս ընչական՝ բարդեալ ի յինքեան հար
քոյ և արտաքոյ ողբս՝ և վայս՝ և ձայնս, ըստ
տումարի տեսլեանն երկիւղիլ. քաղաքս անպատ

ամրութեց · աղս տեսակաւ , այլ ոչ համեղութիւ ,
զուրս աղտաղտին՝ անախորժելի ծարաւեաց արբ-
ման · գեհենիս՝ անօգուտ հերկագործութիւ · սահ-
մանս լքեալ՝ հեղեղավայրս կնիւնոյ · խոպանացեալ
և տատասկաբեր անդաստանս · ձմեռնամուտ երկիրս
անձնաւորս, որ բանսարկուին պատրանաց մշակեցոյ·
եւ զընծիւղ փայտս պտղակորոյս · հատանելի ծառս
ունայնաբոյս · կրկնամեռ՝ խոտուն տունկս անպտղս·
ամենայնիւ Հրագաւառանս անկոյս։ Ա. դ՝ վերստին առ
սոյն բերելով զայս նմանութիւ աւազականաց , բազ
մաք կրկնեցից · որ ամենայն գառն պատուհաս՝ պա
հեալ կոյ հնչոյս · կրճռումն ատամանց , և անկէտ լա
լումն աչաց եղկելոյս · Տայրական ցասումն անպատու
ժելի՝ գառնութիւ որդւոյս · ապականութիւն աննո
րոգելի՝ մեղուցեալ մարմնոյս ։ Ո՛ր կշտամբութիւ
գառին չարեաց՝ ախտացել հոգւոյս · տարտամ տագ
նապ տարակուսանաց՝ եղից գերեզոյս · զոր երկնային
զօրքն մատուցանեն՝ Թշնամացելոյս · Ի խրճուն
որմանցըն վկայելով՝ վտանգեցելոյս · Ի ձայն ահար
կու՝ զանբժշկութիւն աղեղ լքելոյս ։

3 Ա. Հա արդարև երգս կատակերգութեան ընտ
րեար պոռնկի · յածեալ և կոծեալ քաջ հընչ
էացուցեալ , ողբս ողբմելիս և զիճեցուցիչս , ըստ
առակաւոր բանին եսայեայ՝ որ Ի պատգամին տիւ
րոսի ։ Ո Ի թէ նա զդիպուածն փոքր անցից ա
պառնեայն՝ Ի մեռայ ինն տապաւորեալ բողոքեր դի
մակս դիմակս՝ կերպիւ կերպիւ աւազականաց , ըստ
կոծողացն կաքաւելոյ , իսկ առ ինչ ընչափս և հրապոյր
սիս ձայնս մրմնջեցից վհատեցուցիչս · որ գալստենն

ոչ բարձրութիւնք լերանց . ոչ անձաւք քարանց . ոչ
խրոտեան : Ոչ անդունդք խորոց . ոչ վիհ՛ք վհից .
ոչ ջուրք ոչ զօրէ ոք կիջցէ՝ առ պատուարան փա-
սի . ուստի ոչ զօրէ ոք կիջցէ՝ առ պատուարան փա-
յտաւոյ, զօրն խաւարի՝ պատժապարտին պատուհա-
ռեմ ինձէն աստանօր կանխաւ զսիւն լուսոյ՝ սբգն
ձեռն երկիւղ . խակ եթէ զկերպարանացն տեսիլ դադրեցից,
առաւելուն ինձ Հատուցմունք , զի կանխաւ նկա-
տեալ զսոյնս՝ և ոչ անադան ապաշաւեցի : Ա-
մէն խնայեա կիս՝ դլխաց , մնդասէր , հնչզօր , բարե-
րար , ամենապարգեւ քո թագաւոր , օրհնեալ յա-
ւիտեան . ամէն :

---

† Ի երախն յաւելուած կրկին հեղինակին՝ նորին հանդէպ , ա-
նոյն ազգս հաշխատաց բանի : Ո խորոց արդէն խօսի՝ ընդ ես :

✻ Ճան . Ի :

1 Ա՛Մենակալ ած բարերար ստեղծիչ բոլորից՝
լոյր Հատաչանաց ձայնիս վտանկին, և յեր-
կիւղէ տագնապի ապականչին կար-
ծեաց՝ փրկեա կարօղ զօրութիւք զերծեալ ի պար-
տեաց . քանզի բազական ես յամի՝ առ ամ հնարս ը-
րանալ անբաւ մեծութեամբ և խնամատարութիւք ան-
սահմանելեաւ :

2 Ա՛Ռ քանզի ուշիմ մտացս՝ տեսեալ ի հեռատա-
կնանդերձելոցն հանդէս աշաւորափայլ՝ նկա-
տեմ ինձէն աստանօր կանխաւ զսիւն լուսոյ՝ սբգն
յաւտոյ, զօրն խաւարի՝ պատժապարտին պատուհա-
սի . ուստի ոչ զօրէ ոք կիջցէ՝ առ պատուարան փա-
խրոտեան : Ոչ անդունդք խորոց . ոչ վիհ՛ք վհից .
ոչ բարձրութիւնք լերանց . ոչ անձաւք քարանց . ոչ

կարծրութիւնք արձանաց · ոչ ծերպք ծակաց · ոչ փոս
պարք փոսից · ոչ սորք հեղեղաց · ոչ բաւիղք խոր
շից · ոչ շառմարանք յարկաց · ոչ ծածկութիւնք սե
նեկաց · ոչ եմանիք հովտաց · ոչ ծորձորք դժուարաց ·
ոչ վերադրութիւնք բլրոց · ոչ արձակմունք շնչոց ·
ոչ անբաւութիւնք ծովուց · ոչ սահանք յորձանաց ·
ոչ հեռաւորութիւնք եղերաց · ոչ ողջմունք ձայնից ·
ոչ հեղեղք արտասուաց · ոչ տատանմունք մատանց ·
ոչ համբարձմունք ձեռց · ոչ պաղատանք շրթանց ·
3 յոցելիկ սատկութեանց մասանց անձողոպրե
լեաց՝ դու ես՝ տէր քո, հնարդ և դադարդ դիւ
րութիւն և անդորրութիւն փրկութիւն ամենամեղս հո
գւոյ · արդ՝ հայեա՛ ի յանդերձ վտանգիցս շրջադրու
թիւն՝ մխիթար քաղցր առ ամենեսեան · Լուծեա սա
սերտաւ յարձակեան կենաղէն խաչիդ՝ զգանեցս վար
միս, որ յայմ կոյից պաշարէն ի մահ զգերիս · և չան
ի յանդորր՝ զտա սասանեալ թիւր ընթացողիս ·
Ժշկեա զհրատապ ջերմնական առջորումն՝ մղձկեալ
սրտիս · մերժեա զդիւսային չարաճնարութիւս շրջի
քո պարտաւորիս · հալածեա զյուսահատ անձկութե
հոգւոյս մթութի՝ չարի կենդանգիս · ցրուեա զծխա
մած թանձրութիւն՝ բռնութե մեղացս երևոյթ
մռեղոյս ի յիս · կորո զզազիր թխատիպ կրից՝ առա
կանութեանս կարիս · Սրսրդեա զպատակեր լուսոյ՝
պաշտեցեալ փառաց մեծութե անուան հզօրիդ յա
դիս · զօրացո զշնորհիդ փայլումն՝ ի դէզ դիմացս ·
և՝ ի կերպարան տեսութե մտացս հովեղինիս, յոր
մար յերիւրմամբ կացո յարդարեալ՝ որ զքոյդ բերն
նկատումն՝ նշուլազարդ մաք բութե զտեալ զմտացս

մեղաւորիս , ամօթային կենդանի անեղծ երկնաւոր
լուսով քո ճաճկեալ յօրինակս երիս : Օ՛ի դու
միայն ես օրհնեալ ընդ հօր՝ ի դովեստ հոգւոյդ սրբ՝
յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն։

---

†Ի Երթին յաւելուած էրիվն հետեւեալ՝ նորին հնչող , առ
նոյն ալբոս նուագեալ բանի ։ ի խորոց սրտիկ խօսի՝ ընդ այ։

*Ան . խա՛

1 Ըդի այ կենդանւոյ օրհնեալ յամենայնի ,
հօրդ ահաւորի անքննին ծնունդ . որ ակա
նայ առ՝ի քեզն և ոչ ինչ : Որ՝ի ծագել
անտառ՛եր նշուլից՝ ողորմութե՛ քո փառաց , հալին
մեղք . հալածին դեւք . ջնջին յանցանք . խզին կա՛
պանք . խորտակին շղթայք . կենդանաճնին մահա
ցեալք . բժշկին հարուածք . ողջանան վէրք . բառնին
ապականու՛թիւք . տեղւոյ տան տխրու՛թիւք . նահանջին
հեծու՛թիւք . փախուս խաւարն . մեկնի մէգն . մերժի
մառախուղն . փարատի մռայլն . ապառի աղջամուղջն .
վերանայ մըւթն . գնայ գիշերն . տարագրի տագ՛
նապն . չքանան չարիքն . հալածին յուսահատու՛թիւնն .
և թիւրօրէ ձեռնք ամենակար , քաւիչդ այմ։
2 Որ ոչ եկիր կորուսանել զմարդկան ոգիս , այլ
կեցուցանել , թող ինձ զանթիւ չարիսն իմ՝
բազում՛ողորմութի՛դ . զի դու միայն ես յերկինի ան՛
ձառ , և յերկրի անդնդին . ի տարր դոյն , և յեզս
ծագաց աշխարհի . սկիզբն ամ , և յայտ . ամէն։
լսեմք՝ օրհնեալ ի բարձունս և՛ քեզ ընդ հօր և՛ սրբ
դեղդ սբ փառք՝ յաւիտեանս . ամէն

* Կան. ԽԲ.

1 Ահ դթութեբ՝ փրկութեբ և ողորմութեբ, քաւութեբ և նորոգութեբ, բժշկութեբ և առողջութեբ, լուսաւորութեբ և կենդանութեբ, յարութեբ և անմահութեբ, յիշեա զիս յորժամ գայցես արքայութեբդ՝ ամէն։ Ընդ ընթար՝ և ամենասաստիկ կենդանի գովեալ ամենակատար, մերձ ի հեծութեբ հանգոյն եղելոց։ Ընդ խաչեցելոյն ընդ քեզ՝ պազատիմ, որ ոչ ըմբռնեալ վասն քո՝ և ոչ կապեցեալ, ոչ կախեալ՝ և ոչ բևեռեալ, ոչ կոփեալ յանուն մեծիդ՝ և ոչ անարգեալ, ոչ լսկեալ՝ և ոչ նշկահեալ, ոչ խորտակեալ՝ և ոչ մահացեալ, և արքայութեբն արդարոց՝ մասին անձկալեաց լուսոյ՝ արժանի ցուցեալ, երաւամբք ուխտի երդմնականաւ ամենիւն ազդեալ զանփոփոխութեբ բարեացն տուելոյն, փառաւորեցեր առ քոյս փըրկութեբ խոպառ լքելոյս։

2 Ընձեռ՝ օրհնեալ, և դարձեալ օրհնեալ, և զիս ընկալեալ նովին հաւատովք, կանդնեա՛ ի կործանմանէն՝ բնմրեբար։ բժշկեա՛ ի հիւանդութեբցս ախտից՝ ողորմած։ յերերաց մահուս դարձո՛ զիս ի կեանս՝ կենդանութի։ քո՛ եմ և ես, կեցո՛ ընդ նմին՝ անապականութիւն։ անձամբ մեռելոյս՝ կենդանական շունչ ընծայեցո՝ յարութեբ կեանք անմահութի։ անպակաս բարութի, անապական շնորհ, անփոփոխ ներքո ողութիւն։ ամէն։ ամէն։

ամենամեծ։ Կամեաց սէր՝ և փրկեցայց ակնար-
կեա միայն գԹուԹիւնէ՝ և արդարացայց։ ասա բանիւ՝
և վաղվաղակի անարատ գոյացեալ մուաճիկդ զԹիւնա չա-
բեացն՝ և անդստին համարձակեցայց ։ առաւաձեռ
նեա՝ և արդեն ՚ի քեզ իսկ պատուհասեցայց ։ փա-
ռաւորեալդ յամի յաւիտեանս ։ ամէն։

† Ի էրսին յաւելուած իրիցն հեծութիւնէ՝ նորին հոգւոյն, ա-
նոյն աղերս ասլիանաց բանէ։ Ի խորոց սրտից ելօս՝ ընդ ա։

* Ման · ԻՀ։

1 ԺՀիական կրԹականուԹիւնէ ամենասիրոյ հր
նարաւորուԹիւ՝ պատճառ կենաց անախ-
տակաց, Թագաւոր զօրաւոր երկնաւոր՝
տէր յիս քոյ։ ած ամենեցուն, խմանալեաց և տես
կանաց ։ ահա դու ՚ի յիս, ըստ մարդարէին՝ որ ընդ
ասելոյն նոր կցորդուԹիւնէ, առ որ բարեզարդ դա
շամբ այս բանիւ՝ ընդ քեզ միուԹիւնէ, լուսաւորեցայց
կրկին ողջացեալ ընդ մարմնով, ամիւ կարօղ և
անվանելի ։

2 Ար ոչ կարօտանաս սպեղանեաց, առ պատրաստու
Թիւն պատանաց՝ հոգեկան վիրաց ։ ոչ ժամա
նակի ։ ոչ միջնորդի ։ ոչ աւուրց երկարաձգուԹիւ-
ն, ոչ փոփոխս մատուցանելոյ ։ ոչ հատման ։ ոչ խար-
ման ։ ոչ սրադործուԹիւն, ըստ երկրաւորս դեղատը
ւուն, առ որս միշտ ի վերպուն և ամենասիալ տես
րակաւորուն ։ Ա՛յլ քեզ արարչիդ հոգւոց և մարմ
նոց, ամ ինչ լուսաւորեալ է ։ ամ ինչ առաջի է ։
ամ ինչ դրեալ է ։ ամ ինչ դիւրին ։ համայնն՝

հնա

ատարագ լինել դերուց , մինչև զքեզ իսկ մանեաց
արարչութիւն , այնքան հոգացար փրկութեան իմոյ
առաքեացդ զքեզ ի վերուստ , ուր փառաւիցդ ես
հրաշապէս : Տայր քո օրհնեալ երկնաւոր աստուած՝ որ
խնդութեամբ . մերայնովս զքոյինդ ծանուցանիցես
մէջ մխեցդ մխացելոց . ընդ մեզ լսելոյ , և ընդ առաք չիդ
լոց , քեզ թագաւոր լոյս ի խաւարի սրբ
անապահման , ծնունդդ այ Հարազատ անչ I

Գան . Խ՚ո .

Նոյն աղէտս մոգնեացս բանէ ի խորոց սրտէ խօսի՝ ընդ Տ՚ն ։

† Ի Էրսին յաւելուած կրկին հեծութիւն՝ նորին հոգւոյ , առ

ատարագ լինել դերուց , մինչև զքեզ իսկ մանեաց
արարչութիւն , այնքան հոգացար փրկութեան իմոյ
առաքեացդ զքեզ ի վերուստ , ուր փառաւիցդ ես
հրաշապէս : Տայր քո օրհնեալ երկնաւոր աստուած՝ որ
խնդութեամբ . մերայնովս զքոյինդ ծանուցանիցես
մէջ մխեցդ մխացելոց . ընդ մեզ լսելոյ , և ընդ առաք չիդ
լոց , քեզ թագաւոր լոյս ի խաւարի սրբ
անապահման , ծնունդդ այ Հարազատ անչ I

Գան . Խ՚ո .

Նոյն աղէտս մոգնեացս բանէ ի խորոց սրտէ խօսի՝ ընդ Տ՚ն ։

† Ի Էրսին յաւելուած կրկին հեծութիւն՝ նորին հոգւոյ , առ

ատարագ լինել դերուց , մինչև զքեզ իսկ մանեաց
արարչութիւն , այնքան հոգացար փրկութեան իմոյ
առաքեացդ զքեզ ի վերուստ , ուր փառաւիցդ ես
հրաշապէս : Տայր քո օրհնեալ երկնաւոր աստուած՝ որ
խնդութեամբ . մերայնովս զքոյինդ ծանուցանիցես
մէջ մխեցդ մխացելոց . ընդ մեզ լսելոյ , և ընդ առաք չիդ
լոց , քեզ թագաւոր լոյս ի խաւարի սրբ
անապահման , ծնունդդ այ Հարազատ անչ I

Գան . Խ՚ո .

Նոյն աղէտս մոգնեացս բանէ ի խորոց սրտէ խօսի՝ ընդ Տ՚ն ։

† Ի Էրսին յաւելուած կրկին հեծութիւն՝ նորին հոգւոյ , առ

ատարագ լինել դերուց , մինչև զքեզ իսկ մանեաց
արարչութիւն , այնքան հոգացար փրկութեան իմոյ
առաքեացդ զքեզ ի վերուստ , ուր փառաւիցդ ես
հրաշապէս : Տայր քո օրհնեալ երկնաւոր աստուած՝ որ
խնդութեամբ . մերայնովս զքոյինդ ծանուցանիցես
մէջ մխեցդ մխացելոց . ընդ մեզ լսելոյ , և ընդ առաք չիդ
լոց , քեզ թագաւոր լոյս ի խաւարի սրբ
անապահման , ծնունդդ այ Հարազատ անչ I

Գան . Խ՚ո .

Նոյն աղէտս մոգնեացս բանէ ի խորոց սրտէ խօսի՝ ընդ Տ՚ն ։

† Ի Էրսին յաւելուած կրկին հեծութիւն՝ նորին հոգւոյ , առ

մարդկան։ Յակ դու կարող դոլով ի վեր քան զվիշտս՝ զանառուն աւարառել խորհուրդ, հաճ ձեցար ընդ պարտեցելումն՝ զմայոն ձաշակել քաժակ՝ անթերի մարդկութ, և անպակաս ածութ։

Ա. Հոգիդ սբ կենդանարար՝ որպ քոյ, և հօր քոյ իակակից, և համապատիւ էութ ծնողիդ՝ և ծնեցեալդ։ Ա՝ի երրորդութ կատարեալ ի դիմաց երից անորոշելի հատուածոց։ անակիզն և անժամանակ։ բնաւին բարերար։ համայն կենդանարար։ բոլորից խաղաղարար։ ստեղծիչ գոյից, և յօրինիչ ամենից։ անքակութ՝ և միով բնութ փառաւորեալ։

2 Յակ եթէ հայրն գթած երկնաւոր հզօր՝ մին յերթ թենէն՝ վ՚ս մահապարտիս յանցանաց մատոյց ըզմիայնակ ծնունդդ յանքննին ծոցոյն՝ ոչ անխոյեալ յորդիդ ի համապատիւդ և՚ի սիրելիդ, այլ կամաւ նոր իրեաց մահու՝ ջարդարողացն զինու, ըստ մարդա բէութենն զաքարիոյ։ վ՚ս զի զարթնուլ սրոյն ի վ՚ս Հովհ՚ն, և Տարկանիլ նոյն ինքն Հօտաւետն, և յրուիլ ոչխարացն Հօտին, ոյ օրինակն նուրբ նա խադրին՝ և ուխտադրուի խորանին՝ և նոր իրում արեան սպանդին՝ և առակ խորհրդոյ աբրահամեան պատարագին, զերկուս թշնաառացելոյս՝ ի կամաց կեցուցչիդ յառաջագոյն նկարագրեր։ և արդ ՏԻՐ տրտմիս՝ անձն իմ կործանեալ, ոչ յաճուատ ինարտ։ ուրուեց, այլ ի քումէ ինքնագործ հակամիտուեց։ կամ ընդէր զնս խուովես՝ յուսահատութէ սատա նայականաս զմիտս Տարեալ։ յուսա յաճ, խաստովան լեր նմա, և նա Հոգոյ վասն քոյ, ըստ դաւթեան սաղմոսին, և այլ մարգարէի կենսախրախոյան բանից։

ՕՄՈՑԴ, որ բարերարին այս՝ խոստովանելը զանկականդ գործելոյ զերկինապղտոր խորհրդոցդ զցանկականդ գործելոյ զերկինապղտոր խորհրդոցդ զգ

իբրև զգործոց · զնորհրդոյդ՝ իբրև զլսու-թեանց ·
զանաւելից՝ իբրև զյայտնեցելոց · զսրտիդ ծածկու-
թից՝ իբրև զբարբառումն ձայնից · զակնարկուեցն՝
իբրև զարդիւնաւորաց մեղանաց · զազգել շնթանդդ՝
իբրև ՚ի գլուխ եղելոց չարեաց · զտիդ հեռոց՝ իբրև
զպատճ իրանաւն այ վազղաց · զձեռացդ ձգումն
առ ցաստումն՝ իբրև ՚ի հեղումն արեան գործողի ·
զծածաղելն բնաւին՝ իբրև զկամաւորական լքումն
շնորհի · զերդմնականն , որ թէ ՚ի հանդէպս՝ թէ ՚ի
սարադէպս՝ իբր զգործակցութիւ խաբողին · Օ՜ամ
բարեաւանութիւն՝ իբր զհին կործանիչ նախատեզ
ծին բարձրութիւն · զսրտին նեղութիւն՝ իբրև զթե-
լութիւ հաւատոց · զմեղկութիւնն՝ իբրև զպարտուե
զօրաւորին պնդութեան · զորտունջն առ վտանգս
կրկին՝ իբր զուրացողութիւ ուխտին, որ առ՚աքն · զա-
պարանութիւնն՝ իբր զթոռն իմն անդթութեան ·
զամբարտաւանութիւն՝ իբր ոչինչ առ վհման գո-
ռոզութիւ · զհպարտութիւնն՝ իբր զկամաւոր հարց
զատ գտոյն չարեաց · Օ՜ակամայիցն՝ ընդ կամա
ւորացն · զբռնացելոցն՝ ընդ հաւանականացն · զե-
կամտիցն՝ ընդ բնաւորականացն · զանօրէնութիւնն՝
ընդ ապստամբածութեն · զնոքօնսն՝ ընդ աստիպոտ
նիցն · զնոմազունան՝ ընդ յոյսիցն · Օ՜անձառիցն
խոց՝ իբր զձառելեաց գիտողն · զանգրելոց վնա
սուցն՝ իբր զնկարելոց տեսողն՝ ՚ի յարձան մաղ-
նեսիա վիմի · զնենեւադունիցն առ խոբր մեաց՝
իբր զստուար ծանրութիւ բեռանց · զնդիր չափոյ
ծածկելոցն՝ իբր զշղթով պահնջումն ստեբս սակիւ՝
՚ի բերանոյ կիսին կորնիւի՝ ջորեքդրամեան կշռութե-

զանդնդականացն դարձոյց՝ իբր՝ի յականջս այ արագ
ժամանելոց։ Օ այսոսիկ յաշխարհս կուտեան կրկին
յանձնառուքն, վերստին պատմեալ աստանօր մեծաւ
հնծութեամբ, ղէնուցն իբրև զեղեցից. ընդայեալ այ
զպարտուքն վանեցեալ անձինդ, զի ընկալցիս ի փո
խառումն զնորհօք Թողութեան պարտուց մեղաւորին,
զոր ուրն արդարացոյց, և հրաշափառապէս հռչակեաց,
ամենապատիկ ներբողիւք կրկնել զոլորտս զղջմանն՝
զան զպարտատանս մեղացն։

Խարդեա և դիզեա անձինդ մեղապարտի՝ բամ
բասանս յերկունս, զերկայն խոհերս բազմամաղ
նեայս՝ անձն իմ կշտամբեալ յերկնաթափանդ բանիւ։
Օ՛ չարութիւն, զանօրէնութիւն, զվերիպութիւն, զառ
ի մարտին հանդիպեմ փախուստ. զպարտութիւնն,
զմոլեգնութիւն, զամբարշտութիւն, զսպշտութիւն, զը
նթերցութիւն, զբռնութիւն արհնաւորեան, զառ ի յերկնաթացան՝
զնիրհումն, զխորհուրդն օտարատի, զբանիցն նան
րութիւ, զզազրութիւնն հաճոյի, զյամենայն ի նմին,
զփախուստն՝ այ առելոյցն, զաներկիւղութիւն, զան
առատութիւն, զանհարթութիւն, զթերութիւն, զթիւրութիւն,
զլուծութիւն, զձկդութիւն, զանկատ արձակութեանն։
Օ՛ ծիծաղականան, զվերնջողականան, զկատակերգա
կանան, զբոյթագղակականան, զպատրուզակականան, զան
դէպ քաջութիւնեան, զանյարմար մարտին, զառանց
օրինի արիութեան, զանեղմնեան հոգւոյն, զատտաղ
ականան զերկչոտութիւն, զբազմատեղնեան ձիւղն
զրահետականան, զանպատկառ փարոքմնեան, զդըժ
ութիւնն, զդժգունութիւնն, զանդատ առելութիւն,
զմնրմանջմնեան դիւրամբռնողականա, զվոգրունդն

զանկշռութիւն, զխոստմանցն դժրոյրութիւն, զսի-
տիցն մոռացութիւն, զնմանեացն այլակերպութիւն,
զկեղծեացն քողարկութիւ, զփառամոլութեն մերձ
սութիւ, զայնիցն յաւակնութիւ, զապիրատութիւնն,
զինքնասիրութիւնն, զնախադահիցն սենչութիւ, զը
հատուցանելն եղեռնականացն, զնոցինան՝ զանշահ
աղճատանսն, զվայրապար բերմունսն, զընթացակցու
թիւնսն խորամանկութիւե բանսարկուին։ Օ՜ քանկն
սերմնակութիւ, զվաճառումն կենացն ընդ գնոց
սատակմանն, զկորուստ աւանդիցն, զՅայրենեացն
ծախս, զկապարանն ձգողական՝ զիսկով լծոյ երինջոց
անխղելի ըմբռնմամբ՝ զանօրէնութիւն, զյարաթա
թաւ տղմաբնակութիւն, զլքումն լաւացն, զընթա
դրութիւնս անկարծելոյն, զկնի դարձին՝ առ նոյն
դարձ դաժանական։ Օ՜ նորոգ մտացն, զօտար խոր
հրդոցն, զանկայուն կամացն, զհաչման հագագին,
զէութիւն շնչոյն, զևան քան զսահման կանոնացն
դրութե՝ զիշխանականին զամենատիւռ բացարձա
կութիւ. և զոր չէ ձառելի, և կամ դրելի, և կամ
պատմելի, և կամ յերեսս դիմաց բերելի։

Եւ արդ՝ զիարդ բժշկեսցիս՝ անձն իմ եղկելի,
ի յայսքանեաց տիգաց խոցոտեալ, բարձեալ
թողեալ այր մի տարադիր անողջանալի, ըստ մարգա
րէին. քանզի մի ի վերադրելոցդ՝ բաւականանայս զօրէ
սատակման, թէպէթ այսքան դասք սպանողաց՝ դէմ
նէից դահճաց՝ շուրջ պաշարողաց։ Անաւանդ զի
ոչ այսու և եթէ նմանադրութեամբ կշռի տարացոյց
տարժանեցելոյս. այլ զոր օրինակ անթիւ բազմու

մասունս ծայրից տանուցն զօրհասական թոյնս բերե-
լոց, և յաման մաշկեղէնն արկեալ՝ ամփոփէ զնշխեց
շաւիղ՝ կապարանին շրջափակութիւք, ցուցանէ ար-
տաքուստ բարիոք, իսկ ի ներքուստ համբարք չարի,
և պահեստ կորստեան, և կոյտ կիճման, և գործօղ
նեպտ սատակման, և մշակք մահու։ Ա՛ր՝ այսո-
քիւ են ամբարեալքն քո անօրէնութիւն տաժանեաց
թշնամանաբերն Թոշակք՝ անձն պարտական կրկին
սատակման. որ կամաւորաբար ընկալար ի քէզ, զոր
թշնամին սերմանեաց ի վերոյ ցորենոյն՝ յադարակի
աշխարհիս. ոչ այր անմաքուր՝ ամբարիշտ և ծուլ,
բնաւին առեցեալ, սիրօղ՝ մտաց ախորժմամբ՝ ըզ
լսելեան ամանառակութիւք. և զոր առաքեալ ցու-
ցանէ զթիւս բանիցն՝ սարսափելեացն կշտամբողաց,
աստուստ սկսեալ մինչև ի կատար կանոնի այնր պայ-
մանի, և որ հասեալ են ասէ, յայ խրատացն վերոյ.
եթէ որք զայսպիսիսն գործեն, և կամ կամակից են,
արժանի են մահու։ Ա՛ր՝ ես ինձէն զիս ինքն
պարտ վարկայ, կրկին հատուցման՝ կորստեան տա-
տակման՝ ի մահ դատապարտութեան. այլ անհայեաց
յիս ողորմութիւք՝ բարերգութ, կենդանի, հզօր,
կամարար, կարօղ, ճնարաւոր, օրհնեալ յաւի-
տեանս. ամէն։

ԼՈՒՍԱՎՈՐՉԻ ՀԱՆԴԷՊ

Լուր՝ վերապատիւ եւ յաւէտ ամենապատուելի, միշտ դժնեայ վայրենաբարոյ՝ անձամբ ան ձին մահու կշտամբիչ. սրածօրս վե՛ր բանակս զաղերս՝ վայրագաստուածս խողից սրօտակա՛ նաց՝ գալըշութե՛ մեզաց, նախատս վարձկանութե՛ան չարիւնս առածոտական զՀօրանս ուրացին ամպարտանա կաց՝ ի վրանս հովանւոյն, ըստ երգոյն երգոց առ նա առակին. որ ոչ խակ ծանեայ զնս երբեք գիտել, թէ չար և չքնր պատկեր, և վնաս ոչ գոյացուցի։

Ահա ի յոյս տանուղականաս հրոյզաց երկուց՝ միա կցորդ խորհրդականաց, ըստ ձեւոյ հրեշտակի կառուցաւ, իբր ի թռիչս թևոց կրկնաբարձ բազ կաց վերատանողաց՝ յաշխարհն Հայրենական Հայել, յիմար, զնայդ քեզզն կորացար յերկիր, զաս տեացս միշտ հոգացեալ դիպուածոց, ընդ ցիւռ ա նապատական Համարեցար։ Իբր զերծած բազմաբէ րանեան՝ ի յաշտանակի մարմնիդ Հաստեցաս գլխոյդ բոլորութի՛ւն, զի և այսու ի յօրինակէն հնարհե մի՛ օտարատցիս զնծ սեռանել, և զմնացականացն խոտ տասխրել։ Լանականութե՛ն յարգանաց՝ կրկին ձո խաչաց, զի զյաղթանակ բարեմասնութե՛ն՝ որ առ քեզ երեն, անարգել լեզուաւ խօսեսցին։ Զեռնդ Հատատմամբ՝ յարմարատեան մատանեդ շուռ տուր՝ զգործնականացն անօրինել զանառատուի, իբր կցորդ համագեղուե՛ն ամենաբաշխ աջոյն ա՛յ՝ ած կոչեցար,

Արկից Տարեւոյց՝ եւ տատանց վերջից յօդուած շաղկա
պեցար, յարեալ ի բնէզ ընդ նոսին ի նոյն՝ եւ պատ
շաճական մատունս չափոց աղդողականաց՝ հինդ ըն
դոյն թեց, զի մի՝ եւ երեւելիդ նիւթականութիւն
քումդ տեսութե մատցդ դիտման անդատ եղիցի.
զի ոմանք ատուրդ են եւ զօրաւորք. եւ այլք փոքունք՝
են եւ պիտանիք. կէսք կարճակերպք՝ եւ աղդողականք.
են եւ գողտրականք՝ եւ պատուականագոյնք. զարձել
կարեւորք՝ եւ պատկառելիք։ Ոսկ Թարգմանութիք
սոցին տեսուե՝ ի քէզ են նկարեալ իբր յարձանի
անջնջականի՝ անձն իմ եղելելի, ոգ զի եւ տարր ժա
մանակաց՝ եւ շարունակ հետեւման աւուրցն առ պը
սակ ամին, իբր կանոնաւ իւիք սահմանեալ մա
սամբդ՝ անսխալ եւ անսղոյզելի պահեսցի։

3 Արձեալ սյլ օրինակ հոգեւորական, որ զսիրոյն
յօդուած շաղկապե ի մի առ եկեղեցի, քե խոր
հրդածի. իբր զի առանց բնաւից զուգամանու
թեան՝ կապակցել լծով հաւանականաւ զվերն ընդ
փոքուն, զնասեալ ե հաստուածոյն անարատութի՝
յանուն քի Ժողովելոցն. ոգ ի հաստուն եւ ի նուա
զըմի միոյ յանդամեցս անարգացս պատուաստե լոցս
ի մարմնի, կրճատեալ ինն ե յօրինուած կազմուածե
մարմնոյ քումմե նեկի զգայականի, և չքնեալ ե ըն
տանութի պատկերին յանարգ փոփոխուի։ Եւ արդ
այսպիսեաք, և և բազմաք անզուգական հրաշակեր
տուածք եղական պատկեր այ՝ կշռամբեալ խոտա
ոգի իմ գերի, և թէպետ յատաջին նմանուէն կորոյս
տեալ գաւար պատուիրանին յանցաւորութե՝ ի դրախ
տին կենաց, այլ աւազանին լուսազարդ ընդհինն

զՀոգւոյն փչումն առեալ և նմանութիւն ես կերպա
րանին . և արդ ընդէր կորուսեր զիսառնն երկնա
ւորս , իբր նախաստեղծն երբեմն զվիճակն երկրա
ւոր՝ յադին դարաստանի . ընդէր փակեցեր քեզէն
քեզ զերկինն, և զվերելից դուռն աղեսեցեր . Ընդ
խառնեցեր ընդ ջրոյն մաքրութեան՝ զախտ աղտաս
ուացդ տարժանութեան . ընդէր զլուացեալ զձորձ
վերարկուին՝ դարչելի գործովք զաղբայուցեր. Տիմ
զեղեալ Հանդերձին մեղաց պատմուճանն՝ անառա
կութեն վարուք քեզ արկեր . ընդէր զտանողացդ ը
սից սրբութի՝ ճանապարհատն ժանդից աղտեղեր .
ընդէր կրկնեցեր իբաւադատին՝ զուխտաղանցութի
Տին պատուիրանին . Ընդէր մերժեցար ի պաղոյն
շնորհաց , իբր ջադամ ի ծառոյն կենաց . ընդէր
նենդեցեր քեզէն կամաւ՝ զանստուերս յուսոյն
յարակայութի . ընդէր պատկառանք անհամարձա
կելիք՝ քոյին դիմացդ նպաստեցեր . ընդէր զինեցար
ընդդէմ քո ներհակ , ոչ ընդունարան խելագարու
թեան . ընդէր որսացար ի ծուղակ մահու՝ թողեալ
զարահետն վստահութեան . ընդէր կարթիւ պատ
րանաց ածար՝ Հաղորդ մարմնոյ կենդանարարին.
Ա՜յլ վերստին յուսացեալ ի նա՝ կարդա՛ նմա , ա
պաւէն և լոյս, քաւիչ , նորոգիչ , փրկիչ , կեցուցիչ
և կենդանարար . ողորմած , խնամող , մարդասէր , և
անոխակալ բազմագութ , օրհնեալ յաւիտեանս .
ամէն.

* Ի Ա Ն . Ի Զ .



1 Ե՛ս արդ՝ զինչ գոյ ասել ամաչեցեալս յե՛ս
բեսաց մեծիւդ ահաւորութե՛ն, բայց եթէ
համբանալ, և հող՝ ի բերան եղեալ լռել
՚ի սրտի, քան մարդարէութե՛ն խրատու ահա ՚ի բա՛
բուն կարկառեալ ՚ի յոյս։ Ասկ եթէ զինականս շար
ժողութե՛ շրթանցս բացից բռնադատեցեալ՝ խօսել
կամեցեալ, դարձեալ զնոյն ձայն կրկնակական ե՛
ղերերգութեան լալեաց բազմութե՛ խեթ մտացս
յառաջադրե՛։

2 Ա՛ե արդ՝ ողբակից մեծ մեղաւորին անօրինելոյ
կամաւ առ՚ի մահ՝ զնորին գոչեա՛մ երկրորդե՛
ցից և ես ընդ նմին. մեղայ տէր՝ մեղայ, և անօրէ՛
նութե՛ն իմոց ինձէն վկայեմ։ Հիւսեալ ընդ նմին
զբանս յինաերորդի սաղմոսին, անթիւս գրեմ ըզ
պարտուցս սակ՝ անձինս մեղանաց՝ քան զհիւղ երկրի
հողմահոս փոշւոյ՝ ընդ օդս ամ՚տարածեցելոյ։

3 Ա՛եղայ յերկինս և առաջի քոյ, ընդ անառակ որ
դւոյն պատկառեցեալ՝ հայրենի գթոյդ վերըս
տին դարձեալ՝ թախանձ արկանեմ. զողորմելին ձայն
աղերսանաց՝ արտօսրաթին ողբովք գոչման՝ ՚ի տը
խուր դէմս մատուցեալ առաջի քոյ տարածանեմ՝
հայր գթութե՛ն աճ բոլորից, չեմ արժանի կոչել,
և ո՛չ բնաւին առ այս անուանիլ, ո՛չ միայն որդի,
այլև անպիտան ապաքան վարձկան։ Ընկալ զսո՛
վեալս տարագրական, պարտական վերատուց. և զցաւ

Ծ՛ընօղ անքննին փառաց միածնիդ, իրա-
բանդակելոյ, անմահիզեղն, անեղ, անճ
արձրեալ, հլլոյր, անսահմանին

✻ Լուսն. Խոյ.

Նոյն աչեր մաշկանաց բանի՛ ի խոտոյ արտէ խօտ՝ ընդ ոչ։
† Ի էրսէին յաւելուած հրկին հեծուածք՝ նորին հանդիպին, առ

ողորմութիք յաւիտեանս. ամէն։

քաղցոյս՝ լկանաց նեղոյս նոճազեցելոյս՝ կենանց քո
հայիւդ բժշկեացես. ի՛ եր ընդ առաջ քո ողորմու-
թեամբդ՝ ի սկզբնաւորս ապաւինութեան. զդեղն
դրկեաց և անոխակալ՝ անօրինեալս մեղապարտի՝ ըզ
նախահպատա Տանդերձին ծածկոյթ. աւանդակո-
ղոյս ձերացս աղտեղեալ մեղօք՝ զկնիք մատանւոյն
Տամարձակութիք՝ ամենառատ կամաք մատուցես.
զբարշաւարացս թշնաւորութիւն մերկութիք ոտից՝
պատապարութիք աւետարանական ամրամերքարկու ջ
դեցս կօշկաց՝ ի յօձին թիւնից միշտ ամրացուցես։
Ո՛ զնաարակիդ պարարակի եղինդ երկնոյնոյ, որ ե
միածին որդիդ քո օրհնեալ խակապէս մարդասիրու-
թիք՝ կարօտեալոյս բարեաց՝ նոճ իբրեւ որ մատուցեալ
միշտ՝ և անպակաս մնոյ ի լրութե, յարակից զենեալ
ի սպանդարանի անթիւ սեղանոց անսպառութիք,
բազոյ յամենեսին՝ և բնաւ յիմումբ, էութիք յերր
կինս՝ և իսկութիք ի տորինս, աննուազ մարդկութիք
և անթերի ածութիք, փշրեալ և բաշխի ի մատուռս
անհատս, զի զհամոյնն հաւաքեացէ առ ի նոյն մար-
մին իւրում դվեոյ. քեզ փառք ընդ Նմին՝ Հոյր
ողորմութիք յաւիտեանս. ամէն։

Հացուսցես զնոմա ողորմութիւն՝ հերքեցեալոյս ընդու-
նելոյն՝ առ երկնայինս և առ երկրաւորս։ Ցօնեա՛
զկեալս կորուսեալոյս՝ վերնականացն պարերդութիւ-
առեսարանեա՛ բանիւդ օրհնութիւն՝ զկենդանութիւն
իմ մահացելոյս։ զբարեբաստութիւն կամացդ յայտնեա՛
գովեալ՝ բոլորից դոյից եղելոց։ ստացիր անուն քեզ՝
անձառ, և ինձ թշնամեաս՝ նորոգ փրկութիւն։ կո-
րուսցես զիս մեղսոյն՝ մեղուցելոյս ամբաստա-
նութիւն։ զնեիս Հոգւոյս մահու՝ ջնեսցես կոյսա-
կօք արեան՝ որդւոյդ սիրելւոյ։ վատահութիւ փըր-
կութիւ բարեաց՝ արեամբ քով քո նկարեսցես։ ցոյց
զքանչելիս քո բարեգործութեդ՝ ի ձաշ հարանեաց
քոմ հարազատի։ Ա՛ի փակեսցես դիմելոյս առ
քեզ՝ զառագաստ սրտին՝ կենացդ յարկի։ մի՛ տը-
հեսցես ի բազմականացդ, և՛ի բարեացդ քո զրկես-
ցես։ մի՛ պահեսցես ի գանձարանիդ՝ զնիւթեալ իմ
պատուոյս անօրինութիւ։ մի՛ կնքեսցես ի քսակ բա-
րեացդ՝ զղաղտութիւ իմոց գարշութիւ։ մի՛ երկարս
ինձ զվէրս մեղացս՝ ի յախտալից մարմնիս ծածկես-
ցես։ մի՛ զնոտութիւ նեխուե ցաւոցս՝ ինձ անկակից
մնոյ մնացուսցես, այլ բարձ բանիւ քոյդ ողոր-
մութիւ՝ զփանտութիւնն ապականարար, որ՛ զի զա-
տեալ ի հիւծմանց ախտից՝ առողջութեն պատրաս-
տեցայց։ Նիարաւորեա՛ զբնութեդ հայր, մեծ խոց-
ուածոյս՝ զօրեղ ապեղանիս, կարևոր կործանմանս՝
բարի այցելութիւնս։ Օ՛ի քո եմ՝ ահ՛ր ոգեսէր,
թէ և առ մի նոճադ բիւրս մեղիցեմ, բայց ո՛չ զբ
ըեցոյց Համոյն մեղուցեալ՝ առ ի կենաց իմոց բա-
րերալ՝ ի շնորհ պարդևաց կենաց քոց ապաւինեալ։

զի ձանձրացեալ զքեզ՝ բազմանդակ արդարութիւն է, և
դիտել զզօրութիւնդ քո՝ արմատ անմահութիւն, ոյք և
կանխաւ խակ դրեաց խմաստունն. և դարձեալ՝ սի-
րելդ քո ասէ՝ ամենեցուն, խնայել ասէ զքեզ Տէր.
և դարձեալ՝ մեծ է քեզ յորժամ և կամիս, կարօղ
դառնել:

Այս սաղմոսիկ յոտս սղերսանաց՝ խնդրս առեալ
ասիպ. քանզի ոչ այլ ոք բազմամեղ՝ որ քան զնա՝
ինձ զուգաշարել: Երբեմն որդի, ապա առեալ.
երբեմն միջնորդ խաղաղութիւն՝ այլ ժողովրդեանն,
և յետոյ խաղաց որոշման՝ բազում խոտորութեան.
երբեմն օրինաց կենաց կացեալ, և յետոյ մուրհակ
մահու հաստատեալ, զերկնաւորին պաշտօն ընդու-
նեալ, և զօտարին անուն ծանուցեալ: Ընպատճառ
օգտող. անկարօտ զրկող. անասուելի գող. գրգեալ
տրանջող. փափկացեալ փախստական. սեղանանենդ
սարտուցեալ. անպատասխանի վնասապարտ. քաղց-
րանոյշ հոյհոյիչ. զաւակ հայրատեաց. կտակարուչ
նացն մատնիչ. մոլեխոհ էարեխօս. մոռացօղ երախ-
տեացն. խմաստուն սխալական. ամենագէտ յանցա-
ւոր. ամենապարտ զղջացեալ. տարակուսեալ աշխոյ-
ժօղ. աղաչաւոր կռապաշտեալ. յամրոյին դրձաւոր.
կաղակարծ ընկալեալ. կասկածաւոր հաշտութիւն.
յաղագս յիշատակ. երկբեայս փրկութիւն. չաստակն
դիւտ. ի մանկէ մնացուածք. խարդաւանեալ գերի.
կինակատուր պրծեալ. կամաւոր անձնամատն. տմարդի
յղփացեալ. բազմավրէպ հանճարեղ: Ի յընթացս
բանից երկեակ որոշմանց՝ ամբարեբք բանս արկեալ
ողջոյ և ձաղանաց, մեծ պարսաւ՝ և փոքր դովեստ.

բաստանէ, ոչ էր ընդ նոսա ասէ՝ ածս օտարոտիս,
խաղրեալ յառաջմայն ձաղանօք՝ սատակիս իմն ամ-
բաստանէ, ոչ էր ընդ նոսա ասէ՝ ածս օտարոտիս,

3 Օ արմանամ՝ վհատիմ՝ տարակուսեալ ապշութ ,
զի թէ նա այնքան գթեաց, ինձ զի՞նչ պատա-
հեսցէ. զիարդ անկաս ամբարձեալն. զիարդ սատա-
նեցաս հաստատեալն. զիարդ կործանեցաս կառու-
ցեալն. իբր օտարացաս ծանուցեալն. զիարդ զակա-
տեցաս զաւակն ընտրութե. զիարդ սրացաս մեր
ձաւորն. զիարդ աղօտացաս փայլեցեալն. զիարդ պա
տանդեցաս ազատեալն. զիարդ անօրինեցաս ուսու-
ցիչն. զիարդ նուաղեցաս հռչակեալն. զիարդ ա-
նարգեցաս փառաւորն. զիարդ փոքրկացաս մեծա-
տունն. զիարդ ամբարշտեցաս բարեպաշտն. զիարդ
ամբարհաւաճեցաս ընտրօղն. զիարդ ունայնացաս
պատարունն. զիարդ կորեաց զուխտն՝ որ ընդ բարձ
րելոյն. Պատկառեմ ասել, թէ՝ և ընդ սանդարա
մետականին կապեցաս. զի կայր նոր՝ և կուռց ուստի
սէրն ընդ պատկերաց. վա՛ր էր կամքն ընդ խորհուց:
Օ՜ իարդ ոչ յիշեցաս յանդիմանութիւն սամուէլի՛
առ ասաուղ եղեալ. հնոյք ասէ՝ մեղք են, և ցաս
և աշխատութի՛ ածէ թերապ՛ի վե՛ր. Օ՜ իարդ ոչ
հայրենի յանդիմանութի՛ն, կուռք ասէ՝ հեթանո-
սաց՝ դուք և անշունչք էք, և նման նոյ լեցին պաշ
տօնեայք նոցա: Ցե՛ միայն ածէր զնո՛, մոռացա՛ն նա

զոր ոչ ճանաչէին հարք նոցա ։ Որ է մահամատոյց
սլաքունեայ արձանն փագուելոյ ։ որ ոտիւքն և ան-
պանծալին սիդռնացւոց՝ իգական ամենանզով ձու-
լածոյն ։ որ կանացի կերպին անդրելին խոյատաս
կուրծք զազիր տեսակին, որով՝ ամենայն մարդարէքն
ղանատնօրէնն դիմեցումն անխտրաբար, յանուն էա
րուքէ անժուժկալ դիմին՝ անձածաբար ձօնեալ
մոլէին ։ Տարաս ղեուքիւն բարեբաստուքեն, որ
զնախանձն որսաց ՚ի կորուստ յաղթեալ մեծուքին՝
խմաստից առաւելուքէ ։ գերեաց գոռոզուքին ։
յիմարեցոյց փափկուքիւնն ։ վանեաց արծաթն ծա-
ռայեցուցիչ ։ յոգի դատեցաւ զայրն ոսնելի՝ հին
զէնն կործանողին ։ ՚ի գերկացն ՚այ հանեալ ՚ի յոտս
ստամբակին գթեցոյց ։ մեռուցն մեղկուքին ։ Եմբրե-
ցոյց ծուլուքին ։ արբեցոյց շնայտուքին ։ Որ դիւ-
րապատիր մարմին երկրածին, որմէր ձայնարկուքէ
զքեզ աւաղեցից ։ քանզի ոչ տիրապէս առնս հան-
դիպի ընդդիմաբանուքիս, այլ ամենից սխալողաց՝
կամաւ վերկելոց ։ Ես զի նուաճ է խմանալ, քէ ան-
իրաւ է պարծել յիմաստս մարմնոյ, եթէ ոչ աստու-
ծով դատեալ ընտրեսցի ։ որ զի քէ առ այս պայ-
մանի յիմար զբ լցէ, և ՚ի հասանչին կամս յուսացեալ,
ոչ ևս ՚ի նորոյոց անսուի ինչ կրեսցէ ։

4 Որ քանզի սաստիկս և քստմնելիս ունի տողո-
մն զդարձին իւրոյ յիշատակարան՝ ինքնապար-
տաւն կշտամբուքէ, իբր մեռեալ խոպոպիս հա-
մայն աշխարհիս անձնասիրուքէ, զոր եթէ զիսկին
զբ նկատեսցէ, ունայնուքէն է խմանալի ։ այլ և ՚ի
մտաբանս քաշնայիցն՝ և ՚ի դիրս ազիոյ սիլոնացւոյ,

յորում զնոյնն խրատ ընծայեցին՝ արտասուել ինն յեղանակէ ։ Օ՜ ուր ջան ։ անօդուտ վաստակ ։ անխիտ հետևումն ։ անշէն արշաւանք ։ անկոյսն երկիր ։ օտարին խնամոյք ։ ոչնչից հոլովք ։ բամբասելի բերք ։ անպարծար վարկածք ։ մնոյն անբմանիք ։ աւազափուլ շինուածք ։ ապականացու առացուածք ։ քամահանաց առաքանմունք ։ ինքնամոռ կռիւ ։ ընդ որս յուրում դառ ։ ընդունայնաթոյր քերան ։ վնասակար վախ ։ կորստական շաւիղ ։ վճռակ ձանապարհ ։ կորնծանական կրթութիւն ։ մոլորատարած վարժութիւն ։ հանապազամեայ տեսութիւն ։ ակնոյայրատ պչրութիւն ։ պատնականերոյ կերպարան ։ ախտաբորբոք նիւթ ։ դիւթ նենատեսիլ դէմ ։ յոչնատխուր դէղ ։ յոլովամեղ ծուխ ։ շղթ ցնդելի ։ վաշտու մերձ ի յատ ։ տապար քակտելի ։ ընդվայր աղաղակ ։ անպատճառաւոր ծաղր ։ արհամարելի ատպարէզ ։ անձնասպառ գիր ։ տատակչական եզք ։ անճար մտածմունք ։ տոյժ ձառ ։ զայրացուցանող զրոյցք ։ եռերանաց խծբիծ ։ խեղ լսողութիւն խնդիր ։ ամօթանաց ցոյցք , խայտառակ կանաց յայտնութիւնք ։ առակ ապառնեաց ։ ապաշնաւանաց գործ ։ ըմպահկանաց պատմութիւն ։ հեղգացեղ լոյ օրինակ ։ խորխորատ ծածուկ ։ որս խաւարային ։ մահապուշակ վիհ ։ անյատակելի անդունդք ։ ուղեկցութիւն ապանողաց , յիմարութիւնք բարբանջմունք ։ գարանակալաց վայր ։ խորխուռ յարկ ։ շինուած սասանեալ ։ կամուրջ խախտեցեալ ։ երևոյթ փախչելի ։ խաբօղ շողքորթ ։ անուղղայ մտանիչ ։ ընդդէմ բարձ ։ բեղոյն հակառակութիւն ։ Օ՜ այս ամ մտաւնս բանից խոտանվանական կանոնադրութիւն , ի սիրոտ բնաւից նա

նախասեղմանեաց ժողովոյն՝ կանոնադիր դարձելոց
զղջման. ոմն զի մի՛ պարծեսցի ոք ՚ի մարդկանէ բամ
բասաւորօք զինուորեալ նեռիւք՝ զանձն և զընկերն
խոցոտելով. քանզի կուապրիշտ է քողով ծածկեալն,
որ զկերպարանն միայն ունի, և զոչ ախորժելիս
ստեղծչին կատարէ։

Ա՛ւ արդ նա՝ որ ոչ այնքան մեղաւ, որքան զըղ
ջացաւ, մի՛ խոպան պախարակեսցի. այլ յիշեսցի
այլն այն ՚ի բարի, իբրև վճիռն յուսադրութիւ՛ ՚ի
ապրունէն ոտան դիմելոց, յորժամ հոգւովն էջ յայցե
լութի՛ ածութիւ՛ն անբաժանելեաւ՝ կենագործել
զանդ խոստովանեալն. զոր մեռեալքն՝ ահա կեն
դանեացս անտարակոյս բերին աւետիս. Ընդ որում
մաղթեալ իմ պարտաւորի՛ խմաստութիւ՛ն ոչ ժամս
նելոյ, ՚ի մեղանացն մոռն կարգեալ, բարեբանեալ
մեծիդ պաղատիմ. լի՛ց զնուազդ իմ բանագրութի՛
՚ի յերջանկին Հանձարեղութի՛. Նիւթեսցի՛ն ներ
կայիս Տայցմունք՝ ՚ի բարգաւաճին յարգաւորութի՛
՚ի գերաշխարհն արքային աղերս. այցելութի՛ խընդ
բոցս դիցի՛ քո ընտրեցեալ վեհ արքայորդւոյն, զոր
միածնիդ օրինակեցեր. Յարեւանն կցորդութենէ՝
զքո փառակիցդ ձաշակեցաք. տուր փրկութի՛ քոյոյ
ծառային՝ ամենաշնար զօրեղ ահաւոր, ՚ի ստեղծո
զիդ փառս ամէնցուցեալ՝ զանքաւելի մեղացն ջըն
ջուծին. Ցիշատակաւ խորհրդոց բարեաց՝ ընդ ոզոր
մեալսն նորոգեսցես. որ ամենահամ ախորժաճաշակ
բաղմապատճոյճ առակադրութի՛՝ զծծուելիդ քո քա
րոզեալ՝ ՚ի մտաբան լուսազարդ կտակի եկեղեցւոյ,
ընծայեաց հետս բարութի՛՝ խոստովանութի՛ մատչել

առ քեզ՝ Տ՛ր ։ Քանզի ոչ հեռի յողորմութէ առ
այս ցոյց բանի է խնամալի, թէ անյուսութենն կաթ
ուած չէր անկեալ ի յեռանդն սրտին ըղձից , որ
զնեալ զղջմանն՝ փոքր ինչ կասեաց ։

6 Ո՛դ՝ ի յոշ բերեալ զոր ի քեզ անճառելի բա
րեմասնութիւնք՝ զթութի քո ողջունեացես ։
որով զկոչնաձեալն ի բազում դարուց՝ բամբասանաց
քարաձգութէ, երանութէ վերարժանացո. որ յոք
նահատան արտասուաց եղիւք՝ զմէջ յատակի յար
կին հեղեղեալ՝ ապարանիցն իւր խրախճանութեան՝
աստակակիծն ապաշաւանօք , Տ՛ր կրիցն գերաբա
զանեաց՝ ողորմելի ոգւոյն հեծութէ . զոր ի յաջոց
բանիդ քո արտօսր՝ առ որ մերովս ի յիւրն ախտս
կրեաց, երկայնամիտդ ներողութեամբ՝ միացուցեալ
խառնեացես՝ դրկիած . և զանյարմարն առ նա կար
ծեցեալ զաղմանին բարեբանութէ, ի փառս էակցի
որդւոյդ՝ կնքելով նովաւ՝ կեցուացես զնա քաղ
քութէ՝ ընդ աղքատս Ժողովրդոց ։ Ո՛վ այս պոռ
տիկոս ոմն բարեշնորհ՝ արգահատեր ընդ սղոմանի,
ամփ՛ վարձս վարկուցեալ Տ՛ամակցորդ զուգաձայ
նութեամբ՝ իբր կենդանեօք նովաւ՝ ընդ նմին վա
նորին աղերսել առ քեզ, զոր յաւելուած կարդիդ
անաեսէ ։ Քանզի և օստացոյն ի նմանէ առեղ
ծեալն՝ բաղմահրաշառոն՝ մարգարէաձառն պատմա
գրութէ՝ ածուէն արդարացուցիչ՝ զսղոմանն ողոր
մեալ կարգէ , որ զի անպարտաւ է աղօթելն , քան
զարաբանելն վա՛ նորին ։

7 Ո՛վ որ և եես մաղթեմ մեծ վստահութէ՝ նմանա
կից այսր հեծութէ՝ և զիմս ընդ նմին ընծայել զ-

դոչումն. զի թէ կորուսցես զմեզ դատաւոր ըստ դոր
ծոց, ոչ պահասին փառք քո, զի իրաւամբք քո Հանա
չիս. իսկ եթէ դասցես, այնպէս բարձրանաս, որքան
մեծութեդ քում վայելէ. քանզի յաւէտ օրինաւոր
ներևիս դու երկրորդաւս՝ ողորմածութեբ, քան նախա
հրաման սատակուբէն։ Դարձի՛ր տէր՝ դարձի՛ր քաղց
րութեբ՝ ի խնամս դըթութեան՝ ձրի և ամենատուր
պարգևօք սիրոյ՝ ներելով յաւէտ զորամեալսս
համաշատիլ տագնապաւս տապոյ տոչորմանն անբաժըն
կականի. Զերեն եդեալ փրկուբէ՝ նորոգեսցես վե
րըստին, քաւեալ և պատապարեալ՝ ի մեղսակործանս
խորտակմանէ. Այս քեզ միայնոյ սիզբանդ և անս
սիզբանդ, ընդ սիզբանդ, և սիզբնաւորիդ սիզբանդ՝
նբ երրորդութեդ և միաւմածութեանդ փառք և
իշխանութի՝ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

---

† Ի էրամին յաւելուած իրին հեծութբէ՝ նորին հսկող է, տա
նուն աղէքս մագիստրոսի բանի. Ի խորոյ սրտէ խօսի՝ ընդ աւ։

* Ի նոյն. խրմն։

Ա ւարդ՝ մի՛ տիրեսցեն անօրէնութիք քում
պատկերիս կայսերականի արքայութեանդ
վերնում՝ այծ բոլորից լուսոյ. մի՛ կապ
տեսցէ գառնդն ապստամբ՝ զզարդ փչմանդ ընդրկի՝
ի քո սահմանեալս կերպէ. մի՛ թագաւորեսցէ մեղքն
խափանեալ՝ մարմնոյս մահացուի՝ առ ի դրաւել զիս
ի նոյն. Ձի՛ք իմ թագաւոր առ իշխել ընդոյս՝ բաց
ի քէն ք՛ս, որ անբռնադատ հնազանդեցուցանես
լծոյն քաղցրութե. որ բառնաս զկարիս մեղաց ամե

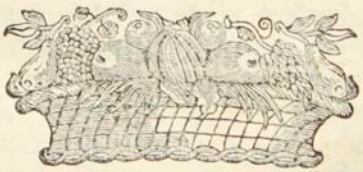
թիւն դործոցն գվնասուրէ, ահա յարիցեն փառասէր
թիւնդ ես ամի, առ որ բան քո միայն ազդեալ՝ գլխոյ
դործել։ Այլ գի՛ւ ոչ է քո ակաոսութիւնն, որ զօրու
խակ է զօրութիւն՝ զինացեալն անդրէն նորոգել՝ ըստ
առաքնութեան պոյծառուն է, քան յանդգնից ըստեղծա
ծոց, որ մեծացուցեր զայս առաքս շնորհաց՝ քան զամ
դործոց քո Հրաշս։ ոչ զերկիւղս խաբուխք՝ զարդուք
և հրեշտակացն պոյծառութիւք։ ոչ զերկիւղս և զը
մարդկութիւս, և որ առ աստ են զարմանութիւք։ ոչ
զահման լսելութեն ծովու, և որ ի նմա են եղելու
թիւնք։ ոչ զանդունդս աղեխուքն Հանդերձ, և որ ի
նմա են անբաւութիւք։ ոչ բարձրացեալ յօրինմամբ
այսքանեօք վիճիւք, որչափ առ քեմ կարեկ ցութի՝
յաստէն քո՝ որ մարդարէին՝ քաղցրութեանց յուսոյ
բարութի, ոչ է այծ խբրև զնս կարօղ Թողուլ միշտ
զմեզ և ջնջել զանօրէնութիւս։ Այհա արդ խնկեալ
են բանք քո՝ ազօրմած, և խոստովանեալ բարեբա
բութիւք։ փառաւորեալ խորք խորհրդոցդ, և երկրպա
դեալ զերկմութիւք շնորհացդ։

2 Այդարև ոչ ոք բաւէ յելից Թարդմանել խօսից
Նիւթական լեզուի՝ ի մասանց այսոր քումդ գԹու
Թեանդ՝ զոր առ քս ցուցեր՝ յօրինիչ։ քանզի և մեծ
խակ է զօրութի՝ զինացեալն անդրէն նորոգել՝ ըստ
առաքնութեան պոյծառուե, քան յանդգնից ըստեղծա
դործել։ Այս գի՛ւ ոչ է քո ակաոսութիւնն, որ զօրու
Թիւնդ ես ամի, առ որ բան քո միայն ազդեալ՝ գլխոյ
նամբ քումդ կերակրեցեր։ որ կարդեալ առ մանեցեր ու խոտ
կենաց անվհատելի։ որ յոգի քո կինքեալ կցորդ
քեզ գրեալ՝ Տօր քում մնասցեր ժառանգակից
պես։ որ յանուն վճռման միշտ յիշատակ քո ջորջը
բանաց՝ առ նոյն բարերար ազօթել Համարձակեցեր,
առեղծ ի ամենից և կեանք։ Այոչ ես ած ամ Հոգ
ուց, որ մեծացուցեր զայս առաքս շնորհաց՝ քան զամ
դործոց քո Հրաշս։ ոչ զերկիւղս խաբուխք՝ զարդուք
և հրեշտակացն պոյծառութիւք։ ոչ զերկիւղս և զը
մարդկութիւս, և որ առ աստ են զարմանութիւք։ ոչ
զահման լսելութեն ծովու, և որ ի նմա են եղելու
թիւնք։ ոչ զանդունդս աղեխուքն Հանդերձ, և որ ի
նմա են անբաւութիւք։ ոչ բարձրացեալ յօրինմամբ
այսքանեօք վիճիւք, որչափ առ քեմ կարեկ ցութի՝
յաստէն քո՝ որ մարդարէին՝ քաղցրութեանց յուսոյ
բարութի, ոչ է այծ խբրև զնս կարօղ Թողուլ միշտ
զմեզ և ջնջել զանօրէնութիւս։ Այհա արդ խնկեալ
են բանք քո՝ ազօրմած, և խոստովանեալ բարեբա
բութիւք։ փառաւորեալ խորք խորհրդոցդ, և երկրպա
դեալ զերկմութիւք շնորհացդ։

Նե՛ր բա՛րեգործ, ի սատակա՛ծս այս կրկին անյուսալի
փրկութե՛ս · զի իրաւամբք ուխտի բարձրասցի, հաս
տատուն եղեալ մեծապէս՝ օրհնաբան աւետեաց քո
ձայն՝ ի քաւելոյդ շնորհ ծանուցեալ, ողորմութե՛
լուսով ուղերձեալ, քան ի ձանձապարհ տեղեծանե
լոյն։ Ո՛ վ ի առ միանն՝ արարիչ միայն ճանաչիս · խակ առ
միւսն՝ առաջնով կոչմամբն՝ և երախտաւոր · ընդ
կերպացուցանելոյն՝ և քաւիչ · ընդ նորոգելոյն՝ և
բերեալ · ընդ հաստելոյն՝ և ողորմած · ընդ կազմելոյն՝
և հնարաւոր · ընդ յօրինելոյն՝ և հեղ · ընդ նկարե
լոյն՝ ամենազօր · ընդ առաջնորդելոյն՝ և լոյս · ընդ տա
ճելոյն՝ հովիւ · ընդ դարմանելոյն՝ խնամիչ · ընդ ողջ
պահելոյն՝ բժիշկ · ընդ ձեռնկալութե՛ն՝ զօրավար ·
ընդ անպարտութե՛ն՝ թագաւոր · ընդ արարչութե՛ն՝
քաղցր · ընդ ամենատուր պարգեւացն՝ առատ · ընդ
միշտ անապական՝ ներող · ընդ ոչ բարկանալոյն՝ անհա
կալ ընդ կրեցեալ վշտակցելոյ՝ ծածկագէտ · ընդ յան
ձանձելոյ գթոյն՝ ապաւէն · ընդ գերբնական գործ
վոյն՝ ճա՛ · ընդ անապատ բարութեանն՝ օրհնեալ
յաւի ։

Յ Ա՛րդ՝ ոյ՛ ստեղծեր մինչ ոչն խակ էի, և ծնուցար
ինձ գոյացուցիչ, և այժմ զհոգի մոլեռոլիս մար
մնոյս տատաւարաբար՝ յարդարեա՛ անդրէն վերըստին
յանարատութե՛ մանուր սրբութե՛ նախնի լինելու
թեանն · զի բաղմասցի առաւել ածեցուն եղեալ՝
յաճախ տո՛ւրս քո՛ անսահմանելի. բոյդ պարգեւելեաց՝
նորոգ ներկոյիս, քան զանցելոց ինոյն ըստուերական
նայ ։ Ա՛յս ընդ ձառելոյս զիւ՛ս մեղաց՝ որբան
մատաց թեւս ընթանայ զանբերելիսն հիշատիլ, ար

դարացույց յանուն քո Տէր ։ և ի պատմելս ինձէն
զանձին իմոյ բիծ, և դու Թողեաս զամբարշտութիւն
բազում մեզանաց խոստովանելոյս՝ Տէր զոր ծնիկատես
ամենափրկիչ զի մի՛ ծայրագոյն լցուիցէ առեւտուրս,
դարձեալ նախնւոյն կարօտացոյց՝ երանելով սաղմո-
սիւն՝ զնորհօք փրկեալն միրտուիթեն։ և փշուք մե-
ղաց յոգւի խոցոտեալ, ձեռն քո մխեացի յիս առաքելա-
պէս այժմիկն վերատին, ծանրս առնելով զբեռն պարզ
տեաց՝ քան զբաղցրութի պարգևացդ։ այլ ազատեա՛
զիս օրինաբանեալ Տոգւովդ սրբով, աղաչեմ զքեզ՝
տէր ամէն, յօրինաց մեղացն և մահու ։ Վասն լեզի,
թէ անկցի ընդ տկարութիւն սահմանաւ Հնմարտութեդ
ծագումն՝ իբրև զգրոյն օրինակ։ քանզի ուր քաւու
թիւն է Թագաւորեալ, վտարեալ են մեղք։ և ի խոր
խոյս կենդանի բանիդ, ոչ է յուսահատութի։ և ամբար
ձեալ քոյոցդ Հնորհաց, Տալածեալ են պարտիքն ։ և
մերձ դոլով ձեռինդ այ՝ ոչ գոյ անհնարութիւն, այլ
ամենևին լուսաւորութիւն, բովանդակապէս զօրութիւն,
անպարտելի կարողութիւն ։ Վասն է փրկութիւն։
կենդանութիւն ։ նորոգութիւն ։ ողորմութիւն, միանգա-
մայն և քաղցրութիւն ։ արքայութիւն ։ անեղծութիւն, և
փառք յաւիտեանս ։ ամէն ։



* Բան · Ը ·



Ա Ղ արդ՝ զանգղ որպէ՞ս ոչ է առանց քէ՞ ոյ՝ ոգւոց վերկուէ, և ոչ առանց սեռման աչաց՝ առ լոյս զսիրարձուելոյ, և կամ առանց արուսեակին նշուլից՝ արեւու երբեք զարդարուելոյ, այսպէս և ոչ առանց խոստովանութեանն ծածկութիւն՝ և սուգտանաց անձին՝ քաւութիւնն։ Ո՞վ է զինչ օգուտ քեզ է մաքրութիւնդ, եթէ ընդ փոշ ըհսեցոյն գաստեցիս։ և կամ զինչ վնասեցեն զնա պարտիզք, եթէ ընդ մաքսաւորին գովեցայց։ և կամ թէ ասի պարսաւեալ՝ մարդարէն յովելէլ երիցս կըրկնել զանձինն երկուքի։ և կամ զի՞ գուցէ սբ՛ն դասաստան՝ առ ի յիշատակ աւուրն մեծի։ և կամ իբր արդեօք անմաքուր խմասցի շրթամբք հասցի՝ հեռին ի գործոց տանն իսրայէլի։ և զնարդ ած՝ պարտաւոր պաշտի ադամեան մարմնովն՝ խմոյս կարէ կիզեալ յանցաւորապէս առ Տայր աղօթել։ և կամ յոյնս թարգմանի առած առակին, թէ սիրտ խմասա նոյն՝ ի տան սգոյ, և սիրտ անմտին՝ ի տան ուրախութեան։ Ո՞վ ի որ զսխալեցն ադամոյ՝ անձին իւրում ոչ գրեսցէ, և զնեղս ամենից՝ ինքեան ոչ հայ մարեսցէ, իբր երջանիկն պղբսիից զՏարցն, կորոյս զիւրն արդարութի՝ ոչ անախտակիր գոլ բնութեա. և ոչ բերկրի սիրտ՝ առ զսիարձութեն երեսաց առ տեսք յուսոյն, ըստ ասացելոյն, եթէ ոչ յատաքելոյն քէ ուսեալ՝ ամիւ ահն ըստ ոյ սրտմեսցի։

2 Եւ ըստ՝ ըղձալի է ինձ յաւէտ առատանալ խրատն Տեառն՝
նորոգ ընկալեալ՝ հոգևոր հանճարեղին, զոր
աւրն իսկ երկրորդեաց, երթալ նստել ՚ի յառաջին
բարձին Տպարտից ընդ ամբրշտացն նանրախորհուրդ-
ժողովելոց. ուստի դաւիթ և երեմիա՝ ուխտիւ կաշ
նուն սահմանն Տառատեալ հրաժարեցուցին, այլ
ընդ ղղջացեալսն սրտիւ՝ պատկառեալսն մեղաց՝ և ՚ի
դառնառանց մեծին պակուցեալ ահիւ Տառուց
մանն, յեռնոցն Տաւասարեալ աստէն ՚ի յերկրի կաշ
մաւ խոնարհութեամբ, ուստի բարձրեալն ածէ պարս
ըեալ բերկրի. որով ընդ նախադասեալսն ՚ի բազմա
կանան երանութեամբ Տամարձակեցայց, թէ եա՝ և թէ
նա՝ Տեռևեալ սովիմբ. Եւ ըստ զերծեալ ՚ի բամբա
սանաց բանի մարգարէին, որ ՚ի վէմս ոմանս ակնար
կի, մի՛ յիս ասէ՝ մերձենար՝ մաքուր եմ, և ոչ զիս
տեսանիցէ. Եւ ըստ զանկշիռն խոնարհութեամբ երջան
կին դաւիթ՝ ինձ նպաստ առեալ ասել ընդ նմին,
ես երբեք զանաստուն Տամարեցայ, Տերքեալ ՚ի զգայու
թեամբ. և Տասին չարիք ինձ շուրջանակի. և նեխեցան
և փտեցան վէրք իմ ՚ի յանզգամիս անբժշկութեան,
Եւ զայլոց ոմանց ընտրելոց ՚ի յաստղատեսանէն՝ զկաշ
մաւոյն կշռամբութեամբն մեղապարտուբ՝ անձանձն
անապատից. ընդ որս և զերզերի մեծի քահանայի զաշ
սեցն՝ ես ինձէն առեալ բարբառիմ, թէ և ոչ զբ
րեաս բառական կցեմ Տամբառնալ ՚ի վեր առ քեզ՝
աստուած.

3 Եւ ըստ՝ ես ձգդրիտ պատկեր ամ երկրի՝ զիմն խառ
նեալ ընդ նոցին պարսիս՝ և ՚ի նոցայոցն զառ իս
դառնութիւ կրկին առաւելեալ, նոքօք հեծեծեցեալ.

թէպէտ և չէ՛ ինչ պիտոյ գարշութիւն գտանոյ՝ գար
ձեալ տգեղութիւն։ Այս արդ մեղայ՝ զի անմտութիւ
գործեցի զոչ հաճոյսն քո՝ բազմիք սխալեալ յանցա
նօրութիւք. նայեա՛ յիս գթածա՛ , ոչ երբեմն յոտնա
ցութիւն լմբռնեալ պետրոս՝ զի յոյժ ունայնացայ։
Ուստաւրեա՛ ինձ զողորմութիւդ քո ձառագայթ՝
անճեւնին բարերարութիւն, զի ընկալեալ զօրինութիւն
քո՝ տէր, արդարացայց կեցից և մնքուր հղիզ յան
ստեղծիչն քո՝ խնդ լկողաց։ Ձունիմ համարձա
կութիւն զիեղտակարտ ձեռինս հաստուածա՝ առ քեզ
տարածանել, մինչև մատուցես զօրինելդ քո զաղ
ինարդութիւնն դատապարտելոյս։ Այդ՝ յաղթեա՛
վերատին խնամս յամառուք՝ քոյին հեզութեամբդ
առ իս ժամանեալ մարդասիրապէս. և զնոմն յամե
նայնի ՚ամին քո կարողութիւդ, զառաջինն ջարիսն՝ միջ
նոյնն և վերջնականաւքն թոյղ ինձ՝ հընարաւոր անչ
հասից՝ քո՛ թագաւոր լուսոյն արդարոց։

4 Ձեմ արժանի յիշել զանուն քո օրհնեալ, զի վը
նասակիր եմ բարեգործիդ՝ մանու հարուածոց։
Այդ կինքն . առ շնորհն . առ միջոցն . առ պարգևն .
առ աւանդն . առ ձիրն . առ անունն . առ որդեգրու
թիւնն . առ պատիւն արքայական . առ պատկերն . առ
դրոշմն . առ օծումն . առ ձոխութիւնն . առ համարձա
կութիւն . առ ընտանութիւն . առ կեանն . առ լոյսն .
առ երանութիւն . առ յոյսն . առ փառսն . առ անխոչ
նարհելի բարձրութիւն . առ պահն անկասկածելի . առ
խոստմանն ծածկեցեալդն , որ քեզ՝ տէր քո՛ , բազ
միք աւետարանեցաւ ինձ յամառելոյս՝ խիթխ և քար
բխս՝ ունկնդրելոյ և լսելափակ անլուր ականջաց .

լութեանցն բարութիւն. առ եղբայրն որ հարազատ է եթէ, ուր գահիճ եթէ, անցաւոր է ընդ ինքեանս և իւր բանին՝ նանիր է զօրութիւնն. առ իշխանս երկրի թիւն. առ մարդ որ եղծական է եթէ, ընդ ակարուե եթէ, սուտ իցէ փրկութիւնն առ յուսոյն վստահու և աղաղակէն. առ մահկանացու բանական մահացու ամենապատիր է եթէ, ընդունայն

Եւ արդ՝ առ երկրածին որ պաղատեցայց տըր

*Ի Յան. Ի՛՛:

նոյն աշէրս ծալեանայ բանի. Ի խորոց սրտից եւօք՝ ընդ այ.

ամէն.

և ոգւոյ. բարեբանեալդ յամենայնի յաւիտեանս.

և մշտնջենաւոր գովութիւն, և ինձ պատուհասելոյս ի քէն՝ խնամակալ, քաւութիւն և ողորմութիւն և բժշկութիւն. օգնութիւն և պահպանութիւն սրտի անձառելոյս քո սիրովդ, զոր գրէին իսկ մեծ է, և նշանակելն ապրապիելի. Վասն արդարութի և փառս պագեալ գովել քո բանիդ. որ դու իսկ երևեցար ամբարշտեցայ՝ և ոչ լսէայ խոստովանեալ և երկիր անիրաւեցայ, վա որոյ և եղծայ, զեղծայ՝ յանցեայ օրհնեալդ ի գիտութեան, մեղայ քեզ՝ անօրինեցայ պաւոր կործանելոյն, մերժեալ ի կենաց՝ ընդ մահ կա պէչին՝ ծառայ կարդեալ ապականութեան. Եւ արդ՝ դու միայն իրաւակշիռ և ճշմարտադատ բարեբար որ միշտ յառաւելութեան քումդ բարութեանդ՝ յոլով պաւիկ յաւէտ քան զոյն չարիքն իմ յաճախեալ՝ իս

կարծ է կամելոյն առ անձինն անդորրութիւն. առ
Տայլն իմ երկրաւոր է՛ր է, պակասեալ են խնամն
կանքն ընդ առաքեալ նուազութեն. առ մայլն իմ որ
երկնեաց է՛ր է, կատեցան դէմ ութիւնքն ընդ նահան
ջել կենդանութեն. առ թադաւորութիս աշխարհի
այդեօք, որք զմահացուցանեն միշտ արհեստաւո
րեն, քան զկենդանարծելն. այլ առ քեզ՝ բնութեար
աճ օրհնեալ՝ է բարձունս, որ կենդանի ես՝ և զկեն
դանութիւն առաս ամի. որ և յետ վախճանին զօրես

անեղծապես նորոգել.

Եր է՛ր է վախճանումք՝ ի քէն, դու զկնի ընթա
նաս. է՛ր է տկարանամք, զօրացուցանես. է՛ր է
վըխկիմք, շահիլ դիւրութե ուղես. է՛ր է պատ
կառեմք, քաջալերես. է՛ր է ախտանամք յանձն և՝ ի
մարմին, բժշկես. է՛ր է դաբշանամք մեղաց, մաքրես.
է՛ր է սուեմք, զո ձշմարտութէդ արդարացուցանես.
է՛ր է յանդունդս նեղըքինս սուղեալ գըտրկեմք,
յերկինս ցուցանես. է՛ր է՛ ի կամաց մերոց ոչ դառ
նամք, դու դարձուցանես. է՛ր է մեղանչեմք, ողբաս.
է՛ր է արդարանամք, ժպտիս. է՛ր է օտարանամք, սը
դաս. է՛ր է մերձենամք, ուրախանաս. է՛ր է տամք, ընդու
նիս. է՛ր է յամրանամք, երկայնամտես. է՛ր է մեք ժըխ
տեմք, դու առատապես շնորհեալ ընձեռես. է՛ր է
լքանիմք, տրտմիս. է՛ր է արիանամք, խնդաս.

Ըսկես Հարիւրորդ երկրորդ սաղմոսն օրհնաբան
Հրաշաւորական՝ զվհատեալս զսիրտ սփոփէ, և
մեծ յոյս կենաց աւետարանէ առ փրկութեն Տեա
դէս, որ յաղթականն է դիւաց, և տարակոյս բանի
սարկուէին. որ իբր զնաւին նորունի նշան բարեբաղդ

պանծալի պատճէնափառ՝ անխոնարհելի բարձրութ
լուսոյ և անպարտելի վերնոյն զօրութ՝ կանգնել է
ախոյեան անվանական և անշարժական՝ ամէն յաղթ
տեառնական՝ ընդդէմ անբարի բարուց բռնութեանն
բելիարայ. որ ունի յինքեան պանձա հոգևոր օգ
ուից գիտողաց մտաց՝ ընծայեալս զպարտուցն մահու
և զլուծուածն մեղաց, և յոյսս կրկինս՝ յերկուս յայ
ելութեանս, և զնորոգումն խոստման անեղծուեն ար
դարոցն, կանոնս բարեհրաւէրս և կենդանատուրս՝
գրեալս հոգւովն այ. ոչ ամ իակ երգ սաղմոսացն՝
մեքուր սրտից է տեսանելի կատակ կենաց մարդկան

Նկարեալ.

4 Ո՛Վ ԹԷ ՚ի նախնուածն տկար կերպարանն՝ զայս
աւետիս և վճռաւորութիւն ընդդոգեալ ունէր՝
կործանման մահու նախաժաման մեծ աւետագիր՝
և կեանս երկնակրօնս վերնակենցաղս՝ միշտ անձայ
ռելիս. և այն ընչական գիրն, և յեղանակաւոր օ
րինակն, և պաշտօնն դատապարտիչ վճռաւորեալ յան
ցաւորացն, և խափանելի կտակն երկրային, և տկար
հաշտարարութիւն միջնորդացն, և թերութիւն բանից
մաղթողացն. ՚Ի՛ր զի Թէ մանաւանդ փրկութիւնն խոս
տովանելի է, անտուտ վկայեալ յետ այնքանեաց մե
ղանաց անբժշկականաց. որ արեամբն արդարոյ՝ ելից
զնոսիրեալն մեծի Թագաւորին հրաշանուն քաղաք
հոյրենի, լուտ մարգարէիդիր անտուտ պատմուէն.
որ և զմեծն իակ տեսանողաց՝ բազմերախտիս ձեռն
կալութիւ՝ խնամողութենն պաշտպանութեան՝ նախ
նակերտ յարկին տեսչութիւ, մանկավարժ ընչական
և նախանձ, մեքենայիւ մահու սղոցեաց, ՚ի յերկուս

մնասուն խղեալ՝ դժնդակ տանջանաց մատնեաց, իբր
խորհրդով առաւտամբուխն՝ զյուսոյն փրկանակ կըն
դունել։ Ի որով զջար յաւելուածն մոլեգնական՝ ըզ
քրեական վերնամարտուն ի բարձրեալն յանդըգ
նութիւն։ քանզի ոչ պահակաւեաց երբեք զտեղիս
ղին պատիւ և զանուն՝ յիւրաքնական խորանէն մեր
ժել։ Տալածեալ ւայ հոգին, բեղխարոյ զանձն դա
ւանեաց։ Ի անոր ընոյն տաճար տիրական՝ ինկար
կուխեան հաստատղին սահման՝ հոչակաւորն երկրի
տեսարան՝ զարմանալիքին ազանց արքարան, ուր առ
սիլք հրեշտակականք և ածոյին հրամանք յաղթո
ղականք՝ լուսաւորապէս յայտնութեամբ ազդեալ
երևէին, զոյն վայր երկնանման ահաւոր պատչէ
լատես, քանզոյ ումեմն քառադիմակի՝ նախանձաւո
րու պահակերի՝ աւերածոյն անապատն, պաշտօնեաւեղ
գարշելի և դիւահնեաձեր զոհարան պատրաստեալ
կազմեաց։ Ո՞ր երկեալ զարքային երկնաւոր՝ ի յար
քայականն կայից։ զամենահարուածան՝ ունայն ի ըն
տացուածոց իւրոց։ զանուանէրն՝ անհանգիստ և
թափառական ատանաւել։ Ի հեղգեբուղայ ձեղուն
նիւթաւել, և զանունն ահեղ՝ վտարանդի արարեալ
գերի տարեալ զաւանդ գովելոյն, ողբալի՝ զողոր
մածին մասն նուաղեցուցեալ։ աղուեսուն փոքու
ապարանք՝ զորոն լուսոյ կարգեալ, և բնաւից ու
նողին՝ և ոչ գլխոյն տաղաւար յիւրոյնոյն եդեալ։
Հատեալ զցանկ հզօրին, բախտից հմայիչ՝ զսեղանն
մեծախորհուրդ արեանն սրսկման՝ երևեցուցեալ։
Ի այնեալ հեռս բազումս՝ ընծայելոց ի գայթակ
ղեալ։ Տալիճ կորստեան՝ հօտին սատակման։ Մոլո

Օրհ
քո, գովեալ յաւիտեանս. ամէն։

Դասապարտելոյս անմահութեանց պարգեւաց տուիչ
դասապարտելոյս անմահութեանց պարգեւաց տուիչ
հեսցես՝ ի փառս քոյդ բարձրութեանդ և ի վերկութիւն
մանակաց. և զբուռն յաւսոյն մահից անփակելի պա-
ձառս և անվրդելիս՝ ի յաղգս տոհմից և ի դարս ժա-
բարերար, բազմացուսցես կարդեսցես գովեստս ան-
դասորութեանդ վերստին պարգեւեալ տուեալ. զի քեզ
նոցա. Այս նոր քաւութիւն մեղաց, և արքայութիւն թո-
մարգարէիցն գունդ ոչ էր դիմել, զի սպանօղ էր
աղաչել, զի վնասապարտ էր առնա. առ մերձաւոր
փոխանակեալ. առ մովսէս ոչ էր կարդալ, զի անքաս
ւելի էր պարսիքն՝ որ առնա. առ ահարօն ոչ դուլ
ապաւինել, զի ընդ գարշութեան ձուլածուին էր
տաճիկ էր նորին. ի քահանային ոչ էր մերձենալ,
զի պղծեալ էր զնա. ի տապանակին ածագիծ ոչ էր
զի նզովեալ էր ի նմանէ. խորհելիս ոչ էր պարծել,
թացեալ էր ի նմանէ. խաչակաւ ոչ էր աղօթել,
կցորդակից սպանօղ, Ուր ածծ ոչ դուլ դառնալ, զի
դաւաճան. մերձաւոր վտանիչ. հարազատ սատակիչ.
բազմալի՝ սուսերաւ մահու խողխողեալ. Նաանի
նամ՝ հայհոյեալ և թշնամանեալ. և զաղօթեկերացն
պահիւն՝ որ զաղբոյութեն փառս ընծայեաց
Ուրեան սասցեալ գոմունս չարեաց, որս զայ
Նոկիցն դաւթի.
Նիցն օրինաց, հայր ունելով զմեծն եղելիա՝ զնմա
րութեն բառն վարդապետ. և այն՝ դիտութեն կրօ

Ա էրսին յաւելուած էրկին հեծութիւն՝ նորին հանուիլ, առ նոյն աղբիւր նալեանաց բանիւ՝ Ի խորոց սրտից խօսիլ ընդ ։

* Յան. Ի.

1 Որպեսզի տիրապետ ի քրտամբէ էութիւնէ, անշահմանելի եւ անփոխադրելի, իսկապէս բարի. պաշտօն ինկելէ, եւ երջանկութեան խոստովանելոյ համ երկրի. երկոյն յուսոյ ամենապատրաստ եւ ուժգին. դիւած ողորմած, որ ոչ պահես ոխս բազմութեան ամաց մեղանաց՝ քթթել ի սէր. որ հրաշատուրս զարմանալիս՝ գերբան զհամ աղէնս նախնեացն՝ անսահման առաւելութիւնք՝ կրկին ընդ միոյ տաճկեցաւ հեղուլ զողորմութեան վերնահոս վտակս ամենախնկաւորս ի շնորհաբաշխութեանս նորում. Լաւ զանուանս զմուսս լուսաբանի պատուհանին անձկութիւն նշուղիցն ազատականաց, չափով դխտաբերեցեն ըստ սողմոսին, եւ իւր իսկ նմին, եւ ինձ ընդ նորին՝ բացեր ընդարձակեցեր թշնամասցելութեան զազատատան անձրպետութեան երկնից ողորմութեան՝ ձրի պարգեւացն ածականաց. զոր ընդ մէջ իմ մանանայ բոյր աւետաւորս յիշատակաց, եւ ի ինուանս զայսր տուր հորութիւն օրինակաւ նկարագրեր՝ զդարձարուքն առ իս, եւ ես դառնամ առ ձեզ եւ յորժամ դարձցիս եւ հառաչեացես, յայնժամ կեցցես. Ա՛յո զի եւ զաղ ջամբլին սեռութիւն գունոյն՝ փոխարկել ի ձեռն պոյծառութեան. եւ զարանցն արեամբ ներկեալսցն՝ յիշ զանակել ի պատահումն գեղման, ըստ հոսոյեալ եւ զաքարիոյ. եւ ի մէջ բարկութեանն՝ դարձեալ զայդ ողորմութիւ. քանզի անապատանալ քաղաքացն իւրոց, եւ

և դարձեալ բնակիլ. և ձանապարհացն ամայի լինել
ի քաղաքէ մարդկան, և անդրէն հետևիլ. և լքանիլ
ի սովոյն ոչխարովք, և դարձեալ զօրանալ ձեռամբ. և
գնալ այլ ի տեղի իւր զսպրացմամբ, և դառնալ ողոր
մութիւն. ըստ ներողութեան զնչան, և ի միջ սաստիցն
սպանեալացն՝ կրկին պաշտպանութիւն, և ի սրոյն
խռովութիւն յուզումն խնամոյ զթութեան։ Այս մար
գարէիցն ձայն խնկելի, որ զօրինեալդ քո գալստեան
զազատարարդ հրաման կանխաւ ազդէին։

2 Այս զոր չէ բանիւ նիւթեղէն լեզուի ընդ թիւ
արկանել վա՛ն անբաւութեան. փաքունք են և
նուազունք օրինակք և նմանութիւնք, հինք, և ժա
մանակաւորք՝ առ աւետեացդ քո յայտնութի, և խա
չիդ փրկագործութիւն։ Որ յամ վայրի կառուցեր
զնորանն վկայութիւն արեան քո ուխտի, որք մեծա
բարբառ միշտ աղաղակեն՝ քան զհատակինիք մահուն
հաբելի՝ զսպիանակ բարեաց քոյմէ հանդիսի,
կեանս կրկինս և անմահականս՝ շնորհաց, սկզբանէ,
յարութեան, նորոգութենէ, առ քեզ ընտանութենէ,
ընդ հոգեւոյդ սքեայ միութենէ. քաւութենէ. ազատու
թենէ, լուսաւորութենէ. միանձնեանաւոր մեքրու
երանութենէ. ընդ վերնոյնոցն կցորդութենէ՝ անկա
պուտ փառաց. ի շրթունս մեր ձայնիւ՝ բարձրելոյն
հաշտեցուցիչ բանից աղաչանք։ Այս զոր ահաւորն է
ասել, կարդեմ աստանօր՝ յիշատակ եղեալ մեծիդ
երախտեաց՝ ածխ իսկ լինել ընտրութենէ շնորհին, և
ընդ հաստատիդ միանալ՝ տէրունի մարմնոյդ ձաշակ
մանէ, և ընդ լուսոյդ կենաց խառնութենէ. զոր կա
տարումն երջանիկ խոստմանն, ըստ պօղոսի բանին,

ոչ ունէր օրէնս։ Այլ դու փրկութիւն եկիր հոգւոյս
նիզ քո հարստութիւն արարիր, և կատարեցեր զմա
սոյն յերկարաձգութիւն, որ առ քեզ պահեալ անհա
մառօրէն քաւիչ ասի։ Այս քեզ փառք ընդ հօր
քում՝ ի գովեստ բարեբանուեն հոգւոյդ քո սրբոյ,
յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

---

† Ի երեսին յաւետարանին լինին հետևեալքն, նորին հանդերձ, առ
նոյն աղբիւր յաղթանաց բանի։ Ի խորոց սրտից խոստ ընդ ած։

* Լուսն. Ոտից։

1 Տէր զօրութեց՝ բոլորից գոյից թագաւոր,
օրհնաբանեալ ողորմութիւն՝ ած ահեղութեն.
Որ յաղթես սահմանի լայնատարած ըստ
ձակութեն. ամ անբաւութեց գութ ես ողբանութի.
մինչ ղկարծրն քեզ հնազանդ է, և լոյծն քեզ
պնդակազմ՝ չի՛ք քո իր անհնարաւորական՝ յաղթող
զօրութիւն ահեղ. հուրն ցօղ լինի զովական, և
անձրևն՝ բոց կիզանողական. Ո՛վ քարն բաւես ցու
ցանել կերպարան ազդման, և զբանականն դնես ան
խօս և անշունչ արձան. Ո՛վ պարտաւորն ողբեալ՝
պատուական առնես, և զկարծեցեալն մաքուր՝ իրա
ւամբք քննեալ դատիս. Ո՛վ մատուցեալն ի մահ՝
բերկրութեամբ բարեաց արձակես, և զամաչեցեալն՝
զուարթ տեսութիւն օծեալ՝ դարձուցանես. Կանգ
նես զմանանեալն հողից գլորման, և զսասանեալն՝
ի վաստահութի վիճդ հաստատես. Ո՛վ ախտացեալն
բազմահատաչ՝ երկնային կարդեաս, և զսուաղատեալն՝
դարձեալ անդրէն ի յիւրս նահանջես. Այս յորժամ

ապահին առ՝ի մէնջ բարիքն, զառաւել զարմանալիսն
յայնժամ ներգործեաս. քանզի վա՛ր քո գիտեաս թո-
ղուլ զմեզ՝ և ջնջել զանօրէնութիւնս, և քաւիչ լինել
անիրաւութեանց՝ և զմեղս մեր ոչ յիշատակել, ըստ
եսայեայ և երեմիայ։

2 Ա՛յլ առ ընդ նորոգ փրկութեան՝ բազմաք դոհա
նութեամբ հետևեալ, ի յաճախութիւն անբաս
ւիցն՝ լուել առ ամին խոհոյն կարկեցոյ. քանզի կրկի
նեալ զառաջդ անապատ բարիսդ, որ ի՛քէն առ իմ
յամառս թշնամութեամբ, քոյին աղերսիւք առ քեզ
մաղթեցից, յարմարեալ դարձեալ ի նովթս բանիս
զառաջ ողբերգութեամբ այսր մատենի, լոյից Թախծու
թեամբք և հեծեծանօք։ Ա՛յլ առեալ խառնեցից
ի տո՛ղոյդ հաճութեամբ, ընդ ցաւոցն՝ զդեղն. ընդ
վհատութեանն՝ զխրախոյսն. ընդ յուսահատութեանն՝
զյիշատակդ անուանն հաստատողիդ. ընդ սիրտ թեանն՝
զսփոփանադ. ընդ խմուսն դառնութեանն՝ զքաղցրու
կենարարիդ. ընդ պատիժ օրինին՝ զնորոգն. ընդ պար
սս անիծ-իցն՝ զաղատարար օրհնութիդ. ընդ մարմնոյ
մահուն՝ զյաւիտ նորոգութիդ։

3 Ա՛ռաւաւամ հզօրիդ բանիւ, ուսոյ վկայեմ. լուր
լռութիւն սրտիս՝ տէր յի՛ս, որ ինչուան է առ քեզ
մեծութեան ձայնի երկար դոչելոյ. Ալ որ մարմնակից
և պատկերակից մեր եղեալ, և քահանայապետապէս
անօրինակդ՝ զօրինակին խորտակել զուշ, ընդ զնե
ման մահու անասնոյն՝ բարեբանեալ մարմնոյդ նը
խիրամբ, անմահապէս միշտ մատուցանիս, և աննը
ւազաբար քաւութիւն շնորհես. ոչ սակաւամեղիցն
միայն, այլ և որոց հատեալ է ակնկալութիւն առ ես

կենաց։ Օ՜ի որքան զօրէ մարմնոց անդամոց առ
մեղս կենդանութիւն, թէ և բիւրոց ամաց ունիցի
յերկարաձգութիւն, յորժամ ածդ բոլորեցուսն վե-
ասորին՝ կամաւ և յօժարութիւնէ զնոսա ընկալեալ,
մահու համբերես բաշխեալ ի քաւութիւն։ Օ՜ի ո՛չ
եթէ մեքրութեդ աղբիւր՝ պաշտամանդ այլ մահու
յօրըստօրէ կատարիչն, այլ կամաք քովք՝ հոգւոյդ
գործակցութեդ՝ ի հաճութիւն հօր՝ և ի մեր հաշտու-
թիւն ցանկ մատուցանես։ Ոսկ եթէ ամենիցդ ած
անքննին՝ խմովս վէ՛ իմ առ իմ փրկութիւն, ի դէմս
իմ, իբր թէ ընդ քոյդ էութիւնէ ես իցեմ մարմնով՝
պարտնակողիդ կցորդ միացեալ։ և դու բարերար,
յաղագս իմ՝ ի յիմս կերպի փոխանակեալ, ընդ ի-
մում պարտեաց և մահ ընկալեալ անպարտդ՝ զմէ
հապարտիս վնասուց պատուհաս, և՝ ի յիմ անուն յան
ցաւորսդ էս, ոչ թէ կամաւ ընդ քեզ ես կրեցեմ,
բաղումն մեռեալ՝ և մնաս կենդանի։ ո՛չ ուրացող
զգեն ձեռօք, այլ դաւանողացդն հաւատովք ածանիս
նոր իրեալ, և՝ ի մասունս անհատս բաշխեալ։

4 Ոսկ ո՛ն ողբասուր՝ չաւատալեցն պաշտօնատար.
ածդ ինձ և անկշռելի առ սմին դատէր՝ անյար
մարագիր անձին յուսադիր, հաւատամ զփառս և
զերջանկութի՛ն, քանթէ մարտիրոսութէ խոկ՝ թո՛ղ թէ
ողղութէ իմս թշնառութէ՝ յանցաւոր մարմնոս
վերհանման ընդունել։ Ոսկ զանճառութի՛ն խորհրդոյս՝
այսու գիտեցի։ դաւանէր խոկայն, որ զի և մաքրոյն
անձինք առանց նոր իրման այսր չիշատակի՝ չէ են
խոսափէս կատարեալք խոպառ, եթէ ո՛չ ընդ այս հը
բաշակերտութէ մեծութէ՝ հոգւով խառնեսցին։

Այս թէ մեղաւորիս մասին, երկին մատուցար բա-
ժին ասելով՝ յուսայր, իբրեւ այն՝ թէ ես ինքն եղեր
ձշմարիտ, դրաւեալ զիմն դաժանութիւն ընդ քում
համեմելոյ թէ, պատարագեալ քոյինան իւր զանդուա
ծոյ նշխարաւդ կենաց լուսոյ։ Այսու ամենայնիւ երբեր
նատանն նախանձուէր բարեշնորհութիւն՝ անհընարա
ւոր ախտիցն ձարակ՝ զմոլիսն եւ զարիւն իւր բաշ
խեաց ի քաւութիւն, ի վեր կարծեցուցանէր քան
զնահատակի վկայելոյ արեամբ կատարմամբ։ Յու
սոյս օրինակ յարդաւորութիւն դրել զնս ի փառս,
այսմ փրկանաւք հաւատալ երևեցուցանէր, քան թէ
քաւելոյ եւ ողորմելոյ եւշնորհելոյ, որչափ ածախալ
նիդ առ մարդ զօրութիւն։ եւ սիրական ածախառն
մարմնոյն կամաւորական նոմ իրումն՝ առ անասնական
սպանդին մատուցումն։ եւ անմահն՝ առ մահկնացու։
լոյսն ահաւոր՝ առ ստուերոյինս։ յաւիտենականն՝
քան ղանցաւորս։ բարձրեալն՝ քան զերկրաւորս։
անստեղծն՝ քան զեղականս։ բարին խակութիւն՝ քան
զիւրեալս բնութեամբ։ մանաւանդ զի իւր է կա
մելն, եւ իւր կենագործելն։ օրինաւէն առիթ՝ քան

զանիծիցս պատճառ։

Այդ՝ ասէր խոցելոյս ի սիրտ եւ յոգի՝ աղաչեմ
զքեզ, զառ ի լերինսն ասա ընծայեալ զեղեգ
կենաց։ մատիր քաղցրութիւն՝ առ ախտացեալս մեղօք։
քաւեսն ի պարտեաց՝ ամենակատար բաւականութիւն։
Ասէ առ ի լինելն՝ այս է ձշմարիտ եւ անխաբելի կեր
պարան բանի, որ զի հաստիցդ առնիկ՝ ի նա բընա
կիս։ եւ ըստ տարազոյ սերմանն՝ եւ ինձէն է իրաւս
ցի, ըստ ձշմարիտ բանին պօղոսի։ եւ աչացառացն ի

տապ արևու՝ ոչէ զօրութիւն։ Այլ դու բարերար հաստիչ յոչինչ՝ յարդեաս յաւէտ խնկասէս համայն, և զդաւանելն զքեզ՝ բաւական առ կենդանութիւն։ և ոչ էս ընդ սահմանաւ փակեալ օրինի, այլ յաղթեաս՝ մանաւանդ թէ խղես զկապ կանոնի, և դու միայն մնաս պայման աւետեաց՝ համօրէն յանցաւորաց տալ բակուսելոց։ Այս քեզ ընդ հօր՝ հոգւովդ սրբով փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս. ամէն։

---

† Ի էրուսէղ յաւետ՝ ի ծնունդն Տեառն՝ նորին հոյակ, առնոյն աղբրս հաշխանայ բանէ։ Ի խորոց սրտից խօսի ընդ նմա։

❊ Ի ԱՆ. ՕՒԱ.

1 Ես արդ յամի՝ առ ամենակալութիւն քո՛ է ողորմութիւն, սկզբնակոյտդ աշաց տեսանել լեաց և սրտի խնամոտից՝ յա՛. քո՛ է բարեբարերութիւն, կեանք և անմահութիւն։ Ձարձ առնս դիւրութիւն, և հանդերձեացես դառնալ ինձ առ քեզ կրկին բերկրութիւն. զի առանց քոց կամաց՝ ոչ ուրնեմ լինել նորոգ փոփոխակ. և եթէ ոչ կամք քո դիւացին, ոչ զօրեմ փրկիլ մահու պարտականս. և եթէ ոչ կառավարդ յարդարեացես պատրաստել ինձ հետս ճանապարհ՝ որ առ քեզ բերի, վի՛ հ է ինձ խորոց յաջմէ և յահեկէ.

2 Ա՛հա ոչ պարծիմ՝ ամ իրօք նախատեալս. ոչ պանծամ դարմնեալս. ոչ խրոխտանամ լքեալս. ոչ մեծաբանեմ պատանձեալս. ոչ ընբռստանամ ձաղեալս. ոչ երջանկանամ եղկելեալս. ոչ արդարանամ ամբաստիչս. Ո՛վ ոչ երբեք հարթ ընթանայ երկիր՝

պառ տագնապմամբ ի ծովին՝ փոխեալ ընկերեալ ի
մոյ սաստկապէս զգոնեալ՝ ուժգին լինաւք ես
3 Այս քունդ ի ծուփս բազմավտանգս ալեաւնք Տոր
ողոյ և ողողեցոյ, ըստ եզեկիէլի կրկնանախատ
կշտամբեալ.

առանց սանձակալի. և ոչ նաւ համբառնայ հանդէպ՝
առանց ուղղչի. և ոչ արօր կշխու ինչ գործէ՝ ա-
ռանց մանձակալի. և ոչ երկնօրեակք լծոյն ի ճահ
ճեմեցին՝ առանց եղողի. ոչ ամպ վերաչրէ՝ առանց
հողմոյ. ոչ աստեղք ցնդին և կամ գոմարին՝ ա-
ռանց ժամանակին. ոչ արեգակն փոխաբերեալ ուր
շրջանակի՝ առանց տարրական օդոյ. և ոչ ես նոքօք
հանդերձ՝ առանց բարեգործիդ հրամանաց ակնար
կութեան. Օ՜ ի դու միայն ես տուիչ կենաց բանա-
կանաց, և խնամիչ կարգաց հոլովման արարածոց, և
ի քէն է ինձ փրկութիւն, ըստ սաղմոսողին, և դու
ձայնեա բարբառ խնդալից աւետեաց հնչման՝ յա-
կանջս լսելոյ՝ ամ հասակիւ, եկայք ի հանգիստ իմ
բնակեալն աշխատեալք՝ և ես մաքրեցից զձեզ ի պար
տեաց. Իսկ զինչ օգուտ ի լուացմանէն, եթէ կրկի
նակի զաղտացայց. և կամ որ օգուտ ի ճաշակմանէն,
եթէ գեհենին մատնեցայց. Այս կամ զիմիոյդ յաբ-
րահամ պարծեցայց՝ խորհեացեալս ի գործոց նորին.
որդիս գարշելոյ հօր ամաչոյ, և մօր քեռոյ
ցոյ, կամ քանանացւոյ, ըստ մարգարէին որ առ հա՝
յանհատոր ձայնի. ժառանգս մերժելի եթովպացի՝
և ոչ սեռնեկին սատայի, ըստ տեսանողին առ հս առա
ծ. եղբայրս շամինի՝ և կամ գոմերայ. Համբակս առ
լուծաց և անասելի՝ խակակուտ պորտայն խակուտ
ողոյ և ողողեցոյ, ըստ եզեկիէլի կրկնանախատ
կշտամբեալ.

'ի վտակին վայրենական ողողիչ . առ որս՝ զմատունս
ձեռացս այսր անդր տարաբերեալ, իբր 'ի հոսանայ
բռնութեանց գարնանալոյր գետոց , արտաձգեալ
յակամայ ընթացս ողորմալին գլխոյնն՝ ջնակուլ ո
դեսպան պղտորարբուքիք՝ դաժանահոտ սկսաւն
մռնռարմատ խառնախուիւ՝ մահաբեր երկամիք վա
նեալ , ըստ որոց յուղեցն հեղեղիցին՝ հեղձուցեալ ,
Ա յսու առակաւ և ես եղկելիս՝ խօսին , և ոչ իմա
նամ . գոչեն , և ոչ ինչ լսեմ . բարբառին , և ոչ զարթ
նամամ . հնչեն , և ոչ փոխադրիմ . փղձեն , և ոչ գու
մարիմ . վիրաւորիմ , և ոչ ևս զգամ , կուռցն գարշուե
նմանեալ՝ թափուր յազգմանէ բարեաց իմաստից ;
Ա՝ դարև ջար առաւել յաւէտ իսկապէս քան զո
րինակդ՝ ձշմարտութիւնս , առեալ և մեղադրելի , և
առնելին քեզ արժանապէս մատնելի ։

4 Այլ քանզի անդառնալի ուղղոյն յիշատակ՝ առ
եացս պարտեաց՝ զոյս կտակ Թողի՝ որոց ընդ
Թեռնուն , իմովս բանիւ առաջ կարդալ հանապա
զորդութիք , այս կացցէ սահման յանձնառական խոս
տովանութիք՝ մշանշենաւոր ձայնարկու առաջի քոյ՝
ամենակալ . զոր գիրդ ընդ մարմնոյս , և բանդ ընդ
հոգւոյս՝ զանսահմանելիդ միշտ թախանձեացէ , իբր
յանեղծական մաղթողէ ընկալեալ աղերս 'ի յիմոյս
ձայնէ՝ բարեգութ մարդասէր , օրհնեալ յաւի
տեան . ամէն ։

* ԱՆ · ՆՒ ·

1 Եւ վ՚ղի սկացեալ ոդւոյս Թևոդ ի Թիւս ան
բաւից ծննդոց մարդկան՝ եդի ի կըշիռս
իմանալեացս մեծ , ո՛չ գոհ զոք Համեմատ
ինձ պարտաւոր , և առ այս զդաւԹեան սաղմնին
զբանն ի յերդ ինձ առի՝ դառն կշռամբուԹեան
գաւազանաւոր գործ ածելոր . ոՀ յարիցէ ընդ իս ի
ջրիս՝ Հաւատարել յանօրէնուԹիս . Եւ քանզի այս
բան սմին մանին՝ կինքեցաւ և ճշմարտեցաւ առ այլս
մանուս , և ես վկայեմ կրկին Հաստատեալ . առ այսր
իրաւունս գրեմ՝ ինձ միայնոյ զեղծանիլ խոպառ ,
քան խմալ բանիւ բազմոց տարագրիլ . Թերևս ան
վՀմբ առ այսոսս արդեօք՝ և ինձ շնորՀեացես , շնոր
Հոյիս զայսրան խմացն :

2 Եւ արդ՝ զինչ քեզ աղերս Հաճոյական ի յայսմ
և ի նայն , և ի ծուխս անուշիդ ընդունելի խընդ
կոյ մատուցիչ՝ դժվեալ Թագաւոր երկնաւոր քո ,
եԹէ ո՛չ զառ ի յրինէն անՀնչելն՝ օրինել մաղԹեմ .
վկայելոյն արձակել . ազատել զդատապարտեալն .
բարեդործել զնզովեալն . պսակել զԹշնամանեալն .
սփոփել զտրտմեցեալն . դարմանել զվնասակեալն .
խնամել զսպրտուցեալն . զատապարել զնենգեալն .
զվերաւորեալն ի մարմին՝ յոգի բժշկել . Ա՛յԹ օրհ
նուԹեան բանիւ առ ոք մատուցայ , լուծցեա . խակ
եԹէ անՀնչիւք , մի՛ Հայեսցիս ընդունել գվնաս .
Ա՛յս տառապեալս ամենաթշուառ՝ ի վերջին սպասս

ւորութեան մաղթանաց այսր մատենի, ՚ի բովանդակ
մտաց ընտրեցի խմոյն՝ վակեալ առ ի քէն զանիծիցն
դժնդակ ըղձիցն չարաշուք ձայն. և դժնդէից նեղ
դաղանն խոց՝ ընդ բարիսն ՚ի բոլոր սրտէ հաշտուե
արդահատեցի. վասն որոյ և ծուռնր պաղատանաց կրկի
նեցի. ոչ ապ դու ինձ ահա յայդ երկեալ առաւել
ողորմելոցիս ըստ քոյդ մեծութեան՝ դովեալ խնամոյ
կալ, կեանքդ՝ մահացուիս. տէրդ՝ տկարիս. ամենա
կարդ՝ վարանելոցս. խնամատուդ աղբիւր՝ յիմարիս
և թմբրեցելոցս. ՚Ի՞նդ յաւէտ սխալեալ անկոյ
իբրև զողոզակ մթոյին ոչ ընդելական՝ ՚ի տաղտս մա
հու անզգայապէս, չիմացայ զկորուստն. չգիտացի
զորդայթն. չտեսի զընթացող որսոյն ծածուկ մեքե
նայս. չկարծեցի զնաքուծն կերպարանաց կեղծա
ւոր վարմին. չնկատեցի զդայթագղուիչն շուրջանա
կի. չշրջափեցի զպատանդիչ զգանցարկ կարիճին. ձա
մանեցին ինձ չարիք, և ես ոչ կարացի ճանաչել, ըստ
սաղմոսողին.

3 ՚Ի՞նդ և ոչ խնամատիկ ուժիմն արտաքնոյ բար
ւոք թուեցաւ չար ասել զմեզ՝ առ չխմանալոյն
պատճառի, և ես վկայեմ խմովս բանիւ. քանզի իբր
զանզգայ պաճարս անանոյ մեռանիմք, և ոչ զար
հուրիմք. կորնչիմք, և ոչ հիանամք. թաղեցեալ լի
նիմք, և ոչ խոնարհիմք. տարագրիմք, և ոչ տագնա
պիմք. երջանկիմք, և ոչ զղջանամք. մնլիմք, և ոչ մը
տաւեմք. պակասիմք, և ոչ պատրաստիմք. դնամք,
և ոչ զգուշանամք. գերիմք, և ոչ ևս զգամք. Եւսկ
հանդիսա ասել երջանկին յոբայ զվախճան մարդոյ,
և ես խոստովանիմ զայն ընդ նմին, եթէ ոչ ունէի

զբեռն աշխատուէ մահացու գործոց ըստանձնեալ,
Ա՝անաւանդ զի՝ որոգայթին դաղտնի, և ինարատիրն
աներեւակի. տասը ժամանակիս յանկից, անցեալն ան
յայտ, և ապառնին կարծողական. ես անհամբեր,
և բնութիւն թերահաւատ. ոտք անհաստատաք, և միտք
ցնդեալք. կիրք հարկաւորք, և բարք անժուժկալք.
մարմին մեղսամակարդ, և յօժարութիւն երկրասէր.
դիմամարտութիւն անկակից, և խառնութիւն ներհա
կական. բնակուիլ կաւեղէն, և անձրեւք ուժգնա
կիք. կարիք անհոգելիք, և պատահարք ամենագը
րաք. միտք չարախնամք, և տենչմունք բարեաւեցք.
կեանք առօրեայք, և զբաղք սակաւաւորք. խաբ
մունք յիմարուե, և խաղալիք տղայականք. աշխա
տութիւք ընդունայնք, և վայելմունք երազականք.
համբարք ոչնչից, և պահեստք հողմոց. նմանութիւք
ստուերաց, և կերպարանք ծիծաղելիք. Վասնզի իբ
րև եկին եհաս պատուիրանն, ըստ պօղոսեան բա
նին, անպատրաստ գտեալ զնս ինքեան, մեղքն կենդ
դանացան յանդիմանեալ յարդարութեցն, և ես մե
հացեալ կենացն, և կենդանացեալ կորստեանն.

4 Վասնզայն օտարք էարին գումարք՝ զատացուածս
սրտիս խնամոյից, ըստ գրոյն կանխաբանութե.
որով եկին եհաս խոչոյն աստանօր խնամատութե ինձ
նուաստանալ, ըստ առակողին, և առաւելուլ ոչ քա
րոյ ցանկութի. Այլ յաւելցի զանն ոգւոյս Ի դը
լխան իմ կենաց քո, որով ընդ ուղղեն հետեւեցայց.
Վասնզի կամելով ուժգնին ընթանալ, ընկալայ սաստ
կապես. յանջափն ձգոլ, խնդն ոչ հասի. Ի մեծ
գոյնն ամբառնալ, աստուստ գլորեցայ. յերկնային

ուղեցոյն՝ անդնդոց մատնեցոյց. ի զբաւչանացն առա-
ւել, յատեան վաստեցոյց. յանարատն պահիլ, մանր
խորատակեցոյց. կարծելով ընդ ահեակն մխիլ, յաշն
դիմեցոյ. ի վերկրորդն խուզել, զնաւանին կորուսիլ.
ի լնդիր սակաւուն, ի կարևորացն զրկեցոյց. ի յոխ
սին պահել, դաշինն դժրեցոյ. առ սովորութեանն
կարճել կորուսիչս գտի. ի փոքունցն փախուցեալ՝ մե-
ծամեծացն մատնեցոյ. զոր ես ինքն ինձէն ատեղ
ծեալ՝ չարաչար դատախազ անձին կարդեցի. Ո՞ՎՐ
բաց փրկել զմատնեալ դերիս դու միայն գօրեսցես,
կենդաց մատուցեալ՝ զընծայեալս մահու՝ զՔոյս.
զի դու միայն՝ ա՛ր յա՛, ձանաչիս բարերարն, անսահման
փառաք՝ ընդ Հօր և Հոգւոյդ սբոյ օրհնեալ յաւիտեանս
յաւիտենից. ամէն։

---

† Ի Երուսէն չաւրշած կրկին հեծուրբ՝ նորին հսկիչ է, ա-
նոն աչէրս նաշխանաց բանի։ Ի խորոյ սրտիկ խօսք՝ ընդ ա-

*Լան. ՕՀՕ։

1 Ասկ զառիթան՝ մահու դիպուածս՝ դժոխքար
մատ ծառայս դառնութեան պատրաստ, ըն-
տանիք թշնամիք, հարազատք հակառակք, և
որդիք դատաւանողք, ստորադրեցելովք մատակարդ
նշանակեցից՝ դրեալ յանուանէ, որ են այսոքիկ։
2 Ինոս նանրախարհնուրդ. բերան չարախօս. ակնս
յոյրատատես. ականջս վրխալուր. ձեռնս մահա-
ձիք. երիկամունքս անխորհ. ոտնս մերօրաշարժ. ըն-
թացս աներկիւղ. հետք խոտորնակ. շունչք ծրխտ

Աստակարար կամակոր · խորհրդակից նենգաւոր ·
Աստուածատեաց · հազարապետ գողամիտ ·
Աստուածատուր կոչեցեալ · վերատեսուչ կարկամ · ոչխարանախանձ · խղճից անսէր · բարեաց ատելօղ ·

աղիք անդթականք · գնացք անխոհեմ · աներևոյթք
ընտանեալք · ծածուկք անիծեալք · դխոցուածք թըշ
նամանեալք · Ո՛ աշխատական վտանգիչ · շահատարը շը
նայեալ · պաշտօնեայ արբեցող · դանձուց ոսոխ
կան երկմիտ · պատգամաւոր բանսարկու · դունապան
քննիչ · Ո՛ղբաց հպարտ · մեծատուն ժխտող ·
Ո՛րբանասիրտ անօրէն · պահապան մտանիչ · բնակիչ
կից չարախօս · սուրհանդակ անժամն · թղթաբեր
պրտաւոր · առակեալ խռովարար · միջնորդ անիմաստ ·
Ո՛ղջոյ արտալաճ · թագաւոր թարմատար · կոյր ո՞
դեկործան · իշխան տիրադաւ · զօրաւար զրկօղ · դա
տաւոր ակնառու · ռամիկ ինքնագործ · Ո՛խտաղղ
ծաղր · սիրելոյ աշխար · բանադրի դարով · յանդի
մանչի դատախազել · Ո՛ճանղի և՛ վերադունիդ
կոչմանց՝ էր ուրեք արդեօք՝ զի էի · իսկ ի վաթիլ
բարկանացդ մասանց՝ եկն երբեմն ես՝ զի եղէ ·
Ո՛րդ՝ այսքան ճշտակարուճիւնք խարդախութեց
յաճախադունիդ, յորոց յոմանց խաբեցայ իբրև ըղ
յիմար · և յոմանց տիրեցայ իբրև զակար՝ կամա
մասնեալ զիս ինքն մահու ·

3 Ո՛րդ՝ զնա ի վերադրելոցդ մասանց՝ քեզ ասե
լեաց, և իմ կորուսչաց՝ ի սպաս պաշտաման քեզ
ընծայելոյ · զնրպիսիս ապականուիը պարադրեալս՝
ամենայնիդ քո մեծուքեան հանդէպ կացուցից · և
կամ ոչքանեօք երկայնմտութիք համբերեացես այս
քանեաց պարտուց · ոչքան նեղես · որպէս լռեացես ·
զիարդ խակ անասցես · իբր ոչ մասնեացես հարուա
ծոց գանից զարժանիս սատակման մահու · Ո՛րդ՝
այսոցիկ աննշալ մեծուեց՝ հոգւոց խաւարի՝ ողոր

մութեամբ. լուսով քով պատահեացես՝ բժշկել քա-
ւել և կենադործել՝ զերեզմանի անվթարելի. և քեզ
փառք յաւիտեանս. ամէն։

† Այ էրպէն յաւելուած կրկին հիւծութիւն՝ նորին հոգւոյ, առ
նոյն աչերս նազելոյ բանիւ. Ի խորոց սրտից խոս՝ ընդ ես։

* Կան. Ի.

Քէն, անուն ահաւոր. մեծութեան
սեռակ. անքննելի բարձրութիւնդ պատ-
կեր. անսահման զօրութիւն. կերպարան
փրկուիդ լուսոյ. պաշտպան կենաց. գուռն արքայու-
թեան՝ վերնում հանդստեանն. ձանապարհ հան-
դարտութիւն. ապաւինութիւն նորոգ և անախտական ե-
րանութիւն. ամենակալ ինքնիշխանութիւն՝ բոլոր էա-
կանութեան. օրինութիւն կոչումն. աւետեաց ձայն.
բերկրութիւն բարբառ. անմահութիւն դէզ. որդի ան-
ձառ այ միոյ. Որ ինձ անհնարին ես, քեզ դիւրին է.
որ ինձ անհաս ես, քեզ սահմանեալ է. որ ինձ ան-
անցն ես, քեզ հպատակ է. որ եղկելոյս ինձ ծածկէ
ցեալն ես, քաւմամբ երանութիւն մերձաւոր է. որ ինձ
անկարելին ես, քեզ կատարեալ է. որ ինձ անկշռե
լին ես, քաւմամբ անճառութիւն չափեալ է. որ ինձ յոյ-
սահատութեանն ես, քեզ ակնկալեալ է. որ ինձ ան-
բժշկականն ես, քեզ անվտանգելի է. որ ինձ հե-
ծութեին ես, քեզ խնդութիւն է. որ ինձ ծանուցիր են,
քեզ Թեթեւապոյնք են. որ ինձ եղծեալն է, քաւմամբ
զօրեղութիւն դրեցեալ է. որ ինձ կորուսեալն է, քեզ
ընթանեալ է. որ ինձ անճառն է, քեզ համարեալ է.
որ

որ ինձ մեռցէն է , քեզ ճառադայթ է . որ ինձ անձ-
թիւն է , օրհնեալդ քումդ ձեռքին բռնկեալ է .
որ ինձ սոսկալին է , քեզ հեշտալի է . որ ինձ փախ-
չելին է , քեզ վանելի է . որ ինձ անմատոյցն է , քեզ
դիւրահեղեղելի է . որ ինձ մահաբերն է , քումդ էա-
կանութեանդ զօրութեամբ՝ ընդ ոչ գոյսն համարեալ է .

2 Այլ դու ազերմած ձեռ բոլորից ուր յիս քո , և
այսմ զօրես առ երկիցն հնար՝ երթէ գթասցիս .
վա՛ն անուանի փառաց մեծութեանդ հօր քոյ օրհնելոյ ,
վա՛ն կամաց գթութեանդ ոգւոյդ քոյ սրբոյ , տե՛ս ի տա-
ժանատարս հրոյ յանդիմանական յայսմանութի՛ն , և ի
խորոց սրտի ինքնամատոյց դատախազութի՛ն . նայեա՛
ի բնութեա՛ն ամենազատաստ խակութի՛ն , և պարդևեա՛
բժշկութի՛ն վերացս , և հնարատարութի՛ն կորստեանս .
վերծուծի բազմամանեայ մահուս , և շաբիղ կենաց
ապականելոյս . նորոգութի՛ն եղծմանս , և մուտք յո-
սոյ ամբարշտելոյս : Երթէ ես զննմանն ինձ կամ
ցուցի , սրբափ առաւել դու զընտրականդ քո
զընտանի բարերարութիւնդ . երթէ ի փշոյ պտուղ
ընծայեցաւ քաղցրութե՛ն , սրբափ առաւել ի ծառայդ
կենաց՝ ճաշակ անմահութե՛ն . երթէ ես խոց առելեաց
ազերմութի՛ն մաղթեցի , դու քոյոյս զհարդ ոչ կրկին
մատուսցես հրեղօր՝ յանմոռաց առաւութէ ,

3 Ընդ՝ տե՛ս ի քոյդ մեծութի՛ն՝ բարձրեալ , նայե-
ցեալ ի յիմն փոքրկութի՛ն . ընկալ զսակաւ խոս
տովանութիս անհամար մեղացս , որ զընտան Համայն
տեառանես . և որպէս զվիմին դիմել՝ ոչ գրեցեր , և
զառաղայթ փոքու ասասանել՝ ի Համարեացիս . և իբ-
րև զդաւթին՝ ընդ մեղայն ասել՝ խակոյն անցուցեր

զսպաւիժ պարտուցեալ, և առ իմ ձայնիս հեծութիւն
ընդ գործեացեալ երկայնմտութիւն, որ տաս ամենեցուն առատապէս անաչառութիւն՝ ոչ յաղթօղ բարի բազմիմաստ, և ոչ նախատես զեռանելոյ սորուկս՝ ոչ ողորմած և ամենատեղեակ. ստացիր վերստին, և մի՛ կորուսանիր զբազմաժառալս արեամբ քո, և զբազմաժառալ սեռեամբ քո՝ դրկեցեր. Ով քո՛ հե փրկութիւն, և՛ քեզ է փառութիւն, և քեզ վայելէ փառք յաւիտեանս յաւիտեանս. ամէն։

---

† Ի երեսին յաւելուած էրիկն հեծութիւն՝ նորին հակիրճ, առնոյն աղէտս նշանակեալ բանիւ։ Ի խորոց սրտէ իւրոյ՝ ընդ այլ։

* Լան. ՕՒ.

1 Արդեալ որ յո՛ ընդ հօր, ի կամս հաճեալ հոգւոյդ քո սէր. և օրհնեալք ամ՝ առ ի յօրհնելոյդ օրհնեցան. օրհնեալ միայն որդի օրհնելոյ. քո՛ք իմ թագաւոր իշխեցօղ ընդ բայ ի քէն՝ ք՛ա։ Ա՛յս է օրհնութիւն յայտնեալ՝ ասէ եսայի, յորժամ բարձից զձեզս ձեր։

2 Արդ ողորմեա՛ ինձ՝ տէր բարեգութ՝ ըստ նախ նիդ քո սուրբութեան, և օրհնեա զանօթս քո բանականս, ըստ ձայնին դաւթի՝ և ըստ մեղեսի. զի բանիւդ քո փրկութիւն ժամանեալ, հասից քաւութ օրհնեալ առ՝ ի քէն։ Ա՛ստպէս ինձ հրաշագործեա՛ ողորմած ազգայ երինեաւոր, ոմն անկելոցն ի բազմա ժամանակեայ մահճացն խաշխա, ժողովելոցն ի սրա հին բեթհեզդայ։ Ծորոյ մի եր և կրկին թեզարա հան՝ երից տասանց և ութի միոյ ամաք ախտացեալ

յօդիցն լուծմամբ, որում ոչ անխայեցեր զբժշկու-
թեանն ձեռնառուելդ, իբր դիտելով զանբոյժ ա-
րուեստին՝ որ նիւթեացն քեզ յաւուր մահուանդ
դառն գիշերին ախրամարտութեդ՝ երեսաստուրիդ,
մեծիդ և բարերարիդ։ Որ թէպէտ և կանխաւ ինձ
զգուշացուցեր, թէ մի՛ մեղանչեր՝ զի մի՛ կրկնեսցին
կրկին քեզ չարիք, ոչինչ վերջացաւ լինել ձեռնհ-
րեց սկզբնաւոր անհամբուրելի՝ դառոզացն զքեզ
ի խաչին։ Ա՛ւ դու այնպիսւոյ անյարիր ջատուկ մա
հու ծնգեցեալ չարաշուք առն ողորմեցար, անձնա
բարութեդ. սիրալի՛ մարդասիրութեդ. սարսափելի՛ նե
րողութեդ. սուկալի՛ երկայնմտութեդ. անբաւելի՛ քաղց
րութեդ. փառատրելի՛ հեզութեդ։ Որ միշտ յաղթիս
ի գթութեդ, և ոչ թշնամանիս. պարտիս յողորմութեդ,
և ոչ պարտաւիս. բռնադատիս ի մարդասիրութեդ,
և ոչ անգոանիս. հարկիս ի բարութեդ, և ոչ հայհոյիս.
տակաւին ի սիրոյ, և ոչ բամբասիս. պաղատիս դար-
ձին իմ առ քեզ, և ոչ ձանձրանաս. արագեա զինի
ապերասանիս, և ոչ լքանիս. ձայնեա չլսողիս, և ոչ
սրտմտիս. փութա մեղկելոյս, և ոչ խափանիս։

Ա՛ջ կալ՝ ես բարի. առ ամենապատրաստ՝ ես ներող.
առ մեղաւորս՝ ես քաւիչ. առ խաւարեալ՝ ես լոյս.
առ մահացեալ՝ ես կեանք։

Այս են գիրք՝ ասէ հոգեշունչ օգտակարութեդ,
որ յաճախս ծնանին երկնաւոր պատուս՝ անչ
ջառս և զարմանալիս։ Այս և ինձ թշուառացեալ
լոմս՝ օրհնեալ ամենապարգև, արի՛ ևս զմտիցիմս
խլտացդ մեղաց ի վայր կործանմանդ, և հեռևեալ
ժամանեալ յանդորր հանգիստ անաչեատ կենաց։

Խղեսցես ամենակարօղ տուսերաս բանիդ Հրամանի՝
զերիզապանդեայ մահազդեստս պարիսակութի՝ դժը
խազնեայ կապանացս . և լոյծ լինիմ ՚ի ձեռանդոյցս խեղ
դողականս ոգեպահանջ սաստկութեես , առաքելով
զարժանաւորս մահու՝ յազատուին վերին անանց
բերկրութենն , կենսաբերս և ՚ծածկին քո բանիւդ :
Ո՛վ տակաւ տակաւ ազդեսցես , և ո՛վ օր ՚ի յօր յեր
կարձեսցես , զի ո՛վ տուընաւր ծանրութի բեռանցս
մեղաց՝ տիրեսցէ թիկանցս ազդերաց , և կործանեալ
զիս կորացուսցէ՝ հայել ՚ի դժոխս , և ուժգնակի դո
ռոզ բռնութի՝ անպարապ հոգևորական զինուն ա
րարեալ , մահու ծառայեցուսցէ : Ա՛յլ օգնեա՛ ինձ՝
բարի վշտակից՝ հեծուեր կարեացս մահու երկանց,
առեալ յինէն զփայտ սատակմանն , ոչ երբեմն յու
սոյ պահակին . որով կառուսցես զվայելչականն յաղ
թանակի արի զօրութեանն , պնդապէս հաւատով
յուսոյն կարծրութի՝ ընդ քեզ բեւեռել անսպրծալ
քելի : Ա՛ու քեզ ընդ հօր՝ հոգւովդ սրբով՝ փառք
և իշխանութի յաւիտեանս . ամէն :

---

† Ի Ջրպին յաւելուած կրկին հեծութե՝ նորին հոխոչէ , ա
նայն աղերս ՚աղերսանաց բառէ : Ի խորոց սրտէ խօսի՝ ընդ ա՛ :

* Լան . Ծ . Ի .

1 աւտատ և վկայեմ մտաց գիտութե՝ ՚ի քէն
ազդեցեալ ոգւոյս խմաստիւ ուշիւն տեսանել.
զի ըղձալի են քեզ՝ բարերար , աղաչանք մե
ղաւորաց , քան զնդրուճածս արդարոց : Օ՛ ի միտն՝
զպարտուի անձինն յոյսանեալ՝ շնորհիդ քո սպասէ.
աւ

առ որ ծանուցեալ զնուէրն էսփ, և մեծ կշռամբ
բիչ աստէն համբարձեալ՝ ինքնագոր մարտակից նմին
իսկ ինքեան, և դառն գարուիչ և ծածկատես դա-
տաստաց։ Իսկ միւսն՝ յարդիւնս բարեգն իւրոց նայե-
լով, յանձին հարեալ ձեռն վտտահութեամ, մռռանայ
զսահման բնութեանն, և պարգևաց՝ քան ողորմութեամ
դիտեալ ակն ունի։ Ա՛ր որոյ առ միմն՝ անթիւ են
տեղեակ ածք Հաւատոյ, որ զողորմութեդ քո՝ փողով
բարբառոյ ազդէ. իսկ առ միւսն՝ լռեալ են քոյդ՝
անքննին ահաւոր և ամենահանում. ամաչեմ ասել,
թէ և երկրաւորիս գործոց պատմութիւն՝ զքոյդ յայ-
տնաբեալ։ Ի՛դդ՝ արի՛ տէր, և մի՛ զօրասցի քան զքո
քոյդ՝ ազ հողեղինի. մի՛ կշռեսցին ողորմութիւնք քո՝
ընդ ջանից մարդկան։

2 Ա՛յս արդ՝ առողջքն անդամք՝ անկարօտք են բո
ժըշկութեամ. և տեսանողականքն աչօք՝ չունին
պէտս առաջնորդի. և փարթամքն ընչիւք՝ ոչ դե-
րեին առ դուրս լինցն. և ամէն յղփացեալքն՝ ոչ
սպասեն իշրանաց սեղանոյ Տեառն. և ուրքն վտրա-
պէհնալ են ողորմեալ։ Ա՛յս արդ՝ ինձ գթասցիս
ողորմել՝ բարձրեալ երկնաւոր հզօր, ամենատեսուր
վարանեցեալոյս։ Ո՞անզի թէ էի իբրև զյօբ, ասէի
զանձն իմ իբրև զնա արդար և անարատ. թէ իբրև
զմովսէս, ասէի վտտահութիւն զնորայն, ծանիցէ՞ որ
զայնոսիկ՝ որ իւրն են. եթէ իբրև զդաւիթ, ասէի՝
արարի զիրաւունս և զարդարութիւն. և դարձեալ՝
զհծծն քան զբնութիւնն մարմնոյ, զհեզս թէ տեսա-
նէի ի սրտի իմում՝ մի՛ լսէիցէ ինձ տէր։ Ո՞վ էի
իբրև զերզիա, ասէի զանձն իմ այր այ. թէ էի իբրև

զերեսիա, զբոյդ Ճշմարտութիւն յանձն օրինակիւ. թէ էի իբրև զչարիկա, պարծէի զաբուքն և զերա ասացին՝ գնացի առաջի քո արդարութիւն. թէ և իբրև զայօտս, ասէի զիս բնակարան ազգաւրան և ընդու նարան այ բանին. Ա՛մէն ես անօրէնս ի մէջ գիտաւ թէ օրինացն, ոչ միայն չունիմ զանձն իմ քեզ ընծայել յարգանօք բանից իբրև զնաւսա, և զբնաւին ջաս՝ ոչ զաբրիան զայնոսիկ առաջի քո յիշատակել ալ և ոչ զամենաւսա գոյից զաբրեհոգչակել անուանդ հզօր՝ ամբարշտաբար լեզուիւ գովել. Այսկ դու առ այմ հնարս զօրաւոր՝ մատո ինձ ոգի փրկութիւն. այ պաշտպանութիւն. ձեռն այցելութիւն. հրամանն բարու թեան. լոյս ողորմութիւն. բան նորոգութիւն. պատճառ քաւութիւն. գաւազան՝ կենաց օգնութեան. Օ՛ դու ես յոյս ապաւինութիւն՝ տէր յն քն. օրհնեալ ընդ հօր հոգւովդ սրբով՝ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

---

† Ի Ջրոպին յաւելուած իրին հիմնուին՝ նորին հանիշէ, առ նոյն ալբա նալիանաց բանէ. Ի խորոց սրտէ իմոյ՝ ընդ այ.

* Ճան. Ա.

Ա ւարդ՝ ոչ զի ոչ վայելէ օրինաբանութիւն ի բերան մեղաւորի՝ ի ճշմարիտն առակէ կամեաւ իսկ ուսոյց, զիմարդ յաւելից կերակ նել զնոյն գովութիւն՝ աղաչաւորս բազմապատկաւ, որ Հանապազ ընդունիմ անէծս ի սաղմոսս բարեբաստութիւն. Օ՛ ի բէր երգեցից ինձ վանգս, և արձանացուցից նախատինս. և ի մերկութեան գրկի՝ փու

փուշս ընդ շուշանաց ժողովեցից։ Ո՛ խարդ ընդ
դաւթի համարձակեցայց ասել, թէ զատամունս մե
ղաւորաց փշրեսցե՛ս։ Ո՛ խարդ դարձեալ, թէ մի՛
անօրինիք բնակեսցեն առաջի աչաց քոց, Ո՛ խարդ,
թէ դու սրա ինձ տէր ըստ արդարութե՛ քո, ըստ
անբծութե՛ իմոյ որ կիս։ Ո՛ խարդ, թէ կատարեա՛
սին ջարիք ի վե՛ր մեղաւորաց։ Ո՛ խարդ, թէ խոր՛
տակեսցին բազուկք մեղաւորի և ջարի. և զոյնն որ
զկնի։ Ո՛ խարդ, թէ տեղասցե՛ ի վե՛ր մեղաւորաց
որոգայթ հուր և ծծումբ։ Ո՛ խարդ, թէ սատակէ
՚ր զչրթունս նենդաւորս՝ և զլեզուս մեծաբանս։
Ո՛ խարդ, թէ փորձեցեր զսիրտ իմ և ո՛չ գտեր ան՛
իրաւութի՛։ Ո՛ խարդ զյաջորդն սմին, թէ ես պա՛
հեցի զճանապարհս խիստս։ Ո՛ խարդ զևան, թէ ես
արդարութի՛ երևեցայց երեսաց քոց։ Ո՛ խարդ,
թէ և ես եղէց անբիծ ընդ նմա։ Ո՛ խարդ զմիւսն,
թէ հատուսցե՛ ինձ ՚ր ըստ արդարութե՛ իմում, և
ըստ սրբութե՛ ձեռաց իմոց։ Ո՛ խարդ անձամբ ինչ
ձէն զստութիւն իմ ծանակեցից՝ ասել ընդ ՚ն՚ն,
թէ լո՛ացայց սրբութի՛ զձեռս իմ։ Ո՛ խարդ ի՝ մէջ
նանրութեան, զամբարշտացն աթոռս բամբասեցից։
Ո՛ խարդ զերջանկին պարծանս՝ թշնա՛ռացելոցն
կերպաւորեցից, թէ դու սրա ինձ ՚ր՝ զի ես յան՛
բծութի՛ իմում գնացի։ Ո՛ խարդ օտարս ՚ի բա՛
րեաց՝ գիտողիդ զաղանեաց արդահատեցից, թէ մի՛
համարիր ընդ ամբարիշտս զանձն իմ։ Ո՛ խարդ ես
ինքն գոլով՝ զայլս անիծեցից, թէ տո՛ւր նոցա տէր
զգործս նոցա, և ՚ի կարդ բանիցն համարձա՛
կեցայց։

՚ի յարօտս մահու ձարակել։

կածին վայրից՝ կենաձիր բանից՝ թմբրութիւն մտաց
բարոյից է աստուն կենդանեաց՝ ի մէջ դալարոց ծաղ
ոչխար հօտին քո դատ բժշկեալ՝ դիմելով ի յաղն
Ձաստեաց, ոչ տիրել ՚ի խարդաւանաց չարաբանողաց։
նելով. սահմանաւն սիրոյ՝ զպարտեացն արմատ կըր
նեաց զդարձն իւր առնա՝ զհետս կենաց ոչ լքա-
իւրմէ, ՚ի խոստովանեալ և յամենիշխան շնորհաց քո
մանեացի՝ չնեալ և կշտամբեալ անիծիւք ՚ի լեզուէ
կրից արեան տաժանմունք՝ վիշտք աղետից և խէթք
նէ. միանգամայն և վերդա մահու ինձ՝ իբր ՚ի պատ
յօտարէ, ապա անձամբ զանձն անիծանել՝ կրկին չա-
նըշէ առաքէ. ՚Վանզի թէ չար է անէծս առնուլ
բանու թենէ, եղկելի զանձն իմ ցուցանէ. ՚ուծային
Ձայնիւն դատախազեալ, յաչինկալութէ կենաց լքու
տանէ՝ ոչ ունելով զհանգիստ ՚ի հանապազ խոյտառակէ. խցեալ զբերանս ՚ի փառա
Ձաստեաց՝ զոյգն մի չափեալ, բառականացոյց հա-
արտասուաց՝ զոյգն ՚ի շնորհելոյն
յաՁախեսցին զառնութիւնք. ՚Ասաց ՚ի շնորհելոյն
տանօր եդից, կրկին ծանրանան ինձ ցաւք, և

3 Աղաչեմ՝ քանզի իմ առակս վերջին կշռամբ զականս, և առ իս տեղիս ոչ ինչ ընդհատածոյն ջոր պատահմունս. որ ինձէն անձին նիւթելոյ միշտ զեղմունս կիզանողականս հրոյ տաջորման, հանել ի յերկիր նուաստ զոգիւ գազաթանս իմաստասիրաբար բաղմել կամ։ Վասնզի զնացիր ի յարդիւնս ինձ օգտից տալ մանն եղիցես, յորժամ անպտուղ ի բազմերգուէնն լինիցիմ, ոչ նուազել հոգւով, քան թեզադրելոյն պօղոսի։ Օ՜ խորհրդ ընդ մարդաբէնն և զնրտունեն խառնեցեալ՝ մեծս մեղաւորաց՝ նկունս պիտանեաց՝ ասել ընդ նոքա, թէ ի բաց կացէք յինէն անկն՝ որ գործեցէք զանօրէնութիւն։ Օ՜ խորհրդ ոչ ունելով ի բաղմացն պատուհրանաց կատարեալ հնարհն և օրինին՝ բարեաւեցոյց զերջանկին, որ նախ ինքն ա բար՝ զոր մեղ կանոնեաց, թէ քանզի ծառայս քո պահեցի զայս. և որ զհետն գան ասացեալքն։ Օ՜ խորհրդ Թափուրս ի լրութիւնէ խմասիոց կենաց՝ ընդ երկիւղ զածս ան օրինեցից։ Օ՜ խորհրդ ընդ մեծին մաղթա նաց զնմն յօդեցից, թէ զինն խնդրեցի ի նանէ՝ ըզ ուեսիլ վայելուչ նր, և շնորհանաւորութիւն ասջարի նր։ Օ՜ խորհրդ ի հրաժարելոյն ինձ ձեռնամէ խեցից, յորժամ լսեմ, թէ ուղղոց վայելէ օրինուիլ։ Օ՜ խորհրդ շրթամբք խնդիր զանձն իմ անիծից՝ ա սելով զինն յոլովից առնալն, թէ երեսք ան ի վեր յարուցուցից՝ առաակել զմիշտահաս նոցա յերկիրէ։ վնասուց զմեսան դարձեալ, թէ չարք վաղվաղակի ա տակեսցին։ Օ՜ խորհրդ զկերպարանացն իմ նմանու թիւն, թէ բաղուկք անբարշտաց խորտակեսցին։ Օ՜ խորհրդ սատակման ինձ պատահեցոյց, թէ ահա

մեղաւորք կորիցեն։ Օ՛ խնդր ղեւաղմայածեան լե-
ղուս ի յօրնեւեալն բան մխեցից, թէ աստղն պահել
զնանապարհս իմ, զի մի՛ մեղայց լեզուաւ իմով։
Օ՛ խնդր փշուքք մեղաց հեղձեալս՝ զանաբատին պար
ծեցայց, թէ այլ ոչս յանբծութեան իմում ընկա-
լար։ Օ՛ խնդր ես մեղաւոր և կրկին պատժաւոր՝
զնանդունակիցն դարուեցից ապրել ի նոցունց,
թէ ի մարդոյ մեղաւորէ նենգաւորէ փրկեա զիս՝
աստուած։

4 Օ՛ խնդր երբ ոչ կռապաշտեալ անպատկառապէս
պերձացայց ունայն պանծանօք ասել ընդ դաւթի,
միթէ մոռացեալ իցէ մեր զնունն այլ, կամ ձգեալ
զձեռս ի մաղթանս օտար աստուածոց։ քանզի որ ի
մեղս գարշելութեանց խոնարհեսցի, առաջի՛ կայ նորին
կառուցեալ առեալ ի պաշտօն յաննակատացն սխատաբ
ծարծիցն պոռնկապատիւր պատկերացն կերպարան՝ աս
տարտոյ և քամվատոյ և մեղքոմոյ արուարձանի, և
թարահատոյ թարմատարի, ընդ զաղտուեացն կանա-
ցեաց՝ իշանդամիցն պատկառանաք՝ անվերարկու ծա-
նակութք։ Երբ ոչ պատկառեցից սովիմբ ասել ընդ
նահատակին, որ զոյս դիմադրաւութիւն առ բարին
ունէր միշտ, թէ վա՛ քոյ մեռանիմք զօրհնապազ.
և որ՛ի կարդին է սորին՝ առցուս։ Երբ յիմարս յարս
և վաճարս՝ ասել ժպրհիմ, թէ բերան իմ պատ-
մեացէ զնմատուն, և սիրտս զհանճար։ Երբ մարդէ
լոյր կերպարանաւոր՝ զմարդահաճոյիցն ակերս ցըր-
ուել մաղթեցից։ Երբ զկրկին երկրորդելան մեծու-
նուն բարեբիւնս, թէ հաճոյ եղեց առաջի տն
յերկրին կենդանեաց։ Օ՛ խնդր ունօղս անբաւից

մեղաց՝ զարդարոյն առաքել կարդացից, Թէ ոչ մեզ
իմ և ոչ յանցանք՝ առանց մեզաց ընթացոյ, և ու-
ղիղ եղէ։ Օ՛ Տէրդ զիս ինքն մանեցից կորստեան՝
յասելն զայս բան, Թէ մի՛ ողորմիր գործողացն զա-
նօրէնութիւն։ Օ՛ Տէրդ, Թէ ոչ Հալի մոմ առաջի
հրոյ, այնպէս և մեղաւորք յերեսաց ՚ի։ Օ՛ Տէրդ
դրգեալս ապականացու փափկութիւն՝ սահմանեցից զան-
նմանն ինձ բան, Թէ խոնարհեցուցի պահօք զանձն
իմ. և զազգակիցս նորին ընդ նմին, Թէ ես ՚ի նէ
ղել նոցա՝ քուրձ զգենուի. և իբրև զգաւառ և զգ-
տուտմ՝ խոնարհ առնիմ։ Որպէս Հանդարտեցից
զնմանեացն իմ պատիժ միշտ յիշատակել, Թէ սակայն
մրուր բարկութեանն ՚ի ոչ ապառեսցի, և արբցեն ՚ի
նմանէ ամ մեղաւորք երկրի. իբրև զնան առ սմին,
Թէ զամ եղջիւրս մեղաւորաց փշրեսցեմ։ Օ՛ Տէրդ
զապերախտութիւն յակոբայ ՚ի ձառ առեալ հեռանել
ցից, որ ընդ առաւերին զՀամարտութիւն ընկալեալ,
մռնացոյ ընդ նոսին՝ նոցին Թերութիւն զերախտիս
քո՝ ածոյնովքն արուեստիւք խաչին փրկանաց, քան
նոքա զգօրավարութիւնն մովսէսի՝ ցպոյն պանչելեաց,
որ զօրինակն նկարագրեր արուեստական անուեստութեան,
Օ՛ Տէրդ զյարուցեալոցն ՚ի վէր՝ դիւաց զաղէտս ցու-
ցից, իբր նոքա զօտարացելոյ խուժադուժ ազգայն՝
առեալ, Թէ արկին զդիակունս բարեացն որ ՚ի մէջ
կուր վիսակրացն Թռչնոց, այս է՝ այսոցն օդայնոց.
որպէս զանկեալ զերծին բանին ՚ի ձանապարհին. և
զփաբանեալ զևան ընդ չարին՝ նոր անուանեցից,
իբրև զնմանակիցն առ ՚ի նոյն շաւիղ չարին պատիժ
բազմի՝ գուպար գաղտնամարտ մեռցս օձտեղոյ, զոր

ես զօրացուցի՝ գործակիցեալ ինարիկ բանասարկուին։
Այս ոչ ունիմ աղերսել թէ մի՛ լսեր և մի՛ դադա-
րեր՝ ա՛ծ. և խորհեցան ի վե՛ր սբց զոց և ասացին,
զոր ի կարդէ սաղմոսիս է աղօթել. Վանզի յոյժ
պատեհագոյն է առնուլ զայսոսիկ ի վե՛ր բառնալ թե
մնելեան դիմաց միշտ ձակատելոց՝ առ ներկայիս իսը
ռովբէ, և ընդ նոսին՝ նոցին միակաց։

Ո՞րոց դու տէր քո՝ որդի բարձրեալ մեծիդ՝ այ՝
պահեացես և ամրացուացես, երկնային զօրուդ
շրջափակուբ՝ յամ ընթացից խաբողին հողմոյ՝ խա-
չիդ լուսոյ զմեզ պաշտպանեալ. որ զի՝ թէ և դա-
ցին յիս անօրէնութիք բազմօրինակք, այլ ոչ հայ-
հոյութիք. Այր ոչ հանդեաւր ի կորուստ նմանեացն
իմոց ամբարշտելոց, այլ ամենագօրով թախանձմամբ
ընդ երգման ջուղային զաղջագործաց՝ կրկին վաս-
ցար, տաղտկալի զմտհս նոց դիպուածն քեզ դրե-
ցեր, ասելով զզարմանալիսն լսողաց բան, ածեալ ըղ
մտաս ոչ ևս յաւելից անիծանել զերկիր վասն գործոց
մարդկան։ Այս միսիթարիս մեծ իմն պարարեալ, ըս
կեանս՝ անմաքրից և պարտաւորաց սատակմանն. որ եր
բեմն առակաւ դիմենուցն՝ զանխայտելն ի կործանել
լինն ցաւեցեր՝ ողորմած. և առ այլ ումեմն՝ նեղեցար
սատիկ վտանգեալ, ընդ յամրանալ անձրևին առ
ուրացողացն դարմանի։ Ընձառեալիս ցաւցեր բարու-
թե տեսակս յիշատակաց ածնելիս՝ ի վերջին աւուրս.
քև ի ձեռն առաքելոցն զոց, ողջոյնս հասարակաց
անհամբուրիցն հեռաւորաց քաղցրաճաշակս հըրաշ
մեցեր։ Ահա և յիս ցուցեա կենդանի զհայրենի
դիտաբեանցդ զսէր, զի և ես փրկեցայց քաւեալ՝

Ի Նան · ԿԱ՚

Ես ընդհէր է ինձ բնաւն որ ի սղմանին տյն պիտեաց բանիցն՝ ի կիր արկանել · որ ի նա խաւսինս՝ միանգամայն և ի նզովս ինձ յա րակայինն, Հանապազ երդուել իմովս տալ զնդրի զնդրդ արդեօք զշուք երջանկին ինձ դատապարտե լոյս նմանեցուցից՝ ասելով ընդ նմին, թէ ո՛չ մեր ձեցաւ առ իս թիւրեալն սրտիւ : Օ՚ խարդ զկար դադրութիւնս տանցն՝ ի յոյսմանէ զինի թո՛ւելոցն զարհուրելոցէ՝ ընդակիզ կոչեց կանոնաց օրի նաւորին՝ զինուորին և թադաւորին, և մարմնական հրամանատուին , որք և երկնայնոցն են համբու լիք՝ ասելով ո՛չ յուսահատ եղէց ի կենաց պատմող աւետեաց և նորոյս աշակերտ՝ անմոռաց յամենատա բարեկարգութեց : Օ՚ խարդ ըստ իրաւախորհ որ դարձն, ընդդիմ մեղաւորացն՝ մնհոս զինեցոյց ա ռակաւ առաւօտին ի սկիզբն արքնութեանն միշտ պատրաստական լինելոյ , որ և ո՛չ զանդամս մարմնոյս դանեալ խրատեցի · զնդրդ մանկակերալ մեծին ա րութե՛ սատակեցից ի քաղաքի նն զանօրինաւորն, որ և ո՛չ զբուսեալ բիծս հոգւոյս խոյ մեռուցի : Օ՚ խարդ ստեցից դրոշին չե յոյսանելոցն , թէ ըզ մանկիս որպէս հայ կերոյ · զնդրդ , որ ո՛չ միացուցի

† Ի էրամին յաւելուած կրկին հեծութիւն՝ նորին հանգչի , առ նոյն աղբօր մաղթանաց բանի : Ի խորոց սրտից խօսի ընդ ն՚ :

դուռն ապաւէն ամենայնի : Ես քեզ ընդ հօր՝ հո ամենատես քո ողորմութեդ : Ես քեզ ընդ հօր՝ հո

յիմացս կրից կաթիլ մի պղտոր՝ ընդ յատակ արտօսր
աղբերց երդողին՝ ասեմ ընդ նմին, թէ զմտիւնս իմ
արտասո՛ւք խառնեցի. և արտասո՛ւք իմովք զան
կողնս իմ թացի. Օ ո՛րպ ինձ գրեցից մեղաւք մե
հացեալս, յորժամ սիրոյն ա՛յ ի բոլոր սրտէ՝ զյանց
մանս նախանեացն իւր վարկանիցի, թէ մեղաւք մեք
ընդ հարս մեր՝ անօրինեցաք և յանցեաք. և որ ի
վախճանն յանգի սաղմոս՝ իրաւամբք առիս, քան առ
խոսել. Որովք յարդեցայց դասիլ ընդ բարեան,
յորժամ մարդկոյին ինարիցց ոյս դէզ պատուհեցաւ՝
որ ո՛չ յիս գտաւ, ի գարշուքենէ կերակրոց ի մահ
սաւեցեալք՝ և յանձախութէ ճգանց ի հոգւոց նը
ւաղեալք, ըստ խորութէ ինքնօրէնն կրօնիցդ հրեից
և հեթանոսաց. Օ խորհ՝ արդարու՛թ իմ մնայ յա
ւիտեանս, զոր ո՛չ բնաւ իսկ կատարեցի,

2 Վ՛ու ղի մի՛ տաղտկացայց յամեալ ի բանիս, ի հա
մառօտել զոյն փուքածայոյց. Օ ինչ ուն իմ
ասել ի տեղի բանիցն՝ զոր ա՛ծ աշխուն ձայնն նո՛ւա
գեաց օրհներգոյն դաւթի, թէ բոլորով սրտի՛ խոով
խնդրեցի զքե՛զ. զիարդ ընդ սին զմեծն քան զոյս,
թէ յա՛ռ ձանապարհէ չարեաց արգելի զոտս իմ. ի բե
ընդ եղեալս և զայն մատուցից, թէ ի սրտի խոով
թաքուցի զբանս քո՝ որպ զի մի՛ մեղայց քե՛զ. Ոյպ
զանձնասիրութեցս իբր զլբուեաց ձառեցից ընդ պարս
մաքրոց, թէ ի պատուհասանաց քոց խնայեալ, առեցի
զամ ձանապարհս չարաց. Օ խորհ զհեզոյն ձմար
տութիւն՝ խոստ առաքեա՛ս մշտնջենական երդմնով
հարութի՛ կարգեցից՝ ուխտեալ ընդ հաստատութին,
երդո՛ւոյ զոր հաստատեցի պահել զա՛ստանաս ար

դարուքիե քոյ։ Օ՝ Տէր իմ Աստուած, ինձ հրեշտակ մը պատրաստէ
անհրաժեշտ վճռի՝ զանոնք պատգամ կրնայ եղիլ, թէ
հետ է ի մեղաւորաց փրկութիւն։ Օ՝ Տէր իմ Աստուած, ես
խոհակէս՝ զբարեացն գրեցից՝ որք ի նմանէ առնուն
զնոյն հաւատացումն՝ զոյս տուն յերդնուլ, թէ բարի
առնէ աէր ուղղոց սրտիւ։ Օ՝ Տէր իմ Աստուած,
փոխատրութիւն անաչառութիւ՝ վերնայեցուցոյս ինձ տես
մանեցից, թէ զնիւթաբաժան յաւիտենական թիւն՝ տանի
ընդ այնոսիկ, որ գործեն զանօրէնութիւն։ Օ՝ Տէր իմ
զնծազգեստին պանծանս՝ ամաչեցեալոյս ինձ պատ
ուհասեցից՝ ասել զնոցայն, թէ աէր ոչ բարձրա
ցաւ սիրտ իմ, և ոչ զբօսան աչք իմ։ և որ յետ աղ
րին պատմին ասացեալքն։ Օ՝ Տէր իմ Աստուած, քան
զմարմին բան՝ ի ցոյց առից քաջալերութիւ վճռոյ
լոց, ես գանձ գերեհին՝ ասել ընդ օծեալն այ Տր
գնումն, թէ յառաջագոյն տեսեր, զի ոչ գոյ նեղ
գործ ի լեզուի իմում։ ի սկզբնաւորէն նախանձոյ
նեռ սաղմոսիս՝ մինչ ի լրումն աւարտման բանիս
Օ՝ Տէր իմ Աստուած, գթածութեամբ մարդոց համբան՝
այլոց մահու և որդիս սատակմանն՝ բարբառիմ զբա
րեշնորհին, ուշ ասա զատելիս քո՝ աէր աստեղի։ և ըղ
մնացուածն սորին կարդի։ Օ՝ Տէր իմ Աստուած վըս
տահութիւ ոսնելի վերին՝ անձն իմ և գործ աշխատ
աշխարհի զանգատ քո ոգի յառաջ ընծայեալ՝ մե
ծացուցանես ընդ պատկերոյն, թէ փորձեա զնա՝ աէր
և տես, թէ երկեն անօրէնութիւք ի ձերում իմ։ և ըղ
յաւելուածն որ զհետ սորին։ Օ՝ Տէր իմ Աստուած, ես գո
լով և յոյզոց աղօթեմ ասելով՝ յուսացելոցն յանձ
նակցեալ, պահեա զնա՝ ամէն ի ձերոյ մեղաւորիս, և

քեալս ի բարեմասնութենէ ես՝ ՚ի Հաստատեցոյց
իսկ

ՆԵ , և բարձր առնէ զՀեզս ՚ի վերուստին , ապա Հեր-
կան առաջի . իսկ եթէ Հաճի տէր ընդ ժողովուրդ
ջանաց առաջնոյս՝ իբր թէ զօրինական իսկ եղոյց վեր
դակցորդք են միմեանց և զինի երդեցիքս . զի թէ
ընդունի զՀեզս նոր՝ և խոնարհ առնէ զամէնատես
՚ի մարդոյ էարկ . Օ՜ խարդ Համբարձման ընդ փա-
ռաւորեալն մաղթել ՚ի , թէ զու ես յոյս և բաժին
իմ յերկրին կենդանեաց . Օ՜ խարդ իբր Հանդիսա-
ցեալ ընդ Ձեղնաւորին՝ զմրցանակն յաղթանակի թա
գաւորին մատուցանելով՝ զառաւելեալն քան զօրիւ
նակ աղերս աղօթից , թէ ինձ ապաստացեն արդարք
քո մինչև Հատուսցես ինձ ,
3 Խաղեբանեալ է և այս խմամտ Տոմևոր՝ և որուն
դործոյն նմանի , որ զնորածիչն պատկառեցոյց ,
յորժամ զամ արհամարհիցէ՝ և զակղենապատճառն
եղելոց միայն ընտրիցէ՝ ասելով , թէ երանի՛ ժողո
վրդեան , որոյ տէր Աստ է նոցա . Խեծ է և այս բարձ
րութիւն շնորհի՝ և զգուշական Համարձակութի լը
ցեալ երանութիւ , թէ սրբք քո օրհնեսցեն զքեզ ,
Ղձալի է և այս ընտանութի մերձաւորական Տոմևոր
Հաղորդութեան՝ յաճ յուսալ և՛ նոյն արձանանալ՝
բանիւ սաղմոսին բերկրեալ , թէ զկամն երկիւղա
ծաց իւրոց առնէ տէր . և զկարդ բանին կատարել ,
մինչև զողբալին և զգոհարձակին ազդեսցէ , թէ պա
հէ տէր զամենեսեան որ սիրեն զնա . և զամ մեղա
ւորս սատակէ տէր . ՚ի գլուխս լրման դրոց նոճարա
ռանաց սաղմոսիս՝ իբր թէ զօրինական իսկ եղոյց վեր
ջինն Հատուցման՝ արդարոց և մեղաւորաց , Օ՜ ու
դակցորդք են միմեանց և զինի երդեցիքս . զի թէ
ընդունի զՀեզս նոր՝ և խոնարհ առնէ զամէնատես
ւանս մինչև յերկիր , ապա ինձ ոչընդան եղիւթիւնք
կան առաջի . իսկ եթէ Հաճի տէր ընդ ժողովուրդ
նը , և բարձր առնէ զՀեզս ՚ի վերուստին , ապա Հեր-

* Ման. ԼՒՀ.

1 ՅԼ արդ՝ ընդէր ո՛չ ի վերագրեցեալն տաղ մաս նահատակաւականն՝ և յոյլ մարգարէիցն մասն ինչ յօդեցից։ Վանզի զինչ վայելուչն իցէ կերակրոյն, եթէ անզգայել ցաւոցն ուտիցեմ. և կամ զնո՛ր շահ սաղմոսն ունիցի, եթէ ոչ ի միտ առնու ցաւս։ Վանզի նզովեմ զինս ինքն ի նոսին, և ո՛չ խմանամ. լո՛ւացեալ լինիմ, և ո՛չ պատ-ճառանամ. արեւս ծագիել, և ո՛չ լուսաւորիմ. մեղր

† Ա Երաշն յաւելուած կրկին հեծանեաւ՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն աղբիւր ծաղկանաց բանէ. ի խորոց սրտից խօսք ընդ Ն։

խակ եթէ օրհնելի է ած՝ ի սբա նը պերապէս , ապա օտարս ես՝ ի մոգ բու-թենէ՝ ընդ-որս դասեցայց . խակ եթէ՝ ի կանխեր-գիցն մերձ այսր եդից յիշատակարան ինձ կշտամբու-թենէ, եթէ սիրեցէք զնո՛ր նորա , զի տուգու-թի խնդրէ նո՛ր՝ և կրկին հատուցանէ ամ բարուա-նիցն , ապա յորմէ դնդի ես գայց՝ դէ-րեալ ի գաղտնեաց գառոյն չարեաց։ Վանզի զնո՛ր օրինակ տատանին տագնապանաւ սերեալ անկից է-լեւին ծառոյ՝ շարժեալք ի հողմոյ ուժգին բամե-լոյ՝ հոսեալք ի խոնարհ, այնպէս ջանացաւ չարդել զընթացից խոց վերարձակու-թե՛ք քաջաբեր ուղեշ՝ զյարմարեալս ձեռամբ անեղ մշակիդ։ Ո՛ր հատատացեալ արմատացուցեալ վերատին դարձեալ՝ նոր պտղաւորու-թի՛ք անապականաւ , յանդատան կենաց խնամոյ քոյ կամացդ՝ ամենապարգեւ Թագաւոր քո՛ւ, օրհնեալ յաւիտեան։ ամէն։

ձաշակեմ, և ոչ զաղջրանամ. ուտանիւ լնանիմ, և ոչ
բժշկիմ. միշտ կանիսեմ ի նոյն, և դատարկ երևիմ.
հանապազ ձաղիմ, և ոչ երբեք խրատիմ. ողբիմ
դարձեալ, և ոչ զչաստանամ.

2 Ողարև՝ մեղք և անօրէնութիւնք իմ յիս, և ես
մաշիմ ի նոսին, ըստ մարդարէին՝ որ ի դիմաց
պատուհասացն բանի. և Երուսաղեմ առակին՝ հին
ակոցն և նոր դինուցն։ Այլ զի թէ առատիկն անօ
րէնք և մեղաւորք ի միասին, ըստ ետսելոյ ձայնին,
ապա և ինձ դժնդիխս նոյն բաժին հանդերձել պահի.
Վասն զի ասեմ զսաղմոսն, թէ Հատուցանէ ոմանցիկ
որ առաւել առնեն զամբարտաւանութիւն. և կցոր
դեմ սմին զընթերցուածն, թէ օր ոմն ի վե՛ր հպար
տից և ամբարտաւանից. ասեմ, թէ օտար երևին մե՛
ղաւորք ի մէնէ, և որ ինչ կարդ սորին ցուցանեն,
յարեմ առ սմին, թէ կործանեսցի՛ն անօրէնք երկ
րի, և ամբարիշտն բարձցի՛ յերկրէ, և անիրաւք մեր
ժեսցի՛ն ի նմանէ. Այլ եթէ ես կարդասցէ՛ք առ ձայնն,
թէ զերօրինակ վառի եղէգն ի կայծականց Հրոյ,
այնպէս այրեսցին մեղաւորք ի բարբառել բոցոյն.
լացէ՛ք առ սաղմոսն, թէ արկցես ի վե՛ր նոցա կայ
ծակունս Հրոյ. աշխարհս պատուեցէ՛ք ի բանս ՃԾեան
վճռին՝ մարդարէին ազդեցեալ, թէ ոչ կամիցէք
լսել ինձ, սուր կերիցէ զձեզ. կործեցարուք առ սաղ
մոսն, թէ մնչ Հոլմ՛ևսցէ զնո. աղի արտասուս՝ ը
ղոմ Տառաչմամբ ընդ հեծութիւնս իմ յարմարեցէ՛ք,
յորժամ բարձրեսցին ընդ ինձն ասացէ բա
նիւ սաղմոսին, թէ ժողովուրդ իմ ոչ լսեաս ձայնի
իմում. առնդ կարդացէ՛ք Թշնամացելոցս, յորժամ

այլ մարգարէ զնոյն դիցէ, վայ նոցա՝ զի վաղեցին
զինեւ։ Արբա՛ւ փողեցէք ի սիրտ մղձկեալ նոր ա
ղաղակի, յորժամ տեսանիցէ աստուածով ամաչեցու
ցեալ զնս կշտամբեսցէ՝ ընդ ապարասան տանն յա
կոբայ, տեսէ՛ք սրհամարհոտք՝ զարմացարո՛ւք և
եղծարո՛ւք։

3 Ո՛վ դարձուսցես և ամփոփեսցես զբարձրացեալ
զսուր բարկութեան ահաւորիդ սպառնալեաց՝
ի սարտուցելոյս յերեսաց մեծիդ. և խնամովք աջոյդ
բարեբաշխութե՛ առնես ժամանեալ, օծումն կենաց
պարգևատրեսցես քո՛ ազաչողիս։ Այս քեզ փա՛ռք՝
յերկինս ի բարձունս, և ի մահացուաց յերկիր ի խո
նարհ, ի սահմանս բոլոր ազանց, և յամենայն յաւ
իտեանս. ամէն։

Էրսին յաբէլուած իլին հեծուբե՝ նորին հոխոչէ, աս
նոյն աչէրս ինչ նաշ բանի։ ի խորց սրտէց խօսէ՝ ընդ ած։

*Ման. ԿԶ.

1 արեւարար և բաղմագութ, մարդասէր և եր
կայնամիտ՝ միայն թագաւոր, ընդ հօրդ քում
պատուեալ և օրհնաբանեալ սո՛ր ամենայնի,
որդի՛ այ կենդանւոյ։ Նպատաճառդ միշտ խնամ
կորատեան. որ ամենևին անփորձ ես ի չարեաց. որ
ոչ կամիս զմահ մեղաւորի. որ փրկութե՛ են ի քոց
կամաց ընծայեցեալ. որ դարձուցանես զմերիկ մե
ղաց՝ ի յօդ քաւութե՛. որ զհուր բարկութե՛ յանձ
րս փոխարկես։ Որ զլեռնաբաղ զկինն ի բարեաց՝
կրկնակի դոյիւ նահանջեր՝ երկեակ բնութե՛ ի նոյն

արձանի, ոչ խոհապես ընդ անպարտան, և ոչ համայն
ընդ պատժաւորսն։ Որ զլուծուԹի ծովուն սահա
նաց, էբր վկարկառս քարանց կառուցեալ՝ յերկանա
կեցեր։ Որ վկարծրանիւԹ վէմն անապատին, ՚ի վէ
ժակս վեհակաց Հռոմայ՝ բվնեցեր։ Որ զսորդանա
նու ջրոյն սրաշարժ վայրեկուԹի, հրաշատոր անդ
րադարձուԹիՔ՝ ՚ի յետնորդս հեԹանոսաց լուսաւո
աւազանին՝ ՚ի Թիկունս առաքեցեր։ Որ զպատուա
տեալ պարիսպն երիքովի, յօրինակ կործանման բըն
նաւԹեն սատանայի՝ էբր զԹեԹևուԹի յարդի ցըն
դեցեր։ Որ զինասակար ջուր նորին, ՚ի յառակ այ
լայլուԹեան՝ առ ՚ի բարին փոխարկուԹիՔ՝ քանանա
ցւոցն փրկուԹիՔ՝ խորհրդական աղիւն Համեմեալ
անուշեցեր։ Որ զմեռոյին դառնուԹիՔ, էբր զմտաց
անհատանուԹի, կենացն փոյԹիւ ՚ի քեզ յարմարեալ՝
պիտանի արարեր։ Որ զառեալն ՚ի գետոյն, ՚ի գը
ծագրուԹիւն անսահմանագործ հրամանիւ անորակիդ
գուռնակուԹիՔ՝ ՚ի նոր երանգ բոտրայիւն՝ մածեր զ
րիւն ՚ի ցամաքի։ Որ զանկենդան ցուպ գաւազա
նին, ՚ի կերպասուԹիՔ՝ առ ՚ի զքոյդ մերովս նկաթա
գրիլ, այլ և յօտարազնիցն ընտրուԹիՔ՝ ՚ի տիպն ա
պաԹոյն կերպիւ վիշապի՝ նմանեալ ցուցեր։ Որ
զերջանիկ ձեռն աջոյն մովսիսի, ՚ի ցոյցս տեսուԹե
ապագայիցս հրաշից մարդեղուԹեդ քո՝ բարձրեալ,
և քև՝ ախտաւոր մարմնոյս մաքուր լինելոյ անփո
փոխ փոխատարուԹիՔ՝ կրկին գուշակեցեր։ Որ յայլ
քանեացս շրջադրուԹի, բարեխնամապէս արուեստիւ
սիրոյ՝ զանակնկալն գիւտ մեզատորաց կորստականաց
Ննջանակեցեր։

2 ( ) ընծեալ ամենազօրէն, որ բռնաւորացանես յերկիրն
դալարի, վճռեալն՝ յանընդհատականէն. որ զանձ
չարժն՝ իբր զընդհատօղ կառավարես. որ յանարդ ար
դանդն՝ կոչես քեզ պատկերակից. որ տաս պատա
ճեակաց՝ ազգիս ըմբռնանելիս. որ յոյսս մաքուրս հերս
ընծայես. որ զսաղարթ սեւութենէ վարսից, ի ձեան
կերպարան զարմանագործես, ցուցեալ՝ թէ առ քեզ
սահման հեռաւորական, յաղթօղ հզօր. որ փո
փոխես զերեսունս բնաւորականս, ըստ բանին յո
բայ, ի կամս հաւատարիմս. Որ սասանես զերկիր,
և զսիւնս նորին ի հիմանց, նշանակեալ հաստուա
ծին դոյնի՝ թէ դուն միայն մնաս անկործնելի. որ հո
լովես զտարերս՝ իբրև զանցաւորս, և դարձեալ ի
նոյնն կապես՝ իբրև զյարակայս, յոյսս արարեալ՝ թէ
և առ մեզաց բաղմութիւնն դիւրապէս ունել կամ
թողուլ դոյնպէս զօրաւոր իցես. Որ զարուսեակին
անզգայ էութիւնն՝ իբր երասանաւ ընծի դաստիարա
կես, ելուսեցուցեալ այնր իբրն կերպիւ՝ թէ զբնութես
չար դիմեցուածն՝ յորժամ և կամիս՝ հանդարտ առնել
ցես. Որ զանբաւարար բոլորակ լուսնին՝ կարդես
ունայնս և պատարուցնս, լուսաւորել զ առաջնոյն առ
աւետիս տեսողաց՝ թէ ի նոճաղութենէ բարեաց ըղ
պարտաւորս մարդկին՝ դու ածես ի լրումն առաջնոյ
տեղջ հարստութեանն. Որ զպատկերս անկասս ան
տեղւոյ, իբր զդասակս դոյնն հօտից՝ տրոհես և ժո
ղովես, յոյս լինն կենդանւոյ առ այս խորհրդաբերեալ՝
քաղցրահոտեաց տեսութենէ, թէ՝ և անազատաւորաց
լեզուաց՝ կարողապէս բառից ողորմել: Որ ի մէջ
մահու և կենաց՝ շաւիղ վստահութեան ուղես ի

Ծովը, վկայութիւն եղեալ Տաւաստի, թէ՝ և յանկ
կաճաւաղն վայրի՝ քև պաշտպանիմք անդադար
ղելն · որ իբր զջուր կաթսայից ի հրոյ եռացեալ,
որպէս զմեզաց մրրիկ պղտորեալ՝ բանիւ կամայ քոյ
խաղուցանես։ Ար հայիս յերկիր և տատանես զսա,
ի անբանիւն՝ զմտաւորս զգաստացուցանես. որ իբր
զակատ մի անձուկ նաւի՝ ի վեր շարժութիւն արեալ՝
զանբաւ թանձրութիւն դեռնոյս դղրդես, որով ծա
նուցեալ լինիս ամենից հաստուածոց՝ թէ ինչես ան
երկբայելի, որ ի բան քո զօրել՝ հիմնացեալ ունիս
զեմ։ Ար սերմանես զարտաշնչացեալ մարմինս յերկ
րի, և զնոյն անկորուստ պահեալ՝ կրկին կենդանա
ծընես. որ ապականացուս աւանդեալ՝ անեղծ ըս
տանաս · որ ընդ մահացու նիւթոյս՝ զնշխարդ կեղ
նաց խառնես, որ հրամանաւ ակնարկութեանդ ի խոն
վարկենի կազմեցեր պատրաստ կացուցեր զանգար
դութիւն ամենից եզանակաց։ Ար է զօրութիւն և
կարողութիւն, որ շրջանակես զժամանակս ամաց հղ
լմման աւուրց՝ յայլ նմանութիւն բարեպատեհ տես
ղանէ։ Ար կարդաս զանմեռնութեան, իբրև զկենդա
նիս. որ ազդես միոյն, և նորա ընդհանուր. որ միոյն
հինուս անկանես անճառ արուեստիւ հնարագի
տութեան՝ մեզ և առաւօտ։ Ար յետ նախակարդ
յօրինուածոյն առաջնատեղծ լինելոյ երկնից, արարեր
զփառաւորեալսն մեծամեծս հրաշակերտիցն հանդ
դիսից, ըստ գրոյն երջանկութեանդ կանխահիացն զար
մացանս, այլ նման գոյացուածս առնելի տեսակի անեղծ
աշխարհագործութեանդ և քան զսոյն՝ ի մարդանալդ
քո, որոց ոչ գոյ թիւ։

Ա՛ստուածդ մեր՝ քեզ դրեցեր, որ զարդա-
րուեիցեն քո՝ մեզ չնորհեցեր, որ ընդ քեզ կրե-
ցեր զշաւտութեն մերում փրկանակ, որ ոչ երբեք
լքանիս յողորմութենէ, զարձո՛ զամբարշտեալս՝ ի
պաշտօն բարի երկիւղի, զթմբրեալս՝ ի զգաստու-
թիւն սրտի, զանմաքուրս՝ ի սրբութիւն պայծա-
ռութեան կերպարանի, զբազմաբիծս՝ յանբծութի-
Հանդարտական նբ պատկերի, զբեկեալս՝ յողջու-
որ ի դիպմանց ոչ խորտակի, ըզլացեալս՝ ի խնդու-
զոհարթութեն անսխրելի, զյոսասահաեալս՝ ի սէր
միաւորիչ անքակտելի, զամաչեցեալս՝ ի վստահու-
հաստատութեն անշարժելի, զնաւարեալս՝ ի լոյս ե-
րանութեն անմեկնելի, զմահու գերեալս՝ ի կեանս,
որ ընդ եղծմամբ ոչ անկանի։ Օ՛ ի փառաւորեացն
անուն քո՝ այսուս, խոստովանեալ յամի, ընդ հօր
և ընդ Հոգւոյդ սրբոյ՝ ի բարձունս երկնի և ի տարած
երկրի՝ և ի բնակիչս նոցա, յաւիտեանս յաւիտենից.
ամէն։

---

† Ո՛վ էրուսին յաւելուած իւիկն հեծուելոյ՝ նորին հոյլէ, առ
նոյն ազէտս ինչ[լ]անաց բանէ՝ ի խորոց սրտից ելօս՝ ընդ այ։

✻ Լանն Ա՛ղ։

1

Ե ասդ առ Ա՛մ բան՝ յամի ուղիղ ես՝ ա՛ծ.
իրաւամբք դատիս. արդարութիւնք կշռես.
Ճշմարտութիւնք չարիս. օրինաւք հեռանիս.
բարւոք ընթանաս. ստուգութիւն սիրես. յատակուս
կամիս. լուսաւորութիւն համբուրես. փորձիւ յանդի
մանես. երկայնմտութիւնք քննես։ Ո՛չ ունիս նեղուի

և ոչ գոռոզութիւն, այլ ամենևին հեզութիւն, հանդարտութիւն և ողջմտութիւն։

2 Արդարացար վերին իմաստութիւնն անսայթալական հօրդ հանճարոյ՝ կրկին վկայեալ անզեղջ դաւեսոխիւ յորդեգրեցելոցն ընտրհօք, ըստ բանին սրբութեան՝ որ աւետարանաւն կենաց՝ ի քէն ընկալաք. որ ոչ ի կոծելն ողբացի, և ոչ ի փողելն կաքաւեցի. Նայացեր անօրինիս, թէ մի՛ անօրինիր, և ես ի նոյն չարիս պնդեցայ. մեղաւորիս, թէ մի՛ ամբառնար եղջիւր ի բարձունս, և ես զընդդէմն քեզ գործեցի, և ոչ զգացի երբէք զառածեալս, թէ ի ձեռին քո են եղջիւրք արքայութեան՝ հպարտից ամբարձելոց, խոնարհեցուցանել և բարձրացուցանել, ըստ ամբակումայ, դաւթի և զաքարիայ։ Օրհնութիւն ինձ կամեցար՝ ողորմած, և ես անիծեալս՝ մեծ տարապրութիւնք խոտորեցայ յարժանին ինձ մանն. սիրեցի բարկութիւն, և ոչ բարութիւն. չօշափեցի ըստ գրոյն՝ զգեստաւ, և ոչ զկոյս. կենդանի ձայնիդ քո՝ գլխաճաճ, ապաստամն պատասխանեցի։ Օ որդեակ անմահ աստուածոց՝ բանիւ եսայեայ, և զհնութիւն՝ անչէջ, և զկրակատաքութիւնն՝ անվախճան, և զտեղին՝ յաւիտենից, և զօրինակ նմին՝ սուսկալի, և ես ոչ իմացայ, ըստ սաղմոսողին, և ոչ մտաւեցի. այլ ի մէյ մտաւորական կատարածեան գնացի։ Յուցեր մարգարէին, թէ զօրինութիւն սատանայի՝ որ զօրէնս դնէ, և ես հաստատեալ զնոյն փութացայ։ Արձան հոգևոր վիմի գերեալ մատամբ քո՝ տէր յիս քս, զդատիդ խրտովքն բանիւք կանգնեցեր, ասելովն ինքեան ընտրութիւն առ սայն, թէ պահեցի զօրինս քո յամենայն ժամ,

յաւիտեան. անդրադարձուիր բանին միջնորդել
զկրկին հաստատութիւնն, թէ և յաւիտեան յաւ
տեղիդ-ընդ որս՝ և զաւրին նմանիս պարծանաց՝ առ
իմն խրախոյս, և ոչ զկնճռեցոյ. Ձեպեցոյ ի տունս բա
հաղու, և ոչ ՚ոյ. ի յերկուս հետս երկմտութեան՝
կրկին կաղացն կասեալ ի բարեաց, ըստ երդիծանե
լոյն Հեղհե. Մինչեմ զմխակէս խոտովքն օրինակօք՝
եկեալ ի մեռելոց, և զատաս մարդարէիցն՝ դրեալ
ի յոդի, և զմատեանս առաքելոցն՝ ընդ մատաց մատն
յեռեալ և զերդ հատարակաց՝ կատարած աւետեաց՝
յարուցեալ ի թաղմանէ անթիւ ննջեցեալք, և ան
հատատոյն քան զինգեսին եղբայրակցութիւն այնր
մեծատան, որ է առակ իմն յարմարական, նմանեալ
զոյականացն մատանց՝ անողորմին յղխացելոց, մը
նացի իբրև զսալ դարբնաց անուստ՝ յամառեալ քա
րացեալ սրտիւ, որպէս օրինակին է բեղխարոյ, և ոչ
ապաշխարեցի.

3 Ա. Ի աղեաւ վերստին առ այն կերպարան լքեալ՝
կրկին ոզորմութիւն՝ բարի, անհատոյ, մնդրասէր,
խնամակալ կենդանի, սուրբ լուսաւոր և անխոնջ
թագաւոր, զօրութիւն պանծալի խաչիդ խորհրդոյ,
ի կարծրացեալս մեղօք անբեր անդաստան՝ երկիր
մանուս յիմարութիւն՝ և անպտուղ սրտիս լքութիւն. զի
առեալ նպաստ օժանդակութիւն ի դթութենէ կամաց
ամենակալիդ, որոյ ասացե բղխեսցէ հոգիս, ընծայել
աչաց վշտագնեցելոյս վտակս արտասուաց արբուցա
նողաց՝ ինձ ի փրկութիւն, և ի մաքրութիւն, և քեզ ի
հաճութիւն ընդունելութիւն՝ ամենասպարգև տէր բա
րերիդ, փառաւորեալդ յաւիտենից. ամէն.

+ Ի էութին յաւերժած Երկին հիմնարէ՝ Նորին հոյակ, ա-
նոյն աշէրս մաշկանաց բանէ՝ Ի խորոց սրտէ խօսք՝ ընդ ես։

* Ի ԱՆ ՈՒՆ ։

1 Ես արդ՝ ես նախնիս ամբարշտաց · գլուխս մեղաւորաց · պետս անիրաւաց · առաջինս պարտաւորաց · պատկերս յանցաւորաց · աղ-
տիկեցիս ըստ վատթարութեանէ , այլ ոչ ըստ բարեբաս տուիչն , ահա զանձառիթն իմոց ձառեցի · զպատկառելին հայտառակեցի · զդաղտնին հրապարակեցի · զծածուկսն յայտնեցի · զթաքուցեալսն ցուցի · զամ-
փոփեալսն տարածեցի · զդառնութիս մաղձ՝ ժոյնք քեցի · զդարձակցութիւն ջարին՝ մատնեցի · զամբա-
րեալ թարախ վերիս՝ քամեցի · զխորս պարտեաց խմոց՝ ծանուցի · զպատրուհակն կեղծեաց՝ առի · զքօղ սը-
դեղծեն՝ վերացուցի · զամօթալուեացն զգեստ՝ մեր-
կացուցի · զդարշելիսն՝ յանդիմանեցի · զմրուրն մա-
հու՝ փսխեցի · զպղպատս հոգւոյս խածոճածոց՝ քա-
հանայապետիդ քո բացի։ Յանձինս վտանգ՝ ոչ ան-
խոյեցի · մարմնոյս սիրոյ՝ ոչ աչառեցի · զարմատն հը-
նութիւն՝ տեսիլ արարի · բնութիս կարեաց՝ ոչ ողոր-
մեցայ · զմաքանութեն կապ՝ խզեցի · զդրեակ սրտիս՝
քանդեցի · ընդ կամացս որոյ՝ էբր ընդ դարանակալն
մահու՝ կռուեցայ · զպահեստ անյայտին՝ արտաքս
հանի · զմթերիցն գանձ՝ մերձին գուշակեցի · զգա-
տախաղն՝ գատաւորին հանդէպ կացուցի · զպատճ
նեացն զխորձ՝ այժմիկն խակ գոյ · զդաշն կործանու-
ղին՝ կարեցի · զսխան խաբուղին՝ ցրուեցի · զկատա-
րած մարտին յաղթութեան՝ ինքիզ ՚որ չ՚ն՝ ատա-

տանեցի. զպատերազմին խումբ՝ դրդռեցի. զիմա
դրութի դիմեցմանն՝ բանիդ աստուածոյ յօսացայ.
զնաւարապետրացն փաղանդ՝ լուսեղինացն զինուց
սադրեցի.

2 Այս արդ՝ ստեղծիչդ ամ եղելոց քո որդի բարձ
րեալդ ես, զաստէն դարուվեսլս յայսպիսեաց բա
նից, և զհարուածելս յայսբանեաց դանից՝ մի՛ կշտամ
բեսցես կրկնակի դաւել ի մեծի աւուրն. Ահա
հրի՛զօր անքննին անձառ բարերար Թադաւոր անմահ,
առ այս կերպ պատկառանաց՝ ինքնապարսաւ խոնար
հութե, որ ինձէն զանձն՝ մեծաւ ձաղանօք յոդի
դաւեցի, լի՛ց նուաղօք այսր մատենի՝ անարդանօք
անթոյ զդեմն սատանայի. և զերեսս կերպի պատ
կառեցելոյս՝ նշանաւ խաչիդ զօրացո. Ա՛ի խաղայ՝ կը
նիքդ լուսոյ՝ ի գեղ տեսակիս. ամրուեդ նշան հաղ
տաւեցի՝ ի տիպ դիտակիս. երևակ կենացդ փայփ
ձևացի՝ ի պատկեր այսիս. արուեստդ հրաշից՝ ի
ճոկատիս շուք նշանակեցի. Ա՛ի այլոյլեսցի յինէն՝
դրոշմդ լուսապաճոյճ. մի՛ բարձցի ի տեսանելեացս
բեսց՝ ճաճանչդ օրհնութե. մի՛ մերժեսցի ի դէմսյս՝
առ հատատչեայդ վտահութեան. մի՛ սատանեսցի ի
բերանոյս ամրութե սեմոյ՝ փառք անապրութեդ.
Պահպանիկդ երկրապագելի՝ ի զգայարան սրտիս միաս
ցի՛. էարէցս նախնեաց իմոյս գոյութե, քաւարեւիդ
նշոյլ աղբեսցէ՛. ձեռինս կարկառման, փրկչէդ իշ
խանուե օժանդակեսցէ՛. մատուցման հաստուածոյ
մատնոյ, խորհրդարանդ համարձակութե բարեգոր
ծեսցէ՛. Ի՛ մեկնելս իմոմ՝ մի՛ հեռասցի սրբու
թիւնդ. մի՛ լքցի պատիւն՝ ի պատիկն պարտաւորիս.
մի՛

մի՛ մերժեսցի ի յոդւոյս՝ անդաւաճանելիդ փրկու-
թիւն. մի՛ ընկեսցին գիծք կենդանատուիդ՝ ի քո
գրեցեալս ընչոյ. մի՛ եղծցի նկարումն արեան զօրու-
թե՝ ի սիրատիպ խորանէս. ընդ իս բնակեսցէ յի-
մամ գերեզմանին. ի ծորել մարմնոյս Քրիստոսի, ջ
ծումն ընորհիդ առ իս պահեսցի՛. ի նորոգութեանն
աւուր, սոված հանդիպեցայց փառաց փեսայիդ. ի
քոյոց սկսի ծանուցայց, քոյովքդ վաստակօք պըճ-
նեցայց, երախտեօք մեծիդ յարդեցայց, աւազանին
ղեսպիւ պերճացայց՝ քաւեալ ողորմութե՛. Ա՛ստո՛
բարեգութ, զվերարկուդ անապականութեան՝ տալ
ժանեգեալս մեզօք մարմնոյս. մի՛ յարիցեմ ընդ քոյս՝
բանսարկուին. հնացուցիչ հոգւոյս՝ վառնէսցի՛. խալ
հարբենակացն պատիրք՝ մի՛ ընդ իս վերերևեսցին,
Օրհնեսցի՛ անուանդ քո գրքիդ՝ վիճն իմ հանդըս
տեան. ողորմութիք քո լցցի՛ գուբն իմ գերութե.
ընդարձակեսցի՛ քև ինձ՝ տեղին Քրիստոսութեան.
անդորր եղիցի խըճամօղ՝ ինձ բանսն բարկութե.
անուացի զիս առ յաճումն՝ արգանդն մխութեան.
յոտով քո շտեմարանեսցի՛ զիս՝ յարկն այն անձկութե.
ձեռամբ քո պահեցայց՝ ի խշոյն տապրատմութեան.
թևօք քո ընկալայց՝ ի տունն տագնապի. դու դո՛
վեալ ես իս՝ ի սենեակին վտանգի. Հաղ ինձ աս
տանօր՝ ի Քրիստոս հաղարաց, զի երբեմն էի վերնայնին,
և այժմ անդնդայնին. երբեմն տօնելի, և այժմ
աշխարելի.

3 Ա՛ստ և արդ՝ կրկին դու օրհնէ՛ ի բոլորից գոյից՝
յերկնայնոց և՛ ի տոքնայնոց՝ և՛ ի սանդարամետա
կանաց մեռելոց՝ անպարտականդ այս տարագրուե.

Ես վերպեցայ. Ես օտարացայ. Ես չխմարեցայ, պար-
տեցայ, և խոտան գտայ. Ես լքայ, կամեցայ, և կոր-
ծանեցայ. Ես մոլորեցայ. Ես մոռանեցայ. Ես մերժե-
ցայ. Ես խորթացայ, գերեցայ, և գայթագղեցայ. Ես
նզովեցայ. Ես թշնաւառացայ, սրբեցայ, և վատթարա-
ցայ. Ես ընկղումդայ. Ես խաբեցայ. Ես անօրինեցայ.
Ես ապականեցայ, մահացայ, և խոպատ եղծայ. Ա՛ր-
քո առայս՝ ինչ մասն էարի, որ Ես միայն անփոփոխ
բարի. Ա՛ՐԴ՝ կամք քո լիս, և խաւարն ինձ ճաշ
ուագայթ. Ճրագ լուսոյ քո անդ, և գիշերն վաղոր
դայն. Մարինոյ քոյ Հաղորդեալ, և յամենայն կար-
ծեաց ապրեալ. Այսկ Ես ոչ գրեմ զանձն իմ կենդ
դանի՝ վա՛ն անփախչելի վախճանին. գարձեալ՝ զիս ոչ
վարկանիմ կորուսեալ՝ վա՛ն աներկեան նորոգմանն.
Ար և փակեալ համարիմ ինձ վեր կենացդ՝ վա՛ն ան
քաւելեացն պարտեաց. գարձեալ՝ բացեալ ինձ ըղ
գրախտան՝ վա՛ն փրկութեանն աւետեաց. քանզի ոչ
այնքան վհատութեն գոյժ տագնապէ՝ որչափ փըր-
կութեանդ քաջալերեալ ձեռն կարկառէ. Ա՛ՐԴ՝
տո՛ւր ոչ՝ տո՛ւր ողորմութի՛ւն, առ ա՛մ ձայն գոհ
բանեալ, օրհնեալ յաւիտեանս.
ամէն.

† Ա էրոին յոտնլուծած իրին հեծութեբ՝ նորին հոխոշէ, ա-
նոյն աչբո յաշխատոց բանէ՝ Ի խորոց սրտէց խօսէ՝ ընդ ա-

* Լան. կՀ. *

1 Կսդ՝ որ ոք և առցէ զայս գեղ մաղթանաց այսր մատենի պարկեշտակնէն պաղատել սո վաւ , եթէ Ի մեղաւորաց իցէ մատուցեալն , երէց և ես լսովս բանիւ կցորդեալ նմա . իսկ եթէ յորդորոց գուցէ յառաջեալն , գոյց և ես սովիմբ՝ ընդ նմին ողորմեալ նովաւ : Այսպս թէ երջանկասցէ այնպիսին ինքեամբ՝ ինձ միայնոյ գրեալ զեղուկթիւնն , և ես ինձէն վկայեմ այսմիկ : Այլ յիշեսցէ նա զսողոմոն և զբանս նր զՀոգեշունչս , թէ ոճ ոք վատհաւատի սիրտ նբ ունել , և կամ ոճ պարծեսցի մաքուր լինել Ի մեղաց և զի ոչ յարեաւ մարդ երկրածին՝ ազատեալ Ի պատասխանեաց . և ոչ ընտիր ինքնարուեստ վաղուքն , և ոչ՝ թէ և Ի թռիչս ամբարձման թևոց բերկիւղ առ որ զգոյշ լինիցի կըր կին երկուցեալ Ի վերին իսկ հատատուն թեան՝ ու սեալ Ի պօղոսէ , գուցէ անկեալ Ի երերիկը՝ սահմա նողն այսմ կանոնի իրաւադատի՝ կշռեալ նմանեսցի . Այլ առցէ զայս կշռամբուն մաքուրն՝ նիւթ պը սակաց , առ Ի չիշանել անընտրողաբար յանձեռնչման բարձրութե . և պատժապարտն՝ առիթ ազատուե , որով ամբարձեալ Ի կործանմանէ Հոգևորական մե Հուն՝ ապրեսցի յօտովս Իսկ ինձ եղիցի՝ պատգամն այս բանի՝ արձան փորագրեալ՝ առնևրին անեղծա նելի , որ փոխանակ իմոյ եղկելոյս անձին մահաց ոչ՝ անդադար Ինչմամբ հեծութեան լալոյ՝ առանց

լռելոյ միշտ աղաղակէ · լսցի՛ եւ ոսկերացս քակտեցե
լոյ ՚ի Տողոպատեան չերիմ վերարկուէին՝ անմեռունչ
ձայնիւ զայս խոստովանելոյ Տացէ՛ եւ մարմնոյս ՚ի Տող
լոծելոյ՝ բարեաւթիւն իմն անազդելեաւ՝ ծածկատե

սիդ զայն պաղատել ։

2 ՅԻ՛ գթութեց , աղբիւր ողորմութեց , պարգեւք
բարութեց , որդի՛ բարձրելոյ ՚որ յիս քո , ողոր
մեա , խնայեա , մարդասիրեա · նայեա ՚ի վրանդս ·
ակնարկեա ՚ի բեկութիս · խնամարհեաց ՚ի Թշնաւոյ
Թիւնս · տես ՚ի տարակոյս անձեռնհաս տագնապիս ·
հասի՛ր հաղորդել կորստականս կարեաց ։ Ճշմ
տեա՛ բժշկապէս՝ զամենաթշնաւոյ ախտաւորութիս ·
ուշնկն մտաւացես քաղցրութի՛ ողորմածին հեծու
Թեանս · լսե՛ր ՚ի խորոյն անդնդոց մահուն գերեզ
մանի՛ անմռնչելի հառաչմանս · մոգի՛ յակնայն ամե
նալսեր լսելեացդ՝ ձայն պաղատանաց վաստակ ան
դամոյս ։ Աչ վե՛ր զի գրաւական կենդանութես ա
նապական է , անխոփոխ լեցի եւ սիրոյդ քո գթոյն ·
կցո՛ր լեր հեզութի՛ տաժանաւորս տկարութե ։
Ա՛ռեալ պատկերիս՝ մի՛ ոխս պահեացես · ընդ ան
շունչ կերպարանիս՝ մի՛ ՚ի դատ քննութե մտցես ·
մահու տանջեցելոյս՝ մի՛ հարուածս յաւելցես · ընդ
բեկեալ խեցեղէնն անօթոյս՝ մի՛ ուժգնութի՛ մար
սիցես · վճռաւ կոշկոճելոյս՝ մի՛ բարկութիւն կըրկ
նեացես · կործանեալ շինուածոյս՝ մի՛ պատուհաս մա
տուցես · չանս սպանելոյ՝ մի՛ քարինս արձակեացես ·
լռեայս ջախջախելոյ՝ մի՛ սաստիկս որոտացես · հոգւոյս
անպատուհասելոյ՝ մի՛ իբր ամբարշտաւձի ուժգինս մը
ոլնչեացես ։ Ո՛ մխիթարս մերժելի՛ մի՛ ՚ի դատ ընդ

բուեն կոչեսցես. զիոշիս ցնդելն՝ մի՛ իբր զբո դի-
մամարտ գոցես. զսիրտն տապալելն՝ մի՛ իբր զսուի
վարկանիցես. զդարշութիս անդոհանելն՝ մի՛ իբր ըզ
բռնամարտիկ վանեսցես. զկեթս ՚ի բաց ընկենելն՝ մի՛
նեղէթ գեհենին պահեսցես. զայսքանեաց բաղմա
պատիկ բանից կշռամբեալ՝ մի՛ վերստին յանդէ-
մանեսցես։

3 Ա՛յս ամենաթշուառ և խաւարարդել շերմին են
ահա սրտաբեկ և յոքնաթախիծ արդահատու
թիւնք. հաստատեսցէ՛ օրինեալդ քո բան՝ անփոփո
խական լինել, ըստ սրտի արդահատելոյս. քանզի և
այժմ մինչ կենդանեօքս խօսիմ, մեռեալ եմ անհա
պիդ. ոչ ՚ի կորուստ մահուն սատակմանն՝ ամենազո
րիդ հրամանին՝ անեղծ եմ հաւատովքս։ Ա՛րդ՝ ա
ղաչեմ զքեզ՝ տէր յո՛ւ քո, հայեաց յիս ողորմած,
և մի՛ թոզացուսցես լինել անակից ինձ բեղեարոյ. և
զմահազեհկոյց տապանին ազդումն անկենդանաւորն
Թնդմանն՝ Թշնաւոն Թաղմանն՝ աղաղակ ձայնի հա
ւաչման լալեաց՝ քեզ հաշտեցուցչաց՝ յարդեսցես լը
սել՝ միայն բարեգործ, հոգեսէր, հզօր, մարդասէր.
և հոգիդ քո բարի բնակեսցէ՛ ընդ իս՝ լոյս առնել
լաւ ինձ ՚ի խաւարին։ Ա՛նասցեն ընդ իս կենարար
քո կրից պաշտեցեալ մասունք, զի իբր զաւանդ գան
ձու զիս պահեալ ՚ի քեզ, կենաց նորոգման ընծայե
ցուսցեն. օձառք անվանանելի զինուց ինձ պատկա
նեսցին, ընդ իս յարակայեալ քարինք պարսից՝ հո
գեւոր հնարից՝ զբարին հալածել զդուռնդ։ Ա՛րան
որ առիս՝ քեւ ե՛ր վանեսցի՛. զի եթէ յարիցեն ՚ի վէր
իմ պատերազմել տեսեալ զբազալքն ուժոյն ՚ի զօրաց՝ և

և զազգողականացն գործի ապաձայն, զբեզ ո՛ր ու
նիմ մշանջենաւոր և անխրհելի պահապան։

4. Ո՛ վ եթէ այժմիկ կանխաւ արագեալ յառաջ
քան զօրն կատարածի, և անշաւիղ արգելան ինձ
պատրաստեսցէ, առաքեմ զաղօթան տէրունականաւ՝
նմին գան մնհու. եթէ ի վայր զնս ինարի կործա
նել, զճնարադրութիւն արարչին. եթէ ի մէնիր երկրի
թաւալել ձեռն բերիցէ, երեսացն այ ի նոյն մա
ծուցումն՝ զնա հերքեսցէ. եթէ վաստակս ինչ ցա
ւոց նեխեսցէ, զբառնչքն յուրելի արեամբն զան
գեալ փրկչին աշխարհի՝ զնա խոնեսցէ. եթէ յըն
թացից բարեաց զգուշնչս իմ պատանդեսցէ, կապանք
ամենատեղծին՝ զնս արձակեսցէ. եթէ յուրացուի
պարգեաց լուսոյն բռնադատեսցէ, հայհոյութեանն
համբերութիւն յանմարտին՝ զնսին ընդ նոյն կար
կեսցէ. եթէ հարուածս նեռից գաղտնաձիգ զինուց՝
ինձ արձակեսցէ, կարի ինարից աղերսն փառաց հօրն
կապարձից՝ նմին պատահեսցէ։ Եթէ քօղով լու
սոյ խաւարականի՝ մնանել ընդ աչս անսոխեսցի,
կռփումն գլխոյն ձորձով պատեցեալ լրմանն ամէ
նից՝ զնա տանջեսցէ. եթէ մղեսցի զվտահութիւն
ձեռինս կապել, եղէգն մատուցեալ ի յաջ գոյա
ցուցչին՝ զնա ջարջարեալ ըմբերանեսցէ. եթէ ձայ
նանօք այպանման՝ զնս կատակեսցէ, տանելն ծաղու
ամենազօրին՝ զնա հեռնդնեսցէ։ Եթէ բժժանօք ինչ
յուրելից՝ կախարդել խորամանկեսցէ, տպատակն դի
մաց հզօրին այ՝ զնա սաստկապէս ամաչեցուսցէ.
եթէ ի մուտս գիշերային մթոյն՝ խաւարաւ խա
րէութեն լինելով մարտիցէ, ի ձառագայթից լուսոյ

երևման քո՝ աչք , խոյատաւակեացն . եթէ ի միջ
ընկան տապոյ փորձութեանցն՝ արեգականակէզ վատ
նիզ խորշակին՝ զնա ի յարմատոյ խախտել կարծեցեր ,
ի զօրուէ նշանիդ լուսոյ խլել զօսասցի . եթէ
ի փչմանն շնորհէ ունայն զնա առնել հնարաւորեա
ցի , թուքն զոր ընկալաւ տէրն քրովբէից ընդ մէ
զաւորիս , զնա պատկառեցուսցէ . եթէ ժանիք խա
ծօղք ինձ ցուցանիցէ , լուռ թէ երկնաւորին բերա
նոյ՝ զնա պապանձեցուսցէ , եթէ խածմունս աղուէ
կանս հոգւոյս ազդեսցէ , բևեռացն հարմանիք հաս
տոցին բնաւից՝ զնա կակծեցուսցէ . եթէ յընթացս
անիրաւութեց խորհրդոց զնա մոլորեցուսցէ , սեւեռք
ոտից անհաստանելւոյն՝ զնա կապեսցէ . եթէ հըրա
պոյրս ինձ գժնեայս արբուսցէ , քաջախոն ընդ լե
զուին խառնել ի յարբումն բարերարին՝ զնա դառ
նացուսցէ . եթէ առաջին ճաշակմամբ փայտին զնա
դացէ , սոսկալի խորհրդով խաչին ըմբռնեալ՝ խա
պուռ պարտաւորեսցէ . եթէ ընկալել ընդդէմ նա
զանդութեբ ոճն հրամանի զանձն իմ ուսուսցէ , բէ
րուման պարանոցի անսահմանելւոյն՝ զնա կործանե
ցէ . եթէ ի մահ սատակման զնա վանեալ վերաս
րեսցէ , սուճար տէդ զնոցա միաբոյն ի կող՝ սառզծ
չին ադամոյ՝ զնա հերձեսցէ . եթէ երկամբք վտաց
գժոխականաց զնա պարփակեսցէ , պատանացն կաս՝
նից ունողին՝ զնա ըմբռնեսցէ . եթէ յատակս մա
հու հայել զնա խարդախեսցէ , բնաւիկ կենդանուհին
ի վէմն մահու՝ զնա մեռուսցէ . եթէ խնդասցէ ընդ
մարդկօրէնս իմ գոյթագղութիւն , կրկին կորսցի
կարկամեալ կամաւ , յորժամ անմահն ածխարուցեալ
վա

փառաք՝ ընդ իւր նորոգեաց զբնաւ մանկացեալս,
Եթէ ընդ լուծանել փ քր կապանաց Հաղարամեից՝
բերկրեսցի, դողացի կրկնել վերստին խոկոյն ընդ
վերջին շրթայս անզերծ տագնապին ըմբռնման՝ սատ
կադռնի յանվախճան տանջանարանին. Եթէ ընդ
առաջին հարուածն դժուարեսցի, գոյժ կորստեան
յետնում սատակմանն անշէջ դեհենին՝ որ պատրաս
տեալն է նը և նորին հրեշտակաց՝ նմա պատմեսցի,
որ յաւուրն մեծի՝ մեծին առնի.

Ոսկ ինձ ապաւինելոյս ի քեզ՝ տ՛ր յս, միայն թո
դասոր ինքնակալ զօրեղ՝ արարիչ երկնի և երկրի՝
և ամ զարդուն որ ի նմա, որ գալստեանդ քոյ սկն
ունիմ, և ողորմութիւ վրկչիդ սպասեալ յաւսամ.
ի յոտս քո անկանիմ, և զաչս շպարիդ հեաս համ
բաւեմ. զպարտութիւնս խոստովանիմ, և զմեղանս
հրապարակեմ. կշտամբանաց քոց մնիք կոծիմ, և չա
ռաչանաք սրտիս տագնապեմ. ի խեթ խղճիս խոցոտիմ,
և բոցով ընչեցս ձեռնձերիմ. աղի ցօղով արտասուաց
այրիմ, և երիկամանցս աղդմամբ կիզանիմ. յաւսա
կտուր օդով ցամաքիմ, և դառնաշունչ հոգմով շի
ջանիմ. թախանձանաց բանիւս երերիմ, և կողկողա
դին հեծութիւ դողամ. տաժանելի կրիւք տառապ
ամիմ, և տագնապաւ հոգւոյս տատանիմ. ի կոծ մը
ըրբոյց ծփիմ, և ի բախանիւ ալեաց տատանիմ. ի լը
րութենէ համբաւոյն սարսեմ, և յիշատակաւ աչին
կորնչիմ. կերպարանաք առնինն չալիմ՝ և սպառնա
լեաք մեծիդ մեռանիմ, լուր՝ բանդագուծ, քաւիչ,
մարդասէր և երկայնամիտ. քաղցրութիւն անձնա
օր բարի և տիւ տեղեալն, Վրանդ կարծղես յա

նը
արարողն , և ջարին զինի միտեցոյ՝ Տայել ընդ-
2 Ետակ ես զերախտիսն այ լբի՝ զոյաքանեաց բարեց
նեմանեցոյց , և զիս խրտվիլ անուանէմբ կնքեաց։
լուաց սատանայ։ Ո՛վ վա՛յ նը՝ յոյն սակս
քո այ առ իս՝ քան առ սկզբնահայրն էա-
1 ոյց քանզի յոյժ արդար է քան իրաւանցն

Ի Հան . Իվ .

† Ի էրոքին յաւելուած իրիկն հինգշաբթի՝ նորին հոկտ. ա-
նոյն աղբօր մալխանաց բանէ ։ Ի խորոց սրթէց Եօսէ՝ ընդ ա՛ն ։

ամէն։

քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբ փառք՝ յաւիտեանս ։
մենայնի և առ ելս ընչեայս իմոյ՝ փրկութեանդ մեծի ։ և

նախին յատակս դժոխոց՝ ահա անարժանս բարեաց. ան
ձիրս երախտեաց. անընդունակս սիրոյ. առաքեալ մե
ղաց ձգեալս. յերկիրամբնս խորոց խոցեալս. քան
ցեալ ծառս արմատեհատ. դինեալ յերկաշխէալ. ցո
րեան հեղեղեալ. մաւրհակս ջրեալ. վճիռս պատա
ռեալ. կնիքս սրակերպեալ. նամանաւթիս փոխեալ.
արկանեղիքս կիզեալ. ըմպանակս կորսուսեալ. նաւս
ընկղմեալ. մարգարիտս մանրեալ. անկնս պատռական
սուզեալ. տունկս գօսացեալ. նեցուկս խորտակեալ.
փայտս ամենևին փտեալ. մանրագորս աղտաղեալ.
յարկս տապալեալ. խորանս խարխլեալ. բոյսս արբ
մատաքի խլեալ. ձեթս հեղեալ՝ի գետինս աղբևաց.
կաթնս հոսեալ՝ի կոյտս մոխրոց. այրս մահու՝ի յա
րեանց գնդից։ Քանզի միշտ խրատեալ ընդ երու
սաղէմ՝ առակաւ բաբելացւոյն՝ ի մարդերեից ձայնից
անձն իմ ողբալի, և ոչ ինչ խրատեցեալ. որ ասէին
անդռանեալ եմ, և անդէն խոյտառակիեալ. աստ դըս
րուիեալ, և անդ կշտամբեալ. աստ ձաղեալ, և անդ
նախատեալ. աստ թշնամանեալ, և անդ յանդիմա
նեալ. աստուստ ապշեալ, և անդանդր լքեալ։ Աստ
հեծումն, և անդ հառաչանք. աստ կարծիս, և անդ
կատարած. աստ խեթ, և անդ հատուցումն. աստ
արկածք, և անդ հանդէպ դատաստանի, ուր ոչ է
բան իրաւանց, և ոչ ձայն պաղատանաց. ոչ ինչ ա
ւուրց, և ոչ ելիք ժամանակաց. ոչ ուղք յուսոյ, և
ոչ դրունք ողորմութեան. ոչ աջ պաշտպանութեան,
և ոչ ձեռն ապրեցութեան։

3Ո՛յ դու ապաւինութի՛ւն. դու ինքն փրկութի՛ւն.
դու ապրեցո՛ւ, դու և.քաւո՛ւ. դու երանո՛ւ.

քև բժշկութիւն. քո ողորմութիւն, փոյն հզօր՝ կենդ
դանի՝ անճառ ներ յո՛ւ քո բարերար աճ. օրհնեալ,
օրհնեալ, և գարձեալ օրհնեալ, ընդ Հոգւովդ քո սուրբ
յաւէտ բարձրացեալ՝ ի փառս Հոյրենի խակութեան
մեծիդ՝ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Էրասին յաւելուած իրին հետեւութիւն՝ նորին հոգի, առ
նոյն ալէքս մալխասոյ բանի. ի խորոց սրտէ խօսի՝ ընդ այ։

Ճան. ԱԼՔ։

I ԱՐԴ՝ ի յիշատակ ահարկութեան վերոյ գրեցելոցդ՝ որք յաճախ են սպառնալիք լինել ժամանեցեալք, զնացդ դադարեցոյց ի նորոգ ողբերգութեց, և կամ արդեօք զցաւաքուժն առցէ հեղեղք արտասուացս։ Ո՛ւ եթէ զչորեքվիս տակիճն առաջս գետոցդ յորդահոսան ծաւալմանցդ, որ զերեմ և զերկիր առ հասարակ ողողանեն՝ լինա պէս բաւականութիւք բաշխեալ ամի, և զգեղուժն ել լեց խրեանց՝ առ աչս իմ եդեալ, զանձինս մեղաց սաստկութիւն զբոց զուսցուցանել՝ ոչ բաւականասցին։ Եւ կամ մարգարէին ոբց ըղձականութի՝ կրկին լինել լցոյն գլուխս ջուրց բազմութիւն, և ձրադարան տեսուեց կերպիս՝ աղբերց կոյլակմունք, զբեկման ոգւոցս ջարել զլուանդ՝ ոչ ձեռնարկեացեն. և ոչ երդերակաք ջրոյն համօրէն՝ բանահիւսից կանանց լալականաց՝ ի սիրտ և յոգի վերաւորելոց, զգեստ վը տանկիս ի կերպ արկանել, և կամ՝ ի նոճազս ձոյ նից բերել։

2 ՄԵՐ օրն լինելութիւն նղովեալ, և ոչ յոբայ՝ կամ երե

եբեմիայ · քանզի տօնելի է օրն նոյ՝ զորոց մի՛ ինչ
ցանէ ոչ արժէ աշխարհ՝ և ոչ տարապրելի · ապաւէ
բեաւն զնա առ եղեալ զոչ արժանիս լուսոյ՝ և կամ
միոյ մանաւանդ բարւոյ՝ զանդիպումն աւուրն անի
ծինն՝ յորում էս գտայ կորաեան որդիս և մանու
դրացիս · մշակս մեղաց և արբանեակս անօրէնու
թեանց · Որ ոչ կացի յուխտին կենաց՝ զոր դու
սահմանեցեր՝ ա՛ծ բարերար · ոչ գնացի՛ ի քո պատ
ուիրանն կենդանական անմահացուցիչ · ոչ վաստա
կեցի՛ ի հունձս արմաւացն , որով՛ ի մուտս ձեռանն՝
աւուրցն խառնուրթե՛ կերակրել պատրաստեցայց ·
ոչ կառուցի ամրութե՛ որմոց՝ և ոչ ձեղունն յարկաց
ձգեցի , որով՛ ի հնչմանէ մրրկաց օդոց պահեցայց ·
ոչ համբարեցի նշխարս պաշարաց՝ ի յուղին անեզրա
կան , որով զտապնապ սովոյն իմ բժշկեցից · ոչ հան
դերձաւորեցի զեզ աղերս աղօթից , որով առաջի քո
կալ համարձակեցայց · ոչ կազմեցի Թոշակ փրկութե՛
վարուց մաքրութե՛ , որ զնորոգութե՛ ինձ երաշխա
ւորէ · ոչ ետուս զընտրութե՛ հաշիւն՝ ի կենցաղոյս
ճանապարհի՛ իմոյ մատնչին , զի՛ ի դատաւորին ձե
ռանէ՝ ասէն իսկ փրծոյց · ոչ լուա՛ձ ձեռին օրհ
նութե՛ մատեոյ յանդիման , որով օրհնադրին մաղ
նակից գտայց սրբեցեալ · Որ դիմաց ետուս զգու
շութե՛ , և ոչ թիկանց պատապարուե՛ , ոչ աջոյս իմ
զինուորութե՛ , և ոչ ահեկին պարածածկուե՛ , որով
՛ի պատերազմս վտանգ զերծոյց· զերիվարս ոչ ըզ
դեցուցի զրահ՛ս՝ , և ոչ զմարտիկս՝ սպառազինու
թե՛ , որով զձախան յարդարեցից· Օ՛ Լանուէն ոչ
կապեցի պատուղ , և անագանձն ոչ ժամանեցի , և

ասա տարակուսիմ ունայն ի բարեաց. մաքրութեան
ծաղիկ ոչ ունիմ, և ոչ իւղ ողորմութե, և գիշերոյն
մեռայր անշոյլ. ի նիրհումն մահու ննջեալ եմ, և
տագնապ կոչողին փողոյ ստիպէ. զզարդ հարսանեաց
կրկին մերկացայ, և զձեթ վարուցն վերստին լքի,
և դուռն մանն հարսանեաց աւասիկ փակի:

3 Աւաղ զիա՞րդ՝ զիմաստ առից միմիթարուի այսքանեաց
վնասուց, և կամ ընդ ո՞րքանեաց տարակուսանաց
խաւարի՝ լուսաւորուի յուսոյ կենաց խառնեցից.
և կամ՞ր արդեօք զգարշապարս ոտին կառուցից.
և կամ յո՞ր վտառհուածի զաչս իմ յառեցից. և զի՞նչ
անզորրութե ծփանացս նկատեցից. և կամ յո՞ր ըղձա
կան դիւրութե ձեռն համբարձից: Օ՛ի եթէ՝ ի
ձեռնէն բարձրութե երկնի, անտի անձրեւեաց հուրն
սոդոմայ, ոչ ասացեալէ. իսկ եթէ յատակ խորութե
երկրի, սա եբաց զկոկորդն ըմբռնողական՝ և ելուծ
զդադան բանակօքն աբիրօնի: Եթէ յանդգնեցայց
փախչել յունողէն, գուցէ կալցի զիս վիշապն ի
հագին: Եթէ ընդ գազանս ինչ թափառեցայց,
արագունք են խնդրել զվճիժ ատացողին առաւել
առիս՝ քան երբեմն զեղիսէին՝ առ մատաղ մանկունս
բեթելացիս քրմորդիս: Եթէ յամենատարած օդոյս
պարզութե, այն եղիցի եգիպտացւոցն՝ խաւար շօշա
փելի: Եթէ ի թռչունս բարձանց, նոքա են կո
չեցեալք ի սպանդն զոհին՝ բռնասրոյ դիահանցն:
Եթէ ի ակարան խիղախեցից, վասնիմ ի պիծ կացն,
և զի պիտոյ են ինձ առիւծունք: Եթէ յարջոյն
պատառողաց ապրեցայց, մխիթարն արեան ծարաւիք
ինձ պատահեսցեն: Եթէ յանհոգս ուրեք նստիցիմ,

մեզ՝ ողորմեա՛ մեզ։ Ամէն։

Ողորմեա՛ մեզ, Տէր, ողորմեա՛ մեզ, որ ամենայն յոյսս առ քեզ ունիմք։ Ողորմեա՛ մեզ, Տէր, ողորմեա՛ մեզ, որ ամենայն յոյսս առ քեզ ունիմք։ Ողորմեա՛ մեզ, Տէր, ողորմեա՛ մեզ, որ ամենայն յոյսս առ քեզ ունիմք։

Փա՛ռք Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից։ Ամէն։

Ո՛վ Տէր, միայն ճանաչեա՛ զմեղս մեր, զոր գործեցաք յանգիտութեան մերում, եւ մի՛ ըստ մեղաց մերոց դատեսցես զմեզ, այլ ըստ ողորմութեան քոյ, զոր ցուցեր մարդկան, որ կան ի քեզ յուսացեալ։ Ո՛վ Տէր, ի վայրս ինչ անդաստանաց կացեալ զետեղեցայց, շաքը շանաճանճունց տարմից՝ զինեւ պատեսցեն։ Աղաւ

✻ Ի ԱՆ. ԱՒԱ.

I ԵՒ արդ՝ վա՜ղ ի՛ վաղուն մեծիդ եւ ամենա
հընար արուե՛ստաւորիդ իմո եղանուքե
ան եւ այ՝ իբր ի՛ բերայս ընտրուե փուքոյ
քոյ սիրոյ՝ հանապազ եռամ՝ եւ ո՛չ երբեք պարզիմ,
միշտ խառնիմ զուդիլ՝ եւ ո՛չ եւս միանամ, ահա զուր՝
արծաթագործդ երկնաւոր՝ իմ Ճարտարապետ, ի սը
նոտիս վաստակեալ առիս աշխատիս, ըստ մարգարէին
յայտնի առակի, եւ չարուքիս իմ ո՛չ հալեցաւ. զոր
ինձէն մնե՛ալ չարաչար՝ իբր զնե՛լդար դիւաբախ
իմն ողբամ՝ յանդգնե՛լ անկարգս խօսիմ՝ զիմն ըզ
պարտիսս ամենեցուցանե՛լ, քան հաշտութե՛ն ինձ
այսու կազմե՛լ։ Այլ զի մի՛ անընդե՛լ դիպուածք՝ եւ
անկիրթ պատահումն՝ եւ անհաւասար հանդիպումն՝
պատրաստուի՛ք հանդերձելոց տանջանարանացն ինձ
երեւեցին, ամենևին անմոռաց պահեաց աստուածն
ի յիմում մարմնի՝ նշխար մեացո՛ւածոց նախնուն ա
նիծ՛ելոյն. զոր ի փոքրո՛ւէ տարրէ անարգէ՝ զմեծն է
ուսանել։

2 ՊԱՆԵԼ խաղալն ինքնաբերաբար գիւտք որովայնի՝
բոտոքք ձագուկք շարժուղականք, եւ ազգի ազգիք.
որդունք աղեաց գաղտնակուրք. խաղաւարտք հրա
կայծակք. եւ բիծք բոցակիծք. եւ անիծք անկերպա
ւորք. եւ երամակք ոմանք քրանաճինք զազգածո
միք կակծեցուցիչք եւ մարմնաջղականք։ Այսպատակք
ալոց վայրենեաց, ըստ նմանութեան դիւաց դիւե

բամարտից՝ և մեկնաւղէն բարբարոս գնդից խաւա-
բասխրաց, և գաղանութէ քանասար գոյլոց արաբա-
ցւոց՝ կորակոր գնացիւքն, արջնաթոյր գունովն, կրկ
նապարոյր կռածադ կտցաւն, որ զօրէն ունի խայ-
թոցաց կարճի, իբր գժնիկ փշովք՝ խոցոտեալ ծը
ծեն, ձգեն զարեանն խոնաւութիւն, և յանկոլինա
մահաց հանգստեանն՝ վաստակս կրից ցուցանեն։
Այս կարկառեալ ուրուք ձեռն՝ հատուցանել զճա
տուցումն նոցին, վաղվաղակի զգան զվնաս վտան
գին՝ զոր ազդէն մարմնոյն, և անդէն խկոյն լերկոյ
մարմին փոքր հասակաւն՝ իբր թևաք լմն թռիչս ար
ձակեն, և ըստ մարախի ձևոյ ոստոստէլ՝ այսր անդր
տարաբերին։ և ըստ բազմապատիր նենգութէ բա-
զոյից դաւօղ աղուեսուց՝ խորամանկեալ խուսափեն
ի պատուճաճս բազում եղից, զի յերկիւղէ մահուն
ապրեացին։ Այս այնքան չքոտի և անքատ անձամբքն՝
ոչ միայն զօրամիկն և զկառնիճաղանճս, այլ և զթա
գաւորս հզօրս և ահագինս՝ փախուցանեն հանեն
տարադրեն ի դստիկոն յարկի ապարանիցն բարձրու
թէ, և կամ ի բացի բնակեցուցանեն։ քաջք արանց
արեաց, որք իշխեցին ամբոխից, և տիրեցին ժողովրդ
դոց, և առին զքաղաքս ազգաց, զպարտաւէր խրբանց
զօրաւորս ձեռինն՝ ինքեանք վկայեն, թէ քանզի ոչ
կարացաք ի դիմի տարկանել վերիոյն բռնութեան,
վն այնորիկ խոյս տուեալ հասաք յայս տեղի։

3 Այս զինչ է ինձ փոքունց և զանկածից ծաղրա-
կանաց ոմանց գոյութեանց ի կիր արկանել, որք
զօրեղ և անհերքելի կատաղութիւք են ածութէն՝ յի-
շատակել ինձ զհանդերձեալսն, որք ի մարմնոյս անօ-

բինելոյ՝ ընծային պատուէր դառնուէ։ Այնդ որս և եկամուտ սահակչականացն ախտից դիւտը, և կերչացն կոյտը անողոքելիք. յորոց չէ զերծանել քան թէ հար կաս մարմնոյն վտանգի՝ զապագայիցն տեսք իմաս տասիրել. և ոչ տեղի է դատանել ապաստանի՝ փախուս տեամբ անկանիլ առ նա. այլ առանց կասկած քումդ ակնարկութեանէ, և մարդկոյին կարգ և հնարք վրիպեցան։ Այսակ դուս բարեբար՝ զամ ունիս բաւականաչ պէս զկենացն հնար՝ եթէ կամեցիս փրկել, նորոգել. քաւել, բժշկել և կենագործել. և քեզ փառք յամի՝ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Ի Գրոպն յաւելուած իրին հեծուէ՝ նորին հոյզէ, առ նոյն ալէր նոզնեանց բանէ։ Ի Խորց որթէ խօս՝ ընդ ։

* Լան. Ե։

1 Ե քանզի համբարձեալ զընթացս բանիւ՝ փոքունց ասաւ երկրայնոց՝ չհամարելոց ընդ դոյս՝ եղելոց ի մեծագունիցն տեսակս, ասացից զոճն հանդէս իրաւանց ահաւորին անոչ ընդունելի։ Այր զի թէ մերձաւորագոյնք իցեն այ՝ իբրև զնախածանօթ հայրապետուին, և կամ մանք լագոյնք՝ ոչ մարգարէսն, կամ անբծագոյնք՝ իբրև զառաքեալն, կամ ընտրելագոյնք՝ ոչ մարտիրոսն, եթէ ոչ դու մարդասիրեացես աննուազ բարիդ և անփոփոխ խնամակալուիդ և անպակաս ողորմուիդ, ընդունայն է ինձ փրկուիլն առ ի նոցանէ։

2 Ի եթէ առ նոյն ինքն աբրահամ ձայն արձակեցեմ, իբր ողորմագին առակ ընչելոյն ինձ

վարդապետէ, ի տապոյ անտի պապակեալ, կաթի միոյ
ջրոյ ոչ բաւականանայ. քանզի և նա փակեալ է ընդ
կարեզաք Հաստատակաց անչնարաւութեան։ Իսկ եթէ առ
մնասէս, և նա զդածեալ է տկարութիւն, որ ոչ զօրեաց
առնել վրկութեան, որ զՀոգեյայնեանացդ կրկուան՝ ի
պահպանութենն աւուր ժողովելոյ։ Իսկ եթէ առ ա-
հարան, և նա ինքնին իսկ կարօտացաւ մաղթողի։
Իսկ եթէ առ դաւիթ, ի մէջ բարեացն առաւելու-
թեան՝ առգտաւեալ է և նա։ Իսկ եթէ առ նոյ՝ և յոբ՝
և դանիէլ, զայս եղէկիէլ մարդարէ մեկնեաց՝ յան-
ուանէ իսկ յիշատակեալ զնոսա, և զայն ընդ նոսին
իբր ի դիմաց ոչ ազդեալ, կենդանի՛ եմ ես՝ ասէ Տէր,
թէ ոչ ապրեցուացեն զուստերս և զդստերս իւրեանց
ի բարկութենէն որ հասանիցէ, բայց եթէ ինքեանք
միայն ապրեսցին։ Իսկ եթէ առ պետրոս վէմն հա-
ւատոյ, ի քումէ խնամոյ խոսն մի խիթացէ՛ և նա ըն-
կրկնք իմն դրաւեցաւ։ Մաղթեմ ասել զբաղմացն
դումարութեանն՝ խոնարհեալ առ կարիս կարիս, թէև
յաւէտ երջանիկք էցեն։ Ընդ որս և յովհաննու ոմն
մկրտչի՝ ի մէջ ածառաքն սպասաւորուած՝ մարդկա-
բնեանն գոյթագղուած՝ ճշոյ յոլովից անթարգմանելի,
թէև ի դէմս իմն մեհենուած ձևակերպեցոյն։

3 Այլ քանզի չափեալ սահմանեցաւ զօրութիւն փրկ-
չութիւն մարդկան, և ցուցան նոքա ողորմեալք
բարեբարիդ՝ և զօրացեալք ամենակալիդ. կոչեցեալք
պաշտպանողիդ՝ և քաւեցեալք Հնարաւորիդ. Հնար
Հեալք ազատեցուցչիդ՝ և բժշկեալք անախտակա-
նիդ. կենագործեալք անապականիդ՝ և լուսաւորեալք
նորոգողիդ, այսուհետև գիտացեալ զսակն ողբա-

նուիրեց հոգածին բնութիւն, որք միմիայն են օրի
նական նմանաբար հարազատասպիս վկայութիւք յու
սահատելոց, ահա առ քեզ դիմեցից՝ որդի՝ այ կեն
դանոյ քո օրհնեալ յաւի։ Անաւանդ զառակն
ազգակից այսմ մաղթանաց աստանօր յիշեալ, զվե
րագրելոցդ բան վերստին արդարացուցանէ. բարի է,
ըստ իմաստնոյ ուսմանն երջանկի, անկանել ի ձեռս
ՏԵՆ, և մի՛ ի ձեռս մարդկան. զի ոչ մեծութիւն նո՛ր,
և ողորմութիւն նորին։ Այս այս բան՝ թէև զգա
թին իմն դծագրեր՝ որ զերեքմանեան հարուածն
ածեան առաջի եղեալ՝ ընտրեաց ինքնին կամաւո
րաբար զգառակնիկք մահուն սասակման՝ քան զկեն
դանի քի հաւատոցն յաճախութիւն, քան զերկուա
կաւ այլ փոքրկունս՝ որք սանջելեն և ոչ ողորմին, սա
կայն և իմն օրինակութիւն բանիս պատկերի ձեռա
կեցելոյ հնարս կենաց կորուսեալս անձին՝ ոչ ես այ
լոյլեալ յարմարութիւն. զի ոչ եթէ զփրկեալսն նը
հաստատեցանեմ ի մասանէն այսր ողբերգութեան,
առանց որոց ոչ ես մատչել առ ՏԵՐ, այլ զփրկողին ա
նուն պատկեմ, և զընտրչ նորին՝ առ ամենեսեան բա
րեհաճակեմ. և զբնաւին բարձանան ի թռիչս վա
րուց՝ խոստովանիմ բանիս պայմանաւ, յաւէտ կա
րօտեալ ողորմութեան դերոյ։

4 Այդ դու կեանք, դու փրկութի, դու բժշկութի,
դու անմահութի, դու երանութի, դու լուսաւորութի,
արուր ինձ անդորր ի մեղացս աշխատութեց, զի և քեզ
լինի հանդիստ ի միտադատս հեծութեց՝ ձանձրացու
ցիչս թախանձանաց. որ ոչ այլ իմիք, քան թէ փրկութ
մարդկան պարարիս, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

խոսվելութեան՝ արարչիդ բան լուսաւորեաց։

Ո՛վ որոց կերպարանս անուանցն աղաչել՝ ած իսկ վարդապետեաց, և նոքօք հաճութիւն ի մէջ մեր։

Ո՛վ որոց մինն՝ զանհնաճած յոյսս նէ զհաստարակաստեղծն տկարութիւն, իսկ միւսն՝ զգերազանցն քան զբնութեն օրէնս՝ վարս և առաքի նութիւս հրեշտակական։ Այս արդ՝ նոքա որ օրինեալքն են յամենիշխանէ բերանոյ աճութիւն հօրն քո, ընտրեալքն, ծանեալքն, խնկեալքն և բարեբանեալքն, իբրև զանդամս քո պաշտեցեալք, և իբրև զօթեվանս հոգւոյն սէր յարդարեալք։ յորս չէ՛ք ինչ նշմարանք և կամ գիւտք խաւարի, այլ ամենևին անկեղծուի և լուսաւոր արդարութիւն։ և որքն մնրթ է՝ զմարդն այ՝ այ նմանեցուցանել։ Արթուք պարզք և անպատկառելիք։ կրօնք բարձունք և անխոնարհելիք։ կեանք զւսստք և անաստուանելիք։ պաշտօն առ ած՝ կարծր և անփոխարկելի։ ընթացք արիականք և անկասելիք։ Ճշմարտութիւն մխատար և անցնդելի։ դիմադրաւուի զօրեղ և անհերքելի։ տեսաւորութիւն պայծառ և անապշելի։ խմաստասիրութիւն վերնական և անկխելի։ պահակեր մաքուր և անաղարտելի։ Ո՛վ որոց

ԼԱՆ։ ՀԱ։

Ե՛ւ քանզի երջանիկքդն և փառաւորեալք սբցն պարք, յորոց ոմանք դոյզն ինչ դիտեցին, և յամենախտադոյնս հաստատեցան. փոքունս սասանեցան, և մեծագոյն վառմամբ նշուլից հոգւոյն մաքրութիւ լուսաւորեցան։ Յորոց մինն՝ զանհնաճած յոյսս նէ զհաստարակաստեղծն տկարութիւն, իսկ միւսն՝ զգերազանցն քան զբնութեն օրէնս՝ վարս և առաքի նութիւս հրեշտակական։ Այս արդ՝ նոքա որ օրինեալքն են յամենիշխանէ բերանոյ աճութիւն հօրն քո, ընտրեալքն, ծանեալքն, խնկեալքն և բարեբանեալքն, իբրև զանդամս քո պաշտեցեալք, և իբրև զօթեվանս հոգւոյն սէր յարդարեալք։ յորս չէ՛ք ինչ նշմարանք և կամ գիւտք խաւարի, այլ ամենևին անկեղծուի և լուսաւոր արդարութիւն։ և որքն մնրթ է՝ զմարդն այ՝ այ նմանեցուցանել։ Արթուք պարզք և անպատկառելիք։ կրօնք բարձունք և անխոնարհելիք։ կեանք զւսստք և անաստուանելիք։ պաշտօն առ ած՝ կարծր և անփոխարկելի։ ընթացք արիականք և անկասելիք։ Ճշմարտութիւն մխատար և անցնդելի։ դիմադրաւուի զօրեղ և անհերքելի։ տեսաւորութիւն պայծառ և անապշելի։ խմաստասիրութիւն վերնական և անկխելի։ պահակեր մաքուր և անաղարտելի։ Ո՛վ որոց

2 Վա՛յ ես անպիտանս յամի, և ո՛րքան բան զօրի՝
պարտաւեալս. որ մինչդեռ արթունս եմ, նիւր
հեմ. մինչդեռ զգաստ երևիմ՝ թմբրիմ. ի բարե
պաշտելս իմում՝ գայթագղիմ. մինչդեռ աղօթեմն՝
և վխտիմ. ի յընթանալս իմում՝ և կասիմ. յարդա
րանալս իմ՝ և մեղանչեմ. ի խաղաղանալս իմում՝ ամ
բարխիմ. մինչդեռ արշաւեմն՝ առ ի յետոյն հակա
միտեմ. ի ջանեալն իմում՝ ընդ կրունկն դառնամ.
Ընդ լուսոյն մասին՝ և խաւար յարեմ. ընդ քաղցրու
թեն ձաշակ՝ օշինդր խառնեմ. ընդ կուշտ բարեացն՝
ջարխս հիւսեմ. ընդ կանգնելն՝ և կրկին գլորիմ.
Ծաղկիմ, և ո՛չ պտղաբերիմ. ասեմ, և ո՛չ առնեմ.
խոստանամ, և ո՛չ կատարեմ. ուխտեմ, և ո՛չ վճարեմ.
Արկառեմ, և անդրէն ամփոփեմ. ցուցանեմ, և
ո՛չ ընծայեմ. մերձեցուցանեմ, և ո՛չ մատուցանեմ.
Ի ձարակել խոցոճածոյս՝ անդրէն վերաւորիմ. ի
հաշտեցուցանելն՝ վերսին խառնվեմ. զուր հանդի
սանամ, և իրաւամբք պարտաւորիմ. գրիմ, և խակոյն
եղծանիմ. նաւեմ, և ի գիծն թուանամ. ակամիմ,
և ի հանդիստն ո՛չ ժամանեմ. Արդիմ, և դարձեալ
սասանիմ. ընանիմ, և կրկին հեղուլ. շաքունակիմ
աստ, և անդ ի տորևս հոսիմ. բարդիմ, և անդէն
տչորիմ. Հինն արկանեմ, և ո՛չ գլխաւորեմ. սակաւ
վաստակիմ, և բիւրս վատնեմ. դոյզն գանձեմ, և ան
թիւս սպառեմ. Ո՛ ոյլս խրատեմ, և ես ինքն ան
փորձ եմ. միշտ ուսանիմ, և երբեք ի ճշմարտութի
դիտուքն ո՛չ հասանեմ. Ո՛ չիջեալ երկին՝ նոյնչափ
ար

արծաթծեմ. սուղ ինչ քաջալերիմ, և առաւելապէս
լքանիմ. լարիմ, և իսկ և իսկ առ նմին մեղկիմ. զայս
կարկատեմ, և զայն պատառեմ. խլեմ զեղջեն, և
ատամակ ծնկեմ. Ընդ ամբառնալն՝ և այսբէն բե-
բրիմ. մտեմ ի բոյնն աղաւնի, և անտուստ ադա-
ելանեմ. գամ սակաւ մի սպիտակ, և սրանամ դառ-
նամ քնաւին սևացեալ. ասեմ զիս քեզ դաւանել,
և սպանողին նոճ իրիմ. ընդ յանդիման լինելն, և
թիկունս դարձուցանեմ. Ոչ աբրիմ, և այլ մշճոտիմ.
լռանիմ, և նովին զազրանամ. կերպարանիմ զդա-
թին, և դորձք զսաւուղայն կատարեմ. չրթամիք ձըղ
մարտեմ, և սեմ երիկամամիք. աչովս մատակարա-
բեմ, և ահեակ կողմամբս աւերեմ. Ընդ երկրադոր
ծուքեն ցորենոյն՝ որոմն սերմանեմ. ի բարձրադոյն
խմաստիցն՝ վայր իջեալ ես ինքն գտանիմ. Ոչ ըրեշտա
կանամ յերեսս, և ի խորհուրդս դիւանամ. ի յոտս
հաստատիմ, և ի միտս տատանիմ. սուտ ձևանամ, և
իրագ խոտորիմ. կեղծաւորիմ արդար, և արդեամիք
ամբարշտեմ. Ոչ ասիմ ի պարս հեզոց, և ընդ այս
կաքաւեմ. ի մարդկանէ գովիմ, և ի տեսողէդ պար
սաւիմ. ի հոդածնեղոցս երանիմ, և յորդւոցն լռ-
ռոյ աւաղիմ. հաճոյանամ յեսին ոսկին, և թագա-
ւորիդ մեծի յաչաց ելանեմ. Ո՛ տեսանն դատաւո
րին Թողեալ, խառնակրօնիցն աղերսեմ. հերքեալ
ի վերհիցն, տսկականացն սպրդիմ. մարմնովս արտա-
քուստ պճնիմ, և անձամբս երկնից ճոխին ճանա-
չիմ. Հալածորիմ դաշն հաստատել, և ուխտակորոյս
արտաքս մերժիմ. Ո՛ յոյս մեքուր հոդեկիր, և վա
ղիճ մըկ խելագար. զորունկ պատուհերն լքեալ,

թէ ատրճանակ մը ունիս, ինչո՞ւ չես կրակեր։ Ես ալ կրակեցի։ Ինչո՞ւ չես մեռնիր։ Ես ալ մեռայ։ Ինչո՞ւ չես ննջեր։ Ես ալ ննջեցի։ Ինչո՞ւ չես արթնանար։ Ես ալ արթնցայ։ Ինչո՞ւ չես ապրիր։ Ես ալ ապրեցայ

դողացն վրիժուց մատնէ. մարդասիրեաց-ին տեսանօղն՝
ընդ ամաղէկացւոյն առաջի՝ ոն սպանանէ. նախան
ձաւրէն այ՝ երկնատեղաց բռցոյվն վատնէ. սոսկ երկին
լրումն՝ և նորոյս սկիզբն՝ հեծանոցին ընտրութէ մ-
հոսէ. պետն առաքելոցն՝ ընդ սափիրոյն՝ ի կենաց
ղրաւէ. զարմանալին քննութէ հոգւոյն՝ բռբռում
ինձ մահու՝ ե կենացն քարող խաւնէ: Ո՛րդ՝ անա-
չառք և ինձ կամառք երջանկացն, և ուժգնութէ
հրամանի վերնոյն՝ արի սպառազէնք. ընդ հրեշտա-
կացն՝ և մարդիկ. ընդ տիեզերաց երկրի՝ և տարերք.
ընդ անզգայիցն՝ և շարժողականք. որովք դատեալ
միշտ լինիմ տուժիւք չկանաց՝ յօրինակ և յիշատակ
սոսկալեացն ապագայից, իբր հոլմով փոթորկի ա-
լեաց յատէտ մրրկեալ կենացս վատահութիւն՝ մնայ
անկայուն՝ ի հաստատութէց. Օ՜ որ եթէ ոք իմաս-
տութ՝ ի քննին առեալ խուզեացէ զլուզակացն բազ
մատեսիլ զանազանութի, վանուն փոքունս ընդ
մեծամեծացն դասեալ, որ առանց թուոյ և քանա-
կութէ համարոյ՝ թինդս առեալ անքաւ. երամոց,
եռան զեռան սլանան՝ ի մարմնիս ծովու, վկայեացէ
և հաստատեացէ ճշմարիտ լինել զասացեալսս բա-
նադրութիւն.

4 Ո՛վ դու՛ ինքն օրհնաբանեալ անմահ թագաւոր՝
բարի երկնաւոր մարդասէր քո՛, այ կենդանւոյ
միածին որդի, տզօր, բարձրեալ, անքննին, անճառ,
քաւիչ, ամենայր, սաստեա՛ ի ձմեռն ամբոխեալ ա-
լեաց ոգւոյս ծփանաց. արձանացո՛ զծարաւս մոլե-
դին շարժման սրտիս խռովուե. ընդոստնեա՛ ի սանձս
կապոյ երասանաց ըմբռնման՝ զընդհեալ մտացս վայ-

թագաւորին։ Աղեցի՛ խաղաղութիւն հրամանատար մեծ-
ի՛դ՝ ամենավարան բերդոյս սատանայական։ սատակեա՛ խա
փանեա՛ զամբաստանիչ անդամս ուրուանկիս գաղտ
նեաց ամենայնի՝ երկրակենցաղս հինից։ Վերացո՛ս
աղօթս մոռամատոյցս զոյս նորընծոյ սուրբ ողորմա
ղերս թախծագին ձայնիւ ողբերգարկուքեան սյսր
մատենի։ Զի՝ ի խորոց սիրտս անդնդոց՝ չքնաղ
ապրեցեալ ընդ մարդարէին փրկելոյ։ ընկալ զնոս
տանուտի անձնատուր բանիս ի հոտ անուշից, ընդ
հեա՛ մխիթար գառնութեանդ վշտաց ուժգին հեծու
թեան յուսահատելոյս։ Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ
սրբով փառք պատիւ և իշխանութիւն՝ յաւիտեանս։
ամէն։

---

† Ով էրսոին յաւելուած լրիւն հեծութիւն՝ նորին հոյզէ, սա
նոյն աղէտս նաղեանաց բանէ։ Ի խորոց սրտիկ խօսի՝ ընդ ինձ։

* Լան։ Հի։



Ով ահա ձեզ ասեմ՝ սիրել եկեղեցիք միանձանց՝
և աշակերտուիք կրօնաստանաց, որք մեր
կամարին մատանցդ ձեռօք՝ առ ակն
կալութիւն յուսոյն պարգեւաց բարեացն անբաւից
ետն վինուերութեանց, որոց զոյս սեղան հանդերձանաց
խորհուրդս բանից ընծայեցուցի, ընկալարուք զոյս ա
ւանդութիւն խոստովանութեանդ՝ ի չինուած փրկութ
հոգւոց։ Անաղերուք սուլմբ զմարմնոյս պարտուի.
յիշեցէք զմարդարէականն՝ ընդ առաքելականին ա
ռեալ մեզ ի խրատ, զի՝ պարծեսցի ամմարմնն ա
նայն, և զնչդ ե արդարն և ոչ մի։ Որում

նականն մի՛ մոռանայք, ի կատարածն իսկ պատուի
րանին գոգջի՛ք զձեզ ծառայս անպիտանս. մի՛ եղիցի
լինել ձեզ որպէս խաբողին. զուշացարո՛ւք և գրէին,
Թէ կերակուրք նը՛ ընտիրքն. Ո՛հանգի և ես իսկ,
որ զայս նոյնազոյնի մասնաւոր պաղոյ ձեզ ջամբե
ցուցի, վկայեալ զանձնէ կամաւորական ստգտանիք
բիւր բամբասանաց՝ անբժշկական մեղանաց, ի սկզբ
նահայրն սկսեալ մինչև ի սպասաւորն ծննդոց նորա՝
կամայականն յանձնառութի՛ն հատեցի եղի զիս ա
մենայնիւ պարտական չարեաց։

Ո՛չ յուժեմն ոչ պարտաւորի, և ոչ համձե
ցայ, ի յասելն նը՛ անյարմարագոյս առ այն, որոյ
առաջի ոչ է արդարանալ մարդոյ երկրածնի, Թէ ոչ
երբեք շնացայ, ոչ պոռնկեցայ, և ոչ զաշխարհիս ինչ
Համբուրեցի ձուշակս մահու։ Ո՛չ ոչ ընդհատ ինչ
յանօրէնութե՛ն Թողեմ նմա՝ որ ածէ զայսոսիկ, Թէև
ձշմարտի՛ւ իսկ դրեցաւ, ոչ ընթացաւ, որպան Թէ
գիՇեաց, ի յասել զնկարմարան ի դիմաց ժողովրդ
դեանն իսրայէլի՝ բանի՛ զաքարիայ, օրինեալ ՝որ, և
մեծացաք. որ է փարիսեցւոյն ձայնի կերպարան։
Ասացէ՛ ես քանզի գիտողին ՝այ մասնեալ եմ դատաս
տանի, որ զկիրս աներեւութիցն մեռց ի կշիռս ե
դեալ Համարի դատել զիս նոքօք աՇխիրաւ Հա
ւատմամբք, ոչ կերպարանեցայց տեսողին. ոչ կեղ
ծաւորեցայց քննողին. ոչ ատեցից զոչ գործեցեալն
նկատողին. ոչ խաբեութի՛ւ ընդ միտ ինչ մտից մե
ծին, ոչ ի տեսիլ բարւոյ՝ ցոփութե՛ զարս քաղարկե
ցից. ոչ ի պատկեր ընտանւոյ՝ զապիկարս երբեք յար
դեցից. ոչ խնդրեցայց ի զարդ օտարոտի. ոչ պըճ

նեցայց պղծաւուրէ. ոչ պաճուճանս յանդամս
բերէից ապերասքեաց դեղոյ. Ոչ ոք մեղաւոր իբրև
զիս. ոչ ոք անօրէնն. ոչ ոք ամբարիշտ. ոչ ոք անիրաւ.
ոչ ոք չարագործ. ոչ ոք վերիպեալ. ոչ ոք սխալեալ.
ոչ ոք մոլեգնեալ. ոչ ոք խորթախեաղ. ոչ ոք շաղա-
խեալ. ոչ ոք ամաչեցեալ. ոչ ոք դառապարտեալ. ես
միայն եմ, և այլ ոչ ոք, ես ամենայնն, և յիս ամբն.
Ոչ հեթանոսք, զի ոչ գիտեին. ոչ հրեայք, քանզի
կուրացան. ոչ ազէտք և խառնիճաղանջք, քանզի
յիմարք էին խնամոյ. Այլ վարժից կուէցայ յան-
ձինս դառապատ. ռաբբի ռաբբի անուանեցայ, և ըղ-
գովեսան առ ած՝ եղծի. բարի ասացայ՝ առ եղկու-
թեանն ժառանգութի. ըբ վնասեցայ ի մարդկանէ,
որ եմ անմանաքուր առաջի այ. արդար դատեցայ՝ ամ-
բրզք ամբարիշտս. հեշտացայ ի գովեստ մարդկան, զի
ծաղր եղէց յատենին քի. յատազանէ կուէցայ ար-
թուն, և ես ի քուն մահու ննջեցի. ի փրկութեն
աւուր հակող յորջորջեցայ, բայց զզաստութեանն
աչս կափուցի. Ա՛յո դատաստան. ահա յանդիման
նուի. ահա նոր կշռամբանք, և հին դատապարտու-
թիւն. ահա ամօթ դիմաց, և տապնոտ հոգւոյ. ահա
խնդիրք փոքունց, և կշիռք մեծամեծաց.

3 Ա՛յլ դա՛ս միայն՝ աւ՛ր ած մարդասէր, անոխակալ
և երկայնամիտ, համարեաց մեղապարտս անձին՝
ընդ վերջին պարտաւորութեան աւուրն ահաւոր՝
զայս կսկծեցուցանող ինքնաբանական նախատինս.
Ա՛ի լո՛սոյ ի քէն զայսոսիկ՝ գլխած, փոխանակ զի
ես ինձէն անձինս դրեցի. Ա՛րդ՝ բարձիր և վե-
րացուցիր զպատ պարտաւորուե կանոնիս՝ ընդ քէ զ

Մարկածեան ուղւոյն զանգերծ ընթացիցն զանիսաց
մոգին հայեցուածս ի բարձունս կողկողիցի՝ զբաղ
ձակման ընչից կենդանութե՛ն, մինչ աչացս ողոր
2 Ողորմեա՛ տէր՝ մահու մեղապարտիս յաւուր որ
ութիւն։

ընդ սպառնականացն բանիւ՝ ոգեբական սիփսանա.
րութե՛ն. ընդ բաժանմանն՝ ակնկալութիւն միու.
վութե՛ն. ընդ ամենից՝ համարձակութե՛ն. ընդ պատ
կառանացն՝ պատիւ. ընդ տարագրութե՛ն՝ յոյս բա
նեալդ միայն առ քո՛ւ, քո՛ւ ի փոխարկել
1 Պատաւո՛ր բարձրեալ հզօր ահաւոր՝ օրհ

ԱՆԱՆ. ՀԳ.

Եւ էրսին յաւելուած իրին հեծուրե՛ն՝ նորին հոգւոյ, առ
նոյն ալէքս նոգնանաց բանի. Ի խորոց սրտից խօս՝ ընդ ա

տեանս յաւիտենից. ամէն.
կապելոյս աեղեանզօք Տոգւոյս. Նմա զնախատինս
պատկառանաց խոյտառակութե՛ն. ծածկեա՛ աջովդ
ի՛արողութե՛ն զտգեղ տեսակ մարմնոյս մերկութեան.
մնատ՝ Տանդատեան զթոպելալս ուժգին մեղացս բե
ռամբք. կարդեա՛ ինձ սահման հետոց բարութեան՝
առ ելս կենացդ. պահեա՛ յիշատակ ինձ ողորմութե՛ն
և զնի մահու՝ կեանք ամենևին, օրհնեալ յերկինս,
և գովեալ յերկրի. բարեբանեալ միշտ յաւի՛ն յաւի՛

չելին Ճանապարհ յաչս բերելով՝ մուտս տեսանելոյ
ձմիւռ վտանգեալ. և՝ի յերդ բնակութեանդ յարկիս նը
կատեալ յերկեայն շաւիղ, թշնամատացեալ կիսամեռս
թեամբ, ի խնդք պղծոյութեանդ, տատանմամբ մատուցս,
կարկամ հառաչմամբ, նուաղ հեծութեանդ՝ նրբական
ձայնիւն, յոգւի թախծութեանդ յոդնամասնեայ տարակու
սանաց՝ ի խորոց աներեւութիցդ զգործեցելոցս ող
բալով հառաչեմ: Կարօղ ես բժիշկութեանդ՝ և անդ
հրաշագործել յատեան զօրեղութեանդ՝ ասելով, թէ ողջ
եղիջիր յոգւոյդ խորտակմանէ. և կամ թողեալ լի
ցին քեզ մեղանք քո. կամ թէ երթ՝ ի խաղաղութիւն
արբեալ՝ի մեղաց: Այլ զոր յայնմ ժամու ոչ ժամա
նեցիւք պաղատել, այսօր ընկալեալ մարդասիրապէս,
ոչ երկայնամիտ բազմաշնորհ ամենակեցոյդ: Որպէս՝
որ այժմ բանապատճառ խրոխտաձայն սիրացօղ բարե
բասպարանոց՝ անկեալ դնիմ դի անկենդան. կարկեալ
ի խօսից. կաշկանդեալ ձեռօք. լքեալ անդամիք.
խփեալ շրթամբք. կափուցեալ աչօք: Յախտակ ան
շարժուն. կոճղ կիսայրեաց. արձան անզգայ. պատ
կեր անբարբառ. գոյութիւն անշունչ. ողբմելի տե
սիլ. աշխարելի կերպարան. ողբալի օրինակ. եղկելի
դէմք. արտասուելի նմանութիւն. լռեցեալ լե
զու. ցամաքեալ խոտ. թօթափեալ ծաղիկ. ծորեալ
դեղ. շիջեալ ջահ. դատարկ կոկորդ. խոպանա
ցեալ սիրտ. աղխեալ աղբարան. սպառեալ աղբիւր.
թալկացեալ մարմին. ժողմեալ որովայն. քակտեալ
տաղտար. կոտորեալ ոսոք. բաժանեալ յօդք. հա
տեալ ծաւ. սղոցեալ արմատ. թողեալ տուն. ինձեալ
արտ. տապրախտզեալ բոյս. օտարացեալ բարեկամ.

մուածեալ պահեստ. թաղեալ գարշութիւն. մերժեալ
առելի. բարձեալ խեղթ. անարդեալ կմախք, և իբր
զանպիտան առ ոտն կոխեալ: Կարօտեալ սյլոց մաղ
թանաց, որք զհատատոյ՝ թշուառս ձայնիւ նուաղ
դեալ աղերս հատուցանեն, յօղով արտասուաց՝ բա
րերարիդ դիմելեան՝ ի բարձունս տարածանելն:

Օ տուբեզ գարձն յեղանակեն յարդահատելով զոր
օրինակ զնշան խաչիդ փրկութիւն, զոր երկրպագեմ:
զյարութեն ճշմարտութիւն, որում հաւատամ. զիսկ
ուացդ քո յայտնութիւն, զոր փառաւորեմ. զդատաս
տանիդ ահաւորութիւն, զոր խոստովանիմ. զբանիցդ
յանդիմանութիւն, յորմէ զարհուրիմ. զհոգւոյդ սէր
ինձ ուղեկցութիւն, զոր պաշտեմ. զօծմանդ տեառնա
գրութիւն, զոր և համբուրեմ. զթագաւորելն ընդ
քեզ՝ տէր յե, որում պաղատիմ: Ա.րդ լքաւ՝ մեր
ժեցաւ՝ բարձաւ՝ տրտհեցաւ՝ փախեաւ՝ սրացաւ՝ տե
ղի եւ կցորդութիւն զուգութիւնե կենցաղոյս կենդա
նութե. և յուսոյդ որ ի՛քէն պարգև՝ մնացականն և
անջնջական յիշատակարան պահեցաւ:

3 Տէս ողորմութեամբ ի տարակուսանս վանդելոյս՝
միայն բարեգութ փառաւորեալ որդի ոչ, քա
ւել, բժշկել՝ կենագործել՝ պաշտպանել՝ նորոգել՝
նկարել՝ կանգնել՝ հաստատել՝ վերստին ստեղծագոր
ծել յերջանիկն անարատութիւն. քո է կարողութիւն,
քո է փրկութիւն, քո ողորմութիւն. էի՛ք քո անկարուն,
այլ ամենևին զօրութիւն, բարձրութիւն, իշխանութիւն,
անվախճան թագաւորութիւն, խոկութիւն, ինքնութիւն,
ամենատեղի բացարձակութիւն, բարեբարութիւն, լու
սաւորութիւնն. փառաւորեալ տիրապէս, անպակաս

և անյաւելուածք , խնկելով խորհրդով անթարգմանելի
նելեաւ յերրորդութենէդ սրբութիւդ գոհաբանեալ յաղ
էաց . և և առ սմին ի նոյն պաշտօն հաւատարուք
միապատիւ զուգականութենէ , երեկ և այսօր՝ և յաւ
իտեանից յաւիտեանս . ամէն :

---

† Ի էրեսին յաւելուածք երկին հինգշաբթի՝ նորին հանգչի , առ
նոյն աղերս ձայնանաց բոնի . ի խորոց սրտից խօսի՝ ընդ այ :

* Լան . Ղ՚ա .

1 Ա՛ղբոյ երկնաւոր՝ տէր բոլորեցուն , առ ամ
բան՝ յամի միշտ երկայնամիտ , այ կենդա
նաւոյ անքննին որդի . Ա՚հա անդ է
ողորմելն իսկապէս , յորում հատաւ ակնկալութիւն
վաստակոյն . անդ է բարեգործելն , յորում տեսուի
իմաստից խափանեցաւ . յայնմ ժամու է մարդասի
րելն , յորում տկարութենն վտանգ պաշարեալ տի
րեաց ներքոյ և արտաքոյ : Ա՚նդանօր է բժշկութի
ամբոյին զոյ ձեռինդ , յորժամ բնաւ անդամոցն տե
ղի ետ կենդանութիւնն . այն վայր է այցելութե ,
յորում երկը ինարիւ ոչ գոյ : Ա՚յն է զո մեծուի ,
յորժամ զոյաւհատութեան վերն ողջացուցանես .
այն է հարազատ քումդ ազգակցութե , եթէ յանա
կընկալն ժամու արուեստաւորեացես փրկութիւն :
Ա՚յն է հանդիսարան քում յաղթանակի , եթէ ըղ
փակելն մուտս կենաց ի սպառումն ընչոյս՝ բացցես .
այն ենդ ընտրեալ վայելչականք , եթէ զարթեացս ի
մոց մուռացեալ՝ զարթեացդ զո յիշեացես : Յայմ ես
անոխակալութենէ ապահատաւորիս՝ ընդ երախտաւորացն

խնամարկեացես · ի սոսին ծանեալ գիտացից, եթէ նայեցար ի նմէր բանիս՝ նախանձ գթութիւնդ, եթէ զսովորութիւն չարեացս բարձցես ։

2 Յաղագս այսորիկ հիւսին բանք, և եղանակին նը հադերգուիք, յորժամ տեղն բարի՝ ընդն ծառայի՝ զբարեգործացն պարգևեսցէ, որ մինչ իրաւամբք մնասցէ բանող, նա յաղթողական ապարանս ընդ նանդուսցէ. մինչ հրաւիրեալ է ի դուք տղմոյ, նա ի բազմականս ամենապատիկս գահուց գրգեցուցանիցէ. մինչ բերելոյ զօքն դիտեսցէ, նա ի բարեբուսութիւն բերկրութիւն հայեցուցանիցէ. մինչ ծայրատուութեան մատանցն սպասէ, նա մատանի համարձակութիւն մատուցանիցէ. մինչ հոյն հարճածոյ գալնիցէ, նա գթոյ գիրիս արկանիցէ. մինչ պատրաստել յուսոյ կորսանէն, նա երևելի տեսողաց բազմոյ առնիցէ. մինչ ակն ունի սատակման մահու, նա ընդ կեանսն և փառս ընծայեցուսցէ. մինչ հատման գլխոյն նայեսցի, նա զնոյն պահպանութեամբ պայծառացուցանիցէ։

Ա. յս պտուղք օրհնութիւն՝ գլխոյ, պանծալարմատ քումդ շառաւիղաց · այս արդասիք կենաց՝ արարչական գործ · այս խղճի խորհրդոց՝ խաղաղ վանեալդ քո աներկանաց · այս նշոյլք լուսոյ՝ ամենազօրիւդ ձառագայթից · այս ախորժութիւն ճաշակաց՝ բարեբանեալդ քո քաղցրութեան ։

3 Ո՛վ միայնոյ են այսոքիկ՝ տէր, ի քէն ազդեցաւ գրել ինձ զսոսին · ահա զքոյդ յաւուրս աղերսաղաչիմ՝ օրհնեալ, ի քոյդ այսի պարգևեալ հնար հեա · բաց տէր զդանձս քո բարիս, ըստ աղերսանաց առակին · Ա՛ի՛ խառնեացես ի համբարս բարեգործ, ի

'ի չարեացն իմոց. մի՛ շահեմարանեսցես զառելիսն քո՝
որ են ոխութիւնք և ցասումնք, ընդ սիրելիսն քո՝
որ են գթութիւնք և ողորմութիւնք. մի՛ պահեսցես 'ի
առացուածս քո պաշտելիս՝ զանախորժելիսն քո՝ որ
են մթութիւնք և դաժանութիւնք, և զիմ վեսաելիքն՝
որ են մեղք և թշնաառութիւնք։ Մի՛ գրեսցես աջովդ
օրինութիւնս 'ի մատենիդ կենաց՝ զմերկութիւն պարտուց
իմոց անիծից. այլ զանհնարաւորսն ինձ համարեալ՝
մեծացուսցես կրկին առաւել զանուն քո սէր՝ 'ի
նոսին, ցուցանել զդէմս ինձ դիւրինս և հեշտակա-
նագոյնս։ Ձ՝ այս են իմ պարտիքս և անդր քան զը-
թիւն, այլ ոչ այնքան հրաշալիք իբրև զքո զողորմա-
թիւնդ. բազումք են մեղանքս, այլ յաւէտ են նը
հաղեալ առաջի քոյդ ներողութիւնք. յամենից են չա-
րութիւնքս, այլ յաղթականն են համայնից՝ Տէ՛ր ո՛ղորմ ա
մենակալ, քոյդ մարդասիրութիւն. ինձ են անհամար՝
իմոց անձին բիծք, այլ քեզ՝ յոյժ գրաւեալ են ը
սահմանաւ։ Ա՛յնքան են այնքան զօրաւորք առ կենդա-
նութիւն՝ զենք մեզանաց պատկառեցելոյս պղտութիւ
րութիւնք, որքան յիշատակ մահու կենդանւոյդ՝ առ
վանուժն կործանողին բռնութիւն. Օ՛ ինչ ազդեսցէ
փոքր խաւար՝ առաւրդ այ. զնմին բաւեսցէ դոյզն
ինչ աղբամուղ՝ մեծիդ Ճառագայթից. զնմին համ
բարձեալ կշռեսցէ ընդ խաչի քո կրից՝ խակուն հեշ
տութիւնք մարմնոյս ախարութիւնք. Օ՛ ինչ երևեսցի
յաչս ամենակալիդ քոյ առաւութիւնք՝ կոյտք մեղանաց
ամ տիեզերաց. ահա կոշտ մի՛ հողոյ դիւրաւխրելի՝
'ի կարծրութիւնք բախման վանեցեալ, իբր զպղպջակ
անձրևոյ բազմազեղ համամբ քո կամացդ՝ չքացեալ

պայքարեալ անդամին։ Օ՜ ինչ պիտոյ են քեզ զո
րութեանդ ամենայնարդ կարողութիւնք՝ ժամանակաց
առաւելութիւն՝ առ յանցաւածոց խնդ քաւութիւն.
ոչ գթութիւն մի ակն. ոչ խոնն մի տեսութիւն ածանց
ցական. ոչ սակաւ մի նայեցուած փոյլական. ոչ կիր
սամանեալ յամրուել. ոչ փութացեալ ոտից յերե
ղուած. ոչ յերկից բարձրութենէ միոյ կանգնոյ կաթի
ակնուանելոյ. ոչ գիծ մի ջափոյ՝ մնալ հետեւեցելոյ.
ոչ նշուղից արագութիւն. ոչ ընդոյ տուրեւառութի
ոչ ինչ յայսմ յանգոյ և յանառպաւորական նմանուե
անձև օրինակաց յաւէտ անկայից՝ այնքան առ ժա
մայնք, կամ Տարեւանցիկք, ոլքան եղծմունք, ըղնդ
մունք և Տալմունք մեղացս սառնամանեաց պահել
տի. քումդ զօրութիւն՝ ա՜ծ ամի որ յո քո որդի ան
քննին կենդանասդ այ։ Ո՛ր տաս պարգեւես արև
քաղցրութիւն՝ ջարաց ընդ բարիս. և անձրեւես երը
կաթանչիւրոցն անաչառապէս։ Ակնես սահմանես
իրաւամբք՝ և զնոանգս կրիցն Տաւասարաբար. որոց
մեծ է Տանգիստն առ ակնկալուելի պարգեւին, փոքր
խթանաւ փորձութիւն՝ զսակաւուն պարտուցն առ
աչն վճարես. իսկ որ զերկիր ընտրեցեալն, ներես ո
զորմութիւն, տալով և սոցա դարման ընդ նոցա՝ միշտ
առքեզ դարձին սպասես։ Եւ քեզ փառք ամենայ
զօրիդ՝ առ ամ Հրաշագործութեի բարեխնամող եր
կոյնութեանդ, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

*Կան. Ին.

1

ւարդ՝ ընկղմեալ զմոլորեալ և խոպան ճաճ
կեալ ի յանճառութիւն առաւելութեան՝ բազ
մամանեակ յաճախութեան մեծիւդ երախ
տեաց, որ ամենատուր լրմամբ անսուաղելեաւ՝ յայնմ
և յահեկին՝ ի դիմաց և ի թիկանց համբարեալ կան
անբաւութիւնք։

Պարչեալ առ նովն իշխապատիւ երիցերդուին՝ ձեռային հո
գեովն աշխեյեալ, որ ինչ յառաւելոցն առհասարակ առանձ
նին՝ առ սի լուսաւորուին էիշելոյ գասանուին՝ դինո
պէս երեալ ապահոյս։ Լոր առ անշնչական նիւթերէն՝
յոյանի երանաւոր հերպերդուին անճառելի։

2 Վառուցանեմ ընծայեմ գարձեալ աստանօր
աւանդ գովեստի գասանման ձշմարտականի։
Ո՞վ ի ոչ երբեմն հերձուածականին չարափառուբ՝
ամենապատիրն խաբէութեբ՝ նենգողին կարթիւն
հատուածեալ՝ ի բաց հերքեցոյ եղեալ՝ ի գրախտէն,
արդ միաբարեականաւս այսու ուղիղ ամբծուբեբ՝ ի
յաւանդ իսկապէս շնորհի՝ անդրէն միաւանգամ
համբարձեալ սովիմբ՝ ի թիկունս թևոց լուսոյ, ահա
յերկինս ժամանեցից հեռաւեալ։

3 Այլ քանզի յարգանդէն՝ յորում յղացայ հոգևոր
երիամբք ծնիցեալ, վճիռ և զերջանիկ դշնոյ ա
նարատ՝ ամենից կուսից խակուհի՝ զպանծալի մայրն
իմ գովելն՝ պարտ է կանոնաւ առնմանի բանի արշ
ձա

ձանապրհել յոյսմ մտաենի . զի ծանիցի ցուցցի՝ և
այլոց եւս ապագայիցն ազգաց պատմեցի զբանուն
փառաց իւրոց՝ արժանաւորապէս պաշտամամբ պատ
ուհեալ, իբր մարգարէ մարմին՝ ընդ գլխոյ մարդեղու
թեան բանին այ, ի յիշատակ ձառիս հաւատոյ՝ եր
րորդութեանն դասանութեան : Այս արդ՝ ի յոյս օրհ
նակ հոգևնկար պատկերի բանի, որ զնորանէս լու
սոյ յարմարի, ընկալ զնա՝ գլխած օրհնեալ, քաւե
ցեալ և սրբեալ ի ամին, ձանն սուաւ ի հոգւոյս ըղ
նախատինս մեղացս . անմեղս և անբիծս ընդ հովիւ
նեաւս սորին բազմեցո . յաւել զակարս ի տունն դաւ
թի, և անտուաւտ փոխեալ ի տունդ այ, ըստ մարգա
րէին ձայնի՝ որ ի քեզ՝ յա՞ ակնարկի. Ա՛ի՛ սուկ ըղ
մտից՝ և մի՛ անօգուտ զելից հետևութի՝ արտա
ցես . մի՛ զհաւատոյս ջերմուի՝ ցուրտ համարեսցես ,
և մի՛ զհամբոյր ողջունիս՝ անկարգ ինչ վարկանիցիս .
մի՛ զպաշտօնն՝ ապաշնորհ դրեսցես , և մի՛ զերկրպա
գութին՝ անխորհուրդ լքեսես . մի՛ անպատշաճ լինի
տեսականութի պատկերին , և մի՛ անշնչի՝ կերպարա
նին սքանչելութի . մի՛ անհոգ ողջակիզին սպանդ
մեռցի , և մի՛ պատարագ ուխտի այս ձառի՝ արտաք
քոյ ցրեսցի . մի՛ ձաշակդ լուսոյ՝ ինձ մահու լիցի ,
և մի՛ բաժակ քո կողիցդ արեան՝ ի դատապարտու

Թիւն եղիցի։

4 Ա՛ղաչեմ զքեզ՝ սէր յս միդ յհոգիեդ , որով
զղխտութի հօր քոյ և հոգւոյդ սբ ձաշակեալ
ծանեսաք . քանզի ի քէն իսկ վարդապետեալ զամե
նապարգև կարգս երկնից , և ի սին աղօթանը
հէր լուսարան կենաց փրկուե բարեաց, տարածեալ

Աղին
Ներբողիւ Դաւիթ։

Նայն ի Քրիստոս, օրհնաձայն դասուածոյ Թէ՝ անքննին
ողեալ. ամենայարուստ բարութ՝ ամենևին ու-
6 Ա՛ի Տայր՝ միոյսոյ որդւոյ՝ միական Հոգւովն պատ-
ւեալ. վերամբարձուի անձեռնարկելի։
Ուխտ. հրամանաւ Ձշմարտութեան. ակնարկուի փրկու-
թեան. երանութեան Ձշմարիտ. ակնկալուի Հաւատոյ.
խոստումն անստեղծ. աւանդ արդասաւոր. սոյդ ա-
մաուցեալ, յաւէժ ընծայեցուցանեմք այսու բար
բառով բարեշնորհութեան։

Հայր ի նիւթոյն ասհնանեցաւ բան, այլ էին խոչդոծոխ
ձծայնն ասանդուրէ։

5 Պատարագեմք վերամայնեալ նոճադօք օրհնու-
թեամբ երդոց՝ ի հաստատ պաշտամանն բանի՝ զբա
րեհրաման պատճառն եղելոց՝ զերկրորդումին
անսկիզբն՝ անհամեմատ բարձրութեամբ՝ անհասական
խորհրդոց և անըմբռնելի իմաստից, անզննելի ըզ-
գայութեաց և անբերելի եղելոց. քանակութիւ վեր-
նականն երկնի, և անսահմանն ներքնոյին խորոց. լը-
րութիւն սպառմանց, և նախադրութիւ սկզբանց. մի՝
յերկից անշփոթ կերպիւ. և երիս՝ միոյ անհատա-
ծելի խակութեց. ի վերջ քան զմոռացութիւ՝ յա-
րադեալ համարձակ։ Նախոփոխ բարի.
անսասանելի ուղղութիւ. անխառն կերպարան սիրոյ.
մեծութիւ անչաքորդ. բարձրութիւ անխոնարհելի. ան-
վտանգելի տեսականութիւ. բարեբարութիւ անմոռացելի.
կամք կոչման. հրաման կենդանի. ակնարկութիւ փրկու-
թեան. երանութիւ Ձշմարիտ. ակնկալութիւ հաւաստի.
խոստումն անստեղծ. աւանդ արդասաւոր. սոյդ ա-

7 Ա՛յն բարձրեալ աշաւոր անուն՝ համատարածն
կցորդութեանց, անպատում աղաչանութեց,
երաշխաւորն զուգակցուեց, անյաւելուածն լրա
կանութեց, ինքնիշխան կամաւորութեն պատճառ
րեալ առ հայրն հանդուգնատիպ՝ գործակցութեամբ
հոգւոյն սրբութեն՝ խոնարհեալ ինքեալ ի յերկնից,
աննուաղ գոլով յընտանի փառացն, հաճեցաւ մար
նել յաղտեղի մսրեանի ածածին կուսին մարդու
թեան. յորում ամենեցուցչ զբոյն օրհնութեն ի լրա
սահման անդատաստանին անաւրատութեն, ընդ ամենայ
կատարն էութեն համասնեալ յանանջրպետ միակա
նութեն՝ թափանցական խառնութեն յածութեն ոգի
բաղկացոյց զգոյութեն ընչեայս հրաշապէս. Ապրել ան
ստամբակելի երասանաւ սանձաց կրթութեն՝ զատա
հակութեիս իմ հանդարտեցոյց. և կամաւ ընծայեալ
խաչին՝ ամբարձաւ ծաղկին պտղոյն կենաց՝ ի ծայրս
լրութեն անմահականն անկոյ, ի մահ վիրաւորեցաւ,
ածութեն անընդմիջելի ի մերսեռեն մարմնոյ, որով
կենասացոյց զգործին պարտեաց, արարչութեն իս
կութեան՝ ի նմին յաւէտ անբաժանաւրէն ընդ նմա
թական մարմնոյն վերացեալ. Ապրել ի վայրս խաւա
րայնոց դժոխոց, եհան զկապուտան իւրաստեղծ ի կա
պանաց օձատոհն. և իբր ի նիրհմանէ քնոյ զարթու
ցեալ, յինքն ունկնջեալ զդիմեցումն մահու, կանդնե
ցաւ կենդանացաւ ածապէս՝ երեալ ի յերկիրէ հայն
կենաց և հոլիճն հօտից բանաւորականաց. Ձաւս
տարիմեղս յաշխարհի. և երևեցեալ նոյնութեն՝ ա
մենևին աննուազելի, ոչ եկն համայն, և համբար
ձաւ բովանդակ. բաղձեցաւ նստաւ ի դերունական

ըն
բաւարարեն մանկան՝ հոգոյն սատակուած՝ զնուարա-
նայն ախտ նմանութեան՝ հոմանի եղև յակոբեան
ասմին՝ ի յեղեն եգիպտոսի . յոգեդնացութեն զո-
թեան : Ար սուղծ զբնաւս և կենդանացնէ զամե-
նայն. որ անդամին իակ ի բնէ համապարիակ մեծու-
թե աշխարհականն միւն՝ շրջեր նկարեր և կերպաս
բանիր ամենունակ ջուրբքն անբաւուե երկրատա
բածն ծոլու՝ ի կատարումն արդեան խորհրդոյ՝ ըզ
նե բաղանն լուսոյ : Այսպէս ասաբ, և այժմ գործէ .
գոյացոյց, և միշտ կատարէ՝ արուեստս, աբանչելիս.
նախատեսութեիս սրբասնելոց . աղդմունս ածօրհնս.
զօրութեիս զարմանասուս . մարգարէս , առաքեալս ,
վարդապետս՝ վարժօղս կրթութեան հանճարոյ :

Օ՝ սրբաբարն մատուցման արեւնն քի՝ յարդարեց .
քաւութեիւնս անձանց՝ առողջութեիս մարմնոց՝ ըստ
նմանութե քի՝ ողորմութե հրամայեաց : Ա՝կրտեաց
և դեր քան զջուր , ինքեան միոյն բաւականութե՝
նորոգեաց լուսաւորեաց . հանապազ նովին բարե
գործութե զօրանայ : Ա՝կրեաց միածնին ածու-
թեն՝ ի հոսանան յորդանանու . օրինակաւ տեսուե
անգոյ՝ ցուցաւ ձայնին հօր ի լերինն թափօրական :
Ա՝ նոյն ախտ նմանութեան՝ հոմանի եղև յակոբեան
ասմին՝ ի յեղեն եգիպտոսի . յոգեդնացութե զո-
թեան : Ար սուղծ զբնաւս և կենդանացնէ զամե-
նայն. որ անդամին իակ ի բնէ համապարիակ մեծու-
թե աշխարհականն միւն՝ շրջեր նկարեր և կերպաս
բանիր ամենունակ ջուրբքն անբաւուե երկրատա
բածն ծոլու՝ ի կատարումն արդեան խորհրդոյ՝ ըզ
նե բաղանն լուսոյ : Այսպէս ասաբ, և այժմ գործէ .
գոյացոյց, և միշտ կատարէ՝ արուեստս, աբանչելիս.
նախատեսութեիս սրբասնելոց . աղդմունս ածօրհնս.
զօրութեիս զարմանասուս . մարգարէս , առաքեալս ,
վարդապետս՝ վարժօղս կրթութեան հանճարոյ :

Օ՝ սրբաբարն մատուցման արեւնն քի՝ յարդարեց .
քաւութեիւնս անձանց՝ առողջութեիս մարմնոց՝ ըստ
նմանութե քի՝ ողորմութե հրամայեաց : Ա՝կրտեաց
և դեր քան զջուր , ինքեան միոյն բաւականութե՝
նորոգեաց լուսաւորեաց . հանապազ նովին բարե
գործութե զօրանայ : Ա՝կրեաց միածնին ածու-
թեն՝ ի հոսանան յորդանանու . օրինակաւ տեսուե
անգոյ՝ ցուցաւ ձայնին հօր ի լերինն թափօրական :
Ա՝ նոյն ախտ նմանութեան՝ հոմանի եղև յակոբեան
ասմին՝ ի յեղեն եգիպտոսի . յոգեդնացութե զո-
թեան : Ար սուղծ զբնաւս և կենդանացնէ զամե-
նայն. որ անդամին իակ ի բնէ համապարիակ մեծու-
թե աշխարհականն միւն՝ շրջեր նկարեր և կերպաս
բանիր ամենունակ ջուրբքն անբաւուե երկրատա
բածն ծոլու՝ ի կատարումն արդեան խորհրդոյ՝ ըզ
նե բաղանն լուսոյ : Այսպէս ասաբ, և այժմ գործէ .
գոյացոյց, և միշտ կատարէ՝ արուեստս, աբանչելիս.
նախատեսութեիս սրբասնելոց . աղդմունս ածօրհնս.
զօրութեիս զարմանասուս . մարգարէս , առաքեալս ,
վարդապետս՝ վարժօղս կրթութեան հանճարոյ :

Օ՝ սրբաբարն մատուցման արեւնն քի՝ յարդարեց .
քաւութեիւնս անձանց՝ առողջութեիս մարմնոց՝ ըստ
նմանութե քի՝ ողորմութե հրամայեաց : Ա՝կրտեաց
և դեր քան զջուր , ինքեան միոյն բաւականութե՝
նորոգեաց լուսաւորեաց . հանապազ նովին բարե
գործութե զօրանայ : Ա՝կրեաց միածնին ածու-
թեն՝ ի հոսանան յորդանանու . օրինակաւ տեսուե
անգոյ՝ ցուցաւ ձայնին հօր ի լերինն թափօրական :

ՊԱՏԱՆԵՄՔ ի հատատ ուղիղ և անխոտորնակ
ամբծութեան՝ համբուրիւ շրթանց ողջոյ
նեալ, զկատուցեալս խորան յանընչական ար
ձանաց՝ ածոյին բնակութեանց եկեղեցւոյ շինուածոյ,
որ դերազանց գտաւ և երկնի ամենազարդ բարձ
րութիւն. որ ի նոցին իսկ յատաբելականացն դասուց
հիմնեցաւ, յաշակերտաց վերնոյն խնկեցաւ, ի սպա
սաւորաց բանին պաշտեցաւ։ Այնքան առեալ կէ
նացս այս դանձուս՝ ի վերնոյսարին սրահէ, խորհրդ
դակատարն վայրէ, զոր հոգին այ լցոյց, փայլեցու
ցեալ ի նմա զօրութիւն՝ յատուր մեծի պետականս
առնին. նախ զառնն բարեաւասիլ՝ յօրինակ սրբուե
կատարման հնուրհի այսր եկեղեցւոյ կանխամեծար ա
ռաքելութե, յորում ապա և ի նմին բնակչացն՝ տը
հաւ լուսանորոգ բարեփառութի։ Աւստի արիւն
հզօրին այ բաշխեալ մնասուցանի՝ յատէտ քան զնալ
բերլին մհու՝ գուժարկու, մեծաւ բարբառով ձայնի
բերկրութե՝ կենդանութե անմահութեան ի սմա
ազդելով։ Վասնզի ոչ է կար զօրաւոր ուրուք ընդ

ընկղմեաց։ Վասնայսց կատարածոյ իմաստուն
կուզմն թագաւորս զօրացուցանէ. քաւութիւն ըն
ձեռէ. կեանս հնարհէ մահացելոց՝ ի նորոգութիւն
յարուեն։ Այդպէս ինքն է օծումն մարգացելոյն այ.
մշանջենաւոր հատատարութե ընդ հօր երկրպագեալ՝
ի պատիւ մեծուե որդւոյ. անատմն փառաւորութե
օրհնեալ յատիտեանս. ամէն։

Այլոյն ատացեալ ի խորհուրդ սքեայ եկեղեցւոյ. ընդդէմ պիղծ
աղանդաւորացն Նոնդրակեցւոց, նոր Յանիէցւոց։

պըտ
կեանս, և մանու իշխե. ըս օրինակի ադամեան
10. յս դշխոյ պաշտելի՝ անշնչական եկեղեցի՝ տայ

Հաւատացեալ։

խոստացելոցն՝ ի միտս ունկնդրացն ծանուցեալ

նութիւնէ առ անեղծութիւնն տէց, զի աներկեանութիւն

թեան՝ յոյսնապէս ձգմարտեսցին։ Ա՛ի յոյս կենդա

երկրայնոյն՝ առաւելութիւն վերնոյ թագաւորու

զօրութիւն արքայական որդեդրութիւնս, զի ընդելութ

ըի և կամբարոյ փոխատրութիւնն՝ կարծիցի յանմահ

կիսամանանեայ առ մարդն նեղբին և առ արտաքին՝ յա

էնոյց գոյացեց մերոյ իրաւամբ կշռամբուն, զի մի՛

պառնի հաւատ, զի մի՛ սպառնալիք հաւատցանն՝ զը

կերպարանօք խորամանկեսցի։ Ա՛ի չընարութիւնն՝ ը

ապաշխարութեամբ՝ քաւուի, զի մի՛ ձչմարտութիւնն

նացելոյն զնախանձն կրեսցէ։ Ա՛ի ձեռնադրուի

խաբէութիւն խառնեսցի։ Ա՛ի և չնարհօք, քան թէ

ի պատիւ օծութիւնէ լուսոյն, զի մի՛ յանքծութիւնն՝

քի, զի մի՛ յանդէտս անարգեալ՝ ձծութիւնն, ի ծա

չեսցի, որ ոչ զանձինն օրինակ արիւն՝ յոյս նոսի

մատուցանէ։ մանաւանդ զի պարտաւոր արեան կո

քոյ խորանի այս վկայութիւնէ զձծոյնն պատարագն

մանու անիծիւք հերքի այը լսոտ օրինին, որ արտա

զայս ձերոցն օրինութիւնէ ծածկոյթ ունիցի։ Ա՛ի զի

ականանոյ այս նոսէր արուանի մարմնոյ, եթէ ոչ

ընդհանուր սորին պահեսցի։ նա զի ոչ երկնիւք բա

խորհրդոյ այսր աշխարութիւնէ ձերձնարկել, եթէ ոչ

երկնաւ յանդիման արեգական՝ ի սպասաւորութիւն

պողոյն յարմարապէս ճաշակելի. գերազանց քան զբ
բանականս՝ յանչնչութեանն հրաշագործէ. մինչ զի
կառարումն ընձեռէ և նորոգ հաստատէ, վերստին
նկարել ի մեղ զկերպարանն փառաց լուսոյ. Արեալ
և ես տեսակ մեծութեամբ վերնումն կամարին՝ սկզբ
նաւոր յառաջակառոյց քան զբնակիչս հոգեղինացն
ի նմա զօրութեաց. Զոր ինն ընծայէ Թուիչս մարմ
նոց՝ ընդ թեթեւութիս հոգւոց, պատուականին հա
րըստութիւ՝ զանարգն յարգաւորեալ. Ի էնքնակիր
մեղաք զազրանոյ, եթէ ոչ՝ ի մարդոց չարաց, և կամ
անհաւատից կռխից. Տիպ ինն է զարմանաւոր՝ յաղ
թող իմաստից մերս տեսութեաց. անբանն ի բանա
ւորէն կառուցեալ, նմին օժանդակեալ՝ իբր վեհա
գոյնն յաւէտ նուաստի. Ի նեծ է քան զմարդ, որբան
ընտրեցելոյն մովսիսի՝ ցուպն յաղթողական. առաւել
քան զբանաւոր, որբան զհարուածն՝ գաւազանն խոր
հրդական ծաղկեցեալ. գերազանց քան զմտաւոր,
որչափ քան զեղեսա և զեղիսէոս՝ դեռահերձ մաշ
կեակն աբանչելահրաշ փայլեալ արուեստիւ. Օգ
նութեն պարգեւէ կրկին ամենակատար արբանեակ
ձեռաց՝ մաքրաբար, քանթե զինապէս, մարմին նիւ
թական՝ քարի և հողոյ գոյակից, հարազատ զգայա
կանաց և արբոց. Իբր զվէմն անմահ կենդանի՝ ի
կործանումն է և ի կանգնումն. ոչ զդաստուրըն ա
մենից հոգւոց՝ հանդիսանոյ հրաշագէս աղղամբ՝
յանէծս և յօրհնութիս. իբրև տեսօղ աներեւութից՝
զմին հրամայական է, և զմին տածէ. առ ինքն կոչէ զբ
րեալ յանուանէ՝ իբր զհիւսօղ հրամանատար էիցս.
Իբր զքառն յաւիտենական՝ անհարուածելի է ի

դիմամարտից. ըմբռնեք զՀոգևորս՝ իբր զնշարաժը
րութիւն մեծին արքեսաի. անվեհեր և անվերապահ՝
ըստ քո հետոյն ընթանայ. բարձր ճոխութիւն անպատ
կառաբար համարձակապէս՝ զօրէն դովելոյ զԼուս
ամբառնայ.

11 Ո՛յնքան մեծ ունի արքութիւն, մինչ զի զորս ըստ
պատուերի այլ եղեն, կանոնաւ խորհ։ Հետոյ
դառնց ընտրութեց փորձից՝ թէ համարձակեացի մարդ
ք սխալեալ՝ ի գաւթիս նորին մտանել՝ ոչ պղծի,
այլ ընդ անպատարաժիցն թերութեանց գժուարի.
ոչ նզովի, այլ տեղի տայ ոչ փոխատացն զննորհին ըզ
ջաի. ոչ լքանի ինքեամբ՝ պարտաւոր իւրումն գը
տեալ, այլ ի մերոց գործոց խրթնանայ. ոչ թողացու
ցանէ երկիցս մատչել յըմբռնումն ոտիցն կենդա
նատեաց, ըստ տիրական անճառ խորհրդոյն, ոչ կըր
կին յաւուրք՝ զնոյն ցուցանէ, զի մի՛ անընտրաբար՝ նը
Հերան խայտառակեացի։ 12 Շտակէք կարեաց զօ
րապետ՝ իբր անախտակիր ապականութեց՝ որ ի մեզ
շարժմանց. առանց բարբառոյ տիրապէս հրաման
նաա դատի։

12 Ազի և տապան լինէ մանբրական, կրկին երջան
կական, ի հեղձմանէ կենցաղոյս ալեաց պահ
պան։ 13 Ջ բազմօք անբանից գազանաց գաստ
գան։ 14 Ըր զա
շակերտս հրահանգեալ Հոգւոյն այ՝ փախչէ ի նոսն
դութեց. ոչ ի բողոք մահու՝ մարմնոյ հարուածոց,
այլ ի կենացն աւետիս՝ ըմբռնեալ ածէ. ոչ նոյն

ձեռնարկել գործել, այլ հաստատուն հրամանաւ չինի.
ոչ մնալեալ ընդ բեսեղիել, այլ միածինն այ՝ հոգւովն
սրբով զսա հաւատքեն. ոչ յարաշարժ հանապազաց
փոխ, այլ միտսակաւուցէ հիմամբ անսասանելեաւ զսա
հաստատէ. Վարձել իբր զտապանակն անխօս փայ-
տեղէն մանեալ տախտակօք առանց զդայութեաւ՝ ուր
տղայականաց մեզ առաքնորդէ. ոչ կերպարան անքա-
նակ էին յառաջ հեաւեալ՝ ի հանդերձանս լուսոյն
կենաց՝ տեղի պատրաստէ. Ընդ ոլիելի անուանս
սատակէ, եթէ ոչ խաչեալէս յոգի բերիցի. սպանա-
նէ վաճառեալ վաղվաղակի առաքեանցն, եթէ անաս-
նոյինն լծակցութեաւ երկրասիրաբար գեանակոխ սոյ-
լութ՝ իբր զանօթ ինչ ձեռնագործին բարձեալ տա-
նիցի. Ի՛ջ լերուն մարդոյ, այլ բանիւ հրեշտա-
կաց խօսի. ոչ ունկան դոյականութեի, և արագապէս
մոռանալ լսէ. ոչ ձայն կերպարարական բարբառոյ,
և զպատգամն գործոցն յի՝ համարէն ազանց պատ-
մել հաշակէ. ոչ խաղալեաց շարժականութեի, և
աճ-ոյնով իմն կենդանութեան հագագաւ ազդէ.
Ի՛ջ ամպերայ և ջաղ յօդուածս, և երկուք հաղարօք
կանդնօք լսյնութ՝ իբր զգունդն անհամար՝ բարձ
րեալն այ, զկենդանական զօրսն գումարեալ՝ հնձ
բայական վառեալ ամբոխին, և այժմ ընդ նոսին՝ իբր
զանմարթս ի սրբութեի զմանս ախտիւ մեղանաց
ջնռեալս՝ հատուածեալ յինքենեն հեռի ուղեկից,
ապրեցելոցն ի տաժանաւոր աղիւսարկութեանցն.
Ոչ՝ այն իսկ էութեն այ մարմին եղելոյ՝ անուանեալ այս
վիմի նշանակեցաւ. պատառմամբ կողին զբնաւս ար
բուցեալ. Ի՛ջ արեան երակաց ընթացք, այլ լուսոյ

վերնոյն շառաւիղք, թափանցանց միւոք զոյգ կէն
դանացուցեալ նորոգ պաշտպանէ. ոչ տղոմոն կամ
զօրաբաբել մահկանացուաց ոստիկանուի, այլ ամե
նից ունելին խնասա զսա գծագրէ. ոչ աննուիրա
կան հատարակաճաշակ խաղով առ'ի յակոբոյ պարարի,
այլ ահաւորին արեամբ՝ և փառաք մեծին օծանի.
Ա'ստուն երկրային նիւթոյ՝ քան թէ մարմին երկ
նային լուսոյ ա՛յ՝ զսորին որդիս կինքեալ ձեռնադրէ.
ոչ կենցաղոյս յերկրէ յղացմունս, այլ արքայու՛ն
երկնից ժառանգս կրթէ. զ'ի ծոց իւր գըրգեալն՝
դոգոյն աբրահամու ընծայեցուցանէ: Վեցհարս
նուիրէ սորա՝ որդին ա՛յ կենդանւոյ. օրհնորդք խըն
ձոյից սորին՝ հայրապետացն գումարք. Այն ինքն
մռուացումն առնէ այսակիր բարձանցն կռամոլուե,
զի զերկնայնոյն ա՛յ ունի զծանօթութի՛ն. օտարու
թիւն է ամէ՛ն դիցն դրօշելոց, զի 'ի համօրէն քա
րինս սորա՝ քո՛ երկրպագի. քակտումն է յայտնապէս
ուրմական ըղձիցն անտառաց, զի 'ի բնաւից մայրից
աշխարհի՝ նմանութի՛ կենացն փոյթ՝ 'ի սմա տէրն
նուիրի. խորտակումն է համոյն դիւապատիր յուղ
թիցն արձանաց, զի քարն գովեալ կարկեհան ակամբք
և վիմօք կենդանեօք՝ այսբէն հաստատի.

Ա. յս յարկ ջքնաղ և ահ՛ընկալ՝ ազատ է միանգա
մայն 'ի յաւիտենասա ծառայութի՛ն. ոչ օրինակ
վերնոյն սիօնի, քան թէ ձգմալուածի նմին ճանաչի.
ոչ կռապաշտութի՛ն կապաւ՝ բռնի՛ն, և կամ լծով
օրինին՝ տեղի պարտաւորութի՛ն, այլ ա՛րուն բարե
բարութի՛ն պարգևաբար 'ի մէնջ համբուրի. Ա'յսպէս
նի երբեք՝ յայլ ինչ կերպարան ձևոյ փոխարկեալ,

այլ ի ձեռն շուք փառաց մեծութեան ընդարձակել. այլ
ինքն և երկինն երկնի՝ յերկիրի լուսապայծառ կեր-
պիւ հռչակիլ։ Արդ՝ ես առանց հօրն քո, և ոչ ա-
ռանց այսր մեր արդանդի՝ յոգի կատարիլ։ Նաև
շրջի անբովանդակելին, եթէ ոչ ի սմին տան տապա-
րեսցի. ոչ ունի տեղի գլխոյն հանգստեան՝ որ
բոլորից, եթէ ոչ ի յայս կայարան կենաց մտեալ ա-
դանիցի։ Վասն ի կամար վերնայինն երկնի՝ ի յայս
հիւթաւոր բնակութի առաւել պարծի. անբաւութի
ածեան լուսոյն, որով զդէմն մարգարէին՝ և զբրի
նակս սորին ծածկեցին, այլ փախեան ի փառաց ե
րեսաց նորին, և նմանութեան սորուն՝ որ ի տաճա
րին՝ ոչ հանդարտեցին, ի տօն հանդիսի մեծի գը
վեստի, և ի բանականացս դասուց խմբեալ նոճադի։

Այս օրինի կրկին բաղձանօք, քան ի դրախտն
վայելչական։

14 Այս մայր հոգեւոր՝ երկնաւոր՝ լուսաւոր, քան
զթէ երկրաւոր՝ շնչաւոր՝ մարմնաւոր, զիս գըգ-
ռուեաց որդի. կաթն առանց սորա՝ արիւնն քո։
Այլ թէ ածածկելն իսկ պատկեր զսոյն ոք գրեսցէ,
ոչ անօրինի։ Այր զնշան խաչին փրկութե՛ զօրու
թիս զարմանալոյն՝ և արուճեստս բազմօրինակս կա
տարեալ հրաշագործե. բեմ ահաւորին առեալ՝ ի
սմա հաստատեալ տեսանի. սուրբ խորհրդաբոյիցն
հերձուածողաց՝ մոլեգնաձաւ բերանք կարկին։
Ունի և քարինս իմն խմանալիս և բանաւորականս,
որով զդազանամիտս անմտութիս՝ բացուստ ի բաց ար
ծհնալ տարագրէ։ Ունանի և ածս ոմանս եղակինս՝
պատկերս մանրուս՝ միոյն այ քո։ Ունի և զդէմն խր

կութիւն, և միանգամայն ասէլ դուռն երկնից, և
առաքելոց ձեռինն աջոյ՝ բարեհանձար հիմնարք
եղեալ եկեղեցւոյ քոյ, և ամենայն հաւատացելոցդ
ի քեզ, և կամաց արարողին՝ խնկաւորեալ խորհրդարան,
և ընդ արեւելս՝ ի տեղի խոստման ընակութեանն մերոյ
առաքնոյ. ձեռամբ իմն ցուցանէ յայտնապէս՝ զձա
լատեանն այ շաւիղ. զնոյնականն առակ տիրական՝
ի դէմս բերեալ մեզ վարդապետէ. զերկնութիւնն
ի յելից անտի ծագման արուսեակին՝ քեռան երև
մանն ի վերջնումն աւուրս, արարածոց երկրի թարգ
մանէ: Ջնաս հալածէ. ախտաժէտս բժշկէ. դի
ւաց բռնութեց զօրէ: Լրջանդ որովայնի սորին՝
աւազանն կենդանարար. ի պար Հարսանեաց սուրբ՝
դասք առաքելոցն: Լինքան Ճոխացաւ բարգաւա
ճեալ երանութեամբ, մինչ զի նոյն ինքն փրկչին անձ
ուամբ՝ վայելչապէս յորջորջեցաւ. տիրամօրն լուսոյ
կոչմամբ՝ ի մերձաւորաց միածնին ձայնեալ կնքե
ցաւ. Ընփեղոյ մեղաւորաց՝ նաւահանդիստ հան
դարտութեան. խրախճանարան՝ վերնոցն դասուց.
բժշկարան անախալելի՝ տարակուսեալ պարտաւորաց:
Լերկրորդութիւնն անպատում՝ ի սմա փառաւորի
օրհնեալ յաւմի.

15 Լսակ եթէ ոք ձեռն չարութեան՝ ի վերինն ար
քայութիւն յանդգնաբար համբառնացէ, և գիւտ
ինչ մարմնաւոր, և կամ հնարք մարդկային, և կամ
արուեստ երկրակենցաղ՝ զսահմանեալ աւանդութիւն
առ ձեռակերտս եկեղեցի վարկանիցի, և ոչ պարգև
առաւել կենաց, և ակնկալութիւն ածային, և հը
գօրն Սուրբ յայտնեալ՝ լուսաւորող նախագրութիւն,
և երախտեաց բարձրելոյն՝ ամենատուր լեհկանու
թիւն, և կամաց արարողին՝ խնկաւորեալ խորհրդարան,
և առաքելոց ձեռինն աջոյ՝ բարեհանձար հիմնարք

կանոնաց կենաց · քանզի բարի առնել առելոյն, և
թեան , սկզբնահայրդ այժմ նորոգ և զարմանաւոր
հատուցանել պատուղ քաղցրութե՛ն ընդ փշոյ խաստո
ձեռնարկելն , որ և մահացն է անյնարաւոր · Վա՛յ
մարդասէր , օրհնեալ կենդանի, անձառ.
ողորմած , բազմադութ , հզօր,ահաւոր ,

I

Ի Հան · Հ.Օ ·

նոյն ալէրս ինչ լուծած չէիմն հեծութե՛ն՝ նորին հանգչել , ա
: Ա Էրսին չաբելուծած չէիմն հեծութե՛ն՝ նորին հանգչել , ա

Ո՛չ էի հատոյ չերբրդութե՛ն · և այս ի ինչն էի լուսա
փոս՝ խոտովանեալ դատանութե՛ն :

Յաւիտենից · ամէն :

Նակալ երրորդութե՛ն և միութեամբ աճութե՛ն, յաւիտեանս
գեալ որում կարդեցաք · յանուն և ի փառս ամե
Ինակ մեք զորս գրեցաք՝ ամէն և վկայեմք , հաւատա
զաւանդ շնորհի Հոգւոյն փառաւորի · փակեսցէ զը
դութե՛ն կենացս այս առաքաւոր յանդիման նորին ,
ձեռն բանին իւրոյ հակիրճ, բարձեալ ի նմանէ և
պայծառապարծ պսակեցեալ , զայնպիսի ո՛չ խոստո
վանօղն՝ մերմէ յերեսաց իւրոց Տէրն ամենակալ՝
գերազանցեալ նոր արքութիւնն և քահանան նշանաւ՝
լինն՝ պատկեր մարմնոյս , և արքունեացն անդանդաւոր՝
նակաւն , իմանալին՝ խորհուրդ Հոգւոյս , և շօշափե
ի պարտեաց , և ձեղրիս տեսակ կերպի երևակիս բա
քաղաք այ կենդանւոյ , և մայր կենդանեաց՝ աղաս

աղօթս ի վեր հալածչին, և փրկուիմ հայցել խոցո-
ղին, և սպանողին ներսումն խնդրել՝ ի քէն ընծայել
ցաւ պատուս այս հրաշից-որոյ քաղցրութիւն անճառ է
քան զօրինակ, և բարեբանեալ կամաց քոց ախորժել
լինք, և գալեալ շրթանց քոց ձաշակելիք. Հոգի ե-
րեսաց՝ և զօրութիւն դեղոյ մերոյ՝ սէր քո օրհնեալ
ի բարձունս: Ա. Մարդք երկրածինք և ամենաւքը
րեպք, և բարեմասոյց ձեռաց՝ չարիս դարձուցին.
խակ դու լոյս և տաւիչ լուսոյ՝ ոչ լսես անէծս. ոչ
ախորժես չար. ոչ կամիս կորուստ. ոչ ըղձանաս մեծ.
ոչ յուզիս ի խռովութենէ. ոչ սիրիս ի ցասմանէ.
ոչ հարկիս ի բարկութիւն. ոչ մթանաս ի սիրոյ. ոչ
այլայլիս ի գթութենէ. ոչ փոխիսիս ի բարութիւն.
ոչ թիկանաց շրջուիս, և ոչ երեսաց անդրադարձու-
թիւն, այլ ամենևին լուսաւորութիւն՝ և նկատումն
փրկութեան:

Ա. Թէ քաւեսցես, կարօղ ես. եթէ բժշկես, զո-
րաւոր ես. եթէ կենդանացուցանես, բաւական
ես. եթէ շնորհես, առատ ես. եթէ ողջացուցանես,
հնարաւոր ես. եթէ պարգևես, ամենալի՛ ես. եթէ
արդարացուցանես, ամենարուեստ ես. եթէ մխի-
թարես, ամենևիշխան ես. եթէ նորոգես, ամենակա՛լ ես.
եթէ հրաշագործեսցես, ամենաթագաւո՛ր ես. եթէ
վերստին հաստատես, արարիչ ես. եթէ կրկին դա-
ցուցանես, աճ ես. եթէ հոգաս ընդ մեր, ամենա
սէր ես. եթէ կորչես ի մեզաց, այցելու՛ ես. եթէ
չարժանեսցս ընձեռես, օրհնեա՛լ ես. եթէ յորսողէն
զերծուսցես, փրկիչ ես. եթէ զեղծես ի քոյդ ի
մեզ, Տարւո՛ստ ես. եթէ նախքան ի մէնջ խնդրեն՝

դու կարկառեսցես, անկարօտ ես. եթէ լայնես նէ
ղուէս, անդորրիչ ես. եթէ զվերջացեալս կոչես, իսը
նամակալ ես. եթէ զսասանելս Հաստատես, վճիռ ես.
Ահ պատքերոյս արբուցանիցես, աղբիւր ես. Թէ
զծածկեալսն երևեցուցանես, լոյս ես. Թէ զօգտա
կարսն իմծանուցանես, բարի ես. Թէ զբիծսն ան
ուս առնիցես, երկայնամիտ ես. Թէ ընդ փոքրս ի
դատ ոչ մտանիցես, բարձրեալ ես. Թէ ծռելիս ձեռն
մատուսցես, սատցօղ ես. Թէ աշխատ քո պաշտպա
նեսցես, յանձանձիչ ես. Թէ վհատելոյս զսրտին մա
տուսցես, կերակրիչ ես. Թէ զանդէտս պարարես
ցես, վարդապետ ես. Թէ զդիմեալս առքեզ ըն
կալցիս, ապաւէն ես.

3 Եւ արդ՝ զո են այսոքիկ՝ տէր ողորմեա՛ք. ոչ
միայն դրեալ, այլ կատարեալ և գլխաւորեալ
նախանձ նահատակդ Համբերութե՛ վկայից. որ վասն
նմին փրկութե՛ն Հանդիսացար զօրապետ յաստպարիսի
Ճակատուն, զի կակղեսցես զկարծր բռնուի մարմ
նոյս գոռոզութե՛ն՝ վարժմամբ կրթութե՛ն չարչարա
նացն վանդի. և յանպարտակիրդ մարմին՝ չափեալ
զբնութիս մերում զտաժանականն տագնապ տեսչի,
զի զդիմութիւնդ որ առ մեզ՝ արդեամբք ցուցցես
ի քեզ օրինակեալ. օրինեալ յաւիտեանս.
ամէն.

* Լամն. Հ՚.

1 Ե՛ւ քանզի օր է օրհնաբանեալ և լուսանո-
ղ՝ կշռութիւն երկուց ընտրուեց արա-
բածոցս տասանուեց՝ յերանակելոյ յոյլ ինն
էութիւն երկնակենցաղ անխոտորելի, ամբարձելոցն
խոնարհութիւն, և կործանելոցս վերբերուիլ, տարա-
փելի ուրբաթու մեծի պասեքիս, յորում եկն ե-
հաս ժամ բարեպատեհ դրել ինձ զոյս նուիագ ձայնի
հեծութեան՝ զոր արձակեաւն երկիւղիւ, ահա ըղձալի
համարիմ առել աստանօր ՚ի քոյոց սրտի՝ զոր ընդ իմ
կրեցեր՝ ա՛ծ բոլորից։

2 Աչերդ յատենի քում սահղծոճածոյն խմուա կեր
պիւ. ոչ խօսեցար՝ առիւղդ բանի. ոչ քարբա-
ռեցար՝ հաստիւղդ լեզուի. ոչ ձայն արձակեցեր՝ սա
սանիւղդ երկրի. ոչ մռնչեցեր՝ ամենազդեցիկ փողդ
մեծութեանդ. ոչ երախաեօքն քո յանգիմանեցեր, և
ոչ էարեօք նոցին ըմբերանեցեր. ոչ մատնեցեր առ
թոյ՝ զնանիչան զբեղ սանջանաց մահու. ոչ՚ի կա-
պեցն զբեղ դիմադարձեցեր, և ոչ յապաւակեցն զբեղ
ոճարեցար. ոչ՚ի թիքնուելն թշնամանեցեր, և ոչ ընդ
կոփելն երբեք խոռվեցար. ոչ ընդ կատակելն սրտա
մըտեցար, և ոչ ընդ խաղ արկանելն երեսս փոխե-
ցեր։ Ա՚երկացուցին զզգեստս պատուհանին իբրև
՚ի ակարէ, և դարձեալ ադուցին իբր անփրկանաւոր
ըմբռնեցելոյ։ Ա՚թէ ոչ էր արբեալ կրկնակի քա-
ցախ զանգեալ ընդ լեզուդ, ոչ էր հեղեալ մաղձն իմ

մ[illegible]եալ նախնի դատաւորն Թեն. Հաշակեաց վկաւոր Թեամբ, և արգել անդէն տարակուսանաց. առին մի լեզնաբար, և դարձեալ մտուր[illegible]ին անպատկառ[illegible]ս. Վանին Տարհաճոց յետին անարդութեան ի մէջ խառնիճաղանջն ամբոխի դատապարտեցին. Ծուռն կրկնեցին նախատանաց, և պակ եդին արհամար-

Հութեան.

3 Ա՛չեւտն հանգիստ կենդանարարիդ, երթէ ոչ զգործի մահուն կրել քեզ պատրաստեցին. ընկալար իբր երկայնամիտ. առեր իբրև զհեզ. բարձեր ոտ համբերող, ըստանձնեալ իբր զպատրաստական զիւրայն վիրաց. Որպ զծաղիկ շուշանաց հովոյց ուսով բերեալ զդէնն կենաց, զի յարհարարդ դիպէ բոյնոց՝ զնրբակերտս գահաւորակս մարմնեղէն դիւրութեան՝ պահպանեսցէ ի դատապարտութենն վայրի իբր ի խրախճան խնճոյից. Չանին արտաքս իբր զոզ ջակէզ. կախեցին իբր զնոյն սաբեկայ՝ ձգեալ զնշ ջերացն. տարածեցին ի սեղան խաչին իբր զպատարագ. բևեռեցին ոտ չարադործ. պնդեցին իբր զա պըստամբ. զնաղաղուիդ երինաւոր՝ իբր զաւազակ. զանկապուտ մեծուիդ՝ իբրև զտառապեալ. զոռ ի քրովբէիդ պաշտեցեալդ՝ իբր զբամահեալ. զսահմանդ կենաց՝ իբր զարժանաւոր սատակման մահու. զաւետարանիս նկարիչ՝ իբր զմայհոյիչ օրինին. զնր և զկատարումն մարգարէիդ՝ իբր զհամառօտիչ դրե ցելոցն. զձառագայթդ փառաց՝ և զնիւթ անքննին խորհրդոցդ Տէր՝ իբր զնեբրայկ ծնողիդ կամաց. զօրհ նեալդ խոհակէս՝ իբր զտարագրեալ զնայոյ օրինին լուծիչ՝ իբր զայր ի նզովս դրեալ. զհարդ ծախիչ՝ իբր

մարդասիրդ վա՛ խմ՝ այ . մի՛ սակ եղիցի զբանդն
ունայնասցի վասուսին աշխատուե վրկիանդ կրկի
թած , կեցուցիչ հիղոր , այցելու , պահպան , մի՛
զհանճարեալ միայն խնամակալ , մնրդասեր , դի՛
ղաղեմ զքեզ միայն խնամակալ , մնրդասեր , դի՛

1 Ես արդ՝ անկեալ յերկիրս հողանիւթ կերը
պիւս , ի վայր խոնարհեալ ծնրադրական
երկրպագութիւն՝ զբարեգործիդ ողորմա
ծութիւն՝ զնիւնդանարար ոտս համբուրեմ , զայս օրի
նակ մաղթանաց մեծիդ ընծայեցուցեալ .

2 Ո՛ղջեմ զքեզ միայն խնամակալ , մնրդասեր , դի՛
թած , կեցուցիչ հիղոր , այցելու , պահպան , մի՛
ղաղեմ զքեզ միայն խնամակալ , մնրդասեր , դի՛

3 Ո՛ղջեմ զքեզ միայն խնամակալ , մնրդասեր , դի՛
թած , կեցուցիչ հիղոր , այցելու , պահպան , մի՛
ղաղեմ զքեզ միայն խնամակալ , մնրդասեր , դի՛

4 Ո՛ղջ քաղցրութիդ և երկայնամիտ բարեբարութիդ
ողորմածիդ զթութիե , որ վա՛ ապախտաւոր և
անօրինեալ ծառայիս , որդի բոլորից՝ զայս ամ կամա
ւորապէս և հաւանողական հաճութեամբ առեալ՝
մարմնոյդ միութե՛ ի՛քզէզ ընկալար . և մինչև ի՛քնա
բան շնորհն տապանի՝ անպակաս ի լրութե՛ ամբողջ
նոյնութեան ած անքննելին՝ զնոյն կրեալ նախատինս
անձաւ համբերութե , յարեալ կենդանի ինքնիշխան
բարձրութե՛ լուսոյ՝ անխոնջ մարմնով , և անթերի
ածութե՛ : Օրհնեալ վաղզ , գովեալ զթութե՛ ,
բարեբանեալ միշտ ողորմութե՛ , յաւիտեանս յաւի
տենից . ամէն :

---

† Ի Երգուին յաւելուած կրկին հեծութե՛ նորին հոգւոյ , ա
նոյն ազբր ասղբանաց բանի : Ի խորոց սրտից լուար՝ ընդ մեզ :

* Լան . Հ[illegible] .

Ես արդ՝ անկեալ յերկիրս հողանիւթ կերը
պիւս , ի վայր խոնարհեալ ծնրադրական
երկրպագութիւն՝ զբարեգործիդ ողորմա
ծութիւն՝ զնիւնդանարար ոտս համբուրեմ , զայս օրի
նակ մաղթանաց մեծիդ ընծայեցուցեալ .

կաթուածած խառնեցեալ արեամբ՝ ի մանուածէն ա-
ւուր դիլերին. մի՛ լեցի տուընջեցուցեալ լուսոյդ է
լսանախս, զոր ձրի և առանց փրկանաց թշնամացել
լումն ինձ պարգևեցեր. մի՛ ընկեցին հնորհացդ ա-
հեռիս, զոր կողից քոց կոյսակք նորոգեցին. մի՛ ան-
շահ եղիցին կրիցդ պատուէր, զոր կարօտաթեանս
իմոմ մատուցեր. Ա՛ի պարծեսցի բանասարկուն վա-
նեալ՝ զքո ստացեալս իբրացուցանել. ահա յաղթեսցես
կամաք քո՝ ըղձից չարին. վերստին ապշեսցի՛ միան-
գամ զարհուրեալն. կրկին պարտեսցի՛ խափատ դա-
տեցեալն. Ա՛ի անխայեր զազատարարդ քո բան, որ
զստեղծեալս քո քեզ ընծայեալ՝ վերստին առ քեզ
դարձուցանէ. զանձառն արարեր բարերարութիւն՝
յանակնկալ ժամուն յուսահատութե. յորժամ բը-
նաւ խակ կարեալ և օտարացեալ էր կենդանութեն
շարժողութի, մեռաւ անմահդ՝ և զմահացեալս նո-
րոգեցեր. եթէ զկանուն համաձևութե օրինին փո-
խեցեր, արդ զդիւրինն և զհեշտականն և զևս հը
նարաւորն մի՛ արգելցես՝ ըսկզբնաձիր ողորմածու
բարեգութ օրհնեալ և երկայնամիտ Թագաւոր։

Ա՛զեա բանիւդ ամենազօրաւ՝ որ զդոյութի լու-
սոյն ստեղծեր ի նախնումն աւուր, և վաղվաղակի
փոխոխեալ գոյոյդ ի լաւ անդր. և փոխանակ զի ես
ոչ խնդրեցի հեռևել լուսոյդ, դու ելցես ինձ յոյժ՝
ճնուածոյի ծագման հոյրենի կերպիդ, և կոչեցայց
առաջի քոյ ծառայս վնաստապարտ՝ ողորմել հնարհել
առ ի քէն. ոչ է ժամանակ յերկարաձգութեան առ ի
ղեպրեան հատուցանելոյ հնարհեա ինձ տառապե
լոյս զերեսս քո՝ լոյսդ ի խաւարի սրտից վհատելոց,

Ա. Դուէլ և ինքեան զընթացմունս եղիցին, որ միշտ զե-
զուն բարիքն Հոսեալ ի յուշոյս իմ տեսութէ. պա-
հեա ինձ զընարհ ամենապատուական դանձուդ Յեսուայ
Նաւայ, որով պատուական գտեալ՝ քո անուանեցայց,
պաշտպանեալ ի քէն՝ անսասանելի բարի։

3 Ա. Հա ողորմեա ինձ՝ դլխաճ, ազաչեմ դքեզ ը-
զորմեա ինձ՝ հնչղոր, կրկին ողորմեա։ Ա՝ի փո-
խարկեր երկուսն ցասոյ՝ ընդ չարեաց իմոց բարիդ
ամենևին. մի՛ բառնար ի վտանդելոյս՝ զառ՝ի քէն
պարգևեալդ հնարս. մի՛ կապտեր զփչութիւն ամենօրհ
նեալդ Հոգւոյ. մի՛ լուծաներ զնանկեալ զինիք ար-
քունական պատկերիդ. Ա՝ի յոյսանեացին փուչք մե
զանացս՝ ի սրբութիւս մասցս. մի՛ խղեր զկապ միու-
թեան՝ զընդ քեզ սիրոյն պնդութէ. մի՛ մերժեսցես
զարհեստ ղօրուէ լեզուիս յարմարուէ. մի՛ պակա-
սեցուցաներ զաջողուած աջոյս՝ առ՝ի զլուսոյդ մա-
սունս բաշխել. Ա՝ի դրեր ի դպրութեան կենաց
մատենիդ՝ զմոհուն պարտիս. մի՛ պահեր. մի՛ ինձ հա
մարիր. մի՛ յիշեցուցաներ. մի՛ ամաչեցուցաներ. մի՛
նախատեր. մի՛ ոտն հարկաներ. մի՛ արձանացուցաներ
զնեղկութենէն. մի՛ ամբարեր զնորատեանդն. մի՛ խբր
ստգտեալ ինն ամբաստաներ. Ա՝ի յարուսցես ընդ իս
զծառն անիծիչ. մի՛ արձակեր ի յիս զսաղարթ վը
նասուցն. մի՛ ընծիւղեր զծաղկի մեղացս. մի՛ բեր-
ցես ընդ առաջ ընտանեկ պարտուցս. մի՛ արտաբերեր
զնութէն պտղոյն. Ա՝ի թուեսցես ի հիւղս երկրիդ
ըստեղծ մատանոցդ՝ զնիւտս գործոցս. մի՛ մատուս
ցես բան ընդդէմ ահեղ՝ զանօրէնութիս իմ յիշատա-
կել. մի՛ մատնեսցես խնդս կամաց զառանդս Հոգւոյն՝

վարել՝ ի գերութեան. մի՛ աստէն զնս փառասիրեր՝
զնս անտանօր դատապարտեացես. մի՛ նոճազուրէ այսր
անցաւորի՝ զյաւիտենական բարիսն առաքեր. մի՛ ի
տակաւին այսմ ժամանակի՝ զանվախճանելի զփառսն
չափեր. մի՛ ընդ հովիտս վհատց հեծութեր՝ զանախ-
տական զկեանսդ դրաւեր. մի՛ ընդ սուռելիսն այսր
մրթուէ՝ զանճառելիդ լոյս փոխանակեր. մի՛ զերասա
նակ մտացս լքցես՝ ըստ արտաքուստ հետս հետևելով. մի՛
զժամուրճ կենցաղոյս դրեսցես՝ ինձ հնդստեան բա
նականութիւն. մի՛ զհոգիս հանճարոյս սուրբերական
պահեր՝ ի հանդերձեալն ինձ հրապարակել. Այլ
ամբարես զառանց համարոյ գործոցս իմ չարիս, մի
ասցէ կենդանւոյն. եթէ շուտմարանես ի սրտի, ասց
արտասին կիզեալ անբոց այրեցոյց. եթէ քննեացես
զանօրէնութիւնս, առանց յանդիման քեզ լինելոյ՝
խապառ հալեցոյց. եթէ անկակից ինձ թողցես ըս
մեղան, ի նոսին վառանեալ մաշեցոյց.

4 Այնարիւեա միշտ զօրեղ ամենակարող՝ փախնուլ
չարութեցս որչիս, զնս բարիդ քո եկեալ փո
խանորդեացէ. հրամայեա զքնեան, խնամակալ, զնս
վերալ, լոյս անշէջանելի, զօրութեր անապականելեաս,
զնս նոր հաստատեացէ զոյութեր քնութեաս մարմնե
զեն յարկի անդամոց, յորում հանգուցեալ անբա
նելի քնակեացես բազմեալ ախորժ ուրախութեամբ հոգ
եաւք հոգւոյս իմ ընդ քեզ. զտպականութեր մե
ղաց մերժեալ խոպառ՝ յանարատուն զնս պատրաս
տեացես ամենակեցոյց Թագաւոր անմահ՝ որ չար քնքն,
օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն.

† Եւ էրատին յաւէլուածք լրիվին հեծութիւք՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն ազէքս մաղխանայ բանէ։ Ի խորոց սրտէ յօսո՛ր ընդ ՚ից։

* Լան. Հմ։

1 Ցիշեա տէր, տէր զԴաւիթեց, սիրողդ իրաւանցն ՚ից ամենայն ՚ից ճշմարիտ։ Նայեա՛ վերատին ՚ի բերդ նուիրեա կերպարան միշտ սխալականն։ զնեռայ ինձ դարձեալ զամենընկնիցդ տարածմունս՝ երկից աբրեանս շարժողութիւք։ քաշկապէս մտորիր տեսանել զի մարդ եմ հաստատեալ մնոզ խակութեան թերի խորհրդոց՝ յոյն ինչդոր դու իսկ վկայեցեր տեսօղդ ոչ էից՝ միայն դու անմահն աստուածեան խաւարի։ Այդ իրաւունս է գրել ինձ ըստ մեղուցեալն մարդ կօրէն վերիպանաց սխալմամբ, պարտեալ կրկին՝ իբր զերկրածին մահացու մարմին, քան բանիդ-քում աստուածութիւն։ քանզի արդարև գիտակ իսկ ես, թէ չար է արարն՝ և ընդաբոյս չարութին մեր, և ոչ փոփոխին խորհուրդք մեր յաւիտեան, ըստ հոգեհանճար իմաստնոյն կանխագիտելոյ առակի։

2 Ա՛ստուածդ զաստակութիւն անձնանացն, որ ստաց բաստեալ և մնոյ ինձ՝ արկանել զերդիս գերհնին՝ զարդ մահուն յաւիտենականի։ բարձ զամենայն պարտիս, որ պահեալ է յոյժ անել թշնամանախս յերին ատենին յանդիմանութեանն։ Խրատ խաղաղութեանդ յառաջապարգեւ ողորմութիւք քո ընծայեցո՛, զի մի՛ անդ տանելիքն ահաւորութիւք ՚ի ցոյց ինձ եկեալ կերպարանեացին՝ անոյս ապշուի ընդ կենաց զղջման առաջի կարգել դատաստանին ահաւորանկաշառ և անխաբելի դատաւորն։ ամէն սուրբ։

սարսափելի. յանդիմանութիւն անփախչելի. տագնապն
անձողոպրելի. պակուցումն անխրախուսելի. դո-
ղումն անվճարելի. լալումն անսփոփելի. կրճումն
առատանայն անբժշկելի. ապականութիւն անողջանալի.
անէծքն սարսափելի՝ ածոյինքս բանիդ. փակումն
դժոխոյ, և արդելումն ողորմութեան. Այր ընդ գա-
լարելն երկնի՝ և ընդ երկրի դղրդելն ընդ կործա-
թիւն յատակիս, ըստ կուտակելոյ կոհակաց խռովե-
ծովու իբր փախստեան կերպ ցուցանելովն ի վիշ
հետս խափանեն կասեալ յերկոցունց. և տատանեալ
սասանեալ լայնատարած գետնոյս թանձրութեան
ի հիմանց անտի, ընդ ուժգնակի բախման թնդելոյ
ներքնային խորոց՝ հարթիլ ալերինս, և հալեալ հիր
դեհին բնութիւնք վիմաց և ամ տարերաց գոլով. ալ-
լայնն երկինք՝ յանեղծ փոփոխուի, և յեղանակին
արարածք տարերաց իւրովք՝ ի նորոգ նմանութիւն:
Ոտածկութիւք գործոցս հրապարակին, և աներեւոյթք
կրից մերոյ յայտնին, վարք կրօնից ներգործեցելոց՝ ի
մարմինս մեր նկարին: Ազատաւորն երկնից՝ յատենի
նստի, վճիռ հատուցմանն ի ձեռին իւրում: Վայ
վայ ինձ եօթնից անգամ կրկին եղկութիւ, ըստ ա-
փոյ կշռութեանց այսր համարու, որ զամբաւութիւնս
Թուոց պարագրէ. Ո՞վ ինչ գործեցից ողբալիս հո-
գի՝ յայնմ մեծի աւուր վտանգի. քանզի սաստիկ է
յիշատակն իսկ յառաջեալ գան զյանդիմումին. զոր
ոմն մարգարէ՝ զօրինակին նմանութիւն ի դէմս բե-
րելով, զձեզ տագնապի անգերծ փախստեանն նը
շանակէ ասելովն. զօրօրինակ եթէ փախուցու ոք
ի ձեռաց առիւծու, և պատահեսցէ նմա արջ. և

փախուցու յերեսաց արջոյն, և մոռանիցէ ի տուն,
և յետուսցէ զձեռն իւր ի յոտի, և խաճանիցէ զնա
օձ. և դարձեալ կրկին սատակացուցանէ առնոյն կեր
պարան իրի՝ զաեսիլն քաջմնելի. ոչ ապաքէն՝ ասէ,
խաւար է օր նո, օր խաւարոյ և մթոյ, օր ամպոյ և
մառախղոյ։

3 Յորժամ հրեշտակն պահպանողական կենդանիւք,
հզօր ոստիկան՝ իրաւամբք ամբաստանեսցէ. և
հատուցանօղն ահաւոր՝ արդարութիւն յանդիմանեսցէ։
Պատասխանիք թագաւորին առանց խնայելոյ խուճա
պեն, զմոռնս ի կեանս հրաւիրեն, և զմոռնս յա
մենին դատապարտեն. կիսոց՝ դէմս լցեալս ծաղու
ցուցանեն, և ինձ՝ ահարկուս և քաջմնելիս երևե
ցուցանեն. ոմանց՝ պատիս լուսապանծոյնս մատուցա
նեն, և այլոց՝ կորուստ մահու բողոքեն. արդարոցն
ձայն աւետեաց, և ինձ գոյժ անվախճան վշուց։
Յորժամ առ բարին՝ մահու յաղթութիւն խոսա
մեռանի, և ինձ ջարդարծիս կրկին յարակայի. ուր
դրանն բաղխել՝ ոչ ինչ ազդիցէ, վճռար եղեալ դը
թութեանն առիս։ Յորժամ դպրութիւք հրաշիցն
զարմանալեաց, որ են ծածկեալքն յայժմուցս հա
սարակաց վարուցն տեսակք՝ մարդկային քնութիւն
գործոց, յաղագս որոյ եղեն դպրութիւնք՝ ամ էից՝
յիւրաքանչիւր մարմինս անպակաս դրութիւք խոկոյն
երևին. և խորութիւք անճառիցն ինքեցելոց յիմաց
ոից աստեղաց, առաջի աչաց մերոց կերպարանին։
Ուր այժմ շահավաճառութիւք ողջոց և արտասուաց
վերկինս դրատեն, և անդ իբր զապաժամն ընդու
նայնութիւք՝ արհամարհեալք լքանին. հառաչմունք

պա-
ժո-
ղով
ե-
կե-
ղե-
ցի-
ին
ա-
ռա-
ջի
ա-
նա-
ռա-
կա-
ն

պարարեալ՝ անդ ձգեալ Տալեն, ուր անապատ պա-
հի մնացուածք մթերիցն՝ ի ծախսումն յաւիտենից։
Օ ի դու միայն բաւես կորզել ի ժանեաց սատակ-
ման՝ ի կեանս և յերանութիւն, բնաւից ապաւէն
թագաւոր լուսոյ՝ տէր յիսուս, օրհնեալ յաւիտեանս.
ամէն։

---

† Եղոխն յաւելուած ի հինն հեծութեամբ՝ նորին հանգչի, առ
այն եղանութեան՝ աղերս յաղթեանց բանի։ Ի խորոց սրտից
խօսի՝ ընդ պերճութեան։

* Լան. Զ։

Ե աբէ՝ ի վե՛ր այսքանեաց յուսահատեաց
և ահարկու սրտաբեկութեանց, պակուցանո
զկան սաստկութեանց ածոյին բարկութեանց,
տագնապալեալ ոգւով թախծութեամբ խոպան, աղաչեմ
զքեզ սիրով ածածին։ Երբեշտակ ի մարդկանէ.
մարմնատեսիլ քերովբէ. երկնաւոր արքայութի. ան-
խառն իբրև զօդ. մաքուր ոսպ լոյս. անշուշախ ըստ
նմանութեան պատկերի արուսեակին բարձրեա՛.
դերասանց քան զբնակութիւն անկոխելին սրբեա՛ց.
երանաւոր խոստմանն տեղի. եդեմ ընչական. ծառ
կենացն անմահից բոցեղէն սրոյն պարսնակեալ ի
բարձրեալն Հօրէ զօրացեալ և հովանացեալ, հան-
դերսեամբ Հոգւոյն Տանդերձեալ և մաքրագործել
բնակութիւք որդւոյն յարդարեալ և տաղաւարեալ։
Ա՛յսօրինն Հօր և քեզ անդրանիկ. որդի՛ս ծնեալ
դեամբ՝ և ոտ արարչութիւք։ Ընդ անապատ մաքրու-
թեանդ՝ և անբիծ բարւոյ. ընդ անարատ սրբութեդ՝ և

և խնամակալ բարեխօս. ընկալ զմաղթանս այսր աղերսանաց քոյոց, և մատո ընծայեա ի սին խառնեալ զբանն իմ նախկին մեծիդ Ներսեսի՝ ի քոյդ պաղատանս. Հիւսեա միացո զմեզս ցեղոյս դառն հեծութի՝ ընդ քումդ երջանիկ և խնկաբոյր բեռ հոյցոյ ածոց՝ տուընկիդ կենաց պսղոյն օրհնութեան. զի ի քէն միշտ օգնեալ և բարեգործեալ, և ի մաքրական քո ծնեալ թիդ ապաւինեալ և լուսաւորեալ, կեցից քի որդւոյ քոյ և ես։

2 Յանդգնեա՛ Թևոդ աղօթիւք՝ խնամովանեալ մօրդ կենդանեաց և ելից իմ յերկրէս հովտէ, առանց լլկանաց հեռեալ՝ ի կեանս օթեվննացդ պատրաստութեան, զի թեթևասցի կառարածն իմ ինձ՝ ծանրացելոյս անօրինութ։ Պրաացես ասն ինձ բերկրութի՝ զօրն իմ տադնապի՝ ողջացուցիչ երկանցն ևայլն. բարեխօսեա՛ խնդրեա աղաչեա, զի ըստ անձառելի մաքրութեանդ և ահա զբանիդ հաւատամ զընդունելութի։ Պրատաւ օգ օգնեա վառնդեցեալոյս՝ գովելոյդ ի կանոյս. ծունր խոնարհեցո առ իմ հաշտուի՝ ծընօղդ այ. ընդ իմոմ թշնաւթիս հոգւոյ խորան բարձրելոյն. ձերն առաք անկելոյս՝ տաճար երկնային. փառաւորեա զորդիդ քո ի քէ՝ ածօրէն ինձ հրաշագործել քաւութի և ողորմութի՝ սղաչխին այ և մոյր. բարձրացի՛ պատիւ քո ինձ, և ցուցցի՛ փրկութի իմ քեզ։

3 Պթե զնս գացես՝ սիրամոյր. թե ինձ ողորմեացես՝ սըրբուհի. թե զհոգուսեալս շահեցնես՝ անարատ. թե զհարեալս ցեակս յանձնձեացես՝ երջանիկ. թե զամաչեցեալս յառաջ մատուացես՝ բարեխնամ։

Թէ յուսահատելոյս ինձ միշտ ընդունեցեր՝ միշտ ընդ կոյս.
Թէ զմերժեալս ընտանեցուցեր՝ մեծարելդ այլ.
Թէ յիս ցուցցես զգթածութիւն՝ լուծիչդ անիծից.
Թէ զծփեալս հաստատեցեր՝ հանդիստ. Թէ ի խը
ռովեցս յուզմանց փոխեցեր զիս՝ խաղաղարար.
Թէ վերիպելոյս ինձ ճանապարհս գծեալ.
Թէ վասն իմ մտցես ի հանդէս՝ մնհոս նահանջիչ.
Թէ զդառնութիւն իմ անուշեցեր՝ քաղցրութիւն.
Թէ զբաժանմանն իմ խորոց քակտեցեր՝ հաշտեալ.
Թէ զանմաքրութիւս իմ բարձեր՝ երգման ընդառնիչ.
Թէ զմահեալս մահու փրկեցեր՝ կենդանի լոյս.
Թէ զլալեացս ձոյն հատցես՝ բերկրութիւն.
Թէ զնորատակեալս կազդուրեցեր՝ դէղ կենաց.
Թէ ի կործանեալս յիս ակնարկեցեր՝ հոգելից.
Թէ ողորմութիւնդ ինձ պատահեցեր՝ կլտակ նոճի
բեալ, օրհնեալդ միայն ի շրթունս անբիծս լեզուաց
երջանկաց, ասյ կաթիլ մի կաթիլն քումդ կուսու
Թէ՝ յանձն իմ անձրևեալ՝ կենաց ինձ զօրէ, մայրդ
բարձրելոյ ոն յիւ արարչին երկնի և քնաւին երկրի.
Օ՜ որ անճառապէս ծնար բովանդակ մարմնովքն և
համայն աճութիւնդ որ փառաւորեալն է ընդ հօր և
հոգւոյն սրբ էութեամբ, և անքննութիւնդ մեծոյին
բնութեանս միացելով, ամ՝ և յաւիտենից յաւիտեանս.
որդութիւնդ. նմա փառք յաւիտենից յաւիտեանս.
ամէն.

եւ սաեղծեալ , եւ մեք ձեռօք ներդործեալ ։ 11 Որ
եւ դալոց են ընդ միածնիդ՝ վկայք սուրբ դատաս
տանին Տատուցման , ճշմարտաբան դատաստանք յան
գաւորութեէ երկրայնոցս , յաՏատուրին սաեսի՝ յայտ
նիչք իրաւամբք զմատակարարութիւնն՝ որ առ մեզ ։
որ եւ անսասնաւր կարեկցեն աղաչել Տառաչմամբ ըղ
մեզանութէրն նուաղ ձայնիւ , ողորմեա՝ դու սաեղ
ծեր մի՛ կորուսաներ ։
3 Ա՛րդ՝ ընդ գոՏաբանուե ձայնիդն խնդրուածոյ՝
անմահականացն վերիվ՝ եւ՝ի մեր հեծութիս Տր
տուեսիս՝ բնաւիդ արարիչ , որ յաղթես գթութէդ
քո վերնոցն եւ սուրնայնոցս ։ քանզի քո է բարերա
րութիւդ առ մեզ եւ առ նոսին։ Ա՛րդ՝ վա՞ բարեզարդու
թեան անախտականացն , հրաշատեսիլ Տրակերպիցն ,
անշարախ մաքրոցն , անմեղիցն , բոցանիւթիցն , Տո
գեղինացն , եւ անվանեղեացն ։ ամենաձեցուն առա
ւելութէ՛ի բարձրն ընտրականուէ գերափոյլ յաղ
ձախ գիտութէ՛ անցուրտ ջերմուէ՛ ջեռուցանօղ՝
ինքնաբուն տապոլն ածախիրութէ՛ ըստ ինքեանց ըղ
մեզս սառնասեր սրտից անբորբոք շիջուածն , այրիլ
անաղօտ՝ի մեծախորհուրդ սրբուդ սեղանիս՝ որ՝ի
խորանիս , առանց նիւթելոյ եւ դանդաղանաց ապա՛
սել Տրամանաց երանականաց կեցուցիչ կամաց ամե
նասաեղծիդ ։ զորովէ՛ օրէն առաքինութէամբ յածե
միացեալք անբաժանելի։ 11 Որք երկնաւոր պետութէ
են մեծաբեւ ղինուորութէք անբիծք աՏաւորք, երկ
նաւորիդ՝ այ՝ ազատազնեայ պաշտօնեայք, ի յամպոյդ
լուսոյ՝ ցոլք նշուղից ։
4 Որովք եւ ինձ մեղաւորիս Տոգեղինի մարդասի

բեացես ողորմել՝ յի՛ սուս, աղաչանօք իմովն հրեշտա
կի, դարձուցանելով զնա՝ տէր, ՚ի բարիդ քո հետա
լուսոյ. զի զաւանդ Հոգւոյդ իմպաշտպանութեան,
զոր հաւատացեր նմին տեսչութե, զընկալեալն ՚ի քէն
՚ի կենցաղ աստեացս՝ ուրախութիւ սրտի՛ յիս բերիր
բեալ, անմեղադրելի առ ՚ի քէն օրհնեալ՝ խնդալից
դիմօք զոնարհմութիւ՝ քեզ արքայ բարձրութե փա
ռաց անհասից՝ ՚ի խրախճանս կենդանախոսիս բերիր
բեցելոցն պարուց մասուցեալ ընծայեցուսցէ՝ դէ
ւեալ ողորմած. Այո՛ քեզ անքննին ըստ հօր անհասի՝
թոնակցութիւ Հոգւոյդ անճառի՝ վայելէ փառք պա
տի՛ և երկրպագութիւ, յաւիտեանս յաւիտենից.
ամէն։

---

†Ի Էրսին յաւելուած էրկին հեծութիւ՝ նորին հանգէ, առ
նայն աղէքս մաղխանայ բանէ։ Ի խորոց սրտէ խօսի՛ ընդ աչս։

*Յհան. ԶՒ.

1 Գ՚ածդ բարեբարո բազմապրդիւ Թադաւոր,
կենաց պատասպարան, լուսոյ կերպարան,
լայնատարած Հանգստարան. որ յաշագս մե
ղս ցեղոյս եկեալ մարմնացար. գործեցեր զանապ
տումն և Հանդերձեցեր զՀրաշալիսն, մինչև կատա
բեցեր զառեցեալն ընդ ամենայնի՝ աճումեդ.

2 Այդ՝ վ՚ս առաքելոցն նոքց յերկինստեղծ քո ձէ
ռացդ ձեռնադրելոց, և Հոգւովդ սրբով օծե
լոց, զորոց զգովեսան արժանաւորութիւ ըստ խնամ
կարի՝ առ՚ի փառս քո՝ տէր ամի, յայլոմ բանի պաշ
տեցե, և ի՛նձ ողորմացիս յիշատակաւ սիրոյ նոցին
ընտ

ընտրութիւն։ Հաւիտ ինձ եղիցի նոքօք՝ և հանդերձ
ձեռացն յերանութիւն փափաքելի։ Ձայն բարի հովանու
թեան նոցին՝ ի յողջոյն ինձ կենաց քաղցր լսելի։
Ա՛նան կալայց ի յանեղծութիւնէ փրկուեր ոճնեցեալ
յոսոյն՝ ընդ առաքինորդացն կենաց, սիրելնաշնոր
հիցն պատուոյս, փառաւորեալն դասուց, գեղոցն
բանականաց, աւետարանչացն բարձանց, իշխանացն
պանծալեաց, լուսապսպծառ թագիւ պճնելոցն՝ ի
զարդ անկապուտ զօրութեան շնորհին պսպծառա
ցելոց, խաղալն զհարթութեան տիրական լուսոյն
կատարելոց։

3 Ընդ աշակերտաց մեծիդ Հրամանի բարձրեալդ այ
քի՝ և մարտիրոսացն ընտրելոց նահատակութ,
որք մահացու և վշտաչարչարն մարմնով վճռանգաւոր
և ամենահիրն անդամօք, երկրաւորական և հողա
զանգուածն բնութ՝ մարտուցեալ ընդ տարր դոյից
ամ նիւթից՝ պսակեցան բարձրացան և կենդանա
ցան հոգեպէս։ արիաբար ելեալք ի յերկրէ, ըստ
մարգարէին, վկայք ճշմարիտք ամենաւփորձն մահու։
խմանալեացն անտեսից և ծածկելոց՝ աներկբայ բա
րեացն՝ յուսով տեսելոցն աստէն նկատիչք։ աշա
կերտք առաքելոցն և չարչարակիցք նոցին։ որ հա
ւասարեալ գործովք ընդ նոսին, կատարեալ լրմամբ
անպակասելեաւ՝ պարեն ի խրախճանս անկէան ե
րանուե։ որոց հաճոյական և ընդունական մաղթա
նօք, արիւնընծայ վաստականութ՝ քրանակնդրուկ
աղերսին յարդմամբ՝ ընկալ զնա նորոգ ըստ նոսին
մասին անեղծ փրկութ՝ ի քեզ արձանացեալ։

4 Ընդ խաղացեալսն հուրբ և ասւսերբ՝ արեամբ
ներ

ներկելոյն, և ձգնաւորացն սրբոց Տարոն միանձանց՝
և քեզ հետևելոցն՝ որդի՛ իմ, անպարտելի քաջութ
և անապատիր զգաստութ, ընդ դժնեայ գառոզի մարմ
նոյս բռնութե՛ն արհապէս մարտաւորեալ, սովիմբ վա
նեցին զանմարմինն բեւիսար. և մշտամարտ հանդի՛
սիւ յաստպարիսի կենցաղոյս՝ առանց զզուանաց ծան
րաբեռնութե՛ն՝ ի լայնածաւալ ծփանաց աշխարհիս
ծովու՝ տուպանակաւ մարմնոյս թանձրութե՛ն զթե՛
թևութե՛ն հոգւոցն թռուցեալ՝ ի նաւահանգիստն
կենաց Տասին. և իբր սիրտք վերնաւոր վինճակին՝ ա
ռաջ յեանոցն մտածութեան, զվաղն յաղթութե՛
հաւարձակապէս՝ պայծառ ձոխութե՛ն ակնեալ խա
կապէս՝ ի գլուխ կապեցին. վ՛ նոցին արժանաւոր
մաղթանաց և նուիրական հայցուածոց՝ և զիս զմե
զաւորս ի պատժականաց՝ ընկալ ընդ նոսին։

Ո՛վ ահա խառնեալ զանմաքուրս բան՝ ընդ նա
խադրեալ երջանկացն փառատրական աղերսար
կութիւն, որ վ՛ն իմ գոչեն քեզ՝ ի Տաճուի, և ես
ընդ նոսին՝ իբր դառնութե՛ եդեալ ընդ քաղցու,
կամ տատասկ ընդ ոզորկութե՛. տգեղութիւն ընդ
վայելչութե՛, և սիրմ ընդ գեղեցկութե՛ մարգարտի,
կամ հող ընդ յստակութե՛ ոսկւոյ, և կամ քարինս
անարդս ընդ պայծառութե՛ արծաթոյ. բացատրի
ընդ ճշմարտութե՛, կամ առաջ ինչ տատամառու ընդ
կակղութեան զանգուածոյ Տացի՝ արդ լուր՝ Տզգոր
Տնարատուր գովեալ, զնոցայն վ՛ն իմ, և զիս ընդ նո
սին՝ ի նոցին գովեստ, ի փրկութիւն իմ և ի փառս
քո՝ ամենագութ, բարերար, օրհնեալ, երկայնամիտ,
կարող, անքննին, անճառ, անեղջ և անստեղծ։

Ա՛ր
մաք բարեաց ընտրելի զամենամեղս ոգի պաշտպանեալ,
րիս՝ փշրամն կրկին ի շունչ նորոգման լուսաւորուե-
կենդանագրեա բարեխնամ՝ քոյնասատեղծ պատկե-
համ զինչ ինձ պարտաւորիս կարևորագոյն։ Ա՛յլ
ցոյց · զինչ քեզ՝ տէր, քան զոսկին դիւրագոյն, և
մատն մատան այցելութեանդ, և անդատին իսկ կատարե
տես իմ՝ ողորմած · ընդէմ գայթացան իմ՝ դըժած ·
քամահիս ի հեզութեդ · ոչ առաք ինն այսոցիկ արտընջ
մունք, այլ անլռելի դոհաբանութիք։ Խնդրէ զմեղս
իմ՝ տիզօր լոյծ զանիծս իմ՝ օրհնել · քաւեա զպար
տիս իմ՝ ողորմած · ընդէմ գայթացան իմ՝ դըժած ·
մատն մատան այցելութեանդ, և անդատին իսկ կատարե
ցոյց · զինչ քեզ՝ տէր, քան զոսկին դիւրագոյն, և
համ զինչ ինձ պարտաւորիս կարևորագոյն։ Ա՛յլ
կենդանագրեա բարեխնամ՝ քոյնասատեղծ պատկե
րիս՝ փշրամն կրկին ի շունչ նորոգման լուսաւորութե
մաք բարեաց ընտրելի զամենամեղս ոգի պաշտպանեալ,

Ա՛ր

6 Ա՛յ ածեր ողորմած՝ ինձ օր տասրաժամ՝ ի հանա
ռատս երթի՝ անթոշակ ապաշխարանութեամբ՝ ընդ
անկատար ուղին հետևել. մի՛ մատուցաներ բաժակ
դառնութե՝ ի ժամ ծարաւոս. մի՛ փակեր դրնթաց
իմ հանդիպ՝ զյաջողուած հոգևոր օգտիս, և մի՛
իբր յանկրծադէպ հինից առպատակ՝ գիշեր մահուն
ինձ պատահեսցէ. մի՛ տայ տօթոյն յանպատրաստ պա
հուն՝ զարմանս հատեալ ցամաքեցուսցէ, և մի՛ լուս
նական դիպուածք հասեալ դաղտնեօք վնասեսցեն.
մի՛ պահեսցի ինձ սառն մեղացս, և մի՛ հոսանք ու
խից կենցաղոյս զիս ողողեսցեն. Ա՛յ հնդիսան մահ
բերիցէ, և մի՛ ննջումն ի սատակումն յառաջեսցէ.
մի՛ քունն ինձ կորուստ լինի, և մի՛ նիրհումն ապա
կանութե գործեսցէ. մի՛ վախճանն անյարմար՝ ի վը
իմ արշաւեսցէ, և մի՛ շնչոյս վերարձակութե ընդը
նեալ՝ ի խանարհ լծել.

7 Ա՛ռ ես ար. դու դթած. դու բարերար. դու
երկայնամիտ. դու ամենակարող. առ ամ բան
անհասութե անճառ զօրաւոր, քաւել փրկել կե
նադործել լուսաւորել վերստին հաստատել ի ժա
ռեաց կերչաց գազանաց՝ և կամ յատամանց վիշապաց
ի կեանս կորզել ի խորոց անդնդոց ի լոյս բերել
թեան ածել, և ի հեղձմանէ ծփանաց մեղաց՝ ընդ
արդարս երջանկաց՝ փառաւք բազմեցուցանել. Ա՛մ
նայն ոգի քեզ ակնկալեալ յուսով սպասէ, կարօ
տեալ քումդ շնորհաց. եթէ երկնայինք, և եթէ երկ
րաւորք. եթէ անկածն մեղաւք, և եթէ ամբարձեալն
արդարութ. եթէ տէր, և եթէ ծառայ. եթէ սի
կին, և եթէ աղախին. և՛ի ձեռին քո է շունչ կեն

դանական բոլորեցուն։ Այս քեզ ընդ հօր և հրէ
դեսդէ՝ սէր փառք՝ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

† Ի Էրուսաղէմ յաւելուած էլիան հեծուբէ՝ նորին հայոցի, առ
նոյն ալէքս նազիանոց բանէ, Ի խորոց սրտէդ խօսէ՝ ընդ աչ։

* Լուսաւորիչ։

1 արձրեալ անքննելին. զօրութիւն ահեղ. տէր
արարածոց. թագաւոր երկնի. ստեղծիչ
հրեշտակաց. գոյարան մտաց. հաստիչ հո-
րեղինաց. պետ բարի հոգւոց. աղբիւր ինութեան.
անպարտելի հանդուգնեան. տեսարան լուսաւորութեան.
պայծառութիւն բերկրութեան. ճանապարհ երանութեան.
պատճառ կենդանութեան. առիթ բանաւորութեան.
փրկութիւն առանց չարութեան. առաջնորդ խաղաղութեան.
պարիսպ ամրութեան. պատուար պահպանութեան.
ցանկ բոցոյ մեծի օրինաւն. սահման անոխակալութեան,
յիշեա յայսմ ողբերգութեան մատենի բանիս խոստո-
վանութեան՝ և զոր ի մարդկային ազնիւ թշնամիս մեր՝
ի բարի, և արա կատարեա նոցին քաւութիւն և ողոր
մութիւն։ Ա՛ի բարեացիս նց վա՛խ՝ տէր, իբրև
զնաթս բամբասողաց՝ առ յաճախ սիրոյդ որ կիս, այլ
որպէս զչարս կշտամբողաց և իրաւամբք նախատողաց՝
ներեա յանցանաց նց։ Այս արդ մատուցեալ երկիր
քանչիւրոցս առաջի քոյ՝ արդարատուր, ոմանք առ մեզ
վնասակարագոյնք՝ սակաւուք թերևս՝ և յիրաւի բամ
բասելոցս, և ես առ քեզ՝ ամենապարգև, անթիւս
և անհնարինս բազմօրինակ ուխտազանցութիւս։

2 Ա՛յդ՝ յիշեա զքո մեծութիւդ՝ տէր, նայեցեալ ի

'ի յիմն անարգութիւն. և ընդ խնդրելս իմ 'ի քէն
բարի խնդրն առելեաց, և դու առ քոյս՝ ըստ քում
մեծութեդ՝ անձառելիս հրաշագործեացես: Ա՛ի
առատակեացես զիմն խաճանօգան, այլ փոփոխեացես.
խլեալ զաստանս բարս երկրաւորս՝ զբարիսն այսմ
տացուսցես, և յիս և 'ի նոսին: Ա՛նաւանդ զի դու
լոյս ես և լոյս, և ես խաւար և յիմար. դու հակու
թիք բարի գործելի, և ես համայնիւն չար ախիկար.
դու ՚ար առօրիցս և երկնից, և ես անիշխան ընչից
և ոգւոյս. դու բարձրեալ 'ի կարեաց զառեալ, և
ես տաժանաւոր և վտանգաւոր. դու 'ի վերջ ըզ
կիրս երկրիս, և ես կաս անարգութիւն գարշելի.
դու՝ ըստ մըթերելին, մեաս յաւիտեան յանբաւ բարե
րութեան, և ես միշտ կորնչիմ՝ ըստ նորին բանիւն.
'ի քեզ ո՛չ է մթութիւն կամ նենգութիւն, և ես բո
վանդակին իմ եմ՝ որ զառանդն իմ ո՛չ պահեցի.
Հան զիս 'ի բանտէս. արձակեա՛ 'ի կապանացս. զերծ
'ի շղթայիցս. փրկեա՛ 'ի խեղդմանէս. ազատեա՛ 'ի տագ
նապս. քակտեա՛ 'ի յերկւութեցս. լոյծ 'ի պաշարմանցս.
արտաքսեա՛ յերկմտութեցս. ախտեա՛ 'ի տխրութեցս.
հանգո՛ 'ի նեղութեցս. փարատեա՛ 'ի վշտացս. հան
դարտեա՛ 'ի խռովութեանցս. ապաքինեա՛ 'ի լալոյս.
մերժեա՛ 'ի հեծութեցս. հեռացո՛ 'ի յողբոցս. կաղդու
րեա՛ 'ի կականմանցս: Ա՛ծ ողորմութիւնք և պարգևա
տու քաղցրութիւնք, մի՛ զբարեաւսալ արեամբ Տէրդ՝
անտես արարեալ ընդ վայր կորուսանելոց. կանգնեա՛
զհասեալս յտին մահս՝ 'ի բազմավտանգ հիւանդու
թենէս.

3 Ա՛. Տա՛ բարդեցան կուտեցան շրջանակք ամաց ընդ
դու

դուռնոյնութեան, յորմէ հետէ յայտնեցեալ ցուցոյ
յոչ պետս երևեալ, ՚ի յանդաստանէ մօրն իմոյ սէ
նեկի՝ փուշս դժնկի՝ մեղաց շառաւիղս. մի՛ լինիր ինձ
խայթոց խոցոտիչ՝ ոչ անդ տոհմին յուդայի, և կամ
զաւակին եփրեմի։ Այլ քանզի բուսուցեալ անկեցի
յոգիս՝ փոխանակ ցորենոյն բարեսերմութեան՝ խոտս
խայթողականս ինքնաթոյնս ընդարմացուցիչս, ըստ
բանի՝ որ երեցն է քան զաւետիսն, զիաթդ ոչ
կոչեցից զանձն իմ՝ դարշելի անդաստան անիծաբեր
փշովք մեղաց հեղձեալ։ Է՛ս սերմանեցի արդարու
թիւն, ըստ բանին յովսեայ, և զիաթդ ինձէնից և ժո
ղովեցից զկենաց պտուղն։ Այնուհետև սոխնք կուսու
անձինս մաքրութեան, ըստ մարգարէին բանի՝ որ առ
իսրայէլ կարծէս՝ տէր, ՚ի նոյնն հաստատել։ Այլ
նեցի ընդարձակեցի, ըստ մովսէական բարուցն յուդայի,
զանկողին կամացս՝ դիւացն հոմանեաց, ՚ի ձեռս քո է
ամիռփել զարձեալ ՚ի նոյն զգաստութիւն։ Այնէ
մարմնապէսն կցորդուն՝ ընդ տեսանողին, անարատ
գործեաց զպատնիկն, իսկ դու փրկութի՝ հոգեպէս
միացեալ ՚ի յիս՝ կրկին մաքրեացես. եթէ արեգակնս
այս անկեղծան՝ ստեղծեալ առ՚քէն երկրիս մա
տակարար, և զկարակուսն մօրից ցամաքէ, և զհաս
պտուղս հասուցանէ, իսկ ստացօղդ աւետից՝ հոգիդ
այ՝ ուրբան զօրեացես զտիրամ չարեաց աղտոյ՝ և զիաթ
բոյս պղծութեանդ մեղաց մթերից՝ իսկոյն սպառել։
Այսան այսր կանխաւ իսկ ժամանեցի հայցել առ՚ի
քէն բարի՝ առելեացն իմոց ՚ի կարգ այս բանի, զի
զհերքեալ փնասակարս պարտուց մահու, յամենայնի
նամաչաց հաղորդ մի՛ մերժեացես՝ օրհնեալ դիթուի։

արդ՝ կենագործեա զիս զամենամեղս անդամագ մարմ
նոյս՝ ընդ բնութիւնն հոգւոյս խորհել միշտ զքոյդ։
Իսկ բարեգործացն խնդրել բարիս, բնութեան են
օրէնք՝ անբռնադատ կրիցեն յարակցապէս առ սոյն
բերումն։ Վասնզի արդարեւ առ միմ այդ պատուէրն՝
ամենայն հասակ զօրանայ. իսկ միւսոյդ երկրորդի
առաջնոյդ խնամով հանդիսիլ, ածականիդ է նմա
նութիւն. յաղագս այսր իրի՝ նախնի դասեցի զքեզ
նամեացն խմոյ՝ աղերսանս, քան զերախտաւորացն
բարիս։

4 Այս արդ՝ յիշեա զնոսա կրկին ընդ միոյ, որ ի քո
անուն բարձրացեալ՝ զանարժանս զիս ընկալան.
եւ ահա նոցա՝ տէր ամենառատ բարերար և անոխակ
կալ վարձս արդարոյ և մարգարէիւթէ և եւս յաւէտ
թափուր իցեմ յարժանեացն, ըստ հաւատոյ նոցն և առ
յոյս նոցին ակնկալութեան, որ առ պարտաւոր դերիս՝
ողջամիտ կամաք ակնարկեն, ոչ թէ ի մասանցդ քո
կեցուցչէ՝ ի պահպանարան հոգւոյս ծածկութեի՛
լեով ունիցիմ։ Այս զպատժաւորս՝ անամիսփելի ի
քոց տեսութենէ, և անխաբելի ի յուղիղ կշռոյ՝
քաղցր դիմութեամբդ անսահմանելեաւ մերձեցեալ
առիս՝ մաքրեալ արասցես, անխոյտառակելի պահե
լով ի սիեզերական յանդիմանուենն։ Այս ոչ շուք
իմն վայելչական դնել ախորժեն ինձ անարժանիս՝ այ
րելիքն քո՝ վասն քոյ, նայեցեալ ի կրօնս զգեստուս
բարեկերպուե, չգիտելով զբիծս գաղտնեացն՝ երբ
ջանիկ կարդան եղկելոյս, և դու ինքնաւար ամենա
պարգև օրհնեալ մարդասէր՝ առ բնաւս ազգմանդ,
վո՛ ամենաքաղցրադիս հեծութենէ հաշտեաց ընդ նո
ցաստ

ըստ հաւատոց նոցա. ընծայեալ նոցին մատո պարգեւեա զանեղծ մեծութիւդ՝ և զանթառամելի լոյս պսակդ՝ յահաւոր աւուրն յետնում յհատուցմանն ամենափորձ ընտրութեն։

Ո՜վ դու ես գթած վրկութիւն մեծութե անվատնելի և անծախ դանձուց սուրբիս և սովեցեալոյս, ի վաճառ վերնային շահու օգտուե՝ բանիւդ որ ի քէն՝ յարգեալ ձոխանամք։ Կառո ինձ սահման՝ ջրոյ հանգստեան. արձանացո անփոփոխ՝ պատրաստական վաստահութիւն. կարգեա օրինաբանեալ՝ անկեղակարծ յուսոյ ամրութիւն. տուր ամենախնամդուս, անաչառ պաշտպանութիւն. սատանեցելոյս՝ բարեաց անդորրութիւն. տարակուսելոյս՝ լուսոյ ապաւինուի. աշխարհելոյս՝ մեծ երջանկութիւն. վհատելոյս՝ կենաց օգնութիւն. լքելոյս՝ անգոյութագղելի օժանդակուի. նահանջելոյս՝ անսոյթաք վերընթացութիւն։ Ո՜վ քո է բնաւդ, և ի քէն է ամենայնդ, և ի ձեռն քո բաշխին հաստատութիւք պիտանացուաց համայնից կեանց. և քեզ վայելէ փառք՝ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

---

† Ի էրսին յաւելուած էրկին հեծութիւն՝ նորին հոյակի, առն նոյն ազգէ նաշխանաց բանի։ Ի խորոց պոչից խոր՝ ընդ ե։

* Լան. ՀԿ.

Ընդոյ երկնաւոր. թագաւոր բարձրեալ. որ բոլորից ամենից ակնկալութիւն. աստեղծող տեսականաց. հաստիչ իմանալեաց. պատճառ եղանութեանց. կազմիչ հանդերձելոց. տուիչ լու-

լուսոյ առիթ առաւօտու · պատրաստիչ վաղորդայնի ·
երևեցուցիչ երեկորի · տարրիչ խաւարի · արուեստ
տաւղ բարեշնար · խմաստութեան գործօնեայ · քա-
ւարան օրհնեալ · Հալիչ մեղանաց · Հալածիչ ցաւոց ·
քակտիչ դառնութեց · պահպանարան Հանգստեան ·
Հնարք նիրհման · յարմարիչ քնոյ · պարգեւիչ ննջման ·
շնորհ յարակայ տուիր · զգայութեր տեւողաբ · ցրիչ
ցնորից · յեղանակիչ անրջոց · փոխարկուիչ ղարհու-
մանց · այլայլութեր տխրութեց · խափանիչ խիթմանց ·
ընդարձակիչ կարծեաց · Համադրութիւն ծփմանց ·
ահաձնութեր խարդախմանց · Հարուածիչ դիւաց ·
փախուցիչ ախտից · ընկղմիչ դայթագղութեց ·

2 Պաշտպանեա երկնաստեղծ ձեռամբդ · զօրացո՛
բարձրացեալ քո աջովդ · ամփոփեա ամենակալդ
թեւօք · ծածկեա՛ ՚ի ծածկեան խնամոքդ · ամրացո՛ վերոյ
կացութեամբ վերնոյնոցդ · շուրջանակի պարսպեա՛
գուսպարտակօքդ անմահից · ՚ի յամենուստ պարփա
կեա՛ կցորդութիւք հրեշտակացդ · վանեա՛ զընդդէմ
մամարան իմ՝ զինուորութիւք զնաարինոցդ · պատսպա
րեա՛ զասասնեալս՝ ՚ի ծածկիդ մաղթանաք · զբանակս
անդրանկացդ՝ բարեկարգեա՛ ինձ պահապան · Հայց
ի աջոյդ դիմաց՝ և զնոցա իմ տեսանելիս · զգաստ
արա ընդ ոգւոցս՝ և զծանրաբեռն կրից դանդա
ղութիւն · վերացո՛ աչք ՚ի զգայութեցս՝ զմածեալս
յիմարութիւն · բարձ միոյն բարեգործ՝ զպատրուակիս
Թանձրութիւն · ՚Ընդ սկզբան բերմանս լուսոյ՝ զողոր
մութիւն քո ծագեա՛ · ընդ երից արեւուն՝ արդարութե
արեգակնդ ՚ի յանձկութիւն սրտիս մտցէ · Ճառագայթք
քո փառացդ՝ ՚ի յիմաստիցս խորհրդանոց Քահանայի՛ ·

խաչիդ սուրանագրութիւն ընդ շունչս և ընդ մարմին համատիպ տարածեսցի։ Յանձն առնեմ քեզ յաւուրս զօրս յարմարեալ տպաւորս պահպանել ի դեպս՝ որ ի սմին։ Օ՛ի դու ես ած անքննին, առ ամենեսին բարեկան, և յամենայնում բովանդակ, օրհնեալ յաւիտեանս։ ամէն։

---

†Ի էրեսին յաւելուած իյին հեծութիւն՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն աղէքս վաղնաւոց բանն։ Ի խորոց սրտից իօսի՝ ընդ ՅՈ։

* Լան · ՁԱ ·

Ասկարդ՝ վա՛ղ ալքնակնեան մեր զնճարեու թիւն՝ քեզ ննջումն իմն է համարեալ, իսկ ի խոր թմբրութիւն լռելն՝ վա՛ ուղիղ հաւատոյն ի քեզ անթարթափ բացուածքն աչաց, ուղղեա հոգւոյդ զո իմաստութիւն զյաղողուածս ձեռինս զոր ծոյլ ընդ հեծութիւնն ձայնիս մաղթանաց։ Օ՛ զօրացո՛ սէր՝ ի հանդիես բարի ձգնաւորական արի վաստա կոյ · կցորդ լեր կարեացս տկարութեան · թեթեւս կացո զաշխատութեանս այս սկիզբն · արագեա մշտ կարօղ՝ զյառաջադրեալ ձեռակերտս · դիւրաւորս ընծայո՛ ի յաւարտումն լմննան ։ Ի վախճան իրին՝ բերկրու թիւ զիս հասո՛ · ժամանն կացուսցես՝ ի հանդիսումն յուսոյն · կցորդ լեր ուղւոյն՝ ճանապարհիս ընծայ ցիչ · ի թեթիչս ամբարձման՝ փուխացուսցես յօդս տարն · ընդ ալիք ի՛մ լինցիս՝ ի վանդի ծանրութեն · զձայն քո լսե՛ ի յանձկութեն պահու · ձեռամբ քո կեցի՛ ի կորուստեանն ժամու · մատամբ քո աղդեա՛ ի սահմանին անձկութե · հարթեա զնաւոյդ՝ ամենասէր

խափանմանն. Հոգեղինին առաքմամբ, ըստ ամբակու
մոյ, ինձ հնարեա. բան ինձ շնորհեա՝ ի յատենի բաղ
մութեանն. խնաստուն լիս անկեա՝ ի հանդիպման
քննութե։ Աստուած կամացդոց Հովանացի՛ր հրաշագործ.
հանդարտեցո փայտիւդ կենաց՝ զծովուս մրրիկ. ասն
ձեռն զաստեաց կենցաղոյս պատիւը՝ քոյին հրաման
նաւադ. քանզի թէ աստ ողորմութիւդ տէր՝ կամեացի,
այս լուծուն կոհակաց կարծր է քան զվէմ. և թէ ի
ցամաքի անտես առնիցես, իբր զանկայուն՝ պնդութի
յատակիս ի ներքոյ աստի Հոսեալ ասասն.

Աստ ընկալ ի՛ստա՝ զպաղատանացս ձեռնարկու
թիւն՝ քէզ ի տաճարի, և արա ինձ զամենա
կարծն գոյթագղութի՝ մեծ վատահութի։ Որպէս
ի ջրահեղձոյց ամենակործանն դարու, որք ի տարթ
տարածման գետնի առնոյ երկիւղ յանհոգս կեցին,
յողորմութեդ ամոյի ճեացեալ՝ կորուսան. իսկ ընդ
հովանաւոր մածուածով լաստիւն յոգնատատան հի
մանն հայթայթանօք՝ յանուն գթածիդ յեցեալ պա
հեցան, ընդ որս՝ և զաշխոյս մխատատան՝ ի նաւա
հանդիստն խաղաղութե՝ մարդասիրապէս պրծեալ
տպրեցո. վարձս ի գոյոցդ ընդ հս բերելով հոգևոր
շահից, զատորաբերս այս առնարութիւն պարտացս
լքեալ բանիդ առակաւ, ի քեզ տէր անկոյզ միացեալ
խապատ անքաժանելի օրհնեալ յաւիտ։ Աստ կցոր
դեալով այսմ մաղթանաց հոգեղինքն ամենամաքուրք՝
և հոգեղինացն մարտիրոսաց, որք ջրով և հրով փոր
ձեցան, և յերից զերծմանն ընդ մեր խնդրեցին, և
մեզ յիշատակ թողին օգնութե, ասասցեն ընդ մեզ
համաբանաբար զուդամանութե՝ եղիցի՛ եղիցի՛։

* Կան. ԶՐ.

1 Ընդ այսր հառաչանաց թախծութիւնք ողբոց՝ ի բազմաց կերպից շարակարգելոց, և ամենից հոգւոց ողբումն՝ դժվեալ և երկայնամիտ թագաւոր։ Այս այնոցիկ առաւել՝ որոց հատեալ է ակնկալութիւն փրկուճ կենաց. որք ննջեցին անպատրաստաբար՝ շնջեալ լսպաերօք իւղոյն պակասուճ։ Ահա յիշեա՝ տէր իմ գթութիւնք, և ի յոյս եւս պատճառ իրաւունս ինձ գրեա։ Կանգն թէև ի փառս ահաւորութիւնք աքանչելեաց մեծիդ՝ հակառակաբնն հանդերձեցեր զկազմած մարդոյս, զմին ծանր՝ և զմին թեթև. զմին զոմ՝ և զմիւսն հրոյին. զի դիմս դրուճն ի հակառակացն հարթ պահեցեալ՝ արդար կոչեացուք հաւատարիմ հաւատարուճքն, և ի յոյսդ դրման առաքինուճ վերաբերեալ ընդ ամբարձեալոյն զնահարհուճնն առ կատն դիմման անմուռաց պահեալ՝ պատկ ընկալցուք ձգնաւորական։ Այլ քանզի յոյսդ կանունկ ուխտի վրիպեցաք, և անաս նաբար սահեցմամբ ըստ հոգւոյն զնջման՝ ընդ երկիր մածաք, այլ ոմն ախտիւ՝ և այլ ոմն անգթուճբ. միւս մանն մոլուճբ ամենաբաղձ կերակրոյ՝ էբր գազան միշտ բոյծ՝ յարակից կապեալ ընդ բնութիւն։ Ոչ ի քառիցս՝ ոմն անբժշկելի և անողոքելի սլացմամբ ի բաց ոստոտեալ՝ վայրենապէս ամբարտաւանիմ. եթէ զնահատեալ սիրոյն որ ի քէն՝ նշխարաբ բոյոյն որ ի մեզ, յուրան առնիցեր կենակից նմին՝

զնոյն կատեցուցեալ բարւոյն ընդ միջի. եթէ օգտ
կանաւն հրեշտակոյնումն յառիցիմք ի բերդ ծանրու
թիւն թանձրու անդրանիկ նիւթոյս այս հողոյ ի
ստորև քարշեալ խափանէ։

2 Աստ՝ չամենասո պարտեալ և խոպատ լքեալ՝
իբր զապիկար հաշմեալ հերքեցոյ կորեալ վա
նեցոյ. վտանեալ ի բազմաց՝ ի մահ դրատեցոյ. վայ
ի պարգևականէն զրկեցեալ՝ յողորմութեանն կոմ
ռայիմ. և պատկառեալ դիմաք համայնից ունօղ՝ ըղ
քնատից աղերսաբանեմ զմեռելոցն քեզ՝ կենդանեց.
քանզի կարօղ ես յաւէտ ձեռնարկ և կոթսատականացն
ըստ իս մեռելոցն. ամենից քեզ զօրեղն ես. նա զի՝ և
ընդ անտակար կարելոյդ՝ և կամելդ ես ախորժելի։

3 Աստ՝ այսց երկուց բարգաւաճ շնոցեալ նորոգ
ջաց՝ առ միմեանս եկեալ՝ կարեղն ընդ կամելն,
բարձեալ եղիցի և յաւտահատութեն վհատութիւն
ազգաց մերազօրաց. և ժամանել հասցէ աւետեացդ
լոյս՝ հոգւոց բժշկութեք քոմդ հրամանի՝ տէր ողմ,
օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

---

† Ի էրոթէն յաւելուած էլլին հեծութիւն՝ նորին հոգոյ. ա
նոյն աղէքս խաչեանայ բանի. ի խորոց սրտէ իօսի՝ ընդ ա։

* Լան. ՁՀ. *

1 Աստ՝ քանզի ի գլուխ կատարման հա
սեալ սահատամանեալ կատկի այսր ողբեր
գութիւն, արա տէր՝ վախճան դադարման
առնուլ ընդ այսց բանից մաղթանաց՝ ինքնանախատ
կշտամբութեան՝ և որ յիս կրին չար սովորութիւք

Ա՛ր քեզ կարդացեր սահման աւետեաց ակնկալութ
դատաստարանելոյս՝ ասելով, ո՛չ են կամք առաջի Տ
իմ՝ եթե կորնչեցի ի՛ր ի փոքրկանցս. և դարձեալ
այս են կամք Տ իմ՝ զի զամենեսեան ինձ յանձնա
բարեաբան ո՛չ կորուսից։

Ա՛. Տա օրհնեալ ես ի դիտութե. բարեբանեալ միշտ
ի քաղցրութե. խոստովանեալ յերկայնմտութե.
ծանուցեալ ի յոյցերութե. քարոզեալ աեր ի փըր
կութեան. ներբողեալ դու յաւատութե. պատմե
ցեալ ի պաշտպանութե. փառաւորեալ ես ի փրկութե.
երկրպագեալ յանբաւ բարձրութե. պաշտեցեալ ի
յանքննութե. դոլեցեալ միայն ի յաղթութե. վե
րանայնեալ ի մեծ զօրութե. խնկաւորեալ յողոր
մածութե. համբուրեցեալ յանճառ հեզութեան.
ճաշակեցեալ ի խոնարհութե։ Ա՛նդ քեզ և ծնօղդ
քո երկնաւոր աճդ բոլորից մխիթարութե. քան ը
րուա Տող իդ քո աբ բարուե, որ զանկեալ զգրաստ
թշնամւոյն՝ և զայթագղեալ մարդն անբանութե՝
կանոնեցեր ո՛չ անտես առնել։ Ա՛րոյ երախտիս Տ
զօրիդ ի յիս, և առաքինութի մեծիդ ի բարձունս
ամենալ անդադար յանվախճան փառաբանողաց. ո
րովք զայս ձայն աղերսական յարգել ընկալցիս՝ մար
տիրոսացն պաղատանօք ի Տուտ Տաճարութե բռնման
անուշից։ Ա՛ռ այսու փրկանօք Տաշտարար բանի՝ զգ
նախնեացն պարտս և զանեբևայթ վէրս՝ միջնովքն և
վերջնովքն մանաւանդ ողջոյնդ զանձն և զմարմին բզ
ժըշկեա՝ ամենակարող. զնեղբինս և զարտաքինս.
զոխսքն և զդիծքն, և զվատառս Տարուածոյն. բար
ձեալ և մաքրեալ դեղովք ողորմութեանդ զկաեալ

խաճ-ոճաճ-ս բաղմադունիս, որք գարշելիս ընդ ախոր
ժխլեացն քեզ ցուցանեն զէութիդ բնութիս.

3 Եւ եթէ հասիցէ յամս ծերութիդ քո առաջնոր
դեալ՝ արժանիս մահու, մի՛ թողցես զակարութիս.
մի՛ անարդեր զանիսն. մի՛ կորացուածես զկործանեալն.
մի՛ զիջուածես զկքեալն. մի՛ վայրաբերեր զնուաղ
հեալն. մի՛ ընչմամբ հողոյ մանուկս զառկայծեալն. մի՛
ընդպահիեացես զդեղեալն. մի՛ անվերարկու առ
ներ զառաւուցեալն. մի՛ անդարման լինի տապնապելն.
Ո՛չ առանց տածելոյ յարկին խարխալեալ. մի՛ անպա
տիւ՝ պատկերն հնացեալ. մի՛ պարարտութիւնն անհա
մեալ. մի՛ շուք ընորհին անարդեալ. մի՛ հնութիւնն քաղ
մահեալ. մի՛ նաւ հոգւոյս ալեկոծեալ. մի՛ երկարուի
յուսոյն կարեցեալ. մի՛ լար շաւիղն խզեալ. մի՛ ուշ
իմաստին բարձեալ. մի՛ դոյնն կազմած զեղծեալ. մի՛
ամբարձմանն թևաք փետուրեալ. մի՛ զսրտութիւնն գէ
ղոյն տգեղեալ. մի՛ ձամանիչ նշուլնն քաղեալ. մի՛ պա
տուհանք աչացս փակեալ. մի՛ լուսաւորուի նորին
խափանեալ. մի՛ պատկերն խօսուն անկեալ. Ա՛հա
ազաչեմ զքեզ՝ բարեգութ, ամպրոպիւք պաղատիմ,
լուր սոցին ինձ կանխաւ, զի զանազանն մի՛ մոռաս
ցիս. Դու առաջնորդեցեր ինձ, ըստ սաղմոսողին, և
ապրեցուցեր, Տան ասէր՝ ընդ երկպառին՝ և՛ի կործեցն
կասկածանաց, յորմէ երկնչիմ: Եւակ ես չեմ արժանի
նկքեին՝ և ոչ Տասարակական կերակրոյն վարձու, այլ
դու կարօղ ես սովորաբար՝ և առ զըլացօղս բարե
գործել: Դո՛ւ են զարմանալիք անճառից բարեաց՝
միայն հրաշագործ առ ամենակալեալ, ընդ Հօր և
Հոգւոյդ սքղ օրհնել Տանիզ յաւիտեան յաւիտենից. ամէն.

Գլուխ. ԻԲ.

1 Եւ արդ՝ ջուր կամաց և կաթ արտասուաց՝ բեհեզ հոգւոյս՝ մնացս լքմամբ՝ խորշ տակմամբ արտիս հեղեալ առաջի՝ զմարգա րեին յիշեցուցանեմ զարամաթացւոյն սամուէլի, զոր առեալ ես ՚ի սկսառակէ յանդիման քո՝ ամենա տես, առ ժողովրդեանն օրինակութիւն զանձն արկա նելոյ՝ խոստովանութիւն և ինաշանդութիւն կենդա նարարդ դարշապարաց։

2 Եւ արդ՝ ընկալ զայս հիւսուածք բանի աղեղորիւ հեծեծանաց, և հոտոտեսցի՛ս յայս նոյեր բանի՝ անարիւն զոհի՝ թնդաւոր երկնի. և օրհնեալ սրբեա զառաւ մատենի այսր ողբերգութեան. և դրեալ դր խոշմեսցես յարձան յաւիտեան՝ ընդ համբոյկանացն սպասաւորութիւս։ Աչացդ՝ առաջի քո մշանջենաւոր, և յիշատակեսցի՛ ՚ի լսելիսդ քո Նանապազ. բարբա ռեսցի՛ շրթամբք ընտրելոց քոց, և խօսեսցի՛ բերա նովք հրեշտակաց քոց. տարածեսցի՛ հանդէպ աթո ռոյ քոյ, և ընծայեսցի՛ ՚ի սրահ սրբութիւն քոյ. խըն կեսցի՛ ՚ի տաճար անուն անդ քոյ, և բուրեսցի՛ ՚ի սեղան փառաց քոց. պահեսցի՛ ՚ի դանձարանի քում, և համ բարեսցի՛ ՚ի տաւցուածս քո։ Վառեսցի՛ ՚ի յականջս աղբատաց, և քարոզեսցի՛ ՚ի լուր ժողովրդոց. նկարեսցի՛ ՚ի դրունս խնամոյից, և տպաւորեսցի՛ ՚ի սեամն զգայու թեանց. իբր կենդանեօք՝ զի՛մն պատմեսցէ խոսան վանեալ զանօրէնութի՛ն, և թէպէտ վախճան ընկալայց

և դրոյն յուսադրութեան։ Այլ քեզ միայնոյ փրկողի՝ լարացոյց և կրկին ծաղկեցոյց, ըստ քոյինաշունչ խոստմանդ։ Ոչ ոք ի քէն զատ կարէ ոչ ոք ի քէն զատ կարէ ոչ ոք ի քէն զատ կարէ

և Հոգւոյդ քոմ Հօր խակակեի՝ միամնական աերու-
թեանդ և անձառ երլրորդութեդ՝ խորհրդական գո-
վեստիւ փառք և երկրպագութիւն յաւիտեանս.
ամէն։

---

† Ով էրուին յաւելուածք իրիկն հնձուրիք՝ նորին հոկոզի, սո-
նյն ալէրս մաշկանաց բանի։ Ի խորոց սրտէդ խոստ՝ ընդ ամ։

* Կան. Զկո.

Ես՝ կեանք և արարիչ. ողորմած. դիմած. լոյս. երկայնամիտ. անհնակալ. մարդասէր. ամենագութ. պարգևատու. փրկիչ. օրհնեալ. դովեալ. բարեբանեալ։ Կարան ամենայն. պատուարան վստահութիւն. առանց նենդ դատեան բարի. առանց խաբարի Հառագայթ. քաւիչ մեղաց. ողջացուցիչ վիրաց. անհատանելեաց Տէր Նարբ. անմատչելեաց Տպատուր. անյուսութեան երկր. անուն քո խոստովանեալ՝ այ որդի. և Հօր քո ընդ քեզ Հոգւոյն և ահաւորի, և Հոգւոյդ ամենակալի՝ և ընդ քեզ երկրպագելոյ փառք և պաշտօն գոհ բանութեան՝ յաւիտեանս.
ամէն։

† Ա Էրոսին չաբէլուճած չիլին հէճաուբէ՝ նուին հախշէ, առ
նոյն ազէքա մաշկանաց բանէ։ Ի խորոց սրտէ խօսի՝ ըմբ ։

* Կան. Ա ։



1 արեբանեալ ած երկնաւոր ։ միայն արա
րիչ, որ ամենակալ. մեծութիւն ահել.
զթութիւն օրհնաբանելի. ողորմութիւն խոս
տովանելի. բարերարութիւն երկրպագելի. խնամակա
լութիւն պաշտելի. մարդասիրութիւն ոճնելի. պահպա
նութիւն խնկելի. բարձրեալ անքննին. մեծաւոր
կամարար. ապաւէն անկասկածելի. միխթար սրտից.
փարատիչ վշտաց. ապաքինիչ ցաւոց. ապառումն վը
հատութեց. բարձումն պարտեաց. փոխարկիչ կա
րեաց. կարգաւորիչ կրից. յարմարիչ բանից. սանձ
արկու լեզուի. շրջադրութիւն հնչից. կացուցիչ հա
գագի. ամիսուիչ խորհրդոց. կրթարան կամաց. ար
ձանացուցիչ յուղմանց. հանդարտութիւն մրրկաց.
խաղաղութիւն ծփանաց, որ ունիս զթիւոց ամենքն
թաց իշխանականիս, և իմաստութիւն նուաճեալ առ
քեզ դարձուցանես։

2 Ողջաբանեալ միշտ երախտաւոր, որ հեզութիւն ան
հպարտութիւն երկայնամտեալ հանդիսիս տեղեա
նօք անճառ հրաշիւք՝ յանձինս սրբոց ։ Մագաւոր
եից համայնից, ամէն ծանուցեալ գթած. ակզբնա
հայր և նախաշաւիղ սիրոյն ընթացից. ճանապարհ
կենաց, որ առաջնորդես քաղցրութիւն՝ դիմելոյս ի
լոյսդ վերին։ Ընդունելու մեծ վստահութեամբ, որ ոչ
թողացուցանես գայթագղելոյս ի վայր կործանել.
յուսոյ կերպարան, ձգմարիտ առ հաւատչէին աղա

թե բուռն մարտակցաց պատկանեալ զինուք, եթէ եթէ սպառազինք այսական դժնեայ հնարաւորու-
հեծուէ։ Այս զարուցեալ գումարս առատակցայն, դորր հանգաստական դիւրաւոր՝ ի բազմատաղնապս
յամենակործան վտանգ ներելոյս, և արա՛ ան-
յայեաց տէր՝ յերկնից զնարեր քաղցրութեամբ՝
պանծանօք պարծելն ի խրատացի։

նեա։ Ընդհատասար համարձակութիւ, յորում աճօրէն
ական նուիրն հիւթականութիւք անպակաս յարուցա
սեալն, և ջանեօք գազանաց ծախեալն, ի բնթեալ
աներկբայելի, որ զհուրբ կիզեալն, և զողմոմ հո-
ևն եղծելոյ առնես զպանծելիս։ Ընդհատեղծ
բին ։ անախալելի դեղ կենաց, որ և մեռելոյ՝ բնա
ժելի, զի զբեղ գաից՝ կենդանի։ Ամէն անիծեա
դրելի՝ առ ի քաւութիւն դերոյս զօրացեալ ամենագո
վելի ։ անախալելի դեղ կենաց, որ և մեռելոյ՝ բնա
ևն եղծելոյ առնես զպանծելիս։ Ընդհատեղծ
աներկբայելի, որ զհուրբ կիզեալն, և զողմոմ հո-
սեալն, և ջանեօք գազանաց ծախեալն, ի բնթեալ
ական նուիրն հիւթականութիւք անպակաս յարուցա
նեա։ Ընդհատասար համարձակութիւ, յորում աճօրէն
պանծանօք պարծելն ի խրատացի։
յայեաց տէր՝ յերկնից զնարեր քաղցրութեամբ՝
յամենակործան վտանգ ներելոյս, և արա՛ ան-
դորր հանգաստական դիւրաւոր՝ ի բազմատաղնապս
հեծուէ։ Այս զարուցեալ գումարս առատակցայն,
եթէ եթէ սպառազինք այսական դժնեայ հնարաւորու-
թե բուռն մարտակցաց պատկանեալ զինուք, եթէ մե-

մեղայ ոգեղ Ա.քո առեալն կերպարանք, եթէ ցաւոց
և ախտից վտանգիչ և հոգւոյական նշմարանք, մերժես
ցնս հանցեաս հատցես խափանեսցես և չալածեսցես՝
հեռի սահմանաւ իսպառ տարադրեալ անդարձ ո՞
րոշմամբ վերտին կորստեանն. և կառուսցես կա՞
ցուսցես նպատակ կենաց և ամուր մահարձան՝ ըղ
նշան խաչիդ՝ ապաւինելոյս Ի.քեզ՝ փրկու[թ]իւն.
Ա.ո յայտ անպարտ և անպատիժ և անվհատելի ար՞
ուեստից ահաւորիդ մեծու[թ]եւ, լուծցին որոգայթքն
դաղտնածածուկ սատանայականք. կապուեսցին մե՞
քենայքն. վանեսցին գայթակղու[թ]իքն. խոյտառա
կեսցին չաղբիցն դրու[թ]իք. յայտնեսցի՛ն երևոյթք
որսոյն. գացի՛ն նենգողին ծուղակք. վերասցի՛ն վար
ժին վերարկուք. ոչորեսցի՛ն որոմանցն բոյսք. նզղ՞
վեսցի՛ն բռնաւորին չարաբանու[թ]իք. կոբեսցի՛ չար
խաբէու[թ]իք Ի մահ որսողին. պարսեսցի՛ն պատրողին
բանսարկու[թ]իք. պակասեսցի՛ն զենք զրպարտողին.
անկցի՛ն սուսերք մահաբերին. սուզեսցի՛ն սադր
ղին պատրաստու[թ]իք. արձակեսցի՛ն տուրուկք տագ՞
նապողին. Ա.յլայլեսցի՛ն սուտ կերպարանք կեղծա՞
ւորին. սառակեսցի՛ն խրոխտակնացն խիստ յարձակ
մունք. ցրուեսցի՛ն կցորդու[թ]իւնք կերչացն. բա՞
ժանեսցի՛ն ազինք աւազակացն. քայքայեսցի՛ն բոյք
բարբարոսացն. քանդեսցի՛ն ամրոցք ապստամբողացն.
արգելցի՛ն ամպրոպք յանդգնելոցն. փարատեսցի՛ն
փորձողին անձրևք. Տալեսցի՛ և ցամաքեսցի՛ եղեամն
աղանդաւորին. Խորտակեսցի՛ եղջիւր դառողին.
մանրեսցի՛ն ամբառնալիք դրօշկին կերպարանաց. փըշ՞
րեսցի՛ն ամբարձաւաճումու[թ]իւնք Տպարտացելոցն. նա՞

Ա ՂԵ

Հանջեսցին դիմեցմունք Ճակատելոցն. քակտեսցի՛ն միաբանութիւք զօրացն բեղխարոյ, թէ անմարմինք և եթէ մարմնաւորք, փախիցեն ընդ նոյն Ճանապարհ ի՛ւր ի շաւղաց հետոց՝ յերծին տարակոյս, ի դուբն ինձ փորեալ՝ ինքեանք ընկճեսցին։ (3)Եղանակեսցի՛ն ձը մբունք ձանձրացուցչին. Տատցի՛ կապն կցորդուե՛ մյուսոյն աւազակին. նողկասցի՛ մտայս կապից Տամբայր շղթայիցն. ընդմիջեալ մեկնեսցի՛ն՝ ձեռսաձը գութիք նեղչին. կացցէ՛ ի սատանման՝ նաև խարդախողին. խլեսցի՛ն յարմատոց անտի՝ առամունք խա

ծանողին։

4 Ա՛ փոյթիդ օրինաւէ կենաց, յորում պրկեցար ձեռդ անըմբռնելի. յիշատակաւ բևեռացդ, որով ի գործի մնհոն մաճուցար՝ արարիչդ երկնի և երկրի. արեամբդ աւրհնակատաւ, որով զվիշապն մեծ կարթիւ ածեալ որսացար. լերկ ոյն գառնութիք, զոր արբեալ՝ զդեղատուփ կորուսչին արտաքս հեղեր. պատմաբանութիք ըղձական ձառիւք կրկին սարսա փելեաց, որով ղբղբութիք հակառակողին ըմբերա նեալ ամաչեցուցեր. անուամբդ անհասականաւ ա մենայնիւ անհարթմանելոյդ, յորմէ զոգան և զա տապարսին սոսկացեալ սատակ սարսափմամբ՝ քնու թիւնք ամերևութիւց և աներևութիւց, եղիցի՛ն այս ամ պարգևք շնորհաց՝ խոստովանելոյս ի պաշտպա նութիւն, ի բժշկութիւն և ի քաւութիւն։ Այս մնհա բեր գառնապոյն օձին, և որ ի նմա ազդեալ սիե զերազաս չարութիւն, ի սատակումն եղիցի նորին. նոյն ինքն ի կորուստ և յանբժշկական Տարուած տան ջանացն՝ սովոր մատնեսցի՛, կապեսցի՛ և ըմբռնեսցի՛։

Աղիցէ ողորմութիւն ստեղծողիդ ընդ իս , և շունչ
ոգւոյս իմ ընդ քեզ անբաժանօրէն կապաւ միաշ
ցեալ ի սէր ։

Տ Ա՛ռ որ ոչ ընթերցցի զայս աղերս ձայնի՝ մաղթա
նաց դոչման՝ աղօթից հոյլման , ծերոյ և տղ
ոյ , կուսի և երիտասարդի , և եթէ յաղախնաց ոչ
պաղատեացի ածխիրաբար , հաւատարապէս անաչա
ռութեամբ ընկալցի՛ն ի քէն մասն երանութ՛ պարգ
ուց ազատութ՛ , հաստեալ վերստին յանաւատու
թիւն նորոգ մաքրութ՛ , նկարեալ դարձեալ զքոյդ
կերպարան անփոփոխելի ։ Ա՛յդ տիրապէս՝ հրնա
րաւոր զօրեղ անպատումանն յոյս հե
ծութեան , որ ի բոլորից շրթանց ընծայեալ քեզ
մատուցանի , վա՛ հօրքոյ երկնաւորի և բարերարի ,
և հոգւոյդ սրբոյ փառակից և կենդանատո՛ւ ։ աստ
ուածածնիդ բարեխօսութեամբ , և խնդրուածոցք
ամենայն սրբոց ։ Ո՛վ դու ստեղծեր զամ՛ ի քէն
եղեն ամենայնք ։ և դու տիրես ամենայնի ։ և քեզ
փառք յամենեցունց՝ միդ յիսկութենէ անժամանակ
երկրորդութեդ , զուգակցապէս փառաւորեալ յան
բաս , և յաւիտենից յաւիտեանս ։
ամէն ։



*Ման. Գ.Լ.

1 ՅՍ գթութեանց և ողորմութեց. անուն մեծութե. ձայն աշաւորութե. կոչումն սասակութե. լուր անհասուե. բարբառ դողութե. հնչումն հիացման. յուսադրութիւն բարեպարութե ամենողորմ քաղցրութեան. Յորմէ երկուցեալ սասանին ամբնութիւք եղելոց. ի քո սպառնալեաց ահիդ պակուցման՝ սաւառնին սերոբէք. ամփոփին քերօբէք. պարսրին պարք լուսակերպիցն. երկնչին հիացմամբ բոլոր պետութիւք վերնոցն. նոյնք ցնծան դողութե մեծաւ ի մի նա՝ ւակատես բերկրութե. զարհուրին գևք. ընկրկին չարութեցն գունդք. պակասին խաւարասիրացն հղդիք. անդնդոց մատնին հրեշտակք օտարին. Այսպին նշանաւ խաչին՝ յարձակմունք դիմամարտին. փախին ի տարերն բանսի՝ քննաւոր ամպրկացիքն. անիսելի հանգուցիւք պաշարին՝ խուժք հակառակ կորդին. արգելչին անզերծ ընդհանուր՝ մահաղինացն կաճառք. պնդին ի մետաղս ահեղ հրամանիդ՝ այսպ կանացն գումարք. պապանձին կարկեաւ՝ ընդդիմամբանիցն դասակցութիւք. պարաւանդին հիւծմամբ կորսանեն՝ անեբևութիւնն ժողովք. անլոյծ շղթայիւք նեղչին՝ առաքելութիւք դեբրաբրհատանին։

2 Ահա կարկառեմ մատամբք ձեռինս՝ զտեառնագործ բուխ նշանիդ ի ժամ դիշերիս, որ ոչ մթանաս խա

խաւարաւ անդխտութիւնէ ամենևին ոչ տեսականութիւն, քան թէ ի լոյս անմատոյց հանգուցեալ բնակիլս։ Ընկալ զաղաչանս վտանգաւոր դիմաբան՝ ընդ պահպանութիւնէ թևոց հզօրիդ։ փրկեա ի ցնորից՝ եկս մուտ պղտորութեց։ սէրբ արա զզգայարան հայեցուածոց՝ սրտիս նկատմանց։ ամրացո զոյսիրդ կենաց՝ ի տխրական անրջոց։ արեամբ քո սրսկեա՝ զշրջուր կուրծիս կոյիցս։ զհեաս եղուամիցն՝ կամ ոճաւծուլ կենարար կողիդ գծագրեա։ երդոցն պահպանարան՝ քառակերպիդ ձեւակերպութիւն եղիցի։ հանդիպ տեսութիւնէ աչացս ամբարձման՝ փրկականդ քո կրիցդ խորհուրդ առդիցի։ ընդ բարառոր յոյսիս՝ ընդ ամենայն քոց գործիւ հաստիցի։ զծառայդ օրհնութեամբ հաւատոյ յուսոյ իմոյ կախեացի։ Ընդ ել աչեր՝ սուրբ զաւակիչն Հոգւոց։ մտիցէ՝ անխափան՝ պաշտպանեալ լուսոյ։ և ընդ սաստիկ ծանրութեամբ ցաւոցս՝ և զբեռն պարտեացս թեթևացո, զոր ի լուսարանի մտացս առ փոփման մահճացս անկողնի՝ ուշաբերեալ զյուսա հատութեցն դառն պղտոցն՝ խոստովանիմ ամենայն դիտիդ զանհամար մասունս գործոց չարաչար ա-

նօրէնութեանցս։

3 Հանդո զվաստակեալս ի բազմածուփս աշխատութենէ։ բարձ զտադնապ տարակուսանաց ոգւոյս կուրծանման, զդառնութին ընդ վտացն։ զկեծութին ընդ կարեացն։ զանձկութին ընդ խշուառութեցն։ ըզհոգսաքաշութեանն ընդ խորտակմանցն։ զբեկութիւնն ընդ ապշութեցն։ զմխրճութիւնն ընդ շտմանցն։ զար բեցութիւնն ընդ յիմարութեցն։ զվերամտութին ընդ խեղաթիւրեցն։ զսառութիւն սիրոյն, և զերկոսին

ջերմութիւն աղօթական ախտին։ Ով Ժանդա՛կ լեր ու
կարութիւն բազմախուրս տարտամութիւն, բարեգործ
աջովդ շնորհի։ Ձեռամբդ նորոգուղի։ մատամբդ կենդ
սաբաշխի։ փառաբդ մշտափայլի։ յարակայութեամբդ
անեղծի։ երեսաբդ զօ՛արթնականի։ խակութիւն էիդ
պաշտելի։ բարձրութեդ երկրպագելի։ Հատո՛ զբարա
ջար հեծութիւն՝ կորստականս խեղդման, զնոր դիւա
ջարին զհին խարդախութիւն բանաարկո՛ւին։ զօտար
ազգեցմունս՝ ի մահ կրթողին։ զանչարմարական և
րևոյթս՝ հնոտապաշտութեան եղեռնագործին։ զառ աչս
հնարադրութիւնն դժնդակ դիւ՛ին։ զողբական բոցա
շնչութիւն ձգօղ կսխարդին։ Պահեա՛ ի տեղւոջ
հանդստեան մեռօրինակ այսր դադարման, յանե՛
րևոյթ մտածութեանց։ ի մանուածոր սխալութեց։
ի մեծագոյն գայթագղութեց։ ի փոքրագոյն ոտնա
ւորութեց։ ի խաբեբայ ջար ձանձրութեց։ Ձեռացո՛
զանհանդիպ մտածութիւն ի զգայութեց ծառայիս
յանցաւորի, զկիրս բասրելիս։ զվարս թշնամանելիս։
զդիպուածս պատահառելիս։ զհետս վրիպելիս։ զպա՛
տիրս ձաղելիս։ զնորհրդս անդոնելիս։ զաւելս
բանութիւս նշկահեղիս։ Ընդհակ հոգւով և անշա
ղախ մարմնով զապաւինեալս ի քեզ հանդերձեա՛,
ի շնչմանէ հոգմոյ։ ի զարկմանէ բռնութեց։ ի բախ
մանէ փոթորկաց։ ի յոտնկանէ մըրկաց։ ի յարձակ
մանէ դազանաց։ ի կոփման աչսցս՝ հայեցո՛ած սըր
տիս մի՛ ատե՛ր բասցի, այլ՝ զնա՛ արթնասցի՛ պայծառաս
ցի՛ վայելչասցի՛՝ ընդ քեզ փայլեսցի՛՝ ակր յա՛ք՝
լուսաւոր վառմամբ անշէջանելեաւ։ Ընդունի՛ր սըր
բեա՛ զպատուագրանս բազմականիս, ի խորհրդանիշեց։

ի զբաղմանց . ի քո առնել յիշատակաց . ի վերնա
մարտ մտաճմանց . ի քրեական մերսուածէից . ի տխ
րանեղծ անչնորհութենէց . յաստուածընդդիմ հերձ
ուածութենէց : Վանդիւք վերնոյնոցդ՝ վերակացու
ինձ լեր , պետութեամբք . իշխանութիւնք . զօրա
ւորքն անյաղթականաց՝ մարդուր մատակարարաց՝ որ
ձաճուիեանդ . առաքեալքն՝ աւետեաց աւետարա
նաւն . մարգարէքն՝ կատարանօքն . մաղթանք երջ
անկացն՝ ի կատարածի աւուրն ընծայեալ : Որովք
նիրհեցից երկիւղիւ ըստքեզ՝ տրամութիւն , և զար
թեայց շնորհօք քո՝ կրկին ուրախութեամբ . եթէ
վհատութիւն ննջեցից , յարեայց դարձեալ հոգևո
րական բերկրութիւն . եթէ ընկողմնեցայց մեղանօք ,
կանգնեցայց վերստին զատեալ ի խաղէ անաղտ ամ
բծութեամբ :

4 Ա՛ւր խնդրուճածոց ամենահառաչ ձայնիս հե
ծութիւն՝ միայն բազմադութ , բարեխօսութիւն
նոյ ընծայեալ , և աւետեան արդարոց , և նահատա
կաց ընտրելոց : Այս քեզ փառք յամենեցունց՝ իմովք
գոչմամբ վերառաքեցեալ սրբովք զուարթնոցն ան
մահականաց դասուց՝ ի դովեստ հօր քոյ այ մերոյ ,
և հոգւոյդ նոյ բնաւից հաստողի և նորոգողի ,
յաւիտեանս յաւիտենից .
ամէն .

† Ի փայտն երկանիկ բարեբասութեան՝ ժամահարին խորհըր-
դածութեան. ազաչանս եղեալ ընդ Հերոպաւանս Խաբէնասէն։

*Կան. Ա՚Ր.

1 Ովհանամ զքէն բարեգութի՝ միայն մարդա-
սէր, արարիչ երկնի և երկրի, որպէս ոչ կենդ-
դանոյ, այն ինչ զարթուցեալ՝ անձկութիւք
սիրոյ քոյ յիշատակի՝ ի լոութիւն ննջման՝ փայտիդ հը-
րաւիրման։ Որով բախեալ զձայնարձակութեանցն
զազդուրանս, թափեցաք կանդնեցաք, ի վեր յարու-
ցեալ ի մեռօրինակս Թմբրման. ուստի իբր կոչ-
մամբ սիրելեանց բանի՝ բերել ձգեցաք ի ժամ պաշ-
տաման օրհնաբանութիւնդ, յանդիման լինել քեզ ու-
րախութիւն՝ հանդէպ հատուցմանս բերի։

2 Ա՚հա փառք քեզ՝ անսահման անուն՝ և անքնա-
դակիելի զօրութիւն, որ այսքանեզօք հնարաւորու-
թեամբք՝ ընդ փրկութիւնդ իմում հոգացար. գո՛հա
բանեալ անեղծ խակութիւն, որ կերպարանեցեր հրով
շիւք աստուծին զհանդերձեալսդն նմանութիւն, հան-
դարտ գործեաւ վայելչականաւ փայտի անօթոյ՝ առ
քումս անյարիր՝ սաստիկս որոտացեր։ Այլ թէ ընդ
ծուլութես դանդաղութիւն՝ զյանդիմանութիւն խրա-
տուդ խառնեցեր. ի հայելենի սիրոյդ հեզութիւնն՝
զուժգնութիւն ձայնմանն յարեցեր. յընդոստ զարկ-
ուած երկուց միջնորդաց՝ մարդասիրաւն քաղցր անձ
բևեցեր. ոչ մեղմութիւնդ մեղմական վանգիւն նիրհ-
մամբ ընկղմեցեր, և ոչ անխնամաբար ահաւորութիւնդ
զաւուրապահ հոգիս զարհուրեցուցեր։ Այնպարագ
կան երկրպագութիւնդ առեղծ՝ բոլորից, որ այժմն

ցուցեր Տամայն յոյսնասպէս՝ զօրինակահեղ բարբա
ռոյն՝ մեծի աւուրն յարութեան. կենդանացուցեր
ի գաղարմանէ դժոխական անքանութիւն. ի խնդիր
երեալ կոչեցեր զպակասամիտս՝ ի գինիդ ուրախա
թեան. արարեր զայն՝ լինել Տանդերձիչ անարատ
Տարսիճին՝ առ սէր փեսայիդ. երկուցեր փոքր այս իւր
թանաւ՝ զպատրատանին ղվիթխարուին. ծառ
կրթուին՝ առամբակին ուսոյ՝ զայս իւր գործեցեր.
վարագոյն վանիչ՝ չարախօսին կղակաց եդեալ կազ
մեցեր։ Վառաւորեալ յաւետ անբաւ բարձրուի
մեծիդ այլ որ փոխարկեցեր զնոյսին պարախ՝ յա
զառութիւն ընդհիդ կենաց. իմասնացուցեր վերըս
տին դարձեալ՝ զսիմարս ցնդեալ՝ հոգևորական հան
ճարովդ. կարկառ կռմնամբ՝ զանբժշկուին Տարու
ծոց օձին՝ առանց մոռացման միշտ թարգմանեցեր.
ընդ երրորդութեդ գծագրուին՝ զկապն երեքկին՝ իմ
ինաստակարին՝ ի կատարած՝ սովիմբ կրկնեցեր։

3 Վաղեսո ներբողից՝ բուրմամբ խնկոց վերստաց
քեմ քեզ՝ ամենանման, զի՝ ի ստապատիր կռոցն
բաղմաստուածութենէ՝ առաւել յաճախագունիւք
որացաւք զանձն իմ պարտաւոր՝ ի քո երկրպագուին.
խրոխտ և ահարկու նոմիրեալ փոյթիւն՝ զշնարտու
թիւնն քարոզեցեր. մեծացուցեր այսր պատճառաս
պատշաճականաս՝ զնոր աւետարանութիդ պատիւ։
Այլ ինքն աղաղակ բարձրուեր գոչման սպառազի
նութեանդ. քո՝ արքայ պետութեդ կոյսերաց երկրի
ր քո. նշան խրախուեր աւարտման Տանդիսի մուրտի
քոյ՝ յիսուս, յորում խմանալին փարատօն կապեալ
ընբռնեցաւ. կուիլ Տանապազորդեան՝ զլեռոյ գա

գաթան Հպարտացեալ չարագործին՝ շերտս այս տալ
շեցեալ ։ Սովս գումարին ՚ի պատերազմի որդիք
սիօնի՝ ընդդէմ աշխարհակալին խաւարի ։ տօն իմն
ածառանդ կրթութեան կարգեալ ՚ի հեռուստ՝ այս
դրօշակաճ իւղեալ՝ առանց հնանալոյ և կամ խափան
ման ։ նշանակիչ ժամանակի ապագայիցն հատուցման՝
՚ի բացուստ անդր ծանուցմանէն ։ ազգակից հանդու
նաման կենացն փոյթ՝ որ ՚ի դրախտիդ այ ։ կոչա
րան բարեաց հաւատման փոյթ ընթացիւք՝ ՚ի յարկն
օրհնութեան ։ պատկեր տեսակի անկոյն գիտութեան՝
՚ի կարգ ընտրութեան բարւոյն և չարի ։ յիշատակ մեծ
տեառնադրութեան յերեսս կերպիս Հոգւովդ սրբով՝
զնշան խաչիդ ։ նախազեկոյց աւետաւմատոյց փառաց
գալստեան՝ ՚ի դշխոյն պահեալ նբ Թագաւորիդ ։
յորդորիչ քաջալերական՝ մաք բռպարիչն խրախճա
նութեան ։ անախտական սիրարկու՝ անձնասիրելոյն
կցորդութեան ։ չքեղաշուք քողընծայ՝ ամենածին կու սի
Թագուհւոյ ։ յարդարիչ ծածուկ պճնութեան ։ որ ՚ի
հոգին է վայելչութեան ։ նմանութիւ պատգամին սինոյ ։
որ ՚ի տերունեացն արտաքս առաքեալ ։ միշտ օրհնորդ
պանծալի անշահախ որդւոց մոր անարատից՝ սովս
փառաբանդեր ։

4 Վերադոյն քան զերիքովին փողն եղջերեայ՝ զգ
բռնութին բեզնարոյ՝ սովս Հարթեալ տապալեչ
ցեր ։ քարինս արձակեցեր պարսիւս այսու փայտեայ՝
ընդդէմ գողիադու ։ գայիսան նորոգ կառուցեր՝ վր
կայ աշարկու՝ կործանմանն սատանայի ։ զ՚ի խոր աձե
ցեալ արմատս մեղացն՝ մեքենայիւս այսու խլեցեր ։
զմոռացեալ գործոցս իմ պարտիս՝ այսր երախաեօք

ընդ-իս կապեցեր։ Օ՜ որ եթէ այլ իմն ձայն բանիդ
այ անուանեմ նախապատուական եկաւորութեան՝ ոչ սխա
լեմ, քանի թէ ձնմարտեմ. ի սկսեր ամենս այս նիւ
թոյ հոգեկրի՝ մեծուկ գործոցդ չի՝ առաւելապէս
պատմեալ հուշակի. բիւրաւոր օգնականութիւս վերջ
նապարգեւս և քոյնատուրս՝ ի յոյսս անպատապար
ապաւինուիլ՝ երկրականաց զարմանագրեցեր։

Յ Ոստովանեալ անունդ անքննին՝ մարդասիրիդ բա
րեխառնութեան, խնկեալ խորհրդով սրբամսու
նութիւն՝ անգծագրելի կերպարան լուսոյ. որ կրկնա
ձիր նշանաւս այսու՝ նեռս արձակեցեր հեռաձիգս
ձայնատրականս՝ օդաչուս և յարմարաթռիչս՝ ունօղս
յինքեան հոգի կենդանի. որով անսխալ հանդիպ
մամբ զնպատակն խաւարային աղեղնաւորին գաղջ
նուքիւ՝ յաւէտ կործանմամբ՝ ի յետս ընկճեցեր։
Իբր զպատանեշս ամրաբերձ բերդատարուս՝ կանդ
նաւորս անվայրակիելիս՝ աստուստ անտանօր զիտեալ
դիպուածս այս փոյտի զարկման՝ հրեշտակ կամա
րար՝ թշնամւոյն ներհակ վերյուզարկեցեր։ Անկիւ
հրամանի մեծիդ ակնարկութիւք՝ օծութիւք ընտրեալ
արեամբ քո խառնեալ՝ զայս եղջիւր խեթիկէ մոլի
դոռոզին, իբր զնաչիդ փրկանակ յետանեալ սրեցեր։
Ի մեծ ազդմանէ այսր աղաղակի դերքան ի վերջ
նոցն՝ քանդեալ վերացաւ դրանդն ամրուք կամաց՝
անվայելուչ և ամչներկոտ խեղնեշութեան, կարձա
մրտին, ընդ հրէական սրտին խմաստից՝ և ստուերա
կան տանն կործանութիւն։

Զ Ստաւարանուի քեզ վերընծայեմ՝ անմահ թագա
ւոր. զոր արարեր և հաստատեցեր աջովդ քո հզօր՝

աղաչեմ զքեզ՝ կրկի՛ն ներդործեա։ Ընդուներ սո՛
վաւ հերքեալ առ՛ի մէնջ՝ զնեցէք դժնդակ խորամանկ
կուռքե բանսարկո՛ւին, զառաժանական տապ մեղաց,
զհողմն դառնութե՛ն ընչման խաբողին, զտարր արկա
ծից մահու երկիւղի, զառ՛ի յօդից ցնդմանէ վնասա
կար բերմունս ախորժուցիչս, զայսահառն հեծեծու
թի՛ւն թալկացուցիչս։ Ցրո՛ւեա վերատին քոյինազէն
հեծանաւս՝ օժանդակեալ թեւօք նշանիդ՝ զամպս հր
րաժինս, զորոտմունս կարկտաբերս, զցաւագին ցող
մունս հրախառար կեղծաւորութե՛ն փչման՝ բազմ
տանի վիշապին, զսուր սատակման, զձակատամարտ
դիմեցման, զայարուցելոցն՝ ի վե՛ր վայրենական խոր
հրդոց, զդի՛ւցն կաքաւս։ Յորմէ զարհուրին յայսմ
իրէ փոքրո՛ւէ աեղի տո՛ւեալ մեծաւ դողու՛թ, կիրթ
ին ծանօթութե՛ն յայտնի գիտացեալ, թէ յայս ազգ
ձայնի՝ յառնէ ա՛ր՝ի դատաստան։ Այս խրախուսին
յոգի արու՛թե՛ զրահեալ պնատպէս առաքեալ հղ
գե՛ցի՝ ա՛ծ արեալ մարտիկք ամենայն՝ ի ձև կանոնի
այսր յիշատակի, որ զամենափորձ հրոյն ընտրութե՛
դոչմամբ անկերպագրելեաւ՝ համօրէն ազանց քա
րոզե՛ ի յօրինաւոր ասպարէզ՝ երջանկաբար նահա
տակութեան։

7 Հարաւ ա՛ն փող աւազափող, համբարձաւ սո՛
վաւ ա՛ծ օրինութե՛, պատմեցաւ սովիմբ ամենայն
երկրի։ Ինչեաց ի լսելիս բաժանման հեթանոսաց։
ձայն պահապանաց մեծին զօրացաւ, ըստ բանին ե՛
սայեայ, և՛ի նայն բարբառ առ հասարակ ցնծացաք։
Ընդեցան ջրոյն առակաւ՝ ի ձեռն սորին՝ թշնա՛
միք խաչին, անպատուեցաւ Քաշակին պղծոյ առաջին

փոյթին. ոչնեցաւ նիւթս այս խորհրդական՝ կենաց
անուանեալ. անարգեցաւ երկնի՝ առ ի պէտս պա-
տերազմի. իբր զարբուն՝ ան՝ ի սանձս երկնային մե-
ծին նշանի՝ այս փոյթ կենաձայն յարմարապրեցաւ.
ամփոփեցաւ օծելս ցայսմ հովուին երկնայնոյ՝ սուր
իշխանութե մարդկային ձեռնին։ Ա՛ն գծեաց ՚ի քար
սաձարին՝ մուրճ ինչ գործողի, իսկ յաճախակերտս խո-
րան՝ փոյթս այս նոճիրեալ ընդ խաչին Քրիստոս սքա-
նչելալ զօրե։ Ա՛ն ի գլուխս ամենից, և կամ յեօթն
նիցս եօթնեքորդս յորելենիցն՝ յանկեան ուրեք խո-
փանմամբ փորէ, այլ ընդ ծառս սիեզերաց՝ և ընդ
ծիրս եզերաց՝ ի ծոցս ջուրց բազմաց ծովուց և
կղզեաց նոցա՝ յաճախ տատակութիւ՝ անարգել հայթ
մամբ իմն ածոյնով հնչեցեալ աւետարանիչ։ Կոտո
րեցան սուսերք տատակողին՝ այս փոյթ ցուցմամբ,
յանօգտակարս անտի մեզ փոխաձևեալ՝ ի խոփս և
՚ի մանկաղս։

8 Ա՛ն արձագանգք արձանաց ՚ի խորոց ինչ գանչուն՝
խիստս առաքեցեալ, և ոչ դժնդակապէս, ըստ
իմաստակի ումեմն օտարի, զոր վերաւորեալ՝ ոչ անա
խորժ սրուէ ընդ ունկն մտեալ, և ոչ զամն ուղղոյն
անկամակուէ ջար թնդեցուցեալ. ոչ ոակերոյն փուշ
խրատուցման՝ յանձն բառաչեալև ոչ մատացն այլոյլ
ապշալի առաջի արկեալ. ոչ զանգակ նիւթոյ պղնձոյ
դանդաչեցուցեալև ոչ քար ընդ վերգս սալի՝ առանց
քաղցրութե առ նոյն զարկուցեալ։ Պարփակարան
անխորտակելի նորոյս սիովնի. մի սա ՚ի սպասուցն կազ
մուածոց արարչանդիցն գլխաւորացն, զոր եհեղե
ցակաւքս քրիստոնէիցն՝ ընդ վեհականացն՝ զգուշա

պա-

Հարկու դիւաց և ամ էար պատահարաց ։

Զայս տուր ընկալ օրհնութիւն յարդեալ դովեստիւ
և արդ ընկալ օրհնութիւնդ յարդեալ դովեստիւ 9

փառատրուի ։ քո պաշտօն՝ և իմ դոհութի ։ անաղանդ
ի ծառայութիւն քո ։ արարչական փառաւորուեդ ։
Ա՛ցէ՛ ձայնդ այդ ածարեալ՝ ընդ պատուական յօդիցս
շաղկապութիւնք, հանել ի հոգւոյս զպատիրս դիւաց՝
և զմուտս անիծից՝ և մեղաց ազատանուէ ։ Ա՛րար
ցեա լինել զայս իր՝ նշանակիչ Ջնար Ջհաւատական՝
անջրելի նամակ՝ Ջատագով անխափանական՝ արու
նական անօրինականացդ ։ Ա՛յս պարգեւեա առաքե՛
բարեդութ, աղաչեմ հլիզօր՝ կրկին մեզ Ջնորհեա՛
պահպանուի ի դիմամարտից՝ յաներեւոյթ և յերեւելի։
Ա՛նձեռեա՛ մեզ ձեռն ամենալի, որ բանաս և մատուս
ցանեա պատրաստաբար բաշխմամբ ի մատունս բազ
մապիսիս, օդոց քաղցրուի. անձրեւաց շահեկանուի.

պակասեսցի՛ն քոյով հրամանաւ այսու բարբառով՝
հողմ տապախտն, ընչուսին ցաւաբեր, յարձակմունք
հինից չար խարդախուեց. սուաւ խափանեսցի՛ն ամ
դիմամարտութիւք զինուորուեց՝ դժնեայ մանչին.
հալեսցի՛ն հատցի՛ն և մեռցի՛ն յերջանիկ ձայնէ՝ օ
ծեալս այս փայտէ՝ որդն և ուտիչն ամ նմանք սղ
ցին, որ ի մերոց մեղաց զօրացեալ՝ ընդ մեզ պատե
րազմին: Ընդհատցի մեզ սուաւ տունկ երանուե
զյուսոյդ ի քեզ մեծ պաշտպանուն՝ առեղծիչ բոլո
րից տեր արարածոց, զայս ծառ սաբեկոյ, որ ունի
կախեալ ի դիտակ ոստոյն՝ զաւանդ աբ նորոգ՝ այժ
մու փրկութեամ ծաղկեալ քան՝ քրիստոս, ի պտուղ
կենաց անմահականաց. Վախճուցեն յանհուն հեռաս
ուան խորին խաւարի՝ այսր փայտի փառաւորելոյ բա
րեբերութեանդ ձայնարձակութիւք՝ նեռաբոյ ներհակք ստա
պատիրն ստորնականաց՝ բազմաձեռնեան խարդաւա
նողաց: Վերժեսցի՛ն սուաւ ի յանդոյ՝ պաղատանք
մանան արօրադրութեանց մերոց սահմանաց՝ և ի քո
մշակեալ կենդանի երկրի՝ վերք վատնիչք, և հոյլք
մորմոքեցուցիչք. կտրեսցի՛ն սուաւ՝ յաւելուածք կրկ
նատեղք և անվայելուչ պատահմանց՝ ի ծնարից չա
րին ի մեզ յայտնելոց, խակապէս վանեսցի սուաւ,
ողք յերկաքանչիւրոց բնութեցս մերոց վերերևին
ինքնասատեղծութիւք՝ մերձաւոր դաւաճանողաց, յոյ
մեծն օտարին վրիպակ մտածմունս, և յայլումն գարշ
դոյութիւնք՝ անմոքուր զեռնոյն ապականողաց:
Փրկեա տէր յո աղաչեմ զքեզ, փրկեա բարերար.
կարկառեա առ ինձ զձեռն ամենագով, և օգնեալ ինձ
սուաւ՝ զերծ զիս յամենեցունց ընդդիմացողաց:

10 Կառնեսցի՛ միասցի՛ հրամանքո ՚ի սոյն՝ առ՚ի փո
խարկել զանդամանդեայ սիրոտս յիմարեալ՝ ՚ի քոյին
բանիդ արդիւնատուրութիւն. Տարցես միեսցես զայս
նեցուկ հրաշից քումդ աքանչելից՝ ՚ի սիրոտս ծորեալս
և յոգիս լքեալս, և հաստատեսցես կազմեալ զնդա
պէս՝ ՚ի կոյսումն ուղիղ անսասանելի. իսկ զաչքն
դոտան կակղացուսցես զարթնուլ և զդալստ լինել
յոգի հեղուրեն՝ ածաւանդ քո պատուիրանիդ, ոչ
զպօղոսն և զմահաբէտսն։ Յիշեցո՛ մարդասէր պատ
ուհասս այս փայտիւ՝ զերեսխոս խաչիդ, որով զանձ
ձառան ներգործեցեր. բարձ յինէն՝ կեցուցիչ, զբ
վանդ պարտեացս՝ պանծալի լծակօք ամբառնալեց
նոր տապանակիդ։ Կացցի՛ն կամք քո՝ հնազօր, ՚ի յոյս
ձայն կենաց՝ լսելիք սրտից յամառեցելոց. լուիցեն
յոյս մեծի բարութեր քումդ ակնարկուրեր՝ ականջք
խլից. պարզեսցի՛ն ՚ի ձեռն սորին՝ լեզուք համրացե
լոց. լուսաւորեսցի՛ն ՚ի սոյն՝ տեսարանք աչաց, Տայել
մաքրապէս ՚ի քեզ պշուցեալ անայլայլաբար. զղջասցի՛ն
դարձցի՛ն կազդուրեալ՝ կամք յափրացելոց. ընձեռել
տացես տէր՝ տադնապելոյս՝ անձրև արտաստուաց։

Կղէցի՛ քեւ սա մեզ՝ լուր ցնծութեր. ձայն ուրա
խութեր. բարբառ բերկրութեր. նուագ Հանգստեան.
նիւթ երանութեր. պատճառ փրկութեր. առիթ քա
ւութեան. մերժումն վհատից. խաղումն խեղդմանց.
ընդարձակուրեր նեղուեց. Համառօտումն խեթմանց.
հալածումն հեծութեց. թեթևուրեր թառաչմանց.
յապահովութիւն կարեաց. կարգադրութեր կրից.
սփոփութեր վհատմանց. բժշկութեր ցաւոց. տևա
կանութեր հեղգութեց. ուշադրութեր անտեսից։

Ի Սուրբ Աստուած անուն՝ բարձրեալ անապատում. անձկութեբ փափաք յարատարժելի. ի սրբերգեղիցն փառատրողաց միշտ սրբաբանեալ՝ բնակեալդ ի սրբում. լի և ամենազեղուն բարութեբ առատաձեռն աննուազելի. լոյս բարի, և ծագումն գովելի. երկրպագեալ փառաւորելի, ահեղ և անընկնելի. ամէն և յաւիտեանս։ Ա. յաւ բանիւբ դաշամբք յուսոյ՝ ուխտ ընդ քեզ միութեբ Տէրոջ. այո՛, ամէն, ալէլուիայ. գովեալ թագաւոր հանուբց. ած բոլորից. առեղծիչ գոյից, և ար կամարար. միայն առիթ պատճառաւորաց. փրկիչ և օծեալ միաւորչաւելի։

Ա՛ղօթք նարեկացւոյն վասն սրբելոյս խաչին Գառնւոյ։

* Կան. Ղ.

Նոյն ալբիւր յալեցուածոյ բանի. ի խորոյ սրտիկ խօսի՝ ընդ ած։

† Ո՛վ էրսեին յաւելուած իրիկն հեծութեբ՝ նորին հոգւոյ. առ նոյն ալբիւր յալեցուածոյ բանի. ի խորոյ սրտիկ խօսի՝ ընդ ած։

Ո՛վ յայս կամուրջ ցանկալի անխոտոր և անխոտոր նակ, և ի վերնաշաւիղ բարձրաբերձ սրբահեաս սանդուղ երկնաչուս, առ Հայր քո օրինաբան աշաւոր անուն՝ ձգեալ մատուսցես՝ բարերարդ, Տոգւոյդ ա՛ ռաջնորդութեբ միանալ ի քեզ անընդմիջելի. որով և ՚ի քեզ միոյ միոյնոյ և միասնական արուեստանդ՝ և անեղծ արարչութեդ՝ ի կենդանեաց և յանշնջական նաց հատեալոց՝ վայելչական գոհութեբ փառք և իշ խանութեի յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Ասաղ մի՛ հնազանդիր թարգմանել՝ ի մեղ ղայս դանձ
անվանառ՝ և հաբատուի անփոխադրելի՝ յո՛ր քո
արքայ երկնաւոր. որում դողութիւ մեծաւ սպասեն
անմահականացն աշխարհիկ լուսաբերան բոցաշնչութիւք,
երկնեալ քեզ յօժարութիւ՝ ի հաճութենէդ անխտրոր
մատց՝ ծունր դոհութիւ. տեղիօղ էութեց, որ են
՝ի սեռման և՝ի ծածկութիւ։ Որ ետդ և էիր միոյն
բովանդակ՝ ամենևին անպակասելի. առեր զմերս խա
կապէս հաւնցն, զի՝ ի լրութիւ քումմէ լցուսցես.
օրհնեալ և բարեբանեալ՝ ծանուցեալ յաւէտ միշտ
անքննութեամբ ողորմութիւք մեզ՝ ի փրկութիւնս, ՝ի
փառս և՝ ի գովեստ անճառ բարձրութիւ՝ աշխարհիդ
բարերարութիւ, սկզբնաձիր օծմանս ընտրեալ մեծաց
խորհրդոյդ հրաշալարդութիւ։ Որանգի լոյս քո մեզ
ծանուցեալ՝ ճառագայթ անհաս. ծագուցին անսահ
մանս. արեգակին անաչառասփիւռ. աստղ սահմանիչ եր
կակիզնս տարրութեանց. Ճրագ ոսկի՝ և լոյս հեռա
մանց, որով՝ ի ցոյցս խմաստից եհիւսել տեսութիւ՝ բաց
նիս այս յարմարութիւ, տօնելոյ պարելոյ հրեշ
տակօրէն յատակամասաբար՝ փրկչավայելուչ կնդրկու
թեանէ՝ զպարգևաբաշխ առատատրութիւ ամենևնման
ոյիդ՝ յիւղ զուարթ անբիծ դաւանանան։ Որանգի
՝ի սկզբան անդ՝ կապտեցելոյ ողորմելի ախտականու
թեամբ՝ ի փչմանէ բարձրագոյն ընտրչին՝ հայցն իմ
սկզբնաստեղծ՝ և ինայեալ յաւէտ մեղայն գերե
մանէ, ՝ի մահ դրաւեցաւ. կապեալ ընդ եղծմանն ա
պականութիւ անզերծ հանդուցեալ, ՝ի ծառոյն պատ
ճառաւորեալ՝ յանկումն անյաղթիր առնակործան դե
լոյման, հեղգեալ՝ ի լուսոյ՝ այսր խաւարին վայրի
մտոյ

մառնեցաւ · իսկ դու գլխաճաշ ՝ որ ողորմութեան ,
քանզի յաւէտ քան զնոյն ծանրաւոր զոր ստեղծեր ,
և զի չէիցեն ակնկալութեամբ չեկեալ յոր ինչ էրն ,
որով անկարողանայր իսկապէս տեսանել ՝ի լոյսն վե
րին անմահացեալ գերակայութիւն անսահմանելոյդ , ոչ
մշտափայլ յաղթակոյ վառմամբ անաղօտելի տարած
նեցեր , այլ գիշերայնոյն ոսնաղելիրծ մթին արհաւ
րաց՝ ձերնկալութիւն ձիթոյ՝ շարամանութիւն նիւթոյ
պատրուակի ընդ նոյն զանգելոյ՝ յօրինակ քո անախտ
միութիւն ընդ մեզ խառնելոյ՝ մարդասիրապէս հիւ
սեալ կալեցեր · զի որ ՝ի ստուերս մահու տարա
գրբեալ գտաք՝ կանխակորուստ անկումն պարտեաց ,
՝ի պատճառ իրին՝ ազդակցաւ պղտոյն ջահաւորեցեալ
հաւատոյն վառմամբ՝ ՝ի նոյնն դարձցուք խնկաւորու
թիւն · ոչ և փայտիւնն մահու՝ մածմամբ քո ՝ի նա՝
ածեալ մածուցեր զմեզ առակաւ մեծի խորհրդոյն՝
միաւորեալ ՝ի փայտն կենաց ։

3 Աւարտ՝ որպէ ՛ն ՛էջ օր լրմամբ՝ առանց գիշերոյ ,
և ՛ոչ անօրէնութեամբ յարկի՝ առանց ձիթոյ պի
տոյից խնդրոյ · քանզի իբր օրինակն հաստատակոյին
ոչ նոքիրաւոր՝ զմարմնաւոր աչաց տեսութիւն լուսա
ւոր առնէ , նոյնպէս և մաքրեալն քոյինաշունչ շը
նորհին՝ ընտրութեամբ անխմանալեաւ՝ զանեղեալ
հոգիս միութիւն ՝ի մեզ անտեսիդ՝ հրաշափառապէս
պայծառացուցանէ ։ Օ ՛ի որպէ յիջումն լուսարանի
նոր առաքինին՝ լուացմամբ մարմնոյն՝ զանձինն հա
ւատովք առնուլ սրբութիւն , նոյնպէս ՝ի յօծումն
խաղոյն պարարեալ յուսով՝ զհոգւոյն զօրութիւն տա
վիմբ և ՛ի սոյն՝ համարիմք ունել ամէն աներկմտելի ,

Եւ ոչ հրամանդ տուր նահատակութեան օրինաբանելի՝ զբաւութիւն մեղաց ախտացելոցն նախատինս եղիր. խափ ոչ հատատ ունողացն առ այն բժշկութիւնն հրաշալի՝ յանդիմանակաց անտուստ առ նմին մարմնոյն տեսակի՝ հատատարիմ վկայ անդարձելոյն հաստատեալ, այնպէս իւղս այս փրկութեան լուսով կատարեալ՝ հեղեալ ի մեզ օծանիլ զարտաքին խորանս. խափ ըստ ներքինն մարդս աներեւակ՝ ծածկասէս մնասցուք նորոգեալ կենդանածնիւ։

4 Պատկեր պանծալի այս զանդուածս նիւթոյ՝ աղօթարքիդ երկնի. քանզի որք զիւղոյն կրեցին օգտութիւն՝ որ յողորմութենէն շահլինծոյսի, և զօրս ի գովեստ քեզ զայս բան սահմանեալ, թէ ողորմած եմ ես առքանզի ոչ սիրոյն անուանն կցորդիս ածկանոյնպէս ի մանանէ և այսու զիջեալ դծաղրիս՝ ըստ անտեսութեան որ առ մեզ։ Ի հնագոյն մեծութենէ խորհրդոյ յարմարոյ թաւորդ դիմակերպուն՝ այս ձարպ պարարտութենէ երկրի թանձրութենէ՝ հողանիւթ գոյականութենէ. զի ոչ այն մասն ի կենդանւոյն՝ ոչ ի կերակուր հրամայիւր անդ՝ ըստ օրինին, այլ արարչութեանդ բոլորոլին պատուղ որոշիր, նոյն նմանութենէ ևս և աստանօր՝ իբր ըստ զօրութեն ոն մատչելի յայս աւանդ՝ հաճութենէդ ի վայելչապէս տուեալ նոմիրի, հոգւոյս հարազատ զուգաճանապարհ, արարողիդ պահեալ և ուխտեալ. քանզի ոչ շունչ արեան՝ և ոչ ձենձեր ինչ զուարթութենէ՝ օրինակ հոգւոյս իմոյ և կարոյս՝ ընդ անդամութիւս մնոյն ծախի, այլ արբայութեդ վերնում վիճակի՝ տրունական բազմականին ձօնեցեալ ճաշակ՝ այս նիւթ ջահաւորական միաբորբոք անաղօտելի։

մայն խոհութիւն աշխարհին կենսագործութեան։

Եւ ես էր մատչելի ի նախապահանջութիւն արուս անդրա նիկ՝ դասիչ քննողաց, եթէ ոչ օծմամբ ինչ նշանակիչ է. ոչ քահանայութիւն ի յանկոխելին տեղի ձեռնադրիչ է, եթէ ոչ այսու կատարեալ լինիցի։ Յակոբ զքարն պատկեր վիմին՝ ի խորհուրդ երկար թողանին ընտրութեանն օծմանէն տպաւորեալ կերպա ցոյց առ որ զնջումն անձառ բարձրելոյդ՝ տեսութեանդ ողջոյն յարմարութեան, և զնս ի վեր տանելոյն անդուղեկցութեան, զարձանն իւղեալ կառոյց նպա տակ՝ ի ցոյց ապառնեացն յիշատակի։ Հարանեան քահանայութեն պայծառութի՝ հրամանաւ մեծիդ այ՝ օծմամբն ձոխանայր. որով ի դէմոյ անտի ի մե ղսան զեղեալ՝ դերադիտաւ իւղոյն՝ զարմանազան կեն դանագրութի, ըստ սաղմոսողին, զվառաց նախնեացն առակիւ զանդրադարձութիւն, և զննորհիւ կենաց արբութիւն ընդ մեզ խառնութի։ Յադաւորուն ոչ էր պանծալի անդանօր պատկերաւն ստեղծագործ ծիդ, եթէ ոչ եղջերաց իւղոյն օրհնութիւն ձեռնադրե լոյ՝ պատկառ պճնութիւն թագին՝ յանուն քո քո դլուխ ամբառնայր։ Այս զնարդ զնախնին վերից մա ռացոյ՝ զծառոյն մեծիդ՝ և զկերպարանն անպարա դրելոյդ. ոչ ահա մեզ խեղճեղիկ յօրինակ ձշմար տիդ ահաւորութե՝ ի ձիթաստանեաց լերինն, ուր կեռոյ ոսք մարմնացելոյդ այ զետեղեալ կացին, ի վերնոյ անտի հրեշտակաց՝ ի պաղոց տեղոյն իւղե ցաւ. ուստի շնորհի սիրելնահօրն պաշտպան՝ եղիսէի պատկան արքայատպատիճ ձոխութե՝ ի քէն հանդեր ձեալ նատաւ, մինչև յայտնեցար երևեալ լրմամբ՝ հա

Ի՛ւ. Հանելոյ ի պաշտամանէ անտի բահաղու, զօճելուին
քելութիւն՝ ածոյին հրամանատուրեան, նշանակ իմն
քեզ փառաց, և ինձ մեղապարտիս առիթ բժշկութե.
դոհաբանութիւք՝ օրհնաբանեալ որդի այ, դու
Զ Լաւ արդ՝ քանզի քո են չնորհք, և քեզ վայելեն

ի քորեբ աղեաց յԵուսէ և աղայէլի ։ Եւ Թա-
փեալ անուն փեսային՝ ի Հոգելից բանից խմաստնոյն
վերադիպեալ՝ կանխաւ իսկ գրեցաւ ։ որպ զի Հոգի
այ յաւէտ պատկեր և նշանակիչ զի վ քուս զՈՒԾԴ
կերպադրուի քև նկարագրեալ՝ ընդ քեզ միասցուք
առմամբ քո շնորհիդ ։

7 Այ զի՞ և երկարս՝ պատճառածօրինն՝ բացակա
նագոյնս՝ դծագրականս և առակաւորս շարա
գրեցից առաջի վերնոյդ և ահաւորիդ մաղթողական
բանասաեղծութիւնս ։ տերդ և կենդանարարդ՝ արա
րչէդ երկնի և երկրի՝ ի յօծմանէ անոի սկսար քոյ
րոդել զաւետարանն արքայութիւնէ ։ վիպեալ անուաս
ի յոհանանէ՝ օծեալ և դառն այ՝ բարձող մեղաց աշ
խարհի ։ Օ ի Թէպէտ ընդ օծմանն օրհնութեան՝
Հոգին էր քեզ խակաբար լծմամբ, և ածուածն խաո
նութ բովանդակապէս, այլ անուանն պաշտի խորհուր
դեամբ ընորհին հրաշափառապէս ազդելոյ ի սբան,
զի զսարկուի ադամեան մարմնոյն՝ մեծանալ յաւէտ
այսու յորջորջմամբ պատրաստ արասցես։ Ածեալ
զառածս մարգարէութենն եսայեայ՝ դու լինքն ածու
Թիդ մարգացեալ՝ ընԹերցար, հաւաստարիմ առնել
զբան ծառայից քոց՝ տէր ։ և իբրև ծանուցեալ և
զեր օծութիւնն ի կարգ անդ բանին, Թէ Հոգի տն
ի վերայ իմ՝ որով և օծ իսկ զիս, ապա վակեցեր ի
Հանդիսաւորաւն օծելութիւնէ՝ զոլքանութի երկրպան
չիւրոցն յոյս արարեալ խորոցաւ սահմանիւ ընդար
ձակ հեռաւորութիւնէ մեծաւ կինքեցեր, զմեր կաԹ
ուածով լինչ շնորհազարդեալ, և զքոյդ խկութիւնէ
ընդ հօր՝ և ընդ Հոգւոյդ հաւասարութիւնէ Թարգմանեալ։

Նախաճանօթ մերակերպութեանն՝ պանծալի Լմեն
գովեստիւ օծեալն կոչմամբ՝ ի հրեշտակացդ փա-
ռատրոյց՝ արարածոց երկրի ծանուցեալ։ Զոր մար-
գարէն կանխաւ գուշակեաց զ'ի յորդանան, և յլնտ
բեալն լեառն Թաբօրական՝ Հայրենի ձայնիդ եկաւ
ւորութիւ, թէ որ պատմէ ի մէջ մարդկան զօծեալ
իւր։ Զոր սաղմոսին ձայն կանխաւ պատմէ՝ Տէր
զօրիդ փառաց զոյս պատիւ՝ առ ի զառեալդ ձեռ-
նադրելոյ, օծ զքեզ աճ՝ աճ քո իւղով ուրա-
խութեան։

8 Յոգի երեսաց մերոց ասր քո, որ է օծեալ անուանդ
իսկոյն, որով զնչուսին կենդանանուէ ի դէմս մեր
լոյս՝ բարերարութիդ քո ազդեցեր. խնամատարէ ու-
մեմն երջանկի՝ մարդասիրութիդ խոստովանելոյ, ասե-
լով առումն, թէ եդ վկայութիւ առաջի ահն օծելոյն.
զնոր աւետեացս վկայելով, թէ կօշիկս անգամ ոչ
առի յամ մնելոցդ։ Հոգոյն երդ՝ իւղեփեցչական
գինի՝ զաստուածով ծանուցեալ զնորհուրդն՝ ի դո
վեստս Հարսին նր եկեղեցւոյս՝ զմեռս առաքինու-
թեան հանդերձ ամառաջին իւղոյն։ և ևս զմեռս
և կնդրուկ մաքրութե վարուց ամփոփեաց անուշից՝
իւղովքն զանգեալ՝ անդսահին և այսր յառաջաբե-
րեաց։ Կանխել զկենսատու մահու քո՝ ք՛ն թա-
գաւոր երկնի, ի վեր քան զօրինակ կոչումն ձայնի՝
զոյս անուանագրեալ վկայեաց յայտնի, թէ զկնի
վախճանն և ննջեցեալդ՝ սպանցի օծեալն,
և օծեալ առաջնորդ զքեզ յորջորջեաց։ Զրատակիր
աշտանակն զաքարիայ ադդոյիայ՝ որ ի բաւեքեայ իւ-
ղոյն բարեբաշխ բացատրութիւ՝ ի մատունս եօթանց

առա

առաջադրութեց դնդիցն վառելոց՝ ի ջահէ անտի
զօրութէ անեկամաբար վիճակաւորեալ, զ՚ի քոյդ
լրութէ՝ ի մեզ փրկութէ և օծելոյն զերաբնակս
նախազեկուցեր ։ Օ՜ որ ըստ օրինին անուսուցս գու՜
շակամբ՝ ի խորանին որ՝ ի տաճարին՝ ամենընդել խնդ
կրթութէ սովորաբար մատուցեալ լինէր , պանք ,
բաղարջնծայք , և նաշխէք՝ խղոված խառնեցեալք ,
և զնւարակք եզանց խղարկեալք, և տիրական ան՜
ուամբ ձայնեցեալք, և հաւուց ամենց թախտամբ
յազդակից Ճարպին՝ ի յարիւն , այսր խորհրդոյ՝ առ
ձեռն տեսակք և նշանակիչք յարմարիկք քեզ՝ ինչ
ծին ծնունդ օրինաբանեալ մեծիդ Այ ։ միայն գու
օծեալ նորոգ և զարմանալի՝ ինքնութեամբ Համայն
էութէ՝ խակապէս լրմամբ Ամին անպակասելի ։

9 Այլ զի՞ ևս էր բազմապատիկս նշանակել առ այս
մեծ խորհուրդ անհասանելի , և ոչ Ճաշակել
զքեզ՝ քոյդ զրուցեն ։ իմանալ քեւ զայս՝ թէ զի՞նչ էր
խրտն,եթէ ոչ՝ զխորութէին՝ ի փոյտն պարտեաց՝ սը
վիմբ բժշկեալ , ըստ սաղմոսողին , զնւարթ գործես
ցես ։ Այլ զի՞նչ պարարտութէին , եթէ ոչ՝ զկերա
կուրն մահու՝ սովաւ մատաղցուք լցեալ՝ ի սանէ ։
Այլ զի՞նչ օծութիւնն,եթէ ոչ՝ զմխրոյն թշնամա
տեսութին՝ ի ձեռն սորին փոխարկեսցուք՝ ի պայծա
ռութէ յաւէժ ուրախանք ։ անուանեալ քո փրկեալ
յոգի զօրութէ՝ հօր անուանեսցուք ։ Այլ զի՞նչ
արդեօք մարգարէին հոգևոր ըղձականութէ ամե՜
նասիրեալ բաղձանացն էր՝ իմանալ, որոյ ծերութէին
առակի՝ ի ձեզ պարարտութեան , և կամ օծանելն
խղով ղեւիսյն վերամբարձութիւն , եթէ ոչ՝ զինն

խարդախութիւն սպոյն սատակութիւն ի մահ կործան
մանն՝ կենագործեալ զեղծելն այս կենաց՝ պատապա
րեալ օժանդակեացես։ Եւ զի՞նչ ճրագին լուսա
ւորելոյ ընդհակառակութիւն, եթէ ոչ՝ ի միջ լինն անյու
սութիւն մեղացն միգի և կռապաշտութիւնն խաւարի՝
կերպակցապէս միութիւն ի յիս եմմանուէլ։ Եւ կամ
զի՞նչ մարգարէին ածաբանեալ ի սփոփանս ղուար
թարարս օրհնութեան՝ նշանակ յայտնի վայելչապէս
ոմանց աւետէ, օծեցին իւղով ի մերոյ պարզելոյ. և
կամ համատուն՝ ի դիմաց հարսինն՝ ասէ օրհնողացն,
հաստատեցէ՛ք զիս իւղով, և զեղեցկազարդ խնծո
րով յարկեալ ծածկեցէ՛ք, և՝ի պարտէզ իւղենեաց
տածեալ դրգեցէ՛ք, եթէ ոչ՝ այսր ահա ընտրական
նիւթին՝ հոգւովդ քո լցեալ՝ ի սոյն լոյս տեսցուք
զանխմանալիդ ի մեզ բարձրութիւնն դիւթել։
Եւ արդ քեզ միայն՝ խնամակալ, պատճառ բարի բը
նաւից եղելոց, ձեռն համբառնամ տարածմամբ բազ
կաց՝ երկիամանցս դործակցութիւք՝ սրտիս հեծութիւք՝
լեզուիս և շրթանցս ձայնարկութիւք, լուր ողորմու
թեամբ՝ տէր, պաղատանացս խնդրուածոց առքեղ
կարգալոյս. շնորհաւորեալ այսու պարգեւօք՝ դոհա
նալովքի քեզ վերընծայեմ՝ հղօր ահաւոր բարձ
րեալ անքննին, անփակ փափաքմամբ միշտ համբու
րեցեալ, սուրբ սուրբ և միայն միշտ սուրբ, օրհ
նեալ հանապազ յաւիժ անդադար երգածայնութիւք։
Ընձեռեա առաւել բարերարութիւն՝ խոպան վրիպե
լոյս տուր յոյս քաղցրութիւն՝ ոչ մահուն միոյ մնասուց
մանս լուսոյ՝ արժանաւոր ինչ հանդիպելոյս, լայնել
քո բարի ընդբուն ծածուկ խորհրդոյս՝ դրդուել

խառնեալ ընդ աղերս՝ ասել ընդ դաւթի, ընկալաք
ա՛ծ զողորմութի՛ քո, և զծածուկս դաղտնեացդ ան-
տեսից՝ խնայտուք քով յայնմի արարեր։
Եւ արդ՝ մեծութիւն քեզ՝ ամենակալ առատա
ձեռն անսնոտազելի՝ ամենափոյթ առ ի գթոյ՝
մշտայօժար ի բժշկութի՛, զի միացուցեր խառնեցեր
ընդ մերձաւոր դիւրագիւտ ընտանի նիւթոյս՝ ըղ
հրաշս անձառս քումդ սքանչելեացդ ահաւորութի՛։
Կանգուն զոր երկինն ամ բարձանց՝ երկրիս լայնու-
և անդնդոց ներքնոց խորութի՛՝ ծովուց բազմու-
ոչ զօրէ տանել, այլ իւր զդոյնն ի մեծ բերի, ի
փոքր դոյս տեսականեացեր զօրութի՛՝ սահմանեալ
աշխարհատակս անհրապուրելի. զի մի՛ նորոգ իմն ե-
րևելով յայլ էութի՛՝ առաջս հարևանցի երևակա
նութի՛ ինչ վարկանիցի՝ վիրաւորել, քանի՛ բժըշ
կել անընտրաբար զկարծիս մտաց։ Կանգուն ոգ մար
մին՝ քեզ հաւաստապէս՝ օրինաբանեալ որդի՛ այ, իւր
կութի՛ և ոչ օրինակ՝ ի յարդեանցն ցորենոյ արար
ջապէս միշտ հանդերձեցեր, և կայլակ կողիդ՝ զա-
բիւն խաղողոյ, և արդանդ կենաց հոգևոր ծնընդ
դեանն՝ զառաւութի՛ ջուրց յորովութի՛, նոյնպէս
հոգի անմահիդ փչման՝ սուաւ և ի սոյն արդիւնա
արեցեր երկունք կենաց, որոյ կերպարան՝ յառաջէ
կելոյն, և ոչ հեթանոսութի՛ է փոխարկութի՛. որպէս
ոչ տեսանագրութի՛ խաչական փայտի ինչ երկրոր-
դութի՛՝ նաւելոցս յերկրի խաւարի՝ ըստ նմանութե
քո ա՛ր՝ ծագեցեր. Կանգուն յայս կերպարան ընդոյն՝
զնախակատ լըուծ անհամիդ յայնմեաւ աշխարհի լու
սաւորեցեր, զի մի՛ անանկին կարօտասցի՝ և մի՛ ընչեղն

բարձրամեծցի, ըստ օդոյ հաւասար բաշխման, և
լուսոյ արեգական տարածմանն, և ջրական վտակաց
վերման. զի հաւասարապէս բաշխիւր երկրաձևաց
մանանոյին զուգամասնութիւնքն՝ փոքունցն առաւել,
քան մեծամեծացն։

Նոյնպէս այս նիւթոյ տեսաւորուն խորին խորհրդոյ՝
և՛ի բնութեան անտուստ հրաշագործէս ունի զիարգ
մանութիւն. որպէս զի ոչ երկմիտ ինչ շուարմունք
անհաստատապէս զտեղի փոխէ, և ոչ նենգաղաբար
զբնակութիւնն ինքեան լքանէ. քանզի ոչ վերջնակա
նօք աճառովք հերքի, և ոչ յընդդիմակացէ ումեքէ
ողողեալ արտաքս ելանէ։ Այլ զի որպէս պատահումն
դունոյ յէութիւն մարմնոյ՝ անփոփոխ իմն և անհրա
ժեշտ, որ գոլովն գոյացուցանէ՝ և ոչ գոլովն ապա
կանէ, այսպիսեաւ իմն յարմարութեամբ՝ իւղոյս զօրուն
անդամին՝ ի յիւրոց անտի կերպարան զառեալն ու
նոյն՝ միանական զուգութեամբ ընդ մեզ իակ կցոր
դեցեր՝ տէր յիս քո, ընդ երին գոյն՝ և զօրինակն լը
ծակցելով. քանզի զանխմանալին տեսութեան աչաց
և մտաց ըղձից՝ ի դէմս բերեալ կերպատրեցեր. ի
պողոց երկրի ձևնչեալ մղելով՝ զարմանալեօք հրաշա
գործութեամբ մատակարարիլ մեզ պատրաստեցեր։
Անաւանդ զի ոչ յոլովից խառնից՝ ի մի եկելոց խըմ
բակցութիւն զանազան ծաղկանց, ըստ ինոյն և սոճե
րին բազմաբուրեան ոլորմանց, զայս իւղ օծութեան
հրամանատրեցեր, այլ նոքօք զօրինակ փոխեալ զայն
առ այս՝ դու ինքն խառնեցար ի սոյն մաքրութիւն
վերնալոյս ձիթոյ։ Որ թէպէտ անճառ են համե
ղութիւք քումդ անուշութիւն, և ընդ օրինակաց երկիք

ոչ Տաճճամոի, այլ ծաղկի դաշտի՝ և շուշան հոլոց՝
և նարդոս ընտիր՝ և եղեգնախունկ խառնեալ հոլ-
ոճիւ՝ յարմարու՛ք հոտոյ քրքմոյ՝ փթթեալ աղուո-
ղոյ և աղնիւ դինւոյ, ոչ սոսկ՝ քանի՛ թէ իւղոյ միու-
թեամբ պատշաճապէս օրինակեցար. փառաւորեալ
անուանդ անքննին, որ զամ ընուս, և յիրի խմբէ ա-
մենևին ոչ կարօտանաս։ Ասի ոչ շինթելովք՝ ի
Տակառակաց բռնադատութեաց՝ բաժանեալ կամաց՝
մեկին առակի, այլ՝ ի սիրոյ Տաւանութեան ածապէս
՝ի միջնէ պարարիս, վա՛ մեր ըստ մեզ՝ առ ամ վայել-
ական նմանութեի օրինակեցեալ. առ որս լոյս բարի՝
և Տուր ջեռուցիչ, տապ սիրոյ առանց մասին ինչ
շնչման անդթական առնացքատուբ՝ այս զանգուած
նիւթոյ՝ կաթուածոյ ձիւնոյ՝ մնքուր մտաց սեւեալ
իմանի, որով յիրաւի ստեա՛ ի յայծ ե միանալի։

Ընդ սողոմոնի օծելոյ որդեդրեցելոյ այ՝ երգեմ բե-
րանով Տարսինն՝ երկնաւոր փեսայիդ բարեբան գո-
Տաբանութի, Տամբուրեալ ի յիշձս մտաց՝ զՏոտ իւ-
ղոց քոց քան զամ խառնիկս. և իբր զբանս կենաց յա-
ւիտենականաց ունողի, ըստ Տոգելից բանի իմաստ
նոյն՝ և աճապաբան աւետարանչին, զկեաս քո ի Տոտ
իւղոց քոց ընթացուք. լուացեալ զերեսս ջուրբք
կենաց, որ ի վեր ե քան զերկինն օդոյս այսորիկ, և
օծեալ զգլուխս անախտական իւղովդ երկնայնով՝
յանդիման եղեց քեզ ուրախութի՛ք, զուարթասէն՝
և ոչ տխրաբար։

12 Այս իւղ խնկելի՝ պաշտելի և երանելի, ոչ սոսկ
օծումն ուղղոյս սենեկի. և կամ Տերաց վարսից
գազաթան նպաստ ինչ մատուցանի, եթէ ոչ աւրու-

նական կենսատու խաչիդ ՝ն նադրեացն։ Այն խղ
զարմանահրաշ օրինաւէ լուսոյ՝ զերեսայն և զխոժն՝
զնդիկն և զբարբառոն՝ զակնթաթիկն և զելլենա
ցին՝ զդուժն դժնեչաբար՝ և զարհօրատեսակ շանա
դլուխն սոսկալիթիթառ, զաէրն աղատ՝ և զստրուկն
ծառայածին՝ զբիատոսեան արարել անուանքդ կրն
քէ, և հոգւոյդ սէր ընծայէ, և հօրդ երկնաւորի՝
Տարաշատ որդի Տատատոտ։ Հազմօրինակ են սուրբ
արուեստից տեսմունք յարմարեցեալք, նախ նիւ
թոյն՝ ապա զօրութեն։ Հանգի էր անօթ փայտէ
ղէն մինչև օծեալ լիցէ՝ դիւրաբար հերձի՝ և անօ
գուտ եղեալ անպատուի, նոյնպէս և մարդ՝ ոչ իւ
ղեալ սուրբ՝ հեշտեաւ խորտակի, և մեկուսի եղեալ
առ՝լքէն՝ ոչ լուսաւորի։ Այսոն սա զքո յիմաս ,
որով զհրաշալիսն զարմանադրես . քանզի էր անդր
ծելի կազմուածք կարծր պահպանակաւ՝ ամենապատ
բաստն շրջարկութեաբ պաշտպանեալ՝ ծածկէ յոյլա
գունակ խրթնի եկամտից. մինչ զի այսու մաքրուած
թափաւորեալն ՝ի սմա՝ ոչ ներկին արեամբ , և ոչ սրով
բառնալ երկնից այլոյն։ Եւ զի և թափանցանց
լիցն խառնուածք հոգեպէս՝ ընդ թանձրութի մերոյս
գոյութեան մաքուր անցանէ . զի ընդ անէծք սաղմո
սողին՝ ձիթոյ առակաւ՝ ընդ ոսկերս չարին Համայ
նիւ բաշխի, որչափ ևս հոգիդ սոյն Հարպով լուսոյ՝
զանազանեալն ներքինոյն տեսակս կենսագործեալ ողջո
յացանէ , ազդումն տուեալ ՝ի խորոց անտի ընչեան
հագագին՝ մինչև ՝ի սպառումն ծայրիցն երերաց՝
զենաւն ընկղմէ զյիշատակ մարմնոյ մահուն արկա
ծից . քանզի կենդանական զօրութիւքդ միշտ ահաւոր՝

տէր յիսուս քրիստոս՝ ի սին խառնեցեալ ընդ սուն
իսկ բնակէ ։

13 Ա. յս օձուն բարեհեսիլ և առ բռնամարտիկ
մերկամըցանակ ըմբիշն՝ իբր զօրաւոր հնարից
կերպարան ձգնաւորական՝ անըմբռնելի ձեռաց ներ
հակին՝ օրինօք պաշտի, դիւացս և սխտից հզօր ա
հարկու ։ Վասնզի յաքնապաճոյճ պճնուքի բանին
եզեկիէլի առ իմանալին փարաւօն, հենգնաւոր ա
ռակագրուքի՝ ողբականօք շարայարմանրեալ յորժամ
եղեր՝ ասէ, և հանդերձեցար ընդ օձելոյ քերով
բէին, ուր արձանքն հրեղէնք հաստատեալ կառու
ցան ։ Որինաբանեալ ահաւորութիւն ամենակայր ձե
ռընկալութիւնե, որ միշտ անճառ ես բանից՝ և գերա
զանցեալ քննութիւնց. որ աւետարանաւն կենաց խրն
կիս յարակայ՝ իբր նորածին օծեալ՝ ի քաղաքի դա
ւիթ. և՝ի քահանայապետին հարցմանէ, դու ես օ
ծեալն որդի օրհնելոյն. և յերրանաւորն դատաւորէ
պետրոսի՝ օծեալ միոյն որդի՝ այ կենդանւոյ. և յա
պահաստատքննողացն, եթէ դու ես օծեալն՝ ասեն,
ասա մեզ յամարձակ. և՝ի կանոնակատացն քոյ՝ հա
ւատամք յօծեալդ ուսուցիչ և որ ա՛մ. և հերովդէս
յառաջ քան զսոյն՝ զօծեալդ անուն յայտնապէս հար
ցեալ. և զնորդ գրեն՝ դու իսկ ասացեր, զօծեալն
այ զտէրն դաւիթ՝ զանակնկալն որդի՝ ժամանակաւ
որդի ։ Վասնզի այսպէս ընկալաւք վայելչաբար զայս
թարգմանեցեալ, որ ի մեզ բերի ծայրն կատարման
խորհրդական կոչմանն՝ վճռակ քրիստոնէից նախա
պատճառութեան ։

14 Ա. նքան ունի ահաւորութիւն՝ միանգամայն և
սըր

սրբութիւն՝ խղճահարական խնկաւորութի՝ սուակալի
անունս օծութիւն, մինչ զի՝ որպ՝ ոչէ համարձակել
ուրուք յերկրայնոցս ասծ անուանիկ՝ այլ ասծոյին,
նոյնպէս ոչ բերել մարմին՝ զքրիստոսդ անուն անդ
ձին համարել, այլ զքրիստոնեայն. անաանելի նախ
նաւայն մեծութիւն մկրտչին՝ ջուրք զհոգին հրաւի
րողին, քանզի չէմ ես ասէ՝ օծեալն, այլ առաքեալ
առաջի նր: Սոլաս շրջէին՝ ոչ բանն աղէկ առ
տարանչին մարկոսի, առաքելականացն լծակցութիւք,
իբր աղգակից հարազատ ձեռինդ այ՝ այսու վարե
կեալք. քանզի խղտալ օծանէին՝ և առանց մարդ
կոյին ջնարից՝ անուամբ քո բժշկէին: Ո՞ զի որպ
խաւար ի լուսոյ՝ և ցաւ յառողջութենէ, դիշեր ի
առնջենէ՝ և մահ ի կենաց, այսպէս և ի սոյն երկ.
երրապարդևէ՝ ամ չարին երևոյթք մերժին խափա
նին և բնաւին ամիսփին: Ո՞րանզի ոչ ձանձք զա
զերք՝ և փոքր զեռունք սարդից և ուռնկամանից՝ իբր
ի դեղոց մահու՝ յայս նիւթոյ սպառեալ պակասին,
այնպէս լրութիք ընորհի օրհնութիք սոյն խաղ զօրա
շեալ՝ և զայսս վանէ, և զմեռրհակս չարեաց ջրէ,
և զվճիռ մահու պատառէ: Ոչէ առաջան կատա
րեալ՝ առանց օծման օժանդակութիք: Ոչթէ առա
զակացն մահու խոցման զմարդն առաջին, այս դեղ
փրկուէ մատուցեալ տէառնթէ անձարակ վիրացն
յակոբայ և իսրայէլի, սոյն իր պատճառական յիշատա
կեցաւ. այս իւղոյ փափաքեալ դառնթ՝ իբր ձիթենի
պտղոյ ի տանն այ՝ յուսով յարակայի, լքեալ ըղ
Թլփատութիւնն անդստին՝ զկրտութիս ընորհ գու
շակէ: Ոչ զի՞ է ինձ զայսմանէ ձառել և համայնին

կարծել հասանել, որև ոչ վերինքն զօրեն ձեռնար
կութիւն ինչ բանի՝ զոյն խորհուրդ ի մանաւանդ
ինչ ձառելոյ նշանակել, թողում ասել՝ թէ չիս
կութեանէ։

15 Պահք քեզ միշտ և չայմի անմահ թագաւոր՝ ի
չայժմու երդեցեալ օրինաբանութեանս, զոր արա
րեր և կատարեցեր առ խս՝ բարեխնամ գթած և եր
կայնամիտ, հարուստ և առատ ամենայաղթող. ան
դադարին ի հարցն գծագրելով զօրինակն՝ մինչև ի
լրումն ածեր զնոսկութիւնն ձշմարտապէս։ Ապա լոյս
խակ բնութիւն և արեգակն մշտապայծառ՝ և զաշակերտ
ուացն գաս՝ լոյս անուանեցեր, որով զարարածս ամ
երկրի՝ ձառագայթիւք երջանիկ շնորհի նոցին լցու
ցեր։ Ընկալար զնուագութեան չուժեանն՝ ի
չոտս, չօրինակ ընդունելոյնե մաղթանաց առ քեզ.
և ի միւսմէ պատնկէ՝ ի գլուխս, նշանակ սիրոյ գթու
թեանդ առ մեզ. մշտափափաք բաղձանօք անասհման
նելով ի սոյն հատուտեալ, մինչ զի ուխտիւ անսիս
խաղրելեաս՝ օրէնս չարակոյս օրինաբանելիս՝ քոյին
նահրամանն պատուիրս կենաց՝ ընդ համօրէն աշխարհ
քարոզել զսակաւաձեռն իւղոյն չարգաւորութեան,
զարմանս հրաշից լուսոյն՝ առ ապառնեացն չուսա
դրութիւն։ Ապա օծութիւն ունիք զնբոյն՝ ասաց եր
ջանիկն առաքելութեց, մեկնեալ զխորհուրդն որ ի
մեզ զեղեալ չառաւելութէ կենդանարարիդ անպա
կաս բովանդակութէ։ Ասաի չաւետ իմն չարմա
րաւոր և հանդուգնագոյ՝ առ ի մանաւորն նմանութ
լուսոյդ և հոգւոյդ սրբ՝ այս կաթուած օրինութէ ի
վերնոյդ բարեբաստութեց՝ անապառաբար սրսկեցեալ
ի

Ա՛ստ
տեցան իշխանք ժողովրդոց՝ վա՛ն ան և վա՛ օձելոյ նո՛ր,
Հուրդ՝ ձմարտաբար վերատահմանել, ժողովեցան կու
զիրեական տնօրինակացդ սկզբնաւոր կրկիդ խոր
քան ի հնումն. քանզի բանն դաւթեան սաղմոսին՝
վանելն օձուէս յորջորջուի՝ իբր ի նորումն. յաւետ
քեցարուք յաւուրն փրկուէ. Պատկառելի և ան
զտո հաւատչեայ հոգւոյն ի սիրտս մերս դարձեալ
մի՝ ասէ, տրամեցուցանէք զհոգին նը այ, որով կընի
Հանդերձ ի քո՛յ՝ ած է, որ և կինքեաց զմեզ՝ և ետ
Հաբանութենն՝ ասելով յայտնի, որ օծ զմեզ ձեռօք
Ա՛ր որոյ և պօղոս իսկ պատշաճ վարկաւ ի ձառ դո
սապատար խնկալիւր՝ վերնականիդ սիրոյ տեսուի,
Ա՛հա արդարև յաւէտ խնկատիւ՝ իւղս այս լու
պարգև։

16 բևեռեալ ընդ քեզ յուսոյն հաւատովք՝ ամենա
ձշմարտութիւք՝ Հօրդ երկնաւորի երկրպագեցուք,
ուին ներգործուէ նորոգ փոխհոմամբ Հոգւով և
զի մաքրեալ զարկածս խաբէութեն՝ որ ի բանսարկ
Հանդերձեալ փառան փայլեացուք։ դարձեալ և Հոգի,
ընդ քեզ ի ժառանգութիւն Հօրդ մատուսցես՝ ողոր
և ծանուցեալ եթէ ոչ ընդՀարցի ի Հակառակէն,
ոչ յինքնատատ յօժարմանութիւն բաղձայ բորբոքիլ։
Պարձեալ և օծումն, զի արդեամբ որդեգրեալ,
կանին կշիռ բաշխուէ, ծածուկ և յայտնի, լռեալ
արարածոց Հաւատարապէս ունի զուգուի՝ ըստ էա
մեր Հաբանեալ ի մեզ՝ անեղծանելի ի
մարդկան տնօրինակացդ սկզբնաւոր կրկիդ խոր
քան ի հնումն. քանզի բանն դաւթեան սաղմոսին՝
վանելն օձուէս յորջորջուի՝ իբր ի նորումն. յաւետ
քեցարուք յաւուրն փրկուէ. Պատկառելի և ան
զտո հաւատչեայ հոգւոյն ի սիրտս մերս դարձեալ
մի՝ ասէ, տրամեցուցանէք զհոգին նը այ, որով կընի
Հանդերձ ի քո՛յ՝ ած է, որ և կինքեաց զմեզ՝ և ետ
Հաբանութենն՝ ասելով յայտնի, որ օծ զմեզ ձեռօք
Ա՛ր որոյ և պօղոս իսկ պատշաճ վարկաւ ի ձառ դո
սապատար խնկալիւր՝ վերնականիդ սիրոյ տեսուի,
Ա՛հա արդարև յաւէտ խնկատիւ՝ իւղս այս լու
պարգև։

16 բևեռեալ ընդ քեզ յուսոյն հաւատովք՝ ամենա
ձշմարտութիւք՝ Հօրդ երկնաւորի երկրպագեցուք,
ուին ներգործուէ նորոգ փոխհոմամբ Հոգւով և
զի մաքրեալ զարկածս խաբէութեն՝ որ ի բանսարկ
Հանդերձեալ փառան փայլեացուք։ դարձեալ և Հոգի,
ընդ քեզ ի ժառանգութիւն Հօրդ մատուսցես՝ ողոր
և ծանուցեալ եթէ ոչ ընդՀարցի ի Հակառակէն,
ոչ յինքնատատ յօժարմանութիւն բաղձայ բորբոքիլ։
Պարձեալ և օծումն, զի արդեամբ որդեգրեալ,
կանին կշիռ բաշխուէ, ծածուկ և յայտնի, լռեալ
արարածոց Հաւատարապէս ունի զուգուի՝ ըստ էա
մեր Հաբանեալ ի մեզ՝ անեղծանելի ի

Աստուածային մեծ տալաւորեալ շնորհքեալն պատուիրեալ՝ հրեշտակաւոր էար մեղեդուեն՝ որ ի սրտի յանդգնուի, ամէն որ ձգիցէ զձեռն իւր յօճախն ետն՝ և քաւեսցի. քանզի թէև յաղագսն սահմանաւ սաւուղ, այլ ոչ խոպոտ մերժեցան յամենի և ի նախատինս ազգաց օտարաց, մինչև արեանդ այդ հաղորդեալ դատան։ Վրաւական մեծ յիշատակի ապաւինիցին ժառանգուն ՚ի՛՝ աղօթանուէր աղերսարկուի ասել սաղմոսին, վասն դաւթի սիրելոյ քոյ՝ մի՛ դարձուցաներ զերեսս քո յօծելոյ քումմէ. և դարձեալ, նայեա՛ և տես յերեսս օծելոյ քոյ, և արա ողորմութի՛ ընդ օծելոյ քոյ։

17 Զեռինդ քո՝ քրիստոս, երկրպագեալ պարզևատուի՝ այս հիւթ լուսակիր. քանզի ոչ այլ մեծ բարձրութի՛ յաղթեցուն ձախսի՛՝ ասէ մարգարէն ՚ի դիմաց քո տէր, քան թէ՝ դուն զդաւթի ծառայ իմ, և իւղով սրբով իմով օծի զնա։ Աստուա կիրթ իմն յիշատակաւ՝ զքոյդ համբուրեալ լուսոյ օծութի՛՝ տէր յո՛ քո, ծանկիցուք զքեզ անսիրտիս մշտնջենաւորութի, թէ դու ես ամ՝ և յամի միոյն թագաւոր թագաւորուեց. և ճշմարիտ օծեալ իւղելոց, փառս բանեալ երկրպագութի՛, երեկ և այսօր։ Վանզի զմր օրինակ պատրոյգ թացեալ ՚ի ձաթպուտ՝ ոչ երեւեցուցանէ ինչ նշոյլ՝ մինչև հուրբ լուցեալ վառիցի, այնպէս և այս օծութի՛ լուսոյ առ ՚ի մեզ հեղեալ՝ ՚ի հանդերձեալսն ջահաւորի։ Զոյս կերպարանին մեկնաւոր բացերևութի՛, ՚ի նախնեացն և այսր բերեալ բարեշնան իմն յարմարութի՛՝ հրաշապատ ծառայութեանդ դուներալ։

18 Ա. Ըդ՝ այսցնկ պատճառ վերադրոյն մասանց կէ
ցուղցաց ածականաց՝ արարչութեդ Տարազատաց,
առանց որոյ ոչ է գրիլ քննանն, և ոչ նազովբեցի ան-
ուանիլ, և ոչ յիշատակիլ յորդիս յուդայի, և կամ
խրախոյս բառնալ յանուն այ յակոբայ : Ա. Այս հիւ-
թականութեն օրինութեն ձիթոյս, յորում նբ երկորդութիւդ
խառնեցեալ միաւորի, ձառագայթ ընորհաց · շուք մե-
ղաց դիմաց · նկարագրութեն երեսաց · բարեձևութեն պա-
տկմանց · լուսաւորութիւն աչաց · անապրութեն բերան ·
վայելչութեն այտից · զարդ կերպարանաց · պատկանարան
շրթանց · Տանդերձիչ կրծկից · յարմարիչ վարուց · շող
կապ Տաւաքմանց · զօրութեն անձանց · ուժգնութեն դի-
մեցմանց · խափանիչ յուսոյ · քակտիչ Տմայեկաց ·
նախանձիչ ձեռնածութեան · խոյտառակիչ կախարդաց ·
գոլիչ աղանդից · բառնախոչեան դիւաց · փարատիչ ցա-
ւոց · կատարիչ կնքեցելոց · տեղեանք երախայից · ան-
ընդնին ազատարնոց · Տիացումն Տեթանոսաց · նախանձ
արկու անՏաւատից · մերկացուցիչ գաղտնեաց · յայ-
դանիք յետնոց · փառք սարկաց · պճնումն կանանց · ա-
ձեցումն տղայոց · Տրճանիք ծերոց · ձեռնադրիչ նը
Հիերէից · զգուշութիւն մաքրոց · պսակ Թագաւորաց · Ճո-
խութիւն աղքատից · յոտաջգրութիւն կոյսերաց : Վ. Անվեր
զոր օրինակ ամեն ինչ կնքեալ՝ նշանակիչ իմն է ներք
նայնոցն մեծագնութե, նայնպես բարձրութիւն շնորհին
Ի մեզ սուրբ Ծածկեցեալ յանուն քո՝ ու Ծոր յաքեր,
վայելչական իմն տեսակաւ Ծանուցեալ նշանակի իսկ
անուանն խոկալն անդստին Ի նոյն յորջորջեալ կոչ-
մամբ, ըստ Տոգելից այսանց խմաստոց՝ որ յերեխոտա
ցոց անուն սկսեալ, Ի դէմս ածելով զերին կերպա-
րան՝ ահաւոր խորհրդոյ պատկեր :



19 անդր մեռանիս այս օրինաբանեալ, զոր մարդարէն կանխաւ լոյս աչաց՝ դրեթէ ըզսոյն աղերսեալ խնդրէր, ըստ քերթուածն բառի, որ ըստ խորհրդեն Հոմերոսի՝ Յարդմանեալ իմանի, ինձ մայր. այսինքն է՝ առ ի լինելն ձգօղ ըզմերս բնաւն զօրապէս, և կայուն հաստատել չկենալ փոփոխմամբ զջուրց լուծականութի՝ առ աւազանին լուսաւորուն. և իբրև զգեղ՝ մանուցիչ կաթին՝ ի նոյն ինքն յեղանակել զինեալս իմ վայրագուն, և զաղբերոց հեղեղեալ մշտահոսուն։ Իսկ մանանամատ՝ որ և այս միւռոն, ըստ այլոյմ բառի ցուցանի. այսինքն է մեռին, որ և խաւարչուտ գոլ և ծածկեցեալ՝ կամ անտեսական. որ և սոյն կոչումն դիմառուն՝ չէ օտար բացեղ քննդն արդարև յիրեղ անտի անունն նշանակի. վասն զի անքննին է այս խորհուրդ յաւէտ՝ քան զամ սըրբեալ բառի սէգ։ Ո՞վ ի ոչ եթէ Ջրոյ օրինակաւ զաղտ ինչ լուանայ, և կամ Տացի բնութիւն զսիրան հաստատէ, այլ նորոգ ինն յարմարուն ի մասունս ազդողակաց նացն անօրինապէս տնագրի. սակայն անհաստութիւնն վերնականաւ՝ և զանունն ունի անքննին։ Վասն զի որպէս ածխ և խակ ի լոյս անմատոյց ասի, իսկ անմահական փառաւորութիւն յեղանակաւ ինն անբաւուն՝ ի խաւար անգնին ծածկել իմանի, փակեալ արտաքուստ ի ձեռնարկուէց մերոց իմաստից, նոյնպէս և այս ծորումն լուսոյ՝ ի լերզուածս ոմանց Ճարտարաց՝ ի Հայ ձեռնէց՝ դրականապէս անուանագրուի՝ մեռեալ առ ձայնի՝ վասն ոչ զօրելոյ երկրածին բնութիւն զինեն դիտելոյ։ Իսկ վերկաքանչիւրս ածականացն՝ անդր ոմն յինքեան հարստաբար տիրապէս ունի. քանզի

ի կոչումն անուանն բարձրելոյն նմանակերպեալ կըր-
կին մեծանայ իւղս այս նուիրեալ ամենաբուրեան
աղնիւ հնդրկաւ. վա՛ղ ա՛ծ մեր՝ հուր ծախիչ է,
ըստ մովսէսի. և զարձեալ՝ լոյս է, ըստ յովհաննու.
ուստի և եսայի ձշմարտապէս զսոյն ակնարկէ, ե՛
ղեցի՝ ասէ, լոյսն իսրայէլի ի հուր։

20 Զարձել՝ այլ իմն կերպացուցանելով զբանս՝ առ
ի նոյն պատկերս յայտնուէ իրի. վա՛ղ ոչ մոռանամ
զնմա նողկութիւն՝ որ ի դիտէ մեծիդ քաղցրացաւ՝
վերստին դովեստիւ օրհնել. քանզի՝ մեռայ, որ է դառ
նութիւն, այսինքն՝ նշանակ իմն յարմարական չարչարաւոր
կրից տաժանմանց, որ և միւռոն ստուգաբանեալ մեկ
նապէս ըստ մեզ մեռելութեանն ազգականութիւն։ Զանզի
այսու օծմամբ հոգևորականաւ՝ խզեալ կամ հատեալ
ի անուտիասէր մահակերպարան տաղտկալիզրակին հեշ
տութեց հակառակողին, որ օդախառնաւ մեղկութեամբ
զբնաւրս ձայնատրական՝ և կամ զարկուճաճ վերածաճ
կուէ մշնարհեստ ուժգնաբարբառ խրոխտաճնչական
կազմուճաճոյ թմբկիս դրծականութիւնէ՝ ջրացեր իմն
գիտութիւն՝ անվայելուչ թուլութեանակեաց՝ ի ստորև կո
րստեան քարշէ զօրինակ մեր դոյուե, կապիմք յուսով
վերստին դարձել ընդ անճառ խորհրդոյ խաչի քո՛ ք՛ս,
միրաեալք ի մահ կենդանւոյդ՝ անվախճան կենացդ
սովաւ հաղորդիմք, ի քեզ ի՛սկ ա՛ծ համայնից խոս
խոսեալ՝ խոպան ամենևին անհատուճածելի։

21 Այս իւղ՝ զրօշեալն քառակուսեան յանուն քո
յո՛ նշանի բարձրելոյդ հաւատոյ հատոյ. շնորհ
ընձեռեալ զուգափառ և նմանատիպ արեան կեցու
ցիդ՝ նոյն անվանելի փառաւք պսակել մեծացուցանէ.
Փայտ անուանի իւղոյ օրհնութիւն, ըստ մարդարէին
կանխաձայնուէ, զի հաստատակաց կազմեցեալ բուսոց
ան

անտառաց զօրապետս ուղղեալ՝ ի խակուէ ջարին ար
կածից և օտար կարծեաց՝ ի սահեցօղէ վերաբերել
առնոյն նիւթս կենաց՝ հասոյն ներքոյծէ ։ ՃՕ ի
և որ ի մէզ մահոյն պատուհասնաց մշտաբաշխիկ թախան
ցանցուածիք՝ յանուն մեծուէ ահաւորիդ զօրուէ՝ ի
խոհական իմն համեստութիւն քեզ անապրեցեալ առ՝ ի
յերգահանեցս օթեվանն Հոգւոյդ՝ անապղերն պատրա
նաց ջարին՝ խաւարահոգի խարդախողին՝ այսու լու
սով զպահեալ ամիսփիմբ՝ ի նոճագ գոհութիւն երեկո
րեան պաշտաման՝ ընդ երկնայնոյն զամբարայ։առ ջ
րինակ վառման ընծորհիդ՝ որ ի մէզ՝ ի սոյն յիշատակ
փրկութիւն բարեացն՝ առաւել անկեցեալ ծագիւն ծագ
կաւէտ եղեալ պտղածնի։ ի սպաս ընծրեցին պատրաս
տութիւն յետնում դիշերի՝ ի մեծիդ գալստեան, ահա
զայս լոյս Քրագի համարեալ ի կիր արկանեմք։

22 Արձեալ՝ ըստ գծագրացն գումարուէ՝ քանն և
ջրիոյն շարագրուէ որ յայլփափետաց անտի վե
րանձուի մինչև ի քանեերորդ երկրորդն կարգի, յա
րում զայս խորհուրդ խորուէ անտուստ թարգմա
նեալ՝ ձաշակ հեշտալի որոց հաղորդին՝ ջամբել պատ
բաստեալք ամենակալի յարմարուէ։ քանզի յոմիանէ
րորդէ անտի գրոյ՝ ի չորեքհարիւրն փոխաբերեալ՝
ստուգաբանօրէն քննութիւն ընդ ձիթոյն անուան՝
նիւթ ճշմարտագրի։ որ է կերպարան արդեան խոս
րոյ՝ յինչն բերրոյն զանգուածն զօրեղապէս։ որ ոչ
սակաւն ի յոլովէն պարագայն, քանի՞ ի նոյն իրն
դարձուցեալ, ըստ աւետարանական առակին, զնոմ
առ ինքն վերաբերեալ աճեցուն առնէ ։

23 Այն իւղ Տեղուէ՝ միշտ համբարձման և խոնար
հուէ, օրինակ և նմանուի, առ ոմն կակուղ պա
տառաս մատուցեալ ջամբի, հարթակշիռ և բարե

յարմար բանի կերպարան, իսկ համայնից լուծական
նաց՝ հոսանուտ և սառրածորելն նիւթից՝ գերափառ
վարաշջակին հրաշափառ խորհրդոյ պատկեր. քանզի
և յաման ինչ մնրթոյ արկեալ՝ ոչ բստ գինւոյ ձևոյ
և կամ ջրոյ թացուն՝ մեղկէ, այլ՝ ի սահման պատա
ձին պահէ։ Այսպէս ընկալեալ զքոյոդ բարեաց
անհատասար առաքելութիւն՝ որդի այ կենդանւոյ,
զբբանոնէր այս օծելութիւն՝ ի ձակատ դիմացս ա
րեամբ քո գրեմք. և՝ ի բնութիւն շնչոյս՝ հոգւով քո
տպաւորեմք, հաւատացեալ խորհրդով մեռցս, եթէ
յաւէտ յայտնեսցին նորոգ փայլեցեալ բազմաձաձանչ
ծագրարձակութեք՝ ի տարածումն յոգնատեսիլ զարմա
նահրաշ ընդարձակութեք պատուղ խոշոյ ընծայեալ զոյս՝
ի փառս ապառնեացն հանդերձելոցն։ Այս ձարպ
հոգևոր երկնիկ և վերնանշոյլ՝ ի դէմս երեսաց իմոց
պատկերի՝ քոմիդ նշանաւ ջահաւորեցի՝
24 Այբանդիր՝ իբր անհաս ոչ ըմբռնական այս մեծ
զօրութիւն՝ արագ սլացմամբ՝ ի թեւս թեթեւս մը
տաց պայմանի, անդր քան զկարծիս ուշոյ իմաստից՝
անհուն հեռուման անհետ փախստեան՝ լայն իմն մի
ջոցաւ խոպան որոշեալ, փակեցաւ յինէն, ոչ օրինաւ
կեցաւ կցորդաւ, ոչ նմանեցաւ զուգամասնութեք.
ոչ սահմանեցաւ ձևակերպութեք. ոչ կշռեցաւ ընկէ
րին չափովնայլ ահա ընդ ածեան խաչիդ նշանի՝ հա
ւասարութեք արեան կեցուցչիդ՝ հոգիապէս գերազան
ցեցաւ։ Այս արդ՝ օրհնեա զմեզ աւր սուրբ և ի սոյն.
և և անուանդ քո ահաւոր, լուսաւոր, երկնաւոր և
զարմանաւոր, ի գովեստ փառաց անձառից մեծի բա
հրութեց՝ բուրվառաւ խնկիւ, աւրբ՝ աբ, անկննկին,
անապատում բարձրեալ, ողորմած, վեր երդեալ՝ ձշմա
րիտ, բարերար և աբ, արւն սուրբ փրկութ. աւր և
փա

քաւութիւն. պարգեւեա բժշկութիւն. հանդերձաւորեա շնորհս. առատաձեռնեա երանութիւն: Օծումն այս ձիթոյ՝ երկնանձրեւ լուսոյ՝ անարատ գոյոյց. յիւղելս այս թեզան բանաւորական՝ մի՛ մոգէ և մի՛ գրաւեսցէ տխրականութիւն աղտոց մեզանաց՝ շաղախել երբէք զբ- դեսյս կերպարան: Հղիցի՛ սոյն ինքն որոց մատչին օծանիլ սովաւ՝ հարանապատճոյ պանծանօք պճնել դեղոյօրէն որ վայելչութիւ՝ երկանկատիս յոգւի զար դարեալ: Հղիցի՛ հուրս այս լուսափառ և աճապաղիր՝ մերձենցելոցն ի սոյն ընտրութիւ՝ մուխ կրկնեռաց և բարեփափաք ջերմանէ այլ յօրինուածոյ,որով ամիւ աննեղապատրաստ պնդութիւ՝ ի կարծրականութիւ անսա սան վիմիդ յարակայեցեալ միշտ արձանացոյց՝ ի քեզ հաստատեալ աներկմտելի: Հղիցի՛ նշանակ վերնամոյս ցանակ սյսր պարգևի սովաւ վառելոցն, ոչ ողողիլ ջուրբ. ոչ սրբիլ հուրբ. ոչ ցրտանալ ի սառնութ. ոչ վնասակար հողմով շինանիլ. ոչ աղտեղիլ յուրուա կան ինչ պղծուէ. ոչ զպահեալսն՝ ջարդն մատնել, և ոչ ի ստորևելոցն՝ զմիթերս գանձուն կենաց՝ յիմա րաբար արտաքս հնձել. ոչ անպատշար մնալ ի թևոց քոց օգնականութիւ, և ոչ զէացեալն ի մեզ օծուի՝ անմաքրատիս ի բաց մերկանալ: Այլ հղիցի՛ քո ի սոյն հրացեալ. սովիմբ պարարեալ. սովաւ լուսաւո րեալ. այսու արդարացեալ ազատացեալ պսակեալ և թագաւորեալ: Այս քեզ միայնոյ միոյն օծելոյ՝ յաչ մենեցունց օրհնութիւք երկոցալելովք լեզուաց,տընչէ մունք ձայնից, յաղթանակութիւք դովեստից, բարեբաս տութիւք շրթանց, սրբաբանութիւք սաղմոսաց, ընդ հօր և հոգւոյդ սրբ՝ յաւիտեան յաւիտենից. ամէն:

Այս է չեռնադիւրն ի սրբութիւն, և այս սրբանուէրն ի սրբութեցն սրբութի:

† Ա էրամն յառելումած կրկին հեծութիւբ՝ նորին հոգւով, առ
նոյն աղբիւր յաշխատասց բանէ՝ Ի խորոց սրտից ընդ այ.

* Ման. Ա Ղ Ա.

1 Ես յաւիտենական, բարերար և ամենակալ
ստեղծիչ լուսոյ, և յօրինիչ գիշերոյ.
կեանք Ի մահու, և լոյս Ի խաւարի. յոյս
անյոյսից, և երկայնմտութիւն տարակուսելոց, որ
ամենարուեստ իմաստութիւբ քո՝ դարձուցանես յայդ
ըստուերս մահու, աննուաղ ծագումն և անմուտ
արեգակն, քանզի ոչ զօրէ ծածկել զիւաս տրուէ
քո՝ խաւար գիշերոյ. Որում կրկնի ծուռն երկրի
պատութեան ամեղելոց՝ երկնաւորաց և երկրաւո
րաց, և առնդարամեծականաց. որ լսես զհեծութիւն
կապելոց, և Տայիս յաղօթս խոնարհաց, և ընդունիս
զնդրուածս նոց. աստուած իմ և թագաւոր իմ.
կեանք իմ և ապաւէն իմ. յոյս իմ և վստահութիւն
իմ. յիսուս քո ածդ ամի. սիրելդ Հանգուցեալ
Ի հոգիս սըգ, միխիթարութիւն վշտաց՝ և քաւարան
մեղուցելոց, որ դիտես զամ յառաջ քան զլինել նոց.
առաքեա զպահպանողական զօրութիւն քո, և
փրկեա զնս յերկիւղէ գիշերի և Ի դիւէ ցաւոյ.

2 Որ զի զգիշատակ առնեմ և սբ քո անուանդ՝ միշտ
Համբուրեալ շրթամբք հոգւոյ՝ ըստ ճշմարտութեան ընդոյ,
կեցից պահպանեալ ընդ այնոսիկ՝ որ կարդան զբեզ
Ի բոլոր սրտե.

3 Այ Ի գրոշմն խաչի քոյոյ նշանիդ, զոր ածային
արեամբ քո ներկեալ Նորոգեցեր, և Ի նոյն ընդոյ
որդեգրուեր զմեզ միրառեցեր, և Ի փառս պատկերի

քո նկարեալ յօրինուեցեր այսու պարգեւօք ՚ած-
նօք, ամաչեսցէ՛ սատանայ · քակտեսցին մեքենայքն.
բարձրին որոգայթքն · պատռեսցին մարտուցեալքն.
պակասեսցի՛ն ղէնքն սպրատուըք · մերժեսցի՛ մէգն.
փարատեսցի՛ խաւարն · մեկնեսցի՛ մառախուղն · Եւ
զուկ քո Տովմասցի՛, և աղ քո կինքեսցէ՛ · ես ղի զը
թած եմ և ողորմած, և անուն քո կոչեցեալ է ՚ի վր
ծառայից քոց · Եւ քեզ ընդ Հօր՝ Հոգւովդ սրբով՝
փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից ·
ամէն ։

---

† Ի Երուսաղէմ յաւելուած կրկին հիմնարկութեան նորին հանգիստ, առ նոյն ազգէս նաղկանայ բանք · Ի խորոց սրտից ես՝ ընդ ։

* Կան · Գ ։

Արեգակն արդար · Ճառագայթք օրհնեալ լուսոյ կերպարան · փափաք անձկութեան · բարձրեալ անքննին · զօրեղ անպատում · բազում էակրութեան · յուսոյ տեսուիլ · գովեալ երկնից ուրախագաւառ փառաց · քո արարիչ · խոստովանեալ կեանք · Եւ արդ՝ զթերութիւն վերիպանաց բազմաց խալ ձոյնի եղկելոյս՝ ամենազօրդ բանիւ լցեալ մեզ առացեր յաղերս Հաճութեան Հօր քումմ բարձրելոյ · Որ վասն իմ ՚ի փորձ եկիր անիծից, կերպարանեալ զիմ նմանութիւն՝ ամենևին կենաց օրհնութիւն, վերնոց և ներքնոց բարեխնամող տեսուչ Համայնից · Ո՛ ի թէ յանձն առեր մեռանիլ վասն իմ՝ ած և տէր բոլորեցուն, որչափ հաճեացիս առաւել և այժմ վասնգաւորս կրից կարեկցել ընդ իմ պարտաւորիս

միշտ աղօթելով աղաչակցաւ մրմնոյդ առելոյ ի մէնջ՝
առ համապատիւդ քո Տայր ։

2 Այս վերջ արեանդ պատուականի միշտ մատուցելոյ
ի հաճոյ քեզ կամաց առաքչիդ՝ բարձցին վտանգք
մեղուցեալ դատապարտելոյս . Թողցին պարտիքն .
ապաքինեսցի՛ ամօթն . մռաացին պատկառանքն . քա-
րեգործեսցի՛ն դատաւնիքն . սատակեսցի՛ն որդունքն .
վերասցի՛ լոյն . Հանդարտեսցէ կրճռուն աստմանցն .
սպառեսցին ողբքն . Տատցի՛ն արտասուքն . մեծ-
սցի՛ սուգն . Տալածեսցի՛ խաւարն . վտանեսցի՛ Տուրն սատա-
կուած . Տերքեսցի՛ն տանջանարանքն բազմօրինակ .

3 Այլեսցէ՛ն դժուարիք կամողիդ և պարգևողիդ կէ-
նաց ամենից . ծագեսցի՛ լոյդ . արագեսցէ՛ փըր-
կուիդ . Տասցէ օգնուիդ . ժամանեսցէ՛ այցելուիդ .
կանխեսցէ՛ ցօղդ ողորմուե , յառաջեսցէ՛ արբուսցէ՛
զանդաստանս պատքեալ՝ անկեալ ոսկերացս Քրիստ-
ոսէ՛ ի վիճն մահու . ծաղկեցուսցէ՛ պտղաբերեսցէ՛
բաժակիդ երկնաւոր արեան կենարարիդ՝ զերկիրս իսկ
նաեալ աւուրն լուսոյ , որ անճախապէս միշտ պա-
տարագ ի յիշատակ կենաց փրկուէ Տոգւոց ննջեցելոց .
Օ ի ամին մահացեալ Տոգիս մարմնովս մեղաց՝ շը-
նորհօք քո՝ գլխաճ , ի քեզ զօրացեալ քեզ նորոգե
ցոյց , զատեալ ի մեղաց անմահ կենդանուԹէ ի յա-
րուեն արդարոց , Տօր քում օրհնեցեալ : Ընդ որում
քեզ փառք , և Տոգւոյդ սըբ բարեբանուի՝ վայելչա-
կան գոՀուէ , այժմ և միշտ և յաւիտեան յաւիտենից .
ամէն ։

ԱՂՕԹՔ ԱՌԱՒՕՏՆ ։

Տատ Հոլովման ընթացքից ամմնամակաց յատ՛ջ շարժուե՛ն, որ ըստ լուսպատարն նշուլագեղն արփիաձաձանչ՝ լուսակիրն օրակիզման մղտաւիպատան անհնապրար՝ ականն արևու՝ սաեղծականն արուսեակն, որ համբարեւ հոլովե կուսե ամաց յոլովութե՛ն՝ ի չափս դարուց՝ ընչասպատ և կենդ անանորոգ սուրգեկան յաւիտենից՝ ի յաւարտումն կա տարմա՛ն, ինեբեակ յորելինեն՝ ի սկիզբն պսակելոց մարի տասնե կեն՝ Հաբեթեական տոհմիս առումարի. կեա երից ամաց անցե լոց՝ որ զընե դալատեան՝ ի կայս և՛ ի կայս կողմանց հիւսիսոյ դիմաց արևելից՝ յաղթօղ և մեծ կայսերն Հոռոմոց Լաւլե, յորժամ ընդ արձակ և մանագաւթե կանոնաւ ըսիքու տապա ծէր՝ լինաահման և անվատրոց՝ ի սուրբ արակարկաս կոթողս կալծր արձանաց՝ ի ձգումն ձեռին՝ և յանխզելի լարս պարա նաց երկրագունից՝ անթարթափ՝ ի նոյն վերասլացե՛լ՝ ի յաղ և յահեակ՝ սեպհականել յաւելուլ բաժինս մնասնց վճռա կաց՝ խմբից աշխարհաց՝ ի ծոց իւր։

Ընդ՝ ի յայնմ անդորրուե՛ միջոցի, յորում ելեղեբե՛լ ընդ ոտնե ցաւ թշնամիք եկեղեցւոյ, սատցեալ հիմնեցի, կառուցի, կար գեցի, կուառեցի, արձանացուցի, դիզի, բարդեցի, կացուցի, ցուցի, հաստատելով՝ ի հրաշակերտութե՛ն միագոյ իրի՝ զբազ մատեղնեան դրուագս դրուե՛ այսմ առփերի արգասաւորի, ես Վրիդոյ եպօնաւոր քահանայ, յետին բանահիւսաց և կրա սեր վարժապետաց դրիչակցուե՛ եղբօր իմոյ ընտրելոյ՝ Յով հաննէս կոչեցելոյ՝ նարեկայ մեծափառ և բարձրապտուճ ուխտի վանականի, որք իբրև զմի մարմին բանական՝ ի յեղե կուց առ մի կերպարան շինելոց դիմաց կենցաղավարելով. ոչ միայն հարաշտաբ, այլև միաշունչք միակրօնք համապատուիք զուգահաւանք՝ ի քաղց աչաց՝ առ մի և նոյն շաւիղ խորհրդ գոյ տեսեալք։

Ընդ՝ հայցեմք՝ ի ձայնակոչեցդ յայսմ սե զանոյ՝ յորնօրէն և ահարժահամ հանդերձելոյ՝ յիշատակել զմեզ՝ ի մաղթանս ուղիղս և՛ ի պատկանաւոր խնդրուածս, սեան սիրով՝ ի միաս բարս, որով և գնաք եղկնիք գրեալ՝ ի մատեանս կենաց վերին դպրուեն։

Յիշատակ վարուց հոգեւոր հօրեղբօր Գրիգորեան։

Մենափոյլ նշողիւք ճառագայթից շնորհաց հոգւոյն Ա. Հ. լուսատատար պայծառազար դեալ՝ Հրշեղին ի մարմնի սբն Գրիգոր՝ եր յանձնագեաց զաւառէ վասպուրա կան Շին-որդի սն Լուսաւորչու անձնա գեաց եպիսկոպոսի. ի ժամանակս կայսերուն Յուն ստ ի ան և Լուսաւանդեայ. յաւուրս Արենեքարիմոյ Հայոց աբգարի. և ի հայրապետուն սն Ա հանոյ կիզիկի։ Որ սնեալ ի կարգ կրօնաւորուն ի Ա նա կարեկոյ, որում և եղև առաջնորդ, ուսոի և Հրա ժակեցաւ Կարեկացի։ Այն սա երկնահանճար վար դապետուն գերաիւսլեալ՝ մեկնեաց զերգն երգոց Աղօտնի. Կեղգեղեաց զՃառ Լուսին, և զներբո զեանս ի սբ Ճաճինն, ի Համօրէն գումդս առաքե լոց, և ի սբն Յակօբ Մծբնայ. և զբարոզս գանձիլ։ Ա՛ստ բանասաճոյճ պերճամանուքն գրեաց զայն զ ի՛ն բանս աղօթից ի խնդրոյ Հայկեան Հարց միան ձանց, զոր Թողել մեզ վերջին ժառանգուն անապատ մտերից՝ փոխեցաւ յաստի կենաց՝ վախճանեալ յե բիաստարգեան Հասակի, ի Թ. Հինգ Հայոց՝ Ճ. Ճ. Ե. և ամփոփեցաւ ի նոյն վանս նաւրեկոյ։ Ասկ յորժամ Արենքարիմ արքայ փոխեաց զտրուն ի փոքրն Հայաս տան, ապա և միանձանցն նաւրեկոյ դիմեալ մերձ ի կողմանս քաղաքին Ա՛նոյ և Տիւրիկեայ, շինեցին վանս յանուն Կարեկոյսուր ընդրեալ Հանդուցին զ պատուական մարմինն, Թէև այժմ է աւերակ, և կոչի ուխտ Ա՛ղաւոյ, յորմէ շինին նշանք բժշկուն ի փառս Ա. Հ. Որոյ Ա՛նաւս մաղթանաց օժանդակութ արս ժանապարհ զմոյլական տեսուչն Ա. Հ. որում պատիւ փառաց Ծնողական երկրպագութ յաւիտեան. ամէն։

Ա
Ադով • զաքարիայ մարգարէի պապուն անունն է • ղգ • 8։
Ադոնայի • տէր, որ աստուածդ կըսուի, թանղրը • լէ • 8։
Ազատագնեայ • պատուհասական սոյլ, քրիզատէ • ձա • 3։
Ազդարան • խաչալար տրուած առէղ սըր էէրի, խաչէրկեայ • ծքէ • 2։ կամ խաչալար տուօղ գործիք, որ կ՝ էէրան, կամ լէզու • հէ • 2։
Ալլոյ • օրհնութիւն, գովասանք, մեծ • ղէ • 24։
Ալտանջ Հողմ • տալտա հանօղ հով • ծէ • 3։
Ալափեաք • այբբենին շարքը • ղէ • 22։
Խաւարծարծ • սխալ շարժօղ, մարագ թէփրէխիճի • կ • 4։
Ծանցական • անցաւոր, թէզմը անցնօղ • հէ • 3։
Կատ • նաւու թէքնէ • կամ վրեաէ խայէխ • կէ • 2։
Կնայայրատ • աչքը ապականօղ՝ մրուտօղ • խը • 4։
Կուժը • ճիւմհուռա, սիւրիւ • իղ • 1։
Ղարաեալ • աւրած, խարտյղ եղած • է • 1։ և իէ • 2։
Շաւաղել • աւրել, վճանշնել, թաւիթփել, եօխ ընել • է • 3։ և կէ • 2։
Ղէյարմար • քրիշով միւղէնվիշ եղած • ղէ • 8։
Ղեւաարկուէ • քէրվիճճիուէ, թօղտճիուէ • հէ • 12։
Ղեսալ ազդարան • կղպած գոցուճած էէրան, կամ լէզու • հէ • 2։
Ղորի ըմբռնելի • տէյիրմէն՝ էղմիշ ընէլու, որ է ծամէլու ակռաներ • կէ • 2։
Ղու աղաւնի • մաղլըմ էսմիշ կէօվէրճին • է • 1։
Ղումական • անուշիկ, միլայիմ • կէ • 4։
Ղումական ախտ • թոթիլը մարազոր է ցանկուելին • ղա • 3։
Ղջումթիւն • մէծուքի, բարձ տուման • ղ • 3։
Ղտատղին • աղի լէզի, ամբը զէհիր • լթ • 2։
Ղօթկեր • աղօթօղ, աղօթաւոր • ճա • 5։
Ղօտանալ • մէծնալ, ի լուսոյ պակասիլ • է • 3։
Ճառ • ատպան • ղէ • 11։
Ճիւն • 346

[ՀԱՅԻՆ • մոխիր • ք իւլ • Ի • 1 • և իջ • 2 •
[ՄԱՆԱԿ • ժամանակ • տաճն • վագիթ • ՝ի չիշտակաբանն •
[ՄԲարձուղիշ • բարձր ձուղունօղ • իւշէ տալլը • ԹԻ • 2 •
[ՄԵնագրաւ • ամենը զապդ ընօղ • Ը • 2 • կամ խիտ սասակի զաւիթ ընօղ • Ը • 1 •
[ՄԻնասպիկաը • խիտ տակառ • զայիկ • ԼԸ • 2 •
[ՄՈրոզ • կիւրիւղթիւ • վերվերէ • զ • 3 • և Ղ • 3 •
[ՄՅատ • ճնօտ • երես • եանագ • եուղ • ԿԳ • 2 •
[ՆԱգան • կէձանէն կէձ • ԼՃ • 3 • կճ վերջինը • սօղոպաբէ • ԿԸ • 2 •
[ՆԱխատակիը ✻ այլոց ցաւակից չը լօղ • Ճ • 1 • և Ճզ • 2 • կճ խարէզ չխպահօղ • Ը • 2 •
[ՆԱղելի՝ խակակուղթ • չիաղուճած՝ նոր ճնաճ բիչ • Ճ • 2 •
[ՆԱսծ արձելի • ալ չէի վատուճելու • Ջ • 3 • և Հ՚ • 2 • կամ՝ չէի չինուճելու • Ի • 2 •
[ՆԲշժ • չէի բժշկուճելու • օնղուլմազ • ՃԸ • 2 •
✻[ՆԳամձմուկը • խորուկ մնմնուք • պարսկերէն՝ հնտիշէ • ԼԷ • 3 • ըստայնմ ՝ի պատմագրին եղիշէի, ՝ի էրեան 83, Յոբքամ պիտա անդամձէլ, և փնեալ զնա և այլն •
[ՆԴամանդեայ • էլմասիպէս պինտ • ՂԷ • 10 •
✻[ՆԴամանդաւք • անդ, յր՝ ՝ի հնուամն անձառելիք • որպիսի էր ՝ի հին օրէնս՝ սրբուլթի սրբուլթէցն, որ անձառելի և անմատչելի էր նց • վյց ասացուածս՝ Արբուէյ անդանձաւէս, խմացեալ լինի՝ Արբուկեան արբուկեանցն • Հէ • 15 •
[ՆԴասելի • կարգէ դուրս • նիզամչի մնաճ • ԼԷ • 7 •
[ՆԴուլ • խժիր • տայմայ • ՃԸ • 2 •
✻[ՆԴուղկցուլթիւն • այն տեղը երթալու ճամբորդուճի և եօլաշուլթէ • ՂԷ • 5 •
[ՆԷրկաւիլ • անէրկայի, կէօրիւնճէղ • իջ • 3 • և ճէ • 3 •
[ՆԷրկեան • անէրկայ, ստոյգ, ճշմարիտ, շիւպհէսիզ • Ղ • 1 • և կԷ • 3 •
[ՆՐնդել գազան • էպանի եաւուզ ճանավար • ԹՃ • 3 •
[ՆԿանել • կցկցով գործել տօգուճամագ • ԿԳ • 2 •
[ՆԿեզակարճ • անկատած, շիւպհէսիզ • ՃԷ • 5 •
[Ն

Անհնինչ • շունչը կտրած, նէ ինչպէս քէսիլմիշ • ԺԴ • 2 ։
Անհագագ • շունչ չունցող հոգի չունցող, մանսըզ • ԼԲ • 7 ։
Անհամբոյր • թերսկէկէլի չեկող, հերկելէ • ԼԲ • 2 ։ կամ չի գացուծ ող շատախօս • ԻԲ • 2 ։ կամ գարշելի, պէթ ծը 2 ։ կամ խաթը կեօնիւլ չինայօղ • ԶԲ • 2 ։
Անհանգիստ • խօսքի մեծիկ չընցող, ինատչի • ԾՂ • 2 ։
Անհատուածելի • անբաժանելի, չի վատուծելու • ՀԷ • 5 ։
Անհրաժեշտ • անդառնալի, ինչ քէմ կ՚ա • 2 ։ կիմ անկասկած, անդառնալի • ՂԲ • 11 ։
Անձաւ • մաղարայ • Խ • 2 ։
Անձնամատն • ինք իր անձը մատնօղ • ԽԲ • 2 ։
Անձուկ • նեղկուկ • ա • 2 ։ և կէ • 2 ։ կամ քչնիկ մը, պիր ազմընք • ԺԷ • 2 ։
Անյարիր չատուկ • վերչէլելու նմանցուր և ցաւագար • ԾԲ • 2 ։
Անչամանդաղ • չի մեծնալու պայծառ, տուամանալը • Ճ • 1 ։
Անուշտ • անփոփոխ, անխաւնակ • ԿԷ • 1 ։
Անոպայ • էյլնկ պիլմէղ, նախաս • ԽԲ • 4 ։
Անպատուաբար • պատ չունցող, հիսարսըղ • ԼԹ • 2 ։
Անջրպետ • բաժանօղ, զատօղ, պէօլմէ • ԻԷ • 2 ։
Անպուժելի • յետ չի ձգուէլու, էհմնալ չըլըբէլու • ԼԹ • 2 ։
Անագիւտ • անպակաս, էքսիքսիղ, մանանասըղ • ԻԲ • 3 ։
Անվթար • անվնաս, քուսուրսուղ • Ժ • 2 ։
Անտարրափակ • տարբերքի տակ չընկնօղ, նիւթեղէն բանէ բէն դուրս • ԺՂ • 1 • և ԼԲ • 3 ։
Անբատ ✻ տկար, փոքրիկ, զայիֆ • ԿԼԹ • 2 ։
Անհար, ողբ, լայ, սուգ • ԻԷ • 3 ։ ԼԹ • 3 ։ ԽԲ • 2 ։ ԾՂ • 2 ։ ևՆ ։
Անհանգիստ • շատանակ • Խզ • 2 ։
Անհէ • խըշտ, մըղըտգ • Նա • 3 ։
Անբան • անդործ, պապանճաճ, անձրկած • ԼՂ • 3 ։
Անգիւն • զինք չունցող, սիլահսըղ • Է • 1 ։ և ԿԲ • 3 ։
Անթոյն • թոյն չունցող, զէհիրսիղ • ԿԷ • 1 ։
Անհատուտր • անշահ, էյլնկ պիլմէղ • Ղ • 2 ։ և ՀԲ • 1 ։ Անհար •

Ա.պահար • ամանական հայրը բռնած • ՚ի • 2 •

Ա.պահեհն • օգնական չուռնօղ, խեղճ • ՚ի՚ • 3 • և ՚ի՚ • 3 •

Ա.պաշուք • անպատիւ, ՚ի բռամնըզ • ՚ի՚ • 7 •

Ա.պաջանք • Ջանք չընօղ, խապրեցնել • ՚ի՚ • 2 •

Ա.պառուամ • լիրբ, առասրզ • ժա՚ • 3 • և ՚ի՚ • 2 • և ՚ի՚ • 2 • կամ խաթը կէ օրհել չինայօղ, անգութ • ՚ի՚ • 2 •

Ա.պարանջան • ապրձան, պիւէ զեկ • ՚ի՚ • 1 •

Ա.պաւանդակ • չոճան նաւու, բալամար • ՚ի՚ • 2 •

Ա.պաւինուԹիւն խարսխի • նաւուն մեծ երկաԹը, ձան դուրը Թարան • ՚ի՚ • 2 •

Ա.պաքինել • փարատել, դադրեցնել, կամ ըրընացընել • ՚ի՚ • 2 • և ղ՚ • 2 •

Ա.պէնիազ • անկարօտ, պակասուԹ չունօղ, մեհտաճ չըլլօղ • ԺԹ • 2 •

Ա.պիկար • տկար, խաստիր չըլլօղ • ժ • 1 • և ՚ի՚ • 2 •

❋ Ա.ռակայք • առաջնկայք • առջևը, կամ մաը եղածներըը, կամ քիչ մի եաև ըլլալիքներ • ժ՚ • 3 •

Ա.ռանցեալ • դադարել ՚ի ծներլոյ, վրեան անցած • ՚ի՚ • 1 •

Ա.ռիգած • գոգնոց, փէշտիմալ • ՚ի • 2 •

Ա.ռկայծեալ • Հրագն որ մարելու մօտեցած, վերջին կայ ծակը Հատած • ՚ի՚ • 3 •

Ա.ռհատատչեայ • էչշնի, նուռնէ, կիմիչ • ՚ի՚ • 4 • կ՚ • 2 • և կ՚ • 1 •

Ա.ռուղեկան յաւիտեան • անցաւոր ժամանակ • ՚ի չէլաա՚՚ •

❋ Ա.ռօրինակեալ • բաղդատեալ, նմանեցուցեալ • ՚ա՚ • 2 •

Ա.սէր • բրդեղէն, չուխայ՝ և այլք նմանք • խ՚ • 3 •

Ա.սպականատպաս • շան կերակրի ԹումԹ ընօղ • ՚ի՚ • 3 •

Ա.սպատակ • քէլէփիրձի, փուսուս խըրսըզը • կԹ • 2 •

Ա.սպարէս • կամ Ա.սպարէզ • մեծ մէյտան, ալԹ մէյտաներ • ՚ա՚ • 2 • և խ՚ • 4 • դարձեալ երկրի չափ է, որ է մէկ միլ տէղին՝ ուԹը վայրկ մէկն • Թ • 1 •

Ա.տաղտէ • կնկան կերպարանքով կուռք մի անուն է • կ՚ • 4 •

Ա.տմկեցի • աԹեներացի, որ ՚ի հնումն այս քաղաքացւոց ղուսմարդն՝

մարդն՝ խիստ նամաթար, և ղվասան՝ խիստ պէճնամ համան
բէին • կէ • 1 •
Ա.բահէտ • լան Ճանբազ, քեօռ եօղուս • թ • 2 • կամ շինտակ
Ճամբազ, Ճատէ • խղ • 3 •
✳Ա.բամաթացն • Ա.բիմաթացն, ուստի էր Յամանէլ մարգա
բէն • ձը • 1 •
✳Ա.բբուն • կատարեալ հասակ, քեամիլլիք չաղը • գ • 2 •
Ա.բգահատել • ցաւակցելով մխիթարել, սիրտ տալ • ժբ • 1 •
կամ աղաչել, բէհնա ընել • ժե • 1 • և ձ • 2 •
Ա.բգասաւոր • արդիւնաւոր, մէ յիվետար • յէղափա՛ •
Ա.բդարալըկ • հախ տեղը տանիջօղ • լիթ • 2 •
Ա.բդէան • հիմիկուհան, շինտիքի • հէ • 8 •
✳Ա.բդվանական • հիմիկուց թէկէի էղած • իբ • 2 •
Ա.բկածք • փորձանք, պէլայ • ղ • 3 • և կ • 2 • և կէ • 2 •
Ա.բձագանք • յետ դարձօղ ձայն, որ մաղարանէրուն մէջ,
կամ խորուկ աեղուհանք՝ կանչօղն ինչ որ կանչէ, զայն կու
լայ • ղբ • 8 •
Ա.բոճարձան • քարէ փորած երիկ մարդու պատկերք, կուռք •
կ • 4 •
Ա.բուլթիւն • արիւնլթի, կտրիճութիւն • իկթ • 3 •
Ա.բուսեակ • սասպահ եղ լտղը, զէօղէ • կիմարեգահին • կիմ
սադայել • լղ • 2 •
Ա.բջնաթայր • սև գոյն ունօղ • կկթ • 2 •
Ա.բջնատես • սիեսահ կէօրիւնիւշլիւ • լա • 3 •
Ա.բտալած • Ճամբէ դուրս եղած, եօլսուզ, պէճնամ, կամ
սխալկիւն եղած • ճզ • 2 •
Ա.բտաքնայարդար • դրսի դիյին թէմիզ • իճ • 3 •
Ա.բտուղի • Ճամբէն դուրս, ծուռ, էանղլըշ • ին • 3 •
Ա.բփիսացնցուղ • լոյս տարած օդ, շաւիղ ծագօղ • ը • 1 •
Ա.բօտ • արծուէ եղու տեղ, չայըրլըղա • իճ • 3 • կ • 2 •
Ա.բօր • չինթի քշելու գործիք, սապան • ծը • 2 •
Ա.բաղական • ասիսասական, ողբալու • խղ • 1 •
Ա.բանդ • էմանէթ • ը • 1 • կամ տուրք, վէրկի • թ • 2 • կամ
թէմղին,

Խարաւոր • դրան վերի շեմը • ղա • 2 ։
Խարաւորը • դրան վերի շեմը • ղա • 2 ։
Խարացուցական • բարբը ցըցընող, թոպիեհեթը յայտնող • ղբ • 8 ։
Խարտնուն • խօսիլ չէ կրցողի բերնով խօսիլ • ղբ • 8 ։
Խարբելի • մեղադրելի, այրըսլանմաղա լայրգ • ղա • 3 ։
Խասիլ • ՝ի՝ խսիլ, հը կայսը յուշնաց • չէշաա՛՛ ։
Խաւուց • փառաւոր, շէօհրեթլի • ղբ • 8 ։
Խաւուչ • ոչխարներուն և նմանեաց պօռալը • ժե • 2 ։
Խանին աերմնակալթուի • խօսքին էօղը զայ ընելը, խենթ ու մենթ եօլսուղ խօսիլը • խե • 2 ։
Խանդագուշեալ • խելացնոր, չէղըն, թխմորխանայի խենթ • ժը • 2 ։
Խամբիոն, չալփարայ, զիլ • ղբ • 8 ։
Խահալ • կուռքի անուն է • կբ • 2 ։ և ղբ • 6 ։
Խազմայաճեան • առաջին անգին ընկնող շրջօղ, բարբարա-կան պրոբատօղ • կ • 3 ։
Խազմաձեռնեան խաղատանօղք • շատուր հիւլէպազներ • կամ գիւղ ուրով խաբօղներ • ղբ • 9 ։
Խազմական • մեծլես նատօղ • խը • 1 ։ և ղբ • 4 ։ կամ բազմե-լու, նստելու տեղ • ղա • 3 ։
Խազմական ✻ բազմելու տեղ, մեքենան • կ • 3 ։
Խագին • կուռքի սեղան, կուռք • իե • 3 ։ և կե • 13 ։
Խաբէլոն, կիմ բաբէլօն • պատուատ քաղաքն է • ա • 1 ։ և կե • 2 ։
Խ.քիա սիլոնացի • մրջրեւի մի անուն է, որ՝ի սեւլով քաղաք-քէն էր • ֆ Խաֆա՛՛ • ժա • 29 • ‖ խը • 4 ։
Խ.քար • պատժուած մարդոյ մի անուն է • Հեռաս • 7 • 1 ։ ‖ իե • 2 ։ և հա • 3 ։
Խ.քար ✻ բեռի ալըշմիշ չէղած, աճամի, հերկելէ իբ • 2 ։
Խ.ղալիկ • թէմպիհ, վասիւեթ • իե • 4 ։

Խարեւտաւիղ • անուշիկ խայտաւիղ, ախտղէնիլ • ղէ • 8։
Խարեքթիա • զզաքարիայ մըղէրէի հօրն անունն է • ղէ • 8։
Խարունակ մանկողկոզեան • ասմայի Ձուղ՝ որ զէհիրլի սալ խըմ ուներ • է • 2։
Խաւանդակապէս • բովանդակապէս • կամ բաւականապէս • զ • 4։
Խաւիղ • սաչախ, որ մաղարոյի, կիմ դրան վըր լինի • խ • 2։
Խժժանք • պիւրիւձիի, կիմ պախըձիի չըխըն • կզ • 4։
Խիճք բոցակիճք • կրակիպէս կձուճած ուռեցներ, ինչպէս՝ թախտապիճէն, կիմ սիլըի սինէկէն խածուճած տեղուճանքըն • կճ • 2։
Խոլորապտուղ • ողջակէզ, թամամ վէշկէշ • ա • 1։
Խոսորայ դխակունք • կոլմրագոյն արիւնաթաթախ լէշեր • կը • 3։
Խոսորային • կարմրագոյն, կտրմրած, քըզըլ • կէ • 1։
Խռեալ • սրվայած, կամ պատանայ եղած • իէ • 3։
Խռնախոյեան • դէմ էլլօղ կարիճ ձէնկէի • ղէ • 18։
Խռնամարտիկ • կարիճ ձէնկ ընօղ • կզ • 2։ կամ ուժով կիւ լէշվիշ ըլլօղ • ղէ • 13։
Ձահաւորակ • թաւտարավան, քէօշկ • իէ • 2։
Ձաղճնաւոր • զարարլը խոտաերով, կամ այլբէս խոտով լցուած • ծզ • 2։
Ձաղտնակուր • գաղտնի ուտօղ, ինչպէս՝ պաղը բսախից մէջն որդերը • կճ • 2։
Ձայխան • երկան մըղրախ • ղէ • 4։
Ձանդութէի • հնչուձն, կանչուճած • ղէ • 8։
Ձարնանաւզայր գետ • գարնան տաեղը ազվիշ ըլլօղ չայ, Թաշխըրն ըրմախ • ծէ • 3։
Ձեղայօրէն • գէղեցիկ յօրինած, հիւսիւնլիւ • ղէ • 24։
Ձեղջին • ձէրմակ բուրդ, եափաղը • ծէ • 1։
Ձերաբնակապէս • բնուճ տաէղէն վեր, հրաշապէս • ղէ • 8։
Ձերանակիր • տիրէկ կրօղ, կամ տիրէկ ունօղ • իէ • 3։
Ձերաշխարան • խիստ ապաշխարօղ, շատ լացօղ ողբացօղ • խը • 5։

Վերաշխարհիկ՝ ամենեն պատուաւորելիսա իթիպրլը։ ՟ի ՟ 3
Վերունակ՝ ամեն գերազանցութիւն և կատարելութիւն ունօղ՝
իւ ՟ 2 ։ և հե ՟ 7 ։ կամ ամենեն եվել ունօղ՝ խթ ՟ 2 ։
Վեթել՝ գլօրիլ, սխալիլ, չի գիտնալով պակասուիլ ընել՝
ընկնիլ՝ լա ՟ 2 ։ ծե ՟ 4 ։ ծէ ՟ 3 ։ և հէ ՟ 2 ։
Վժժալուիլ՝ սրդողելով երեսը ծռուելը, խղճալ՝ խե ՟ 2 ։
Վժտութիւն՝ կռիւ, նիզա՝ խե ՟ 2 ։
Վիդ, վիդէ՝ օղ, քիւվէ՝ լէ ՟ 1 ։
Վիշերուվար՝ սատանայ, շէյթան՝ լէ ՟ 1 ։
Վլսաշուք կաւս՝ գլուխը ծածկօղ՝ զարդարօղ լաչակ՝ լէ ՟ 1 ։
Վլսաւորել՝ գլուխ հանել լըմնցնել՝ հա ՟ 2 ։
Վոգնիք՝ ասացէք՝ հէ ՟ 1 ։
Վողորական՝ կակուղիկ, փափուկ, նազիկ՝ խզ ՟ 2 ։
Վոմոր՝ սոգոմայ մէկ քաղաքն է՝ ծէ ՟ 2 ։
Վոյարան՝ գոյացնօղ, ստեղծօղ, վար էհիմի՝ ձէ ՟ 1 ։
Վորձականուիլ՝ գործելը, ինքզ ընելը՝ ղէ ՟ 20 ։
Վորձականաց գործի՝ գործելու ալէթի, որ է՝ ձեռքն՝ իվ ՟ 2
Վորձօղեայ՝ գործօղ, փէյտահ ընօղ՝ ձէ ՟ 1 ։
Վուամարտակ՝ գուամարեալ բազմուիլ, ձէմիեէթ, ձիւմհուր
կ ՟ 3 ։ իէ ՟ 1 ։ լէ ՟ 1 ։ և հէ ՟ 12 ։
Վուռնել՝ գոյն տալ, ներկել՝ լգ ՟ 2 ։ և ղէ ՟ 17 ։
Վուպար՝ պատերազմի զօրք, ձէնկ ասքէրի՝ կ ՟ 4 ։
Վոհիհ՝ գուեհ, սօխախ՝ կէ ՟ 2 ։
Վրաբանական՝ գրով խօսուածի՝ ղրուցած՝ լէ ՟ 1 ։
Վրաւական՝ էշշին, նուամունէ՝ ժ ՟ 2 ։ և ղէ ՟ 16 ։
Վրգեալ՝ ղէվգի սէֆույի մէջ ըլլօղ՝ խը ՟ 2 ։
Վրկանք՝ սիրով և գթով գրկելը, գուձմագ՝ իէ ՟ 2 ։
Վրուան՝ շինիկ, ցորեկի էօյլէկ՝ լէ ՟ 3 ։
Վօշել՝ կակըճցնել, խըշխըշցնել, սիրտը ցաւցընել՝
ժէ ՟ 1 ։
Վադան, Վ. բիրօն՝ երկու եղբարք էին, որ մովսէսի դէմ
կեցան ու գետինը անցան՝ Թուհ՟ ։ 16 ։ 1 ։ ‖ հը ՟ 4 ։
Վանդաչել՝ գուրգուրալ, քեօրիպէս շարժիլ՝ ժթ ՟ 3 ։ Վանդա

Ո՛անդաչէցուցանել • երերցնելով չընկրը չընկրը ձայնը կա
նել • ղէ • 8 •
Ո՛ասակ • սիւրիւ , պէօլիւկ • կէ • 2 •
Ո՛ատակնիք • վէֆիւ , սիգիլ • է • 1 • և ժէ • 3 •
Ո՛ատաստան • դրախտ , պարհաճա • խզ • 3 •
Ո՛եգերեալ ողջոյ • աղլայըպ եաթըեօր • իե • 2 •
յողը Ո՛եգերիլ • գերեկնալ բէճաեա մէշղուլ օլմագ • ժէ • 1 •
Ո՛երաքն • նեւուն , թէկճէալ • ղե • 1 •
Ո՛ժնիկ • փուշ , քարա չալը • ղթ • 2 •
Ո՛ժուարամիքելի • դժոր անուշնալուս , ղէհիր դապիկելի •
իը • 3 •
Ո՛ժրել • խօսքէն դառնալ , խավլը աւրել • ծե • 4 •
✻ Ո՛լզի • յր՝ դիլէցի , երզմիշ ըրի • իե • 3 • կէ՛ նիզամը
չաւրեցի • Ի՛ չէշտաֆաքան •
Ո՛լմագրաւութի • գլուխը օրթան դնելով սկրպտաւել ,
սէրտէն կէչտիւել • կ • 4 • և ՀՃ • 1 •
Ո՛լմակ • դէմք , կերպարանք , քիսվէթ • է • 1 •
Ո՛լմակերպուել • ուշղունուել , մինասիպէթ • ղէ • 4 •
Ո՛լմակս դիմակս • թիւրլիս թիւրլիս • լթ • 3 •
Ո՛տակ • տեսնելու բարձր տեղ , ինչպէս՝ կէմիին չամասկսը •
իե • 2 • կամ տեսնելու տեղ , ինչպէս՝ մարդոյ երեսը • կե • 2 •
Ո՛տակ ոստոց • ծաւի ձուղերուն ծարը • ղէ • 9 •
Ո՛ւաճինձեր ղՀարան • սպնայի համար ղուբպան եփելու
տեղ • ծա • 4 •
Ո՛ւրափխփելի • խօլայ փշրուելու , փսորփելու • Հէ • 3 •
Ո՛ուժ • եապանի միլլեթ , խորեաթ • ղէ • 12 •
Ո՛տիկոն • տանը խաթը , կամ վերի խաթը • ՀԹ • 2 •
Ո՛տրովել • քամահրել , սիթէմտաւ • Շ • 3 •
Ո՛րականապէս անուշագրուի • ուշղունձա լաղալ դնելը •
ղէ • 19 •
Ո՛րանգ • դրան վերի շէմը • ղէ • 5 •
Ո՛րուակ , կամ Ո՛րուագ • դրուաճ , օրինաճ շինուաճ •
լէ • 8 • և չէշտա՛՛ •

Պրօշ • Թուղթ, սանձաղ, խաչաձև • լէ • 1 •

Պրօշեալ • փորուածք կուռքի պատկերաց • է • 1 • և հէ • 12 •

Դեռևմնացեալք • Ասուած այսպէսին բնակիչներըն • ա • 2 •

Ղօղ • Եզ վարօղ, չիփթի քըշօղ • ծդ • 2 •

Թովպացի • արտապիտանցի, արտապ • ծդ • 2 •

Լենացի • Հելլենացի, Հոռոմ • ղգ • 12 •

Ղեամն • Խրթաղը, որ ձուներնիպէս կուռ գայ • կը • 3 • և ղ • 3 •

Ղեռնագործ • չարագործ, ղեեանքեար • է • 3 • և ղա • 3 •

Ղերական Ջայլ • լուկաննէրու Թախտվին լացը • կը • 1 •

Ղևին • բարձր սէրվիի, կամ չամի ծառ • կա • 3 •

Ղեգնախառնիկ • պուհուր գամըշը • ղգ • 11 •

Ղեգնախառիւ • խամըշի կոտրտուք՝ եօնկա • է • 3 •

Ղինձ • ըսըկան օթլուղու • հա • 2 •

Մակ • ձոր, տէրէ • խ • 2 •

Պերիլ • քամահրիլ, խոթխոթալ օլմագ • ձը • 5 •

Բախայրի • առաջին պտուղ, Թուրփանտայ • ւա • 2 •

Բախան • լուկաննէրու սիւրիւ • խզ • 1 •

Բամակ • սիւրիւ, սիւրէկ • խզ • 1 •

Բասանակալ • տիզկինը բռնօղ, զապթ ընօղ • լը • 2 •

Բէբէք • Բէբէ • ժամանակ, զաման • ւգ • 3 •

Բգիծանուլ • սիրտ կսկծցնելու խօսք, սիրեմ • խը • 2 •

Բևականուլ • երևալ, խէյալ կէօրիւնիւշ • ղգ • 10 •

Բևիլ • Ծառոց և խոտոց կիւվէն է • կը • 3 •

Բրղասանդէայ • երկան կտաւով սըխըլ փաթթած ծը • 3 •

Բրիթացեալ • ցամքած, չորցած • ղթ • 2 •

Բրիչ • մատղաշ կով, կէնճ իննէք • խէ • 2 •

Բրբով • Աք երուսաղէմի սէմ՛թը քաղաքի մի անուն է • կգ • 1 • և ղգ • 4 •

Բրակշռու տալըուլ • երկու նէրհակ բան, ինչպէս՝ տալն ու պաղն, ցորէնն ու գիշէրն • ղգ • 2 •

Բրկանուրթիւն • կասկած, շնորհէք • ժա • 1 •

Բրնաձեմ • երկինքը Տանօղ, կէօյէ չքարան • լը • 2 •

Բրնել • տղայքերըմի ցաւ քաշել • ա • 2 • և լը • 2 •

Երկուորեակք· լուծք եզանց, որով չիվթի կու քշեն· ծՂ· 2·
Երկրակենցաղ հենք· երկրիս վրն կեցած մասնաւորկութիւն
ներ, աշխարքիս միւթալեխ նախպուներ· հՅ· 4·
Երկրորդութիւն· կրկնութիւն, թէքրարլամիշ ընելը· հԵ· 1·
և ղՂ· 10·
Երին· գոյն, ըռէնկ· հՅ· 2·
Երկք· աշխատանք, զահմէթ, մէշագաթ· Է· 1·
✻Երեղնծիւղ փայտ· եղ տուօղ ծառ, ինչպէս՝ ձիւթենի,
լիք· 2·
Ո ակատիլ· քէօրիւզէս՝ շաչխընիպէս ըռէպել ըլալը· Ի· 2·
Ո անգուշած, կիմ Ո անկուշած· քանի մի բաներէ խառ
նուշած՝ մէկ խմոր եղած, ինչպէս՝ միրզայ մարժինը· ԻՂ· 2, և հՅ· 1·
Ո առաջեալ· մոլորած, ձամփէն ելած· ՂԸ· 1· և կՂ· 2·
Ո արևօրառեսակ· զարհուրելի տեսք ունօղ, ազիզն չէհ
րէլի· ղՂ· 12·
Ո արմանութիւն· զարմանալիք, թառաճիւպ ընելը· խԹ· 1·
Ո եղծանիլ· սբտիլ, խօսքը փուճ ըլլալ· ծԷ· 1·
Ո ըլացօղ· երախատմուռաց, հախը ինքեաբ ընօղ· ձՂ· 3·
Ո ըմբաղ· ուրախութիւն, ղէվգ՝ սէ ֆիա· ծԷ· 3·
Ո ընդամ զընդանաւ· չարչարուիմ զընտանով· ԺՂ· 1·
Ո կծեցուցիչ· սիրտ կսկծցնօղ, աղիքը կարօղ· լԹ· 3·
Ո կծիլ· հազմ չընելով սիրտը երթալ, ՆԹ· 2· և կՂ· 2·
Ո մնաալը· քաղցրահոտ ասիլգէնտով լցուած· ղՂ· 6·
Ո ոխանալ· ցրտէն դողալ, թխթխըմէք· ՆԹ· 2·
Ո րահեաական· պօշ պարապ, անպտուղ մէյվէսիզ· խԷ· 2·
Ո օրէն· նման, այնի· Ո օրէն խայթոցայ կարծաց· այնի
ախրէպներու խուլրուխիցպէս· կԹ· 2·
Պ ղձուելիւն· իղձ, փափաք, աշք· ղՂ· 1·
Պ մբերանեալ· ափիբերան եղած, հախ չունենալով պա
պլընճած· Բ· 1·
Պ մբոշխանել· ծամել, չէ ֆրնէմէք· Ե· 2·
Պ մպահկանք· արհամարհանք, բէզալէթ, մէզագ· խԲ· 4·
✻Պ նդլուզեալ· ջը բի մէջ պաթմիշ եղած· Դ· 3·

Ի նդակից · հետը ուղղուն , այսախատ · կա · 1 ·
Ի նդարմացուցիչ · թմրեցնող , սէրսէմցնող · ձէ · 3 ·
Ի նդգոգեալ · գոգին մէջ ժողուած պահած · ճա · 4 ·
Ի նդեբք · փորոտիք , փորու միջին աղիք , պաղատակ · լզ · 2 ·
Ի նդ կրունկն դառնալ · յետ յետ գնալ , կերի կերի կրկին մէք · ևա · 2 ·
Ի նդհատ · պակաս , հեռու , ձեռագիր · ևբ · 2 ·
Ի նդմիջարկուն · օրթայէն իբրու պատ քաշելը , մէօհքեմ թէնպիհ · ղէ · 6 ·
Ի նգմիջել · փերտէ քաշել լէ · 3 · կամ էնկել ըլլալ՝ զատել · ձզ · 1 ·
Ի նդատանուլ · վեր ցաթկել էլլել , սըչը բամագ · է · 3 ·
Ի նդունայնաթոպ քիրան · սըխլէթի առէօղ պօշ քրտինք , որ է ասել՝ նաֆիլէ զահմէնի · խը · 4 ·
Ի նդպահկել · երեսէ ձգել , ձեռքէ թողտալ · ձէ · 3 ·
Ի նձիլ · սըմքիլ , տակ ընկնիլ , սինմէք · ը · 3 ·
Ի նկրկիլ · յետ ընկնիլ , յետ փախչիլ , կերթյէ գափանմագ · ղա · 1 ·
Ի ստանձնել · չալըշկն առած , իւքլէնմիշ · ճէ · 3 · և ևէ · 3 ·
Ի ստ բան քո · քու խօսքէդ դուրս , սէնին սէօզիւնտէն տը շարը · հզ · 1 ·
Իառանձ · հառաչանք , կէօյիւս կէչիրմէք · լէ · 2 · ը · 1 · և խը · 2 ·
Իատաբ · մէյտան օյունու , չէնկի օյունու · լա · 2 ·
Իատրահատ · կուռքի անուն է , զոր Թալտա Հայրն Աբրահամ ունէր շիներ էր · կ · 4 ·
Իատրթափուն · այէք գոցել բանալը · լէ · 3 ·
Իատմատար · փուշ , ոջիլ , բանմէ չարժօղ · ճզ · 2 · և կ · 4 ·
Իափանցանց · մանող անցնող , թէլէսիր ընօղ · ղէ · 12 ·
Իէզան · մանած , երկան թել · ղէ · 24 ·
Իէլադիր · յորդորող , թաղիրիք էտէն · խը · 2 ·
Իէրափ · կռատպաշտից գործիք , համայիլ · խը · 3 ·
Իինդա առնուլ · ցաթկաւել , լողալ · կա · 3 ·

Ա խստիպ • սև ագռնի, մահի գուն, գիշերուն • ե • 3 •
Ա շուտ աւազ իրան Թշնամի • մահուան քրտինքով վաստակ, մեշտգիտելի իյուտա • խե • 3 •
Ա ոգեաւ • չարչարուած • պերոյատ էդած • հբ • 3 •
❊ Ա ուլաթաշնակեալ • տիւզէնը Թուլցած, տիւզէնը աւրած • ղ • 20 •
Ա այթքել • փսխել, գուասմագ • կէ • 1 •
Ա ահնիք • գազանի ակռաներ • ը • 1 • հղ • 4 • և հմ • 4 •
Ա խտող • ինքնաւար լսող, հնչուն լսող • ը • 1 •
Ա ողեալ • մարդկներով լցուած, հոտած • լիկած • հը • 2 •
Ա դիծն Թուլանալ • չհոտակ Ճամբան չի կրնալ երթալ, Թուլնալ ու Ճամբան մնալ • հա • 2 •
Ա ձիւղս մատանց Թուէլ • մատներուն վերայ մկկիկ մկկիկ հաշիւել • հը • 3 •
Անեբեակ յոբելնի • ինն անգամ յիսուն, որ է հարս հարիւր յիսուն • ոչ պատ • 1 •
❊ Անբնարգոյ բարձրագոյն • ինք ինքզինք յարգող մեծարող հը ոյրա • ը • 2 •
Անբնագոր • ինք իր հետ կռուող, ձէնկ լսող • ճթ • 1 •
Անբնօրէն • ինք իրմէ, կէնտի քէյֆինէ • կա • 1 •
Ա շանգամ • իշու անգամիպէս ամէն ուներ • կ • 4 •
Ակ անուն ❊ իսկայն • բուն իսկական անուն իսկու Թեան, զաճինին իսմի զաճի • ղը • 18 •
Ա րաւամէրժ • իրաւունքով մերժուած, միւսիաչախոք գը տած • իթ • 2 •
Աշնատարը հետք • լան ճարձակ Ճանբայ, հնչի եօղ • ե • 3 •
Անջք • կուրծք, կէօքսւա • լը • 1 •
Առտ • նաւուն տակն, կէմիի Թէքնէ • իե • 2 • և ձե • 2 •
Առին դադարք • կէմիին հանգչելու տեղը, իլիման • իդ • 2 •
Ափլիզող • լափեղով լիզող, արուսը ծքծող • ժ • 1 •
Հիլ • անամէթ լինիլ, հաւասիզ օլմագ • կղ • 4 •
Ուծ • Թէրաղիլ Ճամի, աչք • ի • 1 • կամ պօյուսաւրախ • խե • 2 •

ուշք առուշաբք ամոլեց • կեմիի կեօվկրնեկն հասաը գօ
աինեբը • իե • 2 •
ուշակ • լօղացօղ, ինչպես՝ ձկնեբը • հա • 3 •
ուշ • լսեցի, էշկեմ՝ • ձե • 1 •
ուսանցայց երդ • երդկբկն լայս մնանելու տեղ, պատա •
ժբ • 3 •
ուանական դիպուշած • լուսունկայկն զուհը եղած խուշ,
թուկթարբկն • ձբ • 6 •
ուսուցօղ • քամահրօղ, պկեի սեօյկեյկեի • ժա • 3 •
պրշեալ • անամօթ՝ կաեպոխկ եղած • ծզ • 2 •
անացեալ • ձերմբկած, ինչպես՝ լուցած եաբայկն տեղը •
իդ • 2 •
ըուպատար • լըման լեցուն, միւնկվվեր • չելաոս" •
ըկնագայն • մրնագայն, վկեք գարամրթը • շ • 2 •
քանել • դուբս ձգել, ըկատ կեմկք • բ • 3 • և իե • 2 •
պաճարեալ • ապրած, խարապ եղած, փճացած • իե • 3 •
պակախօրհուկ • խամ իմացմունը, ձանիլուկ • ղբ • 8 •
պաշաւաբա հրակայծակ • կձած ուսեցք՝ կրակկակս երօղ՝
կսկծցնօղ • կթ • 2 •
պաղբ • իբրև թե՝ պիղբ, որ է՝ կապ, կամ կապանք •
ըստ այլոց՝ ՀՃաղբ, որ է՝ որոգայթ • լբ • 3 •
պայրիք • պատուիներ, մեյվելեբ • լբ • 1 •
պառնիճ, կամ Տրբեակ • խանութապրդ չէք իրկկ • կբ • 3 •
պարան • եարա տաղլամիշ ընելու էրկաթ • զ • 1 • կամ
տաղլանիշ եղած խոց • ձէ • 2 • և ղբ • 6 •
պարդաւանք • խաբեբայութիւնք, Հիկնտ • կ • 2 •
պարկապանք • քէօսի քալուճանք, գուրգուրալ • ժէ • 2 •
պափուշցանել • խափանել, մեն կթմեբ • կբ • 2 •
պելք • նաւու խոչ • պելք շրթանց • խոչերն թարափի
քիւրեիշաէներ • իե • 2 •
պենեշանալ • հաէպոխզէ հագուիլ կապուիլ • հբ • 2 •
պժական քարբարոս • կոպիտ, խորեաթ եարամազ • ղբ • 6 •
պիզալաել • համարձակիլ, Հինրաշաթ ընել • կը • 3 •

խիթ • խոստում, սանձը • զ • 1։ և խզ • 3։

խլտուն • տեղացը ժաժիլ, թէփրէնմէք • զ • 3։ և է • 1։

խծբիծ • խառնելը փնտռտելը, արտաշտմասը • խը • 4։

✻ խխայթ • խղխայթ, պէօճէկ, թըռթըռա • է • 1։

✻ խնծիլք • խնոցում, զէվզ • շաղկը • ը • 1։

խնկաւորուիլ • օրհնէնք, գովասանք, մէտհ • ղը • 14։

խոհեր • գարշելի գործք, մռռտուռ բան • խե • 2։

խոպանացեալ • չորցած, աւրած, խարտյած եղած • հը • 2։

խոշտակ • ապաք հով, սամէէլի • կզ • 4։

խոնէլ • չարչարել, էզիէէթ էթմէք • կզ • 4։

խոռչել • որոնել, փնտռտել • ը • 2։ և ծե • 4։

խոռժոռուժ • եապանի, ապուռձռապուռ • կ • 4։

խոռնապել • խիստ ածելով սխլիթ ընել • ձթ • 3։

խուն • սակաւիկ, ազաձիք • կը • 2։ կ, 2։ և կը • 3։

խոփ • հարօրի երկաթ, սապան տէմիրի • ղը • 7։

խարոց • զատօղ մը ջոց, պէօղնէ ձիւ պընըռ • ը • 1։ և ղը • 7։

խրթնանալ • խոժռուիլ, մէթննալ զղռիլ • ձե • 11։

խրթնի • սեացած, աղտոտ, չիրկին • ղկ • 12։

խօլական ցնորք • խենթ ու մենթ երազներ • ժը • 3։

խօսնականաց շարժողական գործք • լեզու, ատլ, լը • 3։

(ա)յրակոտոր • ծայրագոյն կոտորօղ, խիստ չարդօղ • ը • 1։

(ա)երպ • քարերու և ծառերու ծակ, գօվռւք • ևս • 2։

(ա)նգեղեալ • հալած մնշած, խիստ վատուժ • ձը • 2։

(ա)տրիլ • մնշիլ, եօխ ըլլալ • կը • 2։ կը • 2։ և ղը • 10։

(ա)տծռտ • լեռներու ձկը տէրէ, ձոր • ևս • 2։

(ա)տրամն • կաթելը, վազելը, բրխալը • ը • 1։ և ղգ • 19։

(ա)ուշնք • պատառուռք, պէզ ըռթըլտը • ևե • 2։

(ա)ուզակ • որոգայթ, տուզախ, խափանմա • ևղ • 3։

(ա)ուր և (ա)յիման • են քաղաքք վիւնիկիեցւոց • ևղկ՝ • 28։ ‖ ը • 1։

(ա)րգելալ • աղտեղեալ, պղծեալ՝ մրտուած, մռռտուռլան մնշէ • ը • 1։

Աղջուբել • նորոգել, բժշկել և խալըսել • Ջ • 3 • և Ձ՛ • 2 •

Ականիլ • հեկեկալով ողբալով լալ, հոգիւր հոգիւր աղաչ մագ • Ժ՛ • 1 •

Աղաւակարծ, կամ Աղաւակարծ • շնաւիհելի • Շ՛ • 2 • և Խ՛ • 2 •

Աղվանձողական • մինչվնկալով, եալթախլանմիշ ըլլալով • Ճ՛ • 3 •

Ապեր • ցաթկտեալով խաղ, պար • Թ՛ • 2 • և Լ՛ • 2 •

Այտառ • մնասակար կենդանի, պէօճէկ • Խ՛ • 3 •

Այյմ • նաւուն էլքէն բանալու սէրէն տիրեկին • Ի՛ • 2 •

Ապտալան Ձգողական • չոման քաշելու, իւլար • Խ՛ • 2 •

Ապտրանք ղըսսա • նաւու թէքնէի երկու կողմի կապերը, խապուըղանէրը • Ի՛ • 2 •

Ապալաճ • նեաւ գնելու աման, թէլլքէշ • Ղ՛ • 4 •

Ապուտա • եաղմա եղած ապրանք, թալան, քէլէվիր, վըրէզը • Ժ՛ • 1 • և Ղ՛ • 7 •

Առափիճ • գլուխ կտրօղ, սպանիօղ, Ճելլատ • Ձ՛ • 2 •

Արակումմոր • մուրտար չամուռ, պալչըխ • Ձ՛ • 3 •

Արեկցել • ցաւակից ըլլալ, հալտաշ ըլլալով օգնել • Ղ՛ • 1 •

Արթ • որոգայթ, քէմէնտ, օլթա • Խզ • 3 • և Կզ • 4 •

Արծրբերան • տիպկինի չէկօղ, զապթ չըլլըճօղ, ինչպէս՝ գլուխը սէրթ ձին • Ի՛ • 2 •

Արկատ • քարելու եըղըն, Թաշլըխ • Կ՛ • 1 •

Արկատել • մատուցանել, երկինցնել, սունմագ • Ժ՛ • 2 • Լ՛ • 2 • և Ղ՛ • 9 •

Արկատ կռճումն • վեր վերցնելով զարնելը • Ղ՛ • 2 •

Արկէհան • Ճէվահիր քար, որ գիշերը լոյս կուտայ, Ջահիլբուազ • Հ՛ • 12 •

✻Արուէթիւն • կարողութիւն, քաառըլը ք • Ժ՛ • 4 •

Ափսոսնայումմ • յորդ սման գետի բերանը մեծ քաղաք մի է • Բ՛ • 1 •

Աքաւ • ձաթկտեալով խաղալը • Լ՛ • 2 • և Ղ՛ • 6 •

Ակեղբել • պատռատել, բըզըք քաել • Ժ՛ • 1 • և Կ՛ • 3 •

Ակնդանախարոյկ կայծակին • երեսով մաքրօղ՝ ողջմտնօղ կրակ • ԼՃ • 5 ։

Ակնհաճախոհական • կեանքի ուսուցա առնօղ • խՃ • 2 ։

Ակռայապատ • կիսկատար տայտանմիշ եղած՝ կանգնած • լԸ • 2 ։

Ակռան կորիւն • մեծ ձուկի ետվրա • խե • 1 ։

Ակռբուա • Պարսից թագի մի անուն է • Լա" • 45 • 1 ‖ ՂԿ • 6 ։

Ակմանք • մեռելի ոսկորներ • ՏՃ • 2 ։

Ակնդուկ • անուշիկ հոտով ծխանելի պուհուբ • Ը • 2 ։ ՀԸ • 4 ։ ղՃ • 8 ։ և 19 ։

Ակնիւն • սազ, որ ջրոտ կէօղ տեղ կը բուանի • լԹ • 2 ։

Ակշտամբեալ • յանդիմանած, չէխոճած • Ճ • 1 ։

Ակափօղ • իւմրուխով դիխուս զարնօղ՝ ծեծօղ • լՂ • 2 ։

Ակոթող • բարձր անկած քար, տիրելի տաշ • լԸ • 2 ։ և յէլա" ։

Ակոհակ • ալիք ծովու, տէնիզ տալկասը • իե • 2 ։ և ձԸ • 1 ։

Ակղեզանք • խղճալի կերպիւ լալը՝ աղաչելը • ԻՂ • 1 ։

Ակշոճել • խիստ չարչարել՝ տանջել • ՀԱ • 3 ։

Ակշտ • պինտ հողի կտոր, իւմրու հող • ՏՃ • 3 ։

Ակրակոր գնացք • ծըռմըռկելով քալուածք • ինչպէս՝ փիրեչկին գողնպէս սինմիշ ըլլալով քալելը • ՀԹ • 2 ։

Ակաեալ • զարնուած՝ եարալանմիշ եղած • ձՃ • 2 ։

Ակաեալ դիպուած • զարնելու դպչիլը, վռւրուձու տօրաքՆըշ • ղՃ • 5 ։

Ակրեթականութիւն • Թալխմի մարիփէթ, հիւնէր • խՃ • 1 ։

Ակրկնադատ անհատելի • Թէքրար սիմիլ եղած՝ որ ալ չի ազատուիլը • ԻՂ • 2 ։

Ակրկնակապէն • երկու անգամ տրուած կաշառք, որ անգամ մի յուզային տրուէցաւ, անգամ մի ալ զինուորներուն • լՂ • 2 ։

Ակրկնատարտար կտածագ • չէնկէլնպէս ծարը ծուռ, ինչպէս փիրեչկին կռուցն է • ԿԹ • 2 ։

Ակքուսն • սրսիկիլը, երկու խաթ ըլլալը, խասխասիլ սինալը • ԺՃ • 2 ։

Ակագագ • ձայն, շունչ, սկատա, նէֆիէս • իՃ • 2 ։ խե • 2 ։ Ճ • 1 ։ և ղՃ • 12 ։

ՀԱՅ

ՀԱՅ

ՀԱՅ

Հարթուցիչ • լեզուաւոր ծեծած, թաղիր եղած • ԺԷ • ւ • և Ձ • ւ •

Հեծան • բիր, սօփայ • Ժ, 2 • և ԺԲ, ւ • կամ նր խաչին պզիչ վիայտն, որ է քի զէնքը • ղԲ • 6 •

Հեծանոց • Տարմանձիներուն մնայ մնաց քիւրքէին, որով յարդը՝ ցորենէն կը զատուին, եափա • հա • 3 •

Հեղեղատ կէդրոնի • եէմի սէմթ գետ մի է • ձ, 2 •

Հեղեղավայր • ջուր կոխած տեղ, կէօլ • լԹ • 2 •

Հեղեան • Խղճա մարգարէն • ղԲ • 6 •

Հեղոյս • քահեա, էքսէր, չիվի • իԷ • 2 • և իԸ • 6 •

Հենգնել • Ծաղը ընել, մէզագ էթմէք • Հ • 4 • և Հղ • 4 •

Հենուլ • Հինել, հիւսել, կՀ • 2 •

Հեստեալ • օրէնքէ գուրս ելլօղ՝ դէմ կեցօղ • ԼՀ • 4 •

Հերապանճ տունկ • տերևներով ձիւղերով զարդարուճած ծառ, թ • 2 •

Հէն • չէթէհէմ, խուրսանտ, ղԸ • 9 •

Հիւղ • մանրիկ փոշի, հիւլէ, խհ • 2 •

Հմայեկ • Համայիլ, ղՀ • 18 •

Հմայք • պախըմիութիւն, տաճէթ • խը • 3 •

Նարադիր • տուզախ խուսուիշ ընօղ • ծե • 3 •

Հոգենկար • Հոգւով ձբլ բէտմ եղած • կամ Հոգևոր գրուճած, հե • 3 •

Համանի • պոռնիկի սիրահար • ձՀ • 3 •

* Հոմերոս • Հոմէրոս, բանաստեղծ մարդոյ մի անուն է, ղՀ • 19 •

Հովիտ • ձոր, տէրէ • ձ • 2 • Ես • 2 • և ղՀ • 11 •

Հրաշակերտութիւն • գեղեցիկ և զարմանալի շինուճածք, ի յԱղաւոսկաթան •

Հրաշէկ • կրակիպէս կարմրած • Բ • 2 •

Հրապոյրս արբուցանել • Թմրեցնօղ ու խելագնօղ դեղ խմցնել, Հղ • 4 •

Հրատապ • կրակիպէս տաքցնօղ • Խ • 3 •

Հօրան ուղուց • սիւրիւ՝ այծու ձագերու, օղլագըր սիւրիւսիւ • խը • 1 •

Ձեղուն • տանը ծածքը, առիք • ՂԸ • 2 •

Ձեռնածին • ձեռքով բանուելու • ՀԵ • 12 •

Ձեռներէց լինել • յանդգնութիւն ձեռք ձգել, հօն այագ օլմագ, ՃԸ • 2 •

Ձուլածոյ • տէօքմէ կուռքն պատկերը • ԽԸ • 3 •

Պ

Պղտիկ • պահմուիլ, կիզկենմէք, սագլանմագ, Փ, 1 •

Պակասիլ, պատեհապիլ, ձինկ ընել, Կ • 4 •

Պայ • ձայեկ, սեագոյն թռչուն մի է, ՀՅ • 2 •

Պայթումն • սաստիկ փչումն, չաթըրտը • ՂԸ • 2, և 7 •

Պապուկ բուռտ • կակուղիկ բալտակուկ՝ փորու սօղուլմանն, ԿԹ • 2 •

Պարպ • փորու եղ, իչ եաղը • ՈՒ • 1, ՂՓ • 8 • 17, և 23 •

Պենձեր • քէպապին վրփուրը՝ քէֆը • ՈՒ, 1 •

Պիրան • սուր ըղունկով ձանկ, փէնչէ • Զ • 3, և ԿԸ, 3 •

Պղեաւ մնել • սխմելով քամել • ՂՓ • 11 •

Պղտով • էշկեարէ պղըտա ընելով • ԽԸ • 1, կամ նէքէսուր թիւնով, ՀԹ • 3 •

Ս

Սագնեստիա վէմ • մրխլատըղ թաշը • ԽԸ • 1 •

Սաճուճաճ լոյծ • ջրեղէն երկինքն է • ԼՓ • 4 •

Սաճուճաճ լաստ • կէմիի թէքնէ • ՃԸ • 2 •

Սակագաւթի • լան ընաձակ տեղ • չկայ"•

Սամսարմատ • բոլոր քէօքէն մամռուտ, գորտընըդուտ, եօսունլու • ՃՓ • 3 •

Սանկալ • մանգաղ, օրագ, թռփան • ԼԸ • 3 • և ՂԸ • 7 •

Սառնամուտ • մուխ տուխանով ծածկածչի տեսնուելու, ՂՓ • 19 •

Սարդելոյզ • շողղրդող, միւտահանէ ընօղ • Կ • 4 •

Սարմանջումն • հեչտուրի, ցանկուէ Կարագէթ • ԽԸ • 2 •

Սեծգիտակին • մեծանիզ գիտցօղ, իֆրաթ վուխուֆիՓ • 2 •

Սեկնագէն • չէթէչի, փուսուս խըրսըղը • ԿԹ • 2 •

Սեկին • յայսանի, էշկեարէ ՂՓ • 11 •

Սեղկել • թուլցնել, կէվշէթմէք • ՂՓ • 23 •

Սեղսամնակարդ • մեղքով պլը շկած • ծԸ • 3 •

Սէզ

Ա՝Եղբայր • կուռքի անուն է • Բ Թագ՝ 11 • 5 ‖ Ղ • 4, 20 • Ա՝Եռայ • դառնութիւն, լեղութիւն • և է անուն տեղւոյ, Ելէց • 15 • 23 ‖ Ներ • 1 • և ղԲ • 20 • Ա՝Երասէր • մեր, յի՝ մարդոյ սղյէ ծնած • Ղգ • 9 • և Ներ • 7 • Ա՝Երկամրցանակ • չալուխ ձիոյ ընծայ՝ կիւրեղ բռնօղ • ղԲ • 13 • Ա՝Երկասարանոց • յայտնի, հշկեւարե, պէյան • Ը • 1 • Ա՝Էքենայ • խափանձա, տուղախ • ծԵ • 2 • Ը • 3 • և ղԲ • 2 • Ա՝Զնարհեաս • կաշնի զարիպէս բարակ կազմած • ղԲ • 20 • Ա՝Թէր • գանձարան, խաչնա • Բ • 1 • Ա՝Ժիլս • մոծակ, սիվըխսինէկ • Ղը • 3 • Ա՝Ժղուկ • գինիի, կամ ձիպրնէի մանրիկ ձանձ • Ղը • 3 • Ա՝Խագոյ լոր • շատ մասունքէ ձմեռնած մեկ բան • Է յէշ՞ • Ա՝Խատարը • զուտ, ստոյգ • զաթը, էօզ • Նա • 1 • Ա՝Խեղջերուս • ձակատը մեկ պուչինուզ ուռնօղ քաջ կենդանի մի է, քէնկէրտան, Ղը • 2 • Ա՝Ղնկիլ • հէրսէն խեղդուիլ, էօլքէն լալ, ձաթիլ • Ես, 3 • և ղԲ • 2 • Ա՝Ղտափարատ • մուքը հալածօղ առիք ընծայ • յէշտա՞ • Ա՝Ողոք • կուռքի անուն է • Ա Յովն 5 • 26 ‖ Բ • 2 • Ա՝Որմոքեցուցիչ • սիրտ կսկծցնօղ, խշխշցնօղ • ղԲ • 9 • Ա՝Ուխ • ջուր տուօղ, զաղտմիշ ընծայ • ղԲ • 24 • Ա՝Ուրնհակ • վճռոյ գիր, իւրամ • Խը • 2 • Ա՝Ուրձ • թաշկինի չէքիչ, քիւլհանկ • ղԲ • 7 • ✻Ա՝Տէլ • մտանել, մանել, կիրմէք • Նա • 2 • Ա՝Ըմնջել • թրմնջալով և հղկիրով լալ՝ ողբալ • ԼԹ • 3 • Ա՝Ըցանակ • կտրիճուէ ձիոյ • Ժ • 2 • կամ կտրիճուէ համար պախշիշ, չէլէնկ • Կա • 2 • Բաբելթական տոհմ • Ոչ՝ նահապետի որդւոյն սինսիլէն է, որ է ազգն ինք՝ Հայոց • յէշտա՞ • Բամայր յամրուէ • շատ ժամանակ ուշանալը • Ձա • 2 • Բամբայլն • ուշ մնացօղ, օյալանմիշ ըլլօղ • Խը • 2 • Բայրատ • անամեթ, առարդ, էհէպսիզ • Լբ • 1 • ✻Բայրատատէս • էհէպսիզձէ նայօղ՝ տեսնօղ • Ծղ • 2 •

Յանգաւորութիւն • լինելը, թամամլըք • ԼԹ • 3 •
Յանգիլ • վերջը հասնիլ, լմնալ • ԿԹ • 1 •
Յանկաւոր • ուշղուն, եակսը շըխլը • ՃՂ • 2 •
Յանձանձել • պիտ ընել, թիմամ ընել • խթ • 2 և Ձ • 3 •
Յառաջատեաւ • առաջ ընկնող, իւրերի սէրփէն • ՃՂ • 1 •
Յարագող • սրևին դէմ կախող՝ մեռցնող • ՀԹ • 3 •
Յարգահատել • ցաւակցելով աղաչել, եալվարնալ • ՀՂ • 2 •
Յարկել • օտայիպէս տեղ չինել՝ մէջը պահել • ղՂ • 9 •
Յաւահիլ • աներեսութիւն լըբուի ընել • ԼՂ • 7 •
Յաւնական • Յօնական • ամբարտաւանական, էտէպսիզ
աիւզէնլի • Կ • 4 •
Յափրացեալ • տաղտկացեալ, պրխաիշ եղած • ղԲ • 10 •
Յելուզակ • աւազակ, Տոբամի, գափուսուզ • ղ • 3 •
Յեղանակել • դարձընել, պաշխայ կերպ ընել • Բ • 3 • ԿՂ,
1 և ղՂ • 19 • կամերգել • ՀՂ • 3 •
Յեղեղել • փոթարկել, թէպաիլ ընել • Լ • 2 • կամշատ
կրկնել՝ յիշել • ԿԹ • 2 •
Եսանել • սրել, պիլէյիլէ միշ ընել • ղԲ • 5 •
Յերիւրումն • զարդ արեալը՝ եակսը շըխ բերելը • Ն • 3 •
Յէու և Ա.զայել • երկու թագաւորաց անուանք են • Ղ
Ա.ադա" 19 • 15 • || ղՂ • 6 •
Յղփացեալ • խիատ կշտացած, ինքզինք տօյմուշ • ՃԹ • 2 •
Յոբէլեան • յիսնեըրդ տարի, Թողուէ տարի • Վ Լ.պա",
25 • 8 • || ղԼ • 7 •
Յոլովամեղ Ճուխ • շատ խուրմա վէչտահ ընող Ճուխ,
խալի թէվէթիւն • խԲ • 4 •
Յպղ մտաց • մտմտուք, մռքի ալավէրա • Լթ • 3 •
Յոմանակ • աւանակ, իշու քուռակ, սըփա • ԻԲ • 2 •
Յոլջորջումն • կոչումն, անունը տալը • ԼՂ • 3 • և ղՂ • 7 •
Յորսայսել • կռնըկին վրայ գէտինը ձգել • ԸՂ • 2 •
Յուէթի քրտունք • առատ քրտինք, գան թէտ • ԿՂ • 4 •
Յուդուէթ • Տամպիլ, կամկռատպաշտական հնդկը • ԿՂ • 4
և ՀԼ • 12 •
Յուսպ

Յուսոյ ձգարան • յոյսին թելը, ումուտին չուանը • ՟ի • 4 ,
Յօնիցն յաւակնուի • ընթրմնիերուն հպարտութիւնը՝ լըբուիլը,
մեղրուելուլը է հեգեպիտ լինի • խե • 2 ,
Լախտյանցք • առաջուց մեղանչողք, ջրհեղեղին ժամանա-
կի մեղաւորները • Ծէթ • 3 ,
Լախտյալք • առաջին այլք , հինկերները • ՟ի • 4 ,
Լահանգ • մէմլէքէթ , պայմէթ • լէ • 1 ,
Լահանջեր • նահանջեցեր, տրգիլեցիր, խափսիթի ըրիր, ※
կէ • 1 ,
Լաշխ • շարմաղուն՝ խիտ բարակ ալուր • ղէ • 8 ,
Լարդոս • անուշահոտ ծաղիկ է , նօնօֆար • ղէ • 11 ,
Լարեկ •) էր վանք կրօնաւորաց՝ ի գաւառին անձևացեաց,
ուր վանահայր էր վէմփոստ այս մեր Գրիգոր Լարեկա-
ցի • չէշտոպաքանն ,
Լաւակատիք • տօն , ուրախութիւն , տօնանմայ • ղէ • 1 ,
Լերգևեալ • խեղճ՝ սէփիլ եղած , տէրտիմնոտ • իե • 2 ,
Լերուել • ներողուել , սուչը պահուչլը , ափփ • ժը • 1 , ※
և ձը • 5 ,
Լեցուկ • յենարան , տայտխ • կէ • 2 , և ղէ • 10 ,
Լեսաւ • այս պիղծ , չար դև , սատանայ , Ճին • ղը • 9 ,
Լժար • թէրազիյի թաս , թաթը • թ • 1 ,
Լկատ եղանիլ • նկատել , տեսնօղ ըլլալ • կը • 2 ,
Լկարագրեր • նկարագրեցեր , միւսէվէտէն գըրեցիր , ※
խմացուցիր • ձ • 1 ,
Լհանջել , կամ՝ Լահանջել • արգիլել , չէտ դարձընել • ՟ի • 1 ,
ը • 3 , և խե • 1 ,
Լշաւակել • ցոյց տալ , խարէթ էթմէք • ձ • 2 ,
Լշխահեալ • անարգուած , մերզագ եղած • խը • 1 ,
Լողևալ • գարշելի՝ զզուելի ըլլալ • ՟ի • 3 ,
Լոճիրան • նոճէրաղան , փիշխիշ ընծայելոց տեղ • հէ • 9 ,
Լպատակ • նշան առնուած տեղ , նշանակեաց • ղը • 5 ,
Լսաղակրատ • ապուռաձնապուռ խօսօղ , լաֆազան , պօշ պօ-
ղաղ • Ճղ • 2 ,

Ա

Ա՛մէն • անտառ եղէգանց , գամբիռ շլոց • Թ • 1 •

Ա՛մէն • սամարիա , որ էֆրի մօտ գաւառ մի է • Ա՛ղէ՛՛, 16 • 46 • ‖ Ծէ • 2 •

Անդ • կայծակ , էլըտըրըմ • Ղ • 3 •

Էրա • փայտ , սօփա , օտուն էառ.մասը • Ղէ • 3 •

Շուկ • սառանայական աղմուկ՝ վէլվէլէ • Կ • 3 •

Ուայտուէլի • ցանկական Ձիւնուռնուէ • Խէ • 3 •

Ուխտուէ • խիստ արտորալը , առէլէ • Ղէ • 11 •

Ուչան • ծաղիկ է , զամպակ • Կ • 1 • և Ղէ • 11 •

Ուր • պատիճ , փառք , խղճէթ • Ձէ • 4 • և Ղէ • 18 •

Սեմմառան • նէրսէ նէրս օտայ , սըր օտասը • Կ • 2 •

Ըջադրուէ • էֆէրանիը տօնաթմիշ ընէլը , կամ պահպանէլը • Կէ • 1 • և Շ • 1 •

Ըտուէմն • չուշարուէմն , անձըրեւկիլը , չաշմիշ ըլլալ մնալը • Ղա • 3 •

Գորիլ • կուռէիլ , ձէնկ ընել • Թ • 3 •

Գեհէլ • մարդոյ անուն է • Բ Կամ՛՛ • 6 • 7 • ‖ Հէ • 12 •

Ընափայա • նաւուան գլխէն մինչև ի խը չըն՝ տակի երկան տիրէկին է , որոյ վր կողերն շարած է • Խէ • 2 •

Ղողիլ • լուացուիլը , աձուելով ցօղուըրիլ • Ղէ • 11 • և 24 •

Ղողակ մէթալին ոչ ընդհանրական • լողացող քէօս աձամի • Ծէ • 2 •

Ոտայ , Ոդիրայ • էին անուանք երկուց Թագաւորութեանն՝ Ամարիոյ և էֆրի • զորս եդ մրջրէն Ա՛ղէ՛՛, 23 • 4 ‖ Ծէ • 2 •

Ոռոգել • ջրել , ինչպէս՝ պախչան , ծառը • Կէ • 2 •

Ստայնա հկել • կտաւ , կամ հօրիւմ ձէկ գործել • Է • 3 •

Ստիկան • վերակացու , քէհէեայ • Ձ • 2 • և Հէթ • 3 •

Ըոզ • գառն , գուզուռ , Լա • 3 •

Ուղերձեալ • ծլած ծաղկած , փիլիսլէնիշ եղած • Ժէ • 4 • և Խէթ • 2 •

Ուղէշ • ծառի ձիւղ , տալ պուտաղ • Խէ • 2 • և Կա • 3 •

Ունելիք • կրակի մնաց , խըսաճ , Լէ • 5 •

Ունկ , ունկն • յերդի մանրուք , սաման Թօզու • Խղ • 2 •

Ա

Ա նախախոհ • ականջը խըցած՝ գոցած, խուլ • Ճ • 4։
Ա՛ հ • մեռաք, փխրաւէթ • իղ • 3։ լէ • 2։ Ճէթ • 1։
Ճը • 2։ և ղէ • 24։
Ա ահիչ • ցեց, կիւվէ, ղէ • 9։
Ա ահաճահալ • ցեցկեն կերուճած, փտուած • Ճզ • 2։
Ա բշնուի եր • զուտուի ըլլալ, զուտ զուտ ըլլալ • լէ • 7։
Ա ըուճական • գաղջելի, փուճ, դիւճական • հա • 4։ հէ • 12։ և ղէ • 24։
Ա արաշուք • չարուճ, երևցնօղ զգուճելի, պէթ • Ճէ • 2։ և Ճը • 2
Ա որեք վաւկեան տէղ • չորս մեծ գետ ուհնօղ ըսանախ, որ եր յերեմիայ բղխած գետն • Ենան" 2 • 10։ ‖ կը • 1։
Ա ու • քալուճածք, յառաջ քալել գընալը • ը • 2։ և իե • 2։
Ա բնաղ • խիստ աղէկ գեղեցիկ • ժա • 1։ և հէ • 13։ կամ փառաւոր, հրաշալի • հա • 4։ և ղէ • 19։
Ա քսախ • նոճասատ, փոքրիկ, փուճ, խեղճ, զայիֆ • ղէ • 2։
Պ ակուցեալ • սրտաբեկեալ, խիստ վախեցած, սիրտը փըրթած • Ճ • 2։
Պ ահակ • անկարիսայի բռնուճած, որ եր սխմեն կիւրնաճ ցեն • Ա՛ սա" 27 • 32։ ‖ Ճը • 3։
Պ ահպանակ • պահօղ, պահպանօղ • ը • 3։ և ղէ • 2։ կամ ղըրխ • ղը • 12։
Պ աղպաջուն • գեղեցիկ պայծառ քէօշկ • իե • 2։
Պ աճար • նախիր, կովու սիւրիւ • Ճե • 3։
Պ այթիլ • փաթլամիշ ըլլալ, ճաթիլ • հը • 3։
Պ այման • չափ, սինօր • ը • 3։ իղ • 2։ և ղէ • 24։ կամ ուխտ, խաւալ • Ճը • 5։
Պ ան • հաց, սօմուն, էրմէք • ղգ • 8։
Պ աշտօնեաներ • պաշտօն խըղմէթ ընօղ ին • 2։ իը • 2։ և Ճգ • 4։
✻ Պ աշտօնեատեղ • աղօթքի տեղ, կռատուն • ճա • 4։
Պ առանդիչ ցանցարկ • խաւրամիշ ընօղ զափէթ ընօղ՝ խուռուլիշ եղած տուզախ • Ճէ • 2։
Պ առարուն • լեցուն, սիլմէ՝ տօլու • իը • 3։ և կգ • 2։
Պ առգամ • խապար, խօսք, քէլամ • ղը • 3։

Պատանէշ • թաւիկիկ, պէտէն, մէթէրիզ • Ի • 2 • և ղբ • 5 •
Պատուճաճօրէն • պըտըտուբ՝ նէզագէթիլ • ղՇ • 7 •
Պատուճաստուանի • կղուճիլը, էքլէնմիշ ըլլալը • Շ • 4 •
Պատսպարան • սըղընմիշ ըլլալու տեղ, սիփեր • Խ • 2 • Ձբ, 1 • Ձթ • 1 • և ղա • 3 • կամ տայսան, իբր՝ թէմիզ, խՇ • 2 •
Պատրոյկ • Ճրագի ֆիթիլ • ղՇ • 2 •
Պարս • սափան, որով քար կընետեն • լՇ • 7 • և ղբ • 4 •
Պարսել • իբր սափանով քարոտել, տանջել, Ի • 2 • կամ հալածել, դուրս ընել, լբ • 3 • և ղՇ • 3 •
Պլիճակ • իշամեղու, էշէկ տուըսը, ալի տուըսը • կը • 3 •
Պլտակ • լոկ, սալի, սմաէ, խը • 6 •
Պղպջակ • ուռեցք, որ ջրին երեսը բուշտ բուշտ կու լինի, տու գապարձըլը, Հճ • 3 •
Պղտորարբուն • գարշելի՝ պուլանըխ խըմելը • ճՇ • 3 •
Պճնել • զարդարելու, զազելու • Ը • 2 •
Պնդիլ • եռևէն ընկնիլ՝ վազել • Ը • 2 •
Պոճեսիկոս • բանաստեղծ, շայիր, աշըգ • խը • 6 •
Պուրակ • օրման, կամ ծառերու երկրն, ագաճ • Թ • 1 •
Պչրուիւն • էտէպսիզ տազուիլը, ինչպէս՝ լկտի կանանց տիւզելը, խը • 4 •
Ջախել • ջաղխել, ջարդել, կոտրտել • խը • 2 •
Ջախտուրիլ • մշտալայիպէս վատիլ, փայլել, ղՇ • 17 • և 23 •
Ջահել • ծագել, լուսաւորել, ՃՇ • 2 •
Ջամբել • կէրցնել, տալ • ժՇ • 3 • և ղՇ • 22 • և 23 •
Ջնար • տանդուռ, որ փայտեղէն չալկը ու է • ղը • 9 •
Ջնել • զարնել, ծեծել, Հ • 2 •
Ջուխակ • տանթուռ, կամ քէման • ղը • 8 •
Ջրակարծ • ջրէն կարծրացած՝ սառած, ինչպես՝ կարկուտը, կը • 3 •
Ջրել • ջնջել, աւրել, պօզմագ, լբ • 3 • խը • 1 • կՇ • 2 • և ղՇ • 14 •
Ջրողող • ջրհեղեղով տպականած՝ թէլէֆ եղած • Հ • 5 •

Ա

Ա՛ետին • Թիրեմ՝ նետինդ եւ պայտի գեղ՝ մեկտեղ մի՛ նետեր • ՚ի՛ր
Աբեղկ • է անուն ծառոյն, յորմէ կախել սեռաւ Ա.Բ-
րահամ՝ կիսոյն • ՚Ծննդ՚՚ 22 • 13 • ‖ ՂԲ • 9 •
Աղրել • մտանել, խառնել, հնձել վերմակք • ՀԵ • 1 • կամ
ջար ֆիթի տալ • ՂՐ 3 •
Ակ • հարկ, վերկի, խարաճ • ԽԵ • 1 • կամ չափ, հիւսակ •
ԺԷ • 3 • ԽԷ • 2 • և ՀՅ • 3 •
Ականաձեւն • տակառ, զայիֆ, նուռազ, ՊԷ • 3 • և ՂԳ • 15 •
Ականջ ծովու • ծովու ախորհքը, ղորխրը զքարեայ պա-
րիսպ դարձոյց ՚ձեզ, ընդ որս էանց խոհ՚ • Ա.Էսդ • 14 • 22 • ‖
ՀՂ • 1 •
Ականջ յորձանաց • տէրեկ • սէլ տէրէսի • ԼՈ • 2 •
Աղաղթի սեւուեր վարսից • տերև՝ սև եավրանեղուն, որ է
ասել, սև մորուք • ՀՂ • 2 •
Ամի • տիւհինը դարձնօղ փայտ, եկբէ • ԽԵ • 2 •
✻Առնասեր • պուղի սօյ • պուղիպես փոտցած • ՃՁ • 3 •
Աստեր • սիկղ, զօլաթա, որոյ գինն էր 88 ստակ • Ա՚՚ա՚՚
17 • 26 • ‖ ԽԵ • 1 •
Արդ • մամուկ, էօրթիմ՝ ՃԼԿի պէօՃԿ • ՂՊ • 14 •
Արտուցեալ • բաժանուած, երեսկ ձգած • ԽԸ • 2 • ծԷ •
2 • և ՀՊ • 3 •
Աւաւնիլ • թռչտելով խառնաստեղը վայր բերել՝ ծածկուիլը
ՂՅ • 1 •
Աւիերա • պատժել Ի՛նկան մի՛ անուն է • Կ՚՚ծ • 5 • 9 • ‖ ՀՅ • 3 •
Ելով • խոզաղց-ըի՛ն, քաղաք մի՛ է • Ճ • 1 •
Եղանանիգ • սեղանը, կամ տաճարը թալէղ, ԽՈ • 2 •
Եպուհ • պէյզատէ, քիշիզատէ • Պ • 2 •
Եռան • մաքուր, ուղիղ, հիւրէսիզ • Շ • 2 • և չէ՚՚ա՚՚ •
ԵՒեռք • գամմուճաք, մըխլանափշ ըլլալը • ՀԳ • 4 •
Ըթափիլ • այրհնալ, խեղքը գլուխը գալ, սրթննալ Պ • 3 •
և ՂԲ • 1 •
Իգացօղ • փօտոլըզ՚ ուռեցօղ, սալնմիշ ըլլօղ • ՀՊ • 2 •
Իդռնացնիք • սայտացնիք, որք նամաար կուռք մի՛ ունէիք,

զոր պատուէրաց Աղոտմեն · ը Ա՛ւետ՛՛ 11 · 5 · ‖ խը · 3 ·
Աիկ · անուշիկ հով , խօշ լուսկեաթ · լը · 3 ·
Աին · դատարկ , պօշ , փուճ · խե · 3 · և ձա՛ · 2 ·
Ալաք · օք ահեմերի , խըշտ · խլ · 3 ·
Ակախառն · մուրտուռ պուլանըխ , չխըրէ ֆի · ծը · 3 ·
Աւաւտակ · քեսակ , թաս , աման · շ · 2 · և ձը · 1 ·
Աւելթայլե · թաւթապաց աղգն է · ղը · 12 ·
Անոախապատուհասա · անշահ չինուհած , նիզամընըզ տեւուղէն
ուիշ եղած , ը · 1 ·
Անոախասէր · պօշ՝ փուճ սէր ունօղ · ղը · 20 ·
Ասկեան · էսյան · ը · 3 · կամ ասկի , ֆախիր · հա՛ · 2 ·
Ասկավիթխար · ասարկու լէնատուհա , պէտտավի · ղը · 12 ·
Աոր · խորուկ սէլի ձամբայ , տէրե , խա · 2 ·
Աուզել · տակը իջեցնել , պաճըրմնագ , շղ · 2 ·
Աուրշանդակ · սայի , մէնզիլ , ծղ · 2 ·
Աուխեր · մնատեան , գիրք , քիթապ · ձը · 2 · և յէշաա՛՛ ·
Պանդ · զոհ , ղուրպան , խը · 2 ·
Պանդարան · ղուրպան մորթելոյ տեղ · խե · 3 ·
Պատաղէն · սիլահ՛լը , փիւր սիլահ · ծղ · 2 ·
Պէղանի · գէղ , մէլհէմ · ը · 3 · և խը · 1 ·
Պատմբակ · նախա , զալըմ , էտրամաղ · խը · 3 · և ղը · 2 ·
Պագտանք · մէղազրանք , սիհթէմ , թ · 3 ·
✻ Պտրւէլը · վարչն վեր ելլօղ , կամ ելած · ղը · 24 ·
Պտուար · թանձր , հաստ , խղ · 2 · և հղ · 4 ·
Պտուարաստեղն · ճուղը հաստ , գալըն տալը պուտագը ,
թ · 2 ·
Պտուգաբանել · ուչղուն գալով խոպաի եղած · ղը · 20 ·
Պրուկ · խեղճ՝ ծառայ , բայե · ը · 3 · ղը · 12 · և 18 ·
Պրջանալ · ափսոսալ , ղջալ , փիւշմանը ըլալ · խը · 2 ·
Պրանի առագաստ · բակի փէրաէն , որ է՝ դուռն · խը · 1 ·
Պրանալ · թռչիլ , փախչիլ · ը · 2 · լ · 4 · խը · 3 · հա՛ · 2 ·
և հղ · 2 · կամ սիվրիվիլ եղած քէսկինցած · խը · 3 ·
Պրացէլ վարտկան · փախչօղ հետացօղ տէրէրին · ժա՛ · 3 ·

Ա
Աբբերգեան • Աբ Աբ երգօղ, ինչպէ՝ Աբբօքէքն • ղԲ • 1։
* Արինգ • սրինգ, նէ վզուհուր չալղը, նէյ • ղԲ • 8։
Ասկումն • ցրցրքնելը, սէլսլմիշ ընելը • ծա • 4։
Փոփանք • սփոփել, միխԹարանք, Թէսէլլի • Բ • 1։ ԼԲ • 3, և ղԲ • 9։
քանչելահրաշ • հրաշալի, միւճիւզաԹը • հՀ • 10։
քանչելատես • զարմանալի գէղէցիկ տեսիլ ունօղ • ծա • 4։
քանչելարմատ • զարմանալի գերազանց քէօք ունօղ • հՀ • 2։
այրագաստուն • լեռը սլանած մեծցած, լէռընցի, եապանի • խզ • 1։
այրագործ • եապանի կոպիտուՀ, եավուզլուք • ժա • 3։ Լ • 4։ հա • 4։ և ղԲ • 19։
անդակապատ • պարմանալի չարած գէղէցիկ քէօշկ • իԲ • 2։
ասնիչ • զայ ընօղ, ԹէկէփՀ ընօղ, Իշ • 2։ կամ վՀատնօղ, չԻսրիւԹմիշ ընօղ, ղԲ • 9։
արակեաղ • պաշարեալ, մուՀասէրէ եղած • լա • 3։
արանիլ • վախուն Թաւայլել անձկիլ • Իշ • 3։ և Իր • 2։
արապան • կէմ, Հալեան, որ գաղանի քէբան կը կապէն, ղԲ • 2։
արատիլ • զատուՀիլ՝ տէտիրկին ըլլալ • իՀ • 3։
արմ • տուզախ, խափանչա, խ • 3։
արսք • մազէրտը որ Թէ մարդոյ իցէ՝ վէրչէմին է • կՀ • 2, և ղԳ 12, և ԷԹէ ծառոյ իցէ՝ եավթանէրն է, Թ • 2։
* Էրակացուն • զապտուՀ ձեռք վերցնելը • ա • 2։
Էրակենցաղել • կրկին ողջնալ, յարուցի առնել • ԼԲ • 5։
* Էրակնարկել • վէր նայիլ, դէպ ի վեր ուՀմուտ ընել Իշ • 3։
ԷրնամթուտուՀ • վերինին հետ Հէնկ, որ է ՅՅ դէմ դնելը, ծա • 4։
Էրնամրցանակ • էրկինքէն տրուած յաղԹուԹիՀ Համար՝ վարձք, չէլէնկ, ղԲ • 14։
Էրջին դատակնիք • ի կորուստն յաւիտենական վՀատել, որք են դատապարտեալքն դասք, իՀ • 2։

Էրջնական . յետքինը . կամ խիստ պէտքերը . Ճ . 3 .

Էրջնական առնու . քէսկին լէբէ սապօնու . ղՇ . 11 .

Էս . հպարտ , ինքնահաւան . ղորպխիս նախատէ մարգարէն Յսայի , 65 , 5 . ‖ Ճ . 2 .

Էժան անգրելի կոչման . անցուցած տղայ , որ մարդ չի կոչուիր , Շ . 2 .

Էհ վէհից . խորունկներուն խորուկը . խ . 2 .

Էրգ մահու . մեռցնող ՃՆկի քար . կիւլէ . Կ . 2 .

Էրգ սալի * տէօշէմէյի քար , գայկան . ղբ . 8 .

Էտակ . ախրնաը , կամ սէլ , ըռամախ . Ծէ . 3 . և ղբ . 10 .

Էտալ . վատուժցնել , չկրճինցնել . Ի . 2 .

Էրժակ . վՃիռ , իլամ , սիՃիլ , ԻՀ . 2 .

Էրկակ . մոլար , ծուռ . ԺՇ . 2 . խՇ . 4 . և ղբ . 9 .

Էնջողական . բղջախոհ ցանկութ կատաղելը , ազմիշ ըլլալը . խե . 2 .

Էտ , էտ տակաւ . կամացուկ կամացուկ , քըչկիկ քըչկիկ . Ճը . 3

Էտաղնդ , կամ քանքար . քէսէ մի ըտակ , Ի . իւր քանքար , Շ . քէսէ ըտակ , կամ այլ աւելի . Իղ . 2 .

Էտղատարեալ . բնակուելու տեղ ըլլալ . Ճ . 1 .

Էտղատարիլ . օթևանիլ , գօնագ էթմէք . ՀՀ . 13 .

Էտղեկազգական . ներքին ընելու մուրտատ . ղՇ . 20 .

Էշտ . քեասէ , թաս , Լ . 2 .

Էտատմնելի . տրտմելի , խռովելի ընելու . ԼՊ . 2 .

Էտրազ . կէրպ , թարզ . ԺՇ . 2 . և Ճգ . 5 .

Էտրացոյց . նման էօրնէկ , ուղղուն . ԺԷ . 2 . և խԷ . 3 .

Էտժանելի , կամ Էտժանելի . խիստ աշխատելի , մշակգ հմելի . Շ . 1 . Հղ . 5 .

Էտմ . խանատլընէրու քիւմէ՝ Եղրեղախ . Կը . 3 .

Էտրր . բոլոր Նիւթատուր մարմիններուն թէ մէկը , և է չորս . Հուր . Օդ . Ջուր . Հող . ՀԲ . 3 . և ղՇ . 15 . և զայս բառս՝ պէս պէս նշանակութ գործածէ Ըբս . զոր օրինակ , Ի Էտրը գալ . տարերքէ եղածներուն մէջ , կամ կայ եղածներուն էօզին մէջ . խՊ . 2 .

Տարը ժամանակի · ժամանակին կայուքիւնը, կամ չափը, որ հիշի մօտ՝ քիչ է · ծէ · 3 ·

Տարը ժամանակաց · չորս եղանակն է · Գարուն · Ամառն · Աշունն · Ձմեռն · որք իրը տարիին տարեբաքն են · խզ · 2 ·

Տարը մահու · մահուան քէօքը՝ սէպիակը · ղբ · 6 ·

Տարերս սասանել · բոլոր ծս շարժել՝ դողդղնել · լգ · 2 ·

Տարը փոքր · փոքրիկ ոչինչ իր · շէյքնիլէզ · հվ · 1 ·

Տնագրել · հնքել, խաչակնքել · ժբ · 3 · և ղբ · 12 ·

Տնդ · ջերմ, սրթմա ·

Տեսական · տեսանող, հէօրիւմիւ · լբ · 5 · կամ երևելի, հէօզէ հէօրիւնէն · լբ · 3 · և ձբ · 1 ·

Տեսականել · ասրլ հօզը խլխով մը մէկուան հանել · ղբ · 10 ·

Տէգ · մըզրախ, խըշտ ·

Տիրադաւ · իր տէրը խաբօղ՝ մատնօղ · ծզ · 2 ·

Տիրադրուժ պաշտօնեայ · իր տէրը ֆէնտով խաբօղ խըզ մէքէաբ ·

Տիւրոս · կամ Ցուր, քաղաք մի է սայտային սէմթ · Լատ" 23 · 15 · ||

Տխրատեսակ ւոռն, կամ էրֆն · մութ գոյն, սև ըռէնկ, լբ · 8 · և ղգ · 12 ·

Տղմասէգ գուբ · չամուռռով լէցուն հոր · ժզ · 1 ·

Տնտեսել · պէտ ընել, քէրէմէթմէք · ժէ · 2 · կամ յայտ նել, ցուցանել, խբ · 6 ·

Տոյժ տանջանաց, կամ լկհանաց · ինձա պատժոյ, գաղէպ ձէրիմէսի, սիսէթ · ը · 2 · և հա · 3 ·

Տուն · չոբանի կապ, իւլար · իբ · 1 ·

Տուայտիլ · չարչարուիլ, ձէֆայէն մաշիլ · հզ · 5 ·

Տապատրագոյն · էշխէարէ ուլդուն, թըպգը · ժբ · 3 ·

Տրտհել · որոշել բաժանել զատել այրմանգ · խը · 1 · և կբ · 2 ·

Յանց · սիձիմով հուռռաճ թօռ, աղ, տուզախ · խ · 3 ·

Յիւ · վայրի հշ, եապան հշհկի · խզ · 2 ·

Յնորհց ցրիչ · խենթ ու վնաս երազները տաղըթմիշ ընօղ ձբ · 1 ·

ՀՆցուղ · ցանկատուք , սէրվինեի ջրոյ կամ հրոյ · ղ · 3 · և հը · 3 ·

*Հոլք նշուղից · շողշողուման ճառագայթից , շաւղին փոյլելով ճանկելը · ձա · 3 ·

Հոփուի · անառակուի , անհերհուի , էտէպսիդլիք · հէ · 2 ·

*Փագովը · Խելիէգովը · կուռքի անուն է · Ա Թագ · 25 · 3 · || խը · 3 ·

փաղանգ · ձիւմհիւռ , թապուռ , օռտու · կե · 1 ·

փաղաքշել · երեսպաշտուի ընել , խօշամէտի խօսիլ · ժ · 1 ·

փապար · ծակ , խօվուխ , չուխուր · ես · 2 ·

փարաւոն · բղջախոհ ցանկուի , էտէպսիղուի · խե · 2 ·

փթթեալ · փիլխալէնմիշ եղած , ծաղկած · ղջ · 11 ·

փղշտացիք · բարբարոսաց և ամայնաղգաց կըսուի · ա · 2 ·

փոկ · կաշիէ կապ · խե · 2 ·

փրկանակ · փրկուէ տեղ · Իզ · 2 · կամ ուժմուտ թէլլի · ծա · 4 · կամ ազատելոյ գործիք · կէ · 3 · և ղը · 5 ·

Քաղցկեղ · մնալինը չնւրիւթիւ ընօղ եարա մի է · կերցաւ , շնչուխիէնչէ · ժը · 3 ·

Քամովս · կուռքի անուն է · Ը Գաւ" · 11 · 7 · || կ · 4 ·

Քայտ · կէրտանը ք , կամ լէօվ · լջ · 1 ·

Քանան · Նոյ նահապետի թոռն է , Քանայ որդին · իը · 1 ·

Քանանուհի · կին մի էր քանանացի , որոյ զաղջիկն քաժշկեաց · Ա Թագ" 15 · 22 · || լե · 3 ·

Քանասար · կատաղի , եավուզ , զոլըմ · ղվ · 2 ·

Քանցել · ճուղերը կոտրտելով վրցնել · իէ · 1 · և կէ · 2 ·

*Քառատիմակի · է մեկնուի բառին Քանայ , որ երևի եղեալ ի յոյնին բառէն Կէնէս , որ թարգմանի քառակուսի · ուստի Քանան՝ քառատիմակի պատկեր ·) ասել է՝ չորս երես սով , կամ չորս թարաֆլը կուռք · զորպիսի չինեաց Ա Թագաւ , Ը Բեաֆ" 21 · 5 · || ծա · 4 ·

Քաւարան · քաւօղ , մեղքը թողօղ · ղջ · 1 ·

Քեղի · օրթա տիրէկ , թէմել տիրէկ · լէ · 3 ·

Քիմք · տամախ , կէյնղ · իդ · 2 ·

վախճան։

կրեղնաբաւար սիմիղեն ամ ահեւոց, և անեզրական
վրան, բարեբանուն, որ միայն Ա՚Յ վայելէ, որ է անըս-
կըզբնաբաւար սիմիղեն ամ ահեւոց, և անեզրական

( ) ղէ, օրէն, ոտից աման, այտագ գաւալը, ինչպէս՝ չիղմէ, փապուճ։ խէ • 3։
( ) թոց • հանդերձ, էսպաս • է • 1։
( ) ժանդահէլ • եարտըմ ընել, ուժ տալ • է • 1։ ժ • 2։ ժա • 6։ ղէ • 9։ լէ • 6։ չ • 2։ և ղէ • 9։ 1։
( ) ճառ • ձէնկի թահսըմ, սէլամ • ղզ • 3։
( ) ն և օն, առնիկ ու նանիկ, չէօյլէ պէօյլէ • իթ • 3։
( ) չինդը • լեղէ խոտ մի է, փէլին • ղ • 3։
( ) սոռոցի • Յօբ երանելին է, զի եր յօսոռը գաւառէ • որ է ի կողմն արեւելեան։ նըլ • 9։
( ) տարտաղն • օտար ազգէ, այլազգի • կէ • 1։
( ) տարուբեր • աննըմանութի, մինաւիպէթիղլիք • ղե • 12։
( ) րակշիռ • օր չափօղ, որ է արեգական • ի չէշտաւկաբանն։ ճը • 3։
( ) ր՚ի յօր յերկարաձգել • օրէ օր ձգել։
( ) ըղեերդ • երգօղ օրհնուէ։ կամ, օրհնութի • կա • 2։ գո-
վութի, բարեբանութի, որ միայն Ա՚Յ վայելէ, որ է անըս-

Ա՛ոա չուկց Հ՛Հ-եաոանկացին սէց՝ Յաուկացո-ցկե նէ-ցհաաւէցն
Վո էժշկո-է եուկէին հերաց Հ՛Ի։ Յէ-եաւանկէ-ւ ա-էզէց գէկաա
եուէաւէ աա-ացոյ, ըսա էկուան՝ ի բաշ-ժուն հոգեաց և խոչնոց։

ՍԷՑ Հ՛Հ-եաոանկա Յէ՛ Հ՛Ի՛ Ու Ը՛ա Ա՛ուկէոուէ։
Տ՛էն մեր Յե՛ Հ՛Ան։

Երջէր Յե՛ ընդ ամ կողմն գալիլեացւոց. ուսուցանէր ի ժողովուրդս նոց և քարոզէր զաւետարանն արքայութե, և բժշկէր զամ հիւանդութիւն՝ և զամ ախտս ի ժողովրդեանն։ Եւ եկ լուր նր ընդ ամ երկիրն ասորւոց. և մատուցին առ նա զամ հիւանդս, որ նեղեալ էին ի պէս պէս ցաւս և ի տանջանս, և զդիւահարս և զլուսնոտս և զանդամալոյծս, և բժշկեց զնս։ Եւ երթայր զհետ նր ժողովուրդք բազումք ի գալիլեէ և ի դեկապօլ լեռն և յերէմ և ի հրէաստանէ և յայնկոյս յորդւոյ նանոս. և բժշկեաց զնս։

Ա՛յլ երբ էլ ի լեռնէ անտի, դնացին զինի նր ժողովրդք բազումք։ Եւ ահա մատուցեալ բորոտ մի երկիր պագանէր նմա և ասէր. Տ՛ր՝ եթէ կամիս, կարող ես զիս սրբել։ Ձգեաց զձեռն իւր և հպաւցն ի նա յ՛ և ասէ՝ կամիմ սրբեւց. և վայրապարկ սրբ բեցաւ ի նմանէ բորոտութիւն։ Եւ ասէ ցնա յ՛, զգո՛ղ լեր՝ մի՛ ումեք ասիցես. այլ երթ ցոյց զանձն քո քահա նայն, և մատո զպատարագն՝ զոր հրամայեց Մովսէս ի վկայութի նոցա։

մանացն զարաջորք յոյժ, ոյզ զի չէր հնար անցանել
առաջելին նոմա դիւահարք երկու՝ ելեալք ի գերեզ
Եւ երբեմն անց յոյնկոյս յերկիրն գերգեսացւոց՝ պա
նա գիւրանդուխս մեր վերացոյց և զցաւս մեր եբարձ։
Ո՛ի լցցի բանն որ ասացաւ ի ձեռն եսայեայ մարգարէի,
և եհան զայսոսիկ բանիւ և զամս հինանդանն բժշկեաց։
եղև երեկոյ, մատուցին առ նա դիւահարս բազումս,
Թող զնա ջերմն. յոտն եկաց և պաշտէր զնա։ Երբե
անկեալ դնէր տապացեր։ Կալաւ զձեռանէ նր. և ե
Եւ եկեալ էր ի տուն պետրոսի, ետես զի զրքանչ նր
քեզ. և ողջացաւ մանուկն նորա յաւուր յոյնմիկ։
Եւ ոդեւքն ազաղակեցին՝ եւցեն ի խաւարն արտաք
քին. անդ եղեցի լալ և կրճտել ատամանց։ Եւ ասէ
յն ցհարիւրապետն՝ երթ և ոպ հաւատացերդ, եղիցի
ցաւ և ասէ ցայնոսիկ որք զհետն երթային, ամէն ս
սեմ ձեզ և ուչ յիսրայէլի այսպիսի հաւատս գտի եր
բեք։ Բայց ասեմ ձեզ՝ զի բազումք յարևելից և յյս
րևմտից եկեսցեն և բազմեսցին ընդ աբրահամու և
ընդ իսահակայ և ընդ յակոբու յարքայութե երկնից։
Եւ որդիքն արքայութե՝ ելցեն ի խաւարն արտաք
քին. անդ եղեցի լալ և կրճտել ատամանց։ Եւ ասէ
յն ցհարիւրապետն՝ երթ և ոպ հաւատացերդ, եղիցի
քեզ. և ողջացաւ մանուկն նորա յաւուր յոյնմիկ։
Եւ եկեալ էր ի տուն պետրոսի, ետես զի զրքանչ նր
անկեալ դնէր տապացեր։ Կալաւ զձեռանէ նր. և ե
Թող զնա ջերմն. յոտն եկաց և պաշտէր զնա։ Երբե
եղև երեկոյ, մատուցին առ նա դիւահարս բազումս,
և եհան զայսոսիկ բանիւ և զամս հինանդանն բժշկեաց։
Ո՛ի լցցի բանն որ ասացաւ ի ձեռն եսայեայ մարգարէի,
նա գիւրանդուխս մեր վերացոյց և զցաւս մեր եբարձ։
Եւ երբեմն անց յոյնկոյս յերկիրն գերգեսացւոց՝ պա
տահեցին նմա դիւահարք երկու՝ ելեալք ի գերեզ
մանացն զարաջորք յոյժ, ոյզ զի չէր հնար անցանել

քո

իմ արդ ով վախճանեցաւ, այլ ի կեանս դիցես զչերն
մատուցեալ երկնապատանեդն նմա և ասէր, դու ստոյ
Ա՛ինչուէս նա զայս խօսէր ընդ նմ, ահա էշխան մի
ի մօտ զնոսա ընդ ճանապարհին զի դիմեցին ընդ
նմա։ Եւ ասէ ցնա՝ երթայք և երթալ յերամակ խոզից։ Եւ ասէ ցնա՝ երթայք և
նոքա երթ դնացին յերամակն խոզից և դիմեաց ամ
բոխն յերամակն ի դարիս անտի ի ծով և մեռան ի ջուրն։
Եւ խոզարածքն փախեան և երթեալ ի քաղաքն պատ
մեցին զամ, և գնաց դիւնահարացն։ Եւ ահա ամ քա
ղաքն եկ ընդ առաջ յի. երբեք տեսին զնա՝ աղաչէին
զի դնասցէ ի տահմանաց նոցն։

Եւ մտեալ ի նաւ՝ անց յայնկոյս և եկն ի քաղաք իւր։
Եւ ահա մատուցին առնա անդամալոյծ մի՝ որ դնէր
ի մահիճս. և տեսեալ յի գՀաւատս նոցն՝ ասէ ցանդա
մալոյծն, թողեալ լիցին քեզ մեղք քո։ Եւ ահա ոմ
մանք ի դպրացն ասեն ընդ միտս՝ հայհոյէ դա։ Եւ
ծանուցեալ յի գնաւորհուրդս նոցն՝ ասէ ցնս. ընդէր
խորհիք դուք չարս ի սիրտս ձեր։ Ո՞ ինչ դիւրին
է, ասել թողեալ լիցին քեզ մեղք քո, քան ասել արի
և շրջեաց։ Այլ զի դիտասջիք՝ երթ իշխանութիւ ու
նի որդի մարդոյ երկրի թողուլ զմեղս։ Յայնժամ
ասէ ցանդամալոյծն՝ արի՛ ու զմահիճս քո՝ և երթ ի
տուն քո։ Եւ յարուցեալ դնաց ի տուն իւր։ Երբե
տեսին ժողովուրդքն, զարմացան. և փառաւորէ
լին զԱստուած, որ տայ իշխանութիւն մարդկան։
Ա՛ինչուէս նա զայս խօսէր ընդ նոսն, ահա էշխան մի
մատուցեալ երկնապատանեդն նմա և ասէր, դուստր
իմ արդ ով վախճանեցաւ, այլ եկեալ դիցես զձեռն
քո

գա

Եւ շրջեր յն ընդ ամ քաղաքս եւ ընդ դիւղս, ուսու-

ցանէ

փարիսեցիքն ասէին՝ Թէ իշխանաւն դիւաց հանէ

եւ ոչ երբեք երևեցաւ այսպիսի ինչ լինել յԻսրայէլ։ Իսկ

ցաւ էինն՝ ի ժամէն յայնմանէ։ Եւ երբ եկին յն՝ ի տուն

իշխանին, և եռես զիողարան և տեսին ամենայն յոյժ, ասէ ցնո-

ն՝ ի բաց գնացէք զի ոչ եթէ մեռեալ է աղջիկն՝ այլ

ննջէ։ Եւ ծաղր առնէին զնա։ Եւ երբ եհ ամենայն

՝ի բաց, եմուտ՝ կալաւ զձեռանէ նր և յարեաւ աղջի-

կունն։ Եւ եհ համբաւս այս ընդ ամ երկիրն ընդ այն։

Եւ մինչդեռ անցանէր ընդ այն յն՝ զՀետ եղեն նր

կոյրք երկու՝ աղաղակէին և ասէին, ողորմեաց մեզ

որդի դաւթի։ Եւ երբ եկն ի տունն, մատեան առ

նա կոյրքն։ և ասէ ցնս յն. Հաւատայք եթէ կա-

րող եմ առնել ձեզ զայդ։ ասեն ցնա՝ այո տր։ Յայն

ժամ մերձեցաւ յաչս նոցա և ասէ, ըստ Հաւատոյ ձե-

րոյ եղիցի ձեզ։ Եւ բացան աչք նց։ և սաստեաց նոցա

յն և ասէ՝ զգուշ կացէք՝ մի՛ ոք գիտասցէ։ Եւ նոքա

եւեալ Համբաւեցին զնա ընդ ամ երկիրն ընդ այն։

Եւ յերանելն նոցա արտաքս, ահա մատուցին առ նա

այլ մի՝ Համր դիւահար։ Եւ յերանել դիւն՝ խօսե-

ցաւ Համրն։ և զարմացան ժողովուրդքն և ասեն, Թէ

երբեք երևեցաւ այսպիսի ինչ յԻսրայէլ։ Իսկ

փարիսեցիքն ասէին՝ Թէ իշխանաւն դիւաց Հանէ

Եւ երեալ անտի յին գնաց ի կողմանս տիւրոսի և
սիդոնի եւ եմուտ ի տուն մի և կամէր զի ոչ ոք
գիտասցէ զնա եւ ոչ կարաց ծածկեալ լինել։ Այլ
իսկոյն լուան կանայքն որոց էին դստերք մի
մի պղծեալ ոգւով եկին և անկան առ ոտս նորա։
Եւ կինն էր հեթանոս ազգաւ ասորի սիդոնացի
և աղաչէին զնա զի հանիցէ դեւն ի դստերանցն
իւրեանց։ Եւ նա ասէ ցնոսա, զի ի
նախ կշտասցին զաւակունքն։ Եւ ոչ է
բարի առնուլ հաց որդւոց և արկանել
շանցն։ Եւ նա պատասխանի ետ և ասէ
ցնա, այո տէր, եւ շունքն ուտեն ի սեղանոյ
տանուտերացն զկերակուրս մանկանցն։ Եւ
ասէ ցնա, երթ ելիր, դեւն ելեալ է ի դստերէ
քումմէ։ Եւ գնացեալ տեսին զնա ի տունն
իւրեանց, զի դեւն ելեալ էր և դուստրն
ննջէր ի մահիճին։ Եւ ելեալ անտի յին գնաց
ի կողմանս տիւրոսի և
սիդոնի եւ եմուտ ի տուն մի և կամէր զի ոչ ոք
գիտասցէ զնա եւ ոչ կարաց ծածկեալ լինել։ Այլ
իսկոյն լուան կանայքն որոց էին դստերք մի
մի պղծեալ ոգւով եկին և անկան առ ոտս նորա։
Եւ կինն էր հեթանոս ազգաւ ասորի սիդոնացի
և աղաչէին զնա զի հանիցէ դեւն ի դստերանցն
իւրեանց։ Եւ նա ասէ ցնոսա, զի ի
նախ կշտասցին զաւակունքն։ Եւ ոչ է
բարի առնուլ հաց որդւոց և արկանել
շանցն։ Եւ նա պատասխանի ետ և ասէ
ցնա, այո տէր, եւ շունքն ուտեն ի սեղանոյ
տանուտերացն զկերակուրս մանկանցն։ Եւ
ասէ ցնա, երթ ելիր, դեւն ելեալ է ի դստերէ
քումմէ։ Եւ գնացեալ տեսին զնա ի տունն
իւրեանց, զի դեւն ելեալ էր և դուստրն
ննջէր ի մահիճին։ Եւ ելեալ անտի յին գնաց
ի կողմանս տիւրոսի և

տուցի զնա աշակերտացն քոյ՝ և ոչ կարացին բժշկել։
Պա

զամանդամանկանի ի տուր՝ և երթեք ի ջուր։ Եւ մա
մուա. զի լուանուտի և ջուրացար հիւանդանոյ։ բա
ծունր իջանէր և ասէր, տէր ողորմեայ որդւոյ Ի
Եւ երբեմն եկէն ի ժողովուրդն, մատեաւ այլ մի, ի
ընծան խոստէլի։

Եւ դնացեալ անտի յի՝ եկէն ի ծովեզերն գալիլեա
յուց. և երեալ ի լեառն նստէր անդ։ Ստուեան առ
նա ժողովուրդք բազումք՝ որ ունէին ընդ իւրեանս
կաղ՝ կոյր՝ համրս՝ միակողմանիս, և այլս բազումս,
և ընկեցին զնոսա առ ոտս նորա, և բժշկեաց զնոսա։
Այնչափ զարմանալ ժողովրդոցն, որ տեսանէին զի
համրքն խօսէին, կաղք դնայէին, միակողմանիքն բե
ժշկէին, կոյրք տեսանէին, և փառաւորս առնէին
զԱստուած Իսրայէլի։

Եւ յերեկս եկէն ի ժողովուրդն, մատեաւ այլ մի, ի
ծունր իջանէր և ասէր, տէր ողորմեայ որդւոյ իմ
մուա. զի լուանուտի և ջարաչար հիւանդանոյ է։ բա
նա ոչ էաս նմա պատասխանի. և մատուցեալ աշա
կերտքն նր աղաչէին զնա և ասէին, արձակեա զնա զի
աղաղակէ զհետ մեր։ Ա՛ա պատասխանի եաս և ասէ, ոչ
ուրեք առաքեցայ՝ եթէ ոչ առ ոչխարս կորուսեալս
տանն Իսրայէլի։ Եւ նա մատուցեալ երկրպագանէր
նմա և ասէր, տէր օգնեա ինձ։ Պատասխանի եաս նմա և
ասէ, ոչ է բարւոք՝ առնուլ զհաց մանկանց և ար
կանել շանց։ Եւ նա ասէ, այո տէր, քանզի և շունք կե
րակրին ի փշրանաց անկելոց ի սեղանոյ տանն իւրեանց։
Յայնժամ պատասխանի եաս նմա յն և ասէ, ով կին դո,
մեծ են հաւատք քո. եղիցի քեզ ոպ և կամս սիրտդ։ Եւ
կեցաւ դուստր նր ի նմին ժամու։

Պատասխանի եւ յն եւ ասէ, ով ազգ անհաւատ եւ
թիւր. մինչեւ ցերբ եցեմ ընդ ձեզ. մինչեւ յերբ ան
սցցեմ ձեզ. ած զնա առ իս. եւ ած զնա առ յն: Եւ
սաստեաց ի նա յն. եւ ել ի նմանէ դեւն, եւ բժշկեցաւ
մանուկն ի ժամուն յայնմանէ: Յայնժամ մատեան ա
շակերտքն առանձինն եւ ասեն ցյն, մեք ընդէր ոչ կա
րացաք հանել զնա: Եւ նա ասէ ցնոսա վն թերահա
ւատութ ձերոյ. ամէն ասեմ ձեզ, եթէ ունիցիք հա
ւատս քան զհատն մանանխոյ, ասասջիք լերինն այսմիկ
փոխեա՛ց ասել անդր եւ փոխեսցի. եւ ոչ ինչ անհնարին
լինիցի ձեզ: Բայց այս ազգ ոչ ելանէ, եթէ ոչ աղօ
թիւք եւ պահօք:

Եւ յելանել նոցա յերկիրն, դնացին զհետ նորա ժո
ղովուրդք բազումք: Եւ ահա կոյրք երիւ նստէին
առ ճանապարհաւն. իբրեւ լսեան թէ յն անցանէ՝ ա
զաղակեցին եւ ասեն, ողորմեա՛ մեզ յն որդի դաւթի:
Եւ ամբոխն սաստեաց նոցա՝ զի լռեսցեն. եւ նոքա
եւս առաւել աղաղակէին եւ ասէին, տէր՝ ողորմեա՛ մեզ
որդի դաւթի: Եւ տեղի առ յն. կոչեաց զնոսա եւ ա
սէ՝ զի՞նչ կամիք զի արարից ձեզ: Ասեն ցնա՝ տէր զի
բացցին աչք մեր: Եւ գթացեալ յն մերձեցաւ յաչս
նոցա, եւ վաղվաղակի տեսին եւ դնացին զհետ նո
ին:

Մեկնութիւն Յիսուսի Քրիստոսի ըստ Մատթէոսի.

Տրամբ մերոյ Յիսուս Քրիստոսի:

Ե մնանէն ի կափարնաում, եւ իսկ եւ իսկ ի
շաբաթուն մտեալ ի ժողովուրդն ուսուցա
նէր զնա: Եւ զարմանային ընդ վարդապետու

տաւար դիւղաքաղաքին՝ զի և անդ քարոզեցից . զի
ընդ զքեզ: Եւ ասէ ցնոսա. Եկայք երթիցուք և յայլ մօ
րև գիւղս զնա, ասեն ցնա թէ ամենեքին կանդրեն
նաց զՀետ նոր սիմոն՝ և ոչք ընդ նմայն էին: Եւ իբ
նաց յանապատ տեղի, և անդ կայր յաղօթս: Եւ զը
ընդ այդն ընդ առաւօտն յարուցեալ էլ և գը
գնա թէ քո՞ն է:

Եւ բնդ այդն ընդ առաւօտն յարուցեալ էլ և գը
բազում հիւանդս՝ ի պէսպէս ախտից. և դևս բազու
մս՝ եհան . և ոչ տայր խօսիլ դիւացն . զի գիտէին
զնա թէ քրիստոս է:

Եւ իբրև երեկոյ եղև՝ ի մտանել արեգականն՝ ը
րէին առ նա զամ հիւանդս և զդիւահարս: Եւ էր
ամ քաղաքն ժողովեալ առ դրունսն: Եւ բժշկեաց
զնոսա զանազան ցաւս ախտից: Եւ դևս բազում
հանէր՝ և ոչ տայր խօսել դիւացն . զի գիտէին
զնա թէ քրիստոս է:

Եւ առաւօտ կանուխ յոտն եղեալ՝ ելանէր և գնա
ի տեղի անապատ, և անդ կայր յաղօթս: Եւ գը
նաց զՀետ նոր սիմոն՝ և որք ընդ նմայն էին: Եւ իբ
րև գտին զնա, ասեն ցնա թէ ամենեքին կանդրեն
զքեզ: Եւ ասէ ցնոսա. Եկայք երթիցուք և յայլ մօ
տաւար դիւղաքաղաքին՝ զի և անդ քարոզեցից . զի
ընդ զքեզ: Եւ ասէ ցնոսա. Եկայք երթիցուք և յայլ մօ
րև գիւղս զնա, ասեն ցնա թէ ամենեքին կանդրեն
նաց զՀետ նոր սիմոն՝ և որք ընդ նմայն էին: Եւ իբ
րև գտին զնա, ասեն ցնա թէ ամենեքին կանդրեն
զքեզ: Եւ ասէ ցնոսա. Եկայք երթիցուք և յայլ մօ
տաւար դիւղաքաղաքին՝ զի և անդ քարոզեցից . զի
ընդ զքեզ: Եւ ասէ ցնոսա. Եկայք երթիցուք և յայլ մօ
րև գիւղս զնա, ասեն ցնա թէ ամենեքին կանդրեն
նաց զՀետ նոր սիմոն՝ և որք ընդ նմայն էին: Եւ իբ
րև գտին զնա, ասեն ցնա թէ ամենեքին կանդրեն
զքեզ: Եւ ասէ ցնոսա. Եկայք երթիցուք և յայլ մօ
տաւար դիւղաքաղաքին՝ զի և անդ քարոզեցից . զի
ընդ զքեզ: Եւ ասէ ցնոսա. Եկայք երթիցուք և յայլ մօ
րև գիւղս զնա, ասեն ցնա թէ ամենեքին կանդրեն
նաց զՀետ նոր սիմոն՝ և որք ընդ նմայն էին: Եւ իբ
րև գտին զնա, ասեն ցնա թէ ամենեքին կանդրեն

գալիլեացւոց:

Եւ վաղվաղակի ելեալ ի ժողովրդենէն եկն ի տուն
սիմոնի և անդրեայ՝ յակոբաս և յովհաննու հանդերձ:
Եւ զբաքանչ սիմոնի դնէր ջերմացեալ. և վաղվաղակի
ասեն ցնա վն նէր: Եւ մատուցեալ յարոյց զնա՝ հալել
զձեռանէ. և եթող զնա տենդն՝ և պաշտեր զնոս:

Եւ իբրև երեկոյ եղև՝ ի մտանել արեգականն՝ բե
րէին առ նա զամ հիւանդս և զդիւահարս: Եւ էր
ամ քաղաքն ժողովեալ առ դրունսն: Եւ բժշկեաց
բազում հիւանդս՝ ի պէսպէս ախտից. և դևս բազու
մս՝ եհան . և ոչ տայր խօսիլ դիւացն . զի գիտէին
զնա թէ քրիստոս է:

Եւ առաւօտ կանուխ յոտն եղեալ՝ ելանէր և գնա
ի տեղի անապատ, և անդ կայր յաղօթս: Եւ գը
նաց զՀետ նոր սիմոն՝ և որք ընդ նմայն էին: Եւ իբ
րև գտին զնա, ասեն ցնա թէ ամենեքին կանդրեն
զքեզ: Եւ ասէ ցնոսա. Եկայք երթիցուք և յայլ մօ
տաւար դիւղաքաղաքին՝ զի և անդ քարոզեցից . զի
ընդ զքեզ: Եւ ասէ ցնոսա. Եկայք երթիցուք և յայլ մօ
րև գիւղս զնա, ասեն ցնա թէ ամենեքին կանդրեն
նաց զՀետ նոր սիմոն՝ և որք ընդ նմայն էին: Եւ իբ
րև գտին զնա, ասեն ցնա թէ ամենեքին կանդրեն
զքեզ: Եւ ասէ ցնոսա. Եկայք երթիցուք և յայլ մօ
տաւար դիւղաքաղաքին՝ զի և անդ քարոզեցից . զի
ընդ զքեզ: Եւ ասէ ցնոսա. Եկայք երթիցուք և յայլ մօ
րև գիւղս զնա, ասեն ցնա թէ ամենեքին կանդրեն
նաց զՀետ նոր սիմոն՝ և որք ընդ նմայն էին: Եւ իբ
րև գտին զնա, ասեն ցնա թէ ամենեքին կանդրեն
զքեզ: Եւ ասէ ցնոսա. Եկայք երթիցուք և յայլ մօ
տաւար դիւղաքաղաքին՝ զի և անդ քարոզեցից . զի
ընդ զքեզ: Եւ ասէ ցնոսա. Եկայք երթիցուք և յայլ մօ
րև գիւղս զնա, ասեն ցնա թէ ամենեքին կանդրեն
նաց զՀետ նոր սիմոն՝ և որք ընդ նմայն էին: Եւ իբ
րև գտին զնա, ասեն ցնա թէ ամենեքին կանդրեն

ձիւթ
այնպէս խորհին ի սիրտս իւրեանց, եւ ասէ զի խոր-
մեղս՝ եթէ ոչ մի ած: Եւ դիտաց Յն յոյժ իւր՝ թէ
այս՝ որ խօսի առ գՀայկոյուհիս. ոչ կարէ Թողուլ ըս-
նասէին՝ եւ խորհէին ի սիրտս իւրեանց: Ո՞վ ի՞նչ է
մեղք քո: Եւ էին ոմանք ի դպրաց անտի, որ անդ
նէ ասէ ցանդամալոյծն, ծրդեաւ՝ Թողեալ լեզին զեր
յորում կայր անդամալոյծն: Եւ տեսեալ զհաւատս
նէ յն. եւ բացեալ զառաստաղն՝ իջուցին զմահիճն
նալ առնա յամբոխէ անտի, քակեցին ծյարկին ուր
մի բարձեալ ի ջրից: Եւ իբրև ոչ կարէին մերձել
նէ զբանն: Եւ դային առնա՝ բերէին անդամալոյծ
մինչև տեղի ևս ոչ լինել՝ եւ ոչ առ դրանն, և խօսէր
Ո՞ւր եղև եթէ ի տան է. և ժողովեցան բազումք՝
Եւ մեռեալ դարձեալ ի կափարնաում յետ աւուրց:
յամ կողմանց:
մայ արտաքոյ յանապատ տեղիս էր. և դայիք առ նա
ու կարօղ լինել նմա յայտնապէս ի քաղաք մտանել,
քարոզել յոյժ. և հազագ հարկանել զբանն, մինչ ոչ
մոյեաց մտանէր ի վիսյուն նէ: Եւ նա եղեալ սկսաւ
նոյնին. և մատո վա սրբուհե քոյ պատարագ՝ զոր հրա
լեր մի՝ ումեք ինչ ասիցես. այլ երթ ցոյց զքեզ քահա
մն՝ էհան զնա արտաքս վաղվաղակի, և ասէ՝ Ո՞վ դոյշ
նմանէ բորոտութինն՝ և սրբեցաւ: Եւ ասասեալ նը
սրբեաց: Եւ իբրև ասացն ցնա, վաղվաղակի դնաց ի
ձդեաց զձեռն մերձեցաւ ի նա և ասէ ցնա, կամիմ
բորոտ մի՝ աղաչէր՝ ի ծունր լինլն և ասէր. եր՝ եթ
նէ ընդ ամ գալիլեացիս, և դեւս հանէր: Գայաւ նա
յայտ իսկ եկեալ եմ: Եւ քարոզէր ի ժողովուրդս

նա։ Եւ ասէ ցաշակերտսն իւր՝ զի նաւակ մի պատ-
ղամուրդ էբերս լսէին որչափ ինչ առնէր՝ գոյին առ
նառս, և որք ի տիւրոսէ և ի սիդոնէ, բազում ժո-
ղով ժողովուրդ ի գալիլեացւոց երթային զհետ
նը, և ի հրէաստանէ, և յերկնէմէ, և յայնկոյս յորդա-
նան։ Եւ ասէ ցաշակերտսն իւրս՝ զի նաւակ մի պատ-
րաստեսցեն զնմանէ։ Եւ ասէ ցոյն՝ որոյ ձեռն դո-
ցա մի՝ որոյ ձեռն իւր դօսացեալ էր։ Եւ սպասէ
լին նմա երթէ բժշկիցէ զնա ի շաբաթուն՝ զի չարաչ
ացեալ էր, սրի՝ անց ի մէջ։ Եւ ասէ ցնա, զի՞նչ
արժան է ի շաբաթու՝ բարի ինչ դործել երթէ չար
առնել։ ոչ ի ապրեցուցանել՝ քան կորուսանել։ Եւ
նոքա լռեցին։ Եւ հայեցեալ յնոսա ի զայրամբ՝
տրտմեալ վասն կուրութեց սրտից նոցա, ասէ ցոյն՝ ձգեա
զձեռն քո։ և նա ձգեաց, և ողջացաւ ձեռն նը։ Եւ
եղեալ արտաքս վաղվաղակի փարիսեցիքն հերովդիա-
նոսօքն հանդերձ, խորհուրդ առնէին վասն նը, թէ
զնա կորուսցեն զնա։

Եւ ի աշակերտօքն իւրովք գնաց ի ծովեզրն. և
բազում ժողովուրդ ի գալիլեացւոց երթային զհետ
նը, և ի հրէաստանէ, և յերկնէմէ, և յայնկոյս յորդա-
նան, և որք ի տիւրոսէ և ի սիդոնէ, բազում ժո-
ղովուրդ էբերս լսէին որչափ ինչ առնէր՝ գոյին առ
նա։ Եւ ասէ ցաշակերտսն իւր՝ զի նաւակ մի պատ-
րաստեսցեն զնմանէ՝ զի ոչ ճնշեսցեն զնա։ Զի բազում
էր զոմանս բժշկեաց, մինչ անկանէին ի վերայ նը
զի մերձեսցին առնուլ զնա։ Եւ որ ունէին զապա-
կանս, երբ տեսանէին զնա՝ անկանէին առաջի նո-
ցա և աղաղակէին՝ ասելով թէ դուն ես որդի աստ-
ուծոյ։ Եւ նա սաստիկ պատուիրէր նոցա՝ զի ոչ
յայտնեսցեն զնա։ Եւ ելանէ ի լեառն և կոչէ առ
ինքն զորս կամէր ինքն, և գնացին առ նա։ Եւ
կացոյց տասն և երկուս, զի լիցին ընդ նմա, և
զի առաքեսցէ զնոսա քարոզել։ Եւ ետ նոցա զիշ-
խանութիւն՝ բժշկել զհիւանդսն և հանել զդեւսն։

պիղծ՝ մտին ի խոզան, և դիմեաց երամակին ի դա-
ցու՝ ի նա։ Եւ հրամայեաց նոցա. և իբրև ելին այնք
ամ դևքն և սատն, առաքեա զմեզ ի խոզն՝ զի մըտ-
բամբակ մի խոշոր աւծատական մեծ։ Ել ազաջեցին զնա
արտաքս քան զաշխարհն։ Եւ անդ էր առ լերամբն հ
եմք։ Եւ աղաչէին զնա յոյժ, զի մի՛ առաքեսցէ զնս
և սատ ցնա լինդ-ինդ անուն է իմ. քանզի բազում
դոյ այսոխ։ Եւ հարցանէր ցնա թէ զինչ անուն է քո,
ջեր զնա։ Կանգնի սատր ցնա՝ ել այսոր պիղծ ի մարդ
այ բարձրելոյ երդմնեցուցանեմ զքեզ չյաճ, մի՛ տան
հեաց ի ձայն մեծ և սատ, զի կոյ իմ ևս քո չէ որդի
ռատանէ, ընթացաւ և երկիր եպազ նման։ Ել ազաղա-
ծէր զանձն իւր քարամբք։ Իբրև եսես զչէ ի հե
զեերեկ ի դերեզմանս և ի լերինս աղաղակէր, և կո
ին նմանէ զդիւթոյն, և զտունահատան խորտակէլոյ և
անդամ ոտնակապօք և շղթայիւք կապեալոյ, և խզե
շղթայիւք ոչ ևս կարէր պարտել զնա։ Կանգնի հանդիպ եղեալ
ոչ ոք կարէր պարտել զնա։ Կանգնի հանդիպ եղեալ
Ոչոյ և բնակուն իւր էր ի դերեզմանս էր. և ոչ
նմա այր մի՛ ի դերեզմանացն՝ զոր ունէր այս պիղծ։
Եւ ընդ ելանելն նր՝ ի նաւէ անտի՝ պատահեաց
Եւ եկն յայնկոյս ծովուն յաշխարհն գերգեսացւոց։
յայտնի առնիցեն զնա։
փոս եմ որդին այ. և նա յոյժ սաստէր նոցա՝ զի մի՛
նա՝ անկանիցին առաջի նր, աղաչակէին և ասէին. Թէ
ախտս լինէ։ Եւ այսք պիղծք յորժամ տեսանէին զն
խառնել զնուաս, զի մերձեցին առ նա՝ որք ունէին
ցեն զնա։ Կանգնի զբազում բժշկեաց. մինչ գալ
թաստական կոյցէ նմա վասն ամբոխին՝ զի մի՛ նեղես

հեր ի մոխ, թէ միայն մերձեցայց ի հանդերձս նր,
տայ՝ և բուռն եհար զհանդերձն նր։ Եւ անդէն խոր
բացեաւ։ Իբրև լուաւ զայն՝ եկն ի միջամբիսին յե
խր զնա՝ և ջեր ինչ օգտեաւ, այլ ևս առաւել դայ
մի էր ի տեառատեառն Թէ արեան զերկուատասան ամ ու
յոյժ վշտացեալ ի բազում բժշկաց։ և ծախեալ զինչս
ցի, և հիցցէ։ Եւ դնաց ընդ նմա։ երամբայր և ժող
նր։ Ա.ղաչեր զնա յոյժ և ասէր,Թէ դուստր նր մերձ
ն ի մահ.զի եկեալ դնիցէ նմա ձեռն.ոյնի զի ապրեսց
անուն էր յայրոս.և իբրև եսես զնա՝ անկաւ առ ոտս
ցաւ առնա ժողովուրդ բազում, և էր առ ծովեզեր
զամանայինն։

Եւ իբրև անց յն միւսանգամ յայն կողմն, ժողովե
զեր ի վերնապօհնն,զոր ինչ արար նմա յն,և ամենեքեան
քեզ։ Եւ ըսդաւ և ակաւ քարո
նա քո, և պատմեա նմ, որ ինչ միանգամ ետր արար
նամ Թոմայ, այլ ասէ ցնա՝ երթ ի տուն քո առ ընտա
զաչեր զնա դիւահարն զի ընդ նմա լիցի.և յն ոչ եա
ամմանայ նոցա։ Եւ իբրև եմուտ նա ի նաւն՝ ու
զինչ վասն խոզինն։ Եւ սկսան աղաչել զնա դնալ ի
զինչ էր նոցն Թէ ելանէր ոգին ի մէջ ամբոխին յե
նէն զդիւահարն զի նստեր զգեցեալ և զգաստացեալ որ
ուներ զլեգէոնին, և զահի հարան։ Եւ պատմեցին
մեցին ի քաղաքին և յադարակս. և եկին տեսանել
զինչ էր՝ որ գործեցաւն։ Գան առ յն և տես
նութն ի ծովուն։ Եւ խոզարածքն փախեան, և պատ
ըմ անտի ի ծովն.էին իբրև երիս հազարք, և հեղձ

պնայր. քանզի էր ամաց՝ իբրև երիտասարդից. և զաշ-
քեզ ասեմ արի՛: Եւ վաղվաղակի յարեաւ աղջիկն և
ասէ ցնա՝ տալիթա կումի. որ թարգմանի՝ աղջիկ դու,
ուր դնէր մանուկն: Եւ կալեալ զձեռանէ մանկանն
մանկանն և կենդի, և ընդ որ ընդ նմանն էին, և մեռանէ
հանեալ արտաքս զամենեսեան՝ առնու ընդ իւր զհայր
ինչ եթէ մեռեալ՝ այլ ննջէ: Եւ ծաղր առնէին զնա. և նը
ամենայն յոյժ և լալականս և աղաղակ յոյժ: Եւ մտեալ
զնեալքս ասէ ցնա՝ զի խռովեալ էք և լայք. մանուկն
փրկեցոյց: Եւ վաղվաղակի ցամաքեցաւ աղբիւր ա
րեան նր, և զիտաց ի մարմնի իւր թէ բժշկեցաւ
ի տանջանացն: Եւ անդէն վաղվաղակի զիտաց յն
յանձն իւր զզօրութիւն որ էլ ի նմանէ. դարձաւ յամ
բոխն և ասէ, ով մերձեցաւ ի հանդերձս իմ: Եւ ա
սեն ցնա աշակերտքն. տեսանես զի ամբոխք նեղէ զմ
քեզ, և ասես թէ ով մերձեցաւ ի հանդերձս իմ: Եւ
շուրջ հայէր տեսանել թէ ով զայն արար: Եւ կինն
զարհուրեալ և դողացեալ վասն զաղտն արար, քանզի
գիտէր զինչ եղև նմա. եկն անկաւ առաջի նր, և ա
ասց զամ իրան ստուգութիւն: Եւ յն ասէ ցնա՝ դուստր
հաւատք քո կեցուցին զքեզ, երթ ի խաղաղութիւն, և
եղիջիր ողջ ի տանջանաց քոց: Այնչափ դեռ նա զայն
խօսէր՝ գան ումանք ի տանէ ժողովրդապետին և ա
սեն, թէ դուստրն քո մեռաւ՝ զի՛ ևս աշխատ առնես
զվարդապետդ: Իսկ յն լսելոյ զբանն ասացել
ասէ ցժողովրդապետն, մի՛ երկնչիր՝ բայց միայն հա
ւատայ: Եւ ոչ զոք եթող ընդ իւր երթալ. բայց միայն
զպետրոս՝ և զյակովբոս՝ և զյովհաննէս զեղբայրն յա
կոբայ: Գայ ի տուն ժողովրդապետին՝ և տեսանէ
ամբոխ յոյժ և լալականս և աղաղակ յոյժ: Եւ մտեալ
ընդ ինեքեան ասէ ցնոսա՝ զի խռովեալ էք և լայք. մանուկն
ոչ է մեռեալ՝ այլ ննջէ: Եւ ծաղր առնէին զնա. և նը
հանեալ արտաքս զամենեսեան՝ առնու ընդ իւր զհայր
մանկանն և զմայրն, և զնոսա որ ընդ նմանն էին, և մտանէ
ուր դնէր մանուկն: Եւ կալեալ զձեռանէ մանկանն
ասէ ցնա՝ տալիթա կումի. որ թարգմանի՝ աղջիկ դու,
քեզ ասեմ արի՛: Եւ վաղվաղակի յարեաւ աղջիկն և
պնայր. քանզի էր ամաց՝ իբրև երիտասարդից. և զար

Եւ
մի և հասն, և աղաչեին զի ձեռն դիցէ ի վր նո-
մանացն ի դէմ կատօլիս։ Եւ բերէին առաջի նո՛ւ կոյր
և հիւծեալ, և եկն ի ծովեղերն գալիլեացւոց ի մէջ սահ-
մանի, և եկն ի սահմանացն տիւրոսի և
Եւ երեսաց սիւսանդամ ի սահմանացն տիւրոսի և
և զդուստրն զի անկեալ դնէր ի մահիճս։
քուսին։ Պանաց ի տուն իւր՝ և եդիս երեսաց զդուս,
սի ցնա՝ զի այդր բանի երթ, ել դեւն ի դստերէ
ի փշրանաց սեղանոյ մանկանցն կերակրին։ Եւ ա՞
կանել շանց։ Նա պատասխանի ետ և ասէ. այո՛ և շունք
կուն՝ զի ոչ է բարւոք առնուլ զհաց մանկանցն և տա
Եւ յն ասէ ցնա թո՛ղ առ՝ նախ յագեսցին ման՝
աղաչէր զնա՝ զի զդեւն հանցէ ի դստերէ նորա։
Եւ կինն էր հեթանոս փիւնիկ ասորի յազգէ ։ և
խոր ներել էր յոյսով պղծոյ, եկն անկաւ առջի նո։
կատաց ծածկել։ Եւ նա ասէ կին մի զնմանէ՝ որոյ դուստր
դռնին։ և մտել ի տուն ոչ ուզէր կամէր յայտնել, և չէ
Եւ անտի յարուցեալ եկն ի սահմանս տիւրոսի և սի
որ միանգամ մերձեցանն՝ փրկեցան։
դոնէ ի քանզի Հանդերձից նորա մերձենայցեն. և
հրաշագործակա դնէին զախտաժէտս, և աղաչէին զնա զի
նեն ի դէօղս կամ ի քաղաքս կամ յադարակս, ի
դհիւանդս՝ ուր լսէին թէ անդ էիցէ։ Եւ ուր և մտա
սըը անդր բնդ ամ դաւառն, սկսան մահճօք բերել
նեան զնա ուրք տեղւոյն այնորիկ։ Եւ ընդունցեալ զա
ցէ։ Եւ երբեմն եկին ի նա՛ւէ անտի՝ խակ և խակ ճա
Եւ երբեմն անցին յայնկոյս, եկին յերկիրն գեննեսա
ուտել։
յոյժ՝ զի մի՛ ոք դիտասցէ զայն, և ասաց տալ նո՛
մացան ամենայն զարմանալեօք։ Եւ պատուէր տայր նո՛

ցեղս
նրա իւր և յամաքի՝ և առացին զաշակերտսն քո ի հանդ
նէն՝ զարիւնացանէ զնա՝ և փրփրի և կրճտէ զատամունս
զորդի իմ առաքեա զայր ունել սյս հաճի։ Եւ ուր հասա
եա մի ոմն ի ժողովրդենէն և ասէ, վարդապետ՝ ած ի
հարց ցնա, թէ ընդ ինչ վիճակիւ ընդ նմա։ Պատասխանի
զակի ամ ժողովուրդն իբրև տեսին զնա՝ զարմացան.
և ընդ առաջ ընթացեալ՝ ողջոյն տային նմա։ Եւ հ
ձոյ զնամ։ Արձակեաց զնա՝ ի տուն իւր և ասէ, ի շ
նդէ մի մտանիցես՝ այլ երթ ի տուն քո և յորժամ՝ ի
շինն մտանիցես, մի՛ ոմեք ասիցես ի շինին։
Եւ եկեալ առ աշակերտսն տեսին ամբոխ շուրջ զնո
քօք՝ և զպաշտօնն՝ զի վիճէին ընդ նոսա։ Եւ վաղվա
տես ամենայն ժողովուրդն իբրև տեսին զնա՝ զարմացան.
և ընդ առաջ ընթացեալ՝ ողջոյն տային նմա։ Եւ հ
հարց ցնա, թէ զինչ վիճիք ընդ նմա։ Պատասխանի
եա մի ոմն ի ժողովրդենէն և ասէ, վարդապետ՝ ած ի
զորդի իմ առաքեա զայր ունել սյս հաճի։ Եւ ուր հասա
նէն՝ զարիւնացանէ զնա՝ և փրփրի և կրճտէ զատամունս
նդա իւր և յամաքի՝ և առացին զաշակերտսն քո զի հան

Եւ հառեցոյ խօսել։

Ոմն՝ ի բեթսայիդա, և ածեն առ նմա կոյր մի, և
աղաչէին զնա զի մերձեսցի ի նա։ Եւ առեալ զձե
ռանէ կուրին եհան արտաքոյ շինին, եթուք յաչս նո
և ձեռն եդ ի վրա նո, և հարցանէր ցնա թէ տեսա
նէիցէ լինէր։ Հացաւ և ասէր, տեսանեմ զմարդիկս զի
շքին իբրև զծառս։ Յաւրէնէ եդ ձեռս ի վրա աչաց
նո, եբաց և տեսանէր՝ ողջացաւ և տեսանէր համար
ձոյ զնամ։ Արձակեաց զնա՝ ի տուն իւր և ասէ, ի շի
նդէ մի մտանիցես՝ այլ երթ ի տուն քո և յորժամ՝ ի
շինն մտանիցես, մի՛ ոմեք ասիցես ի շինին։
Եւ եկեալ առ աշակերտսն տեսին ամբոխ շուրջ զնո
քօք՝ և զպաշտօնն՝ զի վիճէին ընդ նոսա։ Եւ վաղվա
տես ամենայն ժողովուրդն իբրև տեսին զնա՝ զարմացան.
և ընդ առաջ ընթացեալ՝ ողջոյն տային նմա։ Եւ հ
հարց ցնա, թէ զինչ վիճիք ընդ նմա։ Պատասխանի
եա մի ոմն ի ժողովրդենէն և ասէ, վարդապետ՝ ած ի
զորդի իմ առաքեա զայր ունել սյս հաճի։ Եւ ուր հասա
նէն՝ զարիւնացանէ զնա՝ և փրփրի և կրճտէ զատամունս
նդա իւր և յամաքի՝ և առացին զաշակերտսն քո զի հան

և ասել՝ որդի դատի յո ողորմեսցի ինձ։ Եւ առա-
Ներս լուաւ թէ յո՞ նազովեցին է՝ սկսաւ աղաղակել
սիմէոս կոյր՝ նատեր մուրացիկ յանցս ճանապարհին։
Եւ դան յերիքով։ Եւ ել ելանել նր յերիքովէ աշա-
կերտաքն՝ և բազում ժողովուրդն որդի տիմէի բար-

թիւք։

ցին։ այդ ազգ ոչ լինի երանի, եթէ ոչ պահօք և աղո-
ցեն, և ոչ կարացին հանել զնա։ Պատասխանի ետ նոցա
և ասէ, ով ազգ անհաւատ՝ մինչև յերբ լիցիմ առ
ձեզ։ մինչև ցերբ անասցեմ ձեզ։ ածէք զնա առ-
Եւ ածին զնա առ նա։ երբեմն եռեսս զնա այսր՝ վար-
վարակի շուրջ զնա։ և անկեալ յերկիր թուաւէր
և փրփրեցոյր։ Հարց ցհայր նր և ասէ։ քանի՛ ժամ
նակք են յորմէհետէ այդ եղև զմա։ և նա ասէ՝ ի
մանկուէ։ Բազում անգամ՝ ի հուր արկանէ զդա,
և՝ ի ջուր՝ զի կորուսցէ։ արդ եթէ կարօղ ինչ ես,
օգնեայ մեզ՝ որ գթացեալ՝ ի վերայ մեր։ Եւ յի՛ ասէ
ցնա՝ ասացեր թէ կարօղ ես։ ամենայն ինչ հնարաւոր
է այնմ՝ որ հաւատայն։ Եւ վազվազակի աղաղակեաց
հայր մանկանն և ասէ։ հաւատամ՛ր՝ օգնեայ անհա
ւատութեան իմում։ Իբրև եռեսս յի եթէ կուտէ ժո
ղովուրդն՝ ի վեր՝ սաստեաց այսոյիկ պղծոյ և ասէ,
հնդմրդ և խուլ ոգի, ես տամ հրամանս, ել՝ ի դմանէ և
այլ մի՛ ես մտանիցես՝ ի դա։ Եւ աղաղակեց և յոյժ
լուկեց զնա և ել։ և եղև պատանեաւին իբրև մեռեալ։
մինչև բազմաց խակ ասել թէ մեռաւ։ Եւ յի՛ կալաւ
զձեռանէ նր՝ յարոյց զնա և կանգնեցաւ։ Եւ իբրև
եմուտ նա՝ ի տունն, աշակերտքն առանձինն հարցին
ցնա՝ մեք ընդ ինքն ոչ կարացաք հանել զնա։ Եւ ասէ
ցնա։ այդ ազգ ոչ լինի երանի, եթէ ոչ պահօք և աղո

սիմոնի. և զաքանչ սիմոնի տադեոսին ջերմամբ աղ-
ծաւ,

ՍԲՈՎ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՅՈՒԴԱՅԻ ԱՌ ՔՐԻՍՏՈՍ ԶՏԵՆՈՒՆ ՄԵՐ ՅԻՇՈՒԱԾՔ։

Եւ էջ ի կափառնայում՝ ի քաղաքն գալիլ-
լեացւոց՝ և ուսուցանէր զնա ի շաբաթին։
Եւ զարմանային ընդ վարդապետութիւն նո՛ր՝
զի իշխանութիւնբ էր բան նո՛ր։ Եւ էր ի ժողովրդեանն
այր մի՝ որ ունէր ոգի դիւի պղծոյ, և աղաղակեաց
ի ձայն մեծ և ասէ՝ Թո՛ւլացո՛ւր, զի՛ կայ մեր և քո՛ Յի-
նաղովրեցի՛։ Եկիր կորուսանել զմե՛զ։ դիտեմ զքե՛զ
ո՛վ ես սո՛ւրբդ աստուծոյ։ Սաստեաց ի նա Յիսուս և ասէ՝ պա-
պանձեաց և ել ի դմանէ։ զգեհոնեց զնա դեւն ի մի-
ջի անդ, և ել ի նմանէ։ և լինէր ահ ընդ ամենայն
եղեն զարմանալիք ի մէջ ամենեցուն։ խօսէին ընդ մի-
մեանս և ասէին, զի՞նչ է բանս այս՝ զի իշխանութե՛ և
զօրութե՛ սաստէ ոգւոց պղծոց և ելանեն։ Եւ երթայր
հո՛չակ զնմանէ ընդ ամ՛ տեղիս շուրջ զգաւառսն։
Եւ յարուցեալ ի ժողովրդենէն անտի՝ եմուտ ի տուն
սիմոնի. և զքանչ սիմոնի տադեոսին ջերմամբ ա-
ղաղակէր ուրդն դաւթի ողորմեաց ինձ։ Ո՛վ տեսիլ
ահ յո՛ր, և հրամայեաց կոչել զնա. կոչեն զկոյրն և ա-
սեն ցնա, քաջալերեաց արի կոչի զքե՛զ։ Եւ նո՛ր ընդ
կեցեալ զձորձս իւր՝ յարեաւ և եկն առ յի՛ս։ Պատաս
խանի եւս նմա յի՛ս և ասէ՝ զի՞նչ կամիս թէ արարից
քե՛զ։ ասէ ցնա՝ երկր՝ հաւատոք քո կեցուցին զքե՛զ և վադվա
ղակի բացաւ, և երթայր գՀետ նո՛ր ի ճանապարհին։

տանիս, և ի ցուցոցն կախեցին զնա, և իջուցին մահ-
ուր մուծանիցեն զնա ի նեղութս վէմ ամբոխին, եւ ին ի
և դնեալ առաջի նոր։ Եւ էբրև ոչ գտանէին թէ ընդ
անդամալոյծ ։ և խնդրէին զնա մուծանել ի նեղու-
զնա։ Եւ տէր արբ բերէին մահճաւք զայր մի՝ որ էր
ատեանն և երուսաղէմ ։ և օրհնէր նոյն էր ի բժշկել
փարիսեցիքն և օրինացն վարդապետք նստէին ։ որ
եկեալ էին յամ քաղաքաց գալիլեացւոց և հրէ-
եղեւ ի միում աւուրց և ինքն ուսուցանէր ,
խոյս տայր յանապատս տեղիս , և կայր յաղօթս։
լսել և բժշկել ի հիւանդութեանէ իւրեանց։ Եւ նա
քանն զնմանէ ։ և ժողովէին ժողովուրդք բազումք
եաց մովսէս ի վէմսն ի նմա ։ Եւ յորդէր առատել
մատոյ պատարագ վասն սրբութեանդ քոյ ։ ոչ և հրամայ
առել ։ այլ թէ՝ երթ ցոյց զանձն քո քահանային, և
բորոտութենն ։ Եւ նա պատուիրեաց նմա մի՛ ումեք
առ, կամիմ սրբեաց ։ և վաղվաղակի գնաց ի նմանէ
ես զիս սրբել ։ Զգեաց զձեռն իւր՝ հատոյց ինա և
սաց աղաչեաց զնա , և առ ։ ասէր եթէ կամիս , կարող
մի լի բորոտութիւն էբրև եաես զյն , անկեալ ի վեր երե-
Եւ եղև ի հատանելն նոր ի մի քաղաքացն , ահա այր
տայր նոյ թողլ լսօսել , զի գիտէին զնա թէ քն ն է ։
և ասէին , եթէ դու ես որդի այ ։ և նա սաստէր , և ոչ
ժշկէր զնա ։ Ելանէին դևքն ի բազմաց՝ աղաղակելով
նա իշխանութիւր ունէք ի նոցանէ դնէր ձեռս և բո
հինանդք ի ոչս ոչս ցաւս՝ բերէին զնա առ նա ։ Եւ
և պաշտէր զնա ։ Եւ ընդ արեւուն մտանել՝ որոց էին
տեաց ջերմանն , և եթող զնա ։ և վաղվաղակի յարեաւ
ժողովեալ էին յամ քաղաքաց գալիլեացւոց և հրէ-
փարիսեցիքն և օրինացն վարդապետք նստէին ։ որ
Եւ եղև ի միում աւուրց և ինքն ուսուցանէր ,
խոյս տայր յանապատս տեղիս , և կայր յաղօթս։
լսել և բժշկել ի հիւանդութեանէ իւրեանց։ Եւ նա
քանն զնմանէ ։ և ժողովէին ժողովուրդք բազումք
եաց մովսէս ի վէմսն ի նմա ։ Եւ յորդէր առատել
մատոյ պատարագ վասն սրբութեանդ քոյ ։ ոչ և հրամայ
առել ։ այլ թէ՝ երթ ցոյց զանձն քո քահանային, և
բորոտութենն ։ Եւ նա պատուիրեաց նմա մի՛ ումեք
առ, կամիմ սրբեաց ։ և վաղվաղակի գնաց ի նմանէ
ես զիս սրբել ։ Զգեաց զձեռն իւր՝ հատոյց ինա և
սաց աղաչեաց զնա , և առ ։ ասէր եթէ կամիս , կարող
մի լի բորոտութիւն էբրև եաես զյն , անկեալ ի վեր երե-
Եւ եղև ի հատանելն նոր ի մի քաղաքացն , ահա այր
տայր նոյ թողլ լսօսել , զի գիտէին զնա թէ քն ն է ։
և ասէին , եթէ դու ես որդի այ ։ և նա սաստէր , և ոչ
ժշկէր զնա ։ Ելանէին դևքն ի բազմաց՝ աղաղակելով
նա իշխանութիւր ունէք ի նոցանէ դնէր ձեռս և բո
հինանդք ի ոչս ոչս ցաւս՝ բերէին զնա առ նա ։ Եւ
և պաշտէր զնա ։ Եւ ընդ արեւուն մտանել՝ որոց էին
տեաց ջերմանն , և եթող զնա ։ և վաղվաղակի յարեաւ

իբրև զմիւսն։ Եւ նորա լցան յիմարութե՛ն, և խօսէ
ին

զձեռն քո, և նա ձգեաց. և Հաստատեցաւ ձեռն նո՛ր
շուրջ զամենեքումբք պայրատին, ասէ ցնա՝ ձգեա՛
մի ապրեցուցանել թէ կորուսանել։ Եւ հայեցեալ
շաբաթու, բարի՛ լինէ առնել, եթէ չար գործել. ոգի
ղու՛ հարցին ինչ ղձեղ. զի՛նչ արժան է՛ ի
ցեալ էր, արի՛ անց՛ ի մէջ. և նա յարուցեալ եկաց։
ութե՛ զնորհուրդս նո՛ց. ասէ ցայրն որոյ ձեռնն գօա
դպիրքն և փարիսեցիքն՝ թէ՛ ի շաբաթուն բժշկիցէ
զի գտանիցեն չարախօսել ընդմէնէ։ Եւ նա դէ
ձեռն իւր աջ գօսացեալ էր։ Եւ ապաւէնն նո՛ա
ժողովուրդն և ուսուցանել. և էր անդ այր մի՛ և
ղու՛ հարցին ինչ առնել, եթէ չար գործել. ոգի
շաբաթու, բարի՛ լինէ առնել, եթէ չար գործել. ոգի
մի ապրեցուցանել՝ թէ կորուսանել։ Եւ հայեցեալ
շուրջ զամենեքումբք պայրատին, ասէ ցնա՝ ձգեա՛
զձեռն քո, և նա ձգեաց. և Հաստատեցաւ ձեռն նո՛ր
իբրև զմիւսն։ Եւ նորա լցան յիմարութե՛ն, և խօսէ

եթէ տեսաք այսօր նոր նշան։

Եւ եղև՝ ի միւսում շաբաթուն մտանել նմա՝ ի
փառաւոր առնէին զնա. լի եղեն ակին և ասեն,
ռաւոր առներ զնա։ Ո՞ արմանք կալաւ զամեն, և
յորոյ վե՛ր անկեալ դներ, դնաց՝ ի տուն իւր՝ և փա
ժամայն յարուցեալ առաջի ամենեցուն՝ էառ վերս
արի՛ ած զմահիճս քո և երթ՝ ի տուն քո։ Եւ առ
րի թողու՛լ ամեղս, ասէ ցանդամալեալն, քե՛զ ասեմ՝
դիտաջիք եթէ իշխանութի՛ ունի որդի մարդոյ յեր
լեցին քե՛զ մեղք քո, եթէ ասել արի՛ և գնա։ Կա՛մ զի
ի սիրտս ձեր։ Ո՞ զի՛նչ դիւրագոյն է ասել թողեալ
խորհուրդս նո՛ց, պատասխանի ետ և ասէ ցնա, զի՛ խորհիք
զու՛ բզմեղս՝ բայց միայն աճ։ Իբրև դիտաց յի՛ր բզ
աւեն, ո՞ է սա որ խօսի զհայհոյութի՛ն. ո՞վ կարէ թո
մեղք քո։ Սկսան խորհել դպիրքն և փարիսեցիքն և
ասեն ցնա՝ ասէ ցնա, այր դու՝ թողեալ լինին քե՛զ
ձաքն հանդերձ՝ ի մէջ առաջի իւ՛ր։ Եւ տեսեալ զհա

ամէն

Ձաւ առ ժողովուրդն որ երթային ընդ նմա՝ եւ ասէ՝ Եղբարք, ոչ ինչ ունիմ ես ընդ ձեզ, եւ ոչ դուք ընդ իս. եւ

զի
Թոյլ պատուիրէ՛ք յովհաննու զոր տեսէք և լսէք,
նորհեաց տեառանէ։ Պատասխանի ետ նոցա և ասէ՝ երթ
Տարուճածոց և յոյսոց ջերաց. և կուրաց բազմաց շր
ժամու բժշկեաց զբազումս ի հիւանդուեց և՛ի
ար գալոցն ես, եթէ այլում ակնկալեցուք։ Ի՛նչ ինչն
նէս միւսոյն առաքեաց զերկոսեան և ասէ՝ դու ես
կալեցուք։ Եւ երկեալ առքն առնա ասեն՝ յովհան
եր և ասէ, դու ես որ գալոցն ես, եթէ այլում ակն
նըս յաշակերտացն իւրոց յովհաննէս. առաքեաց առ
մենայնի այսորիկ։ Եւ կոչեաց առ ինքն երկուս ոմա
վն նոր՝ և ընդ ամենայն կողմանս աշխարհին։
Եւ պատմեցին յովհաննու աշակերտքն իւր վն ա
ի բարուքն։ Եւ ել ըստ ոյս ընդ ամ հրէաստան
մերում. և թէ այլ արար ած ժողովրդեան իւրում
ցաւ՝ ի նա և ասէ, մի՛ լար։ Եւ մատուցեալ մերձեցաւ
քաղաքին էր ընդ նմա։ Իբրև եռես զնա ած՝ գթա
մօր մօր իւրոյ. և նա էր այրի, և ժողովուրդ բազում
ռըն քաղաքին, և ահա ելանէր մեռեալ մի՝ որդի միա
Իբրև մերձ եղև ի դու
անուն էր նային. երթային ընդ նմա և աշակերտք
Եւ եղև ի վաղիւն երթայր ի քաղաք մի, որում
և գտին զծառայն հիւանդ՝ բժշկեալ։
տի։ Եւ դարձան անդրէն պատգամաւորքն ի տուն,
ամէն ասեմ ձեզ՝ թէ և ոչ յիսրայէլի այսքան հաւատս գտ

զի արդ փրկեցաւ դիւահարն։ Եւ աղաչէր զնա առ
և երկեան։ Պատմեցին նոցա որոց տեսեալն էր, թէ
էին՝ զգեցեալ և զբաստացեալ նախէր առ ոտն յի,
և եկին առ յի, և գտին զայրն ուստի դևքն ելեալ
և յաղարակն։ Եւ իբրև ելին տեսանել զգործսն,
զիրան որ եղեն՝ փախեան։ և պատմեցին՝ ի քաղաքին
տի՝ ի ծովակին և հեղձաւ։ Իբրև տեսին խոզարածքն
մանն՝ ի խոզեանն։ և դիմեաց երամակին՝ ի գահ ան
անդ՝ երամակ մի խոզից բազմաց արօտական՝ ի լերն
նըն։ և աղաչեցին զնա՝ զի հրամայն տացէ նոցա մտանել
՝ի նոսա։ և հրամայեաց նոցա։ Եւ ելեալ դևքն յառնէին
մի՝ հրամայն տացէ նոցա երթալ յանդուստս։ Եւ երբ
բազումք մտեալ էին՝ ի նոսա։ Եւ աղաչէին զնա՝ զի
սէ, զի ընդ անուն է քեզ և նա ասէ՝ լեգէոն։ զի դևք
վարեր՝ ի դիւնէն յանապատս։ Եւ հարց զնա յի և ա
ղուժայս և պահէր յերկաթս։ և խզեր զկապանսն՝ և
զամ ժամանակս յափշտակեալ էր զնա, և կապեր՝ ի
այսոյն պղծոյ ելանել՝ ի մարդոյ անտի։ քանզի բա
չեմ զքեզ մի՝ տանջեր զնս։ Քանզի հրամանն տայր
ձայն։ զի՝ կայ իմ և քո յի որդի այ բարձրելոյ, աղա
զայն, աղաղակեաց և անկաւ առաջի նը, և ասէ մեծա
և եկին առ յի՝ և գտին զայրն ուստի դևքն ելեալ
և ինչ՝ ի տան բնակեալսոյլ՝ ի դերեզմանս։ Եւ տեսեալ
դևք։ և բազում ժամանակս չէր հանդերձ զգեցեալ՝
էին՝ զգեցեալ և զբաստացեալ նախէր առ ոտն յի,
և եկին առ յի, և գտին զայրն ուստի դևքն ելեալ
և յաղարակն։ Եւ իբրև ելին տեսանել զգործսն,
զիրան որ եղեն՝ փախեան։ և պատմեցին՝ ի քաղաքին
տի՝ ի ծովակին և հեղձաւ։ Իբրև տեսին խոզարածքն
մանն՝ ի խոզեանն։ և դիմեաց երամակին՝ ի գահ ան
անդ՝ երամակ մի խոզից բազմաց արօտական՝ ի լերն
նըն։ և աղաչեցին զնա՝ զի հրամանն տացէ նոցա մտանել
՝ի նոսա։ և հրամայեաց նոցա։ Եւ ելեալ դևքն յառնէին
մի՝ հրաման

ՀԱ ՀԱ

ՀԱ՝ ասէ՝ քաջալերեցից զքեզ ասել. Հաւատք քո կեցոյց զքեզ՝ երթ՝ ի խաղաղութի՛ւն։

ղովրդեանն. և եթէ ոչինչ բժշկեցար առ ժամայն։ Որոց էրատց մերձեցար՝ ի նոսա, պատմեաց առաքին ամ ժո նամանէ, եկին դողալով և անկան առաջի նը. թէ վն չինէին։ Իբրև եռես կինն՝ եթէ ոչ ծածկեցար՝ ի մերձեցար չիս. քանզի դիտացի եթէ զօրութի՛ իւ ղովրդեան պնդեն և նեղեն զքեզ։ Եւ ասէ յն՝ ոմն ասէ պետրոս՝ և որք ընդ նմա էին. վարդապետ՝ ժո որ մերձեցաւն չիս. իբրև ամենեքեան ուրանային, մոյն եկաց բղխումն արեան նը։ Եւ ասէ յն՝ ո՛վ ոտ մերձեցաւ՝ ի քեզանց չանդիմդիմ նը, և նոյնժա ո՛չ էր լեալ ինար յոմեքէ բժշկիլ։ Ասաւ ցեալ յե ին էր՝ ի սեռասեռութե արեան՝ ամաց երկոտասա նից. որ՝ ի բժիշկս ծախեալ էր զամ ինչս իւր. որում չ երթալն նը՝ ժողովրդքն նեղէին զնա։ Եւ կին մի էր՝ ի սեռասեռութե արեան՝ ամաց երկոտասա նը, ամաց իբրև երկոտասանից. և էր մերձ՝ ի մահ. և չ կարէր ոք՝ ի նմանէ բժշկիլ։ Ո՞ զի զօրասոր միամօր էր զնա մեռանել՝ ի տուն նր։ Ո՞ զի զօրասոր միամօր էր իշխան ժողովրդեանն. անկեալ առ ոտն յն, աղաչէր զնա մտանել՝ ի տուն նր։ Եւ ահա եկն այր մի՝ որում անուն էր յայրոս. և նա էր իշխան ժողովրդեանն. և երբ մտանէր՝ ի տուն նր՝ ղովրդեանն, քանզի ամենեքեան ակն ունէին նմա։ Եւ իբրև դարձաւ անդրէն յն, ընկալաւ զնա ժո

ղովրդեանն զօր ինչ արար նմա յն։

Եւ ահա այր մի՝ անուն նմա յայրոս, և նա էր իշխան ժողովրդեանն. և անկեալ առ ոտն յն՝ աղաչէր զնա մտանել՝ ի տուն նր։ Զի դուստր միամօր էր նմա՝ մօտ էր մեռանել։ Եւ ի գնալն նր՝ ժողովրդքն նեղէին զնա։ Եւ կին մի էր՝ ի սեռասեռութե արեան՝ ամաց երկոտասա նից. և էր մերձ՝ ի մահ. և չ կարէր ոք՝ ի նմանէ բժշկիլ։ Ասաւ ցեալ յետ ին էր՝ ի սեռասեռութե արեան՝ ամաց երկոտասա նից. որ՝ ի բժիշկս ծախեալ էր զամ ինչս իւր. որում չ երթալն նը՝ ժողովրդքն նեղէին զնա։ Եւ կին մի էր՝ ի սեռասեռութե արեան՝ ամաց երկոտասա նը, ամաց իբրև երկոտասանից. և էր մերձ՝ ի մահ. և չ կարէր ոք՝ ի նմանէ բժշկիլ։ Ո՞ զի զօրասոր միամօր էր զնա մեռանել՝ ի տուն նր։ Եւ ահա եկն այր մի՝ որում անուն էր յայրոս. և նա էր իշխան ժողովրդեանն. և անկեալ առ ոտն յն՝ աղաչէր զնա մտանել՝ ի տուն նր։ Զի դուստր միամօր էր նմա՝ մօտ էր մեռանել։ Եւ ի գնալն նր՝ ժողովրդքն նեղէին զնա։ Եւ կին մի

զնա ցհայր իւր։ Եւ զարմանային ամենեքեան ի վե-
ուեաց իւր այսոյն պղծոյ և բժշկեաց զմանուկն և եա-
դեու մատչէր, զարկոյց զնա դևն և շարժեաց։ Ասէ
և անասցեմ ձեզ, մատոյ այսր զորդին քու։ Եւ մինչ
ազգ անհաւատ և թիւր, մինչև յերբ եղէց ընդ ձեզ։
զնա, և ոչ կարացին։ Պետրոսի եւայն և ասէ, Ով
կեալ զնա։ Եւ աղաչեցի զաշակերտսն քո զի հանցեն
և մրմրեցուցանէ, և հազիւ մեկնի ի նմանէ խորտա
կարծ դոչէ, և զարկուցանէ և թաւալեցուցանէ զնա
սէ, վասդ ասեաց աղաչեմ զքեզ հայեաց յորդի իմ, զի
միածնի է ինձ։ Եւ ահա ոյր հարկանի ի նմա, և յան
տի, ընդ առաջ եղև նմա ժողովուրդ բազում։ Եւ ա
հն ոյր մի ի ժողովրդենէ անտի աղաղակեաց և ա

եղևնս։

Եւ եղև ի վաղիւն մինչ իջանէին նոքա ի լեռնէ ան
նօրէն նր։ և նա պատուիրեր մի՛ ումեք ասել զոր էին
հն։ և հրամայեաց տալ նմա ուտել։ Եւ զարմացան ծը
դու։ Եւ դարձաւ ոդի նր և կանդնեցաւ վտղևտղա
զձեռանէ նր՝ բարբառեցաւ և ասէ, արի՛ հոց մանուկ
մեռաւ։ Եւ նր հանեալ զամենեսեան արտաքս, կալաւ
ննջէ։ Եւ նորա ծաղր առնէին զնա, զի գիտէին թէ
հոծէին զնա. և նա ասէ՝ մի՛ լայք, զի չէ մեռեալ՝ այլ
զհայր մանկանն և զմայր նր։ Եւ այնն ամենեքեան և
և անասցեմ ձեզ, մատոյ այսր զորդին քու։ Եւ մինչ
ազգ անհաւատ և թիւր, մինչև յերբ եղէց ընդ ձեզ։
զնա, և ոչ կարացին։ Պետրոսի եւայն և ասէ, Ով
կեալ զնա։ Եւ աղաչեցի զաշակերտսն քո զի հանցեն
և մրմրեցուցանէ, և հազիւ մեկնի ի նմանէ խորտա
կարծ դոչէ, և զարկուցանէ և թաւալեցուցանէ զնա
սէ, վասդ ասեաց աղաչեմ զքեզ հայեաց յորդի իմ, զի
միածնի է ինձ։ Եւ ահա ոյր հարկանի ի նմա, և յան
տի, ընդ առաջ եղև նմա ժողովուրդ բազում։ Եւ ա
հն ոյր մի ի ժողովրդենէ անտի աղաղակեաց և ա

մեծամեծացն այ . և՝ի զարմանալ ամենեցուն՝ ի վեր
ասի զոր առնէր, ասէ ցաշակերտան իւր. դուք՝ի
լսելիս ձեր զբանս զայսոսիկ, զի որդի մարդոյ մատնե
լոց է՝ի ձեռս մարդկան :

Եւ հաներ զնա ի համր . և եղև յելանել դնմանէն
խօսեցաւ համրն . և զարմացան ամենայն ժողովուրդքն :
Եւ ոմանք՝ի նոցանէ ասեն՝ բէեղզեբուղաւ իշխա
նաւն դիւաց հանէ դա զդեւս : Եւ այլք փորձէին և
նշան յերկնից խնդրէին՝ի նմանէ : Ապա նոր գիտացեալ
զխորհուրդս նոցա, ասէ ցնա . ամենապատուրէն բաժա
նեալ յանձն՝ աւերի . և տուն բաժանեալ յանձն
կործանի : Ապա եթէ և սատանայ բաժանեցաւ յանձ
նէ, զիարդ կայցէ թագաւորութի նորա զի ասէք զինէն
թէ բէեղզեբուղաւ իշխանաւն դիւաց հանէ դա
զդեւս : Եթէ ես բէեղզեբուղաւ հանեմ զդեւս ,
որդիքն ձեր ո՞վ հանիցեն . վասն այդորիկ նոքա ին եղիցին
ձեզ դատաւորք : Ապա եթէ մատամբ այ հանեմ
զդեւս, ապա հասեալ է՝ի վեր ձեր արքայութի այ : Որ
ժամ հզօր վառեալ պահիցէ զտուն իւր, ի խաղաղու
թեան են ինչք նորա. բայց եթէ հզօրագոյնքան զնա ի վեր
եկեալ յաղթեացէ նմա, զսպատազինուցին հանէ յոր
յուսացեալն էր, և զաւար նոր բաշխեացէ : Որ ոչ է
ընդիս՝ հակառակ իմ է . և որ ոչ ժողովէ ընդիս ,
ցրուէ : Որժամ ոգին ելանիցէ՝ի մարդոյ՝ շրջի ընդ
անջրդին տեղիս. խնդրէ հանգիստ. և չգտանէ ոչ դա
նի՝ ասէ, դարձայց անդրէն՝ի տուն իմ ուստի ելի :
Եւ եկեալ գտանէ զնա սրբեալ և զարդարեալ : Յայնժամ
երթայ և առնու եօթն այլ ոգիս քան զինքն
և մտանեն բնակիլ անդ. և լինի յետինն մարդոյն այն

տաւել ներ։ Պատասխանի ետուն եւ ասէ ցօրինաւորս
տաճկին նմա։ Եւ սկսաւ այր մի եդ անդ ջոդովելաւ
փարիսեցւոց, ի շաբաթու ուսոյ հաց, եւ նոքա
եւ ասէ ցնա, Ահա այր մի զոր ունէր այս հիւանդութիւն
բանի։ Եւ ահա կին մի զոր ունէր այս հիւանդութիւն
ան ուրեմն. եւ էր կարկամեալ եւ ոչ կարէր ամե
նեւին ի վեր հայել։ Եւ տեսեալ զնա յիսուս կոչեաց տա
լինքն եւ ասէ ցնա, Կին դու՝ արձակեալ ես ի հիւանդ
դութենէ քումմէ։ Եւ եդ ի վր նմա ձեռն. եւ տա ժա
մայն ուղղեցաւ եւ փառաւորէր զնա։ Պատաս
խանի ետ ժողովրդապետն ցասումեալ՝ թէ զնդիր
է ի շաբաթու բժշկեացն։ եւ ասէ ցժողովուրդն վերց
օր է՝ յորս արժան է գործել։ յայնս եկայք բժշկեցա
րուք, և մի՛ յաւուր շաբաթու։ Պատասխանի ետ նմա
տեր և ասէ , կեղծաւորք՝ իւրաքանչիւրդ ի ձէնջ
ի շաբաթու ոչ արձակէ զեզն կամ զէշ ի մսրտ
և տանի ասել ջուր։ Եւ սակ այս դուստր աբրահամու
էր, զոր կապեաց սատանայ ահա տասն ութ ամ
ամենչէր արժան արձակել ի կապանաց անտի ի շաբա
թու։ Եւ զայս ի բերան ասէր, յամօթ լինէին ամենայն
որ հակառակն կային նմա։ Եւ ամ ժողովուրդն ու
րախ լինէր ի վր ամ փառաւորութեանցն որ գործէին
ի նմանէ։

Եւ եղեւ ի մտանելն նր ի տուն ուրումն իշխանաց
ոյնոցիկ, որ լսեն զբանն ամ և առնեն։
տեառնջն որ դիւեցուցին զքեզ։ Եւ նա ասէ,նա երանի
սահ. երանի՛ ե որովայնին որ կրեաց զքեզ՝ և ըս
զայս՝ ձայն եբարձ կին մի ի ժողովրդենէ անտի և

և նա և ս առաւել աղաղակէր ձրդւ դառն ողոր
մեաց

Եւ որ առաջի երթային՝ սաստէին նմա զի լռեսցէ.
բայց նա աւելի ևս աղաղակէր՝ ասելով. Որդի Դաւիթ՝ ողոր
ման ինձ եւ ասէ՝ յո՛ ձրդւ դառն Դաւիթ ողորմեաց ինձ:
պատմեցին նմա թէ յո՛ նազովրեցի անցանէ: Ա՛ղաղ
ակեաց և ասէ՝ յո՛ ձրդւ դառն Դաւիթ՝ ողորմեաց ինձ:
Եւ կացին երիքեան, հարցանէր թէ զինչ ելցէ այն: Եւ
ժողովրդեանն, հարցանէր թէ զինչ ելցէ այն: Եւ
ձանապարհն մուրացիկ: Իբրև լուաւ զանցանել
Յիսուսի

ցուցին զքեզ:

Եւ եղև՝ ի մօտենալն իւրմով՝ կոյր ոմն նստէր առ
ոչ վաղվաղակի հանիցէ զնա յաւուր շաբաթու: Եւ
ուրուք՝ ի ձէնջ էշ կամ եզն անկանիցի ի ջրհոր, և
նէ՝ բժշկեաց զնա և արձակեաց: Եւ ասէ ցնա՝ ըմբ
կել զնա և տանել ի տուն: Եւ ասէ ցնա. արի՛ դնա՛ զի հաւատք քո կեղ
ցոյս: Եւ ասէ ցնա. արի՛ դնա՛ զի հաւատք քո կեղ
դառն դառնալ տալ վասն ձեր, բայց միայն ապաշխարեսցէ
սոքա սրբեցան. իսկ արդ ինուանքն ուր են: Ո՛չ ոք
էր առնարացի: Պատասխանի եւ ասէ, ոչ տան
ի ոչ վերոյ երեսաց իւրոց՝ և գոհանայր զնմանէ. և ինքն
ւոր առնէր զաստուած: Ընկաւ առ ոտս նորա ի
բեցան: Ա՛ի ոմն ի նոցանէ իբրև եռեաս եթէ բզ
քահանայիցն. և եղև իբրև գնացին առ ժամայն սրբ
եռեաս զնա՝ ասէ ցնոսա. երթայք ցուցէք զանձինս
ժշկեցաւ, դարձաւ անդրէն, ի ձայն մեծ փառա
տան՝ Յի՛սուս Նազովրեցի՝ ողորմեաց մեզ: Եւ իբրև
ասեն՝ Յի՛ վարդապետ՝ ողորմեաց մեզ:

մեռց ինձ։ Ո՛ տեղի էաւ յո՛ և հրամայեաց ածել զնա առ իւր։ և երբոր մերձ եղև առնա՝ եհարց զնա և ասէ, զինչ իմաս դու զի արարիր քեզ։ և նա ասէ՝ ա՛ր զի բացցին աչք իմ, և տեսից։ Եւ յո՛ ասէ ցնա՝ հայեա՛ց, հաւատոք քո կեցուցին զքեզ։ Եւ առ ժամայն տեսին։ երթայր զհետ նո՛ր և փառաւոր առնէր զաշ ։ և ամ ժողովրդեանն տեսեալ՝ տայր օրհնութիւն ։

Սէր Աբեսաղոմայ ՅԲ՝ ՐԲ՝ ու Բ՛ա Յօհաննու։ Տէրն մեր Յ՛ա՝ Ք՛ս։

ւ յետ երկուց աւուրց՝ եկ անտի և դնաց ի գալիլիա։ Ո՛ և ինքն իսկ յո՛ վկայեաց՝ եթէ մարգարէ յիւրում գաւառի պատիւ ոչ ունի։ Ա՛ւ յորժամ եկին նա ի գալիլեա։ ընկալան զնա գալիլեացիքն։ զի տեսեալ էա՛ն զամ նշանին, զոր արար յերի՛ի ատենին։ քանզի և նոքա եկեալ էին ի տօնին։ Եկին դարձեալ ի կանա գալիլեացւոց՝ ուր արար զջուրն գինի։ Եւ անդ էր թագաւորական մի, որոյ որդի նո՛ր հիւանդ կայր ի կափառնաում։ Լ՚սա լսեալ եթէ յո՛ եկեալ է ի հրէաստանէ ի գալիլեա, եկն առնա։ և աղաչէր զի իջցէ և բժշկեսցէ զորդի նորա՝ քանզի մերձ էր ի մեռանել։ Ասէ ցնա, եթէ ոչ նշանս կինչ և արիւնեաս տեսանէք՝ ոչ հաւատայք։ Ասէ ցնա թագաւորական, ա՛ր էջ մինչև մեռեալ լցէ մանուկն իմ։ Ասէ ցնա յո՛, երթ որդին քո կենդանի է։ և հաւատաց այրն բանին զոր ասաց նմա յո՛ և դնաց։ Եւ մինչդեռ իջանէր՝ ընդառաջ

եղեն նմա ծառայքն նր. ասեսխս եառն և ասեն՝
թէ մանուկն նորա կենդանի է: Չարշանէր ցնոսա
վ ժամուն՝ յորում ասացաք ինեաց. և ասեն ցնա՝ երիկ
յեօթնեերորդ ժամուն եթող զնա ջերմն: Վ. խոսաց
հայրն նր՝ եթէ յայնմ ժամու՝ յորում ասացն ցնա յր
թէ որդին քո կենդանի է. և հաւատաց ինքն և ամ
ասն իւր: Ո՝այս դարձեալ երկրորդ նշանս արար
յր՝ եկեալ ի հրէաստանէ ի գալիլիա:
Եւ այսորիկ ասն էր հրէից, և եկ յր յերեմ Վ. և եր
յեէմ ի պրօբատիկէ աւազանին՝ որ կոչէր եբ
րայեցերէն բեթհեզդայ՝ հինգ սրահ: Յորս անկեալ
դնէր բազմութիւն յոյժ հիւանդաց. կուրաց՝ կաղաց՝
գօսացելոց՝ որ ակն ունէին ջրոյն յուզելոյ: Վ. հր
ընշտակ ոն ինչանէր ըստ ժամանակի յաւազանն՝ և
յուզէր զջուրս. և որ նախ ի շարժուսն ջուրցն ինչ
նէր յաւազանն՝ բժշկէր, ոչ ումեքուէ նշան հիւան
դութե: Վ. անդ էր այր մի, որոյ երեսուն և ութ
ամ էր ի հիւանդութե իւրում: Ո՝նա իբրև եառ
յր զն անկեալ դնէր, և գիտաց եթէ բազում ժա
մանակ են այնու հետե, ասէ ցնա՝ կամիս ողջ լինել:
Պատասխանի եւ նմա հիւանդն. տէր ոչ զոք ունիմ,
թէ յորժամ ջուրքն յուզեցին, արկցէ զիս յաւազանն.
և մինչ ես դանդաղիմ, այլ ոք քան զիս յաւազանն
լինէ: Ասէ ցնա յր՝ արի՛ առ զմահիճս քո և գնա:
Վ. ողջացաւ այրն. և յարեաւ առ զմահիճս իւր և
ընթ. և էր շաբաթ յաւուրն յայնմիկ: Ասէն
հրէայքն ցբժշկեալն՝ շաբաթ է և ոչ է արժան քեզ
առնուլ զմահիճս քո: Պատասխանի եւ նոցա և ասէ.
որ բժշկեացն զիս, նա ասաց ցիս՝ առ զմահիճս քո և
գնա:

ոգ

ալքը սահին ու՛չ այլ նման ի նմա. և ինքն սահ՛ զի
էր որ նստէրն և մուրացայր. ինքն սահին նա ի
ընա յատաջադոյն երթ մուրացիկ էր, սահին՝ ոչ ա
էին և տեսանէր։ Իսկ դրացիքն՝ և որոց տեսեալ էր
լսէին՝ որ թարգմանի տառաքեալ. զոտս լուացար,
կուրին։ Եւ սահ ցնա՝ երթ լուր յատազանին սե
և արար կա՛ւ ի թքոյն, և ծեփեաց զկատն ի վր աչաց
եմ աշխարհի։ Ո՞ այս էբերև սաց, երթ՛ ի գետն.
ոչ ոք կարէ դործել։ Ա՛յնչափ յաշխարհի եմ, լոյս
քեացն զնա՝ մինչ աւուր կայ. գայ գիշեր, յորժամ
ինչ պարտ է դործել զդործս այնորիկ որ առա
խրոյ, այլ զի յայնմի լինիցին դործքն ես ի դմա։ Եւ
պատասխանի ետ՝ ո՛չ դոլա չնաս է, և ո՛չ հօր և մօր
չնաս է. սորա, թէ հօր և մօր խրոյ՝ զի կոյր ծնեալ։
Հարցին ցնա աշակերտքն նր և ասեն. ռաբբի՝ ո՛ր
կոյր ի ծնէ. և մինչդեռ անցանէր ետես այր մի
կոյր ի ծնէ։
հոդէր զնա. և հաւատար առնէր զանձն՝ ես։
շնա, զի ո՛չ միայն լուծանէր զշաբաթս, այլև հայր իւր
այնորիկ առաւել խնդրէին հրէայքն սպանանել
հայր իմ մինչև ցայժմ դործէ՝ և ես դործեմ։ Վ
առնէր ի շաբաթու։ Եւ ա՛ր ---------- ետես նոյ
և պատասխան հրէից, երթ՝ չէր ետ որ բժշկեացն զնա։
մէրանէրս, զի մի՛ չար ես ինչ լինիցի քեզ։ Վասն այր
ի տաճարին, և ասէ ցնա՝ առողջացար, մի՛ ես
խին ի տեղւոջէ անտի։ Յետ այսորիկ գտանէ զնա այ
գիեն, ոտ զմահիճս քո և շրջեաց։ Եւ բժշկեալն ո՛չ
դնա։ Հարցին ցնա և ասեն, ըլէ այն՝ որ առող

Վարձեալ կրկին անգամ կոչեցին զայրն որ կոյրն էր,
թէ ինքնին ի՛ յաւէտ Հասեալ է՝ ցնծ՛ իսկ Հարցէք։ Ոմանք ի՛ ժողովրդենէն։ Ո՞ այնորիկ առացին ծնօղքն նո՛ր,
եթէ ոք խոստովանեսցի զնա քրիստոս՝ ի բաց հացցի
երկնչէին ի Հրեից։ քանզի ուխտ եդեալ էր Հրեից,
խօսեսցի վա՛ խա՛։ Ո՞ այս առացին ծնօղքն նո՛ր, զի
իսկ Հարցէք։ ինքնին ի՛ յաւէտ Հասեալ է՝ ինքն իսկ
համ՛թէ ո՛ եբաց զաչս դորա՝ մեք ո՛չ գիտեմք։ ցդա՛
։ բայց զհարդ այժմ տեսանէ՝ ո՛չ գիտեմք
ծնա՛ ։ գիտեմք՝ զի սա է որդին մեր և զի կոյր
և ասեն ։ գիտեմք՝ զի սա է որդին մեր և զի կոյր
զհարդ տեսանէ։ Պատասխանի եառն նոցա ծնօղքն նո՛ր
ձեր, զորմէ դուքն ասէիք թէ կոյր ծնա՛, արդ՝
զծնօղս բացելոյն։ Չարցին ցնա՛ և ասեն։ասո՛ր որդին
ընմանէ՝ եթէ կոյր էր և բացա՛, մինչև կոչեցին
ասէ՝ թէ մարգարէ է։ Վա՛ ո՛չ Հաւատային Հրեայքն
ցկոյրն՝ դու զի՞ ասես վա՛ նո՛ր զի եբաց զաչս քո՝ և նա
առնել։ և էին Հերձուա՛ծք ի մէջ նոց։ Ո՞սեն դարձեալ
իսկ զհարդ կարէ մարդ մեղաւոր այսպիսի նշանս
այլոյն այն չա՛յ զի զաչաւթս ո՛չ պահէ ։ Հէաքն ասէին,
և տեսանէ՞։ Ո՞սեն ոմանք ի փարիսեցւոցն ։ ո՛չէ
նա ասէ ցնո՛՝ կա՛ւ եդ ի վէր աչսց իմոց, և լո՛սացայ
ցանէին զնա փարիսեցիքն՝ թէ զի արդ տեսանե՞։ Վարձեալ Հար-
արար Յ՚ և եբաց զաչս կո՛ւրին։ Վա՛ էր շաբաթ յորժամ զիա՛ն
որ երբեմն կոյրն էր։ Վա՛ էր շաբաթ յորժամ զիա՛ն
նա՞ասէ ցնո՛՝ ո՛չ գիտեմ։ Ո՞ինն առ փարիսեցիսն զնա՝
լո՛ւա՞ջոքոյ լո՛ւացայ՝ և տեսանե՞մ։ Ո՞սեն ցնա՝ ո՞ր է
և ծեփեաց զաչս իմ, և ասէ ցիս՝ երթ՝ ի սելովամ և
ետ պատասխանի՝ այր մի՝ որում յո՛ն ասեն, կա՛ւ արար
էս եմ։ Ո՞սեն ցնա՝ իսկ զիարդ բացան աչք քո։ Ո՞

Համառօտեալ ՚ի Երկխրեպաք
խօսիդ ընդ քեզ նա՛ւ։ Այս ինչ ասէ,
ասացեալ ՚ի նոսա։ Այն ցնայր։ Եւ տեսեր զնա, եւ որ
այ։ Ա՛ւ պատասխանի եւս եւ ասէ,տէր՝ ուր է զի հաղ
ես եղիս զնա,ասէ ցնա՝ զու հատասա յօրդւէ
զնա արտաքս։ Ո՞ւստի յո՞ւ հանին զնա արտաքս.
մեռանիմ։ Եւ զու վարդապետ լինիս մեր. Եւ հանին
եսուս եւ ասեն ցնա՝ ՚ի մեղս խակ ծնեալ ես ա՞
էր այն այն , ուչ կարէր առնել ինչ։ Պատասխանի
զաչս հուրի ՚ի ծնանէ կոյր ծնեալոյ. Այն ոչ յայ
նա լսէ. ՚Ա յաւիտենից ոչ լուաւ՝ եթէ եբաց
բայց եթէ աճապարտ ոք էիցէ՝ եւ զկամս նոր առնիցէ,
զաչս եբաց։ Պատասխանի եւ ասէ ցնա՝ այդ իսկ էն
էիցէ։ Պատասխանի եւ ասէ ցնա՝ այդ իսկ էն
զի ըստ մովսէսի խօսեցաւ ած.զսա ուչ գիտեմք ուստի՛
զի ըստ մովսէսի աշակերտ ես։ Մեք գիտեմք
կերտ.մեք մովսէսի աշակերտք եմք։ Մեք գիտեմք
զաչս եբաց։ Պատասխանի եւ ասէ ցնա՝ այդ ինչ էն
դամ լսել. մի թէ եւ դուք կամիք աշակերտել նմա։
՚Ա,ոչ ես ցոյց տուին զնա եւ ասէին.դու լինիր նոր աշա
ես եղիս՝ եւ ուչ գիտեմ. բայց զայս գիտեմ՝ զի կոյր էի
եւ արդ տեսանեմ։ Պատասխանի եւ ասէ ցնա.զինչ արար
քեզ՝ զնաւդ եբաց դաչս քո։ Պատասխանի եւ նոյ,
այժմ առաջի չէիր եւ ուչ լուայ՝ զի կամիք մի՛ անդ
դամ լսել. մի թէ եւ դուք կամիք աշակերտել նմա։
՚Ա,ոչ ես ցոյց տուին զնա եւ ասէին.դու լինիր նոր աշա
կերտ.մեք մովսէսի աշակերտք եմք։ Մեք գիտեմք
զի ըստ մովսէսի խօսեցաւ ած.զսա ուչ գիտեմք ուստի՛
էիցէ։ Պատասխանի եւ ասէ ցնա՝ այդ իսկ էն
աքանչելիք.զի դուք ուչ գիտէք ուստի՛ էիցէ՝ եւ զնա
զաչս եբաց։ Պատասխանի եւ ասէ ցնա՝ այդ իսկ էն
բայց եթէ աճապարտ ոք էիցէ՝ եւ զկամս նոր առնիցէ,
նա լսէ. ՚Ա յաւիտենից ոչ լուաւ՝ եթէ եբաց
ոք զաչս հուրի ՚ի ծնանէ կոյր ծնեալոյ. Այն ոչ յայ
էր այն այն , ուչ կարէր առնել ինչ։ Պատասխանի
եսուս եւ ասեն ցնա՝ ՚ի մեղս խակ ծնեալ ես ա՞
մեռանիմ. Եւ զու վարդապետ լինիս մեր. Եւ հանին
զնա արտաքս։ Ո՞ւստի յո՞ւ հանին զնա արտաքս.
եւ իբրեւ եդիս զնա,ասէ ցնա՝ զու հատասա յօրդւէ
այ։ Ա՛ւ պատասխանի եւ ասէ,տէր՝ ուր է զի հաղ
ասացեալ ՚ի նոսա։ Այն ցնայր։ Եւ տեսեր զնա, եւ որ
խօսիդ ընդ քեզ նա՛ւ։ Այս ինչ ասէ,
Համառօտեալ ՚ի Երկխրեպաք
Նման.



Յեղափոխման Տպագրչի Ղուկաս։

առք և գոհութիւն անլռելի ձայնիւ Աստեղ աքեայ երրորդութեան չօր և Աղբիւր և չո գործոյն սքեայ։ Որոյ ամենատաւտ շնորհօքն և ողորմութեամբն, և օգնականութիւք հոգեկիր հոգեստուղի Սքեին Գրիգորի Կարեկացոյ հրեշտակակրօն վերապետի, վերատին ի լոյս եկեալ կատարեցաւ տպագրութիւն ախտաբոյժ Գրքոյս նորին Կաղթիւ՝ որ կոչի Կարեկ։

Աւրհնի՝ որք վայելեցէք զսա, Կախապէս տուք փառս Աշ յաջողողին և տնօրինողին ամի։

Եւ ապա յիշեսջիք զպատրաստական ծառայ ձեր զՏպագրիչ Հինգն Տիրացու Պօղոս Յօհաննէ սեան. և զհաւատաւոր զորդեական իմ զծառայս ձեր՝ զԵսաւփթիթ զԱֆատուրն և զԳէորգն, ընդ նմին և զփեսայն իմ զտիրացու Յօհաննէսն. որք առաւել քան զկարն աշխատեցան ի շարելն և ի ցրուելն զհատարեայսն։

Յիշեսջի՛ք և զաշխատաւոր մշական Տպարանիս՝ զի բարւոյ գեղջէն զհոգւոյն զամար զտէ հանդուցեալ Յօհան նախի որդի զտիրացու Աստուրոսն. և զընկերն իւր՝ ի նոյն գիւղէն զՏէր Ստեփանի որդի Յարութէն։

Եւ զձեզ զամենեսեանդ՝ բարեգութ և արդար դա տաւոր Տէրն մեր Յ՚Ք՚ յիշեսցէ ի տանկալի և սահաւոր միւսանգամ Գալստեանն, և ընդ նա իւր դասեալ՝ երանաւէտ Զոյնին, և իւր անճառելի Ն՚ը քայութենն և Աֆային տեսուեն արժանացուսցէ. Ամէն։

